This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Google

Jest to cyfrowa wersja książki, która przez pokolenia przechowywana byla na bibliotecznych pólkach, zanim zostala troskliwie zeskanowana przez Google w ramach projektu światowej biblioteki sieciowej.

Prawa autorskie do niej zdążyly już wygasnąć i książka stala się częścią powszechnego dziedzictwa. Książka należąca do powszechnego dziedzictwa to książka nigdy nie objęta prawami autorskimi lub do której prawa te wygasly. Zaliczenie książki do powszechnego dziedzictwa zależy od kraju. Książki należące do powszechnego dziedzictwa to nasze wrota do przeszlości. Stanowią nieoceniony dorobek historyczny i kulturowy oraz źródlo cennej wiedzy.

Uwagi, notatki i inne zapisy na marginesach, obecne w oryginalnym wolumenie, znajdują się również w tym pliku – przypominając dlugą podróż tej książki od wydawcy do biblioteki, a wreszcie do Ciebie.

Zasady użytkowania

Google szczyci się wspólpracą z bibliotekami w ramach projektu digitalizacji materialów będących powszechnym dziedzictwem oraz ich upubliczniania. Książki będące takim dziedzictwem stanowią wlasność publiczną, a my po prostu staramy się je zachować dla przyszlych pokoleń. Niemniej jednak, prace takie są kosztowne. W związku z tym, aby nadal móc dostarczać te materialy, podjęliśmy środki, takie jak np. ograniczenia techniczne zapobiegające automatyzacji zapytań po to, aby zapobiegać nadużyciom ze strony podmiotów komercyjnych.

Prosimy również o:

- Wykorzystywanie tych plików jedynie w celach niekomercyjnych
  Google Book Search to usluga przeznaczona dla osób prywatnych, prosimy o korzystanie z tych plików jedynie w niekomercyjnych celach prywatnych.
- Nieautomatyzowanie zapytań
  Prosimy o niewysylanie zautomatyzowanych zapytań jakiegokolwiek rodzaju do systemu Google. W przypadku prowadzenia badań nad tlumaczeniami maszynowymi, optycznym rozpoznawaniem znaków lub innymi dziedzinami, w których przydatny jest dostęp do dużych ilości tekstu, prosimy o kontakt z nami. Zachęcamy do korzystania z materialów będących powszechnym dziedzictwem do takich celów. Możemy być w tym pomocni.
- Zachowywanie przypisań
  Źnak wodny"Google w każdym pliku jest niezbędny do informowania o tym projekcie i ulatwiania znajdowania dodatkowych materialów za pośrednictwem Google Book Search. Prosimy go nie usuwać.
- Przestrzeganie prawa
  W każdym przypadku użytkownik ponosi odpowiedzialność za zgodność swoich działań z prawem. Nie wolno przyjmować, że skoro dana książka zostala uznana za część powszechnego dziedzictwa w Stanach Zjednoczonych, to dzielo to jest w ten sam sposób traktowane w innych krajach. Ochrona praw autorskich do danej książki zależy od przepisów poszczególnych krajów, a my nie możemy ręczyć, czy dany sposób użytkowania którejkolwiek książki jest dozwolony. Prosimy nie przyjmować, że dostępność jakiejkolwiek książki w Google Book Search oznacza, że można jej używać w dowolny sposób, w każdym miejscu świata. Kary za naruszenie praw autorskich mogą być bardzo dotkliwe.

Informacje o usłudze Google Book Search

Misją Google jest uporządkowanie światowych zasobów informacji, aby staly się powszechnie dostępne i użyteczne. Google Book Search ulatwia czytelnikom znajdowanie książek z calego świata, a autorom i wydawcom dotarcie do nowych czytelników. Caly tekst tej książki można przeszukiwać w internecie pod adresem `http://books.google.com/`

PROPERTY OF
University of Michigan Libraries
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

ROCZNIK

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

Rok 1892/3.

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.
1893.

AS
142
.K92
1892/3

Kraków, 1893. — Drukarnia Uniw. Jagiell. pod zarząd. A. M. Kosterkiewicza.

Ust.
Perlstein
10.5.54
59161

TREŚĆ.

Strona

Skład Akademii (w maju 1893 r.) 1
Posiedzenie publiczne dnia 10 maja 1893 35
I. Przemówienie Jego Eksc. Zastępcy Protektora Juliana Dunajewskiego 37
II. Przemówienie Prezesa hr. Stanisława Tarnowskiego 41
III. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego z czynności Akademii od maja 1892 do maja 1893 r. . . 46
Dodatki do Sprawozdania.
1. Wydawnictwa Akademii od 1 maja 1892 do 30 kwietnia 1893 91
2. Z aktów urzędowych 101
IV. Nagrody i konkursa 116
Dodatek: Sprawozdanie w przedmiocie nagród im. Barczewskiego 123
V. Św. Franciszek z Assyżu i gotycyzm włoski. Odczyt czł. cz. Dr. Juliana Klaczki. 130
Sprawozdanie ze stanu i użycia funduszów w r. 1892: Fundusz obrotowy tabl. I. i II. — Fundusze osobne tabl. III—VI. — Fundusz żelazny tabl. VI. . . . 149
Wykaz stosunków Akademii z innemi instytucyami naukowemi 151

SKŁAD

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

SKŁAD
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

(w maju 1892 r.)

PROTEKTOR

JEGO CESARSKA I KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ

ARCYKSIĄŻĘ

KAROL LUDWIK.

ZASTĘPCA PROTEKTORA

Jego Exc. JULIAN Sas DUNAJEWSKI,

Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Ap. Mości, c. k. Minister, K. W. W. orderu ś-go Szczepana i Ces. Leopolda, Kaw. ord. Żelaznej Korony I klasy, Członek Izby Panów, Poseł na Sejm krajowy, Obywatel honorowy miast Krakowa, N. Sącza, Wieliczki i Brodów etc.

ZARZĄD AKADEMII.

Prezes:

Stanisław hr. Tarnowski, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa z gwiazdą, b. Rektor magn., Prof. p. z. literatury polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim, Dyrektor seminar. filol. słow. tamże, Członek dożywotni Izby Panów i Poseł na Sejm krajowy, Członek Rady miejskiej w Krakowie, Członek c. k. Rady Szkolnej Krajowej, Członek Komis. egzam. dla kand. na naucz. szkół gimn. i realnych.

Kraków, ulica Warszawska 12.

Zastępca Prezesa:

Fryderyk Zoll, Dr. praw, Kawaler ces. austr. orderu Żelaznej Korony III klasy, dożyw. Członek Izby Panów austr. Rady państwa, c. k. Radca rządowy, b. Rektor magn., Profesor p. z. prawa rzymskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału politycznego, Wiceprezes jej oddziału historyczno-prawniczego, a członek jej oddziału sądowego, Delegat c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty przy Wydziale administracyjnym Szkoły handlowej w Krakowie, Poseł na Sejm krajowy, Radca miejski krak., Obywatel honorowy miast Podgórza, Myślenic i Zatora.

Kraków, ul. Kolejowa 7.

Sekretarz generalny:

Stanisław Smolka, Dr. filoz., Kaw. ord. Żel. Kor. III. kl. Profesor p. z. historyi polskiej i Dyrektor seminaryum historycznego na Uniwersytecie Jagiell., c. k. Konserwator zabytków archiwalnych, Członek zagr. węgierskiej Akademii Umiejętności, Korespondent Towarzystwa Société d'histoire diplomatique w Paryżu.

Kraków, ulica Krupnicza 9.

Dyrektor Wydziału filologicznego:

Kazimierz Morawski, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej i Dyrektor seminaryum i proseminaryum filologicznego na Uni-

wersytecie Jagiellońskim, Człon. c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich.
Kraków, Rynek 19.

Dyrektor Wydziału histor.-filozoficznego:

Fryderyk Zoll, (jak wyżej).

Dyrektor Wydziału matematyczno-przyrod.:

Edward Janczewski, Dr. fil., Profesor p. z. anatomii i fizyologii roślin i Dyrektor pracowni botanicznej na Uniwersytecie Jagiell., Członek korespondent Tow. botanicznego w Edymburgu i Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Członek Kuratoryi Szkoły rolniczej w Czernichowie.
Kraków, Wolska 16.

Sekretarz Wydziału filologicznego:

Lucyan Malinowski, Dr. fil., Magister nauk filologiczno-historycznych, Kawaler orderu ś-go Stanisława, Profesor p. z. filologii porównawczej słowiańskiej i Dyrektor seminaryum filologicznego słowiańskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej kandydatów na naucz. szkół średnich, Senior Bursy akademickiej w Krakowie.
Kraków, Mały Rynek 8.

Sekretarz Wydziału historyczno-filozof.

Stanisław Smolka, (jak wyżej).

Sekretarz Wydziału matem.-przyrod.:

Józef Rostafiński, Dr. fil., Profesor p. z. botaniki i Dyrektor Ogrodu botanicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Wiedniu, Berlinie i Medyolanie, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół średnich.
Kraków, ulica Wolska 7—9.

Poczet Członków zwyczajnych.

A. Czynni.

1. Wydział filologiczny.

a) *Krajowi:*

Karol Estreicher Rozbierski, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Wybrany Członkiem czynnym d. 11 maja 1872.

Kraków, gmach Biblioteki Jagiell.

Julian Klaczko, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiell., c. k. Radca dworu, Czł. Instytutu francuskiego (Académie des Sciences morales et politiques). Wybrany Czł. czynnym d. 23 lipca 1872.

Kraków, Rynek główny 32.

Józef Łepkowski, Dr. fil., Kaw. orderu Żel. Kor. III. kl., Prof. p. z. archeologii i Dyrektor gabinetu archeolog. Uniw. Jagiell., c. k. Konserwator zabytków sztuki i budow. pomn., Członek Tow. nauk., archeol. i antropol. w Poznaniu, Wilnie, Wrocławiu, Pradze, Wiedniu, Paryżu, Berlinie, Królewcu i w Norymberdze. Wybrany Członkiem czynnym d. 23 lipca 1872.

Kraków, ulica Straszewskiego 27.

Antoni Małecki, Dr. fil., właściciel odznaki „Litteris et artibus“ b. Prof. jęz. i liter. polskiej i Rector magn. Uniwersytetu lwowskiego, Zastępca Kuratora Zakł. nar. im. Ossolińskich we Lwowie, dożywotni Członek Izby Panów, honorowy obywatel miasta Lwowa i Czł. Rady miejskiej lwowskiej, Prezes galicyjskiej kasy Oszczędności we Lwowie, Czł. wydziału gal. Tow. Muzycznego we Lwowie, Dr. obojga praw honoris causa Uniwersytetów Jagiellońskiego i lwowskiego, Czł. honorowy Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, niemniej galic. Tow. pedagogicznego, Tow. historycznego we Lwowie, Tow. liter. im. Adama Mickiewicza i Koła Literackiego we Lwowie, Prezes Rady wykonawczej Macierzy Polskiej we Lwowie, Członek Korespondent serbskiego Tow. naukowego w Belgradzie. Wybrany Członkiem czynnym d. 23 lipca 1872.

Lwów, Zakład Ossolińskich.

Władysław Łuszczkiewicz, Profesor c. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie, Dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu. Wybrany Człon. czynnym dnia 7 lipca 1873.
Kraków, ul. Basztowa 18.

Antoni Petruszewicz, Członek kapituły metropolitalnej grecko-katol., Radca i Referent Konsystorza, Egzaminator prosynodalny, c. k. Konserwator zabytków sztuki. Członek różnych naukowych Towarzystw i Zakładów. Wybrany Członkiem czynnym d. 7 lipca 1873.
Lwów, Kapituła metrop. grecko-katol.

Stanisław Tarnowski, (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym d. 7 lipca 1873.
Kraków, ulica Warszawska 12.

Lucyan Malinowski, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym dnia 30 października 1880.
Kraków, Mały Rynek 8.

Władysław Wisłocki, Dr. fil., Kustosz Biblioteki Jagiellońskiej, Czł.-kor. król. czes. Tow. nauk. w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 30 października 1880 — (Korespondentem od r. 1878).
Kraków, ulica Kanonicza 23.

Maryan Sokołowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi sztuki i Dyrektor gabinetu historyi sztuki w Uniwersytecie Jagiellońskim, Korespondent c. k. Komisyi centralnej do badania i utrzymywania pomników sztuki, Członek honorowy Towarzystwa historyków sztuki w Wrocławiu, Członek Dyrekcyi Towarz. Sztuk Pięknych w Krakowie, Dyrektor Muzeum XX. Czartoryskch w Krakowie. Wybrany Czł. czynnym d. 15 listopada 1884 — (Korespondentem od r. 1880).
Kraków, ulica Garncarska 3.

Kazimierz Morawski, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym dnia 12 listopada 1887 — (Korespondentem od r. 1883).
Kraków, Rynek Główny 19.

Władysław Łoziński, Konserwator zabytków sztuki i pomn. histor., Czł. reprezentacyi zjednoczonego Tow. Przyjaciół sztuk pięknych we Lwowie, Wiceprezes rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie. Wybrany Czł. czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Lwów, ulica Kopernika 26.

b) *Zakrajowi:*

Watrosław Jagić, Dr. fil., także honoris causa, c. k. Radca dworu, Profesor p. z. filologii słow. i Dyrektor seminaryum filolog. słow. na Uniwersytecie wiedeńskim, Członek Izby Panów, Kawaler orderów pruskich pour le mérite i Korony, rosyjski rzecz. Radca stanu i Kawaler orderów Stanisława, Włodzimierza i Anny, serbskiego wielkiego krzyża orderu Sawy, Czł. czynny Akademii Umiejętności w Wiedniu, Petersburgu, Zagrzebiu, Belgradzie i Monachium, Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Członek-korespondent Akademii umiejętności w Berlinie, Tow. naukowego w Belgradzie, honorowy Czł. Towarzystwa „ljubiteli drewnoj pismennosti“ i „archeołogiczeskawo Obszczestwa“ w Petersburgu, Tow. historycznego im. Nestora w Kijowie, Tow. archeologicznych w Zagrzebiu, Moskwie i Odesie, Tow. starożytniczego w Moskwie, honorowy Czł. Towarz. „Matica Slovenska“ w Lublanie, etc. Wybrany Czł. czynnym dnia 9 listopada 1878.

Döbling pod Wiedniem, Hauptstrasse 18.

Józef Hampel, Dr. fil., Prof. p. z. historyi starożytnej i archeologii na Uniwersytecie w Budapeszcie, Kustusz Muzeum Narodowego tamże, Czł. czynny Akademii węgierskiej. Wybrany Czł. czynnym d. 24 listopada 1888.

Budapeszt, Muzeum Narodowe.

Jan Gebauer, Dr. fil., Prof. p. z. filol. słow. i Dyrektor semin. słow. czeskiego Uniwersytetu w Pradze, Czł. czynny czeskiej Akademii Umiejętności i król. Tow. naukowego w Pradze, Czł. Kom. egzam. na naucz. szkół średnich w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 24 listopada 1888.

Praga, ulica Jecna 20 *a*.

c) *Zagraniczni:*

Władysław Nehring, Dr. fil., Tajny radca rządowy, Prof. p. z. filologii słowiańskiej i dyrektor seminaryum filologicznego słowiańskiego w Uniwersytecie wrocławskim. Członek korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu i Tow. Naukowego w Pradze, honorowy czł. Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, czł. Tow. histor. i starożytniczego śląskiego i Muzeum starożytno-

ści śląskich, czł. komisyi egzam. dla kandydatów wyższego zawodu nauczycielskiego. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1885.

Wrocław, Sternstrasse 22.

Jan Baudouin de Courtenay, Dr. fil., rosyjski rzecz. Radca Stanu, Kawaler orderów Stanisława i Anny 2-giej klasy, posiadacz złotego medalu Akademii Umiejętności w Petersburgu i bronzowego od „Institution ethnographique“, Prof. gramatyki porów. jęz. słowiańskich na Uniwersytecie dorpackim, Czł. stały „Société de linguistique“ i „Institution ethnographique“ w Paryżu, Czł. zwyczajny „Verein für Volkskunde“ w Berlinie, Czł. korespondent „Litauische litterarische Gesellschaft“ w Tylży, honorowy Czł. estońskiego Tow. literackiego „Eesti Kirjameeste Selts“ w Dorpacie. Wybrany Czł. czynnym d. 12 listopada 1887.

Kraków.

Kazimierz Stronczyński, Magister filozofii, Senator Król. Polsk., Czł. Heroldyi Król. Polsk., b. Dyrektor kancelaryi w Komisyi rządowej wyznań i oświaty w Warszawie. Wybrany Czł. czynnym d. 24 listopada 1888.

Piotrków.

Włodzimierz Spasowicz, Dr. praw, Adwokat. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890 — (Korespondentem od r. 1873).

Petersburg, Kabinetskaja 7.

Aleksander Brückner, Dr. fil., Profesor filologii słowiańskiej w Uniwersytecie berlińskim. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1891 — (Korespondentem od r. 1888).

Berlin SW., Lankwitzstrasse 1.

Stojan Novaković, b. poseł serbski w Konstantynopolu itd.. Wybrany czł. czynnym d. 31 października 1891.

Belgrad.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

a) *Krajowi:*

J. Exc. Julian Dunajewski, (j. w.) Wybrany Czł. czynnym dnia 11 maja 1872.

Kraków, Podwale 11.

Izydor Szaraniewicz, Dr. fil., Prof. p. z. historyi austryackiej i Dyrektor seminaryum historycznego oddz. historyi austryackiej na Uniwersytecie lwowskim, Czł. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich we Lwowie, Korespondent a od r. 1887 Konserwator c. k. Komisyi centralnej do utrzymania zabytków historycznych i artystycznychw Wiedniu, Członek Rady miejskiej król. stoł. m. Lwowa, honorowy Doktor ces.-ros. Uniwersytetu Sw. Włodzimierza w Kijowie i Senior Instytutu Stauropigiańskiego we Lwowie. Wybrany Czł. czynnym d. 23 lipca 1872.

Lwów, Blacharska 13.

Fryderyk Zoll, (j. w.) Wybrany Czł. czynnym dnia 7 lipca 1873.

Kraków, ul. Kolejowa 7.

J. Exc. Leon Biliński, Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca, Komandor orderu Franciszka Józefa, Prezydent generalnej Dyrekcyi kolei państwowych austryackich, b. Prof. ekonomii polit. na Uniwersytecie lwowskim, Poseł na Sejm krajowy. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1876.

Wiedeń, I. Lichtenfelsgasse 5.

Franciszek Piekosiński, Dr. praw, Prof. p. z. prawa polskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, Dyrektor arch. akt grodzkich i ziemskich w Krakowie. Wybrany Czł. czynnym d. 9 listopada 1878.

Kraków, Zwierzyniecka 22.

Edward Rittner, Dr. praw, Kawaler ord. ces. Leopolda, Szef sekcyi w Ministerstwie Wyznań i Oświaty, b. Prof. prawa kanonicznego w Uniwersytecie lwowskim. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881.

Wiedeń, I. Regierungsstrasse 10.

Michał Bobrzyński, Dr. praw, Komandor ord. Franciszka Józefa, Wiceprezydent Rady Szkolnej krajowej, Poseł na Sejm krajowy, b. Prof. prawa polskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim. Wybrany Czł. czynnym d. 10 listopada 1883 — (Korespondentem od r. 1878).

Lwów, ulica Pańska 23.

Stanisław Smolka, (j. w.) Wybrany Czł. czynnym d. 15 listopada 1884 — (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ulica Krupnicza 9.

Wincenty Zakrzewski, Dr. fil., b. Rector magn., Prof. p. z. historyi powszechnej i Dyrektor seminaryum histor. na Uniwersytecie Jagiell., Członek zagraniczny węgierskiej Akad. Umiejętności, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimn. i szkołach realnych. Wybrany Człon. czynnym d. 15 listopada 1884. (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ul. Wielopole 4.

Wojciech Kętrzyński, Dr. fil., Dyrektor Zakładu Nar. im. Ossolińskich we Lwowie, Konserwator c. k. centralnej Komisyi w Wiedniu, Członek Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. liter. w Paryżu, Tow. nauk. w Toruniu, Tow. litewskiego w Tylży, Tow. numizm. w Krakowie i historycznego we Lwowie, Tow. hist. i archeol. śląskiego w Wrocławiu, Tow. histor. przy uniwersytecie w Petersburgu. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1873).

Lwów, Zakład nar. im. Ossolińskich.

Tadeusz Wojciechowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi polskiej na Uniwersytecie lwowskim, Prezes Tow. historycznego we Lwowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1881).

Lwów, ul. Długosza 25.

Franciszek Kasparek, Dr. praw, b. Rektor magn., Profesor p. z. filoz. prawa i Prawa narodów na Uniwersytecie Jagiell., Człon. Instytutu prawa międzynarodowego w Brukselli, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału historyczno-prawniczego i Członek c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału sądowego i politycznego, Radca miejski krakowski, Prezes Tow. muzycznego, Wiceprezes Rady szkolnej okręgowej i Tow. Tatrzańskiego, Sekretarz Tow. prawniczego. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1891. (Korespondentem od 1883).

Kraków, Rynek główny 36.

Stefan Pawlicki, Doktor św. Teologii i filozofii, kapłan Zgromadzenia OO. Zmartwychwstańców, Prof. p. z. Dogmatyki fundamentalnej i filozofii chrześcijańskiej, Dyrektor seminar. filozofii

chrześcijańskiej na Uniwersytecie Jagiell., Konsultor św. Kongregacyi Indeksu, b. Docent b. Szkoły Głównej warszawskiej, b. Prorektor papieskiego Kolegium polskiego w Rzymie, Człon. czynny rzymskiej Arkadyi i trzech rzymskich Akademij: di religione cattolica, Tiberina i dell'Immacolata Concezione, Czł. czynny rzymskiej Società dei cultori di cristiana archeologia. Wiceprezes sekcyi filozoficznej Tow. wiedeńskiego Leo-Gesellschaft. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1891, (Korespondentem od r. 1884).

Kraków, ul. Łobzowska 8.

a) *Członkowie przybrani nadliczbowi:*

w myśl § 16 a l. 2. Statutu Akademii.

Z Wydziału filologicznego. Wybrani d. 30 października 1892.

Antoni Małecki
Kazimierz Morawski
Władysław Łuszczkiewicz
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski.

b) *Zakrajowi:*

Antoni Randa, Dr. praw, Komandor orderu ś-go Szczepana, Kaw. orderu Żelaz. Korony II klasy, posiadacz medalu austr.-węg. Litteris et Artibus, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. prawa austr. cywilnego na Uniwersytecie czeskim w Pradze, Prezes I Wydziału czeskiej Akademii Umiejętności, dożywotni członek Izby Panów, Członek Trybunału państwowego, Doctor honoris causa Uniwersytetu w Bononii. Wybrany Człon. czynnym dnia 9 listopada 1878.

Praga.

Władywój Tomek, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa, posiadacz medalu austr.-węg. Litteris et Artibus, c. k. Radca rządowy, b. Prof. hist. na Uniwers. cz. w Pradze, Członek czynny czeskiej Akad. Umiejęt., dożywotni Czł. Izby Panów, Poseł na Sejm krajowy korony czeskiej. Wybrany Człon. czynnym d. 14 listopada 1881.

Praga.

J. Exc. **Alfred Arneth**, Dr. fil., Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i król. Ap. Mości, Kawaler orderu Leopolda i Żel. Kor. III kl., ozd. austr.-węg. med. Litteris et Artibus, Komandor i Kawal. orderów włoskich, hiszpańskich, belgijskich, heskich i meksykańskich, Dyrektor c. k. tajnego archiwum dworu i państwa w Wiedniu, Prezes ces. Akademii Umiejęt. w Wiedniu, Członek Akad. Umiejęt. w Monachium, w Getyndze, dei Lincei w Rzymie, w Madrycie, w Turynie i w Lucca, Człon. Instytutu francuskiego w Paryżu.

Wiedeń.

Wilhelm Fráknoi, tyt. Biskup Arbei, Kanonik waradyński, Opat szekszardzki etc., Wiceprezydent Akad. Umiej. w Budapeszcie, Członek Akademii w Belgradzie, Tow. historycznego w Ostrzyhomiu etc. Wybrany Człon. czynnym d. 24 listopada 1888.

Budapeszt.

c) *Zagraniczni*:

August hr. Cieszkowski, Dr. fil., Prezes poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół nauk. Wybrany Czł. czynnym d. 7 lipca 1873.

Poznań, ul. Młyńska.

Ryszard Roepell, Dr. fil., Profesor p. z. historyi na Uniwersytecie wrocławskim. Wybrany Czł. czynnym d. 7 lipca 1873.

Wrocław.

Jakób Caro, Dr. fil., Profesor p. z. historyi i dyrektor Seminaryum historycznego na Uniwersytecie wrocławskim, członek korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881.

Wrocław.

X. **Edward Likowski**, Biskup sufragan poznański. Wybrany Czł. czynnym d. 12 listopada 1887.

Poznań.

Albert Sorel, Profesor historyi dyplomatycznej w Ecole libre des sciences politiques w Paryżu, Sekretarz generalny Prezydyum Senatu francuskiego, Członek Instytutu Francuskiego (Akademii nauk moralnych i politycznych), Czł.-korespondent król. Towarz. histor. w Londynie i król. Akademii Umiejętności w Monachium. Wybrany Czł. czynnym d. 30 listopada 1889.

Paryż Présidence du Sénat.

Adolf Pawiński, Dr. fil, Profesor Uniwersytetu warszawskiego, Naczelnik Archiwum głównego Król. Polskiego, Czł. Korespondent Akad. Umiej. w Zagrzebiu, Członek tow. historycznych w Peterburgu, Moskwie, Odesie i Lizbonie; Rzeczywisty Radca Stanu. Wybrany d. 3 października 1891.

Warszawa, Al. Jerozol. 74.

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

a) *Krajowi:*

J. Exc. Józef Majer, Dr. med., b. Prezes Akademii Umiejętności, Rzeczywisty Tajny Radca Jego ces. i król. Apost. Mości, Komandor orderu Franciszka Józefa, Kawaler ord. żel. kor. III kl., dożywotni Członek Izby Panów, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego i lwowskiego, Czł. honorowy Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. pedagogicznego we Lwowie, Tow. lek. w Krakowie i we Lwowie, Tow. lekarzy polskich w Paryżu i Rady administracyjnej Szkoły Polskiej na Batignolles w Paryżu, Czł.-korespondent Akademii lekarsko-chirurgicznej w Madrycie, Tow. przyrodniczego we Lwowie, Tow. lekarsk. warszawskiego, wileńskiego, podolskiego, lubelskiego, bukowińskiego i kaliskiego, Tow. antropologicznego w Berlinie, ces. Tow. Przyjaciół Nauk przyrodniczo-antropolog. i etnolog. w Moskwie, Instytutu antropolog. W. Brytanii i Irlandyi w Londynie, Akademii Mickiewicza w Bolonii etc.

Kraków, ulica Krupnicza 7.

Ludwik Teichmann, Dr. med., b. Wiceprezes Akademii, Kawaler ord. Żel. Kor. III. kl. i Franciszka Józefa, c. k. Radca rządowy, b. Rektor magn., Profesor p. z. anatomii na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek-korespondent Tow. lek. warsz. Wybrany Czł. czynnym d. 13 maja 1872.

Kraków, ulica Floryańska 53.

Franciszek Michał Karliński, Dr. fil., Kawaler ces. austr. orderu Franciszka Józefa, Profesor p. z. astronomii i matema-

tyki wyższej i Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego na Uniwersytecie Jagiell., Czł. c. k. Komisyi do pomiaru ziemi, c. k. komisyi do normalnych miar i wag, c. k. Tow. meteorologicznego w Wiedniu, królewsko-czeskiego Tow. Nauk w Pradze oraz Tow. astronomicznego niemieckiego, Czł.-korespondent b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Czł. honorowy Tow. Kopernika w Toruniu. Czł. i zastępca dyrektora c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, Dyrektor seminaryum matematycznego. Wybrany Czł. czynnym d. 7 lipca 1873.

Kraków, ulica Kopernika, Obserwatoryum.

Bronisław Radziszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii ogólnej i farmaceutycznej na Uniwersytecie lwowskim, Członek honorowy Towarzystwa chemików czeskich w Pradze, Tow. nauczycieli szkół wyższych i Tow. aptekarskiego we Lwowie, Czł. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Docent chemii w szkole gospodarstwa leśnego. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881 — (Korespondentem od r. 1874).

Lwów, ulica Długossa, gmach Uniwersytetu.

Józef Rostafiński, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym d. 10 października 1883.

Kraków, ul. Wolska 7—9.

Jan Franke, c. k. krajowy Inspektor szkół, b. Profesor mechaniki w Szk. Politechn. lwowskiej, Prezes c. k. Komisyi egzamin. dla II-go egzaminu rządowego na Wydziale budowy maszyn. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1885.

Lwów, Chorążczyzna 14 b.

Edward Janczewski, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1885.

Kraków, ul. Wolska 16.

Szczęsny Kreutz, Dr. fil., Profesor p. z. mineralogii i Dyrektor gabinetu mineralogicznego na Uniwersytecie Jagiell., Członek krajowej rady górniczej, Członek c. k. geologicznego zakładu państwowego w Wiedniu, niemieckiego Towarz. geologicznego w Berlinie, Człon. c. k. Komis. egzamin. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Człon. galic. Tow. rolniczego we Lwowie, b. zwycz. Prof. i b. Dziekan Wydz.

filozof. Uniwersytetu lwowskiego. Wybrany Człon. czynnym d. 24 listopada 1888.

Kraków, ul. Biskupia 7—9.

Władysław Zajączkowski, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Szk. politechn. lwowskiej, Człon. c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w szkołach średnich, tudzież Komisyi egzamin. dla geometrów autoryzowanych. Wybrany Człon. czynnym d. 6 grudnia 1890.

Lwów, ul. Sykstuska 50.

Napoleon Cybulski, Dr. med., Profesor p. z. fizyologii na Uniw. Jagiellońskim. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1891.

Kraków, ul. Szczepańska 11.

Benedykt Dybowski, Dr. med., Profesor zw. zoologii na Uniw. lwowskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek kilku Towarzystw naukowych. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1891.

Lwów, ul. Długosza 3.

Emil Godlewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii rolniczej i Dyrektor zakładu chemii rolniczej na Uniwersytecie Jagiell., Czł. polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika we Lwowie, Człon. Towarz. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, b. Prof. szkoły rolniczej w Dublanach, Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1891.

Kraków, ul. Straszewskiego 22.

Julian Niedźwiedzki, Profesor p. z. mineralogii i geologii w Szk. Politechnicznej lwowskiej, Docent tychże przedmiotów na Uniwersytecie lwowskim, Człon. krajowej Rady górniczej, Człon. c. k. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893. (Korespondentem od d. 12 listopada 1887.)

Lwów, ul. Kleina 3.

August Witkowski, Prof. p. z. fizyki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Czł. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893. (Korespondentem od dnia 24 listopada 1888.)

Kraków, ul. Bernardyńska 13.

b) *Zakrajowi:*

Józef Hyrtl, b. Profesor Uniwersytetu wiedeńskiego, c. k. Radca Dworu, Członek Akademii Umiej. w Wiedniu i wielu innych Towarzystw uczonych. Wybrany Człon. czynnym d. 7 lipca 1873.

Wiedeń.

Franciszek Mertens, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Politechnice w Gracu, b. Prof. Uniwersytetu Jagiell., c. k. Radca rządowy, Członek korespondent Akademii Umiejętności w Wiedniu, Członek korespondent Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Człon. kor. Tow. naukowego w Getyndze, Człon. Kom. egzam. dla szkół średnich w Gracu. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1885.

Grac.

c) *Zagraniczni:*

Marceli Nencki, Dr. fil., Profesor chemii w zakładzie medycyny praktycznej w Petersburgu, b. Prof. chemii lekarskiej w Uniwersytecie w Bernie Szwajc. Wybrany Czł. czynnym 15 listopada 1884.

Petersburg.

Edward Strasburger, Dr. fil., Profesor Uniwersytetu w Bonn Wybrany Czł. czynnym d. 24 listopada 1888.

Bonn.

Ludwik Pasteur, Czł. Académie Française i Académie des Sciences w Paryżu, Czł. zagr. wiedeńskiej Akademii Umiejętności i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.

Paryż, Institut Pasteur.

Jan Schiaparelli, Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego w Medyolanie i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.

Medyolan.

Sir Wiliam Thomson, Lord Kelvin, Profesor Uniwersytetu w Glasgowie i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.

Glasgow.

Rudolf Virchow, Profesor Uniwersytetu w Berlinie i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.

Berlin.

Dymitr
tetu

Roman
polsk
wers
dyda
Lwo
bran

Emil Og
p. z.
skieg
dla r
świty
pada

Antoni
równ
meda
pond
d. 15

Zygmunt
c. k.
hono
listop

Wojciech hr. Dzieduszycki, Dr. fil., c. k. Konserwator zabytków sztuki, Poseł na Sejm krajowy, Prezes Tow. archeologicznego we Lwowie. Wybrany d. 12 listopada 1887.

Jezupol, w Galicyi.

Józef Tretiak, Dr. fil. Docent literatury polskiej i ruskiej na Uniw. Jagiel., Profesor wyższej szkoły realnej w Krakowie, Prezes Tow. „Związku literackiego“ w Krakowie. Wybrany d. 24 listopada 1888.

Kraków, ul. Batorego 25.

Maksymilian Kawczyński, Dr. fil., Profesor p. n. języków i literatur romańskich na Uniwersytecie Jagiellońskim. Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych. Wybrany d. 6 grudnia 1890.

Kraków, Szlak 32.

Karol hr. Lanckoroński, c. k. Szambelan, dziedziczny Członek Izby Panów, Człon. kuratoryi austr. Muzeum artyst.-przemysłowego w Wiedniu, c. k. Konserwator zabytków sztuki w Galicyi, Doktor filozofii honoris causa Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany d. 31 października 1891.

Wiedeń I, Wasagasse 4.

Ludwik Ćwikliński, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej na Uniwersytecie lwowskim, Dyrektor lwowskiej c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Konserwator c. k. Komisyi centralnej dla utrzymania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Prezes Towarzystwa filologicznego we Lwowie. Wybrany d. 9 maja 1893.

Lwów, ul. Ossolińskich 4.

Adam Miodoński, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, b. Profesor Uniwersytetu we Fryburgu. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Kraków, ul. Straszewskiego 22.

Leon Sternbach, Dr. fil., Profesor p. n. filologii klasycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Kraków, ul. św. Tomasza 6.

b) *Zagraniczni:*

Jan Karłowicz, Dr. fil., Redaktor „Wisły“. Wybrany d. 12 listopada 1887.

Warszawa, Jasna 10.

Adam Kryński, Prof. gimn., Redaktor „Prac filologicznych“. Wybrany d. 30 listopada 1889.

Warszawa, Zielna 11.

Józef Kallenbach, Dr. fil., Profesor p. z. języka i literatury polskiej na Uniwersytecie we Fryburgu Szwajcarskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Fribourg, rue St. Pierre, 319.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

a) *Krajowi:*

Leonard Piętak, Dr. praw, c. k. Radca dworu, Profesor p. z. prawa rzymskiego, tudzież austryackiego prawa handlowego i wekslowego na Uniwersytecie lwowskim, Prezes c. k. rządowej Komisyi egzam. oddziału prawno-historycznego i Członek tejże w oddziale sądowym, Prezes Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, Członek Rady miejsk. król. stoł. m. Lwowa. Wybrany dnia 10 listopada 1883.

Lwów, ulica Garncarska 19.

Ludwik Kubala, Dr. fil., Profesor c. k. wyższego gimnazyum im. Franciszka Józefa we Lwowie. Wybrany d. 15 listopada 1884.

Lwów ul. Długosza 17.

Oswald Balzer, Dr. praw, Profesor p. z. prawa polskiego na Uniw. lwowskim, Dyrektor archiwum akt grodzkich i ziemskich we Lwowie, Redaktor „Kwartalnika Historycznego“. Wybrany d. 24 listopada 1888.

Lwów, ul. Zimorowicza boczna 7.

Władysław Ochenkowski, Dr. praw, Profesor p. z. ekonomii politycznej na Uniw. lwowskim, b. Profesor Akademii w Monasterze tudzież Uniw. w Jenie. Wybrany d. 24 listopada 1888.

Lwów, ul. Słowackiego 12.

Tadeusz Pilat, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki, nauki administracyi i austryackiego prawa administracyjnego na Uniwersy-

tecie lwowskim, Człon. c. k. rządowej Komisyi egzaminacyjnej oddziału nauk politycznych, Naczelnik bióra statystycznego w Wydziale krajowym, Członek-korespondent c. k. centralnej Komisyi statystycznej w Wiedniu, Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego, Członek centralnego komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie, Zastępca delegata tegoż Towarzystwa w c. k. Radzie kolejowej, Członek krajowej Komisyi rolniczej, Członek rady wykonawczej „Macierzy polskiej", Poseł na Sejm krajowy. Wybrany d. 24 listopada 1888.

Lwów, ul. Garncarska 21.

Bolesław Ulanowski, Dr. praw i filoz., Profesor p. z. prawa kanonicznego na Uniwersytecie Jagiell., Członek c. k. Komis. rządowej egzaminacyjnej oddziału historyczno-prawniczego. Wybrany d. 24 listopada 1888.

Kraków, ul. Garncarska 15.

Anatol Lewicki, Dr. fil., Profesor p. z. historyi austryackiej na Uniwersytecie Jagiellońskim, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnaz. i real. Wybrany d. 30 października 1889.

Kraków, Wielopole 4.

Henryk Lisicki, Członek Rady powiatowej samborskiej. Wybrany d. 31 października 1891.

Kalinów, p. Sambor w Galicyi.

Władysław Abraham, Dr. praw, Profesor p. z. prawa kanonicznego na Uniwersytecie lwowskim, b. docent Uniwersytetu Jagiellońskiego. Członek rząd. Komisyi egz. prawniczo-historycznej i sądowej. Wybrany d. 9 maja 1893.

Lwów, ul. Zimorowicza boczna 7.

Józef Kleczyński, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki i prawa publicznego austryackiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, kierownik miejskiego biura statystycznego w Krakowie. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Kraków, ul. Długa 7.

Antoni Prochaska, Dr. fil., Adjunkt archiwum krajowego we Lwowie. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Lwów, ul. Kalecza 10.

Aleksander Semkowicz, Dr. fil., Dyrektor biblioteki Uniwersytetu lwowskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Lwów, ul. Długosza 5.

b) *Zakrajowi:*

Henryk v. Zeissberg, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., c. k. Radca dworu, Prof. Uniwersytetu i Człon. Akademii Umiejętności w Wiedniu. Wybrany d. 31 października 1874.
Wiedeń, Czerningasse 22.

c) *Zagraniczni:*

Emanuel Henryk de Noailles, margr., b. poseł francuski w Stambule. Wybrany d. 7 lipca 1873.
Paryż.

Tadeusz Korzon, b. starszy nauczyciel gimnazyum kowieńskiego, Urzędnik zarządu kolei żelaznej nadwiślańskiej w Warszawie. Wybrany d. 24 listopada 1888.
Warszawa, ul. Widok 20.

3. Wydział Matematyczno-przyrodniczy.

a) *Krajowi:*

Edward Skiba, Dr. fil., b. Profesor fizyki matematycznej na Uniwersytecie Jagiell. Wybrany d. 7 lipca 1873.

J. Eksc. Włodzimierz hr. Dzieduszycki, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Apost. Mości, Kawaler orderu Żel. Kor. I. kl., dożywotni Członek Izby Panów, b. Marszałek krajowy, Poseł na Sejm krajowy. Wybrany d. 14 listopada 1888.
Lwów, Plac franciszkański.

Henryk Kadyi, Dr. med., p. z. Profesor anatomii zwierząt domowych w szkole weterynaryi we Lwowie, Docent anatomii ciała ludzkiego na Uniw. lwowskim. Wybrany d. 14 listopada 1888.
Lwów, ul. Zielona 15.

Karol Olszewski, Dr. fil. Profesor p. z. chemii na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek czeskiej Akademii Nauk i Sztuk w Pradze, Czł. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany d. 24 listopada 1888.
Kraków, ul. Jagiellońska 22.

Antoni Wierzejski, Dr. fil., Profesor zoologii na Uniwersytecie Jagiellońskim, Czł. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych. Wybrany dnia 31 października 1891.

Kraków, Wielopole 6.

Ludwik Birkenmajer, Dr. fil., Profesor matematyki i fizyki w krajowej szkole rolniczej w Czernichowie. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Czernichów pod Krakowem.

Adam Prażmowski, Dr. fil. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Kraków, ul. Basztowa 18. II.

b) *Zagraniczni:*

Władysław Gosiewski, wybrany d. 31 października 1891.

Warszawa.

†

ZMARLI.

Józef Supiński. Członek krajowy Wydziału historyczno-filozoficznego od 23 lipca 1872, zmarł we Lwowie dnia 16 marca 1893.

August Otmar Essenwein, Członek korespondent zagraniczny Wydziału filologicznego od d. 7 lipca 1873, zmarł w Norymberdze d. 11 października 1892.

Poczet Członków nadzwyczajnych.

Leon Halban, Dr. med., Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żel. Kor. III klasy, Profesor p. z. medycyny sądowej i rządowej na Uniwersytecie Jagiell., Lekarz sądowy, Czł. honorowy Tow. lekarzy bukowińskich w Czerniowcach, Człon. honorowy i b. Prezes Tow. lekarsk. krak., Czł. Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. oftalmologicznego w Heidelbergu i Tow. lekarzy polskich w Paryżu, b. Redaktor główny Przeglądu lekarskiego, b. Prof. nadz. medycyny sądowej i policyi lekarskiej w Wydziale prawniczym.

Kraków, Podwale 10.

Leon Chrzanowski, Dr. praw, Poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy, Członek delegacyj wspólnych austr.-węg.
Kraków.

Edward Fierich, Dr. praw, b. Prof. procesu cywilnego austryackiego oraz prawa handlowego i wekslowego na Uniwersytecie Jagiellońskim.
Kraków, ul. Floryańska 38.

Maciej Leon Jakubowski, Dr. medycyny i chirurgii, Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żelaz. Korony III klasy, Prof. p. n. pedyatryi, Dyrektor kliniki chorób dziecięcych na Uniwersytecie Jagiell., Członek Tow. lekarskiego krak.
Kraków, Podwale 10.

Marceli Jawornicki, Dyrektor miejskiej Kasy oszczędności w Krakowie.
Kraków, Szpitalna 15.

Mikołaj Kański, b. Adwokat krajowy.
Kraków, Rynek główny 37.

Juliusz Kossak, Art.-malarz.
Kraków, Plac Latarnia.

Maurycy Jelita Madurowicz, Dr. med. i chir., Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żel. Kor. III kl., b. Rektor magn., Profesor p. z. położnictwa i ginekologii, Dyrektor Kliniki położniczo-ginekologicznej i szkoły dla akuszerek w Uniwersytecie Jagiellońskim, Prymaryusz szpitala św. Łazarza, Członek honorowy Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu i Tow. lekarzy galicyjskich we Lwowie, Czł. Założyciel Tow. Tatrzańskiego, Czł. Tow. lekarskiego w Wiedniu, Warszawie, Krakowie i Czerniowcach.
Kraków, ulica Bracka 6.

Józef Oettinger, b. Profesor historyi medycyny w Uniwersytecie Jagiellońskim.
Kraków, Rynek główny 10.

Antoni Rosner, Dr. med. i chir., Magister położnictwa, Profesor p. n. z tytułem i char. profesora zwyczajnego patologii i terapii chorób skórnych i wenerycznych, Dyrektor kliniki tychże chorób na Uniwersytecie Jagiellońskim, b. Prezes Tow. lekar. w Krakowie.
Kraków, Rynek główny 22.

Lucyan Rydel, Dr. med. i chir., b. Rektor magn., Profesor p. z. okulistyki, Dyrektor Kliniki okulistycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim, Prymaryusz szpitala św. Łazarza, Członek honorowy Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu i Tow. lek. galic., Czł. Tow. lekarskiego wiedeńskiego i krakowskiego, Czł. Tow. oftalmologicznego w Heidelbergu i lekarzy bukowińskich w Czerniowcach.

Kraków, ulica Sławkowska 20.

ladysław Ściborowski, Dr. medycyny, Prezes Tow. Dobroczynności w Krakowie.

Kraków, Pałac Biskupi.

exander Stopczański, Dr. med., Prof. p. z. chemii lekarskiej, zarządzający zakładem chemii lekarskiej na Uniwersytecie Jagiell., Członek Tow. lekarskiego w Krakowie, Człon. koresp. Tow. lekarskiego w Warszawie, przysięgły chemik sądowy.

Kraków, Piaski ad Grzegórzki 12.

Feliks Szlachtowski, Dr. praw. Kaw. ord. Zel. Kor. III klasy, Prezydent m. Krakowa, Adwokat.

Kraków, Podwale 12.

Michał Zieleniewski, Dr. medycyny.

Kraków, ul. Mikołajska 32.

†

ZMARLI.

Stefan Buszczyński, literat, zmarł w Krakowie d. 20 października 1892.

Władysław Seredyński, Dr. fil., Profesor seminar. naucz. w Tarnowie; zmarł w Tarnowie d. 9 marca 1893.

WYKAZ

STAŁYCH KOMISYJ AKADEMICKICH.

A) Na Wydziale filologicznym.

I. Komisya historyi sztuki.

Przewodniczący:
Maryan Sokołowski [1]).

Sekretarz:
Włodzimierz Demetrykiewicz.

Członkowie:

Jan Bołoz Antoniewicz (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Władysław Bartynowski
Mathias Bersohn (Warszawa)
Ferdynand Bostel (Lwów)
Ks. A. Brykczyński (Goworów, pow. Ostrołęcki)
Henryk Bukowski (Stockholm)
Adam Chmiel
Aleksander Czołowski (Lwów)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Edmund Diehl (Warszawa)
Wojciech hr. Dzieduszycki (Jezupol, Galicya)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Walery Eliasz
Ludwik Finkel (Lwów)
Wojciech Gerson (Warszawa)
Klemens Hankiewicz (Lwów)
Zygmunt Hendel
Aleksander Jelski (Zamość, gub. Mińska)
Antoni Karbowiak
Wojciech Kętrzyński (Lwów)

[1]) Niewymienienie miejsca pobytu oznacza Kraków.

Tadeusz bar. Konopka
Juliusz Kossak
Michał Kowalczuk (Lwów)
Stanisław Krzyżanowski
Leonard Lepszy
Andrzej ks. Lubomirski (Lwów)
Józef Łepkowski
Władysław Łoziński (Lwów)
Władysław Łuszczkiewicz
Gustaw bar. Manteuffel (Ryga)
Jerzy hr. Mycielski
Sławomir Odrzywolski
Ferdynand Papée (Lwów)
Edward Pawłowicz (Lwów)
Ks. Antoni Petruszewicz
Franciszek Piekosiński
Antoni Prochaska (Lwów)
Tomasz Pryliński
Konst. hr. Przezdziecki (Warsz.)
Wład. Przybysławski (Lwów)
Władysław Rebczyński (Lwów)
Antoni Ryszard
Jan Nep. Sadowski
Ks. Eust. Skrochowski (Lwów)
Stanisław Smolka
Maryan Sokołowski
Tadeusz Stryjeński
Izydor Szaraniewicz
Jan hr. Szeptycki (Przyłbice)
Stanisław Tomkowicz
Floryan Trawiński (Paryż)
Jan Wdowiszewski
Ludwik Wierzbicki (Wiedeń)
Władysław Wisłocki
Konst. Wojciechowski (Warsz.)
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Julian Zacharjewicz (Lwów)
Teodor Ziemięcki.

Członkowie lwowscy Komisyi historyi sztuki stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Władysława Łozińskiego.

II. Komisya językowa.

Przewodniczący:
Józef Majer.

Sekretarz:
Lucyan Malinowski.

Członkowie:

Bolesław Baranowski (Lwów)
Wojciech Biesiadzki (Lwów)
Aleksander Brückner (Berlin)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Jan Czubek
Karol Estreicher
Edward Friedner (Lwów)
Antoni Kalina (Lwów)
Władysław Kosiński
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Adam Ant. Kryński (Warszawa)
Ks. Onufry Łepki (Lwów)
Józef Majer
Lucyan Malinowski

Antoni Małecki (Lwów)
Ks. Emilian Ogonowski (Lwów)
Józef Oettinger
Mieczysław Pawlikowski
Piotr Parylak (Stanisławów)
Aleksand. Petrow (Krasnofiumsk)
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Zygmunt Próchnicki (Lwów)
Zygmunt Samolewicz (Lwów)
Józef Tretiak
Jan Werchratski (Lwów)
Władysław Wisłocki
Roman Zawiliński.

III. Komisya do badań w zakresie historyi literatury i oświaty w Polsce.

Przewodniczący:
Kazimierz Morawski.

Sekretarz:
Józef Tretiak.

Członkowie:

Maryan Baraniecki
Michał Bobrzyński (Lwów)
Wilhelm Creizenach
Jan Czubek
Karol Estreicher
Ludwik German (Lwów)
Konstanty Górski
Józef Kallenbach (Fryburg w Szwajcaryi)
Franciszek Karliński
Maksymilian Kawczyński
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Józef Korzeniowski (Paryż)
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Leon Kulczyński
Lucyan Malinowski
Kazimierz Morawski
Ks. Stefan Pawlicki
Karol Petelenz (Stryj)
Józef Rostafiński
Aleksander Siedlecki
Ignacy Skrochowski (Lwów)
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski
Stanisław Tomkowicz
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Wincenty Zakrzewski
Hugo Zathey
Roman Zawiliński
Maryan Zdziechowski
Teofil Ziemba.

B) Na Wydziale historyczno-filozoficznym.

I. Komisya historyczna.

Przewodniczący:
Franciszek Piekosiński.

Dyrektor zbiorów i wydawnictw:
Wincenty Zakrzewski.

Sekretarz:
Anatol Lewicki.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
W. A. Bruchnalski (Lwów)
Ks. Julian Bukowski
Zygmunt Celichowski (Kórnik)
Ks. Władysław Chotkowski
Leon Chrzanowski
Michał Chyliński
Zygmunt Cieszkowski
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Bolesław Czarnik (Lwów)
Wiktor Czermak
Bronisław Dembiński (Lwów)
Hubert Ermisch (Drezno)
Karol Estreicher
Ludwik Finkel (Lwów)
Zygmunt Gloger (Jeżów)
Ks. Tadeusz Gromnicki
Ludwik Grossé (Wielkie, poczta Kurów)
Alfred Halban
Aleksander Hirschberg (Lwów)
Zdzisław Hordyński (Lwów)
Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Franciszek Kluczycki
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniazołucki
Feliks Koneczny
Józef Korzeniowski (Paryż)
Stanisław Krzyżanowski
Ludwik Kubala (Lwów)
Ks. Stanisław Kujot (Pelplin)
Saturnin Kwiatkowski (Lwów)
Jan Leniek (Tarnów)
Józef Lekszycki (Poznań)
Anatol Lewicki
Antoni Lorkiewicz (Stanisławów)
Ks. Jan Łukowski (Gniezno)
Maurycy Maciszewski (Tarnopol)
Antoni Małecki (Lwów)
Kazimierz Morawski
August Mosbach (Wrocław)
Jerzy hr. Mycielski
Fryderyk Papée (Lwów)
Alfred Parczewski (Kalisz)
Emil Partycki (Lwów)
Maksymilian Perlbach (Halle)
Ks. Ant. Petruszewicz (Lwów)
Rudolf Philipi (Berlin)

Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Karol Potkański
Antoni Prochaska (Lwów)
Konst hr. Przezdziecki (Warsz.)
Stanisław Ptaszycki (Petersburg)
Kaz. Pułaski (Kamieniec Podol.)
Zygmunt Radzimiński
R. Reicke (Królewiec)
Karol Reifenkugel (Czerniowce)
Józef Rolle (Kamieniec Podolski)
Aleksander Semkowicz
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Izydor Szaraniewicz
Alojzy Szarłowski
Stanisław hr. Tarnowski
Tretiak Józef
Bolesław Ulanowski
Kazimierz Waliszewski (Paryż)
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Józef Wolff (Petersburg)
Wincenty Zakrzewski.

Członkowie lwowscy Komisyi historycznej stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Antoniego Małeckiego.

II. Komisya prawnicza.

Przewodniczący:
Fryderyk Zoll.

Sekretarz:
Bolesław Ulanowski.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Józef Brzeziński
Leon Cyfrowicz
Maciej Czyszczan (Wiedeń)
Edward Fierich
Ksawery Fierich
Faustyn Jakubowski
Jozef Jasiński
Mikołaj Kański
Franciszek Kasparek
Józef Kleczyński
Edmund Krzymuski
Juliusz Leo
Józef Louis (Wiedeń)
Stanisław Madeyski
Józef Milewski
Stefan Muczkowski
Józef Oczapowski
Franciszek Piekosiński
Józef Rosenblatt
Feliks Szlachtowski
Wincenty Tarłowski
Bolesław Ulanowski
Ignacy Zborowski
Fryderyk Zoll

C) Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym.

I. Komisya fizyograficzna.

Przewodniczący:
Józef Rostafiński.

Sekretarz:
Władysław Kulczyński.

Członkowie:

Ks. Ant. Andrzejowski (Skała)
Ernest Bandrowski
Franciszek Bartonec (Siersza)
Feliks Berdau (Warszawa)
Franciszek Bieniasz
Lud. Birkenmajer (Czernichów)
Franciszek Błocki (Lwów)
Franciszek Błoński (Plisków na Ukrainie, p. Lipowiec)
Kazimierz Bobek (Przemyśl)
Ks. Józef Boeger (Tarnopol)
Adolf br. Brunicki (Lubień)
Julian br. Brunicki (Podhorce)
Geiza Bukowski (Wiedeń)
F. Chłapowski (Poznań)
T. Ciesielski (Lwów)
Edward Claus (Żywiec)
Julian Cofalka (Jaworzno)
Napoleon Cybulski
Jan Czarnecki (Kaczanówka)
J. Czerkawski (Lwów)
Franciszek Czerny
Ks. Romuald Czeżowski (Tarnopol)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Henryk Dziedzicki (Warszawa)
Józef Dzięddzielewicz (Kołomyja)
B. Eichler (Międzyrzec, gub. Siedlecka)
Adolf Engel (Rzeszów)
Zygmunt Fiszer
Piotr Giermański (Tarnopol)
Emil Godlewski
Leon Guńkiewicz (Wadowice)
Bronisław Gustawicz
Roman Gutwiński (Podgórze)
Franciszek Hahn (Bochnia)
W. Hankiewicz (Lwów)
Julian Hawrysiewicz (Ożydów, Galicya)
Edward Hückel (Lwów)
Wincenty Jabłoński
J. Jachno (Stanisławów)
Leopold Jacobi (Pilzno)
Antoni Jaworowski (Lwów)
Walery Jaworski
Konstanty Jelski
Franciszek Karliński
S. Kontkiewicz (Dąbrowa)
Karol Kolbenheyer (Bielsk)
Bolesław Kotula (Wiedeń)
Jan Krawczyk (Lwów)
Feliks Kreutz
Karol Krzyżanowski (Libusza)
Władysław Kulczyński

Józef Leigert (Dzikowiec)
Leon Lemoch (Stryj)
Herman Lenz (Niwra, Galicya)
Michał Łempicki (Sielce)
Maryan Łomnicki (Lwów)
Andrzej May
Władysław Montresor (Kozin)
Arnulf Nawratil (Lwów)
Julian Niedźwiedzki (Lwów)
Fr. Nowosielski (Sambor)
Karol Olszewski
Stan. Olszewski (Gorlice)
Godfryd Ossowski (Tomsk)
Ks. Miron Padoliński (Przemyśl)
St. Przybyłowski (Krzyworównia w Galicyi)
W. Przybysławski (Czortowiec)
Maryan Raciborski
Bronisław Radziszewski (Lwów)
Jan Ralski (Tarnów)
Antoni Rehman (Lwów)
Konstanty Romer (Jodłownik)
Józef Rostafiński
Ks. Wojciech Roszek (Poronin)
Michał Rybiński
Jan Nep. Sadowski
Wład. Satke (Tarnopol)
Tomasz Schwetter (Bohorodczany)
Władysław Ściborowski
Józef Siemiradzki (Lwów)
Antoni Ślósarski (Warszawa)
Marceli Sławiński (Kołomyja)
Ireneusz Stengel
Stefan Stobiecki
H. Strzelecki (Lwów)
St. Strzelecki (Wieliczka)
Zenon Suszycki (Dukla)
Leon Syroczyński (Lwów)
Władysław Szajnocha
Ks. Jan Szmerykowski (Peczeniżyn)
Jan Sznabl (Warszawa)
Jan Sztolcman (Warszawa)
Ignacy Szyszyłowicz (Dublany)
Wawrzyniec Teisseyre (Lwów)
Franciszek Tondera
J. Trejdosiewicz (Warszawa)
Kar. Trochanowski (Czernichów)
Emeryk Turczyński (Drohobycz)
Władysław Tyniecki (Lwów)
Wiktor Uhlig (Praga)
Adam Uznański (Poronin)
Leopold Wajgiel (Lwów)
Henryk Walter
Antoni Wałecki (Warszawa)
M. Wąsowicz (Lwów)
Jan Werchratski (Lwów)
Daniel Wierzbicki
Antoni Wierzejski
Tadeusz Wiśniowski
Leon Wojtowicz (Smolnik)
Eustachy Wołoszczak (Lwów)
Józef Wyczyński (Truskawiec)
Ks. Wład. Zaborski (Tarnopol)
Hugo Zapałowicz
Stanisław Zaręczny
Michał Zieleniewski
Bronisław Znatowicz (Warsz.)
Rudolf Zuber (Lwów).

Prace tej Komisyi są rozdzielone na 5 Sekcyj pod kierunkiem: 1) *meteorologiczna*, Prof. Karlińskiego; 2) *geologiczno-*

ygraficzna, Prof. Kreutza; 3) *botaniczna*, Prof. Rostafińskiego; *zoologiczna*, Prof. Wierzejskiego; 5) *chemiczna*.

II. Komisya antropologiczna.

Przewodniczący:
Józef Majer.

Sekretarz:
Roman Zawiliński.

Członkowie:

a Bystroń
nisław Ciszewski (Zagrzeb)
napoleon Cybulski
Tadeusz Dowgird (Olemborg gub.
kowieńska)
Dudrewicz (Warszawa)
Władysław Dybowski (Niańków
na Litwie)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki
(Lwów)
Zygmunt Gloger (Jeżewo)
Kazimierz Grabowski
J. Grajnert (Warszawa)
M. Greim (Kamieniec Podolski)
Bronisław Gustawicz
Jul. Hryncewicz (Zwinogródka)
Jan Karłowicz (Warszawa)
Władysław Kosiński
Kazimierz Kostanecki
S. hr. Koziebrodzki (Chlebów)
Wład. Kryże (Warszawa)
Józef Łepkowski
Władysław Łuszczkiewicz
Józef Majer
Lucyan Malinowski
Czesław Neymann (Winnica)
Godfryd Ossowski
Tadeusz Pilat (Lwów)
W. Przybysławski (Uniże)
Zygmunt Radzimiński (Siwki)
Józef Rostafiński
Jan. Nep. Sadowski.
Władysław Ściborowski
Ks. W. Siarkowski (Kielce)
Ludwik Stieda (Królewiec)
Jan Świętek (Podgórze)
Ludwik Teichman
Maryan Udziela
Seweryn Udziela (Gorlice)
Zygmunt Wierzchowski (Ropczyce)
Adam Zakrzewski (Warszawa)
Roman Zawiliński.
Jan Buszek

BIURO AKADEMII.

(Według §. 23 Statutu Biuro zostaje pod zarządem Sekretarza Generalnego.)

(Godziny urzędowe 10—2.)

SKŁAD.

Adjunkt: Dr. Feliks Koneczny.
Podskarbi: Wilibald Śleczkowski.
Rachmistrz: Bolesław Antoniewicz.
Trzech dyurnistów.

Bibliotekarz: Dr. Stanisław Windakiewicz.
Pięciu stypendystów pracujących w Bibliotece.

Woźny: Ludwik Słowiński.
Jeden pomocnik woźnego.

Sprzedaż wydawnictw powierzoną ma:
Księgarnia Spółki Wydawniczej Polskiej w Krakowie (Pałac Spiski).

POSIEDZENIE PUBLICZNE

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

dnia 10 maja 1893 r.

BIUR

(Według §.
tarza Genera

Ad
J

ich nadzieje,
two na tej
wej mia-
tałych
zy-

I.

PRZEMÓWIENIE
JEGO EKSCELLENCYI ZASTĘPCY PROTEKTORA
LIANA DUNAJEWSKIEGO.

Miły spełniam obowiązek, witając Szanownych Pp. Członków Akademii na dorocznem zebraniu z polecenia J. Ces. i Król. Wysokości Najdostojniejszego Protektora Akademii.

Sprawozdanie z ubiegłego roku Instytucyi znajduje się w rękach Szanownych Panów; znajdziecie am dokładny obraz czynności i ruchu Akademii. Jak o roku, tak i tego zaznaczyć można z radością przyytek materyałów naukowych, nowych badań na tych nateryałach opartych, jużto dokonanych, jużto będących w zawiązku i zapowiadających na przyszłość ezultaty naukowe. Wszystkie te prace i wszystkie te adania przeważnie są oparte o grunt ojczysty, i słusznie, bo chociaż Akademia nasza, również jak wszystkie nne Akademie, obejmuje i obejmować powinna całość ównych gałęzi wiedzy ludzkiej, przecież niewątpliwie ałożeniu Akademii przewodniczyła myśl rozwoju i postępu nauk w naszem społeczeństwie.

Samo się przez się rozumie, że nie w każdym roku może być równomierność postępu tych nabytków we wszystkich działach wiedzy. Rozmaite okoliczności na to się składają, jak to Szanownym Panom wiadomo.

W bieżącym roku zaznaczyć można nowe nabytki i nowe prace w dziedzinie historyi humanizmu w Polsce, które nietylko że budzą i budzić powinny ciekawość naszych mężów naukowych, ale i szerszej publiczności naszej. Jak wiadomo, wzbudziły one zajęcie u mężów uczonych za granicą, do czego niemało przyczyniły się publikacye w językach obcych, będące streszczeniem działań Szanownych Panów i tych prac, a które coraz to więcej rozgłosu nabierają i coraz ściślejszym węzłem wiążą Akademią z zagranicznemi instytucyami. Postępując na tej drodze, Szan. Panowie, nietylko sobie zapewniacie tę najpierw wewnętrzną radość spełnionego należycie obowiązku, ale śmiem twierdzić, że zasługę wielką macie wobec społeczeństwa naszego. Nie jesteście bowiem, jeżeli się nie mylę, zwolennikami tej dawnej zasady, że nauka sama sobie wyłącznym ma być celem, ale uznajecie ścisły jej związek ze społeczeństwem, który jej zapewnia przedewszystkiem tę moralną pomoc, bez której żadne dzieło ludzkie nie może pomyślnych rokować następstw.

Jak nauka czerpie otuchę w życzliwości społeczeństwa, tak też i społeczeństwo z pracy naukowej czerpie siłę żywotną. W społeczeństwie dzisiejszem najróżniejsze hasła i prądy walczą ze sobą; nowe hasła i coraz to świeże teorye usiłują pchnąć ludzkość na nieznane koleje. Zamęt aspiracyj i dążeń bądź uprawnionych, bądź urojonych, budzi u jednych oba-

wy, w części może przesadzone, u drugich nadzieje, może także w części złudne, ale społeczeństwo na tej chwiejnej podstawie, gdzie często brak właściwej miary i uznania przeciwnych tendencyj, potrzebuje stałych podstaw, potrzebuje światła, któreby do lepszej przyszłości wskazywało drogę.

Przedewszystkiem w takiej epoce zamglonej dwie pochodnie wskazują społeczeństwu drogę jasną; jedna już od 2000 lat przyświeca ludzkości, której dobroczynne działanie niedawno nietylko u nas, ale na całej kuli ziemskiej znalazło swój wdzięczny wyraz: w uszanowaniu, oddanem widomej Głowie Kościoła. Drugą pochodnią jest córa Kościoła: nauka. Ona z natury swojej musi pośredniczyć między przeszłością a przyszłością; nie masz nauki bez znajomości prac dawniejszych, a zachować dawne skarby, przekazać je przyszłości, to jest jedno zadanie nauki. Ale nie masz nauki bez postępu, bo byłby to zastój, nie życie. A więc zdobywać na podstawie dawno uzbieranych skarbów nowe prawdy i nowe odkrywać zadania dla nauki. Ale jakimże sposobem może ona osiągnąć ten cel? Tylko cierpliwością i wytrwałością, jak gruntownością, bo tylko wyrozumiałość dla każdego przeciwnego zdania daje rękojmię, że z tego starcia nareszcie wyniknie to, czego pragniemy, to jest prawda. Tak więc i nasza Instytucya społeczeństwu daje naukę i przykład wytrwałości, cierpliwości i pracy, bez której nic trwałego zdziałać nie zdołamy.

Dziś właśnie 20 lat, Szanowni Panowie, kiedy na tem miejscu zgromadziliście się na pierwsze publiczne posiedzenie pod bezpośredniem osobistem prze-

wodnictwem Najdostojniejszego Protektora. Zdaje mi się, że, zwracając myśl na upłynione 20-lecie, możemy śmiało powiedzieć, że Akademia swoich obowiązków w miarę sił i możności wobec społeczeństwa dopełniła. Dopełniła tego pod kierunkiem pierwszego prezesa i tyle zasłużonego Członka naszej Akademii JE. Dra Majera; dopełni go, mam to przekonanie, gorliwie, z poświęceniem pod kierunkiem dzisiejszego Prezesa i Sekretarza jeneralnego, którym Panowie powierzyliście ster spraw Akademii. Dwadzieścia lat temu, jak z tego miejsca ozwał się głos nieodżałowanej pamięci pierwszego Sekretarza jeneralnego tej Akademii, który przedstawiał w wymowniejszych wyrazach ścisły związek między społeczeństwem a instytucyami naukowemi. Niechajże Szanowni Panowie pozwolą, że użyję jednego z jego słów i złożę na ręce pana Prezesa dla całej Akademii to słowo, którem on pierwsze publiczne posiedzenie zakończył: „Szczęść Boże“ na dalsze 20-lecie.

II.

PRZEMÓWIENIE

PREZESA Hr. STANISŁAWA TARNOWSKIEGO.

Powtarzamy co roku temi samemi niemal słowy te same oświadczenia wdzięczności dla łaskawych i życzliwych, przyrzeczenia pilności i wytrwałości w pełnieniu naszych obowiązków. Nie dziw, że powtarzamy, a nowości nie wymyślimy: uczucia zostają te same, świadomość powinności także, i temi samemi słowami zawsze wyrażać się muszą. Minął już dawno czas, kiedy piszący czy mówiący musiał się silić na sztuczne wymysły, żeby myśli swojej dać pozór nowości, zwrot niezwykły i niespodziewany. Bez wstydu więc i bez gonitwy za oryginalnością, powtarzam po prostu to samo, co się w imieniu Akademii mówi z tego miejsca od lat dwudziestu, że przejęta jest uczuciem swego obowiązku i uczuciem wdzięczności dla tych, którzy ją otaczają opieką, czynnem poparciem, wreszcie zaufaniem i poszanowaniem.

Powodów do wdzięczności takiej szczęściem nie brak. Przed rokiem miałem zaszczyt zapowiadać blizki

koniec układu z Towarzystwem historyczno-literackiem w Paryżu. Dziś układ ten jest stanowczo zawarty, a Stacya naukowa polska, zorganizowana i wprowadzona w życie, z Nowym Rokiem rozpoczęła swoje działanie. Sprawozdanie Akademii opowie o zasadach tej organizacyi i o osobach, które podjęły się zleconych sobie czynności. Mnie przypada tylko wobec faktu dokonanego i korzyści, przez Akademią już nabytej, oświadczyć i stwierdzić, że w sprawie tej doznaliśmy wiele zewsząd dobrej woli i czynnej pomocy i za nią publicznie złożyć należy gorące podziękowanie. Obejmuję niem przedewszystkiem łaskę niezmienną Najjaśniejszego Pana i Naszego Najdostojniejszego Protektora Arcyksięcia Karola Ludwika, Waszej Ekscellencyi JW. Panie Wiceprotektorze gorliwą i skuteczną opiekę, ale i uprzejmość, uczynność wielką, jakiej doznaliśmy w tej sprawie od c. k. Ministeryum Oświaty i od ces. i król. Ambasady w Paryżu, z drugiej strony od władz francuskich, które chętnie zezwolenia swego udzieliły, od ludzi prywatnych nawet, którzy nam życzliwie pomagali. Między takimi niech mi wolno będzie wymienić p. Arseniusza Périer, Prezydenta Izby adwokackiej przy Radzie Stanu i Trybunale kasacyjnym. Z przyjaźni dla Towarzystwa historyczno-literackiego, z przychylności dla Akademii, nietylko dokonał on bezpłatnie wszystkich czynności prawnych, z układem tym połączonych, ale wpływem swoim przyczynił się bardzo znacznie do wyrobienia pozwolenia francuskiego rządu. Za ten szlachetny popęd uczucia słusznie jest, żeby wdzięczność Akademii wyznała się publicznie

i objawiła się podaniem pięknego czynu do wiadomości powszechnej.

Ten rozszerzający się zakres naszych czynności i obowiązków wzmaga w nas — proszę wierzyć — uczucie własnej odpowiedzialności, ale nie będę taił, że przejmuje nas niejaką chlubą, bo jest dowodem, że utrwala się i podnosi stanowisko i znaczenie naszej Instytucyi. Strzeże się ona zarozumiałego przeceniania swoich zasług, a dopieroż głośnego obchodzenia swoich rocznic. Ale po cichu i skromnie trudno nam nie pomyśleć, że właśnie minęło lat dwadzieścia, jak odbyło się pierwsze publiczne posiedzenie Akademii. Z tych, którzy podówczas stali na liście jej członków, wielu ubyło takich, co byli nauki, oświaty, literatury polskiej ozdobą i chwałą, a nieraz więcej, bo i samego społeczeństwa podporą. Jaką ogromną część polskiej siły, pracy, polskiego ducha — a nawet polskiej w ostatnim okresie historyi - - wyobrażają i przypominają imiona Bielowskiego, Fredry, Siemieńskiego, Dietla, Kremera, Supińskiego, Domeyki, Manna, Kalinki, Jarochowskiego, Liskego, Koźmiana, a wymieniam niektóre tylko pierwsze, jakie stoją w pamięci. Opuszczali nas jedni po drugich, a właśnie teraz lat dziesięć, drugie wspomnienie rocznicy, tylko bolesne — dziesięć lat, jak nie widzimy między sobą Szujskiego.

Ale jak każdy z nich miałby prawo powiedzieć o sobie *non omnis moriar*, tak każdy mógłby przyznać i oświadczyć, że w tej Instytucyi, którą ożywiali i prowadzili, ich duch pozostał, ich wola przechowuje i wykonywa się wiernie, pojęcie zadania Akademii i przyszłość jej prac, jak je wówczas zakreślili, urzeczywi-

stnia się stopniowo, bez przerwy, owszem w rozmiarach może już dziś szerszych, niż je oni zrazu przewidywali. Z młodszymi przybywa zasób sił dzielnych, a duchów prawych, zdolnych myśl dobrą pojąć, wykonać, dla niej nie szczędzić trudu, a od niej w niczem nie odstąpić i nie zboczyć. W starszych, pierwotnych jeszcze, najzasłużeńszych Akademii członkach, w swoim Wiceprotektorze i w tym długoletnim pierwszym Prezesie — pierwszym z rzędu i z wartości — znajduje Akademia związek swoich początków z późniejszym rozwojem i żywych świadków tych zasad, na których się opiera, tych celów, do których, i dróg, któremi ma dążyć.

„W zapasach naukowych z zagranicą, w staraniach o utrzymanie imienia polskiego na arenie usiłowań naukowych, badając dzieje czy przyrodę, człowieka czy społeczeństwo, tajemnice wszechświata czy związek atomów między sobą, nie przestaje się służyć najwyższej ze spraw: powiększeniu sumy sił duchowych swego społeczeństwa, nie przestaje się walczyć o warunki siły i przyszłości dla niego. A myśl, wyćwiczona w trudnej walce z ogromem badania, niesie nabytą energią ku zadaniom i zawikłaniom położenia narodowego, która na pożytek wyjść im musi, jako wszystko, co wychodzi z zapasów i wytężeń pracującego rzetelnie ducha ludzkiego. Spoistszem, treściwszem stawać się musi nasze społeczeństwo: spoistsze i treściwsze zdolniejszem też być musi do skutecznego odporu, do dzielniejszej przyrodzonych praw obrony.... Obowiązek mamy w przyszłą, nieznaną epokę wnieść treści jak najwięcej, treści intellektualnej i moralnej wiary, wiedzy i charakteru.

latego ku zdobywaniu tej treści, ku odrodzeniu się energii, pracy i w potędze panowania nad sobą, eba wytężyć wszystkie siły.... Kto, gdy będziemy ni żywota, na śmierć skazać nas się odważy? Treści m zatem pilnować i istoty"....

Oto spuścizna, program i reguła razem, jaką nam zekazali ci zmarli, jakich my się trzymamy. W dziesięć lat po śmierci Szujskiego, godziwem było, słusznem i należnem jego słowami przypomnieć to i określić.

III.

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego

z czynności Akademii

od maja 1892 do maja 1893 r.

Częściowa zmiana Statutu, uchwalona na posiedzeniu Akademii dnia 30 października 1891 a zatwierdzona najmiłościwiej Najwyższem postanowieniem z dnia 18 lutego 1892, dozwoliła nam w tym roku po raz pierwszy powołać do grona Akademii znaczniejszą naraz ilość członków korespondentów. Liczniejszy zatem, niż zwykle przybytek sił nowych, mamy tym razem podać do wiadomości publicznej. Wyborami, dokonanymi w dniu wczorajszym, powołani zostali do grona Akademii:

Na Wydziale filologicznym:

na członka czynnego zagranicznego:

Henryk Sienkiewicz,

na członków korespondentów:

Dr. Piotr Chmielowski w Warszawie, Dr. Ludwik Ćwikliński, prof. Uniwersytetu we Lwowie, Dr. Józef Kallenbach, prof. Uniwersytetu w Fry-

burgu w Szwajcaryi, Dr. Adam Miodoński i Dr. Leon Sternbach, profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Na Wydziale historyczno-filozoficznym:
na członków korespondentów:

Dr. Władysław Abraham, prof. Uniwersytetu we Lwowie, Dr. Józef Kleczyński, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dr Maksymilian Perlbach, bibliotekarz w Halle, O. Paweł Pierling, S. J. w Paryżu, Dr. Antoni Prochaska, adjunkt Archiwum krajowego we Lwowie, i Dr. Aleksander Semkowicz, dyrektor Biblioteki Uniwersytetu lwowskiego.

Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym:
na członków czynnych:

p. Julian Niedźwiedzki, prof. Szkoły Politechnicznej we Lwowie, i Dr. August Witkowski, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, dotychczas czł. korespondenci Akademii,

na członków korespondentów:

Dr. Ludwik Birkenmajer, prof. Szkoły Rolniczej w Czernichowie, Samuel Dickstein w Warszawie, Dr. Władysław Natanson, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, i Dr. Adam Prażmowski w Krakowie.

Wybory pp. Sienkiewicza, Chmielowskiego, Perlbacha, O. Pierlinga, Dicksteina i Natansona, jako członków zagranicznych, wymagają zatwierdzenia Najjaśniejszego Pana.

W ciągu ubiegłego roku Najjaśniejszy Pan raczył zatwierdzić ostatnim razem dokonane wybory Jego Ekscellencyi Stojana Nowakowicza, b. posła w Konstantynopolu, na członka czynnego, i p. Władysława Gosiewskiego w Warszawie na członka korespondenta.

Tak więc wstępujemy w trzeci dziesiątek lat istnienia naszej instytucyi z znacznym przyrostem sił nowych. Dwóch natomiast członków zwyczajnych utraciliśmy w ciągu ubiegłego roku, ś. p. Józefa Supińskiego i ś. p. Augusta Ottmara Essenweina.

Ś. p. Józef Supiński zgasł 16. marca b. r. Kilka tygodni przedtem doszedł nas list jego ostatni, podpisany jeszcze własnoręcznie przez ociemniałego oddawna, dziewięćdziesięcioletniego starca. Prosił nas, żebyśmy mu nie posyłali już nadal wydawnictw Akademii; w ostatnich czasach stracił syna i wnuka, których oczyma pracował mimo ciężkich lat i kalectwa; odtąd każdy tom nowy, który od nas odbierał, budził w nim tylko rzewne wspomnienia.

Supiński był chlubą Akademii od samego jej założenia. Przy pierwszych wyborach Akademia poczytywała sobie za zaszczyt zaliczyć do swego grona sędziwego myśliciela, który tylko imieniem swojem mógł jej blasku przyczyniać, bo już wówczas od kilku lat utrata wzroku wytrąciła mu pióro z ręki. Nie było Akademii, kiedy Supiński służył tem piórem sprawie ojczystej, przez długie lata patrząc gasnącem okiem na stosy rękopisów, które rosły i leżały w ukryciu, bo nie było nikogo, ktoby się podjął nakładu na ich wy-

danie. Ile straciła na tem nauka polska, powiedzmy więcej, ile straciła wiedza powszechna, że mu danem było działać w tak ciężkich warunkach, gdy genialne myśli naszego uczonego, znane długo tylko przyjaciołom najbliższym, równocześnie zabłysły w pismach znakomitego ekonomisty z za Atlantyku i w nich szybko przebiegły świat cały. Skromny urzędnik galicyjskiej Kasy Oszczędności, osamotniony w swych pracach, pozbawiony tej atmosfery naukowej, bez której każdy uczony więdnie przed czasem, bez książek, bez tych środków, które dziś stoją otworem każdemu młodzieńcowi, do nauki się garnącemu, snuł z siebie, z cichych rozmyślań wielkie prawdy nauk społecznych, jednem tylko ożywiony uczuciem, by społeczeństwu, które tych prawd tak potrzebuje, dać kordyał uzdrawiający i krzepiący, dźwigać je i na stoczystości wstrzymywać. A gdy doczekał się pomyślniejszych dla nauki polskiej czasów, musiał broń złożyć. Strata to była nieobliczona, „Szkoła polska gospodarstwa społecznego“ i „Myśl ogólna fizyologii wszechświata“ będą zawsze trwałym pomnikiem żywotności polskiego umysłu, umiejącego sobie torować drogę do światła w najcięższej doli, będą budującym pomnikiem wielkiego charakteru, niezłomnej siły woli, która tyle stworzyła z niczego na pożytek narodu, na świadectwo, że myśl polską zawsze stać na to, by zaszczytnie szła z innymi w wyścigi, z tym samym zapałem i poświęceniem, z jakim młody Supiński w szeregach rówieśników walczył na głos pobudki pobojowej pod Ostrołęką. Dzieła, jego naccechowane tak wybitnie piętnem swojskiem, rodzimem, będą dla dzisiejszego pokolenia przykładem i pouczeniem, że praca

nasza naukowa winna czerpać soki żywotne z gruntu rodzimego, z wyrozumienia własnych naszych potrzeb, zasobów i niedostatków, w takim razie najpewniej do skarbnicy wiedzy powszechnej wniesie pierwiastki twórcze, nowe, własne myśli i spostrzeżenia.

Dnia 11 października 1892 zakończył życie obcy uczony, którego wyborem, również w pierwszym roku istnienia Akademii dokonanym, uczczono rzetelne zasługi cudzoziemca wobec rzeczy polskich, pomników polskiej sztuki. August Otmar Essenwein miał w Niemczech rozgłośną sławę; zdobył ją sobie rozlicznemi pracami w dziedzinie historyi sztuki, zwłaszcza historyi budownictwa i przemysłu artystycznego, oraz utworzeniem sławnego Muzeum Germańskiego w Norymberdze, które było prawdziwie dziełem jego życia. Z nami łączyła go praca młodych jeszcze lat, dzieło o pomnikach Krakowa. On pierwszy zapoznał świat uczony z zabytkami naszego miasta, zebrał skrzętnie wszystko, co polscy pracownicy przed nim nagromadzili, a rzucając na pomniki nasze wiele światła, z własnych badań płynącego, utworzył dzieło, które do dnia dzisiejszego zachowało wartość niespożytą. Życzliwy nam do ostatka, a zawsze dziwnie skromny i ujmujący swą prostotą, z żywem zajęciem śledził nowsze badania w dziedzinie historyi sztuki w Polsce, które od założenia Akademii poczęły się tak pomyślnie rozwijać.

Z szeregu członków dawnego Towarzystwa Naukowego, którzy utworzyli poczet nadzwyczajnych Członków Akademii, zmarli w roku ubiegłym ś. p. Stefan Buszczyński i ś. p. Władysław Seredyński, niegdyś nasz bibliotekarz.

W końcu jednę jeszcze mamy wymienić stratę. Przed kilku dniami zmarł ś. p. Lotar Dargun, profesor prawa niemieckiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, wybrany jednomyślnie dnia 30 października 1892 r. kandydatem Wydziału historyczno-filozoficznego na członka korespondenta. Wybór stanowczy miał się odbyć w dniu wczorajszym. Od dawna pragnęliśmy go mieć w swojem gronie, brak miejsca zniewalał nas czekać z wyborem. Ale w pracach naszych doznawaliśmy od ś. p. Darguna czynnej pomocy, której nam nigdy nie odmawiał, chociaż nie był z nami dotąd węzłem urzędowym związany. Wszyscy jesteśmy jeszcze pod bolesnem wrażeniem jego rychłego zgonu, w pełni sił, w blasku tak świetnie rozkwitającej sławy naukowej. Bystrość rzadka, zdolność niezwykła uchwycenia tego, czego nikt przed nim się nie dopatrzył, łączyła się u niego z dziwnie rozległem objęciem przedmiotu naukowego. Badania porównawcze w dziedzinie historyi prawa, oparte na podstawie etnologicznej, stanowiły główny przedmiot pracy tego niepospolitego umysłu, pracy niezmordowanej, której ofiarą padł tak wcześnie. Mając go wprowadzić w nasze koło, ileż spodziewaliśmy się po nim. Zadania Akademii mają w znacznej części charakter pracy zbiorowej, a mieliśmy prawo na to liczyć, że nietylko w przedmiocie, któremu się ś. p. Dargun poświęcał, ale we wszystkich pokrewnych gałęziach nauki, znajdziemy w nim pracownika znakomitego i pomoc sądu bystrego, bogatej wiedzy. Dziś żegnać go musimy, zanim nam było dane go powitać. W Supińskim, w Essenweinie straciliśmy znakomitości, należące do historyi literatury; w Dar-

gunie tracimy siłę, której pozyskanie napełniało nas otuchą na przyszłość, ufnością w własne siły.

Wydział filologiczny wydał w roku ubiegłym trzy tomy Rozpraw, XVI—XVIII; trzy następne znajdują się pod prasą i niebawem ukażą się na półkach księgarskich.

Z zakresu **Filologii klasycznej** złożono Wydziałowi filologicznemu 10 prac, obejmujących bądź to rozprawy, bądź też teksty łacińskie i greckie, opracowane krytycznie z pomocą niespożytkowanych dotąd rękopisów, między niemi inedita. Do gramatyki łacińskiej odnoszą się rozprawy Dra Jana Rozwadowskiego: O łacińskich słowach odimiennych na -tare i Dra Stanisława Witkowskiego: *De vocibus hybridis apud antiquos poëtas romanos,* Prof. Dr. Adam Miodoński wydał ważny zabytek chrześcijańskiej literatury łacińskiej, niesłusznie niegdyś przypisywany św. Cypryanowi, *Exhortatio de paenitentia,* opierając tę edycyą na rękopisie Nr. 550. Biblioteki Arsenału w Paryżu. Prace prof. Dra Leona Sternbacha podają w krytycznem opracowaniu kilka pomników piśmiennictwa bizantyńskiego z IX i X stulecia, w których zachowały się cenne szczątki zaginionych dzieł greckiej literatury. Są to owoce studyów i poszukiwań po paryskich głównie bibliotekach: *Analecta Photiana, Excerpta Parisina, Photii Patriarchae opusculum paraeneticum, Appendix gnomica, Ioannis Stobaei fragmenta Parisina.* W dziedzinę literatury rzym-

skiej klasycznej wkracza tylko rozprawa czł. cz. prof. a Kazimierza Morawskiego p. t. *De rhetoribus latinis observationes*, w której autor rozbiera wpływ szkół re-skich na piśmiennictwo i umysłowość pierwszego wieku sarstwa [1]).

P. Ignacy Radliński opracował dalszy ciąg obfitych materyałów leksykograficznych, zebranych na Kamczatce przez czł. cz. prof. Dra Benedykta Dybowskiego, a mianowicie: „Słowniki narzecza Kamczadałów południowych i zachodnich oraz Koryaków wschodnich".

Badania w przedmiocie **Filologii słowiańskiej** odnosiły się głównie do historyi języka polskiego. Pan Rafał Lubicz podał w opracowaniu krytycznem nowy materyał, a mianowicie: „Tysiąc pięćset glos polskich w rękopisie z kazaniami łacińskiemi z połowy wieku XV"; p. Zygmunt Paulisch złożył: „Rozbiór gramatyczny Kazań świętokrzyckich", odkrytych niedawno w Ces. Bibliotece petersburskiej przez prof. Brücknera; ks. Romuald Koppens T. J. studyum „O sposobach oznaczania spółgłosek miękkich w Psałterzu floryańskim." Ogólniejszy przedmiot z zakresu gramatyki polskiej obejmuje rozprawa Dra Jana Bystronia: „O użyciu genetivu w języku polskim". W dziedzinę innych języków słowiańskich wkraczają prace czł. kor. prof. Dra Józefa

[1]) Wydział filologiczny oceniał nadto dwie prace z zakresu literatury rzymskiej, których nie pomieszczono w wydawnictwach Akademii.

Tretiaka: „O słowach, które przeszły z języka polskiego do ruskiego“ i czł. kor. prof. Dra Antoniego Kaliny: „Słownik języka połabskiego Jana Parum-Szulcego“, Cz. II, obejmująca opracowanie gramatyczne.

Właśnie wyszedł z pod prasy Słownik języka pomorskiego p. Stefana Ramułta, wydany jako dzieło osobne, rzecz odznaczona drugą nagrodą na konkursie im. S. B. Lindego w r. 1888, następnie znacznie rozszerzona przez autora i wzbogacona nowemi poszukiwaniami.

W dalszym ciągu wydawnictw Bibliografii polskiej czł. cz. Dr. Karola Estreichera wyszedł zeszyt 4 tomu XII.

W pracach z zakresu dziejów **Literatury polskiej** przeważają rozprawy odnoszące się do wieku XVII: Dra Edwarda Porębowicza „Wpływ poety włoskiego Giambattisty Mariniego na utwory Andrzeja Morsztyna“, tegoż „Andrzej Morsztyn, przedstawiciel baroka w poezyi polskiej“, część pierwsza obszernej monografii „O życiu i dziełach Bartłomieja i Szymona Zimorowicza na tle stosunków ówczesnego Lwowa“, przez p. Korn. Jul. Hecka, wreszcie „Pentesilea Szymonowicza i jej wzory klasyczne“ przez pana Stanisława Bielawskiego. Do wieku XVII odnoszą się także dwie prace Dra Stanisława Windakiewicza o początkach teatru polskiego: „Pierwsze kompanie aktorów w Polsce“ i O „frantach polskich“. Jednę z najwybitniejszych postaci polsko-łacińskiej poezyi XVI wieku opracował prof. Dr. Ludwik Ćwikliński w monografii Klemensa Janickiego; do częś-

ci I. złożonej w r. 1891, a zawierającej biografią poety, przybyła obecnie część II: rozbiór utworów Janickiego i ich stosunku do literatury klasycznej. Dalszy ciąg studyów czł. cz. prof. Dra Aleksandra Brücknera o średniowiecznej poezyi łacińskiej w Polsce, rozbiór trzech rękopisów polskiego pochodzenia, zawierających obfite glossy polskie, podaje ciekawe przyczynki do historyi oświaty polskiej XV stulecia. Dr. Jan Bystroń daje „Wiadomość o zabytku staropolskim: Fragment pieśni o Wniebowzięciu N. M. Panny z XV wieku". Nowszej literatury dotyka jedynie praca czł. kor. prof. Dra Maksymiliana Kawczyńskiego: „Adama Mickiewicza Dziadów Część III w stosunku do romantyzmu francuzkiego".

Dwie rozprawy odnoszą się do piśmiennictwa innych słowiańskich narodów; jedna związana przedmiotem z literaturą polską, czł. kor. prof. Dra Józefa Tretiaka rzecz „O wpływie Mickiewicza na poezyą Szewczeńki"; druga, praca Dra Maryana Zdziechowskiego p. t. „Karol Hynek Macha i bajronizm czeski", stanowi część obszerniejszego studyum tego autora o wpływie Byrona na współczesną poezyą.

W Bibliotece pisarzów polskich wydano trzy rzadkości bibliograficzne z XVI i XVII wieku: „Mikołaja Reja krótka rozprawa między trzema osobami, panem, wójtem a plebanem" (1543) wyd. Roman Zawiliński; „Postępek prawa czartowskiego przeciw narodowi ludzkiemu" (1570) wyd. Dr. Artur Benis; „Trzy broszury prawne z r. 1607 i 1612" wyd. czł. kor. prof. Dr. B. Ulanowski. Dwa dalsze zeszyty tego wydawnictwa znajdują się pod prasą.

Akademia rozpoczęła w ubiegłym roku ważne, oddawna pożądane wydawnictwo do dziejów oświaty w Polsce, a mianowicie do historyi Uniwersytetu Jagiellońskiego: *Acta Rectoralia*, w opracowaniu czł. cz. Dra W. Wisłockiego. Zeszyt pierwszy, obejmujący lata 1469—1479, wyszedł właśnie z pod prasy.

Do historyi literatury filozoficznej w wiekach średnich odnosi się praca Dra Witolda Rubczyńskiego, złożona Wydziałowi historyczno-filozoficznemu: „O dwóch przedsłannikach filozofii Mikołaja z Kuzy w wieku XIII i XIV“ (komentatorzy Proklusa Wihelm Moerbecke i Jan Mosbach).

Wspominaliśmy w ostatniem sprawozdaniu o utworzeniu osobnego grona **Komisyi historyi sztuki** we Lwowie. Dziś możemy stwierdzić z radością, że najzupełniej ziszczają się nadzieje, które przywiązywano do tego rozszerzenia działalności Komisyi. Nietylko pomnożył się zastęp pracowników, ale zarazem pełniejszym stał się zakres badań Akademii w dziedzinie historyi sztuki, które zwracają się coraz częściej ku zabytkom sztuki na Rusi.

Komisya historyi sztuki zajmuje w urządzeniu naszej instytucyi odrębne poniekąd, wyjątkowe stanowisko. Według Regulaminu Akademii zadanie Komisyj naszych stanowi zbieranie i wydawnictwo materyałów naukowych. Komisya historyi sztuki przekroczyła jednak oddawna w praktyce ten zakres działania; przy układaniu nowego Regulaminu liczyliśmy się już z tym

faktem i daliśmy mu niejako sankcyą legalną [1]). W stan wydawnictwie tej Komisyi, w t. z. jej Sprawozdaniach, pomieszczają się obok komunikatów, zawierających rzeczywiście materyał naukowy, obszerne rozprawy monografie z zakresu historyi sztuki. Przemawiają za tem względy praktyczne i techniczne, a przedewszystkiem wzgląd na format tej publikacyi, w którym najdogodniej pomieścić można ryciny i większe tablice rysunkowe.

Wpływa na to jednak i sama natura badań w przedmiocie historyi sztuki, gdzie rzeczywiście trudno pociągnąć ścisłą granicę pomiędzy umiejętną publikacyą materyału a jego opracowaniem, rosnącem nieraz z konieczności do rozmiarów monografii. Z tego powodu cały ruch naukowy w tej gałęzi nauki skupia się w obrębie Akademii wyłącznie w tej Komisyi. Charakterystyczną jej cechą jest również żywy udział współpracowników, przybranych z poza grona Akademii, a szczególniejsze znaczenie tego współdziałania sił fachowych, które, nie poświęcając się wyłącznie nauce, przyczyniają się znakomicie do rozwoju naszych badań w dziedzinie historyi sztuki. Zbieranie materyałów polega tu głównie na gromadzeniu komunikatów o różnych zabytkach sztuki, a dyskusya, która wywiązuje się na

---

[1]) §. 29 nowego Regulaminu zawiera następujące postanowienie: Wydawnictwa Komisyj obejmują materyały naukowe, umiejętnie opracowane i przygotowane do spożytkowania w pracy badawczej. Gdyby stopień opracowania tych materyałów wykraczał już w dziedzinę rozpraw naukowych, do wydawnictwa takiego potrzeba przyzwolenia odpowiedniego Wydziału.

posiedzeniach Komisyi, dostarcza często właśnie obfitych środków i wskazówek do umiejętnego opracowania tych materyałów. Prace Komisyi historyi sztuki mają zatem bardziej może, niż którejkolwiek innej, cechę pracy zbiorowej, za czem idzie nieodzowna potrzeba odbywania częstych, peryodycznych posiedzeń.

Dyskusye na posiedzeniach Komisyi obejmowały w roku ubiegłym wszystkie działy historyi sztuki.

Do historyi architektury w Polsce odnosiły się następujące prace i komunikaty: „Ogrojec kościoła św. Barbary w Krakowie“, rozprawa p. Zygmunta Hendla, która ma być pomieszczoną w Sprawozdaniach Komisyi. Dr. Aleksander Czołowski podał kilka szczegółów o zamku Zbaraskim, które następnie uzupełnił prof. Maryan Sokołowski. Prof. Władysław Łuszczkiewicz objaśniał charakterystyczne zakończenia drewniane szczytów dachowych w kształcie gwiazdy w Krakowie, zdawał sprawę o stanie ruin kościoła romańskiego w Inowłodzu i o zabytkach sztuki w okolicach Czchowa. Dr. Stanisław Tomkowicz zwrócił uwagę na trzechnawowy kościół drewniany w Rozenbarku z r. 1756, przyczem prof. Łuszczkiewicz wskazał podobny przykład kościoła z r. 1466 w Mogile. P. Michał Kowalczuk dokonał zdjęć cerkwi inkastellowanych, a mianowicie cerkwi w Posadzie Rybotyckiej, zbudowanej przez Stanisława Herburta, kasztelana lwowskiego i żupnika ruskiego, i w Załużu fundacyi Janusza Zbaraskiego († 1608), wojewody bracławskiego. Następnie ten sam autor przedstawił rysunek fasady i planu zamku w Zbarażu. P. Mathias Bersohn nadesłał przykład inkastellacyi bóżnicy w Łucku z lat 1626—29. P. Ferdynand Bostel zestawił listę bu-

downiczych lwowskich od r. 1383 po r. 1659 i podał wiadomość o architekcie Piotrze Polejowskim (1770) Dr. Herman Ehrenberg z Królewca podał wiadomość o pobycie architekty włoskiego Camillusa w Polsce. Wreszcie prof. Maryan Sokołowski nakreślił szeroki program prac uzupełniających nad pomnikami sztuki z epoki romańskiej.

Z zakresu historyi rzeźbiarstwa prof. Julian Zacharjewicz wykazał wielkie pokrewieństwo pomnika ks. Ostrogskich w katedrze tarnowskiej z pomnikami brzeżańskimi, przypuszczając, że wszystkie wyszły z pracowni Pfistera, co p. W. Łoziński potwierdził na podstawie źródeł archiwalnych. P. Bostel zakomunikował trzy zapiski z aktów grodowych lwowskich, odnoszące się do rzeźbiarzy lwowskich z XVII wieku. Dr. Stanisław Tomkowicz podał wiadomość o nagrobku Mikołaja Kempieńskiego w Zbyszycach nad Dunajcem z XV w. i pomniku Zuzanny z Buczacza Szafrańcowej z r. 1501 w kościele w Sułoszowej niedaleko Pieskowej Skały. P. Alfred Römer przedłożył rysunki z pomnika wileńskiego Stanisława Radziwiłła († 1599). Dr. Jerzy hr. Mycielski odczytał wiadomość o trzech grobowcach katedry gnieźnieńskiej, mianowicie Jana Gruszczyńskiego, Andrzeja Boryszowskiego i Jana Łaskiego.

Z dziedziny malarstwa i rytownictwa p. Władysław Łoziński podał wiadomości o lwowskich malarzach XVII wieku, w których na szczególniejszą uwagę zasługują przyczynki do życiorysu Jana Ziarnki. P. Bostel mówił o malarzach przemyskich i ich cechowych urządzeniach z XVII wieku. Prof. Maryan Sokołowski dowiódł, że Jan de Monte, malarz nadworny Zygmunta

Augusta, o którym była mowa w dawniejszych zeszytach Sprawozdań, jest tym samym malarzem, który wstąpił później w służbę cesarzów Ferdynanda i Maksymiliana II i pracował na dworze wiedeńskim; następnie podał wiadomość o malarzach i rytownikach Hansie Langu i Piotrze Rudolphstaedt. Dr. Jerzy hr. Mycielski złożył rozprawę p. t. „Dwa portrety królowej Anny Jagiellonki nad kaplicą Zygmuntowską na Wawelu“, która będzie pomieszczoną w następnych zeszytach Sprawozdań. Dr. Wojciech Kętrzyński podniósł znaczenie wizerunków miniaturowych opatów mogilskich z r. 1505 w rękopisie biblioteki XX. Czartoryskich. Wreszcie p. Leonard Lepszy czytał część swych „Studyów nad miniaturami Kodeksu Baltazara Behema“.

Z historyi artystycznego przemysłu p. Władysław Łoziński złożył rysunki obramienia rzeźbionego szafy w zakrystyi katedry przemyskiej z r. 1492, którą rekonstruował p. Tomasz Pryliński. P. Łoziński mówił o kobiernictwie lwowskiem w XVII wieku i o hafciarzach dawnego Lwowa. P. Bostel dorzucił kilka uwag o hafciarstwie żydowskiem XVIII wieku, tudzież dał kilka obszerniejszych wiadomości o złotnikach w Przemyślu, ich statutach i wyrobach. P. Konstanty hr. Przezdziecki nadesłał wiadomość o kubku glinianym, wykopanym w Postawach, tudzież o sprowadzaniu z Gdańska dachówek r. 1601 na pokrycie zamku warszawskiego. Dr. J. Korzeniowski zwrócił uwagę Komisyi na rękopisy zbiorów XX. Czartoryskich, zawierające dokumenta przebudowy zamku w Lubowli z czasów Augusta III i korespondencye, odnoszące się do sztuki i przemysłu w epoce Stanisława Augusta. Dr. Aleksander

Czołowski dał wyciąg z „Inwentarza zamku brzeżańskiego i amunicyi w cekhauzie brzeżańskim z r. 1762“, ilustrujący magnackie mieszkania polskie. Dr. Stanisław Krzyżanowski złożył Komisyi „Inwentarze skarbca ratusza krakowskiego“ (1541—1679), jako też „Rachunki i inwentarze kościoła Panny Maryi w Krakowie (1494 do 1691), które ma opracować w publikacyach Komisyi. P. Adam Chmiel podał Inwentarz rzeczy balwierza królewskiego z r. 1589, wreszcie p. Bostel wykazał na podstawie inwentarzy żydów ziemi lwowskiej i powiatu żydaczowskiego nadzwyczajny wzrost liczebny złotników w XVIII wieku.

Z wydawnictw wyszedł zeszyt II tomu V Sprawozdań.

Pod prasą znajduje się zeszyt III tomu V, który pomieści prace p. Maryana Sokołowskiego „Erazm Kamyn, złotnik poznański i wzory przemysłu artystycznego u nas w XV i XVI wieku“, tegoż autora „Zródła do historyi sztuki w Polsce w XVII i pierwszej połowie XVIII wieku“; Władysława Łuszczkiewicza „Reszty zamku Herburta pod Dobromilem, Studyum architektoniczne“, tegoż „Polichromia kościółka w Dębnie“ i „Wycieczka naukowa do Rzeszowa, Przeworska i okolic“; Ferdynanda Bostla „Z dziejów malarstwa lwowskiego“, Alfreda Römera „Wiadomość o pasach polskich litych“ i „Sprawozdanie z posiedzeń, zestawione przez Sekretarza Komisyi za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1892 r.“

Wydawnictwo Materyałów do historyi sztuki i cywilizacyi w Polsce, którego druk rozpoczęto w roku ubiegłym, nie mogło dotąd ukazać się jeszcze na półkach księgarskich, okazała się bowiem

konieczność ściślejszego sprawdzenia odpisów Rachunków dworu królewskiego i Testamentu Zygmunta Augusta, z Biblioteki ces. petersburskiej. Rachunki dworu Zygmunta Augusta z r. 1549 z biblioteki nadwornej w Berlinie zostały już przygotowane do tegoż wydawnictwa przez Dra Franciszka Piekosińskiego.

Zamierzone wydanie modlitewników miniaturowych Zygmunta I i Bony z funduszów Konstantego hr. Przezdzieckiego niebawem będzie dokonanem.

Prace w dziedzinie **historyi polskiej** skupiają się w poszukiwaniach archiwalnych, w wydawnictwach Komisyi historycznej i w rozprawach lub komunikatach, które wnoszono na posiedzeniach Wydziału historyczno-filozoficznego.

Poszukiwania w Archiwum Watykańskiem przyniosły w tym roku obfite plony, dzięki gorliwej pracy dwóch wysłanników Akademii: Dr. Ludwika Boratyńskiego i Dr. Tadeusza Sternala. Opracowano znaczną część materyałów do czasów Zygmunta III, a mianowicie wszystko, co z aktów nuncyatury polskiej z tego czasu zachowało się w Archiwum Tajnem Stolicy św., oraz w archiwach ks. Barberini i ks. Buoncompagni-Piombino. Pozostały tylko obfite materyały archiwum ks. Borghese, przed rokiem zakupione przez J. Ś. Papieża Leona XIII i wcielone do Archiwum Watykańskiego, które stanowią właśnie przedmiot tegorocznych poszukiwań Dr. L. Boratyńskiego i Dr. Aleksandra Czuczyńskiego. Po ich wyczerpaniu będziemy mieli w zbiorach Komisyi historycznej w całości opracowane archiwalia rzymskie od czasów Batorego do pierwszych lat

Jana Kazimierza, tegoroczna bowiem kampania archiwalna ma na celu obok dalszego ciągu pracy nad czasami Zygmunta III uzupełnienie materyałów do panowania Władysława IV.

Całoroczny pobyt Dr. Józefa Korzeniowskiego w Petersburgu dozwolił mu zbadać dokładnie kilkaset rękopisów Ces. Biblioteki, tak obfitej w Polonica. Dr. Korzeniowski podał o tych poszukiwaniach tymczasową wiadomość na posiedzeniu Komisyi historycznej, obecnie zaś przygotowuje do druku wyczerpujące sprawozdanie, ze szczegółowym katalogiem zbadanych rękopisów; do sprawozdania tego dołączone będą wiadomości o rzeczach polskich w archiwum sztokholmskiem, z którem Dr. Korzeniowski zapoznał się w powrocie z Petersburga, korzystając z udzielonego mu w tym celu zasiłku Akademii.

Dr. Stanisław Krzyżanowski zbadał archiwa kilku mniejszych miast dawnego województwa krakowskiego, poszukując tam taks wojewodzińskich, których wydanie zostało mu powierzone. Powiodło mu się znaleść w Sączu cenny materyał, najstarszy ze znanych dotąd, starszy od zbioru taks, zachowanych w archiwum miasta Krakowa, mianowicie taksy z lat 1625—1630.

W ciągu ubiegłego roku ukończono druk drugiej części tomu drugiego *Praw i Przywilejów miasta Krakowa*, obejmującej lata 1587—1647, i VI tomu wydawnictwa: *Monumenta Poloniae historica*. Z tomem tym dosięgło kresu ważne to wydawnictwo, rozpoczęte przed 30 laty przez ś. p. Augusta Bielowskiego. Dwa pierwsze tomy były wyłączną jego zasługą; nie szczędził nietylko pracy, ale i znacznych ofiar materyalnych, aby

przywieść do skutku to dzieło, obejmujące zupełny zbiór wszystkich pomników średniowiecznej historyografii polskiej, zbiór, bez którego każda praca z zakresu pierwszych wieków naszych dziejów napotykała na nieprzezwyciężone trudności. Z III tomem Akademia wcieliła Monumenta do swoich publikacyj, a lwowskie grono członków Komisyi historycznej podjęło się dalszego ciągu pracy, przez Bielowskiego rozpoczętej. Zrazu kierował nią jeszcze ś. p. Bielowski, później przez czas jakiś ś. p. Ksawery Liske, w końcu czł. cz. Dr. Wojciech Kętrzyński. Obecnie można uważać za spełnione zadanie, które sobie zakreślił Bielowski, przystępując przed laty do tego, jak na ówczesne stosunki, niezmiernie śmiałego przedsięwzięcia naukowego; pozostawałoby tylko wydanie źródeł ruskich, odnoszących się do polskiej historyi, oraz wyjątków ze źródeł obcych, jak to Bielowski pierwotnie zamierzał i w dwóch pierwszych tomach w części wykonał.

Blizki ukończenia jest druk XV tomu wydawnictwa *Monumenta medii aevi res gestas Poloniae illustrantia*, obejmujący: Rachunki dworu królowej Jadwigi i króla Władysława Jagiełły, wydane w tekście oryginalnym przez czł. cz. prof. Dra Piekosińskiego. Znacznie postąpiły w druku także XIII i XIV tom tego wydawnictwa: wyciągi z aktów kapitulnych XV stulecia (gnieźnieńskich, poznańskich i włocławskich), wydane przez czł. kor. prof. Dra B. Ulanowskiego, i dalszy ciąg *Cod. epistolaris saeculi XV* czł. kor. prof. Dra A. Lewickiego. Rozpoczęto również drukować VI tom Archiwum Komisyi historycznej oraz tom XVI *Scriptores rerum Polonicarum*, który obejmie nie-

znany utwór dziejopisarstwa z XVII wieku: Roczniki Stanisława Temberskiego 1646—1656. Opóźniło się natomiast wydanie XV tomu tego wydawnictwa, przeznaonego na pomieszczenie źródeł, pochodzących z archiów i bibliotek rzymskich, p. t.: *Analecta Romana*. Doszła nas bowiem wiadomość o niespożytkowanym dotąd rękopisie Relacyi Spanocchiego z czasów Stefana Batorego, który zachował się w bibliotece opactwa Nonantula pod Modeną, a który do wydania tej Relacyi należało skolacyonować.

Znacznie już postąpiły przygotowania do kilku nowych wydawnictw, do których Komisya historyczna przystąpi z kolei po ukończeniu publikacyj, powyżej wymienionych. Są to: Taksy wojewodzińskie krakowskie z lat 1625—1799, wielkiej doniosłości materyał do historyi handlu a mianowicie cen, w opracowaniu Dra St. Krzyżanowskiego; Wizytacya archidyecezyi gnieźnieńskiej z czasów arcybiskupa Jana Łaskiego, w opracowaniu czł. cz. prof. Dra Piekosińskiego i czł. kor. prof. Dra B. Ulanowskiego, źródło pierwszorzędnego znaczenia do historyi stosunków ekonomicznych w początku XVI stulecia, a więc właśnie w chwili ważnego przełomu w tych stosunkach; *Acta Alexandri Regis*, cenny zbiór dokumentów do dziejów politycznych za panowania króla Aleksandra, zgromadzony jeszcze przez ś. p. Szujskiego, obecnie zaś powierzony do wydania p. Ferdynandowi Bostlowi, zbiór, który wypełni dotkliwą w źródłach naszych lukę pomiędzy Tomicyanami a materyałami, zawartymi w *Cod. epist. saec. XV*.

Wydziałowi historyczno-filozoficznemu przedstawiono pięć prac z zakresu polskiej historyi, które albo

już wyszły właśnie z pod prasy, albo niebawem ukażą się w wydawnictwach Akademii. Prócz tego wniesiono na posiedzeniach Wydziału pięć pomniejszych komunikatów treści historycznej.

P. Konstanty Górski z Warszawy opracował „Historyą piechoty polskiej“ i „Historyą jazdy polskiej“, jako dwie części obszernego, kilkutomowego dzieła, które ma nadto jeszcze objąć Historyą artyleryi i Historyą urządzeń wojskowych w Polsce. Jest to pierwsze opracowanie dziejów wojska polskiego od XV wieku do trzeciego rozbioru, rzecz oparta na studyach źródłowych, prawie wyłącznie na materyałach archiwalnych, dotąd nietkniętych, a skreślone piórem fachowem. „Historya piechoty polskiej“, wydana kosztem Akademii, właśnie wyszła z pod prasy, poczem rozpoczął się druk „Historyi jazdy“.

Ks. Dr. Jan Fijałek złożył rozprawę o stosunkach obyczajowych kleru w Polsce średniowiecznej na tle współczesnego ustawodawstwa synodalnego. Prof. Dr. Władysław Abraham opracował zatarg Władysława Łokietka z biskupem krakowskim Muskatą. Prof. Dr. Józef Kleczyński podał rzecz o pogłównem generalnem w drugiej połowie XVII wieku i opartych na niem rejestrach ludności.

Nadto zajmował się Wydział następującymi komunikatami: czł. kor. prof. Dra A. Lewickiego: „Król Jan Olbracht na wyprawie wołoskiej r. 1497“, czł. cz. prof. Dra W. Zakrzewskiego: „Przyczynki do młodości kardynała Hozyusza“, Dra Wiktora Czermaka: „Ostatnie dni pod Cudnowem“ (1660), Dra Stanisława Krzyżanowskiego: „Studya nad najdawniejszą dyplomatyką polską“.

Z zakresu archeologii wymienić należy monografią p. Jana Nepomucena Sadowskiego o mieczu koronacyjnym polskim, znanym pod tradycyjną nazwą „Szczerbca“.

Do historyi **prawa polskiego** odnoszą się studya czł. kor. prof. Dra B. Ulanowskiego, z których autor zdawał sprawę na dwóch posiedzeniach Wydziału historyczno-filozoficznego: „O zbiorze Statutów Zygmunta I z r. 1524“, „O pracach kodyfikacyjnych Januszowskiego z początku XVII stulecia“.

Prace Komisyi prawniczej postępują szybko według planu, wytkniętego przed dwoma laty.

Tom I Archiwum Komisyi jest już na ukończeniu i ukaże się niebawem. Obejmie on kilka pomniejszych przyczynków do historyi prawa polskiego, a mianowicie, oprócz dwóch pomników, które wymieniono w przeszłorocznem sprawozdaniu [1]): „Trzy zabytki do historyi parlamentaryzmu w Polsce w wieku XV“, *Liber formularum ad ius Polonicum nec non canonicum spectantium in codice Regiomontano asservatarum* (t. z. *Liber cancellariae Ciołka), Forma processus iudicarii anno 1553 conscripta e codice Petropolitano deprompta*, „Materyały do historyi ustawodawstwa synodalnego w Polsce w wieku XVI“. Opracowania i wydania wszystkich tych zabytków dokonał czł. kor. prof. Dr. Ulanowski.

Ukończono już druk II tomu Archiwum. Oddamy go jednak w ręce publiczności dopiero razem z tomem IV

[1]) Liber formularum Jakóba z Kurdwanowa, biskupa płockiego (XV wiek), Kilka zabytków ustawodawstwa królewskiego i wojewodzińskiego w przedmiocie handlu i ustanawiania cen.

tego wydawnictwa, który już znacznie w druku postąpił, obydwa te tomy bowiem stanowią całość, obejmującą zbiór różnych tekstów Statutów Kazimierza Wielkiego. W tomie II ogłoszono oprócz dwóch rękopisów, o których wspomniano w ostatniem sprawozdaniu (rp. Królewiecki, (Ossolińskich I i Puławski II): Cod. Os. III i D. III, Cod. B. IV, Cod. Jagel., Cod. Ptrb. I, Cod. Ptrb. II, Cod. S. V., Cod. D. II i P. I; w IV tomie wydrukowano dotychczas: Cod. Sier. I, II, III, Cod. Stron. I i D. IV, oraz Cod. B. I [1]). Za parę tygodni wyjdzie III tom tego wydawnictwa, obejmujący polskie tłomaczenią Statutów; dotychczas wydano w nim kodeksy Dzikowski i D. I, obecnie drukuje się rękopis Świętosława z Wojcieszyna.

Wstrzymano również wydanie X tomu Starodawnych prawa polskiego pomników, którego druk ukończył się w ubiegłym roku. Puścimy go w obieg dopiero razem z tomem XII, w obydwóch bowiem znajdują się materyały do stosunków prawnych stanu włościańskiego w Polsce, od XV wieku począwszy. Są to nowe zupełnie materyały, którymi dotąd u nas nie zajmowano się wcale. Wydawca, p. Ulanowski, zamierza wydawnictwo to zaopatrzyć obszernym wstępem i indeksami, bez których z samego tekstu źródeł byłoby trudno korzystać, postanowiono zatem wydać obydwa tomy naraz, aby ta ważna część pracy redakcyjnej mogła objąć całość zawartego w nich materyału. Tom XII

[1]) Oznaczamy rękopisy, powyżej oznaczone, według sygnatur, utartych w literaturze tego przedmiotu a wprowadzonych przez Bandtkego, Helcla i Hubego.

zresztą drukuje się z wielkim pośpiechem; wydano w nim dotychczas księgi gromadzkie z Suchy, Krzemienicy, Jodownik, Tryńcz.

Zwolna natomiast posuwa się druk XI tomu Starożytnych prawa polskiego pomników, (Wyroki sądów nadwornych i królewskich z XVI wieku), a to z powodu mozolnych poszukiwań, które należało podjąć przed ostatecznem zredagowaniem tekstu.

Oprócz tego gromadzą się obficie materyały do dalszych wydawnictw. Dzięki niestrudzonej gorliwości Sekretarza Komisyi, p. Ulanowskiego, teki jej mnożą się coraz więcej z każdym miesiącem odpisami rozlicznych rękopisów, które oddano do użytku Komisyi. Akademia ma sobie za obowiązek wyrazić tu gorące podziękowanie za poparcie zadań Komisyi prawniczej, przedewszystkiem Najdostojniejszemu Protektorowi, Jego Cesarskiej i Królewskiej Wysokości Arcyksięciu Karolowi Ludwikowi, za którego najłaskawszem pośrednictwem Cesarska Biblioteka w Petersburgu nadesłała nam do spożytkowania kilka rękopisów, Wysokiemu c. k. Ministerstwu Oświaty i Wyznań, Zarządom Muzeum ks. Czartoryskich i Biblioteki Jagiellońskiej, ks. prałatowi Midowiczowi, Dr. Z. Celichowskiemu w Kórniku, Dr. Kętrzyńskiemu we Lwowie, Dr. Erzepkiemu w Poznaniu, i Dr. Witkowskiemu w Łańcucie.

Do zadania **Komisyi antropologicznej** należą 1) badania antropo-archeologiczne; 2) w ściślejszem rozumieniu antropologiczne i 3) etnograficzne.

Z zakresu antropologii przedhistorycznej p. G. Ossowski przedstawił Komisyi plan sytuacyjny połowy jaskini w Bilczu Złotem, obejmującej przestrzeń kilkuset metrów długości i szerokości, tudzież wydobyte z niej przy poszukiwaniach zeszłorocznych, razem ze ś. p. ks. Leonem Sapiehą, celniejsze okazy zabytków przedhistorycznych, mianowicie narzędzia i ozdoby krzemienne, kościane i z rogu jeleniego, wreszcie zabytki ceramiczne. Tenże doniósł o wypadku dalszych swoich badań w 16 grobach cegłowych z cmentarzyska w tejże miejscowości, tudzież z przyległego, z którego wydobyto uwagi godne naczynia ceramiki malowanej wytwornych kształtów i o żywych barwach.

Krótką wiadomość o kurhanie w Majdanówce, (pow. żwinogrodzki, gub. kijowska), podał Dr. Talko Hrynczewicz. Był ten kurhan prawdopodobnie już przedtem rozkopany, znaleziono więc tylko wielce uszkodzony szkielet, kawałek bronzowego wędzidła, małą blaszkę złota i naczynie z ciemnej gliny wypalone.

Czaszki i kości dostarczone przez p. Ossowskiego z grobu nieciałopalnego, skrzynkowego w Uwiśle, zbadał przewodniczący Komisyi Jego Ekscellencya Dr. Majer. Jedna z tych czaszek ze wskaźnikiem 83·3 należała do osoby płci żeńskiej, wieku około lat 50; druga o wskaźniku 80·3 również kobieca wieku około lat 40; trzecia o wskaźniku 77·7 mężczyzny dojrzałego, dalekiego jednak od starości. Były to zatem typy pośrednie między wydatnie krótko i długogłowymi.

Z zakresu antropologii w ściślejszem tego słowa znaczeniu Dr. Talko Hrynczewicz podał wypadki swoich badań w przedmiocie charakterystyki fizycznej ludności

żydowskiej Litwy i Rusi. Materyał do tego zebrał z 713 osób, przeważnie Żydów litewskich, ukraińskich bowiem było tylko 69. Przewodniczący J. E. Majer podał sumaryczną wiadomość o wypadkach dotychczasowych badań charakterów fizycznych ludności galicyjskiej.

Z zakresu badań etnologicznych nadesłał prof. Br. Gustawicz: „Zagadki i łamigłówki ludowe“ porównawczo opracowane; Dr. Fr. Wereńko: „Przyczynek do lecznictwa ludowego na Rusi litewskiej“; p. Leon Wasilewski: „Zagadki białoruskie“; p. B. W. Segel: „Klechdy i baśnie ludności żydowskiej w Galicyi wschodniej; p. J. Świętek: „Zwyczaje i pojęcia prawne ludu nadrabskiego“.

Z polecenia Komisyi rozpoczął w ubiegłem lecie jej Sekretarz prof. R. Zawiliński badania etnologiczne ludności polskiej na Węgrzech, poczynając od najdalszego zachodu. Tym razem zwrócił uwagę na ludność powiatu czadczańskiego, zamieszkującą kąt utworzony przez południową granicę Śląska i zachodnią Galicyę i w sprawozdaniu, złożonem Komisyi, przedstawił właściwości budowy chat i ornamentyki szczytów dachowych, właściwości ubioru mężczyzn i Kobiet, illustrując je fotogramami, na miejscu zdjętymi. Ze względu na zapomnianą tę ludność szczerze polską a wystawioną na rozliczne postronne wpływy obce, zbadanie jej gruntowne nie jest bez znaczenia dla nauki.

Z wydawnictw Komisyi wyszły w roku ubiegłym: tom XVI Zbioru wiadomości do antropologii krajowej, oraz obszerne dzieło Dr. J. Talki-Hryncewicza: „Zarysy lecznictwa ludowego na Rusi południowej“. Blizki ukończenia jest już druk monografii ludu nadrabskiego p. Jana

Świętka, poczem przyjdzie kolej na inne, oddawna już zalegające materyały, jak „Monografia ludu białoruskiego“ p. Federowskiego, której tom II otrzymaliśmy właśnie w rękopisie, „Melodye litewskie“ ks. Juszkiewicza itd.

Komisya fizyograficzna wydała XXVII tom Sprawozdań; druk tomu XXVIII jest na ukończeniu, a rozpoczęto druk tomu XXIX. Co do Atlasu geologicznego Galicyi, wydawanego przez Komisyą, to wspomniano już w przeszłorocznem sprawozdaniu, że wydawnictwo to napotkało ponownie na trudności. Mianowicie c. k. Państwowy Zakład geologiczny w Wiedniu zamierzał wyrobić sobie wyłączny przywilej używania map, wydawanych przez c. i k. Wojskowy Zakład geograficzny, jako tła do map geologicznych. Byłoby to niesłychanie utrudniło wydawanie Atlasu geologicznego przez Komisyą, a zarazem nadzwyczajnie podniosło koszta takiego wydawnictwa. Komisya, wezwana przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświecenia, przedstawiła wszystko, co przemawia przeciwko roszczeniom Państwowego Zakładu geologicznego, i sprawa rozstrzygniętą została przez Wysoki c. k. Rząd na korzyść kraju. Niestety przerwa, wywołana krokami Zakładu geologicznego, trwała rok cały; mapy oddane do druku Wojskowemu Zakładowi geograficznemu jeszcze w roku 1891 dotąd nie zostały wykonane, a dopiero z początkiem roku bieżącego można było oddać do wykonania mapy mające stanowić dalszy ciąg Atlasu.

Sekcya meteorologiczna otrzymała spostrzeżenia meteorologiczne z 35 stacyj; w porównaniu z rokiem 1890 powiększyła się więc liczba stacyj o jedną,

było mianowicie stacyj 4 (w Iwoniczu, w Uniwersytecie owskim, w Uściu Jezuickiem i Buczaczu), a przybyło no- ych 5 (w Dublanach, Kołomyi, Dolinie, Kałuszu i Dela- nie). Przez cały rok czynnych było stacyj 29. Oblicze- em i przysposobieniem do druku nadesłanych spostrzeżeń jmowali się: Przewodniczący Sekcyi prof. Dr. F. Kar- liński, Członek Komisyi Dr. Daniel Wierzbicki i Asy- stent Obserwatoryum krakowskiego Dr. Bolesław Busz- czyński. Dr. Wierzbicki zestawił także w Sprawozda- niach Komisyi, jak w latach poprzednich, gradobicia w Galicyi w r. 1892. Członek Komisyi p. Władysław Satke w Tarnopolu nadesłał Sekcyi obszerną pracę p. t. „Roczny i dzienny przebieg wiatrów w Tarnopolu“, opartą na trzydziestoletnich spostrzeżeniach.

Liczba stacyj wodoskazowych pozostała w r. 1892 niezmieniona i było ich 97, mianowicie 70 rządowych, 27 krajowych, w dorzeczu Wisły 64, w dorzeczu Dnie- stru 33. Opracowaniem całego zebranego materyału zajmował się prof. Dr. Karliński, z pomocą p. Zdzi- sława Krygowskiego, stypendysty. Trzeci i czwarty rocznik publikacyi, służącej do celów hydrotechnicznych, p. t. „Stan wody na rzekach galicyjskich, oraz opad atmosferyczny według spostrzeżeń z r. 1889“ i „z r. 1890“, opracowane przez prof. Dra Karlińskiego i Członka Komisyi prof. Dra Dziewińskiego, wydał własnym na- kładem Wydział Krajowy.

Spostrzeżenia pojawów w świecie roślinnym i zwie- rzęcym otrzymała Sekcya tylko z Czernichowa w za- chodniej i z Ożydowa we wschodniej Galicyi. Spostrze- żenia zboczenia i nachylenia igły magnesowej wykonał, podobnie jak w latach poprzednich, Dr. D. Wierzbicki.

Sekcya geologiczna, pod przewodnictwem prof. Dra Kreutza, poleciła badania geologiczne pp. prof. Wład. Szajnosze i Maryanowi Raciborskiemu. Prof. Szajnocha miał zająć się wykonaniem przekroju Dewonu podolskiego; dla przeszkód jednak, których nie dało się usunąć, pracy tej się nie podjął. P. M. Raciborski prowadził badania paleobotaniczne w Tatrach i w okolicach Krakowa, przyczem odkrył florę paleoceńską w dolinie Turek w Orawicy i flory mioceńskie na Podhalu i Podgórzu.

W Muzeum Komisyi pracował p. T. Wiśniowski dalej nad uporządkowaniem zbiorów geologicznych podług planu podanego w zeszłorocznem sprawozdaniu. Pracę tę ukończył o tyle, że obecnie wszystkie zbiory geologiczne, pomieszczone w Muzeum, są ułożone systematycznie. Pozostaje jeszcze do wykonania uporządkowanie i przesortowanie obfitych materyałów, złożonych tymczasowo w składzie, co potrwa przez czas dłuższy.

W Sekcyi botanicznej, którą kierował przewodniczący Komisyi prof. J. Rostafiński, pracowali nad florą krajową pp. Roman Gutwiński, Maryan Raciborski i prof. Dr. Eustachy Wołoszczak. P. R. Gutwiński uzupełnił rozpoczęte w r. 1891 badania flory glonów w okolicach Tarnopola, objętych arkuszami mapy „szczegółowej“ pas XXXIII, kol. 7 i 8. Materyał zebrany na tej przestrzeni, wynoszącej blisko 1500 km. kw., oznaczył w przeważnej części: dotąd 550 gatunków, pomiędzy nimi przeszło 50 form nowych dla nauki. Praca ta, przerwana chwilowo zmianą miejsca pobytu, będzie dokończona w roku bieżącym. Wyniki swoich poszukiwań w stawach na Zbruczu zestawił p. R. Gutwiński

w pracy p. t. „Glony stawów na Zbruczu“, zamieszczonej w tomie XXIX Sprawozdań Komisyi. — P. M. Raciborski, zajęty głównie pracami paleobotanicznemi, uzupełniał przecież dawniejsze swoje badania grzybów pasorzytnych w Tatrach. — Florą Karpat zajmował się prof. E. Wołoszczak, czynny na tem polu od lat kilku; w roku ubiegłym przyszła kolej na okolice położone pomiędzy górnym biegiem Sanu i doliną Osławy, rozciągające się mniej więcej od równoleżnika Liska po granicę węgierską. Komisya otrzymała już sprawozdanie z tych poszukiwań wraz z odpowiednim zielnikiem. — P. J. Zubrzycki w Krakowie złożył Komisyi pracę p. t. „Flora Pienin“, zawierającą wyniki kilkuletnich poszukiwań podjętych bez udziału Komisyi.

W zbiorach botanicznych Komisyi praca z włączaniem nabytych w r. 1891 zielników do zbioru ogólnego postąpiła wprawdzie znacznie, w całości jednak nie było można jej jeszcze podołać.

Z polecenia Sekcyi zoologicznej, pod przewodnictwem prof. Dra A. Wierzejskiego, zajmowali się badaniami faunistycznemi pp. K. Bobek, J. Dzięddzielewicz i J. Śnieżek. P. Kazimierz Bobek, zajmujący się od dłuższego czasu poszukiwaniami dypterologicznemi w różnych stronach kraju, badał w ubiegłym roku faunę much w dalszych okolicach Przemyśla, a oznaczoną część zebranego materyału złożył już w Muzeum Komisyi. P. J. Dzięddzielewicz, któremu Komisya zawdzięcza znaczny poczet prac o owadach siatkoskrzydłych, czynny dotąd we wschodniej części kraju, udał się tym razem w Tatry. Jako dalszy ciąg pracy dawniejszej nad krajowemi błonkówkami, miał p. J. Śnie-

żek polecone badanie tych owadów na Podolu. Materyał zebrany wypadł niezbyt obficie z powodu pory, jak na Podole, nieco spóźnionej i niekorzystnych stosunków meteorologicznych; wypadnie go zatem jeszcze uzupełnić, jeżeli ma dać dokładne wyobrażenie o faunie błonkówek podolskich. Z własnego popędu zajmował się członek Komisyi p. Stefan Stobiecki badaniami koleopterologicznemi w okolicach Nowego Sącza i Rytra, zwracając uwagę także na inne działy fauny. Muzeum Komisyi otrzymało od niego w darze, między innemi, bardzo rzadką żmiję czarną i odmianę padalca. Do popomieszczenia w Sprawozdaniach otrzymała Komisya dwie prace dokonane bez jej pomocy, mianowicie p. Z. Fiszera „Rewizya krajowych gatunków wieszyc“ i prof. J. Werchratskiego „Motyle większe Stanisławowa i okolicy“.

Po otrzymaniu zbioru entomologicznego p. Bolesława Kotuli, o którym była wzmianka w zeszłorocznem sprawozdaniu, wzrosły zbiory chrząszczów w Muzeum Komisyi nadzwyczajnie. Sekcya zoologiczna postanowiła przystąpić do ich opracowania. Przygotowaniem zbioru p. M. Rybińskiego, w którym przeważna część okazów nie była nabita, zajął się p. S. Stobiecki. Pracę zaś nad oznaczeniem całego zbioru, złożonego z materyałów pp. Kotuli, Rybińskiego i Stobieckiego, oraz rewizyą oznaczonego już zbioru Komisyi rozebrali pomiędzy siebie pp. Kotula i Stobiecki. Nadzwyczaj cennym nabytkiem, którym wzbogaciło się Muzeum Komisyi w roku ubiegłym, jest zbiór much po ś. p. ks. W. Grzegorzku, odstąpiony Akademii przez Uniwersytet Jagielloński. Pewne części zbioru, przy których rewizyi zaskoczyła śmierć

ś. p. ks. Grzegorzka, znajdują się w niezupełnie uporządkowanym stanie. Ustawieniem i spisaniem tej kollekcyi zajął się sekretarz Komisyi prof. W. Kulczyński.

Muzeum Komisyi, którego utrzymaniem zajmował się kustosz p. K. Jelski, wzbogaciło się — oprócz wspomnionych wyżej nabytków — darami pp.: prof. F. Bieniasza, Dra Ciastonia, Tad. Hendrychowskiego, Wilh. Hetpera w Tuszowie (jedyny w Galicyi ubity okaz kaczki edredonowej), Kaź. Horodyskiego w Żabińcach, Dra Talko-Hryncewicza, G. Ossowskiego, M. Raciborskiego, Dra J. Siemiradzkiego i hr. Andrzeja Zamoyskiego.

Wydział **matematyczno-przyrodniczy** rozbierał na swych posiedzeniach 52 prac, z których postanowiono drukować 47.

Z pomiędzy prac, przyjętych przez Wydział, dziesięć należy do zakresu **Matematyki** a mianowicie p. S. Dicksteina: „O rozwiązaniu krugruencyi $z^n - ay^n \equiv 0$ (mod. M.)“, Dr. S. Kępińskiego: „Z teoryi nieciągłych grup podstawień liniowych posiadających spółczynniki rzeczywiste“ oraz: „O całkach rozwiązań różniczkowych zwyczajnych liniowych jednorodnych rzędu 2-go“, Dr. W. Kretkowskiego: „O funkcyach równych co do wielkości a różnych co do natury“ oraz „O pewnej tożsamości wyznacznikowej“, prof. Dr. K. Olearskiego: „Nowy sposób całkowania pewnych różniczkowych pierwszego rzędu o 2 zmiennych“, p. J. A. Stodółkiewicza: „O kilku klasach równań różniczkowych linijnych rzędu n^{tego}“, dalej: „Sposób d'Alemberta w zastosowaniu do

równań różniczkowych linijnych ze spółczynnikami stałymi“ i „O całkowaniu pod postacią skończoną równań różniczkowych linijnych rzędu n^{tego}“, wreszcie Dr. K. Żórawskiego: „Do teoryi zamiany zmiennych w równaniach różniczkowych zwyczajnych rzędu pierwszego“.

Siedm prac należy do zakresu **Fizyki**. Czł. kor. prof. Dr. K. Olszewski i czł. kor. prof. Dr. A. Witkowski złożyli Wydziałowi pracę: „O własnościach optycznych ciekłego tlenu“. Inne prace przedstawili pp. Dr. L. Birkenmajer: „Wypadki pomiarów siły składowej poziomej magnetyzmu ziemskiego wykonane w Tatrach w r. 1891“, Dr. W. Natanson: „O potencyałach termodynamicznych“ oraz „Studya nad teoryą roztworów“, prof. Dr. K. Olearski: „O cieple właściwem cieczy i pary przy stałej objętości“, Dr. D. Wierzbicki: „Spostrzeżenia magnetyczne wykonane w zachodniej części W. X. Krakowskiego w r. 1891“, wreszcie Dr. I. Zakrzewski: „O gęstości lodu przy temperaturze topnienia i o cieple utajonem“.

Z siedmiu prac z dziedziny **Chemii** przedstawił prof. Dr. E. Bandrowski rozprawę: „O parazofenylach chinonimidach i pochodnych“. Trzy tymczasowe wiadomości a mianowicie: „O wpływie moczu na tworzenie się i ulatnianie się amoniaku podczas rozkładu kału zwierzęcego“, „O powstawaniu wolnego azotu podczas rozkładu odchodów końskich“, oraz „O tworzeniu i ulatnianiu się amoniaku podczas rozkładu odchodów zwierzęcych“ przyjęto od Dr. S. Jentysa. Inne prace złożyli pp. prof. T. Niementowski: „Przyczynek do charakterystyki związków diazomicznych“, prof. B. Pawlewski: „O chlorowodanie etylowym“, oraz prof. Dr. J. Schramm: „O dzia-

łaniu chlorku glinowego na chlorki i bromki wodników aromatycznych".

Członek cz. prof. Dr. F. Kreutz złożył pracę z dziedziny **Mineralogii**: „O przyczynie błękitnego zabarwienia soli kuchennej".

Z zakresu **Geologii** przyjęto tylko jednę rozprawę paleontologiczną p. M. Raciborskiego pod tytułem: „Cycadoidea Niedźwiedzkii nov. sp."

Do **Botaniki** odnosi się jedenaście prac lub wiadomości tymczasowych. Czł. cz. prof. Dr. E. Godlewski złożył rzecz „O nitryfikacyi", czł. cz. prof. Dr. E. Janczewski pracę p. t.: „Mieszańce Zawilców, część III" oraz tymczasową wiadomość „O polimorfizmie Cladosporium herbarum", pp. B. Eichler i M. Raciborski rozprawę p. t.: „Nowe gatunki glonów zielonych". Trzy tymczasowe wiadomości: „O przyswajalności azotu zawartego w stałych odchodach końskich", „O wpływie ilości cząstkowego ciśnienia dwutlenku węgla powietrza zawartego w ziemi na rozwój korzeni niektórych roślin" i „O wpływie pory przy siewie jęczmienia na zawartość ciał białkowatych w jego ziarnku" oraz rozprawę: „O przeszkodach utrudniających wykrycie diastazy w tkankach roślinnych", przyjęto od Dr. S. Jentysa. Tymczasową wiadomość: „O dwu postaciach śnieci (Ustilago Carbo)" złożył p. K. Miczyński, p. M. Raciborski zaś rzecz p. t.: „Przyczynek do morfologii jąder komórkowych nasion spoczywających".

Z zakresu **Zoologii** podał czł. kor. prof. Dr. H. Kadyi rzecz p. t.: „Przyczynki do porównawczej anatomii zwierząt domowych" a czł. kor. prof. Dr. A. Wierzejski dwie prace: „Z fauny skorupiaków i wrot-

ków Argentyny“ oraz „Wrotki Galicyi“. Prof. Dr. Adametz podał tymczasową wiadomość: „O pochodzeniu bydła krajowego i jego pokrewieństwie z dzisiejszą rasą illiryjską“, p. J. Nusbaum nadesłał rozprawę; „Materyały do embryogenii i histogenii równonogów“.

Z działu **Fizyologii** podał czł. cz. prof. Dr. Cybulski tymczasową wiadomość: „O zmianach elektrycznych w mięśniach podczas kurczu“ oraz pracę wykonaną z Dr. Zanietowskim: „Dalsze badania nad zastosowaniem kondensatora“. Dwie inne prace są: Dr. K. Kleckiego: „O zachowaniu siły elektrycznej i pobudliwości w przeciętym nerwie żaby“, i Dr. G. Piotrowskiego: „Badania nad drażliwością i przewodnictwem nerwów“. Zresztą do tego samego działu należącą rzecz złożył Dr. S. Ponikło do akt wydziału w opieczętowanej kopercie.

W przeszłorocznem sprawozdaniu wspominaliśmy o zamierzonem wydawnictwie rezonowanego katalogu dzieł Hoene-Wrońskiego, które Wydział matematyczno-przyrodniczy powierzył p. Samuelowi Dicksteinowi z Warszawy. Dzięki uprzejmości Zarządu Biblioteki Kórnickiej bogaty zbiór rękopisów, pozostałych po Wrońskim, oddano na czas jakiś do użytku Akademii, wobec czego praca p. Dicksteina mogła już w ostatnich czasach uczynić znaczne postępy.

Bibliografia naszych wydawnictw, zamieszczona na końcu tego sprawozdania, wykazuje przybytek 20 tomów, nie licząc w to wydawnictw sprawozdawczych, jak Rocznik, Sprawozdania z posiedzeń i Biuletyny. Pod prasą znajduje się 28 nowych tomów, które nie-

bawem ukażą się na pułkach księgarskich. Suche te cyfry świadczą o zwiększeniu ruchu wydawniczego, który wzmaga się z każdym rokiem a wzrastałby do znaczniejszych jeszcze rozmiarów, gdyby go nie wstrzymywał brak środków materyalnych. Kto uważnie śledzi sprawozdania nasze z lat ostatnich, spostrzeże łatwo, że coraz bardziej zwiększa się ruch naukowy na wszystkich trzech Wydziałach, mnożą się rozprawy naukowe, których wydawnictwo wymaga znacznego nakładu. Dzieje się to kosztem Komisyj; w budżecie naszym musimy im obecnie uszczuplać coroczne dotacye, gdyż uważamy, że potrzeby Wydziałów winny być przedewszystkiem zaspokojone, aby prace naukowe, wykończone i przygotowane do druku, nie czekały długo na ogłoszenie. Jeżeli tak punkt ciężkości naszego ruchu naukowego ustala się w Wydziałach, możemy to uważać za objaw pocieszający, za świadectwo, że praca naukowa zwraca się coraz czynniej ku rozwiązywaniu wyższych zagadnień. Z tem wszystkiem nie możemy zataić ubolewania, że niedostatek środków zniewala nas powściągać Komisye w ich czynnościach, powstrzymywać od podejmowania rozleglejszych zadań, do którychby im sił nie zabrakło. Przytoczmy dla przykładu położenie Komisyi historyi sztuki, której działalność rozszerzyła się znacznie w ostatnich latach przez utworzenie osobnego grona członków we Lwowie. Szczupłe jej uposażenie (1500 zł.) nie starczy już nawet na wydawnictwo corocznej stałej publikacyi, opatrzonej kosztownemi reprodukcyami zbadanych pomników, rycinami i tablicami. Chcąc bowiem sprostać wymaganiom ścisłości naukowej, dorównywać zagranicznym publikacyom tego

rodzaju, nie można uchylać się od zamieszczania coraz obfitszych reprodukcyj w tem wydawnictwie, w którem tekst, choćby najsumienniej opracowany, bez dostatecznego oparcia o rysunek, traci połowę wartości. W tem położeniu Komisya historyi sztuki wyrzec się musi szerszego rozwinięcia programu swych czynności, któreby polegało na powolnem, ale systematycznem, badaniu pomników historyi sztuki na całym obszarze ziem polskich, badaniu, wymagającem co roku pewnego funduszu na wycieczki i podróże naukowe. W podobnem położeniu znajdują się niemal wszystkie Komisye. Nie mogą nakreślić sobie jakiegokolwiek szerszego planu systematycznego działania, choćby na dłuższe lata rozłożonego, w obrębie którego należałoby co roku spełniać pewne z góry określone zadania; każde takie zadanie wymagałoby bowiem umyślnych poszukiwań, wycieczek, nieraz dalszych podróży, na które nie ma funduszów. Tak zaś po największej części przyjmuje się to, co daje inicyatywa osobista i dobra wola raz tego, to znów innego współpracownika, rzeczy przeważnie bardzo cenne, cegiełki, które, gromadzone latami, składają się czasem na bogaty materyał, w których zbieraniu jednak, jak dotąd, nie ma po największej części jasnego, pewnym krokiem do celu zmierzającego programu.

Przypatrzmy się kilku szczegółom, wyrwanym z zakresu działania różnych Komisyj. Od dawna uważamy wydawnictwo materyałów do historyi parlamentaryzmu w Polsce za jednę z najżywotniejszych potrzeb na polu badań historycznych. Pracę tę rozpoczął Szujski jeszcze przed laty 20; pierwsza publikacya Komisyi historycznej obejmowała właśnie źródła do historyi sej-

mów za Zygmunta Augusta. Gdybyśmy chcieli przystąpić do systematycznego wydawnictwa tych źródeł, rodzaju „Deutsche Reichtagsacten“ lub choćby „Monumenta comitialia Hungariae“, należałoby najpierw zebrać zystkie dyaryusze sejmowe, ukryte w rękopisach i porozrzucane w najrozmaitszych bibliotekach, wybrać z nich najlepsze teksty, innych użyć tylko do porównania, a zarazem gromadzić akta urzędowe i korespondencye, odnoszące się do sejmów, dokumenta, któreby należało spożytkować w części redakcyjnej takiego wydawnictwa. Po wielu latach przywiedlibyśmy do skutku publikacyą monumentalną, zasadniczego znaczenia, ale sama praca przygotowawcza pochłonęłaby może do 30.000 zł., trzebaby ją bowiem powierzyć pracownikom, wyłącznie temu zajęciu oddanym, jak to się dzieje w podobnych monumentalnych wydawnictwach za granicą. Na takie przedsięwzięcie nas nie stać, o ile zatem odkryje się jakiś dyaryusz sejmowy, o ile znajdzie się chętny wydawca, pospieszamy z ogłoszeniem takiego nowego przyczynku w Archiwum Komisyi historycznej, nie bez obawy, że wkrótce znajdzie się jakiś tekst lepszy tego samego zabytku, i nie bez przeświadczenia, że godziłoby się zaopatrzyć wydanie każdego dyaryusza pełniejszym aparatem naukowym. Możemy już wprawdzie z zadowolnieniem spoglądać na obfite materyały do dyalektologii polskiej, do etnologii ziem polskich, zebrane od lat dwudziestu w naszych publikacyach. O ileż większą jednak miałyby one wartość, gdyby nam było dane prowadzić badania dyalektologiczne i etnologiczne według jakiegoś planu systematycznego, gdybyśmy mogli powierzać dobranym współpracownikom umiejętne zba-

danie pewnych gwar, szczególnie charakterystycznych, któreby dostarczyły klucza do rozwiązania ogólniejszych zagadnień w dziedzinie dyalektologii; gdybyśmy z własnej inicyatywy podejmowali badania najwybitniejszych a nietkniętych jeszcze typów etnologicznych, zamiast przyjmować z wdzięcznością cenne zresztą przyczynki do dokładniejszego poznania przedmiotów, które już nieraz były badane. Przed laty 20 byłaby może wszelka akcya systematyczna w tych przedmiotach niedoścignionem marzeniem, dziś dzięki materyałom zebranym i ogłoszonym już pora na nią przyszła a nie zabrakłoby sił, uzdolnionych i należycie przygotowanych, pomiędzy które możnaby pracę rozdzielić. W tem samem położeniu znajdują się badania w dziedzinie fizyografii krajowej. Był czas, kiedy Komisya fizyograficzna czyniła zupełnie zadość swemu celowi, dając w swych publikacyach gościnność wszelkim przyczynkom do poznania dokładniejszego przyrody kraju, raz z tej to znów z innej okolicy, jak komu właśnie stosunki pozwalały je zbierać. Dziś nagromadził się tak obfity materyał, że na tem poprzestać nie można; dziś należałoby zorganizować grono współpracowników, wyłącznie albo przeważnie temu zadaniu oddanych, którymby powierzono systematyczne opracowywanie zebranych materyałów oraz dalszą pracę badawczą, uzupełniającą, według umiejętnego, szczegółowego planu.

Zdajemy sobie z tego sprawę, ale nie mamy na to wszystko środków zaradczych, oprócz jednego, któryby jednak był tak radykalnym, że o nim myśleć nie można. Należałoby bowiem chyba zawiesić zupełnie na czas jakiś wszystkie wydawnictwa naszych Komisyj,

powstrzymać się od ogłaszania materyałów, które czekają już wydania lub z każdym rokiem wpływają, natomiast zaś fundusze Komisyj obracać na potrzeby szerszej akcyi przygotowawczej do powolnego wypełniania umiejętnego programu, jakiby sobie każda Komisya mogła w takim razie zakreślić. Po wielu latach dojrzałyby może wydatniejsze owoce takiego postępowania, gromadziłyby się bowiem materyały, w których możnaby czynić wybredniejszy wybór, których układ byłby więcej systematyczny, których opracowanie, oparłoby się na rozleglejszem objęciu przedmiotu. Dla stanu nauki naszej w przyszłem lub w trzeciem z kolei pokoleniu byłaby stąd korzyść niezawodnie bez porównania większa. Ale taka radykalna reforma mogłaby łatwo sprowadzić zanik całego ruchu naukowego, który dziś skupia się w Akademii. W obecnem bowiem położeniu naszego społeczeństwa wydawnictwa naszych Komisyj są jedynemi w Polsce publikacyami, gdzie materyały naukowe mogą znaleść pomieszczenie. Zaprzestać ich na czas jakiś lub choćby tylko zwolnić znacznie ich postęp, byłoby tyle, co ubezwładnić i rozprządz liczne już koło skrzętnych pracowników, którzy zniechęciliby się zupełnie, gdyby widzieli, że owoce ich poszukiwań wyjdą chyba na pożytek przyszłych dopiero pokoleń. W naszych stosunkach, gdzie jutro tak niepewne, gdzie rzeczywiście *bis dat qui cito dat*, takiem dążeniem do doskonałości ściągnęlibyśmy na siebie ciężką odpowiedzialność, ze względu na potrzeby chwili obecnej, kto wie, czy nie wobec całej przyszłości. Jedno byłoby tylko wyjście, gdyby Komisye nasze, nie zaprzestając wydawania dotychczasowych swych publikacyj, mogły

przynajmniej część swych funduszów łożyć na prace przygotowawcze do powolnego spełniania szczególniejszych zadań, w obrębie programu, na dłuższą metę obmyślonego, na to jednak potrzebaby sowitszego, niż dotąd, uposażenia naszej instytucyi.

Fundusze Akademii pomnożyły się w roku ubiegłym zrealizowaniem dwóch legatów po 3000 złr. z zapisu ś. p. Oktawa Michałowskiego i ś. p. Janusza hr. Roztworowskiego. O tych legatach, równie jak i o zapisie ś. p. Leona Waltera, który spodziewamy się niebawem odebrać, wspominaliśmy już w ostatniem sprawozdaniu.

Co do spraw administracyjnych Akademii mamy sobie za obowiązek nadmienić, że z dniem 1. stycznia b. r. wypuściliśmy zakład zdrojowy w Szczawnicy na lat 18 p. Feliksowi Wiśniewskiemu. Fachowe uzdolnienie, doświadczenie, energia i zapobiegliwość dzierżawcy dają wszelką rękojmię, że pod jego kierunkiem Szczawnica będzie się dalej pomyślnie rozwijała, według intencyi ś. p. Szalaja, który, oddając dzieło swe Akademii, liczył przedewszystkiem na skuteczny rozwój zdrojowiska pod jej opieką. Zysków nie będzie miała Akademia i teraz z tej części swego majątku, gdyż raty dzierżawne będą zaledwie starczyć na umorzenie kapitału, włożonego w spłatę praw spadkobierców ś. p. Szalaja i znacznych wkładów, które zniewoleni byliśmy czynić w ciągu ostatnich lat piętnastu. Niech nam wolno będzie przy tej sposobności wyrazić publicznie gorące podziękowanie dotychczasowemu Komitetowi,

óry do końca roku ubiegłego z ramienia Akademii rządzał zdrojowiskiem szczawnickiem, przedewszystem zaś przewodniczącemu tego Komitetu Panu Fesowi Szlachtowskiemu, którego pełną poświęcenia iałalność na tem stanowisku Akademia zachowa zaw-e w wdzięcznej pamięci.

Z funduszów, oddanych pod opiekę Akademii, dziewięciu uczniów Uniwersytetu Jagiellońskiego pobierało zasiłki stypendyjne, pracując bądź to w bibliotece Akademii, bądź też w zbiorach Komisyi historycznej lub fizyograficznej. Z funduszu ś. p. Kaspra Bieleckiego otrzymał ks. Romuald Koppens T. J., uczeń Uniwersytetu Jagiellońskiego, nagrodę za pracę konkursową na temat: „Wpływ czasopisma „Monitor“ na umysłowy i moralny rozwój Polski w drugiej połowie XVIII wieku“.

Stypendyum im. Śniadeckich fundacyi ś. p. Seweryna Gałęzowskiego, przeznaczone na studya naukowe za granicą, w kwocie 5000 franków, otrzymał p. Maryan Raciborski, asystent przy katedrze botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Najważniejszem wydarzeniem w ogólnych sprawach Akademii było w roku ubiegłym urządzenie Stacyi Naukowej w Paryżu, które przyszło wreszcie do skutku w styczniu b. r. po ostatecznem zatwierdzeniu układu z Towarzystwem historyczno-literackiem, po załatwieniu wszystkich formalności prawnych i po objęciu zbiorów, ruchomego majątku Towarzystwa i domu położonego na Quai d'Orleans Nr. 6 w Paryżu. Do Ko-

mitetu miejscowego, który czuwać będzie nad Biblioteką Polską w Paryżu i połączoną z nią Stacyą, uprosiliśmy ks. Władysława Czartoryskiego, p. Ludomira Gadona, p. Józefa Rusteykę i p. Władysława Mickiewicza. Przewodnictwa w Komitecie podjął się ks. Władysław Czartoryski. Czynności Delegata Akademii objął na trzy lata Dr. Józef Korzeniowski, urząd Adjunkta Biblioteki Polskiej Dr. Edward Porębowicz.

Od trzech miesięcy zatem Stacya nasza paryska rozpoczęła swoje czynności. Możemy śmiało, bez przesady, spodziewać się po tej nowej instytucyi znacznych korzyści dla Akademii i w ogóle dla spraw polskiej nauki. Służy ona dwom głównie celom. Mamy w niej stałą reprezentacyą wobec licznych instytucyj naukowych w Paryżu, z któremi możemy obecnie zawiązać ściślejsze, niźli dotąd stosunki; mamy organ, który wykonywując szczegółowe polecenia Akademii, zajmuje się poszkiwaniami w bibliotekach i archiwach paryskich, bądź to w interesie wszelkich naukowych przedsięwzięć Akademii, bądź też dla dostarczenia informacyi polskim uczonym. Niemniej ważne jest jednak drugie zadanie Stacyi. Będzie ona stałem źródłem informacyi o rzeczach polskich, w przedmiotach odnoszących się do przeszłości Polski w najobszerniejszem tego słowa znaczeniu, dla kół naukowych tak potężnego ogniska umysłowego, jakiem jest Paryż. Potrzeba takiej instytucyi od dawna dawała się uczuć; żywotność jej uznana też została szczerze przez najznakomitszych uczonych francuskich, z którymi mieliśmy sposobność wejść w bliższe stosunki przy urządzeniu Stacyi. Nieobojętna to rzecz także, że młodzi uczeni polscy, przebywający w Paryżu dla studyów

naukowych, znajdą w Stacyi naszej pożądany punkt oparcia, ułatwiający korzystne spożytkowanie czasu, który mają spędzić w stolicy Francyi.

Akademia czuwać będzie troskliwie nad rozwojem tej nowej instytucyi. Rozpoczęliśmy przedewszystkiem starania o wzrost Biblioteki Polskiej w Paryżu, liczącej dotąd przeszło 50.000 tomów, i możemy stwierdzić z pociechą, że przyszłość jej już jest zapewniona. Ze względu na rozwój Stacyi konieczną jest rzeczą utrzymać Bibliotekę na wysokości jej zadania, zaopatrując ją we wszystkie nowsze wydawnictwa polskie, wypełniając braki, jakie pod względem rzeczy polskich okażą się w jej zasobach. Nie starczyłyby na to skromne środki Stacyi paryskiej, ale dzięki ofiarności naszych firm nakładowych i instytucyj wydawniczych, mamy już pewność, że Biblioteka Polska uzupełniać się będzie nadal bez kosztów, że utworzymy z niej księgozbiór, obejmujący całą produkcyą literacką i naukową narodu.

Z utworzeniem Stacyi paryskiej zwiększają się nasze czynności, przybywają rozliczne nowe obowiązki. Cenimy sobie jednak wysoko to rozszerzenie naszej działalności, posiadłszy w niem dzielny środek do utwierdzenia stanowiska Akademii na zewnątrz, wobec powszechnego ruchu naukowego. Rozległy to a ważny zakres działania Akademii, który rozszerzyliśmy znacznie w ostatnich latach przez wydawnictwo naszego Biuletynu, redagowane w języku francuskim i niemieckim. Ułatwiając obcym uczonym korzystanie z prac naszych, widzimy z zadowolnieniem, że świat naukowy coraz więcej się liczy ze zdobyczami polskiej nauki; że je przyswaja sobie skrzętnie, że je darzy uznaniem.

Tak spełnia się przedewszystkiem obowiązek, który cięży na nas wobec ogólnych interesów postępu wiedzy. A zarazem gromadzi się w obliczu świata zasoby zasług, które w przyszłości muszą zaważyć; walczy się o dobre imię, o prawa, o byt narodu, bronią, która nigdy nie chybia, choć nikogo nie rani, na polu, na którem nie ma przegranej. Każdy tom naszych wydawnictw, rozbiegając się w setkach egzemplarzy po obu półkulach ziemi, przypomina nas światu, daje świadectwo życia narodu i zdolności jego do życia. Każdy też nowy węzeł łączności z wielkim ruchem świata naukowego ma w naszem położeniu wartość szczególną, a w Stacyi naszej paryskiej posiedliśmy jeden z najsilniejszych łączników.

Nie tailiśmy, czego nam braknie. Daleko nam jeszcze do tego, co zakreślamy sobie jako cel upragniony w organizacyi naszego warsztatu naukowej pracy, do czego dążyć nie przestaniemy, o ile nam środki pozwolą. Ale wracając do wspomnienia Supińskiego i Essenweina, stwierdzić możemy z otuchą, że daleko już także posunęliśmy się naprzód od owych czasów, gdy słowo polskie było w nauce głosem wołającego na puszczy a cudzoziemcy odgrzebywali z zapomnienia skarby cywilizacyjne naszej przeszłości.

DODATKI DO SPRAWOZDANIA.

1. Wydawnictwa Akademii Umiejętności
od 1 maja 1892 do 30 kwietnia 1893.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II, tom I. Ogólnego zbioru tom szesnasty. lex. 8°, str. 401.

Treść: Ludwik Ćwikliński: Opis zarazy ateńskiej w dziele Tukidydesa II. 47, 2—54. Studyum krytyczne (str. 1—52). Ignacy Radliński: Słowniki narzeczy ludów kamczackich. I. Słownik narzecza Ainów, zamieszkujących wyspę Szumszu w łańcuchu Kurylskim przy Kamczatce, ze zbiorów Prof. B. Dybowskiego (str. 53—119). A. Miodoński: Czas powstania Historyi Florusa (str. 120—129). Ignacy Radliński: Słowniki narzeczy ludów kamczackich. II. Słownik narzecza Kamczadałów, zamieszkałych nad rzeką Kamczatką, ze zbiorów Prof. B. Dybowskiego (str. 130—217). Leo Sternbach: Joannis Geometrae Carmen de S. Panteleemone (str. 218—303). Aleksander Brückner: Średniowieczna poezya łacińska w Polsce (str. 304—372). Casimirus Morawski: De rhetoribus latinis observationes (str. 373—392). Adam Miodoński: Miscellanea latina (str. 393—401).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II. Ogólnego zbioru tom siedemnasty, lex. 8⁰, str. 476.

Treść: L. Malinowski: O niektórych wyrazach ludowych polskich. Zapiski porównawcze (str. 1—102). I. Radliński: Słowniki narzeczy ludów kamczackich. III. Słownik narzecza Kamczadałów południowych, ze zbiorów Prof. B. Dybowskiego (str. 103—124). J. Kallenbach: Szymonowicza dramat „Castus Joseph" (str. 125—142). Z. Celichowski: Ars moriendi. Rozprawa bibliograficzna (str. 143—167). L. Sternbach: Curae Menandreae (str. 168—245). K. Morawski: Jakóba Górskiego życie i pisma (str. 246—282). L. Ćwikliński: Klemens Janicki poeta uwieńczony. (1516—1543) (str. 283—476).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II, tom III. Ogólnego zbioru tom ośmnasty, lex. 8°, str. 407.

Treść: A. Kalina: Jana Parum Szulcego słownik języka połabskiego (str. 1—80). I. Radliński: Słowniki narzeczy ludów kamczackich. IV. Słownik narzecza Kamczadałów zachodnich, ze zbiorów Prof. B. Dybowskiego (str. 81—164). S. Witkowski: Stosunek „Szachów" Kochanowskiego do poematu Vidy „Scacchia ludus" (str. 165—203). S. Witkowski: De vocibus hybridis apud antiquos poetas romanos (str. 204—232). M. Zdziechowski: Karol Hynek Macha i bajronizm czeski (str. 233—301). M. Sas: Przyczynek do poezyi polsko-łacińskiej XVI wieku (str. 302—333). M. Sas: O miarach poematów łacińskich Jana Kochanowskiego i o ich wzorach (str. 334—385). S. Windakiewicz: Pierwsze kompanie aktorów w Polsce (str. 386—407).

Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce wydawane przez Komisyą do badań tego zakresu przez Wydział filologiczny Akademii Umiejętności w Krakowie powołaną. Tom VII, lex. 8°, str. 641.

Treść: Artur Benis: Materyały do historyi drukarstwa i księgarstwa w Polsce. I. Inwentarze księgarń krakowskich Macieja Scharffenberga i Floryana Unglera (1547—1551) (str. 1—71). St. Windakiewicz: Siedm dokumentów do życia Janickiego (str. 72—80). Józef Kallenbach: Pamiętnik Jana Golliusza, mieszczanina polskiego, (1650—1653) (str. 81—129). St. Windakiewicz: Informacye o aktach uniwersytetu bolońskiego (str. 130—148). St. Windakiewicz: Materyały do historyi Polaków w Padwie (str. 149—186). Marcin Sas: Przyczynek do krytyki tekstu Andrzeja Krzyckiego (str. 186—201). Artur Benis: Materyały do historyi drukarstwa i księgarstwa w Polsce. II. Inwentarze bibliotek prywatnych (1546—1553) (str. 202—240). Zbigniew Kniaziołucki: Materyały do biografii Mikołaja Reja z Nagłowic (str. 241—641).

Biblioteka pisarzów polskich tom XXII—XXIV, w 8-ce małej.

22. Postępek prawa czartowskiego przeciw narodowi ludzkiemu 1570. Wydał Dr. Artur Benis (str. 121).
23. Mikołaja Reja z Nagłowic krótka rozprawa między trzema osobami: panem, wójtem a plebanem. 1543. Wydał Roman Zawiliński (str. XIII i 81).
24. Trzy broszury prawne z r. 1607 i 1612. Wydał Dr. Bolesław Ulanowski (str. X i 71).

Sprawozdania Komisyi do badania historyi sztuki w Polsce, tom V zeszyt 2, w 4-ce wielkiej, str. 49—128 i XIII—XXXI, z 10 tablicami fotolitograficznemi, I tablicą chromolitograficzną oraz 50 rycinami w tekscie.

Treść: Władysław Łuszczkiewicz: Reszty romańskiej architektury dawnego opactwa cysterskiego w Wąchocku (str. 49—72). Maryan Sokołowski: Miniatury włoskie Biblioteki Jagiellońskiej i modlitewnik francuski ks. Samuela Sanguszki w bibliotece Dzikowskiej (str. 73—86). Leonard Lepszy: Pacyfikał sandomirski, oraz złotnicy

krakowscy drugiej połowy XV stulecia (str. 87—103). W
ciech Gerson: Przywilej Opatowski (101—106). W
dysław Łuszczkiewicz: Sprawozdania z wycieczki
ukowej w lecie 1891 roku (str. 107—125). Ferdyna
Bostel: Inwentarz obrazów polskiego zbioru z roku 17
(str. 126—128). Leonard Lepszy: Sprawozdania z
siedzeń Komisyi za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 189
(str. XIII—XXXI).

Stefan Ramułt. Słownik języka pomorskiego cz
kaszubskiego, w 4-ce, str. XLVIII i 298.

* Karol Estreicher. Bibliografia polska Wiek XV
XVIII. Tom XII, zeszyt 4, w 8-ce, str. I—
i 425—532.

* Konstanty Górski. Historya piechoty polskiej w 8-ce, str. V i 271, z 2 tablicami [1]).

Acta rectoralia almae Universitatis Studii Cracoviensis inde ab anno MCCCCLXIX ed. Dr. Vladislaus Wisłocki. Tomi I fasciculus I, w 8-ce, str. 160.

Acta historica res gestas Poloniae illustrantia, Tomus XII. Continet: Leges, privilegia et statuta civitatis Cracoviensis (1507—1795) t. II. vol. 2 (1587—1647). w 8-ce dużej, str. XXV i 601—1105.

Monumenta Poloniae Historica, tom VI. w 8-ce dużej, str. VIII. i 732.

Treść: S. Kwiatkowski: Philippi Callimachi Experientis Historia rerum gestarum in Hungaria et contra Turcos per Vladislaum Poloniae et Hungariae regem (str. 1—162).

---

[1]) Dwa powyższe wydawnictwa oznaczone gwiazdkami wydane zostały kosztem Akademii Umiejętności, lecz stanowią własność autorów.

L. Finkel: Vita et mores Gregorii Sanocei Leopoliensis archiepiscopi. Auctore Philippo Buonacorsi Callimacho (str. 163—216). Vita et mores Sbignei Cardinalis. Auctore Philippo Buonacorsi Callimacho (str. 217—256). W. Kętrzyński: Fontes Olivenses (str. 257—382). 1. Exordium ordinis Cruciferorum seu Chronica de Prussia (str. 290—309). 2. Chronica Olivensis. Auctore Stanislao abbate Olivensi (str. 310—350). 3. Tabulae fundatorum et benefactorum (str. 351—358). 4. Epitaphium Dithardi abbatis (str. 359). 5. Annales Olivenses (360—382). Brunonis Vita quinque fratrum (str. 383—428). Chronicon monasterii Claratumbensis ordinis Cisterciensis. Auctore Fr. Nicolao de Cracovia (str. 429—480). Miracula s. Iohannis Cantii (str. 481—533). Catalogi episcoporum Vratislaviensium (str. 534—585). Varia e codicibus Vratislaviensibus (str. 586—591). Iohannis Dlugossii Vitae episcoporum Plocensium abbreviatae cum continuatione Laurentii de Wszerecz (str. 592—619). Iohannis Dlugossii Articuli de incorporatione Masoviae (str. 620—627). Articuli Vladislao regi Poloniae a ducibus Masoviae traditi A. D. 1426 et 1428 (str. 628—641). Varia (str. 642—644). W. Bruchnalski: Calendarii Cracoviensis Notae historicae ad annorum dierumque ordinem redactae (str. 645—677). W. Kętrzyński: Annalium Polonorum fragmentum (str. 678—679). W. Bruchnalski: Index nominum, quae occurrunt in hoc volumine (str. 681—731).

Pamiętnik Akademii Umiejętności w Krakowie. Wydział matematyczno przyrodniczy. Tomu ośmnastego zeszyt II, w 4-ce wielkiej, str. 93—142.

Treść: J. Siemiradzki: Fauna kopalna warstw oxfordzkich i kimerydzkich w Polsce. Część II. Ślimaki, Małże, Ramionopławy i Szkarłupnie.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno przyrodniczy. Serya II, tom IV. Ogól-

nego zbioru tom 24, lex. 8°, str. 395 z 7 tablicami i 10 rycinami w tekscie.

Treść: Stefan Niementowski: O pochodnych m-metyl-o-uramidobenzoylu (str. 1—24). M. Raciborski: Pythium dictyosporum. Nieznany pasożyt skrętnicy (Spirogyra) (str. 25—33 z tablicą I). Kazimierz Żórawski: Niezmienniki różniczkowe pewnej nieskończonej ciągłej grupy przekształceń (str. 41—55). A. Beck: Przyczynek do fizyologii części lędźwiowej rdzenia pacierzowego u żab (str. 56—72). S. Dickstein: Zasady teoryi liczb Wrońskiego (str. 73—104) Kazimierz Miczyński: Mieszańce Zawilców (Anemone L.) opracowane pod względem anatomicznym (str. 105—136 z tabl. II i III). Władysław Natanson: O potencyałach termodynamicznych (str. 137—151). A. Mars: O gruczolaku złośliwym macicy (Adenoma destruens uteri) (str. 152—166 z tabl. IV). D. Wierzbicki: Spostrzeżenia magnetyczne wykonane w zachodniej części W. X. Krakowskiego w r. 1891. (str. 167—186). Edward Janczewski: Mieszańce Zawilców (Anemone) część III. (str. 187—192). Feliks Kreutz: O przyczynie błękitnego zabarwienia soli kuchennej (str. 193—205). Ludwik Birkenmajer: Wypadki pomiarów siły składowej poziomej magnetyzmu ziemskiego wykonane w Tatrach w r. 1891 (str. 206—228). A. Wierzejski: Skorupiaki i wrotki (rotatoria) słodkowodne zebrane w Argentynie (str. 229—246 z tabl. V, VI i VII). Ignacy Zakrzewski: O gęstości i cieple topliwości lodu (z ryciną w tekscie str. 247—252). Bronisław Pawlewski: O chlorowęglanie etylowym (z ryciną w tekscie str. 253—259). K. Olearski: Nowy sposób mierzenia małych oporów elektrycznych podwójnym mostkiem (z 4 rycinami w tekscie str. 260—289). Stefan Niementowski: Przyczynek do charakterystyki związków diazoamidowych (z 4 rycinami w tekscie str. 290—310). Władysław Natanson: Studya nad teoryą roztworów (str. 311—348). Stefan Jentys: O przeszkodach utrudniających wykrycie diastazy w liściach i łodygach (str. 349—395).

Sprawozdania Komisyi fizyograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1891 oraz materyały dla fizyografii krajowej. Tom dwudziesty siódmy, w 8-ce str., 246 i 229 z czterema tablicami.

Treść: *A*). Sprawozdania z czynności, funduszów i zbiorów Komisyi (str. 1—26). *B*). Materyały do fizyografii krajowej. Część I. Materyały zebrane przez Sekcyą meteorologiczną. Prof. Dr. Karliński: Wypadki spostrzeżeń meteorologicznych dokonanych w Galicyi w roku 1891, zestawione w c. k. Obserwatoryum astron. krakowskiem (str. 3—186). Dr. Wierzbicki: Grady w roku 1891 (str. 187—202). Tenże: Pioruny w roku 1891 (str. 202). Wykaz stanu wody na rzekach galicyjskich w roku 1891 (str. 203—242). L. Birkenmajer: Wypadki pomiarów siły składowej poziomej magnetyzmu ziemskiego w Tatrach (str. 242—243). Dr. Wierzbicki: Wyniki spostrzeżeń magnetycznych zrobionych w Krakowie w roku 1891 (str. 244). Tenże: Spostrzeżenia magnetyczne dokonane w zachodniej części W. Ks. Krakowskiego (str. 245). Część II. Materyały zebrane przez Sekcye: botaniczną, zoologiczną i geologiczną. Roman Gutwiński: Flora glonów okolic Lwowa (str. 1—124). Dr. Eustachy Wołoszczak: Materyały do flory gór Łomnickich (str. 125—156). Władysław Boberski: Czwarty przyczynek do lichenologii Galicyi (str. 157—169). Dr. Wawrzyniec Teisseyre: Kilka uwag o węglu brunatnym i poszukiwaniach geologicznych na Podolu (z tablicą, str. 170—183). Dr. Eustachy Wołoszczak: O roślinności Karpat między Łomnicą a Oporem (str. 183—229).

Zbiór wiadomości do Antropologii krajowej, tom XVI, w 8-ce str. VIII, 110 i 267. Z 5 tablicami i 16 rycinami w tekście.

Treść: I. Dział archeologiczno-antropologiczny. Dr. Julian Talko Hryncewicz: Charakterystyka fizyczna lu-

dności żydowskiej Litwy i Rusi na podstawie własnych spostrzeżeń, z 53 tablicami w tekscie (str. 1—62). G. Ossowski: Sprawozdanie trzecie z wycieczki paleoetnologicznej po Galicyi w roku 1891, tablic 5 i 16 rysunków w tekscie (str. 63—110).

II. Materyały etnologiczne. Seweryn Udziela: Lud polski w powiecie ropczyckim w Galicyi. Część trzecia (str. 1—57). Zygmunt Wierzchowski: Baśni i powieści z puszczy sandomierskiej (str. 58—103). Stefania Ulanowska: Łotysze Inflant polskich a w szczególności z gminy wielońskiej, pow. rzeżyckiego. Obraz etnograficzny. Część druga, (str. 104—218). Dr. Baudouin de Courtenay: Pieśni białorusko-polskie z powiatu sokólskiego, gub. grodzieńskiej (str. 219—237). Biruta: Pieśni białoruskie z powiatu lidzkiego (str. 238—251). Roman Zawiliński: Przesądy i zabobony z ust ludu w różnych okolicach zebrane (str. 252—267).

Julian Talko-Hryncewicz. Zarysy lecznictwa ludowego na Rusi południowej, w 8-ce, str. LVI i 461.

Rocznik Zarządu Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1891/2. Z rycina, w 8-ce mniejszej, str. 211.

Sprawozdania z posiedzeń. Rok 1892, w 8-ce str. VIII. 65, 36, i 78.

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie, Comptes-rendus des séances de l'année 1892, w 8-ce str. 422.

Anzeiger der Akademie der Wissenschaften in Krakau, Jahrgang 1892, w 8-ce str. 422.

Nadto z kilku tomów Rozpraw znajdujących się pod prasą wyszły następujące odbitki:

eon Sternbach: Photii patriarchae opusculum paraeneticum. Appendix gnomica. Excerpta Parisina. (Z Rozpraw Wydziału filologicznego t. XX, str. 1—82).

...że. Analecta Photiana (tamże, str. 83—124).

...lam Miodoński: Incerti auctoris exhortatio de paenitentia. Ope codicis parisini Nr. 550 (tamże, str. 125—134).

Maksymilian Kawczyński: Przyczynek do wyjaśnienia „Improwizacyi" Mickiewicza i trzeciej części „Dziadów". (Z Rozpraw Wydziału filologicznego (tom XXI., str. 1—74).

Wojciech Kętrzyński: Granice Polski w X wieku (z Rozpraw Wydziału historyczno-filozoficznego, t. XXX, str. 1—32).

Józef Kleczyński: Spisy ludności w rzeczypospolitej polskiej (tamże. str. 33—61).

J. N. Sadowski: Miecz koronacyjny polski „Szczerbcem" zwany, (tamże, str. 62—121).

Władysław Abraham: Sprawa Muskaty (tamże, str. 122—180).

Ludwik Birkenmajer: Marcin Bylica z Olkusza (z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, (t. XXV, str. 1—163).

Józef Nusbaum: Materyały do embryogenii i histogenii równo...ów (Isopoda) (tamże str. 165—263).

Stanisław Kępiński: O całkach rozwiązań równań różniczkowych zwyczajnych liniowych jednorodnych rzędu 2-go (tamże str. 264—328).

Gustaw Piotrowski: Badania nad pobudliwością i przewodnictwem nerwów (z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego (t. XXVI, str. 1—14).

Henryk Kadyi: Przyczynki do anatomii porównawczej zwierząt domowych (tamże str. 15—36).

Stanisław Kępiński: Z teoryi nieciągłych grup podstawień liniowych posiadających spółczynniki rzeczywiste (tamże, str. 37—66).

Kazimierz Żórawski: Przyczynek do teoryi zamiany zmiennych w równaniach różniczkowych zwyczajnych rzędu pierwszego (tamże, str. 67—99).

A. J. Stodółkiewicz: O całkowaniu pod postacią skończoną równań różniczkowych liniowych, rzędu n-go (tamże, str. 100—104).

Tenże. Sposób d'Alemberta w zastosowaniu do równań różniczkowych liniowych, rzędu n-go ze spółczynnikami stałymi (tamże, str. 105—111).

K. Olearski: Uwagi nad ciepłem właściwem przy stałej objętości mieszaniny cieczy i pary (tamże, str. 112—115).

B. Eichler i M. Raciborski: Nowe gatunki zielenic (tamże, str. 116—126).

Karol Olszewski i August Witkowski: O własnościach optycznych ciekłego tlenu (tamże, str. 127—130).

K. Olearski: Nowy sposób całkowania pewnych równań różniczkowych pierwszego rzędu o dwu zmiennych (tamże, str. 131—141).

Władysław Kretkowski: O funkcyach równych co do wielkości a różnych co do natury (tamże, str. 142—144).

A. J. Stodółkiewicz: O kilku klasach równań różniczkowych liniowych, rzędu n-go (tamże, str. 145—150).

Władysław Kretkowski: O pewnej tożsamości (tamże, str. 151—154).

S. Dickstein: O rozwiązaniu kongruencyi $z^n - ay^n \equiv 0 \pmod{M}$ (tamże, str. 155—159).

2. Z aktów urzędowych.

Adres do Jego Cesarskiej i Królewskiej Wysokości Arcyksięcia Karola Ludwika

(17 stycznia 1893)

Z okoliczności zaślubin Jej Cesarskiej i Królewskiej Wysokości Najdostojniejszej Arcyksiężniczki Małgorzaty Zofii, Akademia Umiejętności w Krakowie ośmiela się złożyć Waszej Cesarskiej i Królewskiej Wysokości najuniżeńsze życzenia.

Pomna dobrodziejstw Najjaśniejszego Pana, Założyciela swego, pomna wysokiego zaszczytu, że pozostaje pod protektoratem Waszej Cesarskiej i Królewskiej Wysokości, Akademia żywi tem głębsze uczucie wierności i wdzięczności względem Najdostojniejszego Domu Panującego.

Z błogosławieństwem na ustach wymawiane bywa w kraju naszym imię Najjaśniejszego Pana; obok Niego imię Najdostojniejszego Książęcia, który od wczesnych lat młodości okazywał się zawsze tego kraju łaskawym

Orędownikiem. Akademia Umiejętności w Krakowie związana z Najdostojniejszą Osobą Waszej Cesarskiej i Królewskiej Wysokości tyloma węzłami nieustające łaski, której doświadcza, wdzięczności, którą uczuwa nikomu w tych uczuciach nie ustępuje, ma żywą i uprawnioną tego świadomość, że w przywiązaniu do Waszej Cesarskiej i Królewskiej Wysokości nikt jej prześcignąć nie zdoła.

Niechaj jej zatem wolno będzie w dniu uroczystym, w którym ojcowskie serce Waszej Cesarskiej i Królewskiej Wysokości błaga błogosławieństwa Nieba dla Najdostojniejszej Pary Oblubieńców, w uczuciach tych przyjąć udział i wyrazić gorące życzenie, żeby Bóg raczył opieką swą otoczyć i błogosławieństwem swem obdarzyć Córkę Najdostojniejszego naszego Protektora i Jego całe potomstwo.

Adres do Uniwersytetu Padewskiego.

Universitati Patavinae.

Academia Litterarum Cracoviensis.

Qui olim felicioribus gentis Polonae temporibus ex Italia, genuina et antiquissima scientiarum sede, litterarum et artium petebamus exempla, innumeros iuvenes, in scholis Vestris erudiendos et formandos, trans Alpes misimus, ut Patavii tamquam ex fonte irriguo sincerae doctrinae haurirent institutionem, eos invitationem Vestram alacri et gratissimo accepisse animo profecto aequum erat et consentaneum. Nam debemus Vobis permulta; si quidem ex Vestrorum alumnorum grege provenerunt viri celeberrimi, qui saeculo decimo

cto Poloniam illustrarunt, ut Ioannes Sarius Zamo-
us, scholae Vestrae olim rector, tum regni Poloniae
nmus cancellarius, et celeberrimus eiusdem aevi poëta
nnes Cochanovius, qui mira sonorum suavitate id
aestitit, ut Euganeae Musae in semptentrionum trans-
grarent regionem. Antiquae igitur memores necesitu-
nis officii nostri aut potius debitae erga Vos pietatis
esse duximus et verbis et votis sollemnitatem Vestram
prosequi, ne in tot nationum concursu, insignem Ga-
lilaei memoriam celebrantium, vox deesset Polonorum,
quorum natio ante hos trecentos annos eximia urbis
vestrae amoenitate delectabatur, insignis doctrinae uber-
rimos percepit fructus. Miroque certe evenit casu, ut
una cum Vestra sollemnitate nostras quoque ferias sae-
culares coniungere ac simul celebrare possimus, cum
quidem abhinc tribus saeculis ad vicesimum Decembris
diem MDXCII iuvenes Poloni Patavii degentes, pecu-
liaris Nationis iura et privilegia inter scholares Vestros
sint assecuti.

Ex antiqua igitur urbe Cracovia, quae olim magni
Copernici aluit ingenium, promovit sagacitatem, nunc
vero post tot patriae calamitates litterarum et gentis
Poloniae honorem restaurare conatur, mandamus Vobis
gratulationes et vota, ut solemnitas Vestra antiquae
familiaritatis vincula renovet et firmet, feliciorum tem-
porum memoriam in mentes reducat, ad hominum doc-
torum animos excitandos, erigendos plurimum conferat.
Academia Litterarum Cracoviensis plurimam Vobis di-
cit salutem, omnia fausta precatur.

Cracoviae, Calendis Decembribus MDCCCXCII.

Adres do Antoniego Małeckiego.

Akademia Umiejętności w Krakowie uchwaliła jednomyślnie na posiedzeniu walnem dnia 2 maja b. r. wyrazić Ci, Czcigodny Panie, z powodu jubileuszu półwiekowej pracy, szczere, gorące życzenia na przyszłość a podziękę za wszystko, cośmy Ci winni.

Ciężka to była chwila dla nauki naszej przed pięćdziesięciu laty. Po wileńskich i krzemienieckich czasach, po tym ruchu, który się budził przy Towarzystwie Przyjaciół Nauk w Warszawie, głuche tylko pozostały były wspomnienia. W Twoich stronach rodzinnych, w Wielkopolsce, tworzyły się zawiązki nowego życia naukowego a kto się zaciągnął pod jego sztandar, poświęcał wszystko, odsuwał myśl o jutrze. Stanąłeś w ówczas na placu, uzbrojony doskonałym rynsztunkiem, który zdobyłeś sobie u świetnego ogniska zagranicznej wiedzy. Mężnie zwalczałeś przeciwności losu. Po krótkiej chwili, w której Ci danem było działać na Uniwersytecie Jagiellońskim, zagnany na obczyznę, zawsześ pozostał wierny tym ideałom, w imię których wstąpiłeś w szranki naukowego zawodu. A wróciwszy z tułactwa, widząc pustki około siebie, jąłeś się pracy, w której musiałeś starczyć za wielu. Środki badania naukowego, zdobyte na obczyźnie i ku obcym zwrócone przedmiotom, przeniosłeś na grunt rodzimy, stosując je do najpilniejszych w nauce naszej zagadnień, do skarbów mowy ojczystej i piśmiennictwa narodowego, do rozpoznania pierwiastków cywilizacyi polskiej. W pamiętnych owych latach, kiedy przyszło kłaść nowe podwaliny pod budowę polskiej nauki, Ty trzymałeś wysoko sztandar umiejętnej

metody, walcząc z dyletantyzmem, stojąc wiernie na straży ścisłości i sumiennego badania. Zasługi, które zaskarbiłeś sobie piórem i na katedrze, zapełnią ważną kartę w historyi odrodzenia polskiej nauki. Kto spojrzy na naszą znajomość literatury ojczystej przed laty czterdziestu a dziś i na sposób pracowania około niej, ten pozna i uzna od razu, że inny i nierównie wyższy jest stan tej nauki po twojej działalności, niż przed nią. Byłeś mistrzem, wychowawcą licznej drużyny pracowników, którzy dziś na rozmaitych polach pracy naukowej w Tobie uznają nauczyciela, bo zawdzięczają Ci przedewszystkiem iskrę zapału do naukowych zadań i przykład sumienności, ścisłości, krytyki, słowem rzetelnej pracy. Ceniąc wysoko, co nam dałeś, wiemy, co jeszcze dać możesz i z upragnieniem tego wyglądamy, bo i dziś, gdy już od dawna ustąpiłeś z katedry, nie przestajesz nam być wzorem pracowitości.

Niechże więc w najdłuższe lata pracownia Twoja tyle na świat wydaje, co dotąd, na chlubę i pożytek polskiej nauki, dając przykład wszystkim, którzy Ci w dniu dzisiejszym te życzenia składają.

W Krakowie dnia 2 maja 1892.

Regulamin Stacyi Naukowej w Paryżu.

(Uchwalony na walnem zebraniu Akademii dnia 9 maja 1893).

Art. I.

Akademia Umiejętności w Krakowie, spełniając zobowiązania, przyjęte w układzie z Towarzystwem hi-

storyczno-literackiem, utrzymuje w Paryżu „Bibliotekę Polską“, otwartą dla publiczności, i „Stacyą Naukową“ przy tejże Bibliotece.

Czynności „Stacyi Naukowej“.

Art. II.

Do czynności „Stacyi Naukowej“ należą:

1. Utrzymywanie „Biblioteki Polskiej“ w należytym porządku, a mianowicie:
   a. Utrzymywanie czytelni publicznej i wypożyczanie książek według szczegółowej instrukcyi, którą Akademia wyda w tym względzie.
   b. Sporządzanie i utrzymywanie inwentarza i katalogu Biblioteki według osobnej szczegółowej instrukcyi.

Uwaga. Po sporządzeniu inwentarza, w dwóch egzemplarzach, z których jeden znajdować się będzie w „Bibliotece Polskiej“, drugi zaś w Akademii, „Stacya“ przesyłać będzie Akademii co roku w miesiącu styczniu inwentarz przybytków z ubiegłego roku.

2. Poszukiwania w archiwach i bibliotekach paryskich, według zarządzeń Akademii.
3. Dostarczanie informacyj o rzeczach polskich, o ile ich żądać będą instytucye naukowe lub też uczeni, mieszkający w Paryżu.
   Jeżeli „Stacya Naukowa“ nie będzie mogła udzielić sama powyższych informacyj, żądać ich będzie od Akademii.

b. Ułatwianie zadań uczonych polskich, przebywających w Paryżu i młodzieży polskiej, kształcącej się w paryskich zakładach naukowych.

Komitet miejscowy.

Art. III.

Komitet miejscowy składa się z członków w Paryżu zamieszkałych, których Akademia mianuje na walnem zgromadzeniu na przeciąg trzech lat. Po upływie każdego trzylecia wybór może być ponowiony.

Art. IV.

Zarząd Akademii mianuje z pośród członków Komitetu jego Prezesa, który jednego z członków Komitetu wyznacza swym zastępcą. Komitet wybiera z pośród swego grona Sekretarza i Podskarbiego. Prezes i jego zastępca, oraz Sekretarz i Podskarbi stanowią Biuro Komitetu.

Art. V.

Komitet miejscowy ma obowiązek:

a. czuwać nad całością zbiorów „Biblioteki Polskiej“ w Paryżu i nad stanem połączonej z nią „Stacyi Naukowej“, a w razie potrzeby udzielać Akademii swych uwag w tym przedmiocie,

b. starać się o ułatwienie zadań Delegata.

Art. VI.

Prezes lub jego zastępca zwołuje przynajmniej raz na kwartał posiedzenia pełne Komitetu oraz w miarę potrzeby posiedzenia Biura. Sekretarz spisuje protokół

tych posiedzeń, przesyła je w odpisie Zarządowi Akademii i prowadzi korespondencyą Komitetu.

Wszelkie pisma, wysyłane w imieniu Komitetu, mają być zaopatrzone podpisami Prezesa lub jego zastępcy i Sekretarza, z wyjątkiem korespondencyi w przedmiocie funduszów Stacyi, które podpisują Prezes lub jego zastępca i Podskarbi.

Art. VII.

Wszelkie fundusze „Stacyi Naukowej“ są złożone w instytucyi finansowej, mającej siedzibę w Paryżu, której wybór należy do Akademii, i w której Akademia ma otwarty rachunek bieżący.

Art. VIII.

Akademia uchwala na zgromadzeniu jesiennem każdego roku budżet „Stacyi Naukowej“ na rok następny, Komitet miejscowy zaś zawiaduje funduszami „Stacyi“ w granicach tego budżetu.

Wszelki wydatek, przekraczający kwotę 100 franków a niewymieniony zosobna w budżecie, wymaga upoważnienia od Zarządu Akademii.

Art. IX.

Podskarbi utrzymuję kasę „Stacyi“ t. j. odbiera i kwituje wszelkie wpływy kasowe, wypłaca wszelkie należytości gotówką lub czekami na rachunek bieżący, umieszcza na rachunku bieżącym pozostałą gotówkę, prowadzi dziennik kasowy, sprawdza rachunki instytucyi finansowej, w której złożone są fundusze „Stacyi“ i składa Akademii w ciągu stycznia każdego roku spra-

wozdanie z obrotu funduszów „Stacyi“ za rok ubiegły, sprawdzone przez dwóch członków Komitetu, których Akademia wyznacza.

Delegat i Adjunkt.

Art. X.

Zarząd Akademii mianuje Delegata na przeciąg lat trzech z prawem odwołania przed upływem tego czasu lub też pozostawienia na dalsze trzylecie. Delegat zajmuje mieszkanie w domu „Biblioteki Polskiej“ i pobiera wynagrodzenie z funduszów „Stacyi Naukowej“, którego wysokość ustanawia Akademia. Oprócz tego wynagrodzenia otrzymuje Delegat zwrot kosztów podróży do Paryża przy objęciu urzędowania oraz zwrot kosztów podróży z powrotem, jeżeli po upływie trzylecia ustępuje z tego stanowiska.

Art. XI.

Delegat Akademii ma obowiązek zarządzać „Biblioteką Polską“ i kierować zadaniami „Stacyi Naukowej“, a mianowicie spełniać czynności, wymienione w Art. II. 2—4, pośredniczyć pomiędzy Akademią a instytucyami naukowemi w Paryżu, oraz wykonywać wszelkie szczegółowe polecenia, które od Akademii otrzyma.

W spełnianiu tych zadań, a w szczególności w zawiadowaniu Biblioteką, pomaga mu Adjunkt, mianowany przez Zarząd Akademii i pobierający z funduszów „Stacyi“ wynagrodzenie, którego wysokość Akademia oznacza.

Art. XII.

Do czynności biurowych Delegata należy w szczególności:

1) Prowadzenie Dziennika czynności „Stacyi".
2) Utrzymywanie kasy podręcznej i prowadzenie Dziennika kasowego.
3) Korespondencya „Stacyi".
4) Układanie sprawozdań miesięcznych i rocznych.

Godziny biurowe Delegata (przynajmniej dwa dni w tygodniu) oznacza Komitet miejscowy.

Art. XIII.

Do Dziennika czynności „Stacyi" należy wpisywać: przedmiot wszelkich pism, nadchodzących do „Stacyi" i stamtąd wysyłanych, z dokładnem oznaczeniem sposobu załatwienia; zapiski o kwerendach, dokonywanych na żądanie Akademii, różnych instytucyj lub też osób prywatnych; zapiski o postępie pracy około porządkowania zbiorów „Biblioteki Polskiej".

Art. XIV.

Kasa podręczna służy do opędzania potrzeb bieżących „Stacyi" i Biblioteki (potrzeby kancelaryjne, oprawa i zakup książek, porządki domowe).

Podskarbi Komitetu miejscowego zasila kasę podręczną w miarę potrzeby gotówką, stosownie do budżetu, na rok każdy ułożonego.

W kasie podręcznej złożone są również kaucye osób, wypożyczających książki z „Biblioteki Polskiej". Każdą kwotę, wpływającą tytułem kaucyi, albo też wy-

na stronie, wpisywać należy w dzienniku kasowym, rubryce przychodów lub rozchodów, nadto prowadzić należy osobny rachunek depozytów.

Dnia 31 grudnia każdego roku odbywa się skontrosy podręcznej. Do tej czynności Przewodniczący Komitetu miejscowego zaprasza dwóch członków Komitetu. Prócz tego, Przewodniczący Komitetu może zarządzić w każdej chwili w ciągu roku skontro kasy podręcznej.

Art. XV.

Na każde pismo, nadesłane do „Stacyi", należy odpowiedzieć bezzwłocznie, najpóźniej w ciągu trzech dni po odebraniu. Gdyby załatwienie czynności, do której się to pismo odnosi, wymagało dłuższego czasu, należy dać tymczasową odpowiedź, z zapowiedzią dokładniejszych wyjaśnień.

Art. XVI.

Delegat przesyła Akademii z początkiem każdego miesiąca sprawozdanie z czynności „Stacyi" za miesiąc ubiegły. Z końcem marca zaś układa sprawozdanie roczne, za czas ubiegły od 1. kwietnia przeszłego roku, i przesyła je Sekretarzowi generalnemu Akademii, następnie zaś odczytuje całą jego osnowę na akcie publicznym „Stacyi" dnia 3 maja.

Art. XVII.

Do czynności biurowych Adjunkta należy:

1. Nadzór czytelni i wypożyczanie książek.
2. Porządkowanie zbiorów „Biblioteki Polskiej".

W czynnościach tych Adjunkt zastosowuje się do instrukcyi bibliotecznej (Art. II, 1.) i do szczegółowych wskazówek Delegata.

Art. XVIII.

W miarę możności, Adjunkt pomaga Delegatowi w czynnościach, określonych Art. II, 2—4, o ile zaś z tego powodu zajęty jest po za lokalem Biblioteki, jak również w razie urlopu lub choroby Adjunkta, Delegat zastępuje go w czynnościach bibliotecznych.

Art. XIX.

Biuro Komitetu miejscowego udziela urlopu Delegatowi lub Adjunktowi na przeciąg dwóch tygodni; dłuższego, aż do trzech miesięcy Zarząd Akademii; po nad trzy miesiące, z uwzględnieniem szczególnych okoliczności, walne zgromadzenie Akademii.

Art. XX.

Podczas urlopu Delegata, lub gdyby to miejsce było nieobsadzone, funkcye jego spełniać będzie jeden z członków Komitetu miejscowego, którego Zarząd Akademii do tego upoważni, który jednak, w porozumieniu z Adjunktem, może mu powierzyć niektóre z tych czynności.

Układ w sprawie stypendyum im. ś. p. Piotra Wereszczyńskiego.

W dodatku do umowy, zawartej dnia 2 listopada 1880 r. między Akademią Umiejętności w Krakowie a Wielmożnym Panem Dr. Karolem Estreicherem, Bi-

bliotekarzem Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i członkiem tejże Akademii, a wydrukowanej w Roczniku Akademii z r. 1880, str. 29—34, stanął w dniu dzisiejszym pomiędzy Akademią Umiejętności a Wielmożnym Panem Dr. Karolem Estreicherem układ uzupełniający, następującej osnowy:

I. Akademia Umiejętności utworzy z kapitału 7.000 złr., złożonego przez Wielmożnego Dr. Karola Estreichera w r. 1880, a według Art. II a. powyższej umowy użytego na zakupno połowy realności zwanej „Pałac“ w Szczawnicy i wewnętrzne urządzenie tego budynku: fundusz wieczysty pod nazwą: „Fundusz im. ś. p. Piotra Wereszczyńskiego“. Fundusz ten znajdować się będzie pod zarządem Akademii i służyć będzie na cele w Art. II powyższej umowy z r. 1880 wyrażone.

II. Od dnia 1 października 1885 ustała wypłata stypendyów, w powyższej umowie ustanowionych, ponieważ b. Komitet, zarządzający zdrojowiskiem szczawnickiem, używał kwot na stypendya te przeznaczonych, na różne wkłady służące do podniesienia tego zdrojowiska. Z tego powodu Akademia uznaje, że winną jest „Funduszowi im. Wereszczyńskiego“ oprócz kapitału powyżej wymienionego 7.000 złr., tytułem zaległych kwot stypendyjnych z procentami sumę 2300 złr., razem więc łączną sumę 9300 złr. Od powyższego kapitału w łącznej sumie 9300 złr. w. a. Akademia opłacać będzie z funduszu szczawnickiego $4^1/_2{}^0/_0$ t. j. 418 złr. 50 kr.; zastrzega sobie jednak możność spłacenia kapitału i ulokowania w papierach o bezpieczeństwie pupilarnem.

III. Akademia będzie wypłacała z procentów od powyższego funduszu dnia 2 czerwca każdego roku, jako w dniu śmierci ś. p. Piotra Wereszczyńskiego, Wielmożnemu Dr. Karolowi Estreicherowi kwotę 120 złr. w. a., której to kwoty Wielmożny Dr. Karol Estreicher używać będzie stosownie do woli ś. p. Piotra Wereszczyńskiego na cele dobroczynne i użytku publicznego, według swego uznania. Reszta procentów używana będzie na wypłatę stypendyów im. ś. p. Piotra Wereszczyńskiego według postanowień szczegółowych, określonych poniżej w Art. IV. Po najdłuższem życiu Wielmożnego Dr. Karola Estreichera cały procent od tego funduszu obracać się będzie wyłącznie na stypendya im. ś. p. Piotra Wereszczyńskiego.

IV. Co do stypendyum im. ś. p. Piotra Wereszczyńskiego obowiązywać będą postanowienia następujące:

a) Stypendyum to służyć będzie na jednoroczny pobyt w Paryżu, celem dopełnienia studyów po ukończeniu nauk na Uniwersytecie Jagiellońskim.

b) Akademia ogłaszać będzie konkurs na to stypendyum, gdy z procentów funduszu ś. p. Piotra Wereszczyńskiego uzbiera się potrzebna kwota. Ustanowienie wysokości tej kwoty zależy od Akademii.

c) O stypendyum to mogą ubiegać się kandydaci, oddający się studyom rzeczy polskich (historyi polskiej w najobszerniejszem znaczeniu, literatury polskiej, języka lub prawa polskiego), którzy po ukończeniu nauk na Uniwersytecie Jagiellońskim złożyli doktorat filozofii lub prawa albo też egzamina rządowe.

d) Stypendysta obowiązany będzie pracować przez 18 godzin tygodniowo przy Stacyi Naukowej w Paryżu,

pod kierunkiem Delegata Akademii, według instrukcyi, którą od Zarządu Akademii otrzyma. Będzie pobierać stypendyum w ratach, które Zarząd Akademii oznaczy. Gdyby stypendysta nie spełniał należycie przyjętych zobowiązań, Zarząd może na wniosek Delegata Akademii przy Stacyi Naukowej w Paryżu wstrzymać wypłatę dalszych rat stypendyum.

e) Wyboru stypendysty dokonywać będzie Zarząd Akademii, który także czuwać nad tem będzie, żeby obowiązki stypendysty nie przeszkadzały mu w studyach zawodowych.

V. Gdyby Stacya Naukowa w Paryżu została zniesioną, Akademia ułoży inne przepisy co do przeznaczenia stypendyum ś. p. Piotra Wereszczyńskiego.

W każdym razie jednak stypendyum to ma służyć do dopełnienia studyów po ukończeniu nauk na Uniwersytecie Jagiellońskim.

VI. Wszelkie postanowienia umowy z dnia 2 listopada 1880 r., przeciwne powyższym postanowieniom niniejszego dodatkowego układu, przestają z dniem dzisiejszym obowiązywać.

IV.

Nagrody i konkursa.

Akademia przyznała następujące nagrody:

1) Nagrodę im. ś. p. Probusa Barczewskiego za prace historyczne w kwocie 1125 zł. w. a. prof. Dr. Władysławowi Abrahamowi za dzieło p. t.: „*Organizacya Kościoła w Polsce do połowy XII wieku*“. Wydanie drugie. Lwów, 1892.

2) Nagrodę im. ś. p. Probusa Barczewskiego za dzieło malarskie w tej samej kwocie p. Piotrowi Stachiewiczowi za obrazy, wystawione w Krakowie w ciągu roku 1892, przedewszystkiem zaś za: *Pogrzeb Górnika.*

3) Nagrodę im. Jego Ekscellencyi Józefa Majera w kwocie 1000 zł. w. a. na temat „*Flora kopalna ziem polskich*“ p. Maryanowi Raciborskiemu.

W ciągu ubiegłego roku upłynął termin konkursów z fundacyi ś. p. ks. biskupa A. S. Krasińskiego, ś. p. ks. Adama Jakubowskiego i Dr. W. Kretkowskiego. Na pierwszy konkurs nadesłano cztery prace, na drugi i trzeci po jednej, żadnej z nich jednak nie przyznano nagrody. Z tego powodu odnawia się

ecnie konkursa z fundacyi ś. p. ks. biskupa Krasińiego i Dr. W. Kretkowskiego z wyznaczeniem noch terminów, kwotę zaś 1650 zł. w. a., oszczędzoną konkursu fundacyi ś. p. ks. Adama Jakubowskiego, eznacza się, zgodnie z wolą przez fundatora wyrażoną, wydanie: Wizytacyi archidyecezyi gnieźnieńskiej czasów prymasa Jana Łaskiego.

Akademia przejęła po Towarzystwie Historyczno-Literackiem w Paryżu następujące konkursa im. Juliana Niemcewicza:

1) W r. 1890 Towarzystwo Historyczno-Literackie ogłosiło konkurs na temat: *Plany wojny tureckiej Władysława IV i jego stosunek do Kozaczyzny, ze szczególnem względnieniem stanowiska tego króla wobec Unii i Schizmy.* Nagroda 1800 franków. Termin konkursu wyznaczono pierwotnie na 15 lutego 1892, następnie przedłużono go do 15 lutego 1893. Na życzenie autora, który nadesłał początek pracy pod godłem „Per aspera ad veritatem", przedłużono termin powtórnie do 15 lutego 1894.

2) W r. 1892 Towarzystwo Historyczno-Literackie ogłosiło konkurs na temat: *Parlamentaryzm polski do końca rządów Zygmunta I.* Nagroda 2700 franków, może być rozdzielona na dwie po 1800 i 900 fr. Praca konkursowa ma obejmować (w razie wydania) co najmniej 12 arkuszy druku. Rękopisy nadsyłać należy na ręce Sekretarza generalnego Akademii, z godłem wybranem przez autora i kopertą opieczętowaną, tem samem godłem zaopatrzoną a wewnątrz nazwisko autora zawierającą, najpóźniej po dzień 31 grudnia 1894.

Akademia wznawia następujące konkursa, których termin upłynął bez skutku:

1) Konkurs z fundacyi ś. p. ks. biskupa A. S. Krasińskiego. Nagroda 1200 zł. Do konkursu dopuszcza się wszelkie prace naukowe, drukowane lub niewydane jeszcze, które przysłane będą w tym celu do Akademii po dzień 31 grudnia 1894 r. Pomiędzy pracami równej wartości pierwszeństwo mają, według woli fundatora, pisma treści religijno-moralnej.

2) Konkurs z zapisu p. Władysława Kretkowskiego na temat:

„Znaleść wszystkie grupy czyli układy podstawień sprzężonych z liczby 1 *przedmiotów lub przynajmniej znany ich dotąd szereg przedłużyć“.*

Nagroda wynosi 500 zł. z odsetkami od 15 maja 1886. Autor pracy nagrodzonej będzie obowiązany ogłosić ją drukiem w ciągu roku. Termin nadsyłania prac konkursowych: 15 lutego 1894.

Zarazem przypomina się następujące konkursa, dawniej już ogłoszone, których termin jeszcze nie minął:

1) Na konkurs z fundacyi miasta Krakowa imienia Mikołaja Kopernika (z dnia 18 lutego 1873 r.), wyznaczono poniżej wymienione trzy temata:

1. *Wykazać zasady analizy widmowej, wskazać najlepsze sposoby zastosowania jej do badań ciał niebieskich, zestawić systematycznie rezultaty, do których dotąd badania te doprowadziły; w końcu wykazać, w jakim kierunku te badania dalej prowadzić należy.*

2. *Zebrać wszystkie spostrzeżenia, zakryć grupy Plejad przez księżyc od roku 1850 do końca r. 1889 i porównać je z Hansenowskiemi tablicami księżyca.*

3. *Zbadać systematycznie temperatury głębokich jezior w Tatrach, w różnych głębokościach i różnych porach roku.*

Nagroda wynosi 500 zł.

Termin konkursu naznaczony na dzień 1 stycznia 1894 roku. Autor pracy uwieńczonej nagrodą zatrzymuje jej własność. Gdyby jednak w przeciągu roku od przyznania nagrody, autor nie ogłosił rzeczonej pracy drukiem, natenczas uczyni to Akademia, bądź przez umieszczenie w swych „Pamiętnikach“, bądź przez oddzielne ogłoszenie. Autor wszakże traci w takim razie prawo własności na rzecz Akademii. Wydawca (autor lub Akademia) obowiązany jest złożyć cztery egzemplarze drukowanej pracy gminie miasta Krakowa.

2) Konkurs im. Józefa Majera.

Przedmiot: *Polityka króla Jana III Sobieskiego od elekcyi do zawarcia sojuszu z Austryą w r. 1683.*

Nagroda: 1000 zł. w. a.

Termin nadsyłania prac konkursowych do 31 grudnia 1894.

3) Konkurs im. S. B. Lindego.

Do konkursu tego dopuszcza się prace z zakresu języka polskiego, a mianowicie: prace leksykograficzne, monografie z zakresu gramatyki, historyi języka i dyalektologii polskiej, oraz rozprawy odnoszące się do związku języka polskiego z innymi słowiańskimi. Prace te powinny odznaczać się metodą ściśle naukową i każda ma stanowić zaokrągloną i skończoną całość.

Termin konkursu ustanawia się do 31 grudnia 1894 r.

Nagroda: 675 rs. w kuponach od listów zastawnych Towarzystwa kredytowego miasta Warszawy.

Autor nagrodzonej pracy obowiązany jest ogłosić ją w ciągu roku po przyznaniu nagrody i dostarczyć Akademii 50 egzemplarzy, w których na karcie tytułowej ma się znajdować napis: „Praca uwieńczona nagrodą Akademii Umiejętności na konkursie im. S. B. Lindego“. Gdyby autor w przeciągu roku nie uczynił zadość temu obowiązkowi, Akademia wyda sama uwieńczoną pracę, autor jednak traci w takim razie prawo własności na rzecz Akademii.

4) Konkurs z zapisu ś. p. jenerała Oktawiusza Augustynowicza:

„Dzieje zniesienia zależności poddańczej i uwłaszczenia włościan w krajach, które niegdyś w skład byłej Rzeczypospolitej polskiej wchodziły, poprzedzone historycznym poglądem na wytworzenie się klasy włościańskiej w dawnej Polsce, jej rozwój i stopniowy upadek, z uwzględnieniem wszelkich objawów tak w literaturze naszej jak i w samem społeczeństwie, mających na celu polepszenie losu tej klasy.“

Temat powyższy rozdziela się na następujących pięć części:

1. Dzieje ludności włościańskiej w dawnej Polsce Piastowskiej, mianowicie w Wielkopolsce, Małopolsce, na Mazowszu, Kujawach i na Śląsku;

2. Dzieje ludności włościańskiej na Rusi i Litwie;

3. Dzieje zniesienia zależności poddańczej w krajach byłej Rzeczypospolitej, przyłączonych do Cesarstwa rosyjskiego, z uwzględnieniem także Inflant i Kurlandyi;

4. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach łączonych do Królestwa pruskiego, mianowicie w Pru- ch królewskich i w Ks. Poznańskiem; wreszcie

5. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach łączonych do Cesarstwa austryackiego.

W części czwartej i piątej należy uwzględnić także sk jako integralną część Polski Piastowskiej.

W części pierwszej i drugiej, obejmującej histo- ą ludności wieśniaczej w dawnej Polsce, winny być kładnie wyjaśnione fakta, z których wywiązała się zależność poddańcza, oraz stosunek wieśniaka do gruntu, przezeń posiadanego, jaki istniał pierwiastkowo. Literaturę, odnoszącą się do kwestyi rozwiązania i uregulowania stosunków włościańskich, należy uwzględnić w trzech ostatnich częściach.

Temat powyższy może być opracowany bądź w całości, bądź też każda część osobno. Jednolite opracowania, bądź całego tematu, bądź też pierwszych dwóch lub trzech ostatnich części razem, przedewszystkiem zaś pierwszych dwóch razem, będą mieć pierwszeństwo do nagrody przed równie dobremi opracowaniami osobnemi pojedynczych części.

Za najlepsze opracowania uznane będą tylko takie, które nie tylko celować będą między innemi pracami nadesłanemi, ale nadto będą odpowiadać dzisiejszym wymaganiom nauki.

Nagrody ustanawia się jak następuje:

a) za część 1 i 2-gą po zł. 1.000 w. a.

b) za część 3-cią zł. 1.600 w. a.

c) za część 4-tą zł. 1 200 w. a.

d) za część 5-tą zł. 1.400 w. a.

Nagrodzone opracowania winny być ogłoszone drukiem. Na ten cel przeznacza się fundusz 1.300 zł. w. a.; gdyby ten fundusz nie wystarczył na pokrycie kosztów druku, autorowie winni pokryć nadwyżkę ze swego, w stosunku do objętości swoich prac.

Opracowania należy nadsyłać do Akademii Umiejętności najdalej do końca grudnia 1894.

5) Konkurs z zapisu ś. p. ks. Adama Jakubowskiego: *O szkodnikach zwierzęcych na zasiewach i warzywach.* Nagroda 750 zł. w. a., może być rozdzielona na dwie po 500 i 250 zł. w. a. Termin nadsyłania prac konkursowych: 31 grudnia 1894.

Na wszystkie powyższe konkursa nadsyłać należy prace konkursowe do Akademii Umiejętności w Krakowie, bezimiennie, pod godłem przez autora wybranem, z dołączeniem koperty opieczętowanej, mieszczącej wewnątrz nazwisko autora a tem samem godłem zaopatrzonej.

Według §. 18 Regulaminu Akademii wypłata wszelkich nagród konkursowych następuje dopiero po ogłoszeniu pracy uwieńczonej nagrodą.

DODATEK.

Sprawozdanie
w przedmiocie nagród im. Barczewskiego.

1. Za pracę historyczną.

Komitet zastanawiał się nad kilkunastu większych rozmiarów pracami historycznemi, które wyszły w ciągu roku 1892. Z szeregu tych prac usunął przedewszystkiem książkę hr. Stanisława Tarnowskiego o Zygmuncie Krasińskim, jako dzieło Prezesa Akademii, następnie kilka dzieł historycznych, które już na innych konkursach otrzymały nagrodę [1]), nakoniec takie prace, które stanowią dopiero część większych dzieł rozpoczętych [2]). Tak z licznego spisu prac większej objętości pozostały cztery książki do rozpatrzenia: W. Abrahama: Organizacya Kościoła w Polsce do połowy XII wieku,

[1]) A. Lewicki, Powstanie Świdrygiełły; W. Bogusławski, Dzieje Słowiańszczyzny północno-zachodniej; A. Bełcikowski, Księdza Stanisława Grochowskiego żywot i pisma; F. Koneczny, Jagiełło i Witołd.

[2]) X. Smolikowski, Historya Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego (tom I z r. 1892); S. Z. L. Historya dwóch lat.

2-gie wydanie; S. Karwowskiego: Gniezno; A. Kraushara: Dzieje Krzysztofa z Arciszewa Arciszewskiego; A. Pawińskiego: Młode lata Zygmunta I.

Pomiędzy temi dziełami, książka p. Abrahama wyróżnia się wybitnie doniosłością przedmiotu, wartością naukowych zdobyczy i nakładem pracy. Obszerną jej ocenę podał Komitet w swem sprawozdaniu za r. 1890, kiedy pierwsze jej wydanie uznał za godne nagrody, przyznając jednak pierwszeństwo dziełom pp. Łozińskiego i Małeckiego. W roku ubiegłym wiadomo było, że nowe, poprawne i pomnożone wydanie znajduje się pod prasą. Powitaliśmy je ze szczerą radością, że autorowi danem było, w tak krótkim czasie puścić cenną swą pracę powtórnie w obieg, z dodatkami i sprostowaniami, na które mu zwróciła uwagę krytyka pierwszego wydania. Odwołując się zatem do oceny, zawartej w Sprawozdaniu za rok 1890, Komitet zaleca Akademii do nagrody nowe wydanie tego samego dzieła p. Władysława Abrahama, które Akademia uchwałą z dnia 30 maja 1891 uznała za jednę z najcenniejszych naszych prac historycznych z ostatnich czasów.

---

2. Za dzieło malarskie.

Komitet wybrany dla przyznania nagrody z fundacyi Barczewskiego w dziale malarstwa za r. 1892 i składający się z pp. Władysława Łuszczkiewicza, Maryana Sokołowskiego, Stanisława Tomkowicza i Alfreda Romera odbył pod przewodnictwem Stanisława

. Tarnowskiego, Prezesa Akademii, dwa posiedzenia dniach 17 i 20 marca b. r. Po długich i wyczerpu- ych debatach na podstawie szczegółowego przeglądu zystkich dzieł malarskich, które w roku ubiegłym stawione były na widok publiczny w Sukiennicach akowskich, a zatem odpowiadały warunkom funda- i, Komitet przyszedł do przekonania, że ilość obra- w, któreby na wyróżnienie zasługiwały, była w tym cza- sie stosunkowo ograniczona. Podnieść z pomiędzy innych przedewszystkiem wypada dwa obrazy następujące: 1) Obraz Aleksandra Gierymskiego, przedstawiający Plac opery w Paryżu w czasie nocy i 2) Jacka Mal- czewskiego, Chłopiec modlący się w kościele św. Krzyża w Krakowie. Oba te obrazy noszą na sobie piętno talentu znanych dobrze artystów, którzy je wyko- nali, jeden uderza opanowaniem środków technicznych i wywołaniem dobrze i prawdziwie odczutego effektu nocnego, przy szlachetnym rysunku i żywym kolorycie; drugi ciągnie do siebie i zatrzymuje nie tylko głębszem uczuciem, ale tem pochwyceniem przemiennych znamion życia, które są tak trudne do utrwalenia, ma w lini- jach swych i w modelunku ten „wężowy ruch“, że użyjemy słów jednego z największych mistrzów, w któ- rym się życie duszy objawia. Mimo wszakże tych stron dodatnich i tak pociągających, oba te obrazy jako dzieła sztuki nie mają dość wagi i znaczenia, nie dają nam miary tego, co każdy z malarzy je wystawiających wykonać byłby mógł i zresztą nieraz wykonywał. Ani jeden ani drugi nie wyróżniają się dosyć nie tylko roz- miarami, ale i doniosłością z produkcyi malarskich ku zeszłego uważanych jako całość. Żaden nie wy-

stępuje z pośrodka innych dostatecznie, aby od razu zwracał na siebie uwagę. Należą one do okruch ze stołu artystycznej twórczości malarzy, którzyby byli w stanie nas zaprosić na wiele obfitszą biesiadę, i nie stanowią artystycznego wypadku, któryby zasługiwał na nagrodę.

Wypadkiem jednakże tego rodzaju w roku minionym był szereg utworów malarskich p. Piotra Stachiewicza. P. Stachiewicz jeden dał nam pełną miarę swego talentu i użył go w prawdziwie szerokim zakresie. Wystawił on obok siebie dwa cykle olejno malowane i jeden obraz: 1) Cały szereg scen i widoków, przedstawiających wnętrze Wieliczki; 2) Kompozycye w podobny sposób, ale przeważnie białą i czarną farbą wykonane z ludowych podań i legend o Najświętszej Pannie i 3) Obraz, przedstawiający pogrzeb górnika, ze znaczną ilością figur. Jeżeli się okiem obejmie tę całość, to się przyjdzie do przekonania, ile płodnej w następstwa pracy i jakiego zasobu pomysłowości i talentu złożyć trzeba było dowody, aby to wszystko z takim rezultatem wykonać. Wystawa ta przez dni kilka ściągała liczną publiczność i była przedmiotem ożywionych dyskusyj. Sprawiedliwość każe nam wyznać, że nie wszystkie z tych licznych kompozycyj odpowiadają w zupełności ściślejszym wymaganiom, że w wielu z nich przeważa charakter illustracyjny, który im odbiera to znaczenie, jakie dzieło sztuki powinno mieć samo przez się i niezależnie od treści i tekstu. P. Piotr Stachiewicz, czego również ukryć nie możemy, ma czasami pociąg do pewnej może powierzchownej i nieco ogólnikowej piękności i nie zawsze gardzi łatwym a drobnym efektem. Wolelibyśmy, aby Wieliczka obrachowana była na świa-

tło dzienne i naturalne, aby w cyklu Matki Boskiej cienie i światła bez barw dodatkowych same sobie wystarczały, lub żeby te barwy były inaczej użyte, ale niezależnie od tego przyznać musimy, że w każdym z tych cyklów są pojedyncze sceny, mające pierwszorzędną i prawdziwie wysoką artystyczną wartość.

Msza górników w podziemiach Wieliczki jest z taką prawdą, z takiem odczuciem życia i nastroju wykonana, że starczy za skończony i samemu sobie wystarczający obraz. Dwa obrazy z legendy, a mianowicie N. Panna susząca na słońcu sobotniem pieluszki i Przenajświętsza Rodzina zajeżdzająca do chaty wiejskiej są w swoim rodzaju prześliczne i zaspakajające najbardziej wybredne artystyczne wymagania, a urok poezyi wszystkie te kompozycye z mniejszą lub większą siłą wypowiedziany otacza. Nakoniec Pogrzeb górnika jest może najbardziej dojrzałym, najwięcej mającym bezpośredniego związku z życiem i naturą obrazem i najlepiej świadczy o obserwacyjnym zmyśle artysty. Powiemy nawet, że w porównaniu z obrazami podobnego charakteru z poprzednich wystaw malarza, dowodzi on wielkiego i coraz bardziej rosnącego postępu. Talent p. Piotra Stachiewicza najlepiej się uwydatnia w rysunku, w kompozycyach, którym wystarcza zestawienie ze sobą świateł i cieni i które działają na rozbudzenie wyobraźni patrzącego. Niektóre dawniejsze jego utwory, wychodząc po za te granice, grzeszyły tem może, że się na nich artysta wyrzekał przez użycie barw, przez oświetlenie scen i figur dziennem światłem i przeniesienie ich na grunt realności tych stron dodatnich, które najbardziej odpowiadały jego talentowi. O Pogrze-

bie górnika nie można tego powiedzieć. Jest on może nieco chłodny i nie dość żywy w kolorycie, ale mimo tego posiada tyle zalet, że się na niego długo patrzy i znajduje w nim coraz nowe piękności.

Za największą jednakże zasługę p. Stachiewicza uważać należy tę szerokość horyzontu, o której mówiliśmy wyżej i ten poetyczny nastrój, który go zawsze odznacza. Patrząc na całoroczne produkcye naszych malarzy sądzićby wypadało, że kraj nasz jest w motywy artystyczne ubogi, że w duszy ludu naszego, w jego podaniach i legendach nic nie ma takiego, coby sztuka wydobyć na wierzch i ozłocić swym promieniem mogła. P. Stachiewicz pokazuje nam, że jest inaczej. On pierwszy odczuł malowniczą piękność podziemia Wieliczki i życia naszych górników. Do wyobraźni jego przemówiły tak pełne woni i uroku ludowe podania i legendy, nasze własne, rodzime, a tak w swoim rodzaju oryginalne i świeże. Nie tylko zewnętrzna strona zjawisk, ale wewnętrzna, głębsza odbiła się w jego duszy. Dowiódł on nam raz jeszcze tej znanej prawdy, że to tylko w sztuce ma prawdziwą wartość, co jest odczute. Zwykłe sceny rodzajowe, które codziennie oglądamy, wnętrza chat czy karczem i zagród wiejskich, wozy i bryki w błotnistych lub pokrytych śniegiem drogach, wszystko to, co jest przedmiotem najznaczniejszej części obrazów, tak u nas jak zagranicą przez malarzy polskich wystawianych, a zachodni świat pociąga niezwykłym swym charakterem i nowością, cały ten zasób motywów, jakkolwiek w istocie swej niewyczerpany, a dla głębszych i potężniejszych artystycznych indywidualności zawsze otwarty — może się z czasem opatrzyć

i zużyć. P. Stachiewicz dowiódł, że ziemia nasza jest o wiele bogatsza, niżeliby z tego sądzić można i że za dotknięciem czarodziejskiej laski prawdziwego artysty wytryskują z niej nowe, nietkięte dotąd a ożywcze źródła. Z tego stanowiska uważana twórczość p. Stachiewicza, której wystawa obrazów i kompozycyi z roku zeszłego dała tak pełny wyraz, jest w dziejach lat ostatnich naszego nowożytnego malarstwa znaczącem zjawiskiem.

Zważywszy zatem wszystkie wyżej wyłuszczone powody, komitet powziął jednogłośnie postanowienie przedstawienia Akademii obrazów i kompozycyi p. Piotra Stachiewicza w ogóle, a obrazu przedstawiającego pogrzeb górnika w szczególności, do nagrody za rok 1892 z fundacyi Barczewskiego.

V.

ŚW. FRANCISZEK Z ASSYŻU

I GOTYCYZM WŁOSKI.

Odczyt Czł. cz. Dra. Juliana Klaczki.

Pewnej nocy ponurej i burzliwej św. Franciszek rzucił się nagi w krzak cierniowy, o kilka kroków od małego kościółka *Portiuncula*. Chciał tym sposobem poskromić i umartwić swoje zmysły. Wtedy światłość wielka ogarnęła to jego dziwne łoże, a krzak cierniowy zakwitnął mnóstwem róż najpiękniejszych. Święty zerwał ich dwanaście, sześć białych, sześć czerwonych, a na swoje nagie ciało przyodziany habitem przez aniołów, zaniósł róże do kościoła i złożył je na ołtarzu Matki Boskiej. Jedna z bocznych kaplic bazyliki Najświętszej Panny Anielskiej wskazuje do dziś dnia miejsce i przechowuje pamięć cudu róż.

Pan Henryk Thode, autor znakomitej zresztą książki O św. Franciszku i o początkach Odrodzenia we Włoszech[1]), mówi z pogardą o tym cierniowym

[1]) Berlin. 1885, w 8-ce.

krzaku, a legendę jego nazywa niesmaczną. Mnie przeciwnie wydaje się ona pełną wdzięku — poetycznym niejako symbolem i wyobrażeniem historycznego i znaczącego faktu, który p. Thode sam stara się rozjaśnić z niemałym nakładem wiedzy i wykwintnego smaku. Nie można bowiem zaprzeczyć, że wpływ franciszkańskiego ducha na twórczość włoską w XIII i XIV wieku był ogromny; nie można raczej wpływu tego uznać i ocenić w mierze dość wielkiej. Najpiękniejsze kościoły Umbryi i Toskanii podniosły się z ziemi na hasło, dane przez zakony żebracze. Rzeźbiarze i malarze XIV w. czerpali swoje przedmioty w legendach, zapalali swój ogień od płomienia tego Świętego, który w Alwerni odebrał stygmata Męki Pańskiej od samego umęczonego Zbawiciela. Franciszkańskie *Fioretti* i *Laudi,* franciszkańskie hymny, *Dies Irae* i *Stabat Mater,* to pierwiosnki poezyi nowszych wieków, brzaski, zapowiadające wschód Dantejskiego słońca. Dantego Poemat święty nie byłby powstał bez tego popędu, jaki nadał duszom „Seraf wszystkich niebiańskich żarów“ [1]). Wszystkie gałęzie sztuki rozwinęły się i obsypały kwiatami pod tchnieniem gorącem ubogiego ascety; a to, to w swoim rodzaju także cud róż, rozkwitających na cierni, cud bardzo dowiedziony i autentyczny, zdolny zmięszać i zawstydzić niejednę filozofią historyi.

Temu bowiem istotnie przeczyć jest trudno, że chrześcijaństwo, pojęte w swojem znaczeniu najwyższem i idealnem, powinnoby raczej nie sprzyjać sztuce, nie pomagać do jej rozkwitu. Ono widzi i mieści chwałę

[1]) *Paradiso*, XI, 37.

w wyrzeczeniu się siebie i w cierpieniu, a sztuka jest przedewszystkiem rozkoszą. Ono uczy pokory, ubóstwa, pogardy wszelkiej powierzchowności, a sztuka żyje tylko w dumie, w blasku, w piękności i przez nie. Wieki średnie szarpały się długo pod fatalizmem tej wrodzonej sprzeczności. Miały one bogaty kruszec epicki w swoich Rolandach, Siegfriedach i Aleksandrach, ale kruszcu tego nie zdołały nigdy roztopić i wlać w formy dostatecznie wybitne, żyjące i piękne. Jeszcze gorzej wiodło się wiekom średnim w ich próbach i usiłowaniach malarskich i rzeźbiarskich. Ikonografia chrześcijańska długo nie śmie wyobrazić Chrystusa inaczej, jak pośrednio, symbolem, znakiem krzyża, monogramem lub barankiem. Później, kiedy odważyła się już przedstawić Boga-Człowieka we własnej osobie, nie umiała wyobrazić sobie jego wielkości i mocy inaczej, jak groźną, straszliwą, przerażającą. Jeszcze później, z postępem ascetycznego mniszego ducha, doszła do tego, że Chrystusa na krzyżu robiła okropnym, odrażającym; trzymała się dosłownie formuły dawnego Ojca Kościoła: *ne aspectu quidem honestus, si ingloriosus, si ignobilis meus est Christus.*

A tymczasem, na schyłku średnich wieków, zjawia się człowiek, który zakonnego i ascetycznego ducha podnosi do niewidzianej przedtem potęgi, do surowości nieznanej; nie dość mu poddać się ubóstwu, on chce być i ogłasza się żebrakiem; nie dość mu znosić cierpienie jako próbę i jako zasługę, w cierpieniu chce mieć swoje powołanie i swoją rozkosz: w wyrzeczeniu się siebie przewyższa Ojców Kościoła i pustelników Tebaidy, czasem pytać się prawie przychodzi, czy on

nie myśli przewyższyć samego syna Bożego, *outchrist* : *Christ*, jakby wyraził się Hamlet. I ten człowiek wyta, porywa, owłada duszą swego wieku, sprawia wstrząśnienie moralne, jakiego świat nie widział od cza-ów Jezusa Chrystusa, wywołuje — podług dosadnego yrażenia de Maistre'a — powtórny wulkaniczny wy-ch chrześcijaństwa. Ten popęd mistyczny, ascetyczny, zakże on właśnie powinien doprowadzić do ostateczności, do najdalszych logicznych konsenwencyj sprzeczność odwieczną między życiem duchowem a sztuką, zabronić, skazać, wykląć wszystko, co się przyczynia i należy do rozkoszy ludzkich oczu, do ozdoby ludzkiego życia! Święty żebrak z Assyżu powinienby z góry mieć miejsce zrobione i zapewnione między wielkimi wrogami dzieł fantazyi, niszczycielami obrazów, między Tertullianem i Aleksandryjskim Klemensem, Origenesem i Savonarolą? A tymczasem jest wprost przeciwnie, na złość i na wstyd wszelkiej logice! Gdzie się obróci, gdzie stąpi stygmatyzowany Święty, tam pod jego stopami puszcza się i rozwija sztuka, poezya, piękność.

Jakim to sposobem? dlaczego? i przez co? Dlatego i przez to, że św. Franciszek trapił i umartwiał stworzenie w sobie samym, ale po za sobą kochał stworzenie namiętnie, płomieniście. Kochał je całe; od słońca, które sławił w hymnie wspaniałym, aż do źdźbła hyzopu w szczelinie muru, aż do najbiedniejszego pełzającego płazu. Miał jakąś przyjaźń rzewną dla kwiatów, dla ptaków; nazywał je swymi braćmi, jak nazywał siostrą swoją cierpienie, bratem zgon, a oblubienicą swoją ubóstwo. Tworzył tak bezwiednie, nieświadomie, jakiś naiwny antropomorfizm, jakąś nową dla ludu Bo-

żego mitologią serdeczną. Mocna, prawdziwie jak śmierć, była jego obumarłość na wszystkie rozkosze tego świata, ale od tej śmierci mocniejszą była jego miłość do wszystkich małych i słabych, jego litość dla wszystkich ułomności naszych zmysłów, dla wszystkich małości naszego umysłu. On się przemienił w lud, stał się takim jak lud; a że lud cielesnemi oczyma tylko patrzy i używa, więc przez cielesny wzrok chciał mu dać ujrzeć, wyobrazić sobie niewidziane rozkosze duchowych zachwytów, wytłomaczyć mu tajemnice nieba przez widoki i sceny pastuszych wiejskich misteryów. W jedną noc Bożego Narodzenia naprzykład, sprasza wieśniaków i skotopasów z doliny Greggio, „żeby przyszli powitać Betleemskie Dzieciątko“; przyjmuje ich w lesie, w głębokiej północnej ciszy, przy świetle pochodni i tam, przy żłobie pełnym siana, między wołem a osłem, odczytuje im ewangelią św. Łukasza i mówi kazanie o Narodzeniu. Przez taką to miłościwość przemyślną, przez takie wynalazki miłosierdzia i współczucia, przez takie uniżenia się wspaniałe i wielkoduszne, wracał do natury, zbliżał się do ludzkości, ten duch estetyczny, ten Seraf nadludzki i nadnaturalny — i tą drogą za nim wsunęła się na świat sztuka, uczepiona do fałdów jego grubego, zgrzebnego habitu.

Na architekturę kościelną we Włoszech wywarł św. Franciszek wpływ bezpośredni, osobisty, a tak silny, że stanowił on epokę. Lubił on zawsze stawiać i przestawiać, zwłaszcza zniszczone, podupadłe kościoły swego rodzinnego miasta i jego okolic. Jako młodzieniec jeszcze i światowemu życiu oddany, już myślał o tem, żeby odbudować starą kaplicę pod samymi murami Assyżu

(San Damiano) i uznał za rzecz najprostszą w świecie obłożyć na ten cel haraczem sklep ojca, bogatego kupca, który naturalnie bardzo się o to rozgniewał. To zajście wpłynęło stanowczo na powołanie przyszłego świętego, rozstrzygło je. Młody Bernardone, syn marnotrawny, opuścił dom rodzicielski, stał się żebrakiem i zaczął obchodzić wsie i miasteczka po kweście na swoją kaplicę. Odbudował istotnie San Damiano. Ale skąd mu się wzięła ta myśl osobliwsza, żeby w tej restauracyi trzymać się form ostrołukowych, tak niezwykłych we Włoszech i przedtem nieznanych? Ostrołuk był w owym czasie formą wyłącznie francuską, *opus francigenum*, tak nazywali Niemcy jeszcze w wieku XIV wszelką budowę o łukach szpiczastych. Włochy nie znały tego stylu wcale; trzymały się wiernie i stale okrągłych form romańskich, tego stylu, któremu zawdzięczały tyle swoich i tak wspaniałych budowli, św. Marka, katedrę Pizańską i taki istny klejnot, jak San Miniato. Żeby w zapomnianych jakichś zakątach półwyspu, wędrowny mistyk śmiał naraz zerwać z odwieczną i narodowi właściwą tradycyą, żeby z rozmysłem wprowadzał jakieś formy sztuki nowe i niewidziane, to w każdym razie było zjawisko dziwne. Zazwyczaj bywa ono tłomaczonem przez pochodzenie na pół francuskie śmiałego nowatora, którego matka była rodem z Prowancyi; przypuszcza się dalej, że w młodości swojej mógł towarzyszyć ojcu w jego licznych podróżach za Alpy, podejmowanych w sprawach handlowych; tam mógł więc nabrać pociągu i upodobania do zaalpejskiego budownictwa i stamtąd je przywieść. Co pewna, to, że wszystkie budowle kościelne Bernardona z Assyżu, San Damiano, Portiuncula,

kaplica w Alwerni, aż do małej cerkwi w *Carceri*, wszystkie noszą cechę tego zamiłowania ostrołuku, które w spadku po nim przejść miało później na jego zakon.

W tym wielkim pomniku, który Franciszkanie wznosić zaczęli na chwałę swego założyciela w trzy lata po jego śmierci, widzieć można bardzo wyraźnie stopniowe wyrabianie się gotycyzmu włoskiego, od pierwszych, nieśmiałych i niepewnych prób i kształtów, aż do tego ustalonego typu, który się ostatecznie przyjął i dotrwał na półwyspie aż do czasu, kiedy przyszedł Brunellesco. Z najszczerszą wdzięcznością przyjmuje się z rąk p. Thode dowód, że mniemany budowniczy bazyliki w Assyżu, *Jacobus de Allemania* albo *de Merania*, nigdy jej nie stawiał. Wspaniała budowa u stóp góry Subasio, ze swojemi olbrzymiemi podmurowaniami i z dwoma piętrami kościołów jeden nad drugim, wyszła cała z rąk Franciszkana, brata mniejszego, Fra Filippo di Campello, wyszła prosto z łona i ducha zakonu samego. Ale nie idzie za tem, iżby z pomysłu tego nawskróś zakonnego i mistycznego usuwać (jak to robi p. Thode) wszelką myśl mistyczną, wszelki symboliczny zamiar, iżby je odpychać i zaprzeczyć. Przeciwnie, one tam są, i bardzo wyraźne, nie można ich nie widzieć i nie przyznać. Kiedy się ma do czynienia z wiekiem Dantego i św. Tomasza, z wiekiem braci i uczniów Bernardona, tych co pisali *Fioretti* i *Dies Irae*, zamykać oczy na skłonność do allegoryi i do alluzyi, to znaczy doprawdy posuwać zadaleko dzisiejszego ducha laicyzacyi i stosować go za śmiało do natchnień i dzieł religijnej sztuki. Co do mnie, wyznaję pokornie, że „prosta przypadkowa nierówność gruntu“ nie wystarcza mi na to, by wytło-

maczyć tę osobliwszą kombinacyą dwóch kościołów, tak dziwnie z sobą połączonych. Jeden nizki, zsiadły, ciężki, emny, w surowości swojej aż prawie ponury; drugi nukły, lotny, pogodny, jaśniejący i rozpromieniony iatłością. Zdaje mi się, że te dwa kościoły, to odbicie wyraz dwóch pierwiastków franciszkańskiego ducha życia. Dolny — to ascetyzm skupiony i kontemplacyjny; órny — to czynność wśród świata, ruchliwa i prawie esoła; jeden, to *Dies Irae*, a drugi, Hymn do brata łońca. Zdaje mi się także, że wolno jest upatrywać . lubić bardzo delikatny wdzięk tego uczucia, tej *gentilezza*, z jaką ci mnisi wzięli się do uczczenia pamięci św. Klary, towarzyszki ich ukochanego ojca i pomocnicy tak pełnej poświęcenia i rozumu, tej, którą nazywano „Magdaleną drugiego Chrystusa". Pan Thode przypuszcza, że z braku pomysłu, z prostej nieudolności, postawili oni kościół św. Klary dokładnie i zupełnie na wzór górnego kościoła św. Franciszka. Rzeczywiście, postawili oni na grobie tej przedziwnej, uwielbienia godnej niewiasty, kościół, który jest powtórzeniem ścisłem aż do drobiazgowości, kopią wierną tego, który opodal nieco ku zachodowi wznosi się nad kryptą, zamykającą w sobie zwłoki założyciela zakonu. Santa Chiara jest naśladowaniem jedynem na świecie, jest podrobieniem szlachetnem, plagiatem, którego myśl była oryginalna, żywa i samodzielna.

Św. Franciszek, jak świadczy jego uczeń i biograf, długo pasował się sam z sobą i nie był pewien, co ma wybrać, czemu się poświęcić, modlitwie i rozmyślaniu, lub też opowiadaniu słowa Bożego? Co lepsze? Radził się św. Klary i ona oświadczyła się za kazno-

dziejstwem. Jej to wpływ spowodował ostatecznie ten pomysł genialny, ten krok polityczny św. Franciszka, jakiem było życie zakonne wśród życia miejskiego i ludowego, ascetyzm wśród życia światowego. Przed nim życie zakonne, w dawniejszych wiekach miało w sobie zawsze jakąś cechę odludną, mizantropijną, jakiś — jeżeli się można tak wyrazić — rodzaj osobnego egoizmu; myślano przedewszystkiem o zbawieniu własnem, zbawieniu jednej duszy, a zbawienia tego szukało w zupełnem odosobnieniu od świata i ludzi, w samotnej modlitwie i medytacyi, *in angello cum libello.*

Zakon św. Franciszka przeciwnie zakładał swoje klasztory w samym środku miejskiego ruchu i gwaru, w wielkich ogniskach spraw i czynności świeckich. Szczególny, a u Franciszkanów poczęty, wynalazek Tercyarzy, stwarzał niejako jakiś stan przejściowy, pośredni, między zakonnym a świeckim człowiekiem i powołaniem, most, niby rzucony między klasztorem a rynkiem i łączący oba. Ale najoryginalniejszym, najcudowniejszym franciszkańskim pomysłem i dziełem, było żywe słowo, kazanie do ludu. To kaznodziejstwo braci mniejszych miało od samego początku powodzenie niesłychane, niezmierne i — rzecz ciekawa — ono sprawiło i zapewniło powodzenie architektury ostrołukowej we Włoszech.

Ten nowy i rozszerzony wpływ i znaczenie żywego słowa — raczej nie nowe, tylko odnowione, zważywszy pierwotne apostolskie czasy Kościoła — objawia się naszym oczom nawet materyalnie w tej przemianie, jakiej od połowy XIII w. ulega trybuna kaznodziei, ambona. Aż dotąd mało widoczna, skromnie przyparta

do muru albo do filaru, zaledwo odznaczona jaką inkrustacyą z kolorowych marmurów, kazalnica odtąd wychodzi ze swego ukrycia, występuje z cienia, wysuwa ę naprzód i na środek kościoła, wznosi się i wspiera a mnogich kolumnach, przyćmiewa czasem sam tabernakuł wspaniałością swojej wielokątnej struktury i blaskiem swojej rzeźbionej ornamentacyi. Tłumy ludu biegały się ze wszech stron i tłoczyły się do tych franciszkańskich kazalnic, do tych wzruszających przedstawień także, których szopka św. Franciszka w Greggio była pierwszym wzorem i początkiem. Niebawem pokazało się, że kościoły po większej części niskie, ciasne i ciemne, nie mogą pomieścić coraz większego natłoku pobożnych: trzeba koniecznie pomyśleć o świątyniach przestronych, widniejszych i tak zbudowanych, żeby głos mógł się w nich dobrze, donośnie, daleko rozchodzić. Trzeba budować śmiało, na wielką skalę, a budować prędko i tanio. Pod tymi zaś wszystkimi trzema względami, ma bazylika w Assyżu nad romańskim łukiem okrągłym wyższość niezaprzeczoną i korzyść praktyczną, której Franciszkanie bynajmniej wyrzekać się nie myślą. Drugi wielki zakon, współczesny i współzawodniczący, który się od razu k a z n o d z i e j s k i m mianował, nie wahał się przyjąć od Franciszkanów ich sposobu budowania. Jeden z najpiękniejszych kościołów tej epoki, *Sancta Maria Novella* we Florencyi, jest dziełem dwóch Dominikanów, Fra Ristori i Fra Sisto.

Tak wprowadzona i rozszerzona z zapałem przez dwa najpotężniejsze zgromadzenia zakonne, nowa architektura przyjęła się i rozeszła nader szybko na półwyspie, i ustaliła w nim panowanie swoje na dwa wieki.

Budowniczych znajdowano często w samem zgromadzeniu zakonnem, a kiedy ich szukano między świeckimi, to ci musieli przecież pracować pod natchnieniem i pod bezpośrednim dozorem zakonu. Tym sposobem unikało się takich pomysłów samowolnych, takich zboczeń wyobraźni, jakich zdarzało się tyle, aż nadto wiele, w epoce poprzedniej, epoce czysto romańskiej. Włochy, z niemałą dla siebie szkodą, nie znały tych licznych stowarzyszeń i bractw rękodzielniczych, które pod imieniem *loges* i *husses* przyczyniły się tak potężnie do wyrobienia i utrzymania między robotnikami po tamtej stronie Alp i ducha korporacyi i żywej tradycyi w rzemiośle murarskiem, w używaniu pionu i kielni. Zakony żebracze zastąpiły ten brak w pewnej mierze, przynajmniej, ile się tyczy włoskiego gotycyzmu. One wyobrażały i stanowiły w stosunku do tego budownictwa tę zbiorowość pomysłów i usiłowań, bez której żaden prawdziwy i znaczący system budownictwa udać i obejść się nie może; one przyczyniły się bardzo do nadania gotyce włoskiej tej cechy jedności i stałości, która nabyta i utrwalona, staje się i zowie się stylem.

Vasari mówi, że to styl barbarzyński, który, jak wszelki barbarzyński najezdnik, na to z za Alp tu przyszedł, żeby tłumić i uciskać geniusz włoski, tamować i krępować go w jego naturalnym swobodnym rozwoju! Za naszych czasów żale i zarzuty są zupełnie inne, są owszem wprost przeciwne. My nie o to mamy żal do gotycyzmu włoskiego, że jest zbyt barbarzyński; my mamy mu za złe, że takim nie jest dosyć, że bardzo nieśmiało tylko i bardzo niedoskonale odtwarza swoje północne wzory. „To jest Szekspir, w przerobie-

u Ducisa", mówił mi niedawno w Santa Maria No-
lla przyjaciel jeden, wykwintny i surowy purysta (bo
manfyzm ma także swoich purystów, możnaby pra-
ie powiedzieć swoich klasyków, odkąd zaczęli-
y lepiej znać i cenić wieki średnie i ich, jak Vasari
owu nazywa, *maledette fabbriche).* Rzecz oczywista,
nazbyt wiadoma i dowiedziona, że co do siły pomy-
ów, śmiałości popędu, architekci zakonów żebraczych
stali daleko w tyle za francuskimi i niemieckimi mi-
rzami, poprzednikami swoimi czy sobie współczesnymi.
jedynym wyjątkiem medyolańskiego tumu — a to dzieło
źniejsze, niejednolite, i w znacznej mierze nie włoskie —
den z gotyckich kościołów na półwyspie nie dosięga
j wysmukłości strzelistej, tej wysokości zawrotogłowej,
j lekkości eterycznej i tej organicznej harmonijnej
dności, jaką ma katedra w Rheims, w Chatres, albo
Kolonii; żaden nawet o nie się nie kusi, o nich nie
arzy. Niemniej jednak podziwiać przychodzi szczęśliwy
likatny zmysł tych Włochów, tych Toskańczyków
właszcza, że z transalpejskiego budownictwa umieli
bie wziąć tylko niektóre pierwiastki, niektóre kształty
harakterystyczne i zastosować je do dawnego zasobu
oich tradycyj romańskich, mając czujnie na wzglę-
zie i pieczy i warunki swojego klimatu i wrodzone
łaściwości swoich sił i zdolności twórczych. Oblany
wiatłem i żarem pod niebem pogodnem i skwarnem,
Włoch nie dbał o to, żeby mury wyciągać i wyszczu-
ać aż do cienkości nieprawdopodobnej; nie troszczył
ę, żeby rozpięciom, próżniom, nadawać rozmiary jak
ajwiększe, najśmielsze, aż straszne; żeby na okna zo-
awiać otwory ogromne, przez co budynek cały wy-

gląda jak wielka, przeźroczyście wyrabiana klatka. Północ budowała w ten sposób stale i zawsze; Włoch, powołany do przeznaczeń tak wielkich w zakresie monumentalnego malarstwa, chciał właśnie mieć w swoich budowlach dużo gładkiego muru, dużo przestrzeni równej. Nie lubił on tych zagłębień i wklęsłości, tych wystąpień i wypukłości tak ulubionych i powszechnych po naszej stronie Alp; jemu potrzeba było płaszczyzny równej, nie łamanych i giętych powierzchni i dlatego instynktem, zawczasu, odrazu, zachował sobie takie przestrzenie obszerne, wygodne, takie ściany równe i gładkie, które z czasem Cimabue i jego następcy pokrywać mieli nieśmiertelnymi freskami.

Z tych dwóch różnic pierwiastkowych, wrodzonych, organicznych, które tu wskazaliśmy pobieżnie, wynikły w dalszem następstwie wszystkie właściwości pochodne gotycyzmu włoskiego, wszystkie jego charakterystyczne znamiona, a mianowicie: przewaga linii poziomej nad linią pionową, wysokość umiarkowana, mierna, pierwszeństwo, dane kolumnie lub filarowi nad zbiorowym pękiem cienkich pręcików czy trzcin, stosunek równiejszy, rozsądniejszy między wysokością a rozpięciem — wrażenie całego wnętrza kościoła poważne, skupione, ale pogodne. Kościół gotycki we Francyi lub w Niemczech robi wrażenie czegoś niemożliwego, niepodobnego do prawdy; to fantazya, złudzenie, nie rzeczywistość. Kościół gotycki we Włoszech jest rzeczywisty, normalny. Z zewnątrz tensam brak, przynajmniej tasama oszczędność śmiałych, nieraz paradoksalnych pomysłów i kombinacyj. Bezpieczna, pewna, siła i wytrzymałość samej masy murów, może

się obejść bez tego rusztowania szkarp i łuków wspierających, które czasem przechodzi aż w nadmiar, w fantasmagoryą; zaś odłączenie dzwonnicy od facyaty zostawia każdej z tych części jej fizyognomią właściwą i jej logiczne przeznaczenie. W katedrach francuskich i niemieckich dzwonnica się schowała, zginęła w dwóch wieżach ogromnych, które wchłonęły w siebie i opanowały facyatę, a w budowie całej, w całej kompozycyi dzieła są właśnie nutą najwyższą, tą, która wywołuje stanowczy, najwyższy efekt. Włoch przeciwnie, woli zawsze uwolnić facyatę od wszelkich architektonicznych dodatków, a zrobić ją okazałą i uderzającą zapomocą bogatej ornamentacyi z różnobarwnych płyt marmuru, z figur, z płaskorzeźb. Tembardziej nie lubi on wcielić dzwonnicy i zagubić jej w jakiejkolwiek innej części swego budynku; owszem dba o to, żeby dzwonnica zachowała swoją odrębność, swój byt własny, stwarza ją i zdobi z wielką troskliwością, ze szczególnem zamiłowaniem. Jego *campanile* stoi najczęściej osobno, opodal od kościoła, w jakiejś samoistności dumnej, co wszystko podnosi znaczenie dzwonnicy, odpowiada dobrze jej przeznaczeniu, *vivos voco, mortuos plango.* Nie trzeba się skarżyć na ten obyczaj, specyficznie włoski, a dawny bardzo, bo daje się on odnieść do V wieku jeszcze, do świetnych czasów Rawenny. Nadaje on osobne charakterystyczne piętno włoskim krajobrazom, rozrzuca po całym widnokręgu te wieżyczki, niby obeliski jakieś, cudem przeniesione z za morza, z egipskich wybrzeży, obeliski zgrabne, wdzięczne, świetlane i dźwięczące głosem dzwonów; a pośród nich króluje i jaśnieje niezrównanym, nieśmiertelnym blaskiem i chwałą, *campanile*

Giotta: *Turris Davidica*, *Turris eburnea*, *Domus aurea*, *Rosa mystica*.

Czy to nie istne słowa i strofy litanii do Najświętszej Panny, zaklęte w kamień, odtworzone w marmurze i rzeźbie, wznoszą się przed zdumionem okiem na placu obok kościoła *del Fiore?* Jak ta wieża rysuje się ostro a wdzięcznie w swojej nieskalanej białości na ciemnym błękicie florenckiego nieba! Co za harmonia doskonała i pieszcząca w tonach tych różnobarwnych marmurów, i co za skala coraz wyższych stopni w tych otworach, aż do szerokiej, rozwartej próżni na stopniu najwyższym! W szczegółach framug, filarków, ozdób, ile bogactwa, ile wdzięku i gracyi! Na dole, najniżej w dwóch rzędach płaskorzeźb, wspaniałych układem i wyrazem, wyobrażona jest cała epopea świata, jak ją pojmowały wieki średnie, wszystkie *opera et dies* ludzkiego rodu; pasterstwo, rolnictwo, uprawa wina, przerabianie kruszców, żegluga i wojna. Wyżej umieszczone są siedm sztuk wyzwolonych, siedm cnót, siedm uczynków miłosiernych i siedm sakramentów. A po nad tem dopiero wielkie postacie proroków, sybill i Apostołów. W ten sposób ma się w tej jednej wieży, pod gołem niebem, całą historyą, całe muzeum rzeźby XIII wieku, od Andrea Pisano i jego szkoły. Tak samo, jak cokolwiek opodal, na innej gotyckiej budowie, Or San Michele, znowu na wolnem powietrzu, spotyka się całą galeryę rzeźb z wieku następnego, od Ghibertego aż do Verrocchia. Architektura ostrołukowa nie wstydziła się we Włoszech służyć za ramę dla dzieł sztuk innych i ich mistrzów; po naszej stronie Alp nie raczyła zniżyć się do tej uczynności i uparła się przyznawać rzeźbie

artość drugorzędną tylko, czysto dekoracyjne znaczenie miejsce. Niezliczone figury i figurki katedr gotyckich północy, często z naiwnym i pełnym wdzięku wyzem, nie dają się ocenić a często i dojrzeć, bo stoją wysoko na niedostępnych strzałach i szpicach. Kryją w framugach, w kapliczkach, między gzymsami, riatonami, pękami ozdób, gubią się w odmęcie lumn, filarków, strzałek, igiełek, wieżyczek, wyrastaych zewsząd na facyacie, na archiwolcie i na tymonie. Bardzo rzadko, prawie nigdy, nie uda im się ić na tle równem i spokojnem i dać im się widzieć obodnie, dokładnie, dać nam się poznać i ocenić w swojej indywidualności. Michał Anioł, stojąc raz przed świętym Markiem Donatella, zawołał na niego: *irco! perche non mi parli?* A potem dodał bardzo knie: „Nie było sposobu nie wierzyć w ewangelią, kiedy ją opowiadał człowiek tak przekonany i rzetelny". Ależbo Michał Anioł widział tego św. Marka zbliska, wygodnie, dokładnie; widział tę postać, silnie i żywo występującą z tła przestronnej dużej framugi w zewnętrznej ścianie *Or San Michele*, gdzie każdy może równie dobrze przypatrzeć się św. Markowi jeszcze dziś...

Znane jest powszechnie uwielbienie Michała Anioła — choć do uwielbień i uniesień był bardzo nieskory — dla *Santa Maria Novella*. Nazywał ją romansowo swoją kochanką, swoją oblubienicą. Ktokolwiek zachował umysł niezależny od pedantycznych formuł ystemów, kto zachował zdolność szczerego, świeżego ażenia, ten się nie oprze dziwnemu czarowi tego doikańskiego kościoła; z rozkoszą puści wzrok za tym regiem łuków, miłych i wdzięcznych w swojej ostrości,

puści go w głąb tej nawy wzniosłej, a opartej na dwóch bocznych, przemyślnie wyższych, puści wzrok za tymi filarami, które wysmukłe razem i tęgie, nierównością swoich odstępów stanowią perspektywę jakąś niepewną, a przecie spokojną. Pomimo wszystkich przygniatających wspomnień z Rheims i Strassburga, musi się w tym kościele wyrzec słowo *Et hic Die* — prawdziwe i ostatnie słowo wszelkiej architektury religijnej. Zapewne do dziwnego uroku i wrażenia, jakie ten kościół wywiera, przyczynia się i Cimabue tą Madonną, która do dziś dnia króluje na tem samem miejscu, na którem ją złożył przed sześcioma z góry wiekami cały lud, uniesiony radością i zachwytem; zapewne freski Orcagnii i Ghirlandaja, *Chiostro verde*, *Cappellone degli Spagnuoli* stanowią wszystkie razem to czarodziejskie koło, w jakie wstępuje, kto wstąpił w szlachetną budowę, wzniesioną przez Fra Sisto i Fra Ristoro. Ale gdzieby był, czemby był geniusz Ghirlandaja i Orcagnii, Lorenzetta albo i Giotta, gdyby świątynia u stóp góry Subasio nie była otworzyła przed nimi szerokiego wielkiego pola do pracy i chwały, gdyby nie kościoły florenckie, gdyby nie pizańskie *Campo Santo*, gdyby nie mała *Arena* w Padwie? Sam nawet Michał Anioł i Rafael, czy byliby tak łatwo trafili na tę drogę, która wiodła do Sykstyny i do Stanz, gdyby gotycyzm włoski nie był przez dwa wieki chował i kształcił tego narodu we czci i zamiłowaniu monumentalnego malarstwa? Dlaczego królestwo fresku nie było nigdy z tego naszego zaalpejskiego świata, choć on miał przecie swoje malarstwo i swoich malarzy, Van Eycka i Memlinga, Dürera i Holbeina, Rubensa i Rembrandta? Niezrównana popę-

dem, wzniosła wiarą, architektura ostrołukowa na północy była przecież harda i wyłączna; miłości dla sztuk innych nie znała, i skazała je na rolę podrzędną. Gotycyzm włoski przeciwnie, szukał zawsze ich pomocy, ich przymierza, ich szlachetnej wspólności i braterstwa, a bazylika w Assyżu była tą kolebką, w której chowało się, z której wyszło wielkie malarstwo nowszych wieków.

SPRAWOZDANIE

ZE STANU I UŻYCIA FUNDUSZÓW

W R. 1892.

(6 tablic).

WYKAZ

STOSUNKÓW AKADEMII

Z INNEMI INSTYTUCYAMI NAUKOWEMI.

WYKAZ

dotychczasowych stosunków Akademii z zakładami naukowymi.

oznacza przesyłanie wszystkich druków Akademii; (1.) wydawnictw Wydziału gicznego; (2.) historyczno-filozoficznego; (3.) matematyczno-przyrodniczego;) Komisyi literackiej; (Kj.) Komisyi językowej; (Khs.) Komisyi historyi sztuki;) Komisyi historycznej; (Kp.) Komisyi prawniczej; (Kar.) Komisyi archeolo- nej; (Kan.) Komisyi antropologicznej; (Kf.) Komisyi fizyograficznej; (Ag.) Atlas ogiczny *).

---

ltimore. John Hopkins University. 3.
tavia. Bataaviasch Genootschap van Kunsten en Wetten- schappen. 3. Khs.
ızylea. Naturforschende Gesellschaft. 3. Kf.
ılgrad. Serbska królewska Akademia. W.
— Serbskie Towarzystwo archeologiczne. Kar. Kan.
rlin. Königliche Akademie der Wissenschaften. W.
— Königliche Bibliothek. W.
— Berliner Gesellschaft für Anthropologie. Kan.
rn. Allgemeine Schweizerische Gesellschaft für die gesammten Naturwissenschaften 3. Kf. Ag.
— Schweizerische Naturforschende Gesellschaft. 3. Kf.
rno. Matica Morawska. W.

---

*) Wykaz ten nie obejmuje galicyjskich szkół średnich, któ- ı b e z w y j ą t k u posyła się wszystkie wydawnictwa Akademii.

W ciągu ubiegłego roku przystąpiło do wymiany wydawnictw nowych instytucyj naukowych.

Wydawany przez Akademią „Bulletin International“ rozcho- się co miesiąc w 564 egzemplarzach.

Berno Historisch-statistische Section der k. k. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft für Ackerbau, Natur- und Landeskunde. 1. 2.
— Naturforschender Verein. 3. Kf.
— Knihovna Bohoslovců Brněnskych. 1. 2. Kh.
Biała. Czytelnia polska. 2. Ka. Khs.
Bordeaux. Société des sciences physiques et naturelles. 3.
Braunschweig. Verein für Naturwissenschaft. 3. Kf.
Bruksela. Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de la Belgique. W.
— Société de Géologie. Kf. Ag.
Brunsberga (Braunsberg). Historischer Verein für Ermeland. Kh.
Budapeszt. Akademia Umiejętności. W.
— Biblioteka krajowego Muzeum Narodowego. Kan.
— Król. węg. zakład geologiczny. Kf. Ag.
— Król. węg. Towarzystwo przyrodnicze. 3.
Budyszyn (Bautzen). Maćica Serbska. 1. 2. Kh.
Bukareszt. Academia Romana. W.
Bystrzyca (Bistritz w Siedmiogrodzie). Szkoła przemysłowa. 3.
Cherbourg. Société nationale de sciences naturelles. 3. Kf.
Chrystyania. Akademia Umiejętności. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
Chur (w Szwajcaryi). Naturforschende Gesellschaft für Graubünden. 3. Kf.
Cordoba (Argentyna). Academia nacional de ciencias. 3. Kf.
Czasław (w Czechach). Musejni Spolek »Včela Čáslavská«. Kan.
Cöthen (Anhalt). Chemiker-Zeitung. 3.
Czernichów. Biblioteka Szkoły rolniczej. 3. Kf.
Czerniowce. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Towarzystwo polskie bratniej pomocy i Czytelnia polska. 2. Kan.
Déva (w Siedmiogrodzie). Towarzystwo historyczne i archeologiczne.
Dobromil. Monastyr ś-go Onufrego. W.
Dorpat. Gelehrte Gesellschaft. 1. 2.
— Naturforscher-Gesellschaft bei der Universität. 3. Kf.
Edynburg. Botanical Society. 3. Kf.

nburg. Royal Society 1. 2. 3. Kf. Ag.
delfia. American philosophical Society. 1. 2.
encya Accademia della Crusca. 1. 2.
Società italiana di antropologia e di etnologia. Kan.
nkfurt a/O. Naturwissenschaftlicher Verein. 3.
burg (w Szwajcaryi). Biblioteka Uniwersytetu. W.
ińsk. Naturforschende Gesellschaft. 3.
ewa. Institut National Genevois. 3.
ua. Società Ligustica di scienze naturali e geografiche. 3. Ag.
ynga. Königl. Gesellschaft der Wissenschaft. W.
ssen. Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde 3.
- Biblioteka Uniwersytetu. W.
z. Biblioteka Uniwersytetu. W.
- Historischer Verein für Steiermark. 1. 2. Kh.
rlem. Bibliothèque du Musée Teylor. 3. Kan. Kf.
- Société hollandaise des sciences. 3.
- Musée Teylor. Kf. Kan.
le. Kais. Leopoldino-Carolinische Deutsche Akademie der Naturforscher. 3.
nburg. Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung. Kf.
delberg. Biblioteka Uniwersytetu. W.
singfors. Societas pro fauna et flora fennica. 3. Kf.
sbruck. Ferdinandeum. 1. 2. 3. Ag.
sy. Biblioteka polska W.
a. Verein für Thüringische Geschichte und Alterthumskunde. Kh.
ssel. Verein für Naturkunde. 3.
zań. Redakcya wydawnictwa Uczonyja Zapiski Kazanskago Uniwersitieta. 1.
- Fiziko matematiczeskoje obszczestwo. 3.
l. Gesellschaft für Schleswig-Holstein-Lauenburgische Geschichte. 2. Kh.
ów. Biblioteka Uniwerytetu. W.
- Société des naturalistes de Kiew. 3.
usenburg. Medizinisch-naturwissenschaftliche Section des Siebenbürgischen Museums-Vereins. 3.
omyja. Muzeum Pokuckie W.

Kopenhaga. Akademia Umiejętności. W.
— Société royale des antiquaires du Nord. Kar. Kan.
Kórnik. Biblioteka hr. Działyńskich. W.
Kraków. Archiwum krajowe. 2. Kh.
— Biblioteka ks. Czartoryskich. W.
— Biblioteka prawników. 2.
— Czytelnia Akademicka. W.
— Gabinet historyi sztuki w Uniwersytecie. Khs.
— Hromada Akademicka. 1. 2.
— Kółko przyrodnicze. 3. Kan. Kf.
— Muzeum techniczno-przemysłowe. Kf.
— Redakcya Czasu. W.
— Redakcya Przeglądu Powszechnego. Kh. 1. 2.
— Seminaryum historyczne. 2. Kh. Khs.
— Szkoła sztuk pięknych. 1. 2. Khs.
— Gabinet geologiczny. Kf. Ag.
— Urząd okręgowy górniczy. Kf.
— Archiwum akt dawnych. m. Krakowa Kh. Khs.
— Czytelnia alumnów książęco-biskupiego seminaryum. 2.
— Kółko prawników. 2.
— Towarzystwo numizmatyczne. Kan.
— Towarzystwo lekarskie. 3.
— Towarzystwo Tatrzańskie. Kf.
— Zakład kliniczny. 3.
Królewiec. Königl. Physikalisch-Oekonomische Gesellschaft. 3.
— Staatsarchiv. Khs. Kh.
Lublana. Museal-Verein für Krainisches Landesmuseum Rudolfinum. Kf.
Lausanne. Société Vaudoise des sciences naturelles. 3. Kf.
Leoben. Czytelnia polska Akademików górniczych. Kf. Ag.
Leyde. Musée d'Ethnographie. Kan.
Lima. Escuela especial de Ingenieros y de Minas. 3.
Lipsk. Königl. Sächsische Gesellschaft der Wissenschaften. W.
— Museum für Völkerkunde. Kan.
— Naturforschende Gesellschaft. 3.
Lizbona. Academia real das sciencias. 1. 2. 3. Kan. Ag.
— Section des travaux géologiques. Kf. Ag.

ż. (Lewocza). Węgierskie Towarzystwo Karpackie. Kf.
lyn. Antropological Institute. 3.
British Museum. W.
Geological Society. 3. Ag. Kf.
Royal Geographical Society. Kf.
Zoological Society. Kf.
ain. Uniwersytet. 1. 2. 3. Kh. Ag.
ka. Hanseatischer Geschichtsverein 2. Kh.
l. Biblioteka Uniwersytu. W.
w. Archiwum krajowe. Kh.
Biblioteka c. k. Szkoły politechnicznej. W.
Biblioteka Uniwersytetu. W.
Czytelnia Akademicka. W.
Redakcya Kwartalnika historycznego. 1. 2. Kh.
Redakcya Przeglądu sądowego i administr. 2.
Redakcya »Muzeum«. 1. 2.
Towarzystwo wzaj. pomocy techników. 3.
Zakład Ossolińskich. W.
Szkoła weterynarska. 3.
Szkoła leśnictwa. 3. Kf.
Towarzystwo prawnicze. 2. kp.
yolan. R. Instituto Lombardo di scienze e lettere. W.
achium. K. Bayerische Akademie der Wissenschaften. W.
Historische Kommission bei der K. B. Akademie der Wissenschaften. Kh.
twa. Société imp. des Naturalistes. 3.
Société imp. des Amis des sciences naturelles, d'Anthropologie et d'Etnographie (Section d'Etnographie). Kan.
ster. Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst. 3.
cy. Académie des Stanislas. 1. 2. 3.
pol. R. Accademia delle scienze fisiche e matematiche. 3. Kf.
mberga. Germanisches Nationalmuseum. 2. Kh.
sa. Société des naturalistes de la Nouvelle Russie. 3. Kf. Kan.
za. Società Veneto-Trentina di scienze naturali. 3.
mo. Società Siciliana per la storia patria Kh. Kp. Khs Kl.
ż. Institut de France: Académie des Sciences. 3. Kf. Kan. Ag.

Paryż. Institut de France: Académie des inscriptions et belles lettres. 1. Kl. Khs.
— Institut de France: Académie des sciences morales et politiques. 2. Kh. Kp.
— Ministère de l'instruction publique. W.
— Museum d'histoire naturelle. 3. Kf. Kan.
— Société botanique de France. 3. Kf.
— Société entomologique de France. 3. Kf.
— Société géologique de France. 3. Kf. Ag.
— Société nationale d'horticulture. 3. Kf.
— Société française de physique. 3.
— Société centrale d'horticulture. Kf.
— Towarzystwo historyczno-literackie. W.
Petersburg. Akademia Nauk. W.
— Ces. Biblioteka publiczna. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. 1. 2. Kh.
— »Zurnal« Ministerstwa Oświaty. Kl.
— Ces. Komisya archeologiczna. Kh. 1. 2.
— Ces. Komisya archeograficzna. 1. 2. Kh. Khs. Kl. Kp.
— Komitet geologiczny. 3. Kf. Ag.
— Ogród botaniczny. 3. Kf.
— Komisya archeograficzna. 1. 2. Kh. Kp. Kl.
— Towarzystwo geograficzne. Kf. Kan.
— Towarzystwo przyjaciół piśmiennictwa dawnego 1.
— Ces. Tow. mineralogiczne. 3.
— Instytut medycyny doświadczalnej. 3.
— Redakcya Kraju. W.
Pisa. Società Toscana di scienze naturali. 3. Kf.
Poznań. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. W.
— Königl. Staatsarchiv. Kh.
Praga. Akademia ces. Franciszka Józefa W.
— Muzeum kralovstvi Ceskeho. W.
— Česka Společnost nauk. W.
— Společnost přátel starožitnosti českych. Kan. Kar. Khs.
— Kral. Česky Archiv Zemsky. Kh.
— Jednota Českych matematiků 3.
— Redakcya czasopisma Krok. 1. 2. Kj.

Praga. Redakcya Sbornika lekarskiego. 3.
Rapperswyl. Muzeum Narodowe. W.
Rio de Jeneiro. Obserwatoryum. 3.
Ryga. Towarzystwo Arkonia. 3.
— Gelehrte Gesellschaft. W.
Rzym. Accademia di conferenze storico giuridiche. Kh. Kp.
— Biblioteka Vaticana. 2. Kh.
— Specula Vaticana. 3.
— R. Accademia dei Lincei. W.
— R. Società di storia patria. Kh. Kp. Khs. Kl.
— Società degli spettroscopisti italiani. 3.
— Archiwum tajne Stolicy św. 2. Kh.
— Biblioteca di consultazione. 1. 2. kh. kp. kl. khs.
— Biblioteka Casanantese. 1. 2. 3.
San Francisco. Geographical Society. Kf. Ag.
Santiago. Biblioteka Uniwersytetu. W.
Schwerin. Verein für Meklemburgische Geschichte. 2. Kh.
Serajewo. Zemaljski Muzej za Bosnu i Hercegovinu. W.
Spalato. Muzeum archeologiczne. Khs.
Sredec. (Sofia). Bołgarsko kniżowno Drużestwo. 1.
St. Louis. MO. Missouri-Botanical-Garden. 3. Kf.
Stanisławów. Filia Proświty. Kan.
Sztokholm. K. Svenska vatenskaps Akademien. W.
— Geologiska Föreningen. Kf. Ag.
— Nordiska Museet. 1. 2.
Strassburg. Commission für geolog. Landesuntersuchung. 3. Kf. Ag.
Torino. Accademia delle scienze. 1. 2. 3.
Toronto. Canadian Institute. 1. 2. 3.
Toruń. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. W.
Toulouse. Académie des sciences, inscriptions et belles lettres. 1. 2. 3.
Tromsö. Muzeum przyrodnicze. 3. Kf.
Tyflis. Archeograficzeskaja Komissija. Kar.
— Obszczestwo liubitelej kawkaskoj archeologii. 2.
Upsala. Svenska Landsmälen. 1.
Utrecht. Institut royal météorologique. Kf.
Warszawa. Biblioteka Krasińskich. W.

Warszawa. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Komitet »Kasy im. Mianowskiego«. W.
— Pracownia fizyczna. Kf.
— Czytelnia Naukowa. 1. 2. 3. Ka. Kf. Khs. Kl.
— Redakcya Ateneum. W.
— Redakcya Biblioteki Warszawskiej. W.
— Redakcya Niwy. W.
— Redakcya Pamiętnika fizyograficznego. 3. Kf. Kan.
— Redakcya prac filologicznych. 1.
— Redakcya Słownika geograficznego. Kf. Kan.
— Redakcya Wszechświata. Kf.
— Redakcya Prac matematyczno-fizycznych. 3.
— Towarzystwo lekarskie. 3.
Washington. Library of the Surgeon Generals Office 3.
— Smithsonian Institution. W.
— United States Geological Survey. 3. Kf. Ag.
Wenecya. Archivio dello Stato. Kh.
— Instituto Veneto di scienze, lettere ed arti. W.
Wiedeń. K. Akademie der Wissenschaften. W.
— Archiv der. ehemaligen Hofkammer. 2. Kh.
— K. k. Central Commission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale. 1. 2.
— Direktion des k. u. k. Haus-, Hof- und Staatsarchives. Kh.
— Antropologische Gesellschaft. Kan.
— K. k. Naturhistorisches Hofmuseum. 3. Kf. Kan.
— K. u. k. Militär-Geographisches Institut. Kf.
— Institut für oesterreich. Geschichtsforschung. 2. Kh.
— K. k. Gradmessungs-Bureau. Kf.
— Geologische Reichsanstalt. 3. Kf. Ag.
— Universitäts-Bibliothek. W.
— Geographisches Institut an der Universität. Kf. Ag.
— Technische Hochschule. 3. Kf.
— Seminaryum filol. słowiańskiej. 1. 2. Ka.
— Towarzystwo Ognisko. W.
— Towarzystwo ruskie Sicz. Kan.
Wiesbaden. Verein für Nassauische Alterthumskunde und Geschichtsforschung. 2. Kh.

Wiesbaden. Nassauischer Verein für Naturkunde. 3.
Wroclaw. Schlesische Gesellschaft für vaterländische Cultur. 3. Ag.
— Verein für Geschichte und Alterthum Schlesiens. 2. Kh.
— Verein für das Museum Schlesischer Alterthümer. W.
— Tow. Akademickie »Concordia«. 1. 2. 3.
Zagrzeb. Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti W.
— Hrvatsko Arkeologicko Družstvo. Kar.
— Kroackie Towarzystwo historyi naturalnej. 3. Kf. Ag.
Zgorzelec (Görlitz). Oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften. 1. 2.

Rozchód

	Wydano						Przeniesiono na rok 1893		Oszczędzono	
	Szczegółowo		Pozycye		Kategorye					
ie.	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.
a:										
. .	2000	—								
. .	1500	—								
. .	800	—								
. .	550	—								
. .	1164	58								
. .	240	—								
. .	300	—								
	240	—	6794	58						

al III.

Wydano				Przeniesiono na rok 1893		Oszczędzono	
				złr.	ct.	złr.	ct.
				7966	89	2454	37
złr.	ct.	złr.	ct.				
1782	50						
593	70						
1462	41						
1702	95						
122	70	5664	26			335	74
—	—	—	—			1000	—

Tabl

Zestawienie rachu

Fundusz

Przedmiot	Przychód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.

ików za rok 1892.

osobne.

Przedmiot	Rozchód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Ztr.	ct.

Tabl

Zestawienie rachu

Fundusz

Przedmiot	Przychód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.

a III.

ków za rok 1892.

osobne.

Przedmiot	Rozchód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Ztr.	ct.

Tabli

Przedmiot	Przychód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.

ca IV.

Przedmiot	Rozchód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.

Tabl

Przedmiot	Przychód	
	Walory	Gotówka
	Złr. | ct.	Złr. | ct.

ca V.

Przedmiot	Rozchód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.

Tabli

Przedmiot	Przychód	
	Walory	Gotówka
	Złr. ct.	Złr. ct.

Przedmiot	Rozchód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.

Rozchód

	Wydano						Przeniesiono na rok 1893		Oszczędzono	
	Szczegółowo		Pozycye		Kategorye					
ie.	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.
t:										
. .	2000	—								
. .	1500	—								
. .	800	—								
. .	550	—								
. .	1164	58								
. .	240	—								
. .	300	—								
	240	—	6794	58						

ROCZNIK

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

Rok 1893/4.

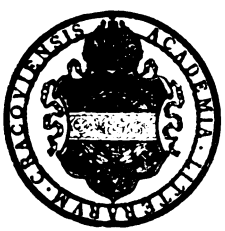

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.
1894.

AS
142
.K92
1893/4

W Krakowie, 1894. — Drukarnia Uniw. Jagiell. pod zarząd. A. M. Kosterkiewicza.

Dis.
Perlstein
10.5.54
89161

TREŚĆ.

Strona

Skład Akademii (w maju 1894 r.) 1
Posiedzenie publiczne dnia 5 maja 1894. 43
I. Przemówienie Jego Eksc. Zastępcy Protektora Juliana Dunajewskiego 45
II. Przemówienie Wiceprezesa Fryderyka Zolla . . 47
III. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego z czynności Akademii od maja 1893 do maja 1894 r. . . . 51
Dodatki do Sprawozdania.
1. Wydawnictwa Akademii od 1 maja 1893 do 30 kwietnia 1894 90
2. Z aktów urzędowych 100
IV. Nagrody i konkursa 108
Dodatek: Sprawozdanie w przedmiocie nagród im. Barczewskiego 115
V. Wieś polska pod względem prawnym od wieku XVI do XVIII. Odczyt czł. cz. Dr. B. Ulanowskiego. . 120
Sprawozdanie ze stanu i użycia funduszów w r. 1893: Fundusz obrotowy tabl. I. i II. — Fundusze osobne tabl. III — VI. — Fundusz żelazny tabl. VII. . . . 179
Wykaz stosunków Akademii z innemi instytucyami naukowemi 181

SKŁAD

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

SKŁAD

KADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

(w maju 1894 r.)

PROTEKTOR

JEGO CESARSKA I KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ

ARCYKSIĄŻĘ

KAROL LUDWIK.

ZASTĘPCA PROTEKTORA

Jego Exc. JULIAN Sas DUNAJEWSKI,

Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Ap. Mości, c. k. Minister, K. W. W. orderu ś-go Szczepana i Ces. Leopolda, Kaw. ord. Żelaznej Korony I klasy, Członek Izby Panów, Poseł na Sejm krajowy, Obywatel honorowy miast Krakowa, N. Sącza, Wieliczki i Brodów etc.

ZARZĄD AKADEMII.

Prezes:

Stanisław hr. Tarnowski, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa z gwiazdą, b. Rektor magn., Prof. p. z. literatury polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim, Dyrektor seminar. filol. słow. tamże, Członek dożywotni Izby Panów i Poseł na Sejm krajowy, Członek Rady miejskiej w Krakowie, Członek c. k. Rady Szkolnej Krajowej, Członek Komis. egzam. dla kand. na naucz. szkół gimn. i realnych.

Kraków, ulica Warszawska 12.

Zastępca Prezesa:

Fryderyk Zoll, Dr. praw, Kawaler ces. austr. orderu Żelaznej Korony III klasy, dożyw. Członek Izby Panów austr. Rady państwa, c. k. Radca rządowy, b. Rektor magn., Profesor p. z. prawa rzymskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału politycznego, Wiceprezes jej oddziału historyczno-prawniczego, a członek jej oddziału sądowego, Delegat c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty przy Wydziale administracyjnym Szkoły handlowej w Krakowie, Poseł na Sejm krajowy, Radca miejski krak., Obywatel honorowy miast Podgórza, Myślenic i Zatora.

Kraków, ul. Kolejowa 7.

Sekretarz generalny:

Stanisław Smolka, Dr. filoz., Kaw. ord. Żel. Kor. III. kl., Profesor p. z. historyi polskiej i Dyrektor Seminaryum historycznego na Uniwersytecie Jagiell., Czł. honorowy Towarzystwa historycznego w Petersburgu, Członek zagr. węgierskiej Akademii Umiejętności, Korespondent Towarzystwa Société d'histoire diplomatique w Paryżu.

Kraków, ul. Krupnicza 9.

Dyrektor Wydziału filologicznego:

Kazimierz Morawski, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej i Dyrektor seminaryum i proseminarym filologicznego na Uni-

wersytecie Jagiellońskim, Człon. c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich.
Kraków, Rynek 19.

Dyrektor Wydziału histor.-filozoficznego:
Fryderyk Zoll, (jak wyżej).

Dyrektor Wydziału matematyczno-przyrod.:
Edward Janczewski, Dr. fil., Profesor p. z. anatomii i fizyologii roślin i Dyrektor pracowni botanicznej na Uniwersytecie Jagiell., Członek korespondent Tow. botanicznego w Edymburgu i Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Prezes Towarzystwa ogrodniczego w Krakowie.
Kraków, Wolska 16.

Sekretarz Wydziału filologicznego:
Lucyan Malinowski, Dr. fil., Magister nauk filologiczno-historycznych, Kawaler orderu ś-go Stanisława, Profesor p. z. filologii porównawczej słowiańskiej i Dyrektor seminaryum filologicznego słowiańskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej kandydatów na naucz. szkół średnich, Senior Bursy akademickiej w Krakowie.
Kraków, Mały Rynek 8.

Sekretarz Wydziału historyczno-filozof.
Stanisław Smolka, (jak wyżej).

Sekretarz Wydziału matem.-przyrod.:
Józef Rostafiński, Dr. fil., Profesor p. z. botaniki i Dyrektor Ogrodu botanicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Wiedniu, Berlinie i Medyolanie, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół średnich.
Kraków, ulica Wolska 9.

Poczet Członków zwyczajnych.

A. Czynni.

1. Wydział filologiczny.

a) *Krajowi:*

Karol Estreicher Rozbierski, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Wybrany Członkiem czynnym d. 11 maja 1872.

Kraków, gmach Biblioteki Jagiell.

Julian Klaczko, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiell., c. k. Radca dworu, Czł. Instytutu francuskiego (Académie des Sciences morales et politiques). Wybrany Czł. czynnym d. 23 lipca 1872.

Kraków, Rynek główny 32.

Antoni Małecki, Dr. fil., właściciel odznaki „Litteris et artibus", b. Prof. jęz. i liter. polskiej i Rektor magn. Uniwersytetu lwowskiego, Zastępca Kuratora Zakł. nar. im. Ossolińskich we Lwowie, dożywotni Członek Izby Panów, honorowy obywatel miasta Lwowa i Czł. Rady miejskiej lwowskiej. Prezes galicyjskiej kasy Oszczędności we Lwowie, Czł. wydziału gal. Tow. Muzycznego we Lwowie, Dr. obojga praw honoris causa Uniwersytetów Jagiellońskiego i lwowskiego, Czł. honorowy Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, niemniej galic. Tow. pedagogicznego, Tow. historycznego we Lwowie, Tow. liter. im. Adama Mickiewicza i Koła Literackiego we Lwowie, Prezes Rady wykonawczej Macierzy Polskiej we Lwowie, Członek Korespondent serbskiego Tow. naukowego w Belgradzie. Wybrany Członkiem czynnym d. 23 lipca 1872.

Lwów, Zakład Ossolińskich.

Władysław Łuszczkiewicz, Profesor c. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakie, Dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu. Wybrany Człon. czynnym dnia 7 lipca 1873.

Kraków, ul. Basztowa 18.

Antoni Petruszewicz, Członek kapituły metropolitalnej grecko-katol., Radca i Referent Konsystorza, Egzaminator prosynodalny, c. k. Konserwator zabytków sztuki, Członek różnych naukowych Towarzystw i Zakładów. Wybrany Członkiem czynnym d. 7 lipca 1873.

Lwów, Kapituła metrop. grecko-katol.

Stanisław Tarnowski, (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym d. 7 lipca 1873.

Kraków, ul. Warszawska 12.

Lucyan Malinowski, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym dnia 30 października 1880.

Kraków, Mały Rynek 8.

Władysław Wisłocki, Dr. fil., Kustosz Biblioteki Jagiellońskiej, Czł.-kor. król. czes. Tow. nauk. w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 30 października 1880 — (Korespondentem od r. 1878).

Kraków, ulica Grodzka 40.

Maryan Sokołowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi sztuki i Dyrektor gabinetu historyi sztuki w Uniwersytecie Jagiellońskim, Korespondent c. k. Komisyi centralnej do badania i utrzymywania pomników sztuki, Członek honorowy Towarzystwa historyków sztuki w Wrocławiu, Członek Dyrekcyi Towarz. Sztuk Pięknych w Krakowie, Dyrektor Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie. Wybrany Czł. czynnym d. 15 listopada 1884 — (Korespondentem od r. 1880).

Kroków, ulica Garncarska 3.

Kazimierz Morawski, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym dnia 12 listopada 1887 — (Korespondentem od r. 1883).

Kraków, Rynek Główny 19.

Władysław Łoziński, Konserwator zabytków sztuki i pomn. histor., Czł. reprezentacyi zjednoczonego Tow. Przyjaciół sztuk pięknych we Lwowie, Wiceprezes rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie. Wybrany Czł. czynnym dnia 6 grudnia 1890.

Lwów, ulica Kopernika 26.

aa) *Członkowie przybrani nadliczbowi:*

w myśl § 16 al. 2. Statutu Akademii.

Z Wydziału historyczno-filozoficznego. Wybrani d. 21 listopada 1893.

Wojciech Kętrzyński.
Stefan Pawlicki.
Stanisław Smolka.
Tadeusz Wojciechowski.
Wincenty Zakrzewski.

ob. niżej str. 11 i 12.

b) *Zakrajowi:*

Watrosław Jagić, Dr. fil., także honoris causa, c. k. Radca dworu, Profesor p. z. filologii słow. i Dyrektor seminaryum filolog. słow. na Uniwersytecie wiedeńskim, Członek Izby Panów, Kawaler orderów pruskich pour le mérite i Korony, rosyjski rzecz. Radca stanu i Kawaler orderów Stanisława, Włodzimierza i Anny, serbskiego wielkiego krzyża orderu Sawy, Czł. czynny Akademii Umiejętności w Wiedniu, Petersburgu, Zagrzebiu, Belgradzie i Monachium, Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Członek-korespondent Akademii umiejętności w Berlinie, Tow. naukowego w Belgradzie, honorowy Czł. Towarzystwa „ljubiteli drewnoj pismennosti“ i „archeologiczeskawo Obszczestwa“ w Petersburgu, Tow. historycznego im. Nestora w Kijowie, Tow. archeologicznych w Zagrzebiu, Moskwie i Odesie, Tow. starożytniczego w Moskwie, honorowy Czł. Towarz. „Matica Slovenska“ w Lublanie, etc. Wybrany Czł. czynnym dnia 9 listopada 1878.

Döbling pod Wiedniem, Hauptstrasse 18.

Józef Hampel, Dr. fil., Prof. p. z. historyi starożytnej i archeologii na Uniwersytecie w Budapeszcie, Kustosz Muzeum Narodowego tamże, Czł. czynny Akademii węgierskiej. Wybrany Czł. czynnym d. 24 listopada 1888.

Budapeszt, Muzeum Narodowe.

Jan Gebauer, Dr. fil., Prof. p. z. filol. słow. i Dyrektor semin. słow. czeskiego Uniwersytetu w Pradze, Czł. czynny czeskiej

Akademii Umiejętności i król. Tow. naukowego w Pradze, Czł. Kom. egzam. na naucz. szkół średnich w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 24 listopada 1888.

Praga, ulica Jećna 20 *a*.

c) *Zagraniczni:*

Władysław Nehring, Dr. fil., Tajny radca rządowy, Prof. p. z. filologii słowiańskiej i dyrektor seminaryum filologicznego słowiańskiego w Uniwersytecie wrocławskim, Członek korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu i Tow. Naukowego w Pradze, honorowy czł. Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, czł. Tow. histor. i starożytniczego śląskiego i Muzeum starożytności śląskich, czł. komisyi egzam. dla kandydatów wyższego zawodu nauczycielskiego, czł. deputacyi szkolnej. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1885.

Wrocław, Sternstrasse 22.

Jan Baudouin de Courtenay, Dr. fil. i językoznawstwa porównawczego, Magister nauk filologiczno-historycznych, rosyjski rzecz. Radca Stanu, Kawaler orderów Stanisława i Anny 2-ej klasy, posiadacz złotego medalu od Akademii Umiejętności w Petersburgu i bronzowego od „Institution ethnographique“ w Paryżu, b. Docent gramatyki porównawczej na Uniwersytecie petersburskim, b. Profesor zwycz. gramatyki porównawczej języków indoeuropejskich i sanskrytu na Uniwersytecie kazańskim, b. Profesor zwycz. gramatyki porównawczej języków słowiańskich na Uniwersytecie dorpackim, Czł. dożywotni „Société de linguistique“ w Paryżu, Czł. korespondent „Litauische litterarische Gesellschaft“ w Tylży, Czł. honorowy b. estońskiego Tow. literackiego „Eesti Kirjameeste Selts“ w Dorpacie. Wybrany Czł. czynnym dnia 12 listopada 1887.

Kraków, ulica Radziwiłłowska 13.

Kazimierz Stronczyński, Magister filozofii, Senator Król. Polsk., Czł. Heroldyi Król. Polsk., b. Dyrektor kancelaryi w Komisyi rządowej wyznań i oświaty w Warszawie. Wybrany członkiem czynnym d. 24 listopada 1888.

Piotrków.

Włodzimierz Spasowicz, Dr. praw, Adwokat. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890. — (Korespondentem od r. 1873)
Petersburg, Kabinetskaja 7.

Aleksander Brückner, Dr. fil., Profesor filologii słowiańskiej na Uniwersytecie berlińskim. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1891 — (Korespondentem od r. 1888).
Berlin SW., Laukwitzstrasse 1.

Stojan Novaković, b. poseł serbski w Konstantynopolu itd. Wybrany czł. czynnym d. 31 października 1891.
Belgrad.

Henryk Sienkiewicz Wybrany czł. czynnym d. 9 maja 1893 r.
Warszawa, Wspólna 24.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

a) *Krajowi:*

J. Exc. Julian Dunajewski, (j. w.) Wybrany Czł. czynnym d. 11 maja 1872.
Kraków, Podwale 11.

Izydor Szaraniewicz, Dr. fil., Prof. p. z. historyi austryackiej i Dyrektor seminaryum historycznego oddz. historyi austryackiej na Uniwersytecie lwowskim, Czł. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich we Lwowie, Korespondent a od r. 1887 Konserwator c. k. Komisyi centralnej do utrzymania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Członek Rady miejskiej król. stoł. m. Lwowa, honorowy Doktor ces.-ros. Uniwersytetu Św. Włodzimierza w Kijowie i Senior Instytutu Stauropigiańskiego we Lwowie Wybrany Czł. czynnym d. 23 lipca 1872.
Lwów, Blacharska 13.

Fryderyk Zoll, (j. w.) Wybrany Czł. czynnym d. 7 lipca 1873.
Kraków, ulica Kolejowa 7.

J. Exc. Leon Biliński, Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca. Komandor orderu Franciszka Józefa, Prezydent generalnej Dyrekcyi kolei państwowych austryackich, b. Profesor ekonomii

polit. na Uniwersytecie lwowskim, Poseł na Sejm krajowy. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1876.

Wiedeń, I Lichtenfelsgasse.

Franciszek Piekosiński, Dr. praw, Prof. p. z. prawa polskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, Dyrektor arch. akt grodzkich i ziemskich w Krakowie. Wybrany Czł. czynnym d. 9 listopada 1878.

Kraków, Zwierzyniecka 22.

Edward Rittner, Dr. praw, Kawaler ord. żelaznej korony II kl. i ord. ces. Leopolda, komandor ord. św. Grzegorza z gwiazdą, Szef sekcyi w Ministerstwie Wyznań i Oświaty, b. Prof. prawa kanonicznego na Uniwersytecie lwowskim, czł. czeskiej Akademii ces. Franciszka Józefa w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881.

Wiedeń, I. Regierungsstrasse 10.

Michał Bobrzyński, Dr. praw, Komandor ord. Franciszka Józefa, Wiceprezydent Rady Szkolnej krajowej, Poseł na Sejm krajowy, b. Prof. prawa polskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wybrany Czł. czynnym d. 10 listopada 1883 — (Korespondentem od r. 1878).

Lwów, ulica Pańska 23.

Stanisław Smolka, (j. w.) Wybrany Czł. czynnym d. 15 listopada 1884 — (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ulica Krupnicza 9.

Wincenty Zakrzewski, Dr. fil., b. Rector magn., Prof. p. z. historyi powszechnej i Dyrektor seminaryum histor. na Uniwersytecie Jagiell., Członek zagraniczny węgierskiej Akad. Umiejętności, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimn. i szkołach realnych. Wybrany Człon. czynnym d. 15 listopada 1884. (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ulica Karmelicka 50.

Wojciech Kętrzyński, Dr. fil., Dyrektor Zakładu Nar. im. Ossolińskich we Lwowie, Konserwator c. k. centralnej Komisyi w Wiedniu, Członek Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. liter. w Paryżu, Tow. nauk. w Toruniu. Tow. litewskiego w Tylży, Tow. numizm. w Krakowie i historycznego we Lwowie, Tow. hist. i archeol. śląskiego w Wrocławiu, Tow. histor.

przy uniwersytecie w Petersburgu. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1873).

Lwów, Zakład nar. im. Ossolińskich.

Tadeusz Wojciechowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi polskiej na Uniwersytecie lwowskim, Prezes Tow. historycznego we Lwowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1881).

Lwów, ulica Długosza 25.

Franciszek Kasparek, Dr. praw, b. Rektor magn., Profesor p. z. filoz. prawa i Prawa narodów na Uniwersytecie Jagiell., Człon. Instytutu prawa międzynarodowego w Brukselli, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału historyczno-prawniczego i Członek c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału sądowego i politycznego. Radca miejski krakowski, Prezes Tow. muzycznego, Wiceprezes Rady szkolnej okręgowej i Tow. Tatrzańskiego, Sekretarz Tow. prawniczego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891. (Korespondentem od r. 1883).

Kraków, Rynek główny 36.

Stefan Pawlicki, Doktor św. Teologii i filozofii, kapłan Zgromadzenia OO. Zmartwychwstańców, Prof. p. z. Dogmatyki fundamentalnej i filozofii chrześcijańskiej, Dyrektor seminar. filozofii chrześcijańskiej na Uniwersytecie Jagiell., Konsultor św. Kongregacyi Indeksu, b. Docent b. Szkoły Głównej warszawskiej, b. Prorektor papieskiego Kolegium polskiego w Rzymie, Człon. czynny rzymskiej Arkadyi i trzech rzymskich Akademij: di religione cattolica, Tiberina i dell'Immacolata Concezione, Czł. czynny rzymskiej Società dei cultori di cristiana archeologia. Wiceprezes sekcyi filozoficznej Tow. wiedeńskiego Leo-Gesellschaft. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1891. (Korespondentem od r. 1884).

Kraków, ulica Łobzowska 8.

Bolesław Ulanowski, Dr. praw i filoz., Prof. p. z. prawa kanonicznego na Uniwersytecie Jagiell., Członek c. k. Komisyi

rządowej egzaminacyjnej oddziału historyczno-prawniczego. Wybrany d. 4 maja 1894. (Korespondentem od r. 1888).

Kraków, ulica Garncarska 15.

aa) *Członkowie przybrani nadliczbowi:*

w myśl § 16 al. 2. Statutu Akademii.

Z Wydziału filologicznego. Wybrani d. 30 października 1892.

Antoni Małecki
Kazimierz Morawski
Władysław Łuszczkiewicz
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski.

ob. wyżej str. 6, 7.

b) *Zakrajowi:*

Antoni Randa, Dr. praw, Komandor orderu ś-go Szczepana, Kaw. orderu Żelaz. Korony II klasy, posiadacz medalu austr.-węg. Litteris et Artibus, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. prawa austr. cywilnego na Uniwersytecie czeskim w Pradze, Prezes I. Wydziału czeskiej Akademii Umiejętności, dożywotni członek Izby Panów, Członek Trybunału państwowego, Doctor honoris causa Uniwersytetu w Bononii. Wybrany Człon. czynnym dnia 9 listopada 1878.

Praga.

Władywój Tomek, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa, posiadacz medalu austr.-węg. Litteris et Artibus, c. k. Radca rządowy, b. Prof. hist. na Uniwers. cz. w Pradze, Członek czynny czeskiej Akad. Umiejęt., dożywotni Czł. Izby Panów, Poseł na Sejm krajowy korony czeskiej. Wybrany Człon. czynnym d. 14 listopada 1881.

Praga, Czarna ul. 6.

J. Exc. Alfred Arneth, Dr. fil., Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i król. Ap. Mości, Kawaler orderu Leopolda i Żel. Kor. III kl., ozd. austr.-węg. med. Litteris et Artibus, Komandor i Kawal. orderów włoskich, hiszpańskich, belgijskich, heskich i meksykańskich, Dyrektor c. k, tajnego archiwum dworu i państwa w Wiedniu, Prezes ces. Akademii Umiejętn. w Wiedniu,

Członek Akad. Umiejęt. w Monachium, w Getyndze, dei Lincei w Rzymie, w Madrycie, w Turynie i w Lucca, Człon. Instytutu francuskiego w Paryżu.

Wiedeń I, Parkring 16.

Wilhelm Fráknoi, tyt. Biskup Arbei, Kanonik waradyński, Opat szekszardzki etc., Wiceprezydent Akad. Umiej. w Budapeszcie, Członek Akademii w Belgradzie, Tow. historycznego w Ostrzyhomiu etc. Wybrany Człon. czynnym d. 24 listopada 1888.

Budapeszt.

c) *Zagraniczni:*

Jakób Caro, Dr. fil., Profesor p. z. historyi i dyrektor Seminaryum historycznego na Uniwersytecie wrocławskim, członek korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881.

Wrocław.

X. Edward Likowski, Biskup sufragan poznański. Wybrany Czł. czynnym d. 12 listopada 1887.

Poznań.

Albert Sorel, Profesor historyi dyplomatycznej w Ecole libre des sciences politiques w Paryżu, Sekretarz generalny Prezydyum Senatu francuskiego, Członek Instytutu Francuskiego (Akademii nauk moralnych i politycznych), Czł.-korespondent król. Towarz. histor. w Londynie i król. Akademii Umiejętności w Monachium. Wybrany Czł. czynnym d. 30 listopada 1889.

Paryż, Présidence du Sénat.

Adolf Pawiński, Dr. fil., Profesor Uniwersytetu warszawskiego, Naczelnik Archiwum głównego Król. Polskiego, Czł. Korespondent Akad. Umiej. w Zagrzebiu, Członek tow. historycznych w Petersburgu, Moskwie, Odesie i Lizbonie; Rzeczywisty Radca Stanu. Wybrany d. 3 października 1891.

Warszawa, Al. Jerozolimska 74.

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

a) *Krajowi:*

J. Exc. Józef Majer, Dr. med., b. Prezes Akademii Umiejętności, Rzeczywisty Tajny Radca Jego ces. i król. Apost. Mości, Ko-

mandor orderu Franciszka Józefa, Kawaler ord. żel. kor. III kl., dożywotni Członek Izby Panów, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego i lwowskiego, Członek honorowy Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. pedagogicznego we Lwowie, Tow. lek. w Krakowie i we Lwowie, Tow. lekarzy polskich w Paryżu i Rady administracyjnej Szkoły Polskiej na Batignolles w Paryżu, Czł.-korespondent Akademii lekarsko-chirurgicznej w Madrycie, Tow. przyrodniczego we Lwowie, Tow. lekarsk. warszawskiego, wileńskiego, podolskiego, lubelskiego, bukowińskiego i kaliskiego, Tow. antropologicznego w Berlinie, ces. Tow. Przyjaciół Nauk przyrodniczo-antropolog. i etnolog. w Moskwie, Instytutu antropolog. W Brytanii i Irlandyi w Londynie, Akademii Mickiewicza w Bolonii etc.

Kraków, ulica Krupnicza 7.

Ludwik Teichman, Dr. med., b. Wiceprezes Akademii, Kawaler ord. Żel. Kor. III kl. i Franciszka Józefa, c. k. Radca rządowy, b. Rektor magn., Profesor p. z. anatomii na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek-korespondent Tow. lek. warsz. Wybrany Czł. czynnym d. 13 maja 1872.

Kraków, ulica Floryańska 53.

Franciszek Michał Karliński, Dr. fil., Kawaler ces. austr. orderu Franciszka Józefa, Profesor p. z. astronomii i matematyki wyższej i Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego na Uniwersytecie Jagiell., Czł. c. k. Komisyi do pomiaru ziemi, c. k. komisyi do normalnych miar i wag, c. k. Tow. meteorologicznego w Wiedniu, królewsko-czeskiego Tow. Nauk w Pradze oraz Tow. astronomicznego niemieckiego, Czł.-korespondent b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Czł. honorowy Tow. Kopernika w Toruniu, Czł. i zastępca dyrektora c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, Dyrektor seminaryum matematycznego. Wybrany Czł. czynnym d. 7 lipca 1873.

Kraków, ulica Kopernika, Obserwatoryum.

Bronisław Radziszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii ogólnej i farmaceutycznej na Uniwersytecie lwowskim, Członek honorowy Towarzystwa chemików czeskich w Pradze, Tow. nauczycieli szkół wyższych i Tow. aptekarskiego we Lwowie, Czł.

c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Docent chemii w szkole gospodarstwa leśnego. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881 — (Korespondentem od r. 1874).

Lwów, ulica Długosza, gmach Uniwersytetu.

Józef Rostafiński, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym d. 10 października 1883.

Kraków, ulica Wolska 9.

Jan Franke, c. k. krajowy Inspektor szkół średnich, b. Profesor mechaniki w Szk. Politechn. lwowskiej, Prezes c. k. Komisyi egzaminac. dla II-go egzaminu rządowego na Wydziale budowy maszyn. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1885.

Lwów, Chorążczyzna 14 b.

Edward Janczewski, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1885.

Kraków, ulica Wolska 16.

Szczęsny Kreutz, Dr. fil., Profesor p. z. mineralogii i Dyrektor gabinetu mineralogicznego na Uniwersytecie Jagiell., Członek krajowej rady górniczej, Członek c. k. geologicznego zakładu państwowego w Wiedniu, niemieckiego Towarz. geologicznego w Berlinie, Członek c. k. Komisyi egzamin. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Człon. galic. Tow. rolniczego we Lwowie, b. zwycz. Prof. i b. Dziekan Wydziału filozof. Uniwersytetu lwowskiego. Wybrany Człon. czynnym d. 24 listopada 1888.

Kraków, ulica Biskupia 7—9.

Władysław Zajączkowski, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Szk. politechn. lwowskiej, Człon. c. k. Komisyi egzaminac. dla kandydatów na nauczycieli w szkołach średnich, tudzież Komisyi egzamin. dla geometrów autoryzowanych. Wybrany Człon. czynnym d. 6 grudnia 1890.

Lwów, ulica Sykstuska 50.

Napoleon Cybulski, Dr. med., Profesor p. z. fizyologii na Uniw. Jagiellońskim. Wybrany Członkiem czynnym d. 13 października 1891.

Kraków, ulica Szczepańska 11.

Benedykt Dybowski, Dr. med., Profesor zw. zoologii na Uniw. lwowskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek kilku Towarzystw naukowych. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1891.

Lwów, ul. Długosza 3.

Emil Godlewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii rolniczej i Dyrektor zakładu chemii rolniczej na Uniwersytecie Jagiell., Czł. polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika we Lwowie, Człon. Towarz. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, b. Prof. szkoły rolniczej w Dublanach. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1891.

Kraków, ulica Straszewskiego 22.

Julian Niedźwiedzki, Profesor p. z. mineralogii i geologii w Szk. Politechnicznej lwowskiej, Docent tychże przedmiotów na Uniwersytecie lwowskim, Człon. krajowej Rady górniczej, Człon. c. k. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893. (Korespondentem od r. 1887).

Lwów, ulica Kleina 3.

August Witkowski, Prof. p. z. fizyki na Uniwersytecie Jagiellońskim, Człon. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893. (Korespondentem od r. 1888).

Kraków, ulica Bernardyńska 13.

b) *Zakrajowi*:

Józef Hyrtl, b. Profesor Uniwersytetu wiedeńskiego, c. k. Radca Dworu, Człon. Akademii Umiej. w Wiedniu i wielu innych Towarzystw uczonych. Wybrany Człon. czynnym d. 7 lipca 1873.

Wiedeń.

Franciszek Mertens, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Politechnice w Gracu, b. Prof. Uniwersytetu Jagiell., c. k. Radca rządowy, Członek-korespondent Akademii Umiejętności w Wiedniu, Członek korespondent Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Człon. kor. Tow. naukowego w Getyndze, Człon. Kom. egzam.

c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Docent chemii w szkole gospodarstwa leśnego. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881 — (Korespondentem od r. 1874).

Lwów, ulica Długosza, gmach Uniwersytetu.

Józef Rostafiński, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym d. 10 października 1883.

Kraków, ulica Wolska 9.

Jan Franke, c. k. krajowy Inspektor szkół średnich, b. Profesor mechaniki w Szk. Politechn. lwowskiej, Prezes c. k. Komisyi egzaminac. dla II-go egzaminu rządowego na Wydziale budowy maszyn. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1885.

Lwów, Chorążczyzna 14 b.

Edward Janczewski, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1885.

Kraków, ulica Wolska 16.

Szczęsny Kreutz, Dr. fil., Profesor p. z. mineralogii i Dyrektor gabinetu mineralogicznego na Uniwersytecie Jagiell., Członek krajowej rady górniczej, Członek c. k. geologicznego zakładu państwowego w Wiedniu, niemieckiego Towarz. geologicznego w Berlinie, Członek c. k. Komisyi egzamin. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Człon. galic. Tow. rolniczego we Lwowie, b. zwycz. Prof. i b. Dziekan Wydziału filozof. Uniwersytetu lwowskiego. Wybrany Człon. czynnym d. 24 listopada 1888.

Kraków, ulica Biskupia 7—9.

Władysław Zajączkowski, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Szk. politechn. lwowskiej, Człon. c. k. Komisyi egzaminac. dla kandydatów na nauczycieli w szkołach średnich, tudzież Komisyi egzamin. dla geometrów autoryzowanych. Wybrany Człon. czynnym d. 6 grudnia 1890.

Lwów, ulica Sykstuska 50.

Napoleon Cybulski, Dr. med., Profesor p. z. fizyologii na Uniw. Jagiellońskim. Wybrany Członkiem czynnym d. 13 października 1891.

Kraków, ulica Szczepańska 11.

Benedykt Dybowski, Dr. med., Profesor zw. zoologii na Uniw. lwowskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek kilku Towarzystw naukowych. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1891.

Lwów, ul. Długosza 3.

Emil Godlewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii rolniczej i Dyrektor zakładu chemii rolniczej na Uniwersytecie Jagiell., Czł. polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika we Lwowie, Człon. Towarz. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, b. Prof. szkoły rolniczej w Dublanach. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1891.

Kraków, ulica Straszewskiego 22.

Julian Niedźwiedzki, Profesor p. z. mineralogii i geologii w Szk. Politechnicznej lwowskiej, Docent tychże przedmiotów na Uniwersytecie lwowskim, Człon. krajowej Rady górniczej, Człon. c. k. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893. (Korespondentem od r. 1887).

Lwów, ulica Kleina 3.

August Witkowski, Prof. p. z. fizyki na Uniwersytecie Jagiellońskim, Człon. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893. (Korespondentem od r. 1888).

Kraków, ulica Bernardyńska 13.

b) *Zakrajowi*:

Józef Hyrtl, b. Profesor Uniwersytetu wiedeńskiego, c. k. Radca Dworu, Człon. Akademii Umiej. w Wiedniu i wielu innych Towarzystw uczonych. Wybrany Człon. czynnym d. 7 lipca 1873.

Wiedeń.

Franciszek Mertens, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Politechnice w Gracu, b. Prof. Uniwersytetu Jagiell., c. k. Radca rządowy, Członek-korespondent Akademii Umiejętności w Wiedniu, Członek korespondent Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Człon. kor. Tow. naukowego w Getyndze, Człon. Kom. egzam.

dla szkół średnich w Gracu. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1885.
Grac.

c) *Zagraniczni*:

Marceli Nencki, Dr. fil., Profesor chemii w zakładzie medycyny praktycznej w Petersburgu, b. Prof. chemii lekarskiej w Uniwersytecie w Bernie Szwajc. Wybrany Czł. czynnym 15 listopada 1884.
Petersburg.

Edward Strasburger, Dr. fil., Profesor Uniwersytetu w Bonn. Wybrany Czł. czynnym dnia 24 listopada 1888.
Bonn.

Ludwik Pasteur, Czł. Académie Française i Académie des Sciences w Paryżu, Czł. zagr. wiedeńskiej Akademii Umiejętności i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.
Paryż, Institut Pasteur.

Jan Schiaparelli, Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego w Medyolanie i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.
Medyolan.

Sir Wiliam Thomson, Lord Kelvin, Profesor Uniwersytetu w Glasgowie i t. d. Wybrany Człon. czynnym d. 6 grudnia 1890.
Glasgow.

Rudolf Virchow, Profesor Uniwersytetu w Berlinie i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.
Berlin.

Dymitr Iwanowicz Mendelejew, b. Profesor chemii Uniwersytetu petersburskiego i t. d. Wybrany 31 października 1891.
Petersburg, Kadetskaja 9.

B. Korespondenci.

1. Wydział filologiczny.

Roman Pilat, Dr. fil., Profesor p. z. języka polskiego i literatury polskiej, Dyrektor seminaryum filol. dla języka polskiego na

Uniwersytecie lwowskim, Wiceprezes c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Prezes Tow. Mickiewiczowskiego we Lwowie. Wybrany d 30 października 1880

Lwów, Chorążczyzna 16.

Emil Ogonowski, Dr. fil., Kapłan obrz. grecko-katol., Profesor p. z. ruskiego języka i literatury i Dyrektor seminaryum ruskiego na Uniwersytecie lwowskim, Członek Komisyi egzam. dla nauczycieli szkół średnich, Prezes Tow. literackiego „Proświty", Czł. Tow. Im. Szewczenki. Wybrany dnia 14 listopada 1881.

Lwów, Podwale 9.

Antoni Kalina, Dr. fil., Profesor p z. filologii słowiańskiej porównawczej na Uniwersytecie lwowskim, odznaczony srebrnym medalem bułgarskim dla sztuk i umiejętności, Członek korespondent Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wybrany dnia 15 listopada 1884.

Lwów, ulica Garncarska 6.

Zygmunt Samolewicz, Dr. fil., kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca szkolny i krajowy inspektor szkół średnich, Czł. Komisyi egzaminacyjnej lwowskiej dla kandydatów na nauczycieli gimnazyów i szkół realnych, Członek honorowy Towarz. pedagogicznego i Tow. nauczycieli szkół wyższych. Wybrany dnia 15 listopada 1884.

Lwów, ulica Artura Grotgera 8.

Wojciech hr. Dzieduszycki, Dr. fil., c. k. Konserwator zabytków sztuki, Poseł na Sejm krajowy, Prezes Tow. archeologicznego we Lwowie. Wybrany d. 12 listopada 1887.

Jezupol, w Galicyi.

ın Karłowicz, Dr. fil., Redaktor „Wisły". Wybrany dnia 12 listopada 1887.

Warszawa, Jasna 10.

zef Tretiak, Dr. fil., Profesor języka i literatury ruskiej na Uniw. Jagiel. Wybrany dnia 24 listopada 1888.

Kraków, ulica Batorego 25.

am Kryński, Prof. gimn., Redaktor „Prac filologicznych". Wybrany d. 30 listopada 1889.

Warszawa, Nowogrodzka 33.

Maksymilian Kawczyński, Dr. fil., Profesor p. n. języków i literatur romańskich na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych. Wybrany dnia 6 grudnia 1890.

Kraków, Szlak 32.

Karol hr. Lanckoroński, c. k. Szambelan, dziedziczny Członek Izby Panów, Człon. kuratoryi austr. Museum artyst.-przemysłowego w Wiedniu, c. k. Konserwator zabytków sztuki w Galicyi, Doktor filozofii honoris causa Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany dnia 31 października 1891.

Wiedeń, I Wasagasse 4.

Piotr Chmielowski[1]), Dr. fil., Redaktor „Ateneum", wybrany d. 9 maja 1893.

Warszawa, ul. Wielka 33.

---

[1]) Chmielowski Piotr ur. 19 lut. 1848 w Zawadyńcach na Podolu, nauki odbywał w Warszawie w Szkole Głównej, następnie w uniwersytecie lipskim, gdzie otrzymał stopień doktora filozofii roku 1874. Zajmował się i zajmuje nauczycielstwem prywatnem i studyami nad literaturą polską. W r. 1882 był mianowany profesorem literatury polskiej w uniwersytecie warszawskim, ale na katedrę nie wszedł. Od r. 1880 jest redaktorem miesięcznika wychodzącego w Warszawie p. n. „Ateneum". Ogłosił następujące książki i rozprawy:

1. Geneza Fantazyi, szkic psychologiczny. Warszawa 1873.
2. Kobiety Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego. Warsz. 1873, czwarte wydanie z ilustracyami 1894 Kraków.
3. Co wychowanie z dziecka zrobić może i powinno. Warszawa 1874.
4. Die organischen Bedingungen der Entstehung des Willens, Lipsk 1874.
5. Książka do czytania. Warszawa 1875.
6. Rousseau w setną rocznicę zgonu. Warsz. 1878.
7. Poezya w wychowaniu. Wilno 1881.
8. A. Mickiewicza Odczyty w Lozannie. Warszawa 1885.
9. Autorki polskie wieku XIX. Warszawa 1885.
10. A. Mickiewicz, zarys biograficzno literacki, 2 tomy. Warszawa i Kraków 1886.
11. Studya i szkice z dziejów literatury polskiej, 2 tomy. Kraków 1886.
12. Nasi powieściopisarze, Kraków 1887.

Ludwik Ćwikliński, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej na Uniwersytecie lwowskim, Dyrektor lwowskiej c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Konserwator c. k. Komisyi centralnej dla utrzymania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Prezes Towarzystwa filologicznego we Lwowie. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Lwów, ulica Ossolińskich 4.

---

13. J. I. Kraszewski, zarys biograficzno-literacki. Warszawa, Kraków 1887.
14. Zarys literatury polskiej z ostatnich lat trzydziestu. Kraków 1894
15 Goethe, zarys biograficzno-literacki, „Ateneum“ 1878.
16. Liberalizm i obskurantyzm na Litwie i Rusi (tże. 1883).
17. Filozof w więzach reakcyi (tże. 1889).
18. Ludwik Satyrmer (tże. 1890).
19. Stanisław Grochowski (tże. 1892).
20. Bolesław Prus (tże. 1892).
21. Hipolit Taine (tże. 1893).
22. Klemens Junosza (tże. 1894).
23. August Cieszkowski (tże. 1894).
24. Józef Kremer („Niwa“ 1875).
25. Leon Borowski („Encyklopedya wychowawcza“ 1880).
26. Tadeusz Czacki (tże. 1882).
27. Czasopisma dla młodego wieku (tże. 1882).
28. Dziesięć lat z dziejów wychowania w Polsce („Bluszcz“ 1877).
29. Pierwsza w Polsce książka o wychowaniu (tże. 1878).
30. Karol Libelt („Gazeta Polska“ 1875).
31. Towarzystwo Szubrawców („Tygod. ilustr. 1878).
32. Żywioł mieszczański w poezyach M. Romanowskiego (tże. 1886).
33. Józef Korzeniowski (tże. 1890—2).
34. Postaci kobiece w komedyach Fredry (tże. 1893.
35. Literatka polska przed pół wiekiem (tże. 1894).)
36. Wojciech Bogusławski w Wilnie („Echo Muz.“ 1888).
37. Szkice z dziejów dramatu w Polsce (tże. 1884).
38. Kazimierz Zalewski (tże. 1894).
39. Józef Bliziński („Wiek“ 1893).
40. Sewer („Kuryer Warszawski“ 1894).
41. Estetyczno-krytyczne poglądy Mickiewicza (w „Pamiętniku T-wa im. Mickiewicza“).

Józef Kallenbach, Dr. fil., Profesor p. z. języka i literatury polskiej na Uniwersytecie we Fryburgu Szwajcarskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Fribourg, rue St. Pierre 319.

Adam Miodoński, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, b. Profesor Uniwersytetu we Fryburgu. Wybrany d. 9 maja 1893.

Kraków, ulica Straszewskiego 22.

Leon Sternbach, Dr. fil., Profesor p. n. filologii klasycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Kraków, ul. św. Tomasza 6.

Jan Bystroń [1]) Dr. fil. c. k. profesor gimnazyalny, członek Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu i litewskiego Towarzystwa literackiego w Tylży. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ul. Czysta 4.

---

[1]) Jan Bystroń, ur. 13 czerwca 1860 w Dolnych Datyniach w Ks. cieszyńskiem, nauki gimnazyalne odbywał w Cieszynie, uniwersyteckie w Krakowie i w Lipsku; od roku 1888 poświęca się zawodowi nauczycielskiemu; pracował w gimnazyum III. w Krakowie, w Stryju a od r. 1891. powtórnie w Krakowie.

Ogłosił drukiem:

1. Rok 1683 w literaturze niemieckiej. (Odbitka z „Dziennika Poznańskiego"). Poznań 1883, 8° str. 15.
2. O slezském školstvi. Slovanský Sbornik 1883, str. 132 nn. (pseudonim: Maryan Czeszewski).
3. K jazykové a národnostni otázce ve Slezsku. Slovanský Sbornik 1884, str. 169 nn.
4. Geneza fraszki Kochanowskiego do Anny. (II, 87). Przegląd Polski z Sierpnia r. 1884, str. 353—358.
5. Z Cieszyńskiego. Szkic z podróży po kraju rodzinnym, zawierający krótki opis polskiej części Śląska austryackiego. Biblioteka warszawska 1884.
6. O mowie polskiej w dorzeczu Stonawki i Łucyny w Księstwie Cieszyńskiem. Rozprawy Wydziału filolog. Akademii Umiejętności w Krakowie. Tom XII, str. 1—112 i osobna odbitka. Kraków 1885, 8°, str. 112.
7. O vlivu češtiny na jazyk polský ve Knižectvi těšinském. Slovanský Sbornik 1886, str. 351 nn.

8. Rozbiór porównawczy znanych dotąd najdawniejszych z w. XIV i XV tekstów modlitwy pańskiej, pozdrowienia anielskiego, składu apostolskiego i dziesięciorga przykazania. Prace filologiczne. I, str. 345—391. Warszawa 1885.

9. Pieśń do N. Maryi Panny z połowy wieku XVIgo. Prace filologiczne. I, str. 391—404.

10. Przyczynek do historyi języka polskiego z początku XV. wieku na podstawie zapisków sądowych w księdze ziemi czerskiej. Sprawozdanie Komisyi językowej Akademii Umiejętności. Tom IV. Osobne odbicie. Kraków 1887, 8°, str. 60

11. Wokabularz łacińsko-polski z połowy w. XVI. Prace filologiczne II, 276—281.

12. Polskie podanie ludowe, spokrewnione z legendą o świętym Grzegorzu. Wisła, miesięcznik geograficzno-etnograficzny. II, 762—766.

13. Polska „Schneewittchen." Wisła, II, 767.

14. Katechizm Ledesmy w przekładzie wschodnio-litewskim z wydania wileńskiego z r. 1605, wydał i gramatycznym wstępem i słownikiem opatrzył. Rozprawy Wydz. filolog. Akad. Umiejętn. T. XIV. Osobne odbicie. Kraków 1890, 8°, str. 132.

15. Lessings Epigramme und seine Arbeiten zur Theorie des Epigramms. Sprawozd. gimn. III. w Krakowie z roku 1889, 8°, str. 56.

16. Franciszek Miklosich. Ateneum. 1891, II, 180—191.

17. Franciszek Miklosich. Muzeum. 1891, VII, 662—671.

18. W sprawie językowej. Muzeum. VII, 196—204.

19. O szyku wyrazów w języku polskim. Muzeum VIII, 71—89.

20. Drobne przyczynki do składni polskiej z uwzględnieniem języków klasycznych. Sprawozdanie gimnazyum III. w Krakowie z r. 1893. 8°, str. 35.

21. O użyciu genetivu w języku polskim. Przyczynek do historycznej składni polskiej. Rozprawy Wydz. filolog. Akad. Umiej. T. XXII. Osobne odbicie. Kraków 1893, 8°, str. 86.

22. Przyczynki do dyalektologii polskiej. Prace filologiczne, IV, str. 280—293.

23. Drobny przyczynek do bibliografii litewskiej. Prace filologiczne, IV, str. 639.

24. Żywot św. Alexego i św. Eustachiusza. Druk krakowski z r. 1529. Sprawozdania Komisyi językowej Akademii Umiejętności, T. V. Osobne odbicie. Kraków 1894, 8°.

25. Historye rzymskie rozmaite (Gesta Romanorum) na podstawie znanych druków, wydane w „Bibliotece pisarzów polskich." Kraków 1894, 8°.

26. Katonowe wiersze (Disticha Catonis) w polskich przekładach w. XVI. (Sprawozd. gimn. III. w Krakowie z r. 1894).

Stanisław Tomkowicz [1]), Dr. fil., konserwator zabytków sztuki i przeszłości. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ul. Wolska, 11.

---

27. O języku Baltazara Opecia w dziele „Żywot Jezu Krysta" z r. 1522. (Czytano na posiedzeniu Wydz. filolog. Akad. Umiej. w październiku 1893).

28. Oceny i sprawozdania w „Museum, Kraju, Slowanskym Sborniku, Pracach filologicznych i w Zeitschrift für die österreich. Gymnasien.

[1]) **Stanisław Tomkowicz**, ur. 1850 r. w Krakowie, tu odbył nauki. Na uniwersytet uczęszczał w Berlinie, Lipsku i w Krakowie, gdzie uzyskał stopień doktora filozofii. Od r. 1887 współredaktor *Czasu*. W roku 1887 mianowany Konserwatorem zabytków sztuki i przeszłości dla sekcyi II, w pow. Nowy Targ, Limanowa, Nowy Sącz, Grybów, Gorlice, Jasło, Krosno.

Ważniejsze prace drukiem ogłoszone:

1) Z wystawy powszechnej. O oddziele sztuki, 1873. (Szereg feiletonów *Czasu*).

2) Barbara Radziwiłłówna u historyków, w rzeczywistości i w poezyi. 1875 (Przegl. polski).

3) Przyczynek do historyi początków romantyzmu w Polsce. Rozprawa Franciszka Wężyka o Poezyi dramatycznej i zdanie o niej sprawy przez deputacyę z grona Warsz. Tow. Przyj. Nauk w roku 1814. (Archiwum do dziejów liter. i oświaty w Polsce. Tom I. 1878).

4) Metrica nec non Liber nationis polonicae universitatis Lipsiensis ab anno 1409, usque ad annum 1600. Archiwum do dziejów liter. i oświaty Tom II. 1881.

5) Z wieku Stanisława Augusta 1882 (2 tomiki przyczynków do historyi literatury i cywilizacyi w Polsce, drukowanych poprzednio w *Czasie* w latach 1879—1882).

6) Restauracya Zamku krak. 1882. (*Wiek* warszawski).

7) O wystawie jubileuszowej pamiątek i zabytków z epoki Jana III, w Krakowie 1883. (Rzecz wspólnie z Jerzym hr. Mycielskim napisana, (Przegląd Polski 1883).

8) Szczątki średniowiecznego zameczku zwanego Wołek. Rzecz napisana wspólnie z Henrykiem Lindquistem 1884. (Sprawozdanie Kom. hist. sztuki. Tom III).

9) Karta z dziejów oświaty w średnich wiekach wyjaśniona przez najnowsze badania niemieckie — stosunek kazań, przedstawień pasyjnych do dzieł plastycznych sztuki religijnej. (Przegląd polski 1884).

10) O potrzebie rozpatrzenia się w zbiorach kazań średniowiecznych, zwłaszcza pasyjnych, nagromadzonych po bibliotekach

Alwin Schultz [1]), Dr. fil. p. z. profesor historyi sztuki na niemieckim uniwersytecie w Pradze, Członek Komisyi rząd. egzaminacyjnej do rysunków, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, tudzież c. k. austryackiego Muzeum dla sztuki i przemysłu w Wiedniu, czł. cz. Towarzystwa do popierania w Czechach niemieckiej umiejętności, sztuki i literatury, Czł. Wydziału Muzeum germańskiego w Norymberdze, Czł. honorowy Tow. śląskiego Muzeum starożytności, Tow. historyi sztuki i Tow. przemysłowego w Wrocławiu, Korespondent śląskiego Towarz. „für vaterländische Cultur" i Tow. śląskiego historycznego w Wrocławiu. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Praga Czeska II. Petrova ul., 27. II.

---

polskich, opracowania ich i częściowego wydania, jako materyału do odtworzenia obrazu zaginionej prawie literatury dramatu kościelnego w Polsce. Referat na zjazd im. Kochanowskiego. 1884. (Archiwum do dziejów lit. i oświaty w Polsce Tom V).

11) Reforma Konserwatorstwa zabytków sztuki w Galicyi. (Przegląd powszechny 1886).

12) Nieco o zabytkach krakowskich, ich miłośnikach i ich niszczycielach. 1888. (Tomik artykułów drukowanych poprzednio w *Czasie* w latach 1887 i 1888).

13) Wystawa zabytków sztuki kościelnej w Wiedniu 1887. (Przegląd powszechny).

14) Rzut oka na dotychczasowe działanie komisyi historyi sztuki istniejącej przy Akademii Umiejętności w Krakowie. (Biblioteka Warsz. 1889).

15) Domy krakowskie (Rozdział w Przewodniku po Krakowie i okolicy, wydanym przez dra J. Kostrzyńskiego). 1891.

16) Gothische Taufbecken aus der Umgegend von Sandez u. Gorlice (Mittheilungen der k. k. Centralcommission für Erhaltung und Erforschung Kunst- u. historischer Denkmale 1891).

17) Zabytki budownictwa m. Krakowa. I. Szpital św. Ducha. Monografia. 1892.

18) Gotische Holzgegenstände der kirchlichen Kunstindustrie in West-Galizien (Mittheilungen der k. k. Centralcomm. 1893).

19) Krzyżtopor. Twierdza magnacka XVII wieku 1894. (Sprawozd. Kom. hist. sztuki. Tom. V (w druku).

[1]) **Alwin Schultz**, ur. 1838 r. w Muskowie na Łużycach; studya gimnazyalne i uniwersyteckie odbył we Wrocławiu, nadto spędził dwa lata w akademii budownictwa w Berlinie. W r. 1864

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

Emanuel Henryk de Noailles, margr., b. Poseł francuski w Stambule. Wybrany d. 7 lipca 1873.

Paryż, rue de Saigon 2.

Henryk v. Zeissberg, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III kl., c. k. Radca dworu, Prof. Uniwersytetu i Człon. Akademii Umiejętności w Wiedniu. Wybrany d. 31 października 1874.

Wiedeń, Czerningasse 22.

---

otrzymał stopień doktora filozofii, w r. 1866 został prywatnym docentem historyi sztuki w Wrocławiu, w r. 1872 tamże profesorem nadzwyczajnym, a od r. 1882 zwyczajnym profesorem niemieckiego Uniwersytetu w Pradze.

Ogłosił drukiem:

1. Über Bau und Einrichtung der Hofburgen im 12 u. 13 Jahrhundert. Berlin 1862.
2. De vita atque operibus magistri Jodoci Tauchen, lapicidae Wratislaviensis saeculo XV florentis. Wratislaviae 1864. (Doctor. Dissertation).
3. Quid de perfecta corporis humani pulchritudine Germani saeculi XII-mi et XIII mi senserint. Wratislaviae 1866 (Habilitations Schrift.).
4. Geschichte der Breslauer Malerinnung bis 1523. Breslau 1866.
5. Beschreibung des Breslauer Rathhauses. Berlin 1868.
6. Beschreibung der Breslauer Bilder-Handschrift des Froissart. Breslau 1869.
7. Schlesiens Kunstleben im 13. und 14. Jahrhundert. Breslau 1870.
8. Schlesiens Siegel bis 1250. Breslau 1871.
9. Schlesiens Kunstleben im 15—18 Jahrhundert. Breslau 1872.
10. Schlesische Kunstdenkmale. Breslau 1875.
11. Die Legende vom Leben der Jungfrau Maria und deren Darstellung in der bildenden Kunst des Mittelalters. Leipzig 1878.
12. Das höfische Leben zur Zeit der Minnesinger. Leipzig 1879, 1880. (Zweite Auflage 1889).
13. Gerhard Heinrich von Amsterdam, Bildhauer in Breslau. Breslau 1880.
14. Untersuchungen zur Geschichte der Schlesischen Maler. Breslau 1882.
15. Kunst und Kunstgeschichte; eine Einführung in das Studium der neueren Kunstgeschichte. Leipzig u. Prag 1884. (Zweite Auflage 1887).
16. Neue Ausgabe des „Weisskunigs“. Wien 1888.

Leonard Piętak, Dr. praw, c. k. Radca dworu, Profesor p. z. prawa rzymskiego, tudzież austryackiego prawa handlowego i wekslowego na Uniwersytecie lwowskim, Prezes c. k. rządowej Komisyi egzam. oddziału prawno-historycznego i Członek tejże w oddziale sądowym, Prezes Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, Członek Rady miejsk. król. stół. m. Lwowa. Poseł do Rady Państwa z miasta Lwowa. Wybrany dnia 10 listopada 1883.

Lwów, ulica Garncarska 19.

Ludwik Kubala, Dr. fil., Profesor c. k. wyższego gimnazyum im. Franciszka Józefa we Lwowie. Wybrany d. 15 listopada 1884.

Lwów, ul. Długosza 17.

Oswald Balzer, Dr. praw, Profesor p. z. prawa polskiego na Uniw. lwowskim, Dyrektor archiwum akt grodzkich i ziemskich we Lwowie, Redaktor „Kwartalnika Historycznego“. Wybrany d. 24 listopada 1888.

Lwów, ulica Małeckiego 5.

Tadeusz Korzon, b. starszy nauczyciel gimnazyum kowieńskiego, Urzędnik zarządu kolei żelaznej nadwiślańskiej w Warszawie. Wybrany dnia 24 listopada 1888.

Warszawa, ul. Widok 20.

Władysław Ochenkowski, Dr. praw, Profesor p. z. ekonomii politycznej na Uniw. lwowskim, b. Profesor Akademii w Monasterze, tudzież Uniw. w Jenie, Członek American Academy of political and social Science, oraz British Economie Association. Wybrany d. 24 listopada 1888.

Lwów, ul. Słowackiego 12.

---

17. Alltagsleben einer deutschen Frau zu Anfang des achtzehnten Jahrhunderts. Leipzig 1890.

18. Deutsches Leben im vierzehnten und fünfzehnten Jahrhundert. Leipzig, Wien, Prag 1892.

19. Allgemeine Kunstgeschichte, vier Bände (vollendet, die demnächst im Verlag von G. Gröse in Berlin erscheint).

Drobne artykuły w „Anzeiger für Kunde deutscher Vorzeit“, w „Mitteilungen der k. k. Central-Commission“, „Zeitschrift für Geschichte und Alterthumskunde Schlesiens“ „Schlesiens Vorzeit“, w publikacyach Towarzystwa „Gesellschaft für vaterländische Cultur“ i t. d.

Tadeusz Pilat, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki, nauki administracyi i austryackiego prawa administracyjnego na Uniwersytecie lwowskim, Człon. c. k. rządowej Komisyi egzaminacyjnej oddziału nauk politycznych, Naczelnik biura statystycznego w Wydziale krajowym, Członek korespondent c. k. centralnej Komisyi statystycznej w Wiedniu, Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego, Członek centralnego komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie, Zastępca delegata tegoż Towarzystwa w c. k. Radzie kolejowej, Członek krajowej Komisyi rolniczej, Członek rady wykonawczej „Macierzy polskiej", Poseł na Sejm krajowy. Wybrany d. 24 listopada 1888.

Lwów, ulica Garncarska 22.

Anatol Lewicki, Dr. fil., Profesor p. z. historyi austryackiej na Uniwersytecie Jagiellońskim, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnas. i real. Wybrany dnia 30 października 1889.

Kraków, Wielopole 4.

Henryk Lisicki, Członek Rady powiatowej samborskiej. Wybrany dnia 31 października 1891.

Kalinów, p. Sambor w Galicyi.

Władysław Abraham, Dr. praw, Profesor p. z. prawa kanonicznego na Uniwersytecie lwowskim, b. docent Uniwersytetu Jagiellońskiego. Członek rząd. Komisyi egz. prawniczo-historycznej i sądowej. Wybrany d. 9 maja 1893.

Lwów, ul. Zimorowicza boczna 7.

Józef Kleczyński, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki i prawa publicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim, kierownik miejskiego biura statystycznego w Krakowie, Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego i korespondent c. k. wiedeńskiej centralnej Komisyi statystycznej. Wybrany dnia 9 maja 1893 roku.

Kraków, ul. Długa 7.

Maksymilian Perlbach, Dr. fil. Wybrany d. 9 maja 1893.

Halle.

Paweł Pierling, kapłan T. J. Wybrany d. 9 maja 1893.

Paryż.

Antoni Prochaska, Dr. fil., Adjunkt archiwum krajowego we Lwowie. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Lwów, ul. Kalecza 10.

Aleksander Semkowicz, Dr. fil., Dyrektor biblioteki Uniwersytetu lwowskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Lwów, ul. Zyblikiewicza 4.

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

Edward Skiba, Dr. fil., b. Profesor fizyki matematycznej na Uniwersytecie Jagiell. Wybrany dnia 7 lipca 1873.

J. Eksc. Włodzimierz hr Dzieduszycki, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Apost. Mości, Kawaler orderu Żel. Kor. I. kl., dożywotni Członek Izby Panów, b. Marszałek krajowy, Poseł na Sejm krajowy. Wybrany d. 14 listopada 1888.
Lwów, Plac franciszkański.

Henryk Kadyi, Dr. wszech nauk lek., p. z. Profesor anatomii na Uniw. lwow., członek czynny c. k. krajowej Rady zdrowia we Lwowie, prezes polsk. Towarzystwa przyrodn. im. Kopernika, członek Tow. anatomicznego w Niemczech, członek honorowy i b. prezes galic. Tow. weterynarskiego, czł. honorowy Tow. ratunkowego w Wiedniu, zastp członka Izby lekarskiej we Lwowie, członek wydziału galic. Tow. muzycznego, b. Profesor anatomii zwierząt domowych w c. k Szkole weterynaryi we Lwowie Wybrany dnia 14 listopada 1888.
Lwów, ul. Zielona 15

Karol Olszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii na Uniwersytecie Jagiellońskim, Członek czeskiej Akademii Nauk i Sztuk w Pradze, Czł. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ul. Jagiellońska 22.

Władysław Gosiewski, wybrany dnia 31 października 1891.
Warszawa. Ordynacka 10.

Antoni Wierzejski, Dr. fil., Profesor zoologii na Uniwersytecie Jagiellońskim, Czł. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych. Wybrany dnia 31 października 1891.
Kraków, Wielopole 6.

Ludwik Birkenmajer, Dr. fil., Profesor matematyki i fizyki w krajowej szkole rolniczej w Czernichowie, docent fizyki matematycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Czernichów pod Krakowem.

Samuel Dickstein, wybrany dnia 9 maja 1893.
Warszawa, ul. Erywańska 8.

Władysław Natanson, Dr. fil. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Kraków, Wolska 17.

Adam Prażmowski, Dr. fil. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Kraków, ul Basztowa 18 II.

Ernest Bandrowski, Dr. fil., Profesor szkoły przemysłowej w Krakowie. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków, Bracka 6.

Tadeusz Browicz, Dr. med., Profesor Uniw. Jagiell. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków, Krupnicza 5.

Władysław Kulczyński, Profesor gimn. św. Jacka w Krakowie, Członek Towarzystwa Im. Kopernika we Lwowie, Tow. zoologiczno-botanicznego w Wiedniu, Tow. eutomologicznego w Waszyngtonie. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków, ul. Niecała 8.

Hugo Zapałowicz, c. k. audytor wojsk. wybrany dnia 4 maja 1894.
Wiedeń, III, Schikanedergasse 6.

†

ZMARLI.

Józef Łepkowski, członek czynny krajowy Wydziału filologicznego od 23 lipca 1872; zmarł w Krakowie d. 26 lutego 1894.

August hr. Cieszkowski, członek czynny zagraniczny Wydziału historyczno-filozoficznego od 7 lipca 1873; zmarł w Poznaniu dnia 12 marca 1894.

Ryszard Roepell, członek czynny zagraniczny Wydziału historyczno-filozoficznego od 7 lipca 1873; zmarł we Wrocławiu dnia 4 listopada 1893.

Poczet Członków nadzwyczajnych.

Leon Halban, Dr. med., Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żel. Kor. III klasy, Profesor p. z. medycyny sądowej i rządowej na Uniwersytecie Jagiell., Lekarz sądowy, Czł. honorowy Tow. lekarzy bukowińskich w Czerniowcach, Człon. honorowy i b. Prezes Tow. lekarsk. krak., Czł. Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. oftalmologicznego w Heidelbergu i Tow. lekarzy polskich w Paryżu, b. Redaktor główny Przeglądu lekarskiego, b. Prof. nadz. medycyny sądowej i policyi lekarskiej w Wydziale prawniczym.

Kraków, Podwale 10.

Leon Chrzanowski, Dr. Praw, Poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy. Członek delegacyi wspólnych austr.-węg.

Kraków.

Edward Fierich, Dr. praw, b. Prof. procesu cywilnego austryackiego oraz prawa handlowego i wekslowego na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Kraków, ul. Floryańska 38.

Maciej Leon Jakubowski, Dr. medycyny i chirurgii, Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żelaz. Korony III klasy, Prof. p. n. pedyatryi, Dyrektor kliniki chorób dziecięcych na Uniwersytecie Jagiell., Członek Tow. lekarskiego krak.

Kraków, Podwale 10.

Marceli Jawornicki, Dyrektor miejskiej Kasy oszczędności w Krakowie.

Kraków, Szpitalna 15.

Mikołaj Kański, b. Adwokat krajowy.

Kraków, Rynek główny 37.

Juliusz Kossak, Artysta-malarz.

Kraków, Plac Latarnia.

Józef Oettinger, b. Profesor historyi medycyny w Uniwersytecie Jagiellońskim.

Kraków, Rynek główny 10.

Antoni Rosner, Dr. medycyny i chirurgii, Magister położnictwa Profesor p. n. z tytułem i char. profesora zwyczajnego patologii i terapii chorób skórnych i wenerycznych, Dyrektor klinik,

tychże chorób na Uniwersytecie Jagiellońskim, b. Prezes Tow. lekarskiego w Krakowie.

Kraków, Rynek główny 22.

Lucyan Rydel, Dr. med. i chir., b. Rektor magn., Profesor p. z. okulistyki, Dyrektor Kliniki okulistycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim, Prymaryusz szpitala św. Łazarza, Członek honorowy Tow. Przyjaciół Nauk w Poznania i Tow. lek. galic., Czł. Tow. lekarskiego wiedeńskiego i krakowskiego, Czł. Tow. oftalmologicznego w Heidelbergu i lekarzy bukowińskich w Czerniowcach.

Kraków, ulica Sławkowska 10.

Władysław Ściborowski, Dr. medycyny, Prezes Tow. Dobroczynności w Krakowie.

Kraków, Pałac Biskupi.

Aleksander Stopczański, Dr. med., Prof. p. z. chemii lekarskiej, zarządzający zakładem chemii lekarskiej na Uniwersytecie Jagiell., Członek Tow. lekarskiego w Krakowie, Człon. koresp. Tow. lekarskiego w Warszawie, przysięgły chemik sądowy.

Kraków, Piaski ad Grzegórzki 12.

Feliks Szlachtowski, Dr. praw, Kaw. ord. Żel. Kor. III klasy, b. Prezydent miasta Krakowa, Adwokat.

Kraków, Podwale 12.

Michał Zieleniewski, Dr. medycyny.

Kraków, ul. Mikołajska 32.

†

ZMARŁ:

Maurycy Jelita Madurowicz, Dr. med., Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego; zmarł w Krakowie d. 12 stycznia 1894 r.

WYKAZ

STAŁYCH KOMISYJ AKADEMICKICH.

A) Na Wydziale filologicznym.

I. Komisya historyi sztuki.

Przewodniczący:
Maryan Sokołowski [1]).

Sekretarz:
Włodzimierz Demetrykiewicz.

Członkowie:

Jan Bołoz Antoniewicz (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Władysław Bartynowski
Maciej Bersohn (Warszawa)
Ferdynand Bostel (Lwów)
Ks. A. Brykczyński (Goworów, pow. Ostrołęcki)
Henryk Bukowski (Stockholm)
Adam Chmiel
Aleksander Czołowski (Lwów)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Edmund Diehl (Warszawa)
Wojciech hr. Dzieduszycki (Jezupol, Galicya)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Józef Dziekoński (Warszawa)
Herman Ehrenberg (Królewiec)
Walery Eliasz
Ks. Jan Fijałek
Ludwik Finkel (Lwów)
Wojciech Gerson (Warszawa)
Zygmunt Hendel
Aleksander Jelski (Zamość, gub. mińska)
Antoni Karbowiak

[1]) Niewymienienie miejsca pobytu oznacza Kraków.

Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Tadeusz bar. Konopka
Juliusz Kossak
Michał Kowalczuk (Lwów)
Stanisław Krzyżanowski
Leonard Lepszy
Andrzej ks. Lubomirski (Lwów)
Władysław Łoziński (Lwów)
Władysław Łuszczkiewicz
Gustaw bar. Manteuffel (Ryga)
Jerzy hr. Mycielski
Sławomir Odrzywolski
Ferdynand Papée (Lwów)
Edward Pawłowicz (Lwów)
Ks. Antoni Petruszewicz (Lwów)
Franciszek Piekosiński
Antoni Prochaska (Lwów)
Tomasz Pryliński
Konst. hr. Przeździecki (Warsz.)
Wład. Przybysławski (Lwów)
Władysław Rebczyński (Lwów)
Jan Nep. Sadowski
Ks. Eust. Skrochowski (Lwów)
Stanisław Smolka
Maryan Sokołowski
Tadeusz Stryjeński
Izydor Szaraniewicz (Lwów)
Jan hr. Szeptycki (Przyłbice)
Stanisław Tomkowicz
Floryan Trawiński (Paryż)
Jan Wdowiszewski
Ludwik Wierzbicki (Stanisławów)
Władysław Wisłocki
Konst. Wojciechowski (Warsz.)
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Julian Zacharjewicz (Lwów)
Teodor Zamięcki.

Członkowie lwowscy Komisyi historyi sztuki stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Władysława Łozińskiego.

II. Komisya językowa.

Przewodniczący:

Józef Majer.

Sekretarz:

Lucyan Malinowski.

Członkowie:

Bolesław Baranowski (Lwów)
Wojciech Biesiadzki (Lwów)
Gerson Blatt (Brody)
Jan Bystroń
Aleksander Brückner (Berlin)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Jan Czubek
Karol Estreicher
Edward Friedner (Lwów)
Antoni Kalina (Lwów)
Władysław Kosiński
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Adam Ant. Kryński (Warszawa)
Ks. Onufry Łepki (Lwów)

Józef Majer
Lucyan Malinowski
Antoni Małecki (Lwów)
Ks. Emilian Ogonowski (Lwów)
Józef Oettinger
Mieczysław Pawlikowski
Piotr Parylak (Stanisławów)
Aleksand. Petrow (Krasnofiumsk)
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Zygmunt Próchnicki (Lwów)
Zygmunt Samolewicz (Lwów)
Józef Tretiak
Jan Werchratski (Lwów)
Władysław Wisłocki
Roman Zawiliński.

III. Komisya do badań w zakresie historyi literatury i oświaty w Polsce.

Przewodniczący:
Kazimierz Morawski.

Sekretarz:
Józef Tretiak.

Członkowie:

Maryan Baraniecki
Michał Bobrzyński (Lwów)
Wilhelm Creizenach
Jan Czubek
Karol Estreicher
Ludwik German (Lwów)
Konstanty Górski
Józef Kallenbach (Fryburg w Szwajcaryi)
Franciszek Karliński
Maksymilian Kawczyński
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Józef Korzeniowski (Paryż)
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Leon Kulczyński
Anatol Lewicki
Lucyan Malinowski
Kazimierz Morawski
Ks. Stefan Pawlicki
Karol Petelenz (Stryj)
Józef Rostafiński
Stanisław Siedlecki
Ignacy Skrochowski (Lwów)
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski
Stanisław Tomkowicz
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Wincenty Zakrzewski
Hugo Zathey
Roman Zawiliński
Maryan Zdziechowski
Teofil Ziemba.

B) Na Wydziale historyczno-filozoficznym.

I. Komisya historyczna.

Przewodniczący:
Franciszek Piekosiński.

Dyrektor zbiorów i wydawnictw:
Wincenty Zakrzewski.

Sekretarz:
Anatol Lewicki.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Ferdynand Bostel (Lwów)
W. A. Bruchnalski (Lwów)
Ks. Julian Bukowski
Zygmunt Celichowski (Kórnik)
Ks. Władysław Chotkowski
Leon Chrzanowski
Michał Chyliński
Zygmunt Cieszkowski
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Bolesław Czarnik (Lwów)
Wiktor Czermak
Aleksander Czołowski (Lwów)
Bronisław Dembiński (Lwów)
Hubert Ermisch (Drezno)
Karol Estreicher
Ks. Jan Fiałek
Ludwik Finkel (Lwów)
Zygmunt Gloger (Jeżów)
Ks. Tadeusz Gromnicki
Ludwik Grossé (Wielkie, poczta Kurów)
Alfred Halban
Aleksander Hirschberg (Lwów)
Zdzisław Hordyński (Lwów)
Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Franciszek Kluczycki
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniazołucki
Feliks Koneczny
Józef Korzeniowski (Paryż)
Aleksand. Kraushar (Warszawa)
Stanisław Krzyżanowski
Ludwik Kubala (Lwów)
Ks. Stanisław Kujot (Pelplin)
Saturnin Kwiatkowski (Lwów)
Jan Leniek (Tarnów)
Józef Lekszycki (Poznań)
Anatol Lewicki
Antoni Lorkiewicz (Stanisławów)
Ks. Jan Łukowski (Gniezno)
Maurycy Maciszewski (Tarnopol)
Antoni Małecki (Lwów)
Kazimierz Morawski
August Mosbach (Wrocław)
Jerzy hr. Mycielski
Fryderyk Papée (Lwów)
Alfred Parczewski (Kalisz)

Emil Partycki (Lwów)
Maksymilian Perlbach (Halle)
Ks. Ant. Petruszewicz (Lwów)
Rudolf Philipi (Berlin)
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Karol Potkański
Antoni Prochaska (Lwów)
Konst. hr. Przezdziecki (Warsz.)
Stanisław Ptaszycki (Petersburg)
Kaz. Pułaski (Kamieniec Podol.)
Zygmunt Radzimiński
R. Reicke (Królewiec)
Karol Reifenkugel (Czerniowce)
Henryk Sawczyński (Lwów)
Aleksander Semkowicz (Lwów)
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Izydor Szaraniewicz (Lwów)
Alojzy Szarłowski
Stanisław hr. Tarnowski
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Kazimierz Waliszewski (Paryż)
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Józef Wolff (Petersburg)
Wincenty Zakrzewski.

Członkowie lwowscy Komisyi historycznej stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Antoniego Małeckiego.

II. Komisya prawnicza.

Przewodniczący:

Fryderyk Zoll.

Sekretarz:

Bolesław Ulanowski.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Józef Brzeziński
Leon Cyfrowicz
Włodzimierz Czerkawski
Maciej Czyszczan (Wiedeń)
Edward Fierich
Ksawery Fierich
Piotr Górski
Faustyn Jakubowski
Józef Jasiński
Mikołaj Kański
Franciszek Kasparek
Józef Kleczyński
Edmund Krzymuski
Kazimierz Laskowski
Juliusz Leo
Józef Louis (Wiedeń)
Józef Milewski
Stefan Muczkowski
Józef Oczapowski
Franciszek Piekosiński

Józef Rosenblatt
Feliks Szlachtowski
Wincenty Tarłowski
Bolesław Ulanowski
Ignacy Zborowski
Fryderyk Zoll.

C) Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym.

I. Komisya fizyograficzna.

Przewodniczący:

Feliks Kreutz.

Sekretarz:

Władysław Kulczyński.

Członkowie:

Ks. Ant. Andrzejowski (Skała)
Ernest Bandrowski
Franciszek Bartonec (Siersza)
Feliks Berdau (Warszawa)
Franciszek Bieniasz
Lud. Birkenmajer (Czernichów)
Franciszek Błocki (Lwów)
Franciszek Błoński (Plisków na Ukrainie, p. Lipowiec)
Kazimierz Bobek (Przemyśl)
Ks. Józef Boeger (Tarnopol)
Adolf br. Brunicki (Lubień)
Julian br. Brunicki (Podhorce)
Geiza Bukowski (Wiedeń)
F. Chłapowski (Poznań)
T. Ciesielski (Lwów)
Edward Claus (Żywiec)
Julian Cofalka (Jaworzno)
Napoleon Cybulski
Jan Czarnecki (Kaczanówka)
J. Czerkawski (Lwów)
Franciszek Czerny
Ks. Romuald Czeżowski (Tarnopol)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Henryk Dziedzicki (Warszawa)
Józef Dziędzielewicz (Kołomyja)
B. Eichler (Międzyrzec, gub. siedlecka)
Adolf Engel (Rzeszów)
Zygmunt Fiszer
Piotr Giermański (Tarnopol)
Emil Godlewski
Leon Gumkiewicz (Wadowice)
Bronisław Gustawicz
Roman Gutwiński (Podgórze)
Franciszek Hahn (Bochnia)
W. Hankiewicz (Lwów)
Julian Hawrysiewicz (Ożydów, Galicya)
Edward Hückel (Lwów)

Emil Partycki (Lwów)
Maksymilian Peribach (Halle)
Ks. Ant. Petruszewicz (Lwów)
Rudolf Philipi (Berlin)
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Karol Potkański
Antoni Prochaska (Lwów)
Konst. hr. Przezdziecki (Warsz.)
Stanisław Ptaszycki (Petersburg)
Kaz. Pułaski (Kamieniec Podol.)
Zygmunt Radzimiński
R. Reicke (Królewiec)
Karol Reifenkugel (Czerniowce)
Henryk Sawczyński (Lwów)
Aleksander Semkowicz (Lwów)
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Izydor Szaraniewicz (Lwów)
Alojzy Szarłowski
Stanisław hr. Tarnowski
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Kazimierz Waliszewski (Paryż)
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Józef Wolff (Petersburg)
Wincenty Zakrzewski.

Członkowie lwowscy Komisyi historycznej stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Antoniego Małeckiego.

II. Komisya prawnicza.

Przewodniczący:

Fryderyk Zoll.

Sekretarz:

Bolesław Ulanowski.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Józef Brzeziński
Leon Cyfrowicz
Włodzimierz Czerkawski
Maciej Czyszczan (Wiedeń)
Edward Fierich
Ksawery Fierich
Piotr Górski
Faustyn Jakubowski
Józef Jasiński
Mikołaj Kański
Franciszek Kasparek
Józef Kleczyński
Edmund Krzymuski
Kazimierz Laskowski
Juliusz Leo
Józef Louis (Wiedeń)
Józef Milewski
Stefan Muczkowski
Józef Oczapowski
Franciszek Piekosiński

Ks. Leon Wojtowicz (Smolnik)
Eustachy Wołoszczak (Lwów)
Józef Wyczyński (Truskawiec)
Ks. Wład. Zaborski (Tarnopol)
Hugo Zapałowicz (Wiedeń)
Stanisław Zaręczny
Michał Zieleniewski
Bronisław Znatowicz (Warsz.)
Rudolf Zuber (Lwów).

Prace tej Komisyi są rozdzielone na 4 sekcye pod kierunkiem: 1) *meteorologiczna*, prof. Karlińskiego; 2) *geologiczno-orograficzna*, prof. Kreutza; 3) *botaniczna*, prof. Rostafińskiego; 4) *zoologiczna*, prof. Kulczyńskiego.

II. Komisya antropologiczna.

Przewodniczący:
Jan Baudouin de Courtenay.

Sekretarze:
Kazimierz Kostanecki.
Roman Zawiliński.

Członkowie:

Jan Baudouin de Courtenay
Jan Biela (Drohobycz)
Gustaw Blatt (Brody)
Jan Buszek
Jan Bystroń
Stanisław Ciszewski (Zagrzeb)
Napoleon Cybulski
Adolf Černý (Hradec králove)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Tadeusz Dowgird (Olemborg, gub. Kowieńska)
Leon Dudrewicz (Warszawa)
Władysław Dybowski (Niańków na Litwie)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Zygmunt Głogier (Jeżewo)
Józef Grajnert (Warszawa)
Michał Greim (Kamieniec Pod.)
Wojciech Grzegorzewicz
Julian Talko Hryncewicz (Troickosowk, Syberya)
Edward Jelinek (Praga czeska)
Jan Karłowicz (Warszawa)
Władysław Kosiński
Kazimierz Kostanecki
Sz. hr. Koziebrodzki (Chlebów)
Władysław Kryże (Warszawa)
Władysław Łuszczkiewicz
Józef Majer
Lucyan Malinowski
Leonard Masing (Dorpat)
Ernest Muka (Fryburg saski)
Czesław Neymann (Winnica)
Władysł. Olechnowicz (Lublin)
Godfryd Ossowski (Tomsk)

Tadeusz Pilat (Lwów)
Wład. Przybysławski (Uniże)
Zygmunt Radzimiński (Siwki)
Józef Rostafiński
Jan Nep. Sadowski
Jerzy Sauerwein (Banteln w Hanowerze)
Władysław Ściborowski
Ks. Wład. Siarkowski (Kielce)
Ludwik Stieda (Królewiec)
Jan Świętek (Podgórze-Płaszów)
Ludwik Teichmann
Maryan Udziela (Sierszа)
Seweryn Udziela (Wieliczka)
Zygm. Wierzchowski (Ropczyce)
Adam Zakrzewski (Warszawa)
Roman Zawiliński
Michał Żmigrodzki (Sucha).

Stacya Naukowa w Paryżu.

Biblioteka Polska (6, Quai d'Orléans).

Komitet miejscowy:

Ludomir Gaden, Zastępca Przewodniczącego*); Józef Rusteyko, Podskarbi; Władysław Mickiewicz, Sekretarz;

Delegat Akademii: Dr. Józef Korzeniowski,
Bibliotekarz: Dr. Edward Porębowicz.

*) Przewodniczący Komitetu, ks. Władysław Czartoryski, zmarł w ciągu druku Rocznika, 23 czerwca 1894.

BIURO AKADEMII.

(Według §. 23 Statutu Biuro znajduje się pod zarządem Sekretarza Generalnego.)

(Godziny urzędowe 10—2).

SKŁAD.

Adjunkt: Dr. Feliks Koneczny.
Podskarbi: Wilibald Śleczkowski.
Rachmistrz: Bolesław Antoniewicz.
Dyurnista: Henryk Dobrowolski.

Bibliotekarz: Dr. Stanisław Windakiewicz.

Woźny: Ludwik Słowiński.

Sprzedaż wydawnictw powierzoną ma:
Księgarnia Spółki Wydawniczej Polskiej w Krakowie (Pałac Spiski).

Tadeusz Pilat (Lwów)
Wład. Przybysławski (Uniże)
Zygmunt Radzimiński (Siwki)
Józef Rostafiński
Jan Nep. Sadowski
Jerzy Sauerwein (Banteln w Hanowerze)
Władysław Ściborowski
Ks. Wład. Siarkowski (Kielce)
Ludwik Stieda (Królewiec)
Jan Świętek (Podgórze-Płaszów)
Ludwik Teichmann
Maryan Udziela (Sierszа)
Seweryn Udziela (Wieliczka)
Zygm. Wierzchowski (Ropczyce)
Adam Zakrzewski (Warszawa)
Roman Zawiliński
Michał Żmigrodzki (Sucha).

Stacya Naukowa w Paryżu.

Biblioteka Polska (6, Quai d'Orléans).

Komitet miejscowy:

Ludomir Gadon, Zastępca Przewodniczącego*); Józef Rusteyko, Podskarbi; Władysław Mickiewicz, Sekretarz;

Delegat Akademii: Dr. Józef Korzeniowski,
Bibliotekarz: Dr. Edward Porębowicz.

*) Przewodniczący Komitetu, ks. Władysław Czartoryski, zmarł w ciągu druku Rocznika, 23 czerwca 1894.

BIURO AKADEMII.

(Według §. 23 Statutu Biuro znajduje się pod zarządem Sekretarza Generalnego.)

(Godziny urzędowe 10—2).

SKŁAD.

Adjunkt: Dr. Feliks Koneczny.
Podskarbi: Wilibald Śleczkowski.
Rachmistrz: Bolesław Antoniewicz.
Dyurnista: Henryk Dobrowolski.

Bibliotekarz: Dr. Stanisław Windakiewicz.

Woźny: Ludwik Słowiński.

Sprzedaż wydawnictw powierzoną ma:
Księgarnia Spółki Wydawniczej Polskiej w Krakowie (Pałac Spiski).

POSIEDZENIE PUBLICZNE

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

dnia 5 maja 1894 r.

I.

PRZEMÓWIENIE

JEGO EKSCELLENCYI ZASTĘPCY PROTEKTORA JULIANA DUNAJEWSKIEGO.

W zastępstwie i z polecenia Jego Ces. i Król. Wysokości Najdostojniejszego Protektora naszego, mam zaszczyt zagaić dzisiejsze posiedzenie i powitać Szanownych członków Akademii, zebranych celem wysłuchania sprawozdania z czynności Akademii w roku ubiegłym.

Z tego sprawozdania wynika, że w tymże roku, tak jak i w poprzednich latach, czynności Akademii we wszystkich gałęziach wiedzy rozwijały się i postępowały pomyślnie.

Nie jest mojem zadaniem i zamiarem wyliczać wszystkie te czynności, lub je omawiać. Dwie jednakże niech mi wolno będzie podnieść, które winny wzbudzić zajęcie nietylko u zawodowych uczonych.

Mam tu na myśli przygotowawcze prace do wydawnictwa Słownika języka staropolskiego.

Będzie to wielką zasługą Akademii zapoznać dzisiejszą generacyą z zapomnianymi już skarbami

naszego języka i oczyścić mowę ojczystą od wyrazów nagle, i wskutek chwilowej potrzeby sztucznie, a nieorganicznie tworzonych.

Zapewne także ogólne obudzą zajęcie wyciągi z aktów kapitulnych: gnieźnieńskich, poznańskich i włocławskich z XV stulecia, które ułatwią nam głębsze poznanie stosunków wewnętrznych Polski w XV wieku. Bardzo zaś cenny materyał do zewnętrznych stosunków w XV stuleciu podaje nam *Codex epistolaris saeculi XV*, obejmujący przeszło 500 dokumentów.

Wogóle z całego sprawozdania powziąść można to przekonanie, że Akademia nasza gorliwą pracą swoich członków, pod pełnym poświęcenia kierunkiem swego Zarządu wytrwale dąży do spełnienia swoich szczytnych zadań. Jest ona i, da Bóg, będzie zawsze twierdzą, przechowującą skarby języka i dziejów naszych. Jest ona pochodnią, która swem jasnem i spokojnem światłem rozświeca przeszłość, a teraźniejszości wśród rozterek chwili wskazuje jedyną skuteczną drogę poważnej pracy — miary — i prawdy.

Posiedzenie otwarte.

II.

PRZEMÓWIENIE

WICEPREZESA FRYDERYKA ZOLLA.

Smutne zdarzenie stało się powodem, że tym razem nie Prezes Akademii, ale jego zastępca stoi na tem miejscu i że na niego spada zaszczytny obowiązek zabrania głosu w tem dostojnem zgromadzeniu.

Pozwolisz więc Ekscellencyo, że się naprzód zwrócę ku Tobie, aby najuprzejmiej z całą serdecznością podziękować Ci za słowa wysokiego uznania, z jakiemi się o działalności Akademii wyrazić i nas wszystkich do dalszych prac zachęcić raczyłeś.

Prac tych przybywa istotnie coraz więcej, a przytem wypada mi ten nader pocieszający zaznaczyć objaw, że ich dostarczają ziomkowie ze wszystkich dzielnic dawnej Polski. Tem łatwiej przychodzi też najwyższej instytucyi naszej naukowej dorzucać coraz więcej cegiełek do ogólnego rozwoju nauki w każdym jej kierunku, co znów świadczy niewątpliwie o wielkiej żywotności naszego narodu i podnosi w oczach

całego świata to jego znaczenie, którego żaden wróg ani zatrzeć, ani uszczuplić nie jest w stanie.

Ruch wydawniczy w naszej Akademii rozwinął się już do tego stopnia, że spowodował nawet przekroczenia w niektórych rubrykach budżetowych, a więc i wstrzymanie kilku ważnych publikacyj, jednak Akademia ma niepłonną nadzieję, że właśnie gorliwa tylko praca coraz wydatniejszą przynosić jej będzie pomoc.

Jakoż Sejm krajowy już w roku bieżącym podniósł udzielaną dotąd subwencyą roczną do kwoty 30.000 złr., za co niech mi wolno będzie z tego tu miejsca, naszej reprezentacyi krajowej głęboką wyrazić wdzięczność. Spodziewamy się też pozyskać wkrótce znaczne podwyższenie dotacyi z funduszów państwa, będąc pewni, że starania zarządu w tym kierunku podjęte, tak ze strony JE. p. Ministra Oświaty, jakoteż ze strony naszej delegacyi w Radzie państwa silnego doznają poparcia.

Kto uważnie przeczyta coroczne sprawozdania Akademii, ten może dokładnego nabrać przekonania o dotychczasowej jej działalności, jednakże Zarząd Akademii, pomny wysokiego znaczenia wystawy krajowej, postanowił wystąpić na niej i w obrazowem, każdemu przystępnem zestawieniu zdać krajowi i narodowi rachunek z całego akademicznego ruchu naukowego. Będzie to ważny przyczynek do wykazania ogólnego narodowego postępu na polu oświaty i cywilizacyi.

Ważną nader instytucyą, której cenne materyały dały powód do kilku znakomitych publikacyj naszej Akademii, jest istniejące od niedawna w naszem mieście Muzeum XX. Czartoryskich, zwłaszcza jego biblio-

teka. Aby instytucya ta byt swój utrwalonym mieć mogła w Krakowie, w tem interesowany jest nietylko jej właściciel, ale nasze miasto, nasz kraj, a najwięcej nasza Akademia i Uniwersytet Jagielloński. Wielką też radością byliśmy przejęci, kiedy ks. Władysław Czartoryski poczynił u rządu kroki celem utworzenia ordynacyi, albowiem w ten tylko sposób można było najpewniej dojść do określonego powyżej celu. Tymczasem sprawa ta nie postępowała naprzód. Aby ją poruszyć, Zarząd Akademii za pośrednictwem JE. pana Wiceprotektora udał się do Jego Cesarskiej Wysokości Arcyksięcia Karola Ludwika, który natychmiast sprawą powyższą się zająć i Zarząd Akademii na ręce p. Wiceprotektora zawiadomić raczył, że na mocy Najwyższego postanowienia Ministerstwo sprawiedliwości wniosło już w tych dniach projekt ustawy względem utworzenia rzeczonej ordynacyi do Izby panów Rady państwa. Tak więc spodziewać się należy, że powszechne w tym kierunku życzenie wszystkich sfer naszych naukowych w krótkim czasie spełnionem zostanie, a wtedy dług nasz gorącej wdzięczności względem wspaniałomyślnego założyciela Akademii i dostojnego jej Protektora zwiększy się nowem zobowiązaniem.

Im więcej tych zobowiązań, tem silniejszym staje się węzeł, który nasz kraj łączy z Najdostojniejszą Osobą ukochanego Monarchy, spełnianie zaś tych zobowiązań, spłacenie pozaciąganych długów węzła tego bynajmniej nie osłabia, lecz go hartuje i coraz bardziej wzmacnia.

Akademia ma znów najlepszą sposobność wywiązania się z tych zobowiązań, skoro je uskutecznić

może przez ścisłe i gorliwe spełnianie zaszczytnego i wysokiego na nią włożonego zadania. Postępując tą drogą, Akademia z jednej strony podnosi imię narodu i wzbudza cześć dla niego w całym świecie cywilizowanym, z drugiej zaś strony składa najpiękniejszy hołd wdzięczności Temu, komu zawdzięcza swe istnienie, i który wskazał światu jedyny sposób, za pomocą którego zdobywa się serca narodów.

Czy i jak dalece Akademia w ubiegłym roku powyższe zadanie spełniła, okaże sprawozdanie, do którego odczytania zapraszam pana Sekretarza Generalnego.

III.

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego

z czynności Akademii

od maja 1893 do maja 1894 r.

Korzystając już powtórnie z dokonanej przed dwoma laty zmiany Statutu, mogliśmy i w tym roku powołać do grona Akademii znaczniejszą ilość nowych członków; wybory wczoraj odbyte dały nam przybytek sił nowych, który podajemy obecnie do publicznej wiadomości. Wybrani zostali:

Na Wydziale filologicznym:

na członków korespondentów:

Dr. Jan Bystroń, profesor gimnazyalny w Krakowie, Dr. Alwin Schultz, profesor uniwersytetu niemieckiego w Pradze, i Dr. Stanisław Tomkowicz, współredaktor „Czasu“ w Krakowie.

Na Wydziale historyczno-filozoficznym:

na członka czynnego krajowego:

dotychczasowy członek-korespondent, Dr. Bolesław Ulanowski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

na członków korespondentów:

Aleksander Jabłonowski w Warszawie
Aleksander Rembowski, bibliotekarz w Warszawie.

Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym:
na członków korespondentów:

Dr. Ernest Bandrowski, profesor szkoły przemysłowej w Krakowie; Dr. Tadeusz Browicz, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego; Władysław Kulczyński, profesor gimnazyalny w Krakowie; Jan Ptaszycki i Julian Sochocki, prof. Uniw. w Petersburgu i Dr. Hugo Zapałowicz, audytor wojskowy w Wiedniu.

Wybory pp. Jabłonowskiego, Rembowskiego, Ptaszyckiego i Sochockiego, jako członków zagranicznych, wymagają zatwierdzenia Najjaśniejszego Pana.[1])

Obok tego przybytku sił nowych, staje niestety przed oczyma widok strat i bolesnych ubytków, od których los nie uchronił nas w roku ubiegłym; śmierć wyrwała z naszego grona ludzi takich, jak August Cieszkowski, Józef Łepkowski, Ryszard Roepell.

---

[1]) W ciągu ubiegłego roku Najjaśniejszy Pan raczył zatwierdzić dokonane ostatnim razem wybory Henryka Sienkiewicza na członka czynnego, tudzież Piotra Chmielowskiego, Samuela Dicksteina, Władysława Natansona, Maksymiliana Perlbacha i O. Pawła Pierlinga S. J. na członków-korespondentów.

Urzędowe zawiadomienie o dokonanem zatwierdzeniu doszło Akademią po posiedzeniu publicznem.

August Cieszkowski, uczeń niemieckich mistrzów, wyszedł ze szkoły Hegla i przejął się jej systemem. Niemieckie piętno nie wyryło się jednak na jego indywidualności, tak odrębnej i oryginalnej. Był to raczej mędrzec grecki, który odżył w polskim szlachcicu. Wzbijał się lotem orlim w sfery metafizycznych zagadnień, ale nigdy nie tonął w abstrakcyi; na wyżynach filozoficznego myślenia czerpał siły w poczuciu obywatelskiem, w miłości kraju i narodu, któremu służył wiernie myślą, słowem i czynem. Poszedł do obcych mistrzów po broń, którą pragnął walczyć z ich własnymi błędami. Dawni nasi rycerze kresowi potykali się z wyznawcami panteistycznego Ałłacha; ich potomek u progu zawodu naukowego, stanął do turnieju z szermierzem filozofii panteistycznej i wysadził go z siodła. Mistrze jego mówili, że ludzkość w swym pochodzie dziejowym doszła do ostatniego, najdoskonalszego wyrazu dążeń i pragnień, usprawiedliwionych filozoficznem myśleniem. Polak wzdrygnął się na to, myśliciel, rozpoznający bystro ramy ustroju społecznego, nie mógł uznać tego jałowego optymizmu historyozoficznej konstrukcyi i w jej miejsce postawił inną, w której drga nuta, utrzymująca siły żywotne każdego Polaka, nuta niezachwianej nadziei w lepszą przyszłość. Bliźnięca symbioza myśli wiązała Cieszkowskiego z Krasińskim. Trudno dotąd ocenić, ile filozof wpłynął na poetę, poeta na filozofa. Bądź co bądź, tyle poezyi wsiąkło w filozofią Augusta Cieszkowskiego, że i w tem jest on tak podobny do greckich mędrców, tak odstaje od swoich nauczycieli. Jego prace filozoficzne zachowają na zawsze odrębny urok wytwornych dzieł lite-

rackich, które ostaną się w piśmiennictwie filozoficznem jako trwałe pomniki polskiej myśli, wyćwiczonej na obcych wzorach. A godzi się przypomnieć, że Cieszkowskiego filozofa znamy podobno jeszcze bardzo niedostatecznie. Zdawało się, że rychło zakończył tak świetnie rozpoczęty zawód; dziś wiadomo, że połowa jego spuścizny literackiej, złożona w kilku dalszych tomach Ojczenasza, ukaże nam się dopiero teraz po jego zgonie. Lepiej, dokładniej zna go świat naukowy, na obczyźnie bardziej niż u nas, uznając w nim jednego z najbystrzejszych myślicieli naszego wieku, który przed laty podjął doniosłe zagadnienie z dziedziny nauk społecznych i dostarczył do ich rozwiązania tak głębokich spostrzeżeń, że i dziś jeszcze nauka międzynarodowa zwraca się ku nim z żywem zajęciem, żywszem niźli przed pięćdziesięciu laty, w epoce pełnej twórczości naukowej Augusta Cieszkowskiego. Francuskie jego prace: „Du crédit et de la circulation“, „De la pairie et de l'aristocratie moderne“ staną pośród niezmierzonego plonu współczesnego piśmiennictwa naukowego w rzędzie tych nielicznych pomników literackich, z którymi i nauka nie przestanie liczyć się w przyszłości, gdy tyle dzieł i tyle imion o wiele głośniejszych utonie w zapomnieniu.

Przed rokiem składaliśmy na tem miejscu hołd pamięci Józefa Supińskiego. Dziś znów staje nam przed oczyma jego postać obok Augusta Cieszkowskiego. Jednemu i drugiemu brakło atmosfery, bez której twórczość zanika, brakło właściwego pola działania, uczniów i czytelników. Czy dziś jest lepiej? W naszym zakątku bezwarunkowo lepiej, tem większa na nas od-

powiedzialność, ale i podnieta w pracy tem większa, bo składając do grobu wielkich prawdziwie uczonych przeszłego pokolenia, możemy śmiało stwierdzić, bez przesady i bez przechwałki, że myśl polską stać na to, by przodowała nawet w zdobyciu prawd naukowych, mimo pęt, które ją trzymają w uwięzi.

Józef Łepkowski był wybitnym przedstawicielem typu, który niebawem należeć będzie już do historyi. Wierny, kochający syn starego Krakowa, rozmiłował się od lat najmłodszych w jego pomnikach, w wszelkich zabytkach przeszłości, w wszystkiem, co tchnęło wonią ubiegłych wieków, w czem z poza pyłu i omszałej stęchlizny przebłyskiwał promyk zgasłego blasku. Oczarowany urokiem dawnych zabytków, rzucił zawód praktyczny, do którego się był sposobił i bez myśli o jutrze oddał się całem sercem kultowi narodowych relikwij. I była w nim taka potęga namiętnego zamiłowania w starożytnościach, że twardą pracą samouka nabył w krótkim czasie rozległą, zdumiewającą znajomość rzeczy w ukochanym przedmiocie i zdobył nią sobie szybko uznanie nietylko w kraju ale i u zagranicznych towarzystw archeologicznych, które go zaliczyły w poczet swych członków; co zaś ważniejsze, w okolicznościach wielce jeszcze trudnych i nieprzychylnych, zdobył Uniwersytetowi Jagiellońskiemu katedrę archeologii z tem przeznaczeniem wyraźnem, że jej celem miała być uprawa rodzimych swojskich starożytności. Za trwałą, niespożytą zasługę poczytywanem będzie mu zawsze utworzenie Gabinetu archeologicznego, jednego z najcenniejszych zbiorów Uniwersytetu Jagiellońskiego, i restauracya grobów królew-

skich na Wawelu. Umiejętne badanie naszych starożytności na inne dziś weszło tory, rozszczepiło się na różne gałęzie i specyalności; każda z nich jednak z czcią uznaje zasługi Łepkowskiego, który przez długie lata dźwigał ciężar zadania, rozdzielonego dzisiaj nietylko na wielu pracowników, ale nawet na instytucye całe i korporacye. Trzeźwiejsze dzisiaj czasy i doskonalsza metoda badań; oby im dalej przyświecał ten sam zapał, ta sama gorąca miłość przeszłości, która ożywiała skrzętną pracę ś. p. Józefa Łepkowskiego.

Ryszard Roepell, Nestor obcych badaczy pracujących w dziedzinie historyi polskiej, zmarł w Wrocławiu 4 listopada 1893. Pół wieku z górą minęło od wyjścia jego głównego dzieła, obejmującego dzieje epoki Piastowskiej. Zasługa tej pracy ukaże nam się jasno, jeśli zważymy obfitość materyału, który wzrósł od tego czasu, a przyznamy, że dotąd literatura nasza nie posiada dzieła, któreby zastąpiło książkę Roepella, że i dziś jeszcze każde badanie z zakresu czasów Piastowskich musi się ściśle z nią liczyć. Dzisiejsze pokolenie naszych historyków na tej książce uczyło się metody badania i nie przesadzę pewno, jeżeli powiem, że każdy z nich, póki mu życia stanie, z szczególnym pietyzmem będzie ją brał do ręki. Po wydaniu tej książki, Roepell zamilkł na długie lata, przerwane tylko wydaniem pracy o rozszerzeniu prawa magdeburskiego w Polsce. Zaprzątnięty zawodem nauczycielskim i zawodem parlamentarnym, u schyłku dopiero długiego swego żywota chwycił znowu za pióro, aby nas obdarzyć dwiema cennemi pracami z dziejów polskich XVIII wieku. Tak zaranie i zachód politycznego bytu Polski rozja-

śnił swemi dziełami; zawsze ten sam, w sądzie umiarkowany, szczery miłośnik prawdy, zjednał sobie rzetelny szacunek w naszem gronie i zasłużył na wdzięczną pamięć. Żegnamy w nim zacnego, nieuprzedzonego badacza, sympatyczny typ uczonego niemieckiego, którego wrzawa walk politycznych, mimo czynnego udziału w życiu publicznem, nie sprowadziła z bitego gościńca sumiennego szukania prawdy, nie zachwiała w poczuciu sprawiedliwości.

Z grona członków nadzwyczajnych straciliśmy ś. p. Maurycego Madurowicza, profesora ginekologii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Niegdyś czynny, gorliwy członek Towarzystwa naukowego, z jego przeobrażeniem w Akademią, przestał brać bezpośredni udział w jej pracach, odkąd praktyczne gałęzie medycyny wykluczone zostały z zakresu jej zadań. Węzeł jednak, który nas z nim łączył, pozwala Akademii na tem miejscu złożyć hołd pamięci i zasługom znakomitego profesora i lekarza, całą duszą oddanego swemu zawodowi, którego świeżą stratę tyle wdzięcznych rodzin z Uniwersytetem Jagiellońskim podziela.

Wydział filologiczny wydał w roku ubiegłym trzy tomy Rozpraw, XIX — XXI; dwa następne znajdują się pod prasą.

Z dziedziny **Filologii porównawczej** czł. cz. prof. Dr. Jan Baudouin de Courtenay zamieścił w wydawnictwach naszych pierwszą część obszerniejszej pra-

cy p. t. „Próba teoryi alternacyj fonetycznych“ i objaśniał niektóre zagadnienia z dziedziny akomodacyi fonetycznej w języku polskim i w sanskrycie przy spotkaniu się dwóch niepodzielnych jednostek syntaktycznych czyli dwóch wyrazów i złożył spostrzeżenia w przedmiocie etymologii kilkunastu wyrazów.

Z zakresu **Filologii klasycznej** Prof. Dr. Leon Sternbach, czł. kor., podał znów obfitą wiązankę studyów nad rękopisami greckimi Biblioteki Narodowej w Paryżu i Biblioteki Watykańskiej. Znajdują się w nich (*Fabularum Aesopiarum sylloge inedita*) cenne przyczynki do krytyki bajek Ezopa, których zbiór nieznany z XII wieku (Cod. Par. Suppl. gr. Nr. 690) a po raz pierwszy obecnie w publikacyach naszych wydany, różni się wielce od ustalonego dotychczas tekstu, a odznacza się brakiem późniejszych naleciałości okresu bizantyńskiego. W osobnej rozprawie: *Lectiones Aesopiae*, autor objaśnia krytycznie waryanty tej nowej edycyi pod względem gramatycznym, leksykalnym, stylistycznym i rzeczowym. W trzech innych pracach prof. Sternbach podaje nowe przyczynki do literatury gnomiczno-apoftegmatycznej, *Symbola gnomica* (Cod. Paris. 1168), *Gnomologium Parisinum ineditum* (Cod. Paris. Suppl. gr. 134) i *Gnomologium vaticanum ineditum*. Wreszcie ten sam autor złożył rozprawę gramatyczną: „O itacyzmie greckim“.

Badania w przedmiocie **Filologii słowiańskiej** odnosiły się także i w tym roku przeważnie do historyi języka polskiego, rozciągając się na cały jej obszar, od

najdawniejszych zabytków aż do literatury XVIII stulecia. Tu należą: Dra Franciszka Krčeka: Studya nad Modlitewnikiem Nawojki, Dra Jana Bystronia: Właściwości językowe w dziele: Żywot Pana Jezusa Krysta przekładania Baltazara Opecia, prof. Dra Lucyana Malinowskiego czł. cz., rozprawa: O języku komedyj ks. Franciszka Bohomolca. Prócz tego złożono dwie prace z zakresu dyalektologii polskiej: Gersona Blatta Gwara ludowa wsi Pysznica (pow. niski) i ś. p. Bolesława Dembowskiego: Słownik gwary podbalskiej.

W ostatnich miesiącach zajęto się raźniej pracami przygotowawczemi do większego przedsięwzięcia naukowego, którego potrzeba od dawna dawała się uczuwać, t. j. do Słownika języka staropolskiego, który polegać będzie na opracowaniu leksykograficznem wszystkich najdawniejszych zabytków języka aż do pierwszych druków z początku XVI wieku. Od dawna już gromadzono materyały do tego wydawnictwa pod kierunkiem czł. cz. prof. Lucyana Malinowskiego, brak funduszów jednak wstrzymywał te roboty i odstraszał od przyspieszania wydawnictwa, na którego dokonanie nie starczyłoby środków. Wyszło to tylko na korzyść zamierzonego wydawnictwa, gdyż w ostatnich właśnie latach odkryto kilka starych pomników językowych, które obecnie będzie można uwzględnić. Niedostatkowi środków zaradziło zrealizowanie legatu ś. p. hr. Rostworowskiego, który 3000 rs. przeznaczył wyraźnie na cele wydawnictwa Słownika polskiego. Akademia wstawiła na cel robót przygotowawczych kwotę 800 zł. wa. z własnych funduszów w budżet tegoroczny,

wobec czego możebną było rzeczą zająć niemi stale czterech współpracowników, którzy jęli się systematycznego opracowania zabytków języka staropolskiego pod względem leksykograficznym. W ciągu roku ubiegłego przesiedlił się do Krakowa czł. cz. Dr. Jan Baudouin de Courtenay, b. profesor Uniwersytetu dorpackiego, i przyjął czynny udział obok prof. Malinowskiego w kierownictwie prac przygotowawczych, gdy zaś roboty te będą ukończone, p. Malinowski i p. Baudouin obejmą redakcyą tego ważnego wydawnictwa.

W obrębie zadań wydziału filologicznego najobficiej zebrało się prac z dziedziny **Literatury polskiej** i **Historyi oświaty w Polsce**. Dr. Jan Bystroń podał Wydziałowi komunikat: O dwu drukach polskich z początku XVI stulecia (Żywoty św. Alexego wyznawcy i św. Eustachiusza męczennika) oraz o ustępie polskim w druku z r. 1516 (*Septem canonicae epistulae*). Komisyi literackiej złożono: Materyały do biografii Zimorowiczów, zebrane przez prof. Kornelego Hecka, i Przyczynek do biografii Wacława Potockiego przez prof. Jana Czubka, Akta Rzeczypospolitej Babińskiej przez Dra St. Windakiewicza, Kronikę szkół kaliskich 1781—1793 i Materyały do historyi Uniwersytetu wileńskiego (sprawa reformy Uniwersytetu za rektoratu Twardowskiego). Z wydawnictwa *Acta rectoralia*, rozpoczętego w roku 1892, wyszedł w ciągu roku ubiegłego 2 zeszyt I tomu, obejmujący lata 1480—1500. Czł. cz. Dr. Władysław Wisłocki pracuje nad dalszym ciągiem tej publikacyi, zawierającej jedno z najcenniejszych źródeł do historyi Uniwersytetu Jagiellońskiego. W druku znajdują się dwa tomy Archi-

wum Komisyi literackiej, oraz poezye Hussoviana (*Corpus poëtarum latino-polonorum.* Tom IV).

W Bibliotece pisarzów polskich wydano cztery zabytki z XVI wieku: Mikołaja z Wilkowiecka Historya o chwalebnem zmartwychwstaniu Pańskiem (wyd. St. Windakiewicz), Sebastyana Grabowieckiego Rymy Duchowne 1590, (wyd. J. Korzeniowski), Andrzeja Zbylitowskiego Epithalamium na wesele Zygmunta III, 1592, (wyd. Jan Łoś), Andrzeja z Kobylina Gadki o składności członków człowieczych z Arystotelesa i też inszych mędrców wybrane, 1535 (wyd. czł. cz. J. Rostafiński).

W dalszym ciągu wydawnictwa Bibliografii polskiej czł. cz. Dr. Karola Estreichera wyszły zeszyty 3 i 4 tomu XIII, stanowiące zakończenie II tomu Bibliografii XV do XVIII wieku w układzie alfabetycznym. (Borejsza—Bzovius, oraz dodatki i uzupełnienia do tomów XII i XIII).

Czł. cz. prof. Dr. Aleksander Brückner nadesłał trzecią część obszerniejszej pracy o średniowiecznej poezyi łacińskiej w Polsce. P. Ignacy Chrzanowski podał rozbiór „Facecyj“ Mikołaja Reja, p. J. Wierzbicki rzecz „O życiu i pismach Kaspra Miaskowskiego, Dr. Konstanty Górski czytał pierwszą część monografii o Franciszku Karpińskim. Dr. Stanisław Windakiewicz, w dalszym ciągu swych badań nad historyą teatru w Polsce, złożył dwie rozprawy: „O dramacie dewocyjnym“ i „O teatrze na dworze Władysława IV“.

Obcej literatury dotyka kommunikat czł. kor. prof. Maksymiliana Kawczyńskiego p. t. „Stendhal w latach młodości“.

Na posiedzeniach Wydziału filologicznego przedstawiono dwie prace z dziedziny **Historyi sztuki**: Dra Piotra Bieńkowskiego: „Historya formy biustu klasycznego“; czł. cz. prof. Dra Maryana Sokołowskiego: „O kodeksie miniaturowym biblioteki Ordynacyi Zamoyskich w Warszawie, zawierającym Żywoty arcybiskupów gnieźnieńskich“.

Zresztą ruch cały w tym przedmiocie skupiał się w czynnościach Komisyi historyi sztuki. Komisya, rozdzielona na dwie gałęzie, krakowską i lwowską, rozbiera na swych posiedzeniach, obok prac monograficznych wszelkiego rodzaju, wielką ilość drobnych komunikatów, z których gromadzi się coraz obfitszy zasób przyczynków do głębszego poznania historyi sztuki na całym obszarze ziem polskich.

I w tym roku najobficiej namnożyło się przyczynków do historyi architektury.

Do epoki romańskiej odnoszą się badania czł. cz. prof. Władysława Łuszczkiewicza o dawnem opactwie jędrzejowskiem i o zabytkach romańskich katedry płockiej; p. Adam Chmiel złożył rysunki p. M. Cerchy, przedstawiające widok kościoła romańskiego w Końskich, romański portal i tympanon oraz fragmenta gotyckie z tego kościoła; p. J. Dziekoński nadesłał fotografią odkopanej w Wąchocku bazy kolumny romańskiej z t. z. łapami; tu należy wreszcie komunikat prof. Łuszczkiewicza, za-

wierający transskrypcyą napisu na słupie drogowym z XII w. w Koninie.

Pomników Odrodzenia dotyka praca prof. Łuszczkiewicza: w sprawie dat zabytków architektury w Polsce z epoki stylu przechodowego w renesans i tego samego autora kommunikat o fragmentach architektonicznych z XVI wieku w Krasnymstawie w Lubelskiem. Dr. Herman Ehrenberg z Królewca nadesłał notatę archiwalną z r. 1548 o architekcie Fryderyku, który w wieku XVI prowadził budowle w Wilnie.

Prof. S. Odrzywolski dokonał szczegółowych zdjęć renesansowego zamku w Baranowie nad Wisłą i złożył jego opis, a Dr. Stanisław Tomkowicz podał rozprawę o zamku Krzyżtopór czyli Ujazd w Sandomierskiem.

Do budowli krakowskich odnoszą się prace i komunikaty p. Zygmunta Hendla o kościele św. Idziego i jego kamiennych stallach, prof. Łuszczkiewicza o zabudowaniach klasztoru franciszkańskiego w Krakowie według planu z XVIII wieku z uwzględnieniem opisu, zawartego w wizycie polskich klasztorów franciszkańskich z lat 1596—1598; Dr. S. Tomkowicz podał wiadomość o kształcie kościoła św. Szczepana w Krakowie, zburzonego w r. 1802.

Prof. Łuszczkiewicz przedstawił rysunki zdjęte z zabytków architektury w Kamieńcu Podolskim oraz rysunek orłów polskich, malowanych na sklepieniach katedry koszyckiej i zdawał sprawę z wycieczek naukowych do Mogiły, Szczepanowa i Starego Wiśnicza.

Hr. Jerzy Mycielski odczytał pracę p. t. Książka szkiców rysunkowych, przypisywana architekcie Gaëtano Chiaveri, w królewskim gabinecie rycin w Dreźnie.

Czł. cz. prof. Maryan Sokołowski zakomunikował z archiwum ks. Czartoryskich listę architektów włoskich, spisaną przez króla Stanisława Augusta, z wymienieniem wzniesionych przez nich budowli warszawskich.

P. Michał Kowalczuk badał starożytną synagogę z attyką w Leszniowie w Brodzkiem, prof. Dr. Ludwik Finkel zwrócił uwagę Komisyi na bóżnicę tarnopolską włoskiej roboty, p. Matias Berson zaś podał wiadomość o starej modrzewiowej synagodze w miasteczku Zabłudowie na Litwie.

Drewniane budowle były przedmiotem studyów czł. cz. prof. Sokołowskiego, który, zwracając uwagę Komisyi na dzieło prof. Dietrichsona z Chrystyanii o budownictwie kościołów drewnianych, podał spostrzeżenia swe o charakterze budownictwa drewnianego w Polsce; zaznaczył różnicę między drewnianymi kościółkami łacińskimi a cerkiewkami na Rusi, których typ jest starszy od kościółków łacińskich.

Ks. Dr. Jan Fijałek złożył komunikat o starożytnych przepisach kościelnych, objaśniających urządzenie t. z. Ogrojców przy polskich kościołach oraz konstrukcyą schowków na przechowanie Przenajświętszego Sakramentu.

Z zakresu historyi rzeźbiarstwa zajmowano się dwiema starożytnemi rzeźbami na kości słoniowej. Pierwsza, przedstawiona przez czł. cz. prof.

Łuszczkiewicza, pochodzi z oprawy księgi liturgicznej z XI w., która według tradycyi miała należeć do opactwa Benedyktynów na Tyńcu. Drugą zakomunikował Komisyi ks. prałat Antoni Petruszewicz, objaśnił zaś prof. Sokołowski; pochodzi ona z XII lub XI stulecia, a wyobraża Chrystusa na krzyżu.

Dr. Włodzimierz Demetrykiewicz złożył fotografie tablicy erekcyjnej gotyckiej kościoła w Radłowie z r. 1337, fragmentu gotyckiego nagrobka z XV wieku z kościółka Bożego Miłosierdzia w Krakowie i dwóch pomników z białego marmuru, z których jeden renesansowy (nieznanego szlachcica) znajduje się w Zbylitowskiej Górze pod Tarnowem, drugi z XVII wieku (Leśniowskiego h. Gryf) w drewnianym kościółku w Trzcianie pod Rzeszowem. Prof. S. Odrzywolski dostarczył fotografii nagrobku kanonika Pawła Głogowskiego w katedrze płockiej, z XVII wieku.

Historya malarstwa w Polsce wzbogaca się przedewszystkiem ważnem odkryciem cennego modlitewnika miniaturowego z XV stulecia, znalezionego w Bodleian Library w Oxfordzie. Modlitewnik ten był własnością króla Władysława Warneńczyka i zawiera jego miniatury, polskiego pochodzenia. O odkryciu tem otrzymaliśmy pierwszą wiadomość za pośrednictwem naszej Stacyi Naukowej w Paryżu. Dzięki ofiarności hr. Konstantego Przezdzieckiego, Akademia przygotowuje wydawnictwo starożytnych polskich modlitewników miniaturowych, w którem należało uwzględnić, najstarszy ze wszystkich, zabytek oxfordzki. Brakowi funduszu zaradził nowy datek hr. Konstantego Przez-

dzieckiego. Wysłaliśmy zatem do Oxfordu Delegata naszego w Paryżu, Dra J. Korzeniowskiego, który na miejscu zajął się zbadaniem i opisem manuskryptu, sporządził kopią bardzo ciekawego tekstu i nadesłał fotografie miniatur. Materyały te znajdują się już w naszych rękach, a prof. Sokołowski zajął się opracowaniem tego cennego pomnika.

Komisya zwróciła baczną uwagę na miniatury, znajdujące się w rękopisach ormiańskich. Dzięki łaskawości Jego Ekscellencyi księdza Arcybiskupa lwowskiego obrz. orm., Izaka Isaakowicza, który na czas pewien oddał do użytku Komisyi starożytny ewangeliarz ormiański katedry lwowskiej, prof. Dr. Maryan Sokołowski zbadał go szczegółowo, zarządził sporządzenie jednej podobizny do reprodukcyi chromolitograficznej oraz kilku fotografij, i przygotowuje monograficzne opracowanie tego ewangeliarza. Dr. Fryderyk Papée podał wiadomość o licznych rękopisach ormiańskich znajdujących się w Bibliotece Uniwersytetu lwowskiego a ozdobionych bogatymi rysunkami ornamentacyjnymi. Prof. Dr. Jan Bołoz Antoniewicz doniósł Komisyi o obfitym zbiorze rękopisów ormiańskich z miniaturami w Bibliotece Narodowej w Paryżu, z których dwa pochodzą ze Lwowa.

Różne przyczynki do historyi malarstwa w Polsce zawierają komunitaty o portretach ks. Konstantego Ostrogskiego starszego (prof. Łuszczkiewicz, W. Bartynowski, hr. J. Mycielski), o malarzu Macieju, mieszczaninie krakowskim, z r. 1561 (A. Chmiel), o malarzach krakowskich Marcinie i Janie Proszowskich z początku XVII wieku (St. Winda-

kiewicz), o malarzu Boguszu Ormianinie w r. 1620 (Dr. A. Czołowski), o obrazach, które były w posiadaniu rajców krakowskich Kaspra Guttetera w r. 1616 i Stanisława Kłosowicza w r. 1673 (A. Chmiel), o malarzu węgierskim Adamie Manyakim, który był zajęty na dworze Augusta II (prof. Sokołowski według wiadomości dostarczonej przez Dr. Nyarego), o portretach wykonanych przez Ludwika Marteau na zamówienie kr. Stanisława Augusta w latach 1775 i 1786 (prof. Sokołowski), o portrecie królowej Maryi Antoniny malowanym w Temple przez Kucharskiego (hr. J. Mycielski).

Z zakresu historyi przemysłu artystycznego w Polsce nadeszła praca p. Aleksandra Jelskiego z Zamościa o Radziwiłłowskiej fabryce pasów w Słucku. Do wyrobu pasów polskich odnoszą się komunitaty pp. M. Sokołowskiego i Ferdynanda Bostla o nieznanych fabrykach pasów w Stanisławowie i w Brodach; prof. Sokołowski wykazał nadto, że w Konstantynopolu wyrabiano pasy na wywóz do Polski.

O wyrobach tkanin dostarczono kilku komunitatów, mianowicie: Dr. H. Ehrenberg o polskich kobiercach objętych spuścizną po poduszkarzu ks. Albrechta Pruskiego w r. 1578, Dr. A. Czołowski o fabryce jedwabiu w Brodach, Dr. S. Tomkowicz o fabryce gobelinów w Biesdziatce w Jasielskim (XVIII w.).

Do historyi wyrobów złotniczych należą komunikaty prof. Łuszczkiewicza o pastorale romańskim emaliowanym, kielichu i pierścieniu, które znaleziono w grobie biskupa Gołaszewskiego († 1368) w ka-

tedrze włocławskiej, prof. Sokołowskiego o srebrnym sygnecie pieczętnym, znalezionym w okolicach Warszawy. Nadesłano Komisyi spis drogich kamieni i kosztowności skarbca koronnego z r. 1676, według rękopisu Biblioteki królewskiej w Dreźnie; p. M. Berson podał wiadomość o zabytkach skarbca klasztoru PP. Franciszkanek w Chęcinach.

Tu należą wreszcie komunikaty o klejnotach, szatach, dywanach itp., ofiarowanych Marynie Mniszchównej przez Dymitra Samozwańca; o Jerzym Szwarcu, stolarzu artystycznym na dworze Zygmunta Augusta, (p. A. Chmiel); o cennym zegarze stołowym z XVII wieku w Podhorcach (p. Rebczyński).

Z wydawnictw Komisyi, wyszedł zeszyt III tomu V Sprawozdań; pod prasą znajduje się zeszyt następny, który obejmie siedem prac obszerniejszych i komunikaty powyżej wymienione, I tom Materyałów do historyi sztuki, zawierający rachunki dworu Zygmunta Augusta z rękopisów Biblioteki Cesarskiej w Petersburgu i Biblioteki ks. Czartoryskich w Krakowie, w opracowaniu prof. Sokołowskiego i p. A. Chmiela, oraz zbiór napisów, zebranych po różnych kościołach.

Badania w przedmiocie **Historyi Polskiej** należą do zakresu czynności Wydziału historyczno-filozoficznego i zależnej od niego Komisyi, historycznej i prawniczej. Poszukiwania w Archiwum Watykańskiem miały w tym roku na celu dalszy ciąg robót w przedmiocie panowania Zygmunta III. Po raz pierwszy udało nam się dotrzeć tym razem do bogatych zbiorów dawnego archiwum książąt Borghese, które w ostatnich czasach

zakupiono i wcielono do Archiwum Watykańskiego. Opracowaniem tych materyałów zajmowali się: Dr. Ludwik Boratyński i Dr. Aleksander Czuczyński.

Najcenniejsza część plonu tegorocznego składa się z depesz Nuncyuszów Malaspiny (1592—1598), Rangoniego (1602—1604, 1606), Simonetty (1607—1608), Diotalleviego (1615—1619). W ten sposób zebrano już obecnie cały materyał watykański, odnoszący się do czasów Zygmunta III, pozostały tylko nieznaczne uzupełnienia, któremi zajął się Dr. Boratyński w tym roku. Do czasów Władysława IV wypełniono luki dawniej zebranych materyałów, opracowaniem depesz: Viscontego z r. 1634 oraz instrukcyj Kardynała Sekretarza Stanu z lat 1632—1637.

Tak więc znaczna część zamierzonego zadania jest już spełniona; materyały do czasów Batorego, Zygmunta III, Władysława IV i do pierwszych lat Jana Kazimierza mamy opracowane w tekach, które złożone są w zbiorach Komisyi historycznej.

W ciągu przeszłorocznej kampanii archiwalnej udało się nadto Dr. Boratyńskiemu uzupełnić bogaty nasz zbiór dokumentów z czasów Batorego odkryciem nowych materyałów. Dr. Boratyński odszukał je w archiwum dawnego opactwa Nonantula, pod Modeną, dokąd wstąpił po drodze do Rzymu, aby skolacyonować nieznany rękopis Relacyi Horacyusza Spanocchiego, sekretarza Nuncyusza Bolognetti (1581—1585). Znalazły się tu inne jeszcze materyały do nuncyatury Bolognettego, służące do uzupełnienia obfitego zbioru niezmiernie ciekawych jego depesz, opracowanych jeszcze w r.

1886/7. Pomiędzy depeszami Bolognettego, znajdującemi się w Archiwum Watykańskiem, widoczne były luki, które wypełnia szczęśliwie rękopis, odszukany przez Dr. Boratyńskiego w Nonantula. Rękopis ten zawiera 8 depesz z r. 1583 i 1584; wszystkie odnoszą się do rokowań o ligę przeciw Turkom, które wówczas toczyły się z Batorym.

Drugiem ważnem odkryciem w Nonantuli jest rękopis, w którym Bolognetti przed objęciem nuncyatury, zbierał rozmaite informacye o Polsce, następnie zaś spisywał dorywczo różne wrażenia swoje, które miały mu później posłużyć do ułożenia obszerniejszej relacyi. Jest to materyał dość bezładny ale bardzo ciekawy: notaty o kraju i ludziach, o stosunkach politycznych, dużo nowych szczegółów, rzucających wiele światła na osobistość Batorego.

Z wydawnictw Komisyi historycznej wyszły w roku ubiegłym dwa tomy zbioru *Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia* (XIII i XIV).

W tomie XIII czł. kor. prof. Dr. Bolesław Ulanowski wydał wyciągi z aktów kapitulnych gnieźnieńskich, poznańskich i włocławskich od r. 1408 do r. 1530. Przypominamy, że przed dwoma laty ten sam wydawca ogłosił w Archiwum Komisyi historycznej podobne wyciągi z aktów kapitulnych krakowskich i płockich. Oba te wydawnictwa stanowią razem zaokrągloną całość, która przyczyni się niepospolicie do głębszego poznania wewnętrznych dziejów Polski w XV wieku, zwłaszcza zaś do historyi stosunku między Kościołem a państwem. W dalszym ciągu tego samego zbioru wyjdą w opracowaniu p. Ulanowskiego wyciągi

z aktów sądów biskupich w Polsce, do którego to wydawnictwa prace przygotowawcze znacznie już postąpiły.

Do XV wieku również, a mianowicie głównie do jego dziejów zewnętrznych odnosi się świeżo wydany III tom *Codex epistolaris saeculi XV*, *(Monum. medii aevi, XIV)*, opracowany przez czł. kor. prof. Dra Anatola Lewickiego. Obejmuje on czasy Kazimierza Jagiellończyka i Jana Olbrachta a zawiera 587 dokumentów, z tych zaś 445 w całości a 142 w regestach i ekscerptach. W powyższej liczbie, 66 dokumentów stanowi pokłosie z lat 1392—1440, które wydawca zebrał w ciągu dalszej pracy nad tem wydawnictwem, po wydrukowaniu poprzedniego tomu. Obfity ten plon zebrano z 22 archiwów i bibliotek, pomiędzy któremi najznaczniejszego materyału dostarczyły: Biblioteka ks. Czartoryskich w Krakowie i Biblioteka Jagiellońska, Archiwum Watykańskie, Drezdeńskie, Gdańskie i Królewieckie.

Niebawem wyjdzie tom XV Monumentów, zawierający: Rachunki dworu królowej Jadwigi i króla Władysława Jagiełły, wydane w tekscie oryginalnym przez czł. cz. prof. Dra Franciszka Piekosińskiego. Tekst jest już wydrukowany; wydawca zajmuje się obecnie wykończeniem indeksu rzeczowego. Pod prasą znajdują się: Druga część Bibliografii do historyi polskiej opr. przez prof. Dra L. Finkla i Dr. H. Sawczyńskiego, *Analecta Romana (Scriptores rerum Polon.* tom XV), Roczniki Stanisława Temberskiego 1646—1656 (*Scriptores*, tom XVI) oraz VII tom Archiwum Komisyi historycznej. Wydrukowano w nim Taksy wojewodzińskie miasta Warszawy z lat

1606—1627, wydane przez p. Adama Chmiela; w dalszym zaś ciągu pomieszczone w nim będą: Materyały statystyczne z XVIII wieku, opracowane przez czł. kor. prof. Dra Józefa Kleczyńskiego oraz „Spis Żydów województwa krakowskiego z r. 1765", opr. przez Dra Aleksandra Czuczyńskiego.

W ostatniem sprawozdaniu wspominaliśmy o pracach przygotowawczych do kilku innych wydawnictw, których jednak nie można było rozpocząć z powodu braku funduszów. Przygotowane są już mianowicie do druku Taksy wojewodzińskie krakowskie z lat 1589—1799, w opracowaniu Dra Stanisława Krzyżanowskiego, który w ciągu ubiegłego roku uzupełnił dawniejszy zbiór, rozpoczynający się z r. 1625, odszukaniem najdawniejszych taks, sięgających r. 1579.

Zwolna gromadzą się także materyały do dalszych wydawnictw, na które jednak nierychło przyjdzie kolej, ze względu na stan funduszów. Komisya historyczna postanowiła mianowicie w zasadzie przystąpić do wydawnictwa Laudów sejmikowych, źródła pierwszorzędnej doniosłości do poznania życia politycznego dwóch ostatnich wieków Rzeczypospolitej. Przedewszystkiem zajęto się zbieraniem Laudów ziemi krakowskiej i sandomierskiej.

Z większych prac historycznych wyszła książka p. Konstantego Górskiego p. t. Historya jazdy polskiej, stanowiąca, obok wydanej poprzednio Historyi piechoty, dalszy ciąg studyów tego autora nad dziejami wojska i organizacyi wojskowej w Rzeczypospolitej polskiej. Rozpoczęto też druk obszernego dzieła czł. kor. Prof. Dra Oswalda Balzera p. t. Ge-

nealogia Piastów. Czł. cz. prof. Dr. Franciszek Piekosiński przygotował do druku dzieło p. n. Heraldyka średniowieczna polska, które Akademia pragnie jak najrychlej oddać w ręce badaczy naszej przeszłości.

Na posiedzeniach Wydziału historyczno-filozoficznego czytano następujące prace lub tymczasowe komunikaty z zakresu polskiej historyi: Czł. kor. Oswalda Balzera „Walka o tron krakowski w latach 1202 i 1210—1211“, Dra Kazimierza Krotoskiego „Walka o Kraków po śmierci Leszka Białego“, czł. cz. prof. Dr. Stanisław Smolka „Sprawa sukcesyi brandeburskiej w Polsce za Władysława Jagiełły 1421—1431“, czł. kor. prof. Dra Bolesława Ulanowskiego: „O najdawniejszym systematycznym układzie prawa polskiego z końca XV wieku“, prof. Dra Józefa Brzezińskiego „O konkordatach Stolicy Apostolskiej z Polską w wieku XVI“, p. Aleksandra Kraushara „O memoryale radców polskich Henryka Walezego z roku 1574“, Dra Feliksa Koneczngo „Z młodości Zygmunta III według nieznanych materyałów Archiwum Watykańskiego“, czł. kor. prof. Dra Józefa Kleczyńskiego „O spisie ludności dyecezyi krakowskiej z r. 1787“, ks. Dra Jana Fijałka „Ustalenie chronologii biskupów włocławskich“, p. Michała Rollego „Przyczynki do geografii historycznej Podola“.

Z pośród prac historycznych, wymienionych powyżej, niektóre ogłoszone zostały w XXX tomie Rozpraw Wydziału historyczno-filozoficznego, inne przeznaczone były do druku po za publikacyami Akademii, czemu

nie sprzeciwialiśmy się bynajmniej, pragnąc, ile możności, zaoszczędzić fundusze na wydawnictwa, których jedynie Akademia może się podjąć. Wobec szczupłości środków, którymi rozporządzamy, uważamy za rzecz konieczną ten rozdział ciężaru wydawniczego pomiędzy Akademią a nakładców prywatnych i poważniejsze pisma peryodyczne; chętnie zaś dopuszczamy na posiedzenia Wydziału prace historyczne, które mogą być drukowane gdzieindziej, daje to bowiem sposobność do dyskusyi naukowej, ożywiającej nasze zebrania i nieraz może autorowi zwrócić uwagę na pożądane uzupełnienia lub sprostowania.

Komisya prawnicza, mimo wytężonej czynności, nie wydała i w tym roku żadnej nowej publikacyi, za to jednak w ciągu niedługiego czasu wyjdzie naraz 5—6 tomów jej wydawnictw. Równoczesne drukowanie kilku tomów było jednak rzeczą nieuniknioną ze względu na właściwości wydawnictw, które Komisya prawnicza w ostatnich czasach podjęła. Niestrudzonym bowiem zabiegom cz. kor. prof. Ulanowskiego udało się zgromadzić w Krakowie na czas pewien znaczniejszą ilość rękopisów z różnych bibliotek, które po upływie oznaczonego terminu należało odesłać; dla ścisłości wydania starano się, ile możności, kolacyonować druk z samymi rękopisami w ciągu korekty.

W III tomie Archiwum Komisyi drukuje się obecnie kodeks Stradomskiego z waryantami wszystkich innych znanych pokrewnych kodeksów. W IV tomie tego wydawnictwa wydrukowano w dalszym ciągu teksty Statutów Kazimierzowskich według *Cod. B. II*, *Cod. Flor.*, *Cod. Petersb. III*, *Cod. Ossol. II*, Summę do Sta-

tutów Kazimierzowskich według *Cod. VB.* i *Cod. D. I*, *Constitutiones terrae Lanciciensis* według *Cod. Petersb. III* i *Cod. Sier. IV;* w toku jest wydanie Statutów warckich według *Cod. Vars.* i *Cod. Flor.* W drugim tomie Zbioru ksiąg wiejskich (Starod. pr. pol. pomn. XII) wydrukowano księgi gmin: Węgrzce, Sidzina, Lubcza, Kosina, Sieciechów i Krzemienica (dalsze).

Komisya antropologiczna, idąc w ślad za ogólnym ruchem folklorystycznym, dała w „Zbiorze wiadomości", przez siebie wydawanym, przewagę materyałom etnologicznym. Stąd to poszło nietylko, że materyały te zajmują $^3/_4$ ostatniego tomu, ale również, że działy dawniejsze, archeologiczny i ściśle antropologiczny, spłynęły w jeden archeologiczno-antropologiczny. W dziale ostatnim pozyskała Komisya obok dawnego członka i gorliwego współpracownika Dra Jul. Talki Hryncewicza (którego pracę p. t. „Charakterystyka fizyczna ludów Litwy i Rusi" mieści świeżo wydany t. XVII „Zbioru") nowego gorliwego badacza w osobie Dra Wł. Olechnowicza z Lublina; z prac jego pomieszczono w tomie XVII „Charakterystykę antropologiczną ludności gub. lubelskiej", a w tomie następnym drukować się będzie podobna „Charakterystyka szlachty drobnej w gminie Grabowa pow. szczuczyńskiego, gub. łomżynskiej".

Wskutek wyjazdu sekretarza i kustosza Muzeum p. G. Ossowskiego nietylko, że badania paleoetnologiczne, w Bilczu Złotem rozpoczęte, doznały bezterminowej przerwy, ale nawet rezultaty poszukiwań w r. 1892 dokonanych nie mogły być ogłoszone w tomie

ostatnim „Zbioru“; wydrukowano je dopiero w nieskończonym jeszcze tomie XVIII.

Z nadesłanych Komisyi materyałów etnologicznych wymienić wypada czł. cz. prof. Dra Rostafińskiego „Zielnik czarodziejski to jest zbiór przesądów o roślinach“, zebrany z dzieł popularnych lekarskich i przyrodniczych w. XVI—XVIII; ze względu na jego wartość Komisya pomieściła go już na czele drukującego się tomu XVIII, z pominięciem materyałów dawniej przesłanych. P. Stefania Ulanowska nadesłała Cz. III. „Łotyszów Inflant polskich“, zawierającą gadki, powieści i anegdoty w oryginalnym tekscie i dosłownym polskim przekładzie; p. H. Czechowska: „Wesele w Rudzku w Pińskiem“; p. St. Cercha, artysta-malarz: „Baśnie ludowe z Przebieczan powiatu wielickiego“; p. Adolf Czerny, znany badacz czeski: „Zbiór pieśni białoruskich“. Posiadając dawno złożone większe prace i drukując obecnie kilkotomową monografią p. Michała Federowskiego p. t. „Lud Białoruski na Rusi litewskiej“, Komisya nietylko nie może się skarżyć na brak materyałów, ale owszem troszczyć się raczej musi o to, czy nie nadużyje cierpliwości współpracowników, mogąc tylko w miarę funduszów ogłaszać tomy „Zbioru wiadomości“.

Prof. R. Zawiliński badał w dalszym ciągu z polecenia Komisyi ludność polską na Węgrzech w powiecie czadczańskim, komitatu trenczyńskiego, starając się określić dokładnie obszar polszczyzny i wniknąć w życie tej grupy etnicznej pod względem obyczajów i zwyczajów. Rezultaty, złożone w sprawozdaniu, ukażą

się w drukującym się tomie XVIII „Zbioru wiadomości“.

Nakoniec nie można zamilczeć jeszcze o jednym fakcie, który w historyi Komisyi stanowi doniosłą chwilę. Twórca Komisyi i 20-letni jej przewodniczący JEks. Dr. Józef Majer złożył przewodnictwo, lękając się, że mu podeszły wiek nie dozwoli spełniać obowiązków z zupełnem oddaniem się sprawie, przez siebie tak gorąco umiłowanej. Komisya napróżno starała się powstrzymać swego przewodnika od tego kroku, wreszcie z żalem zgodzić się musiała na nieodwołalne postanowienie i powierzyła dalsze przewodnictwo prof. Drowi J. Baudouinowi de Courtenay.

Komisya fizyograficzna wydała XXVIII tom Sprawozdań; obecnie drukują się dwa następne tomy, z których XXIX jest na ukończeniu. — Po usunięciu trudności, na które napotkało wydawnictwo Atlasu geologicznego Galicyi, wspomnionych w przeszłorocznem sprawozdaniu, oddała Komisya c. k. wojskowemu Zakładowi geograficznemu w Wiedniu do druku wszystkie zeszyty tegoż Atlasu, bądź wykonane przez jej współpracowników, bądź też oddane jej do wydania przez Wydział krajowy. Jest więc obecnie w druku, razem z mapami przesłanemi do Wiednia przed minionym rokiem, map 22, mianowicie 7 prof. M. Łomnickiego, 10 prof. Dra W. Szajnochy i 5 Dra W. Teisseyrego. Drukuje się także kat. do 3-go zeszytu Atlasu.

Sekcya meteorologiczna otrzymała spostrzeżenia meteorologiczne z 37 stacyj; w porównaniu z rokiem

poprzedzającym liczba stacyj powiększyła się o dwie: ubyły stacye w Dolinie i Kałuszu, przybyły zaś stacye w Tarnowie, Rzeszowie, Przemyślu i Samborze. Przez cały rok czynnych było stacyj 33, zatem o 4 więcej niż w roku poprzedzającym. — Obliczeniem i przysposobieniem do druku nadesłanych spostrzeżeń zajmował się Dr. D. Wierzbicki. Tenże wykonał porównanie barometrów na stacyach w Żywcu, Wadowicach, Bochni, Krynicy, Jarosławiu, Lwowie (Uniw. i Politechn.), Dublanach i Sokalu, oraz zestawił, podobnie jak w latach poprzedzających, gradobicia zaszłe w Galicyi w r. 1893. P. Wł. Satke w Tarnopolu nadesłał Sekcyi pracę p. t. „Ciepłota śniegu w zimie w r. 1893/94 w Tarnopolu".

Liczba stacyj wodoskazowych powiększyła się w r. 1893 o pięć. Było ich ogółem 102, z tych rządowych 72, krajowych 30, w dorzeczu Wisły 67, Dniestru 30, Dunaju (t. j. na Czeremoszu i Prucie) 5. Opracowaniem całego zebranego materyału zajmował się Przewodniczący Sekcyi, prof. Dr. F. Karliński, używając do rewizyi obliczeń pomocy stypendystów pp. Zdzisława Krygowskiego i Józefa Zajączkowskiego. Piąty i szósty rocznik publikacyi, służącej do celów hydrotechnicznych, p. t. „Stan wody na rzekach galicyjskich, oraz opad atmosferyczny z r. 1891 i z r. 1892", opracowane przez prof. Dra Karlińskiego i prof. Dra Dziwińskiego, wydał własnym nakładem Wys. Wydział krajowy.

Spostrzeżenia pojawów w świecie roślinnym i zwierzęcym otrzymała Komisya, podobnie jak w roku po-

przednim, tylko z Czernichowa w zachodniej, i z Ożydowa we wschodniej części kraju.

Spostrzeżenia magnetyczne, w przedmiocie zboczenia i nachylenia w Krakowie, wykonał, jak w latach poprzedzających, Dr. Wierzbicki, w przedmiocie zaś natężenia siły składowej poziomej magnetyzmu ziemskiego i nachylenia wykonał prof. Dr. L. Birkenmajer w 5 miejscowościach tatrzańskich oraz w Czernichowie, a oprócz tego spostrzeżenia samego nachylenia igły magnesowej w czterech miejscach w Tatrach.

Z zakresu topografii kraju otrzymała Komisya od prof. B. Gustawicza pracę p. t. „Jerzego Wahlenberga pomiary w Tatrach i przyległych działach górskich i dolinach r. 1813 dokonane, ponownie obliczone".

Z polecenia Sekcyi geologicznej, (pod przewodnictwem prof. Dra Kreutza) udał się prof. F. Bieniasz na Podole, celem ukończenia mapowych prac tamże. Na podstawie dawniejszych swoich badań, obecnie uzupełnionych, przygotowuje prof. Bieniasz do druku 7 map geologicznych, mianowicie: Pomorzany, Brzeżany, Buczacz i Czortków, Kopyczyńce, Borszczów, Mielnica, Okopy, które stanowić będą 9-ty zeszyt Atlasu geologicznego Galicyi. Dla tejże Sekcyi podjął się prof. Dr. W. Szajnocha szczegółowych badań formacyi kredowej na Podolu. Od Dra W. Teisseyrego otrzymała Sekcya geologiczna dwie prace z zakresu geologii p. t. „Ogólne stosunki kształtowe i genetyczne wyżyny wschodnio-galicyjskiej" i „Paleomorfologia Podola". Obydwie te prace zamieszczone zostały w tomie

XXIX Sprawozdań Komisyi. W tym samym tomie znalazła miejsce także praca: „O pochodzeniu i składzie gleby w dolinie sądeckiej“, złożona Komisyi przez Dra K. Miczyńskiego, a polegająca na poszukiwaniach podjętych bez udziału Komisyi.

Sekcya botaniczna (pod przewodnictwem prof. Dra Rostafińskiego) poleciła badanie flory krajowej pp. prof. R. Gutwińskiemu i prof. Dr. E. Wołoszczakowi. P. Gutwiński zajął się glonami w okolicach Wadowic, a zwiedziwszy część środkową obszaru zebrał obfity materyał. Ponieważ badanie materyałów zebranych poprzednio w okolicach Tarnopola zajęło prof. Gutwińskiemu czas do końca grudnia r. z., przeto opracowanie zbiorów wadowickich nie mogło jeszcze zostać całkowicie przeprowadzonem. W tej ich części, która dotychczas została oznaczona, znalazło się już 300 gatunków a pomiędzy nimi kilkanaście mniej znanych lub nowych dla nauki. Prof. Dr. Wołoszczak badał florę roślin naczyniowych w górach sądeckich które zwiedził raz w maju a powtórnie w miesiącach lipcu i sierpniu. Przestrzeń badana leży po obydwóch brzegach Dunajca i obejmuje pasmo górskie między Popradem i Dunajcem ze szczytem Radziejową, pogranicze wapienne, mające ten sam kierunek, Pieniny po Czorsztyn i trzon górski, sięgający podnóżem po lewy brzeg Dunajca koło Krościenka, wreszcie skały wapienne na Spiżu koło Haligowiec. Komisya otrzymała już od Dra Wołoszczaka zielnik z tych wycieczek pochodzący i pracę do druku p. t. „Zapiski botaniczne z Karpat sądeckich“. Jako wynik pracy podjętej przez prof. R. Gutwińskiego w r. 1892, o której wspom-

niano w przeszłorocznem sprawozdaniu, otrzymała Komisya obszerną pracę p. t. „Flora glonów okolic Tarnopola“; praca ta zamieszczona będzie w XXX tomie Sprawozdań. Do zakresu florystyki krajowej należy także „Dodatek do flory pienińskiej“, zamieszczony w tomie XXIX Sprawozdań, napisany przez prof. B. Gustawicza na podstawie własnych dawniejszych badań, przeprowadzonych bez pomocy ze strony Komisyi.

W Sekcyi zoologicznej, której przewodniczy prof. Dr. A. Wierzejski, czynnymi byli pp. prof. K. Bobek, J. Dziędzielewicz i J. Nussbaum. W myśl planu, przedstawionego Sekcyi, przystąpił prof. Bobek do rewizyi materyału dypterologicznego zebranego dotychczas przez siebie w różnych okolicach kraju. Pracę swą zamierza rozszerzyć p. Bobek przez uwzględnienie — w miarę możności — także dawniejszych obcych zbiorów, złożonych w Muzeum Komisyi, w Gabinecie zoologicznym Uniwersytetu Jagiell. i i., a rozpoczął ją od od rodziny Chironomidae. Wywiązując się zaś z dawniej podjętego zadania, złożył Komisyi pracę p. t. „Przyczynek do fauny muchówek okolic Przemyśla“, wraz z odpowiednim zbiorem. P. J. Dziędzielewicz, który od lat wielu zajmuje się fauną owadów siatkoskrzydłych, udał się w okolice Jaworowa za Kossowem i przeszukał tamtejszą okolicę, tudzież niektóre odleglejsze miejscowości: koło Bukowca riczkowego i pasma zwanego Ihrec. Z ogłoszeniem tych badań, mających za przedmiot okolice podgórskie, zamierza p. Dziędzielewicz wstrzymać się aż do uzupełnienia ich przez zbadanie fauny owadów siatkoskrzydłych samego trzonu Czarnej Hory, składając tymczasowo materyał oznaczony w Mu-

zeum Komisyi. W tomie XXX Sprawozdań pojawi się praca p. Dzięd zielewicza p. t. „Zestawienie zapisków o owadach siatkoskrzydłych w Tatrach podczas pobytu w latach 1891 i 1892“. Praca ta wraz ze zbiorem, oddanym do Muzeum Komisyi, jest wynikiem badań dokonanych dawniej z pomocą Komisyi, o których wspomniano w przeszłorocznem sprawozdaniu. Dr. J. Nussbaum zajął się fauną robaków, o której dotychczas skąpe posiadamy wiadomości. Zgromadzony w różnych okolicach kraju (mianowicie w okolicach Lwowa, Rawy ruskiej, Monasterzysk i w Tatrach) zbiór dżdżownic (Lumbricidae), oznaczony, złożył już do Muzeum Komisyi a równocześnie także pracę p. t. „Sprawozdanie z poszukiwań nad fauną robaków, dokonanych w lecie r. 1893“, która zamieszczona będzie w tomie XXX Sprawozdań Komisyi.

Porządkowaniem zbiorów przyrodniczych Komisyi zajmował się kustosz p. K. Jelski z pomocą stypendystów pp. Hendrychowskiego i Simona, nadto czynnymi byli — w dziale geologicznym — p. Dr. T. Wiśniowski, a w zoologicznym p. J. Śnieżek. Wspomnianą w poprzedniem sprawozdaniu pracę nad oznaczeniem zbioru chrząszczów prowadzili dalej pp. B. Kotula i S. Stobiecki. P. Stobiecki ułożył także regulamin dla Muzeum i projekt ten oddał do użytku Komisyi. Oprócz wymienionych wyżej nabytków, złożonych przez pracowników Komisyi, wzbogaciło się Muzeum Komisyi darami pani Maryi Wentzl w Warszawie, tudzież pp. M. Bersohna w Warszawie, prof. F. Bieniasza, B. Kotuli w Wiedniu, L. Magierowskiego w Wesołej pod Ba-

ryczem, S. Stobieckiego, prof. Dra A. Wierzejskiego, J. Wyczyńskiego w Truskawcu i prof. Dra S. Zaręcznego.

Wydział **matematyczno-przyrodniczy** rozbierał na swych posiedzeniach 42 prac, z których postanowiono drukować 29, dwie polecono do innych wydawnictw a inne odrzucono.

Z pomiędzy prac, przyjętych przez Wydział, należy siedem do zakresu **Matematyki** a mianowicie czł. cz. F. Mertensa dwie prace p.t.: „Przyczynek do rachunku całkowego“ i „O zadaniu Malfattego“; p. J. Puzyny rzecz: „O wartościach funkcyi analitycznej na spółśrodkowych leżących z kołem zbieżności jej elementu“; p. J. A. Stodółkiewicza: „Kilka uwag o czynniku całkującym równań różniczkowych“; wreszcie trzy prace p. K. Żorawskiego to jest: „O zbieżności iteracyi“, „Drobne przyczynki do teoryi przekształceń i jej zastosowań“ i „O pochodnych nieskończenie wielkiego rzędu“.

Pięć prac odnosi się do **Fizyki**. Są to rozprawy czł. kor. W. Gosiewskiego: „O przekształceniu najprawdopodobniejszem ciała materyalnego“, p. J. Kowalskiego: „O prawie zgodności termodynamicznej w zastosowaniu do roczynów potrójnych“, czł. kor. W. Natansona: „O znaczeniu kinetycznem funkcyi dyssypacyjnej“, p. Pawlewskiego „Z teoryi roztworów“ oraz p. L. Silbersteina: „Porównanie własności ośrodka elektromagnetycznego i sprężystego“.

Z zakresu **Chemii** przyjął Wydział cztery prace a mianowicie p. E. Bandrowskiego: „O utlenianiu

parafenylenodwuamidu", dwie p. Niementowskiego: „Syntezy pochodnych chinoliny" oraz „Synteza związków chinozolinowych" i p. J. Schramma: »O pochodnych styrolu".

Dwie prace odnoszą się do **Geologii**. Jedna p. J. Grzybowskiego: „Mikrofauna karpackiego piaskowca z okolic Dukli", druga czł. cz J. Niedźwiedzkiego: „Przyczynek do geologii stoku karpackiego w Galicyi zachodniej".

Z **Botaniki** przyjęto cztery prace; jednę czł. cz. E. Janczewskiego: „Otocznie Cladosporium herbarum", jedną p. S. Jentysa: „Studya nad rozkładem i przyswajalnością azotu odchodów zwierzęcych", jedną p. M. Raciborskigo „Elajoplasty liliowatych", wreszcie p. J. Szyszyłowicza: „Pugillus plantarum novarum."

Do zakresu **Zoologii** należą dwie prace p. J. Nussbauma t. j.: „Przyczynek do kwestyi zarodkowego powstawania śródbłonków i ciałek krwi u kręgowców" oraz tymczasowa wzmianka p. t. „Przyczynek do historyi powstawania naczyń krwionośnych i ciałek krwi w embryonalnem złożeniu wątroby u płazów".

Wydział przyjął pięć prac z zakresu **Fizyologii**: jedna jest p. A. Becka: „Ciśnienie krwi w żyłach w warunkach fizyologicznych i patologicznych"; dwie prace są czł. N. Cybulskiego, jedna wykonana przez niego samego, zawierająca: „Opis nowej modyfikacyi mikrokalorymetru", druga wykonana wspólnie z p. Zanietowskim p. t.: „Dalsze doświadczenia z kondensatorem; jedna p. Kleckiego: „Badania doświadczalne nad wydzielaniem w jelicie cienkiem" oraz je-

dna p. Wachholtza p. t.: „O oznaczaniu wieku ze zwłok na podstawie skostnienia główki ramieniowej kości“.

Na końcu niniejszego sprawozdania zamieszczono wykaz bibliograficzny wydawnictw Akademii z ubiegłego roku; przybyło 20 nowych tomów, prócz publikacyj sprawozdawczych, a 31 nowych znajduje się pod prasą. Druk niektórych już ukończony; wstrzymujemy się tylko z ich wydaniem, czekając opracowania indeksów. Co do innych wydawnictw, których druk już znacznie postąpił, musieliśmy tok jego z umysłu zwolnić, licząc się z brakiem funduszów. Ożywiony ruch wydawniczy, który objawił się ostatnimi czasy w niektórych zwłaszcza gałęziach naszej instytucyi, stał się powodem znacznych przekroczeń w kilku rubrykach naszego budżetu, dla których wyrównania byliśmy zniewoleni, po raz pierwszy od założenia Akademii, wstrzymać chwilowo dalszy tok publikacyj Wydziału filologicznego, Komisyi historyi sztuki i Komisyi prawniczej. Można to uważać za pocieszające świadectwo rozwoju i żywotności Akademii; Zarząd jednak znajduje się w trudnem prawdziwie położeniu, musi bowiem hamować czynności najruchliwszych gałęzi instytucyi, zamiast dodawać im podniety do dalszego rozwoju.

W tym stanie rzeczy od przysporzenia funduszów Akademii zależeć będzie przedewszystkiem, o ile w niedalekiej przyszłości zdołamy sprostać naszym zadaniom. Jeżeli środki, którymi rozporządzamy, nie będą pomno-

żone, zajdzie nieunikniona konieczność pewnego ograniczenia zadań, które Akademia sobie wytknęła, jak to w ostatniem sprawozdaniu staraliśmy się zaznaczyć. W każdym razie stwierdzić to musimy z wdzięcznością, że i kraj i rząd uznaje tę potrzebę. Sejm krajowy przyznał Akademii w roku ubiegłym dotacyą nadzwyczajną w kwocie 5000 zł. w. a., która jednak nie poparła toku naszych wydawnictw, gdyż przeznaczona była na dwa specyalne cele, na koszta urządzenia Stacyi Naukowej w Paryżu i udziału Akademii w tegorocznej Wystawie krajowej. Na ostatniej Sesyi wreszcie Sejm krajowy zaokrąglił roczną dotacyą Akademii do wysokości 30.000 zł. w. a., podniósł ją zatem o 5.000 zł. w. a., ale przekazał jej zarazem opędzanie kosztów wydawnictwa Atlasu geologicznego Galicyi i dalszych poszukiwań w Archiwum Watykańskiem, na które to cele wstawiano dawniej w budżet krajowy łączną kwotę 4.000 zł. w. a. Co najważniejsza, Jego Ekscellencya Pan Minister Oświaty złożył w Komisyi budżetowej Izby Deputowanych wyraźne oświadczenie, że uznaje potrzebę stopniowego podwyższenia naszej dotacyi ze Skarbu Państwa, co zaznaczono następnie w uwagach dołączonych do tegorocznego przedłożenia budżetowego. Akademia wystosowała w tym przedmiocie petycyą do Jego Ces. i Król. Wysokości Protektora, Najdostojniejszego Arcyksięcia Karola Ludwika, oddając pod Jego najłaskawszą opiekę tę sprawę tak żywotną dla dalszego rozwoju naszej instytucyi.

Zbiory Akademii pomnożyły się w ciągu przeszłego roku darami, które ofiarowali: w dziale rękopi-

sów p. *A. Krauskar,* w dziale książek drukowanych pp. *A. Arneth, J. Baudouin de Courtenay, K. Bąkowski, J. Bergbohm, O. Bujwid, H. Bukowski, B. Brzozowski, O. Callier, Ks. Chodyński Z., W. Czermak, J. Dupuis, L. Finkel, Z. Gloger, A. Hołowiński, X. M. Hórnik, E. Jankowski, R. Kaindl, J. Karłowicz, S. Karwowski, J. Klaczko, F. Krček, E. Lemoine, J. Eks. J. Majer, Ks. Fr. Michejda, T. Münnich, J. Ożegowski, A. Périer, T. Petrelli, Ks. A. Petruszewicz, O. P. Pierling, W. Prokesch, de Rey-Pailhade, A. Rosa, J. Ryx, P. Salmonowicz, H. Sieradzki, S. Smolka, W. Spasowicz, M. Sucheeki, G. Tomé, J. Torossi, J. Vincenti, M. Wołkowicz, J. Zawiszewska.*

W roku ubiegłym rozszerzył się znakomicie zakres stosunków naszych z instytucyami zagranicznemi. Zarząd obecny pozostaje wiernym dawnej tradycyi, powstrzymując się oględnie od inicyatywy w zawiązywaniu tych stosunków. W naszem położeniu, mniemamy, nie można w tym względzie zgrzeszyć zbytkiem powściągliwości. Tem więcej zatem możemy mieć stąd zadowolenia, że bez narzucania się z naszej strony, coraz to nowe instytucye ze wszystkich stron świata zgłaszają się do nas z propozycyami wymiany wydawnictw. I tak w ciągu ostatniego roku zawiązały się w ten sposób nowe stosunki z 16 instytucyami, mianowicie: z Czeską Akademią im. Franciszka Józefa w Pradze, z Jednotą českych filologu w Pradze, z Ces. Niemieckim Archeologicznym Instytutem w Atenach, Société Linnéenne de Normandie w Caen, Societa Romana di antropologia w Rzymie, Nuovo Cimento w Pizie, Accademia degli Agiati w Roveredo, z Uniwersy-

tetem Upsalskim, z Muzeum w Tromsö (w Norwegii), z Ces. Uniwersytetem w Moskwie, Ces. Towarzystwem Archeologicznem w Moskwie, Fizyczno-Matematycznem Towarzystwem przy Uniwersytecie Kazańskim, z zachodnio-syberyjskim oddziałem Ces. Towarzystwa geograficznego w Omsku, Academy of Sciences w St. Louis (Stany Zjednoczone), Wisconsin Academy of Sciences w Madison (St. Zjedn.), Geological Survey w Sydney.

W styczności z powszechnym ruchem naukowym doznajemy dzielnej pomocy w naszej Stacyi Paryskiej. Młoda ta instytucya rozwija się bardzo pomyślnie. Rok ubiegły był właściwie dopiero rokiem jej organizacyi, siły Stacyi zajęte były przedewszystkiem pracą około zewnętrznego uporządkowania Biblioteki Polskiej i jej zbiorów. Ale działalność Stacyi zaczyna już zaznaczać się skutecznie w zewnętrznych stosunkach Akademii. Uczeni francuscy coraz częściej zgłaszają się do Stacyi, czyniąc poszukiwania w zbiorach Biblioteki Polskiej, albo też żądając informacyi o rzeczach polskich, których Stacya sama udziela lub też odwołuje się do nas. Za pośrednictwem Stacyi sprowadzono kilka rękopisów i rzadkich druków, ze zbiorów Akademii i innych polskich instytucyj, do użytku paryskich uczonych. I my również mieliśmy już wiele sposobności korzystać z tego stałego, zorganizowanego pośrednictwa, zasięgając przez Stacyą wskazówek i objaśnień, bądź to w interesie naszych wydawnictw, bądź też dla prac naukowych naszych członków i współpracowników. W jednym przypadku zwłaszcza okazała nam się bardzo cenną pomoc której nam udzielił za

pośrednictwem Stacyi p. Hauréau, członek Instytutu, znakomity specyalista w dziedzinie piśmiennictwa średniowiecznego.

Odsyłając Szanowne Zgromadzenie do druku, który mieliśmy zaszczyt rozdać przed posiedzeniem [1]), skracam, ile możności, niniejszą część sprawozdania, aby zostawić jak najwięcej czasu Koledze, który podjął się w tym roku odczytu na posiedzeniu publicznem. Do najważniejszych naszych publikacyj, znajdujących się w toku, należy wydawnictwo ksiąg wiejskich, które dostarczy obfitego, nowego zupełnie materyału do rozpoznania tak mało dotąd zbadanych dziejów ludu wiejskiego w Polsce. Kolega Ulanowski podzieli się z nami pierwszym plonem, który dał się zebrać z tych materyałów wydrukowanych już w znacznej części, ale jeszcze nie wydanych na widok publiczny.

---

[1]) Ob. wyżej str. 57—85.

DODATKI DO SPRAWOZDANIA.

1. Wydawnictwa Akademii Umiejętności

od 1 maja 1893 do 30 kwietnia 1894.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II, tom IV. Ogólnego zbioru tom dziewiętnasty, lex. 8°, str. 475. Z sześcioma tablicami porównawczemi.

Treść: M. Bobowski: Polskie pieśni katolickie od najdawniejszych czasów do końca XVI wieku (str. 1—475).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II, tom V. Ogólnego zbioru tom dwudziesty, lex. 8°, str. 400.

Treść: L. Sternbach: Photii Patriarchae Opusculum paraeneticum. Appendix gnomica. Excerpta Parisina (str. 1—82). Tenże: Analecta Photiana (str. 83—124). A. Miodoński: Incerti auctoris Exhortatio de paenitentia. Ope codicis Parisini Nr. 550. (str. 125—134). L. Sternbach: Gnomologium Parisinum ineditum. Appendix Vaticana (str. 135—218). J. Baudouin de Courtenay: Próba teoryi alternacyj fonetycznych (str. 219—364). G. Blatt: Gwara ludowa we wsi Pysznica w powiecie Niskim. Na podstawie materyałów, dostarczonych przez Z. Wierzchowskiego (str. 365—400).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II, tom VI. Ogólnego zbioru tom dwudziesty pierwszy, lex. 8⁰, str. 402.

Treść: M. Kawczyński: Przyczynek do wyjaśnienia „Improwizacyi" Mickiewicza i trzeciej części „Dziadów" (str. 1—74). A. Kalina: Jana Parum Szulcego Słownik języka połabskiego. Część II. (str. 75—178). J. Rozwadowski: Łacińskie słowa pochodne, urobione z pnia imiesłowu biernego na *-to-* (t. zw. Iterativa lub Frequentativa i Intensiva) (str. 179—224). E. Porębowicz: Andrzej Morsztyn, przedstawiciel baroku w poezyi polskiej (str. 225—319). L. Sternbach: Fabularum Aesopiarum sylloge. E codice Parisino Gr. n. 690 Suppl. (str. 320—402).

Biblioteka pisarzów polskich tom XXV — XXVIII, w 8-ce małej.

25. Mikołaja z Wilkowiecka Historya o chwalebnem zmartwychwstaniu Pańskim. Wydał Dr. Stanisław Windakiewicz (str. 86).
26. Sebastyana Grabowieckiego Rymy Duchowne. 1590. Wydał Dr Józef Korzeniowski (str. XVI i 197).
27. Andrzeja Zbylitowskiego Epitalamium na wesele Zygmunta III. 1592. Wydał Jan Łoś (str. IV i 18).
28. Andrzeja z Kobylina Gadki o składności członków człowieczych z Arystotelesa i też inszych mędrców wybrane. 1535. Wydał Józef Rostafiński (str II i 180).

Sprawozdania Komisyi językowej Akademii Umiejętności. Tom V. w 8-ce, str. 469.

Treść: M. Łukowicz: Deklinacya i konjugacya w dziele M. Reja: Apocalypsis (str. 1 - 71). W. Grzegorzewicz: O języku ludowym w powiecie przasnyskim (str. 72—126). Wł. Matlakowski: Słownik wyrazów ludowych zebranych w Czerskiem i na Kujawach (str. 127—147). W. Grzegorzewicz: O mowie ludowej we wsi Łukowcu w powiecie garwolińskim (str. 148—168). R. Koppens: O sposobach oznaczania spółgłosek miękkich w Psałterzu Floryańskim (str. 169—203). Z. Paulisch: O pisowni i ję-

zyku Kazań świętokrzyskich (str. 204—239). R. Lubicz: Głosy polskie zawarte w rękopisie z kazaniami łacińskiemi z połowy w. XV-go (str. 240—338). Br. Dembowski: Słownik gwary podhalskiej (str. 339—414). J. Bystroń: Żywot świętego Aleksego wyznawcy i Żywot świętego Eustachiusza męczennika. Druk krakowski z roku 1529 (str. 445—469).

Sprawozdania Komisyi do badania historyi sztuki w Polsce, tom V, zeszyt 3, w 4-ce wielkiej, str. 129—192 i XXXIV—LXVII, z 2-ma tablicami chromolitograficznemi, 1. tablicą fotolitograficzną i 105 cynkotypami w tekscie.

Treść: M. Sokołowski: Erazm Kamyn, złotnik poznański i wzory przemysłu artystycznego u nas w XV i XVI wieku (str. 129—136). Tenże: Źródła do historyi sztuki w Polsce w XVII i pierwszej połowie XVIII wieku (str. 137—142). Wł. Łuszczkiewicz: Reszty zamku Herburta pod Dobromilem (str. 143—154). F. Bostel: Z dziejów malarstwa lwowskiego (str. 155—161). A. Römer: Pasy polskie, ich fabryki i znaki (str. 162—172). Wł. Łuszczkiewicz: Sprawozdanie z wycieczki naukowej, odbytej w lecie 1891 r. Część II. (str. 173—185. Tenże: Polichromia kościółka drewnianego w Dębnie pod Nowym Targiem (str. 186—192). L. Lepszy: Sprawozdania z posiedzeń komisyi za czas od 1 Stycznia do 31 grudnia 1892 roku (str. XXXIV—LXVII).

* Karol Estreicher. Bibliografia polska. Wiek XV—XVIII. Tom XIII, zeszyt 1. 2., w 8-ce str. 272.

— zeszyt 3. 4., w 8-ce, str. VIII i 273—502 [1]).

Acta Rectoralia almae Universitatis Studii Cracoviensis inde ab anno MCCCCLXIX ed. Dr. Vladislaus

---

[1]) Wydawnictwa oznaczone gwiazdkami wydane zostały kosztem Akademii Umiejętności, lecz stanowią własność autorów.

Wisłocki. Tomi I. fasciculus II, w 8-ce, str. 161—432.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny, Serya II, tom V, ogólnego zbioru trzydziesty, lex. 8⁰, str. 350.

Treść: W. Kętrzyński: Granice Polski w X wieku (z mapą, str. 1—32). J. Kleczyński: Spisy ludności w Rzeczypospolitej polskiej (str. 33—61). J. N. Sadowski: Miecz koronacyjny polski „Szczerbcem" zwany (z 12 rycinami w tekscie str. 62—121). Wł. Abraham: Sprawa Muskaty (str. 122—180). J. N. Fijałek: Średniowieczne ustawodawstwo synodalne biskupów polskich. I. Życie i obyczaje kleru w Polsce średniowiecznej na tle ustawodawstwa synodalnego (z 2 tablicami, str. 181—239). J. Kleczyński: Pogłówne generalne w Polsce i oparte na niem popisy ludności (str. 240—262). J. Brzeziński: O konkordatach Stolicy Apostolskiej z Polską w XVI wieku (str. 263—292). O. Balzer: Walka o tron krakowski w latach 1202 i 1210/11 (str. 293—350).

Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. Tomus XIII. Continet: Acta capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum selecta. Edidit B. Ulanowski. Volumen I. Acta capitulorum Gneznensis, Poznaniensis et Vladislaviensis (1408—1530) w 8-ce dużej, str. VI i 663.

Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. Tomus XIV, continet: Codicis epistolaris saeculi decimi quinti tomum III. 1392—1501, collectum opera Anatolii Lewicki, w 4-ce str. LXXX i 665.

Franciszek Piekosiński: Średniowieczne znaki wodne zebrane z rękopisów przechowanych w archi-

wach i bibliotekach polskich, głównie krakowskich. Wiek XIV, w 4-ce, str. 34 i 77 tablic autografowanych.

* Konstanty Górski: Historya jazdy polskiej, w 8-ce, str. V i 363, z 3. tablicami litografowanemi.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy. Serya II, tom IV. Ogólnego zbioru tom dwudziesty piąty, lex. 8°, str. 377; z 6 tablicami i 12 rycinami w tekscie.

Treść: L. Birkenmajer: Marcin Bylica z Olkusza oraz narzędzia astronomiczne, które zapisał Uniwersytetowi Jagiellońskiemu w roku 1493 (str. 1—164). J. Nusbaum: Materyały do embryogenii i histogenii równonogów (Isopoda) (str. 165—263, z tablicami I - VI). St. Kępiński: O całkach rozwiązań równań różniczkowych zwyczajnych liniowych jednorodnych rzędu 2-go (str. 264—328). J. Schramm: O działaniu chlorku glinowego na chlorki i bromki rodników aromatycznych (str. 329—342). K. Klecki: Zachowanie się siły elektrobodźczej i pobudliwości przeciętego nerwu żaby (str. 343 — 370). E. Bandrowski: O parazofenylenach, chinonimidach i pochodnych (str. 371—377).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy. Serya II, tom V. Ogólnego zbioru tom dwudziesty szósty, lex. 8°, str. 436; z 9 tablicami i 19 rycinami w tekscie.

Treść: G. Piotrowski: Badania nad pobudliwością i przewodnictwem nerwów (str. 1—14). H. Kadyi: Przyczynki do anatomii porównawczej zwierząt domowych. I. Jaki jest szczątek zanikłego *musculus pronator teres* u konia. II. O powierzchniach stawowych stawu łokciowego (z tablicą I. i 2-ma rycinami, str. 15—36). S. Kępiński:

Z teoryi nieciągłych grup podstawień liniowych posiadających spółczynniki rzeczywiste (z tablicą II, str. 37—66). K. Żórawski: Przyczynek do teoryi zamiany zmiennych w równaniach różniczkowych zwyczajnych rzędu pierwszego (str. 67—99). A. J. Stodółkiewicz: O całkowaniu pod postacią skończoną równań różniczkowych liniowych rzędu n-go (str. 100—104). A. J. Stodółkiewicz: Sposób d'Alemberta w zastosowaniu do równań różniczkowych liniowych rzędu n-go ze spółczynnikami stałymi (str. 105—111). K. Olearski: Uwagi nad ciepłem właściwem przy stałej objętości mieszaniny cieczy i pary (z jedną ryciną, str. 112—115). B. Eichler i M. Raciborski: Nowe gatunki zielenic (z tablicą III, str. 116—126). K. Olszewski i A. Witkowski: O własnościach optycznych ciekłego tlenu (z dwiema rycinami, str. 127—130). K. Olearski: Nowy sposób całkowania pewnych równań różniczkowych pierwszego rzędu o dwu zmiennych (str. 131—141). W. Kretkowski: O funkcyach równych co do wielkości i różnych co do natury (str. 142—144). A. J. Stodółkiewicz: O kilku klasach równań różniczkowych liniowych rzędu n-go (str. 145—150). W. Kretkowski: O pewnej tożsamości (str. 151—154). S. Dickstein: O rozwiązaniu kongruencyi $z^n - ay^n o \equiv$(mod M) (str. 155—159). A. Wierzejski: Rotatoria (wrotki) Galicyi (z tablicami IV. V. VI. i trzema rycinami w tekscie, str. 160—265). N. Cybulski: i Zanietowski: Dalsze doświadczenia z kondensatorami. Zależność pobudzenia nerwów od energii rozbrojenia (str. 266—270). K. Żórawski: O zbieżności iteracyi (z dwiema figurami w tekscie, str. 271—288). Tenże: Drobne przyczynki do teoryi przekształceń i jej zastosowań (str. 289—300). M. Raciborski: Cycadeoidea Niedźwiedzkii nov. sp. (z tablicą VII i VIII, str. 301—310). J. Puzyna: O wartościach funkcyi analitycznej na okręgach spółśrodkowych z kołem zbieżności jej elementu (z 7 figurami w tekscie, str. 311—361). M. Raciborski: Przyczynek do morfologii jądra komórkowego nasion kiełkujących (z tablicą IX. str. 362—372). J. Schramm: O połączeniach styrolu z kwasem

solnym i bromowodorowym (str. 373—378). B. Pawlewski: Z teoryi roztworów (z dwiema figurami, str. 379—398). M. Raciborski: Chromatofilia jąder worka zalążkowego (str. 399—418). K. Żórawski: O pochodnych nieskończenie wielkiego rzędu (str. 419—433). K. Olearski: Sprostowanie pomyłek drukarskich w rozprawie: „Nowy sposób całkowania pewnych równań różniczkowych“ (str. 434—436).

Sprawozdanie Komisyi fizyograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1892, oraz Materyały do fizyografii krajowej. Tom dwudziesty ósmy, w 8-ce, str. XXXVII, 249 i 266, z dwiema tablicami.

Treść: *A*) Sprawozdania z czynności, funduszów i zbiorów Komisyi (str. I—XXXVII). *B*) Materyały do fizyografii krajowej. Część I. Materyały zebrane przez Sekcyę meteorologiczną: Fr. Karliński: Wypadki spostrzeżeń meteorologicznych dokonanych w Galicyi w roku 1892, zestawione w c. k. obserwatoryum astron. krakowskiem (str. 3—175). D. Wierzbicki: Grady w Galicyi w r. 1892 (str. 176—179). Tenże: Pioruny w r. 1892 (str. 180). Fr. Karliński: Wypadki siedmioletnich cogodzinnych pomiarów deszczu wykonanych w c. k. obserwatoryum astron. krakowskiem (str. 181). Tenże: Wykaz stanu wody na rzekach galicyjskich w r. 1892 (str. 182—221). W. Satke: Roczny i dzienny przebieg wiatrów w Tarnopolu (str. 222—247). D. Wierzbicki: Wypadki spostrzeżeń magnetycznych zrobionych w Krakowie w r. 1892 (str. 248). Część II. Materyały zebrane przez Sekcye botaniczną i zoologiczną: Z. Fiszer: Przyczynek do fauny krajowych skorupiaków liścionogich (Phyllopoda) (str. 1—7). K. Bobek: Przyczynek do fauny muchówek krakowskiego okręgu (str. 8—28). A. Jaworowski: Fauna studzienna miasta Krakowa i Lwowa (str. 29—48). E. Wołoszczak: Sprawozdanie z wycieczek botanicznych w Karpaty Stryjskie i Samborskie (str. 49—85). Z. Fiszer: Rewisya krajowych

gatunków wieszyc (Asellidae) (str. 86–97) Tenże: Wije zebrane w Galicyi wschodniej w lecie 1891 (str. 98—103). R. Gutwiński: Materyały do flory glonów Galicyi. Część III. (Z jedną tablicą, str. 104—166). J. Werchratski: Motyle większe Stanisławowa i okolicy (str. 167—266).

Zbiór wiadomości do antropologii krajowej, tom XVII, w 8-ce, str. VI, 172 i 339. Z mapą, ryciną chromolitograficzną, tablicą i rycinami w tekscie.

Treść: I. Dział archeologiczno-antropologiczny. Wł. Olechnowicz: Charakterystyka antropologiczna ludności gubernii lubelskiej (str. 1—40). Fr. Pułaski: Kurhan popowiecki (z rycinami w tekscie, str. 41—46). B. Podczaszyński: Wykopaliska z grobu ciałopalnego we wsi Dembe pod Kaliszem (z tablicą, str. 47—52). J. Talko-Hryncewicz: Charakterystyka fizyczna ludów Litwy i Rusi (z mapką etnologiczną, str. 53—172).

II. Dział etnologiczny. R. Zawiliński: Przyczynek do etnografii górali polskich na Węgrzech (z rycinami w tekscie str. 1—13). M. Rawicz Witanowski: Lud wsi Stradomia pod Częstochową (z ryciną chromolitograficzną i figurą w tekscie, str. 14—138). A. Hurynowicz: Zbiór rzeczy białoruskich (str. 139—200). Br. Gustawicz: Zagadki i łamigłówki ludowe (str. 201—260). B. W. Segel: Materyały do etnografii Żydów wschodnio-galicyjskich (str. 261—332). J. Kibort: Nutki ludowych piosnek żmudzkich (str. 333—339).

Jan Świętek: Lud nadrabski (od Gdowa po Bochnię). Obraz etnograficzny, w 8-ce, str. IX i 728, z 1. autotypią.

Rocznik Zarządu Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1892/3, w 8-ce mniejszej, str. 161 i 6. tablic.

Sprawozdania z posiedzeń. Rok 1893, w 8-ce str. VIII, 91, 53 i 60.

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie, Comptes-rendus des séances de l'année 1893, w 8-ce str. 357.

Anzeiger der Akademie der Wissenschaften in Krakau, Jahrgang 1893, w 8-ce, str 357.

Nadto z kilku tomów Rozpraw znajdujących się pod prasą wyszły następujące odbitki:

Aleksander Brückner: Średniowieczna poezya łacińska w Polsce. Część II. (Z Rozpraw Wydziału filologicznego, t. XXII, str. 1—62).

Jan Bystroń: O użyciu genetivu w języku polskim. Przyczynek do historycznej składni polskiej. (tamże str. 63—148).

Ignacy Radliński: Słowniki narzeczy ludów kamczackich. V. Słownik narzecza Koryaków wschodnich. Ze zbiorów prof. B. Dybowskiego. (tamże, str. 149—229).

Korneli Juliusz Heck: Życie i dzieła Bartłomieja i Szymona Zimorowiczów (Ozimków) na tle stosunków ówczesnego Lwowa. (z Rozpraw Wydziału filologicznego, t. XXIII, str. 1—187).

Maryan Raciborski: Elajoplasty liliowatych. (z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, t. XXVII, str. 1—22, z tablicą).

A. Beck: O zmianach ciśnienia krwi w żyłach. (tamże, str. 23—62, z 20 rycinami w tekście).

Karol Klecki: Badania doświadczalne nad sprawą wydzielania w jelicie cienkiem. (tamże, str. 63—117).

A. J. Stodółkiewicz: Kilka uwag o czynniku całkującym równań różniczkowych. (z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, t. XXVIII, str. 1—7).

Józef Kowalski: O prawie zgodności termodynamicznej w zastosowaniu do roztworów potrójnych. (tamże, str. 8—12).

Stefan Niementowski: Syntezy pochodnych chinoliny. (tamże, str. 13—43).

Ludwik Silberstein: Porównanie pola elektromagnetycznego z ośrodkiem sprężystym. (tamże, str. 44—52).

Franciszek Mertens: Przyczynek do rachunku całkowego. (tamże, str. 53—66).

— Tenże: O zadaniu Malfattego. (tamże, str. 67—92).

L. Wachholz: O oznaczaniu wieku ze zwłok na podstawie kostnienia główki kości ramieniowej. (z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego t. XXIX, str. 1—44, z tablicą).

Stefan Jentys: Stydya nad rozkładem i przyswajalnością związków azotowych w odchodach zwierzęcych. (tamże, str. 45—157, z 9 rycinami).

2. Z aktów urzędowych.

Adres do Włodzimierza Spasowicza.

Akademia Umiejętności, na zebraniu walnem dnia 9 maja b. r., uchwaliła jednomyślnie złożyć Ci z powodu jubileuszu Twego zawodu publicznego, szczere, najserdeczniejsze życzenia.

Nieliczne są te chwile, kiedy chwytasz za pióro, odrywając się od zajęć zawodowych, któremi nie sobie tylko, ale imieniu polskiemu zdobyłeś w Petersburgu, w całej Rosyi tak zasłużoną sławę, wśród zawistnych i uprzedzonych tak powszechny, rzetelny szacunek. Niezmordowany w pracy, nie znasz spoczynku; czujesz potrzebę czynu, działania, służby publicznej, potrzebę, której zaspokojenie znajdujesz w pracy literackiej. Jej źródłem to samo zacne, głębokie poczucie obywatelskie, którem nacechowana cała Twoja działalność, jak gdybyś wziął był sobie za godło życia: *Nihil Poloni a me alienum puto.* A plon, który Twe

otia przynoszą, obfitością prześciga już dzisiaj dzieło życia niejednego autora, wyłącznie oddanego pracy piśmienniczej; w literaturze współczesnej zdobyłeś sobie imię zaszczytne, trwałe, równorzędne najwybitniejszym pisarzom polskim naszego wieku. Znać Ciebie w każdem pociągnięciu Twojego pióra; wszędzie jesteś samym sobą; każdą kartkę Twej pracy wyróżnia ta rzadka, prawnicza ścisłość logicznego myślenia, tyle odrębnego uroku wnosząca w traktowanie literackich przedmiotów, ten język jędrny, męzki, pełen siły i hartu; ta bystrość i świeżość myśli, z której znać, że wypoczywasz, gdy piszesz, bo z nużącej powszedniości codziennych zajęć wyrywasz się z rozkoszą w sfery ideału; ta rozumna i szlachetna miłość rzeczy, w której ze stałością własnych przekonań łączysz pełne godności, wyrozumiałe poszanowanie przeciwnego zdania i sądu.

Żyj nam długo, pisz jak najwięcej; oto życzenia, które Tobie i sobie samej składa dziś Akademia, szczęśliwa, że Cię zalicza do towarzyszy swojego grona, do szczerych i wypróbowanych przyjaciół.

Adres do Augusta Cieszkowskiego.

Dwa razy wiek nasz był świadkiem wielkich katastrof narodowych. Po pierwszej i po drugiej, z ruin, rozbicia i zwątpienia, naród dźwigał się twardą walką o byt, w której nauka najprzedniejszą stała się bronią. Historya oceni kiedyś, określi znaczenie i stosunek wzajemny tych dwóch odrębnych epok w dziejach naszej umysłowości. Pierwszą epokę cechują wielkie

potęgi umysłowe, filary, strzelające śmiało ze zwalisk ku wiązaniom syntezy, ku której zdążała myśl narodowa. Druga epoka, krytyki i analizy, nie tyle stoi ludźmi wyjątkowej miary, co znacznem rozszerzeniem koła zwyczajnych pracowników, co prawidłową organizacyą warsztatu naukowego, zwolna, mozolnie gromadzącego zasoby na przyszłość. W Tobie pokolenie dzisiejsze czci bohatera minionej epoki, jednę z tych wielkich potęg, które poziom polskiej umysłowości śmiałym rzutem dźwignęły na wyżyny współczesnego ruchu naukowego. W dziejach nauki zdawna utrwalone, z chlubą dla Ciebie i dla narodu, miejsce zaszczytne i znaczące, które wstępnym bojem zdobył sobie myśliciel, przeszłością rozświecający przyszłość, orlim lotem sięgający w najwyższe zagadnienia ludzkości, a zarazem zdobywca doniosłych prawd w dziedzinie ekonomii społecznej, prawd niepospolitego praktycznego znaczenia. Naród ma prawo chlubić się Tobą, w tem słusznem przeświadczeniu, że iskrę, która rozpromieniła widnokręgi Twoich spostrzeżeń i pomysłów, wykrzesała miłość Ojczyzny. Bo to nie było trafem przypadku, że właśnie Polak w historyozoficzne tajniki przyszłości zajrzał tak zuchwale, szukając w nich pokrzepienia ducha, że Polak starszym narodom odsłonił tak mądre środki utrzymania i odzyskania zachwianej równowagi ekonomicznej skołatanych społeczeństw.

Akademia Umiejętności szczyci się Tobą od chwili założenia; w tym roku, w półwiekową rocznicę pierwocin Twego zawodu naukowego, Akademia, na walnem zebraniu dnia 9 maja, uchwaliła jednomyślnie złożyć Ci hołd czci, wdzięczności i najgorętsze życze-

nia, żeby Cię Bóg długo jeszcze utrzymał u steru siostrzanej Instytucyi, której poświęcasz piękny zachód zasłużonego żywota.

Sprawozdanie i wnioski

w sprawie funduszu ś. p. kasztelana Franciszka Wężyka.

Dom b. Towarzystwa Naukowego, w którym dziś mieści się Akademia, stanął głównie zasługą ś. p. kasztelana Franciszka Wężyka, który nietylko rozwinął niezmiernie skrzętną gorliwość w zbieraniu składek na budowę tego gmachu, ale przyczynił się także do jego wykończenia znaczną ofiarą osobistą. Świadczy o tem urzędowe sprawozdanie z dnia 29 lipca 1862 r., podpisane klauzulą „za zgodność z aktami“ przez ks. Waleryana Serwatowskiego, Sekretarza Towarzystwa Naukowego i Komisyi budowniczej, ogłoszone w Nr. 179 Czasu z d. 6. sierpnia 1862 r. i wydane następnie w osobnej odbitce p. n. „Koleje budowy domu Towarzystwa Naukowego Krakowskiego“. W sprawozdaniu tem czytamy, co następuje:

»W październiku r. 1859, gdy przy corocznym wyborze Prezesa, ś. p. Wężyk oświadczył, iż wiek i siły nie dozwalałyby mu nadal podejmować się tego urzędu, wybranym został Prezes nowy. Skutkiem tego Prezes dawniejszy przed zdaniem urzędu następcy, w podaniu do Komitetu z dnia 18 lutego 1860 zażądał i otrzymał dla siebie pełnomocnictwo do wykończenia dolnej części domu, zobowiązując się wykończyć ją przed zimą, jakkolwiek wypadną składki dalsze lub zalegające w obietnicach«.

Ś. p. Franciszek Wężyk dopełnił zobowiązań, które przyjął na siebie wspaniałomyślnie w r. 1861, Towarzystwo Naukowe jednak nie uczyniło zadość zobowiązaniom, wynikającym z uchwały z d. 22 lutego 1861 r., a uznanym i stwierdzonym publicznie w ogłoszeniu z d. 29 lipca 1862, nie przyszło bowiem do zahipotekowania sumy 14,658 zł. 70 kr. jako bezprocentowej pożyczki na domu Towarzystwa. Na Akademii, spadkobierczyni Towarzystwa, cięży moralny ten obowiązek, z którego dopełnieniem tem więcej zwlekać nie można, ponieważ syn ś. p. kasztelana Franciszka Wężyka, p. Wilhelm Wężyk, zgłosił się do Akademii z przypomnieniem tej sprawy.

W tym celu Zarząd Akademii wyznaczył Komisyą, złożoną z pp. Zolla, Malinowskiego i Smolki, i polecił jej rozpatrzenie sprawy i wypracowanie wniosków.

Komisya ta, porozumiawszy się z p. Wilhelmem Wężykiem, złożyła Zarządowi następujące sprawozdanie.

Ubezpieczenie hipoteczne sumy 14,658 zł. 70 kr. w. a. lub okrągło 15.000 zł. w. a., jako pożyczki bezprocentowej, na domu Akademii miałoby cel dwojaki:

1) żeby pozostała pamiątka tak znacznej osobistej ofiary, którą ś. p. kasztelan Wężyk poniósł na cele budowy domu Towarzystwa Naukowego — i to jest cel, o który spadkobiercom ś. p. Wężyka przedewszystkiem chodzi.

2) żeby rodzinie a mianowicie spadkobiercom ś. p. kasztelana Wężyka zastrzedz prawo do powyższej sumy 15,000 zł. w. a., w razie rozwiązania Akademii.

Oba te cele najskuteczniej osiągnąć można przez utworzenie osobnego funduszu im. ś. p. kasztelana Wężyka, którego odsetki byłyby przeznaczone na potrzeby Akademii, a który w razie jej rozwiązania dostałby się spadkobiercom ś. p. kasztelana Wężyka. Będzie to pamiątka trwalsza, aniżeli intabulacya bezprocentowej pożyczki, która ze stanowiska prawnego mogłaby nasuwać niejakie wątpliwości.

Z tego powodu, Zarząd uchwalił przedstawić Akademii następujące wnioski:

I. Akademia utworzy fundusz osobny im. ś. p. kasztelana Franciszka Wężyka, w kwocie 15.000 zł. w. a., którego odsetki wpływać będą do funduszu obrotowego.

II. Akademia zahipotekuje powyższy fundusz na domu przy ulicy Sławkowskiej Nr. 17 (Nr. hip. 282).

III. Gdyby Akademia została rozwiązaną lub też gdyby cel jej naukowy i charakter narodowy uległ zmianie, fundusz powyższy wydany będzie spadkobiercom ś. p. kasztelana Franciszka Wężyka, zmarłego w Krakowie dnia 4. maja 1862 r.

Wnioski powyższe uchwalono na walnem zebraniu Akademii dnia 21. listopada 1893.

IV.

Nagrody i konkursa.

Akademia przyznała następujące nagrody:

1) Nagrodę im. ś. p. Probusa Barczewskiego za pracę historyczną w kwocie 1125 złr. a. w. p. Aleksandrowi Rembowskiemu w Warszawie za dzieło p. t.: *„Konfederacya i rokosz w dawnem prawie państwowem polskiem“*. Za dzieło malarskie nie przyznała Akademia w tym roku nagrody, wychodząc z założenia, iż na wystawie krajowej lwowskiej pojawią się cenne nowe dzieła malarstwa polskiego; dwoma zatem nagrodami, za rok ubiegły i bieżący, Akademia będzie mogła rozporządzać.

2) Nagrodę imienia Juliana Ursyna Niemcewicza w kwocie 1,800 franków przyznała Akademia za dzieło konkursowe na temat: *Plany wojny tureckiej Władysława IV i jego stosunek do Kozaczyzny,* Dr. Wiktorowi Czermakowi w Krakowie.

3) Nagrodę konkursową imienia Mikołaja Kopernika z fundacyi miasta Krakowa w kwocie 500 złr. Dr. Ludwikowi Birkenmajerowi w Czernicho-

wie za pracę p. t. „*Temperatura głębokich jezior w Tatrach, w różnych głębokościach i różnych porach roku*“.

W ciągu ubiegłego roku upłynął termin konkursu z fundacyi p. Władysława Kretkowskiego na temat: „*Znaleźć wszystkie grupy czyli układy podstawień sprzężonych z liczby* l *przedmiotów lub przynajmniej znany ich dotąd szereg przedłużyć*“. Nowy termin wyznacza się do końca r. 1895. Nagroda 500 zł. w. a. z odsetkami od 15 maja 1886. Autor pracy nagrodzonej będzie obowiązany ogłosić ją drukiem w ciągu roku.

Niniejszem ogłasza się nowy konkurs imienia Józefa Majera na temat: „*Klimatologia ziem polskich*“.

Nagroda 1000 złr. a. w.

Termin nadsyłania prac do 31. grudnia 1896 r.

Zarazem przypomina się konkursa, poprzednio ogłoszone, których termin jeszcze nie upłynął:

1) Konkurs z fundacyi ś. p. ks. biskupa A. S. Krasińskiego. Nagroda 1200 złr. Do konkursu dopuszcza się wszelkie prace naukowe, drukowane lub niewydane jeszcze, które przysłane będą w tym celu do Akademii po dzień 31. grudnia 1894 r. Pomiędzy pracami równej wartości pierwszeństwo mają, według woli fundatora, pisma treści religijno-moralnej.

2) Konkurs imienia Juliana Niemcewicza przejęty po Towarzystwie Historyczno-literackiem w Paryżu, na temat: „*Parlamentaryzm polski do końca rządów Zygmunta I.* Nagroda 2700 franków, może być rozdzielona na dwie po 1800 i 900 franków. Praca konkursowa ma obejmować (w razie wydania) co najmniej 12 arkuszy druku. Rękopisy nadsyłać należy na ręce Sekretarza generalnego Akademii, z godłem

wybranem przez autora i kopertą opieczętowaną, tem samem godłem zaopatrzoną, a wewnątrz nazwisko autora zawierającą, najpóźniej po dzień 31. grudnia 1894.

3) Konkurs imienia Józefa Majera.

Przedmiot: *Polityka króla Jana III Sobieskiego od elekcyi do zawarcia sojuszu z Austryą w r. 1683.*

Nagroda: 1000 zł. w. a.

Termin nadsyłania prac konkursowych do 31 grudnia 1894.

4) Konkurs im. S. B. Lindego.

Do konkursu tego dopuszcza się prace z zakresu języka polskiego, a mianowicie: prace leksykograficzne, monografie z zakresu gramatyki, historyi języka i dyalektologii polskiej, oraz rozprawy odnoszące się do związku języka polskiego z innymi słowiańskimi. Prace te powinny odznaczać się metodą ściśle naukową i każda ma stanowić zaokrągloną i skończoną całość.

Termin konkursu ustanawia się do 31 grud. 1894 r.

Nagroda: 675 rs. w kuponach od listów zastawnych Towarzystwa kredytowego miasta Warszawy.

Autor nagrodzonej pracy obowiązany jest ogłosić ją w ciągu roku po przyznaniu nagrody i dostarczyć Akademii 50 egzemplarzy, w których na karcie tytułowej ma się znajdować napis: „Praca uwieńczona nagrodą Akademii Umiejętności na konkursie im. S. B. Lindego“. Gdyby autor w przeciągu roku nie uczynił zadość temu obowiązkowi, Akademia wyda sama uwieńczoną pracę, autor jednak traci w takim razie prawo własności na rzecz Akademii.

5) Konkurs z zapisu ś. p. jenerała Oktawiusza Augustynowicza:

„Dzieje zniesienia zależności poddańczej i uwłaszczenia włościan w krajach, które niegdyś w skład byłej Rzeczypospolitej polskiej wchodziły, poprzedzone historycznym poglądem na wytworzenie się klasy włościańskiej w dawnej Polsce, jej rozwój i stopniowy upadek, z uwzględnieniem wszelkich objawów tak w literaturze naszej jak i w samem społeczeństwie, mających na celu polepszenie losu tej klasy“.

Temat powyższy rozdziela się na następujących pięć części:

1. Dzieje ludności włościańskiej w dawnej Polsce Piastowskiej, mianowicie w Wielkopolsce, Małopolsce, na Mazowszu, Kujawach i na Śląsku;

2. Dzieje ludności włościańskiej na Rusi i Litwie;

3. Dzieje zniesienia zależności poddańczej w krajach byłej Rzeczypospolitej, przyłączonych do Cesarstwa rosyjskiego, z uwzględnieniem także Inflant i Kurlandyi;

4. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach przyłączonych do Królestwa pruskiego, mianowicie w Prusiech królewskich i w Ks. Poznańskiem; wreszcie

5. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach przyłączonych do Cesarstwa austryackiego.

W części czwartej i piątej należy uwzględnić także Śląsk jako integralną część Polski Piastowskiej.

W części pierwszej i drugiej, obejmującej historyą ludności wieśniaczej w dawnej Polsce, winny być dokładnie wyjaśnione fakta, z których wywiązała się zależność poddańcza, oraz stosunek wieśniaka do gruntu, przezeń posiadanego, jaki istniał pierwiastkowo. Literaturę, odnoszącą się do kwestyi rozwiązania i uregulowania stosunków włościańskich, należy uwzględnić w trzech ostatnich częściach.

Temat powyższy może być opracowany bądź w całości, bądź też każda część osobno. Jednolite opracowania, bądź całego tematu, bądź też pierwszych dwóch lub trzech ostatnich części razem, przedewszystkiem zaś pierwszych dwóch razem, będą mieć pierwszeństwo do nagrody przed równie dobremi opracowaniami osobnemi pojedynczych części.

Za najlepsze opracowania uznane będą tylko takie, które nie tylko celować będą między innemi pracami nadesłanemi, ale nadto będą odpowiadać dzisiejszym wymaganiom nauki.

Nagrody ustanawia się jak następuje:

a) za część 1 i 2-gą po zł. 1.000 w. a.

b) za część 3-cią zł. 1.600 w. a.

c) za część 4-tą zł. 1.200 w. a.

d) za część 5-tą zł. 1.400 w. a.

Nagrodzone opracowania winny być ogłoszone drukiem. Na ten cel przeznacza się fundusz 1.300 zł. w. a.; gdyby ten fundusz nie wystarczył na pokrycie kosztów druku, autorowie winni pokryć nadwyżkę ze swego, w stosunku do objętości swoich prac.

Opracowania należy nadsyłać do Akademii Umiejętności najdalej do końca grudnia 1894.

5) Konkurs z zapisu ś. p. ks. Adama Jakubowskiego: *O szkodnikach zwierzęcych na zasiewach i warzywach.* Nagroda 750 zł. w. a., może być rozdzielona na dwie po 500 i 250 zł. w. a. Termin nadsyłania prac konkursowych: 31 grudnia 1894.

Na wszystkie powyższe konkursa nadsyłać należy prace konkursowe do Akademii Umiejętności w Krakowie, bezimiennie, pod godłem przez autora wybranem,

z dołączeniem koperty opieczętowanej, mieszczącej wewnątrz nazwisko autora a tem samem godłem zaopatrzonej.

Według §. 18 Regulaminu Akademii wypłata wszelkich nagród konkursowych następuje dopiero po ogłoszeniu pracy uwieńczonej nagrodą.

DODATEK.

Sprawozdanie
w przedmiocie nagrody imienia Barczewskiego.

Za pracę historyczną.

Komitetowi, wyznaczonemu przez dwa Wydziały Akademii Umiej. dla ułożenia wniosków co do przyznania nagrody historycznej z fundacyi Barczewskiego (złożonemu z pp. Morawskiego, Tretiaka, Lewickiego, Ulanowskiego i Zakrzewskiego), wypadło rozpatrzeć się w dość znacznym szeregu prac historycznych, które się ukazały w ciągu r. 1893. Są to prace następujące:

1. Bobrzyński i Smolka, Jan Długosz, jego życie i stanowisko w piśmiennictwie;
2. Ćwikliński, Klemens Janicki, poeta uwieńczony;
3. Górski, Historya piechoty polskiej;
4. Gostomski, Arcydzieło poezyi polskiej, Pan Tadeusz;
5. Wład. Mickiewicz, Żywot Adama Mickiewicza tom 3-ci;
6. Rembowski, Konfederacya i rokosz w dawnem prawie państwowem polskiem;
7. Schnür-Pepłowski, Z przeszłości Galicyi, 1772—1862, tom 1-y;

8. Smolikowski, Historya Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego, tom 2-gi;
9. Sulima, Historya Franka i Frankistów;
10. Z. L. S., Historya dwóch lat, 1861—1862, t. 2-gi.

Komitet łatwo przyszedł do przekonania, że w tym szeregu ponad wszystkiemi dziełami góruje stanowczo talentem i gruntownością praca pp. Bobrzyńskiego i Smolki, którzy na szerokiem tle skreślili w sposób barwny tak wyczerpującą biografią ojca historyografii polskiej, jakiej się dotychczas nie doczekała żadna inna wybitna w naszych dziejach osobistość. Stwierdzając tę niepospolitą wartość naukową monografii o Długoszu, Komitet jednak sądził, że nie wypada mu uczynić wniosku o przyznanie jej nagrody Barczewskiego, a to głównie z tego powodu, że praca ta, aczkolwiek wyszła na widok publiczny dopiero w r. 1893, jednakowoż nietylko powstała, ale nawet została wydrukowaną już dosyć dawno, wskutek czego jej autorowie nie mogli już uwzględnić i wyzyskać dorobku badań historycznych z lat ostatnich. Zdecydowawszy się zaś, choć z żalem, na pominięcie tej niewątpliwie najlepszej pracy, Komitet zwrócił przedewszystkiem uwagę na te dwa dzieła, które nie dorównywając bynajmniej tamtemu, przecież doniosłością i zasługą wyróżniają się z pośród reszty powyżej wymienionych, t. j. na prace p. Rembowskiego i p. Władysława Mickiewicza. Wartość wyjątkowej poniekąd książki p. Mickiewicza ocenić będzie można należycie dopiero po ukończeniu całego dzieła, czego niebawem oczekiwać należy; dlatego więc Komitet wnosi, aby nagrodę historyczną za r. 1893 przyznać p. Rembowskiemu.

Pan Rembowski, ogłaszając w Bibliotece Ordynacyi Krasińskich obfite materyały historyczne do dziejów Rokoszu Zebrzydowskiego, poprzedził je tą rozprawą jako wstępem. Wstęp zaś ten jest samodzielną i bardzo obszerną pracą, (która ukazała się także i oddzielnie) w której autor, chcąc wytłomaczyć znaczenie w prawie publicznem polskiem „konfederacyi i rokoszu“, przedstawia w sposób wyczerpujący poglądy swoje na ustrój państwowy Polski po koniec XVI wieku. Przedmiot to bardzo trudny i dotychczas w całości przez nikogo nie opracowany. Istnieją wprawdzie książki Hoffmana, Hüppego oraz nieliczne monografie dotyczące niektórych instytucyj prawno-publicznych; ale pierwsze polegają na bardzo ograniczonym materyale źródłowym, drugie nie dają wyobrażenia o ustroju całego państwa. Przytem nikt dotąd ze strony fachowej nie starał się przeprowadzić systematycznego porównania organizacyi politycznej Polski z prawem publicznem innych krajów europejskich i dlatego uważano wiele instytucyi za specyalnie Polsce właściwych, gdy w istocie rzeczy podobne im znaleść można w Niemczech, Francyi, Hiszpanii lub Anglii.

Tak rozległe zakreśliwszy rozmiary dla swych badań, p. Rembowski podzielił swoje dzieło na 2 części. W pierwszej rozpatruje się w instytucyach politycznych wszystkich krajów europejskich w epoce średniowiecznej i stara się stworzyć przeciętny obraz organizacyi społecznej odpowiadającej ówczesnym formom i doktrynom politycznym. Autor przechodzi po kolei znaczenie stanów, monarchii, związków czyli konfederacyj i t. d. i dochodzi do zbilansowania całego za-

sobu instytucyj prawno-publicznych, któremi państwa średniowieczne mogły rozporządzać. Erudycya p. Rembowskiego w literaturze współczesnej jest bardzo rozległa. Jeżeli autor nie mógł stosunków zagranicznych wprost na źródłach badać, to w każdym razie czerpie on pełną i doświadczoną dłonią z tych książek, którym umiejętna krytyka przyznała znakomite stanowisko wśród produkcyi naukowej na polu umiejętności historyczno-prawnych w XIX wieku.

W części drugiej p. Rembowski opracowuje konstytucyą polityczną Polski, zacząwszy od XIV stulecia. Nie mówiąc już o źródłach, które autor zna doskonale, podnieść należy także zupełne wyczerpnięcie przez p. Rembowskiego wszystkich nieraz bardzo drobnych i rozproszonych rozpraw i przyczynków, w których chociażby najmniejszy szczegół do organizacyi Polski się odnosił.

Nie można dziś jeszcze przesądzać, o ile poglądy autora się utrzymają. Powodów do fachowej krytyki książka o „Konfederacyi i Rokoszu“ dostarcza nie mało; to jednak pozostanie na zawsze zasługą p. Rembowskiego, że pierwszy zreasumował literaturę obcą do kwestyi ustroju państwa średniowiecznego, że badanie swoje oparł na szerokiej podstawie porównawczej, że pokusił się o wyzyskanie całego zasobu źródeł i monografii, które zwłaszcza w ostatnich czasach płynąć zaczęły nieco obficiej, w celu stworzenia zaokrąglonego obrazu konstytucyi politycznej Polski w epoce bezwarunkowo najświetniejszej, ale zarazem do zrozumienia niesłychanie trudnej: — i dlatego to Komitet stawia powyżej już wymieniony wniosek.

Za dzieło malarskie.

Po zestawieniu listy ważniejszych obrazów wystawionych w Krakowie w ubiegłym roku kalendarzowym, Komitet, wybrany z grona członków Wydziału I i Komisyi historyi sztuki pod przewodnictwem profesora Władysława Łuszczkiewicza uznał, że żaden z obrazów tych nie przedstawia warunków, dopominających się nagrody Barczewskiego. Jakkolwiek bowiem z pośród licznych obrazów i obrazków wyróżniały się poważniej prace pp. Fałata, Malczewskiego, Ruszkiewicza i Wodzinowskiego, to pierwszego obraz „Powrót z polowania“ posiada wprawdzie wysokie zasługi tonacyi i delikatnego oświecenia, ale dalekim jest od pierwszorzędnych prac tego genialnego artysty. Portret p. Malczewskiego nazwać można w najwyższym stopniu interesującym ale niedoprowadzonym do tej harmonii barw i spokoju, któreby mu jednały powszechne uznanie doskonałości. Obraz p. Ruszkiewicza „Widok zjazdu w Warszawie“ ma wysokie zasługi w ożywieniu sztelażem dobrze rysowanym, ale psuje efekt jego jednolitość tonacyi i pewna nielicująca z prawdą miękkość. Obraz p. O. Wodzinowskiego „Odpoczynek żniwiarzy“, jakkolwiek pełen jest szlachetnych i pięknych typów naszego ludu i ma wdzięczną kolorystyczną harmonią, daleko mu jednak do jednolitości faktury a grzeszy brakiem pośrednich planów.

Komitet nie przyznając żadnemu z dzieł powyższych pierwszeństwa, wyraża nadzieję, że na rok przy-

szły nie zabraknie po Wystawie lwowskiej dzieł sztuki polskiej i sposobności do przyznania dwu nagród t. j. nagrody pozostałej z r. 1893 i drugiej za rok bieżący.

V.

WIEŚ POLSKA

POD WZGLĘDEM PRAWNYM

od wieku XVI do XVIII [1]).

Odczyt Cz. cz. Dra Bolesława Ulanowskiego.

Epoka, w której żyjemy, ma za hasło równouprawnienie w najszerszem tego słowa znaczeniu. Zaledwo dokonaną została emancypacya stanów, a już emancypacya płci zaczyna się wysuwać jako najbliższy postulat dalszych reform społecznych. Jeszcze nie załatwiliśmy się ze stanem rzeczy, stworzonym przez uwłaszczenie chłopów, a już z daleko większą siłą staje

[1]) *Uwaga.* Komisya prawnicza Akademii Umiej. od kilku lat powierzyła p. Ulanowskiemu obszerne wydawnictwo, poświęcone materyałom do historyi włościan w Polsce. Publikacya ta, która obejmie kilka tomów *Starodawnych prawa polskiego pomników*, w znacznej części jest już w arkuszach odbita, ale ukaże się dopiero, kiedy w całości będzie gotową. Księgi Kasińskie, na których niniejszy artykuł głównie polega, są już wydrukowane.

przed nami kwestya robotników. Kilkowiekową pracę włościan na roli uznano co tylko za dostateczny tytuł do przyznania im własności gruntu, a już robotnik fabryczny domaga się analogicznego uregulowania stosunków ze względu na swój współudział w produkcyi przemysłowej. Jednem słowem na całej linii czynnik pracy indywidualnej dąży do wyparcia i do zastąpienia wielkiej własności gruntowej i kapitału ze stanowiska, jakie dotychczas zajmują w ustroju ekonomicznym społeczeństwa. Zasada ta nie jest nową. Nie inaczej było, kiedy grupy społeczne, które stanowią związek dzisiejszych narodów europejskich, przystępowały do pierwotnego osadnictwa. Równość wszystkich ludzi wolnych, własność ograniczona do samych li tylko ruchomości, wyzyskiwanie ziemi jedynie dla zaspokojenia potrzeb rodziny bez chęci zajmowania wyłącznie dla siebie większych przestrzeni tej ziemi, oto główne cechy kultury w chwili, kiedy wyrabiały się pierwsze początki życia państwowego.

Czy wśród innych zupełnie warunków cywilizacyi, ta sama zasada zdolną jest zapanować niepodzielnie i trwale, okaże się z dalszego rozwoju kwestyi socyalnej. Jak nateraz, to jedno nie ulega wątpliwości, że uwłaszczenie chłopów nie wszędzie równomiernie się przyczyniło do poprawienia materyalnego ich bytu, ale owszem przez umożliwienie nieograniczonego dzielenia gruntów podkopało główną podstawę egzystencyi włościan, ich ścisły i trwały stosunek do ziemi. Nie wynika stąd oczywiście, ażeby dążność do podniesienia ludności rolniczej przez wyrwanie jej z poddaństwa była złą i niepolityczną. Twierdzenie takie, z którem

zresztą nikt nie występuje, byłoby zasadniczo błędnem i nienaukowem. Ale sposób przeprowadzenia akcyi uwłaszczenia był prawie wszędzie zbytnio radykalnym i doktrynerskim, i bardziej miał na celu usunięcie anomalii, jaką w państwie prawnem przedstawiał stan poddanych, aniżeli rozumne obmyślenie warunków, wśród których nowoutworzeni mali właściciele gruntów mogliby zbierać owoce z uzyskanej przez siebie wolności.

Pańszczyzna i poddaństwo — to były wyrazy, które najbardziej raziły reformatorów z XVIII i XIX stulecia. Rozbierano te pojęcia, badano ich genezę, spierano się, czy chłop pozostaje w stosunku dziedzicznego poddaństwa do pana, czy też jest niewolnikiem przywiązanym do gleby, ale przedewszystkiem konstatowano faktyczny stan rzeczy, ubolewano nad uciemiężeniem rolnika, a zapominano tylko zadać sobie pytanie, kto złemu właściwie winien, czy instytucye, czy raczej nie sami ludzie.

Ilekroć w zetknięciu z sobą znajdują się dwie warstwy ludzi pod pewnym względem różnie uposażonych, to z góry można przypuścić, że w normalnych warunkach nie na wiele się przyda ujęcie wzajemnych stosunków w najściślejsze chociażby formy prawne. Kontrakt wiążący bogatszych z biedniejszymi, mędrszych z umysłowo mniej rozwiniętymi, silniejszych ze słabszymi, zawsze, mimo że treść jego sprawiedliwa i niedwuznaczna, ulegnie w interpretacyi zmianom, które, pomijając wyjątki, nie wypadną z pewnością na korzyść drugich. Trzeba tu wziąć w rachubę nie treść umowy, ale zdolność i możność upomnienia się o swoje

prawa, trzeba pamiętać, że prawo konkurencyi może wytworzyć sytuacyą, która jednego z kontrahentów zawsze do muru przyciska, innemu zapewnia swobodę działania i możność wymuszania coraz to korzystniejszych dla siebie warunków.

Kontrakt lokacyjny, mocą którego najpierw osadnicy niemieccy, a później i kmiecie pochodzenia polskiego, wzięli udział w wielkiem zadaniu uprawiania obszernych łanów, należących bądź do panującego, bądź do duchowieństwa, bądź do szlachty, był punktem wyjścia dla wszystkich modyfikacyj, które doprowadziły następnie do osławionego, chociaż bynajmniej nietylko jednej Polsce właściwego, poddaństwa.

Udział w pracy nad ziemią nie nadawał tym kolonistom i kmieciom własności gruntu, ale zapewniał im dostateczne utrzymanie, niezależność ekonomiczną i społeczną, a nie przymuszał do żadnych prestacyj, które w stosunku do zapewnionych im korzyści nazwaćby można wygórowanemi. Nie było mowy ani o przywiązaniu do gleby, ani o żadnej osobistej niewoli; kolonista i kmieć był podmiotem prawa; tylko w stosunku do gruntu nie mógł rozporządzać samą substancyą, ale jedynie prawem rzeczowem, które nabył przez kontrakt lokacyjny. Był dzierżawcą, i to dziedzicznym, opłacającym niewielki czynsz; przypuszczonym był niejako przez właściciela do spółki, której zakresem działania była praca nad rolą.

Wolność osobista kolonisty ujawniała się w możności opuszczenia gruntu. Że przy tem musiał dopełnić pewnych warunków, to wynikało nie z tendencyi pozbawienia kmiecia swobody, ale z natury pracy, ja-

kiej się oddawał. I dzisiaj, mimo równouprawnienia, przy pewnych zajęciach służbowych, ze względu na dobro publiczne, możność dowolnego zrywania kontraktu jest usuniętą, zwłaszcza, jeżeli zachodzi trudność natychmiastowego znalezienia zastępcy.

A przecież na drodze powolnego ale konsekwentnego rozwoju, kontrakt lokacyjny doprowadził do rezultatów, które zupełnie odbiegły od założenia. Czy przyczynę tego zjawiska mamy upatrywać w treści umowy, której główne punkta podaliśmy wiernie? Czy może okoliczność, że kolonista nie był właścicielem ale dzierżawcą, sama jedna wywołała wszystkie złe skutki, które zwłaszcza w XVIII wieku tak jaskrawo biją w oczy? Gdyby w okresie, kiedy stosunki agrarne się rozwijały, a kolonizacya coraz to szersze przybierała rozmiary, istniał w Polsce rząd o zakroju nowoczesnym, to niewątpliwie fakt przybywania i wzrastania nowej klasy ludności zwróciłby na siebie pilną uwagę monarchy i znalezionoby sposób ochronienia tej klasy przed grożącem jej prędzej lub później niebezpieczeństwem ze strony właścicieli gruntu.

W wieku XIV pojawiają się wprawdzie pewne usiłowania, ażeby władzę monarszą rozciągnąć na liczebnie już potężny żywioł; ale próba się nie udała, bądź że przedsięwziętą została zapóźno, bądź że przy jej przeprowadzeniu brakło energii i wytrwałości. W wieku XV co innego już zajmowało umysły, a szlachta zwycięska w każdym kierunku politycznych swych aspiracyj, nie dozwoliłaby już nigdy wyrwać sobie rozwiązania kwestyi kmiecej, o wiele istotniejszej dla niej od każdej innej.

Przywileje lokacyjne nie były wytworem prawa polskiego. Wraz z kolonizacyą przybyły one z Niemiec i to w tej formie, która odpowiadała stosunkom prawno-politycznym niemieckim z końca XII i XIII stulecia. W Niemczech panował wówczas system lenny, w którym jednakże ukazywały się już pierwsze rysy, zamionujące rychłe przejście do systemu terytoryalnego.

Władza monarsza, chociaż teoretycznie bardzo rozległa, w praktyce nie mogła podołać rozlicznym i ciągle wzrastającym zadaniom, a wskutek tego lenniey, późniejsi panowie terytoryalni, w znacznej części wykonywali czynności, którychby dzisiaj rząd nikomu nie odstąpił. Między innemi sądownictwo wykonywane było przez posiadaczy lenn nad ludnością wiejską, zamieszkującą dobra feudalne, a kiedy kolonizacya zaczęła się w Niemczech rozszerzać z prowincyj Nadreńskich, to z natury rzeczy i koloniści wraz z sołtysem, który ich przywiódł, ulegli jurysdykcyi panów duchownych i świeckich, w których dobrach zostali osadzeni. Stosunki te przyjęły się całkowicie w Polsce. Przywilej lokacyjny nadawał sądownictwo cywilne i karne nad kolonistami właścicielowi wsi osadzonej na prawie niemieckiem i był w istocie cessyą władzy monarszej na rzecz szlachcica ze względu na terytoryum, na którem koloniści znaleźli umieszczenie. Fakt ten, odpowiadający ściśle ówczesnemu ukształtowaniu się stosunków prawno-publicznych niemieckich, wywołał ten skutek, iż właściciel wsi w Polsce stał się niejako przedstawicielem i wykonawcą władzy monarszej na swojem terytoryum, że wieś polska była nie-

jako państewkiem w państwie, organizmem zupełnie oddzielnym, z własną autonomią, sądownictwem, a później nawet z odrębnem ustawodawstwem pańskiem lub gromadzkiem, że tak, jak nie wytworzył się w Polsce stan miejski jednolity, tylko byli mieszczanie krakowscy, poznańscy, kaliscy i t. d., tak samo zupełnie nie istniał prawnie stan wiejski, lecz kmiecie każdej z osobna wsi, związani w gromadę, stanowili szereg związków, żadnej z sobą nie mających styczności. Z jednej więc strony mamy szlachtę, która mimo partykularyzmu ziemskiego, posiadała silne poczucie wspólnych interesów i stanowiła solidarny i jednolity stan rycerski, uprawniony i rządzący, z drugiej, prócz miast, ogromną ilość wsi, których ludność razem wzięta, przewyższała ogół szlachty, ale nie mogła nigdy swej liczebnej przewagi wyzyskać, bo rozbita na drobne części, pozbawiona była świadomości swej siły i nie marzyła nawet nigdy o jakiemś łącznem występowaniu w obronie wspólnych interesów.

Szlachta stanowiła w Polsce tę warstwę, która pierwsza doszła do własności gruntowej i zdobyła sobie polityczne znaczenie. Będąc bardzo liczną, mogła niezmiernie długo zachować illuzyą, że podoła sama wszystkim obowiązkom, spadającym na obywateli państwowych, i że pojęcie narodu ją tylko obejmować powinno.

Mieszczanie i kmiecie w znacznej części składali się z przybyszów czyli gości (*hospites*). Byli elementem do tego stopnia obcym, że nietylko w miastach, ale nawet w wielu bardzo wsiach język niemiecki używanym był powszechnie jeszcze w XVII stuleciu. W Kro-

ścienku pod Krosnem w drugiej połowie XV w. ogłoszenia gromadzkie czyniono dwukrotnie po niemiecku, a raz po polsku; to nam daje pewne wyobrażenie o stosunku liczebnym żywiołu niemieckiego i polskiego w tej miejscowości.

Prawda, że polonizacya postępuje gwałtownym krokiem. Gdzieniegdzie jej skutki widoczne już w końcu XV wieku, gdzieindziej, a takich wypadków najwięcej, połowa XVI stulecia przeważa stanowczo szalę na korzyść polskości. Nie żeby pierwotnie niemiecka ludność miała ustąpić lub znacznie się zmniejszyć, n. p. wskutek epidemij lub napadów nieprzyjacielskich, owszem nazwiska niemieckie kmieciów, nieznacznie polonizowane, występują ciągle w księgach sądowych, ale strony o niemieckich nazwiskach mówią już po polsku i akta prawne, na rzecz ich sporządzane, pisarze gromadzcy układają zrazu po łacinie, a nieco później przeważnie po polsku.

To wszystko jednak nie może osłabić tradycyi, która w mieszczaninie i kmieciu każe upatrywać element pochodzenia obcego, przybyły do Polski za kontraktem, bądź żeby się trudnić kupiectwem, bądź żeby za czynszem uprawiać role, dla których szlachcic skądinąd robotnikaby nie znalazł.

Charakter społeczeństwa polskiego pozostał do końca wyłącznie agrarnym, uprawa roli była głównym celem, zboże głównym dochodem, wszystko musiało naginać się, by spełnienie tego zadania ułatwić, by stanowisko szlachcica jako gospodarza wiejskiego podnieść i dostarczyć mu koniecznej opieki.

Ale państwo, które powołane jest w tym razie do opiekowania się rolnictwem, zlewa się z pojęciem szlachty. Ustawodawstwo i sądownictwo spoczywa w rękach szlachty. Panujący nie może skutecznie interweniować nawet w własnych dobrach, bo i tam ma do czynienia ze starostami i tenutaryuszami, którzy odnośnie do kwestyi kmiecej solidaryzują się najzupełniej z warstwą społeczną, do której należą. Dlatego, jeżeli idzie o interpretacyę kontraktu lokacyjnego, to interesowany najbardziej sędzią jest we własnej sprawie, a co więcej, jest także i ustawodawcą.

Nieco lepiej jest w dobrach duchownych, bo tendencya do pogarszania się stosunków poddańczych nie wyklucza wyjątków, i to bardzo licznych. Wszak pan jest we wsi monarchą. Przykład wsi okolicznych go nie wiąże; tuż obok może być bardzo źle, ale w danej włości mogą kmiecie zażywać szczęśliwego stosunkowo życia.

Czy może wobec naszkicowanych pobieżnie wyobrażeń i faktów, uchodzić za dziwne, że los kmieci objawia dążność do ciągłego się pogarszania? Podstawa stosunku się nie zmienia, ale z dwóch kontrahentów jeden wciąż zyskuje na sile, a drugi, im dłuższy upływa czas od pierwotnej lokacyi, tem bardziej staje się zależnym i musi się godzić na coraz cięższe warunki, którychby nigdy jego przodkowie, pierwsi koloniści, nie byli przyjęli. Dawniej, t. j. w XII, XIII i XIV w. były jeszcze w Europie ogromne przestrzenie, które dla braku rąk do pracy leżały odłogiem. Wszędzie pożądano robotnika, kolonisty, bo z nim przychodziły dobrobyt i bogactwo. Ale w XVI i następnych stule-

ciach stan rzeczy był już innym. Trzebienie lasów i zajmowanie gruntów pod kulturę było prawie już ukończone. Ruch kolonizacyjny niewiele miał przed sobą widoków. Role kontrahentów uległy przeobrażeniu. Jeżeli właściciel gruntu wciąż jeszcze potrzebował kmiecia, to już nie w tym stopniu, co przedtem, bo wytworzyło się tymczasem gospodarstwo folwarczne, do którego użyć było można czeladzi, nie będącej czynszownikami. Kmieć przeciwnie zrósł się już z swoją wsią i rolą, przywiązał się do niej, nie pragnął zmiany, wolał nawet ponosić większe, byle znośne ciężary, byle tylko miał jakie takie widoki, że potrafi wyżywić siebie i rodzinę.

Nic więc nie stało na przeszkodzie powolnemu, ale stałemu pogarszaniu się warunków kontraktu lokacyjnego: ani interwencya państwa, ani ówczesne pojmowanie kwestyi kmiecej przez szlachtę, ani solidarny opór włościan, którego śladu nigdzie nie można napotkać.

Z drugiej strony w tym samym czasie prawo rzymskie, recypowane w Niemczech i zdobywające sobie przeważny wpływ w całej Europie wśród uczonych i statystów, zaznajamiało społeczeństwo z teoryą niewoli, która w Rzymie głównie dla celów agrarnych się wyrobiła i przez ustawodawstwo w wysokim stopniu uwzględnioną została.

Okoliczność ta nie była bez znaczenia i dla Polski. Brano z niej pochop do dalszego modyfikowania kontraktu lokacyjnego, a wszystkie partykularne i generalne modyfikacye, razem wzięte, wytworzyły nareszcie stan, który nazywamy poddaństwem.

Poddaństwo jednak nigdy nie stało się niewolą, nigdy nie pozbawiło kmiecia podmiotowości prawnej, nigdy nie zniżyło go do stanowiska rzeczy. Możność opuszczenia gruntu nigdy kmieciom zasadniczo nie została wydartą, ale tylko swoboda jego ruchów coraz liczniejszych doznała ograniczeń. Kładziono szczególny nacisk na odrębność każdej poszczególe włości, a stosunki z wsiami i ludźmi ogranicznymi starano się sprowadzić do minimum.

Niepodobna przedstawić już obecnie stanu rzeczy w okresie wytworzenia się poddaństwa z całą dokładnością. Największym błędem jest generalizowanie, oparte na luźnych faktach, które najczęściej charakteryzują nie samą instytucyą w jej prawidłowym rozwoju, ale nadużycia, wynikające z indywidualności niektórych, niestety bardzo licznych właścicieli gruntu.

Zadanie rozwiązać można jedynie zapomocą monograficznego opracowania stosunków prawnych w jak największej ilości wsi, a ogólny obraz po przeprowadzeniu badań w ten sposób wypadnie o wiele inaczej, aniżeli przypuszczają ci, dla których głównem źródłem informacyj są sporadyczne skargi poddanych, lub przesadne częstokroć wzmianki w współczesnej literaturze.

Historya niejednej wsi okaże, że mimo poddaństwa i pańszczyzny, los chłopów mógł być wcale dobry, i to nie dzięki szczególnym przymiotom pana, ale z powodu, iż w danym wypadku trzymano się ściśle zasady prawnej i unikano nadużyć. Jeżeli zaś przy normalnem funkcyonowaniu organizacyi wiejskiej można było osiągnąć rezultaty dodatnie, to każdy przykład, stwierdzający ten objaw, służyć będzie zarazem

za dowód, że tam, gdzie inaczej się działo, winnemi były nie instytucye, ale ludzie, którzy nietylko w stosunku do wsi i poddanych, ale także w każdym innym kierunku z zdrowych zasad organizacyi politycznej i społecznej potrafili wyciągnąć najzgubniejsze dla siebie i państwa konsekwencye.

Badanie kwestyi włościańskiej ma dwie strony, ekonomiczną i prawną — obie ściśle się łączą z sobą. Organizacya prawna stworzoną została dla przeprowadzenia pewnych celów ekonomicznych — z nią dlatego przedewszystkiem należy się uporać. Ona stanowi ramy, wśród których właściwa rola chłopów plastycznie się uwidacznia. Źródła, które wypada poznać i opanować, są niezmierzone. Z jednej strony księgi gospodarskie, regestra czynszów i robocizn, których bardzo wiele dochowało się od schyłku XV stulecia, z drugiej tysiące dokumentów lokacyjnych, wiele konstytucyj sejmowych, ogromna ilość laudów sejmikowych, a przedewszystkiem dużo bardzo ksiąg gromadzkich, będących wyrazem jurysdykcyi patrymonialnej nad włościanami.

Z ksiąg tych najdawniejsze pochodzą z samego początku XV stulecia, ale najwięcej ich rozpoczyna się z początkiem wieku następnego.

Zakres badania jest niezmiernie rozległy. Ażeby dojść do celu, zastosować trzeba racyonalny podział pracy. Osobno wypadnie traktować genezę ludności rolnej w Polsce, osobno stosunki prawne tych wsi, których księgi sądowe w całości się zachowały.

Jedną z takich wsi jest Kasina Wielka w powiecie limanowskim. Obrazu jej organizacyi prawnej

dostarczają nam cztery tomy ksiąg gromadzkich Kasińskich, obejmujące epokę od początku XVI aż do schyłku XVIII stulecia.

Najdawniejsza księga gromadzka Kasińska rozpoczyna się z rokiem 1513. Dziedzicem wsi był wówczas Adam Niewiarowski. W r. 1597 Przecław Niewiarowski darował Kasinę Dominikanom krakowskim, którzy ją zatrzymali w swem posiadaniu przez dwa następne stulecia. Tak więc z wsi świeckiej zamieniła się Kasina na wieś kościelną. Okoliczność ta potęguje jeszcze interes, jaki przedstawia rozwój stosunków prawnych w tej miejscowości.

Na czele organizacyi wiejskiej stoi pan dziedziczny *(heres)*, którego władza w stosunku do ludności miejscowej jest analogiczną do władzy królewskiej. Siedziba pana nazywa się dworem. W języku urzędowym pojęcie „pan“ i „dwór“ są identyczne; dlatego mówi się: sąd pański lub dworski, władza pańska lub dworska, powinności pańskie lub dworskie, posłuszeństwo wobec pana lub dworu i t. d. Sama wieś nazywa się także państwem, w przeciwstawieniu do sąsiednich wsi lub państw. Stąd zdrada państwa znaczy tyle, co zdrada pana i całej wsi, opuszczenie państwa tyle, co uwolnienie się z związku gromadzkiego.

Pan jest ustawodawcą i sędzią, opiekunem poddanych i dzierżycielem władzy administracyjnej, policyjnej i wykonawczej.

Zastępcą bezpośrednim pana, jego *alter-ego*, jest t. zw. faktor czyli rządzca, albo starosta. W czyn-

nościach sądowych wyręcza się pan wójtem i ławicą, złożoną z siedmiu przysiężnych, czyli ławników. Na sądach pan jest bardzo często obecnym, czasami zastępuje go faktor. Gdy panem wsi jest klasztor—przeor, lub mnich przez przeora wysłany, wykonywa atrybucye ustawodawcze lub sądowe właściciela włości.

Poddani winni są panu bezwzględne posłuszeństwo. Kara na nieposłusznych bywała rozmaitą, według stopnia przewinienia; najczęściej była pieniężną lub cielesną, ale mogła dojść aż do wyzucia poddanego z dziedzictwa. Za niepowiedzenie prawdy słomczanie czyli przymiarczanie skazani zostali w r. 1605 na 10 grzywien winy pańskiej.

Pan wymagał od poddanych uszanowania. Nieuczczenie pana przy rugu pociągało winę 12 groszy. Katarzyna Kotowa w r. 1649 skazaną została na 6 plag i danie dwu postawników do kościoła za to, że przed ludźmi ogranicznymi mawiała, że pan nie czyni należytej sprawiedliwości. Fałszywe świadectwo, złożone na sądzie wobec pana uchodziło za „pośmiewisko i wyszydzenie“ dziedzica. Karczmarz kasiński, Wawrzyniec Kaletka, okupił podobne przestępstwo w r. 1764 dwudziestoma plagami. Posądzenie dworu o niesprawiedliwy wyrok, n. p. o niesłuszne wydarcie gruntu, karane było 60 plagami, prócz 30 grzywien, przypadających na kościół. Wojciech Puto miał tylko do zawdzięczenia swemu wiekowi, że w takim razie plagi go ominęły, a kara pieniężna zredukowaną została do połowy. Porwanie się na faktora pańskiego, stanowiło obrazę samego pana i surowej podlegało karze. W r. 1641 Grzegórz Łukaszów porwał się w polu z siekierą

na Ojca Chrobackiego, faktora kasińskiego, a wtrącony do więzienia, siłą się z niego wydobył. Za to skazany został: 1) żeby go biła cała gromada przy tej dziurze, którą z więzienia uciekł; 2) żeby tąż dziurą do więzienia wlazł; 3) ma siedzieć w łańcuchu za szyję przez trzy niedziele; 4) to więzienie ma naprawić; 5) pańskiej winy ma dać 10 grzywien; 6) u kościoła skrzydlnieńskiego ma stać w kunie za szyję przez cztery niedziele; 7) stojąc w kunie ma trzymać siekierę na szyi; 8) do kościoła kasińskiego ma dać parę postawników i gontów trzy kopy; 9) na wiosnę ma zaorać rolę szpitalną i swoim owsem zasiać; tenże owies później zebrać i zwieść do szpitala kasińskiego.

Opór wobec władzy dworskiej uchodził za szczególniej karygodny. Kozub przypłacił go w 1726 r. 100 plagami, a prócz tego miał podczas siedmiu mszy w kościele krzyżem leżeć i przez ćwierć roku komornego w konwencie robić. Z powodu przytoczonego wypadku, Ojciec Seweryn Oczko, przeor Dominikański, wydał ustawę, mocą której w razie podobnego przewinienia przestępca miał być przez całą gromadę puszczony na |praszczęta, a gdyby nie posiadał dziedzictwa, miał być jako łotr z wsi wyświecony.

Do pana należało ustanowienie urzędników gromadzkich, a więc wójta, przysiężnych i rugowników, czyli mowców. Gromada miała przytem prawo prezenty, ale pan kandydatów potwierdzał i zaprzysięgał.

Prośby rozmaite poddanych napływały ustawicznie do dworu, a pan zwykle osobiście je rozpatrywał i załatwiał. Tak w r. 1615 przymiarczanie domagają się ulgi w pracach i czynszach. Przeor bierze ich

prośbę *ad deliberandum*. W r. 1624 gromada prosi o pozwolenie oddawania ospu mniejszym korcem. Jakób Fordal w r. 1620 pragnie, aby mu dwór przyczynił pola, stosownie do robocizny, którą odrabia, i do podatków, które uiszcza. Przeor natychmiast prośbie jego czyni zadosyć. Równocześnie Kuba, wójt kasiński, niezadowolony z gromady, która go posądza, że donosi na nią do dworu, pragnie być zwolnionym z urzędu. Przeor w tejże chwili rozpatruje sprawę, zrzeczenia się niewinnego wójta nie przyjmuje i postanawia, że ktokolwiek ponownie Kubę obrazi, weźmie przy gromadzie plag dwanaście. Erazm Mucha, który przy tejże sposobności chce dla podeszłego wieku porzucić urząd ławnika, znajduje u przeora posłuchanie i młodszego od siebie zastępcę.

W r. 1633 prosi znowu gromada, aby sądy rugowe odbywały się zawsze w karczmie, jako miejscu przestronnem. Przeor uznaje słuszność przytoczonych powodów i wydaje stosowne zarządzenie.

Interwencya dworu w sprawach gromadzkich objawia się ustawicznie. Czy idzie o uregulowanie pretensyj poszczególnych poddanych do gromady, czy znowu o zaspokojenie wierzycieli poddanego, czy o kupno lub spuszczenie roli, zagrody lub zarębku, czy też o testament, podział spadku albo zabezpieczenie losu małoletnich i kontrolę nad opiekunem, zawsze prawie widzimy, że w bardziej zawikłanych sprawach pan wkracza odrazu, lub na skargę stron zmienia dekret urzędu, i jeżeli okaże się potrzeba, udziela wójtowi i ławicy surowej nagany. Ale najbardziej doniosłą i w skutki obfitą jest działalność pana na polu ustawodawstwa

wiejskiego. Tu dopiero możemy poznać cały zakres władzy dziedzica i sposób, w jaki korzysta ze swoich atrybucyj.

Rozporządzenia pańskie występują w księgach kasińskich pod nazwą ustaw lub dekretów. Wydaje je sam pan z własnej inicyatywy, albo na przedstawienie swego zastępcy t. j. faktora, czyli starosty, lub na prośbę urzędu, t. j. wójta i ławicy. Zazwyczaj konkretny wypadek, nadużycie lub nieposłuszeństwo ze strony poddanych, daje pochop do sformułowania normy prawnej, której sąd wiejski ma się nadal trzymać. Najczęściej ustawy pańskie, zwłaszcza dawniejsze z XVI stulecia, są bardzo zwięzłe: sucho zredagowane nakazy albo zakazy z wymienieniem kary na opornych bez podania motywów. Z biegiem czasu dekreta pańskie stają się nietylko liczniejszymi, ale doskonalą się pod względem redakcyi. Nieraz pan wydaje ich kilka równocześnie, zwykle podczas trwania wielkiego gajonego sądu. Promulgacya ustaw dworskich polegała niewątpliwie na odczytaniu ich treści na gromadzie, poczem pisarz wiejski wpisywał je do księgi. Ustawa obowiązywała, dopóki nie została zmienioną przez pana lub cofniętą. Gdy sprawa była większej wagi, pan, w danym wypadku przeor Dominikański, prosił w dopisku, zamieszczonym przy końcu ustawy, wszystkich swoich następców, by utrzymywali w praktyce raz już uchwalone przepisy.

Treść ustaw odpowiada zakresowi władzy pańskiej. Niektóre z nich mają zasadniczy charakter, zwłaszcza te, które się odnoszą do stanowiska poddanych wobec dworu, do pańszczyzny, do sprzedaży roli, do stosun-

ków z wsiami ogranicznemi. Inne regulują sądownictwo wiejskie cywilne i kryminalne, stanowią nowe kary, występują przeciwko wykroczeniom, ubliżającym moralności i porządkowi. Inne znowu mają charakter przejściowy, są zarządzeniami natury policyjnej i te bardzo często albo powtarzają się w niezmienionej postaci, lub modyfikowane bywają od czasu do czasu.

Władza dworska kasińska była na polu ustawodawstwa wiejskiego bardzo czynną. Szła w tym względzie za przykładem poprzednich dziedziców świeckich. Nigdy jednak ogół przepisów, wydanych w ciągu dwóch z góry wieków, nie został ujęty w jedną całość. W innych wsiach, których księgi dane nam było poznać, tylu ustaw, ile ich miała Kasina, dziedzice nie wydawali. Panowie świeccy byli wogóle w tym kierunku mniej zapobiegliwymi. Współzawodniczyć z Dominikanami krakowskimi mogą w tej mierze tylko Karmelici z Czerny, którzy dla Paczołtowic sformułowali w XVII stuleciu dość obszerny zbiór ustaw, i magistrat poznański, któremu zawdzięczamy najstaranniejszą kodyfikacyą prawa wiejskiego, dokonaną w pierwszej połowie XVIII w. dla włości, należących do miasta Poznania.

Przecław Niewiarowski, ostatni dziedzic świecki Kasiny, wydał dla swojej majętności trzy ustawy w r. 1586, a dwie w roku następnym. Są to wogóle jedne z najdawniejszych znanych dotychczas ustaw wiejskich. Wszystkie mają na celu korzyść pańską. A więc każdy kmieć ma utrzymywać dostateczną ilość bydła ku pańskiej i własnej potrzebie; żaden poddany nie może zapisać ani sprzedać komukolwiek roli bez dozwolenia

pańskiego pod karą 30 grzywien, żaden niema wychodzić do innego państwa, ani synów na służbę po za Kasinę dawać wbrew woli pańskiej pod tą samą karą. Ostatni ten przepis jest analogicznym do ustaw wydawanych współcześnie w Niemczech przez panów terytoryalnych, a skierowanych przeciwko emigrowaniu poddanych. Tymczasem Kasina przeszła w ręce kościelne. Na pierwszym zaraz wielkim sądzie po tym wypadku, przeor Dominikański rozpoczyna swoją działalność jako dziedzic od ogłoszenia ustawy, mającej na celu zapewnienie uszanowania ze strony obywateli kasińskich wobec urzędu. Za targnięcie się słowem, winny ma złożyć 3 grzywny winy pańskiej i trzy dni siedzieć w kłodzie; znieważenie czynne karane być ma 10 grzywnami i siedzeniem w kłodzie przez sześć niedziel; ktoby nie mógł 10 grzywien złożyć, temu kat ma rękę uciąć.

Kar tych nie uznano widocznie za dostateczne, bo już w roku 1606 „z rozkazania wszystkich Ojców konwentu krakowskiego w laudum na wieczne czasy wpisano w księgi gromadzkie kasińskie, iż ktoby się na urząd porwał ręką, tedy albo rękę uciąć, albo gardło, a gdy słowy — 5 grzywien“.

W r. 1623 ustawa wiejska unormowała kompetencyą sądu gajonego w sprawie sprzedawania ról, przekazując sprawy potoczne sądownictwu ściśle dworskiemu przed starostą lub przeorem. W roku następnym przedmiotu do nowych ustaw dostarczyło bezprawne opuszczanie roli i państwa, niszczenia lasów, oraz nadużycia przekupniów, których przeor rozkazuje z ma-

jętności wyświecić, chcąc ochronić poddanych od nieuczciwego wyzysku.

W r. 1626 dwór kasiński wydaje aż cztery naraz dekreta, z nich jeden nakazuje gromadzie utrzymywać skrzynkę gromadzką, w którejby księgi sądowe były chowane pod trojakiem zamknięciem. W tejże skrzynce przechowane być mają prawa, pieniądze ubogich sierot i insze rzeczy, do sądu należące. Porządkowych głównie przepisów wydał dwór aż ośm na podsędku z r. 1641. Z tych cztery odnosi się do karczem. Ktobykolwiek piwo przed kim wziął w karczmie, a wypił mu je, ma piwo zapłacić, a winy pańskiej groszy 15, postanawia dekret trzeci. Picie w karczmie ograniczonej karane jest grzywną 3 złotych. Pożyczanie na role surowo jest zakazane. Dwór, upatrując w tem ukrytą lichwę, pożyczającego odsądza od wygodzonych pieniędzy i obkłada go nadto winą 5 grzywien, zastawiającemu zaś prócz kary pieniężnej grozi 30 plagami.

Ks. Kazimierz Napolski, przeor Dominikański, w latach 1695—1702, z wielką gorliwością zajął się stosunkami prawnemi Kasiny. On to pierwszy kazał ekonomowi wystawić gąsior, w którym przestępcy mieli za karę siedzieć, on też najwięcej stosunkowo wydał ustaw. Stanowisko i obowiązki komorników, robocizny pańskie, obrona lasów, prawo propinacyi, ściąganie podatków, podejmowanie żołnierzy, usunięcie napadów nocnych i t. d., to są główne przedmioty, których dotykają dekreta przeora Napolskiego.

Już w poprzednich ustawach często mamy wzmianki o karze cielesnej, ale widocznie ks. przeor Sapecki surowszym był od swych poprzedników, bo za te same

przestępstwa grozi znacznie większą ilością plag, nie zapominając o grzywnach i wosku do kościoła. Być może, że za czasów saskich rozboje coraz bardziej szerzyły się w kraju i że dlatego represya musiała być też energiczniejszą; ks. Sapecki nie lubiał również żydów i uważał ich ze względu na handel wódką za szkodliwych tak dla klasztoru, jak i dla poddanych, między którymi szerzyć się zaczynało pijaństwo. Z tego powodu rozporządził: „aby Kasinianie do chałup żydowskiej gorzałki nie brali i nie sprzedawali, ani też u żydów nie brali, pamiętając, że zawsze chrześcijaństwo obrzydliwe jest żydowstwu".

Ostatnie ustawy dworskie dla Kasiny pochodzą od przeora Michała Barwińskiego i wydane zostały w r. 1767.

Jeżeli pan dziedziczny był w zasadzie jedynym ustawodawcą dla swojej majętności, to jednakowoż działalność w tym kierunku urzędu i gromady nie była całkowicie przytłumioną. Tak n. p. w r. 1605 uchwaliła gromada przy prawie, aby żaden nie śmiał sprzedawać miarą inszą, jedno wielicką, a ktoby przestąpił winę, podpada panu kopę i powrozem w kłodzie plag 20. Innym razem w r. 1623 gromada wydaje dekrety w sprawie opóźniania się na robotę pańską i obostrza je karą od 30 do 90 plag. W r. 1670 podczas obecności przeora, występuje gromada przeciwko lekkomyślnym niewiastom i w razie gdyby nie chciały pójść za mąż lub do służby, nakazuje im za pierwszem przestępstwem uprząść przędziwa 6 łokci do dworu i wziąć 10 plag; na wypadek nieopamiętania się mają być ze wsi wyświecone.

Wójt z ławicą stanowią także samodzielnie przepisy. Na podstawie takich ustaw urzędu, kara za zhańbienie osoby urzędowej wynosi 3 grzywny. Ktoby wobec sądu ręką kiwał, albo co inszego nieprzystojnego pokazował w swoich postępkach i obyczajach, przepada winy pańskiej sześć groszy. Poswarki stron przy prawie przynoszą skrzynce gromadzkiej 12 groszy. Pijący piwo lub gorzałkę w cudzej karczmie ma wziąć plag 12 dobrych przy gromadzie bez odwłoki. Kto prosi, aby mu posłano urzędnika w jego sprawie, zapłacić musi pół grzywny. Ktoby prawu naganił, ponosi karę 3 grzywien i plag 12. Przy sposobności wydania wyroku w szczegółowym wypadku sąd kasiński postanawia na przyszłość, że ktokolwiek przedaje obcą gorzałkę, ma zapłacić 10 grzywien i w turmie siedzieć przez miesiąc.

Atrybucye pana nie doznawały wszakże stąd uszczerbku. Przy wydawaniu ustaw gromadzkich lub urzędowych, pan najczęściej bywał obecnym i tem samem władzą swoją utwierdzał wnioski, płynące z inicyatywy ludności wiejskiej. Formalnie zatem nie mogło być innych ustaw dla wsi, jak tylko dworskie, ale czasami gromada lub urząd za zgodą pana materyalnie wyręczała go w funkcyach ustawodawczych. Nie jest to okoliczność obojętna. Każdy objaw interesowania się włościan sprawami zarządu wsi, każde usiłowanie, ażeby przyczynić się z swej strony do utrwalenia porządku, świadczy dodatnio o inteligencyi ludności wiejskiej i zdolności jej do skutecznego współdziałania w zaspokajaniu wspólnych potrzeb.

Pan był właścicielem wszystkich gruntów w danej miejscowości i starał się z nich wyciągnąć jak największe korzyści. Z jednej strony był folwark, w którym gospodarstwo prowadzone było na rachunek dworu przeważnie pracą poddanych, z drugiej grunta uprawiane przez kmieci, zarębników i przymiarczan, z których ci opłacali t. zw. podatki czyli powinności, albo opłaty dworskie.

Robocizny wykonywane były w stosunku do ilości trzymanego gruntu częścią pieszo, częścią z bydłem roboczem. Dwór pilnie strzegł, ażeby gospodarz, trzymający dwie role, stosowną też odrabiał pańszczyznę. Kontrola ułatwioną była przez samą gromadę, która nietylko była obowiązana do składania w tym względzie relacyj na rugu, ale nawet i bez tego obowiązku nie omieszkałaby donieść o każdem nadużyciu ze strony poddanych. Rozczytując się w księgach gromadzkich, łatwo stwierdzić, jak troskliwie wytykano sobie nawzajem najmniejsze wyróżnienia w powinnościach dworskich i jak bardzo pilnowano, aby rozkład ciężarów był sprawiedliwy.

Pańszczyzna była dla poddanych niezmiernie dotkliwym ciężarem, zwłaszcza, że począwszy od XVI wieku ciągle wzrastała. Utrzymywano odrębne regestra, w których było uwidocznione, do ilu dni roboczych w roku był każdy mieszkaniec wsi obowiązany. W r. 1767 pokazało się, że gromada kasińska za ostatnich kilka lat zalega z 6000 dni pańszczyznianych. Z tego powodu przeor ówczesny wydał ustawę, w której naznaczył kary na opieszałych.

Znaczny dochód dla dworu stanowiły czynsze i inne płaty, jak n. p. osep. Wysokość czynszów była bardzo różną; młynarz n. p. płacił w r. 1682 złotych 25.

Do wójta należało ściąganie podatków, za co nawet miał pewne ulgi w odrabianiu pańszczyzny. Jeżeli jaka rola lub zagroda przyłączona została do dworu, to dwór należne od niej podatki oddaje gromadzie, która odpowiedzialną jest wobec pana za łączną sumę wszystkich czynszów i opłat. Najcięższym był dla poddanych podatek żołnierski. Z jego powodu niektórzy gospodarze opuszczali role, tracąc tem samem swoje dziedzictwo. Dwór zwykle wglądał w okoliczności, które przemawiały za zwolnieniem poddanych od wszystkich lub od połowy płatów i często uwzględniał zanoszone w tym kierunku prośby całej gromady lub niektórych kmieci. Także ci poddani, których usługi dla dworu były szczególniej cenne, n. p. kowal, bednarz i t. d., otrzymywali opust albo zmniejszenie czynszu, jeżeli wykonywane przez nich roboty znaczniejszych dochodziły rozmiarów.

Z rozszerzaniem się między ludem wiejskim zamiłowania do gorących trunków, prawo propinacyi dziedzica wzrastało na wartości. Dwór kasiński wyrabia na własną rękę gorzałkę i piwo, utrzymuje w tym celu gorzałczanego i piwowara. Karczem jest dwie; jedna we wsi, druga na przymiarkach. Ustawy pańskie zabraniają sprowadzania obcych trunków z karczem ogranicznych, jakoteż picia po za Kasiną. Kary na przestępców są znaczne i to tak pieniężne, jak cielesne. Im dochód z propinacyi się powiększał, tem trudniej było dworowi zdobyć się na energiczne usu-

wanie i karanie pijaństwa. W dobrach duchownych także czuć pod tym względem pewną opieszałość, ale zawsze dzieje się w nich lepiej, jak w dobrach świeckich. Traktowanie faktu, że poddany się upija na cudzej gorzałce, za okoliczność obciążającą karygodność pijaństwa, lub naznaczanie pewnych kar na rzecz gromady w postaci gorzałki lub piwa, mogło wychodzić na korzyść dziedzica, ale równocześnie zachęcało do nadmiernego używania trunków. Władza pańska w Kasinie nie chwyciła się ani jednego, ani drugiego środka, żeby podnieść wydatność dochodów z karczmy.

Kary za rozmaite przestępstwa były w znacznej części pobierane w pieniądzach i szły, jako winy pańskie, na rzecz dworu. Wysokość ich ciągle wzrastała i szafowano niemi z wielką hojnością. Do tego przedmiotu powrócimy jeszcze, mówiąc o jurysdykcyi kryminalnej dworu, nie możemy jednak już teraz nie zaznaczyć, że dochód z grzywien nie odpowiadał nominalnej sumie, którąbyśmy osiągnęli, dodając do siebie kwoty wymienione w wyrokach z jednego roku. Nietylko bowiem, że pan, z niezmierną łatwością kary darowywał, ale są one w stosunku do majątku podsądnych zanadto wygórowane, ażeby kiedykolwiek ściągnięcie ich uchodzić mogło za możliwe. Szło głównie o odstraszenie zapomocą wysokich kar i o możność okazania miłosierdzia pańskiego przez odpowiednie ich redukowanie.

Mówiąc o ustawach pańskich dla wsi, powiedzieliśmy, że obok nich były także uchwały gromadzkie, których powstanie wychodziło do skutku za inicyatywą gromady. Ogół poddanych jednej majętności stanowił

gromadę w najszerszem tego słowa znaczeniu. Gromada dzieliła się na dziesiątki, na czele których stali dziesiątnicy.

W r. 1649 toczyła się sprawa Szymona Wrzecionka, który dwór kasiński przez lat 17 okradał. Szymon skazany na gardło, okupiony został przez krewnych, którzy zań złożyli dworowi 40 złotych. Ponownie za kradzież przychwytany, miał Szymon tym razem już bezwarunkowo życie postradać, gdy gromada kasińska wstawiła się za nim. Pan zdał ukaranie przestępcy na gromadę; poczem „wszyscy każdy ze swoim dziesiątkiem zosobna radzili, jako go ukarać, i zdali się na jedno, żeby go każdy z gromady po pięć razy zaciął postronkiem, a potem żeby nagrodził szkody, co przez 7 lat uczynił we dworze kasińskim, potem osądzili, żeby go wygnać ze wsi, aby się więcej nie wracał".

O dziesiątkach i dziesiątnikach bardzo mało wogóle posiadamy wiadomości. Z ksiąg kasińskich wynika, że dziesiątnik przestrzegał porządku wśród ciaśniejszej grupy, przekazanej jego opiece, napominał przestępnych kmieci i czuwał, ażeby poddani samowolnie ograniczonych ludzi u siebie nie nocowali. Zdaje się więc, że przynajmniej znaczniejsze wsie dzielono zazwyczaj na dziesiątki, a ustanowieni w nich dziesiątnicy obok wójta i urzędu i pod ich nadzorem wykonywali pewne policyjne funkcye.

Gromada obejmuje z jednej strony urząd, t. j. wójta i przysiężnych, z drugiej pospólstwo, t. j. resztę poddanych. Wójt i przysiężni stanowią gromadę t. zw. starszą; prawdopodobnem jest, że do gromady starszej

należą także dziesiątnicy. W księgach kasińskich trafiają się często takie zwroty: „była gromada“, „było prawo i gromada“, „gromada i prawo ferowało dekret“. Z tego wynika, że wyrazu „gromada“ używano także do oznaczenia rodzaju zebrań, które przychodziły do skutku obok wielkich sądów i podsędków. W sądach gromada była obowiązaną uczestniczyć, a współudział w nich gromady wspominanym jest niezmiernie często. Raz w r. 1636 czytamy w pierwszej księdze kasińskiej: „była gromada uczyniona rugowa“; znaczy to niewątpliwie tyle, co sąd rugowy.

Prawa i obowiązki gromady, pojętej jako ogół poddanych (*communitas*), były bardzo znaczne. Wykonywała prawo prezenty w razie ustanawiania wójta i ławników przez pana dziedzicznego, miała udział w sądownictwie cywilnem i karnem, wybierała rugowników, wstawiała się do pana w rozmaitych sprawach tak wspólnych, jak pojedynczych mieszkańców wsi, brała inicyatywę wobec dworu co do zarządzeń niezbędnych dla dobra powszechnego, ściągała podatki pańskie i za ich całość była odpowiedzialna, czuwała nad sprawiedliwą repartycyą podatku żołnierskiego, miała obowiązek donosić panu lub jego faktorowi o nadużyciach na niekorzyść dworu popełnianych przez chłopów, przestrzegała, ażeby roboty pańskie należycie przez poddanych były wykonywane i t. d.

Poddani nie byli więc pozbawieni pewnej samodzielności i o ile każdy z nich zosobna nie wiele znaczył, to gromada, występując solidarnie, znajdowała prawie zawsze posłuch u pana i niemały wywierała wpływ na sprawy bieżące. Ten charakter gromady,

jako reprezentanta i rzecznika wspólnych interesów poddanych, na szczególniejszą zasługuje uwagę. Gromada czuwa, żeby kontrakt łączący poddanych z panem, był obustronnie ściśle wykonywanym. Dlatego pan, który z powodu przewinienia poddanego chce go pozbawić roli, zarębku lub zagrody, przekłada stan rzeczy gromadzie i łącznie z nią odsądza winnego od dziedzictwa. Gromada, stojąca na wysokości swojego zadania, utrzymywała wśród mieszkańców wsi poczucie i tradycye wolności i dlatego niedarmo w Kasinie, gdzie szeroki zakres ingerencyi gromadzkiej ciągle daje się widzieć, poddani nazywają się także obywatelami kasińskimi.

Aż do r. 1581 na czele gromady stali w Kasinie sołtysi dziedziczni, potomkowie tego sołtysa, który uczestniczył przy pierwotnej lokacyi Kasiny na prawie niemieckiem. W r. 1519 sołtys ówczesny, Głod, utracił solectwo za karę, że nie stanął do wyprawy przeciwko Wołochom. Najbliższy jego krewny, Stanisław, zajął z woli dziedzica, pana Adama Niewiarowskiego, stanowisko sołtysa. Po śmierci Stanisława solectwo objął syn jego, Wojciech, W domu Wojciecha odbywały się podówczas sądy gajone przez wójta i 7 przysiężników. W r. 1559 sam Wojciech obejmuje wójtostwo i zatrzymuje je aż do końca swego życia. Rozporządzenie ostatniej woli Wojciecha, z r. 1581, dochowało się nam w całkowitem brzmieniu. Na mocy testamentu, syn Wojciecha, Stanisław, miał otrzymać solectwo kasińskie; zdaje się jednak, że zaraz po śmierci ojca sprzedał je dziedzicowi, bo odtąd o sołtysach kasińskich żadnej już niema w księgach wzmianki, a przewodnictwo nad gromadą i urzędem stale wykonywają wójci.

Wójt jest głównym dygnitarzem wiejskim, zwierzchnikiem gromady z ramienia pana, przewodniczącym urzędu, t. j. ławicy, złożonej z 7 przysiężnych czyli ławników; naznacza go pan, ale gromadzie przysługuje prawo przedstawiania 3 kandydatów. Życzenia gromady dwór tak ściśle uwzględnia, że księgi gromadzkie kasińskie mówią o wyborze wójta bardzo często w ten sposób, jak gdyby ta czynność wyłącznie zależała od gromady. Tymczasem zawsze domyślać się trzeba potwierdzenia wyboru przez pana, chociażby o tem nie było wyraźnej wzmianki. Wójt, raz naznaczony, zatrzymuje swój urząd, dopóki przez pana zwolnionym od niego nie zostanie. Czasami sam wójt o to prosi, czasem znowu gromada na wójta się skarży i żąda usunięcia go przez pana. Wójt w stosunku do pana jest zwykłym poddanym, tylko ma pewne ulgi w robociznach. Czynności wójtowskie są albo sądowe, albo administracyjne. Sądu bez wójta zagaić nie można, dlatego jest on dla wymiaru sprawiedliwości, według prawa niemieckiego, niezbędnym. Przypilnowanie, aby wyroki sądowe i pańskie były ściśle wykonywane, stanowi główny obowiązek wójta. Jako organ egzekucyjny i reprezentant gromady, wójt ściąga podatki, za które gromada odpowiedzialną jest wobec pana.

U boku wójta stoją ławnicy przysiężni, mianowani i zaprzysięgani w podobny co on sposób. Najważniejszem ich zadaniem jest jurysdykcya cywilna i karna, wykonywana na sądach wielkich gajonych i podsędkach. Prócz tego mają oni wspierać wójta we wszelkich czynnościach administracyjnych i policyjnych.

Tak samo jak wójt, obowiązani są ławnicy ściśle przestrzegać ustaw pańskich, a to pod utratą urzędu. Przy ferowaniu wyroków karnych muszą stosować się do dekretów poprzednich, aby utrzymać jednolitość w wymiarze kar. Taksowanie ról należy również do atrybucyi ławicy.

W XVI w., t. j. dopóki Kasina była w rękach świeckich, w księgach gromadzkich niema wzmianki o sądach rugowych, czyli rugach, które przypominają dawniejsze sądy synodalne frankońskie. Począwszy od r. 1602, widocznie pod wpływem nowych dziedziców, rugi odbywają się regularnie i na każdym sądzie rugowym jeden z ławników wybieranym bywał przez gromadę na mowcę, plenipotenta albo rugownika. Zdaje się, że późniejszy „generał kasiński“ jest niczem innym, jak tylko zwykłym rugownikiem. Ławnik zaszczycony tym wyborem, występował z ławicy i oddawał rug, t. j. obowiązany był do wyjawienia wszystkich przestępstw, jakie zdarzyły się we wsi od czasu odprawienia ostatniego sądu rugowego. Począwszy od r. 1633 gromada wybiera 2 rugowników i to nie z pośród przysiężnych. Przyczyną tej zmiany jest zwiększająca się liczba przestępstw i wynikająca stąd dla jednego rugownika trudność zapamiętania ich wszystkich. Gromada obowiązaną była wspierać rugowników, wybieranych na każdorazowym rugu, w ich wielorakich czynnościach.

Pisarzów stałych gromada zazwyczaj nie miała. Najczęściej pan polecał prowadzić księgi gromadzkie jednemu z swych służebników, tak czyniła n. p. pani Ewa Niewiarowska, używając do tego celu Marcina

Weinholta. Kiedy Kasina przeszła w ręce Dominikanów krakowskich, czynności pisarskie spełniał zwykle który z zakonników. To jest powodem, dlaczego księgi kasińskie wyróżniają się tak korzystnie między innemi. W innych wsiach pisarzami byli każdorazowi organiści lub zakrystyanie. Ich nieuctwo utrudnia obecnie korzystanie z wielu ksiąg gromadzkich, pisanych niesłychanie niedbale tak pod względem kaligrafii, jak stylu.

Prócz wymienionych urzędników, Kasina miała jeszcze woźnych, mianowanych przez dwór, którzy asystowali wójtowi w czasie odprawiania sądów i spełniali jego polecenia. O kacie mowa jest dwukrotnie w księgach kasińskich. Nie jest jednak prawdopodobnem, ażeby osobny kat utrzymywanym był w Kasinie, tembardziej, że w razie potrzeby, która niezmiernie rzadko się przytrafiała, łatwo go było sprowadzić z jednego z sąsiednich miasteczek.

Poddani, należący do gromady dzielili się na rozmaite kategorye; księgi kasińskie wymieniają: kmieci czyli rolników, zarębników, zagrodników, chałupników i komorników. Prócz tego należy rozróżnić mieszkańców samej Kasiny i tych, których role, zarębki lub zagrody znajdowały się na przymiarkach, czyli t. zw. słomczarzy lub przymiarczan. Przymiarki, są to grunta, powstałe przez wykarczowanie lasu po za pierwotną miarą, t. j. temi łanami, które przy lokacyi wsi zostały wyznaczone pierwszym kolonistom, do Kasiny przybyłym. Kmiecie, czyli rolnicy, trzymali całe role, zarębnicy siedzieli na zarębkach czyli półrolkach, zagrodnicy mieli tylko chałupę i kawał gruntu, starczący na wyżywienie. Chałupnicy zbliżali się bardzo do za-

grodników, ale istniała między nimi różnica, bo z chałupnika stać się można było zagrodnikiem przez nabycie większego kawałka pola; komornicy nareszcie i komornice nie mieli własnego domostwa i mieszkali w chałupach kmieci, zarębników, zagrodników lub chałupników, którzy w stosunku do komorników oznaczani bywają mianem gospodarzy. W r. 1605 komornik za nieuczczenie swego gospodarza, skazany został przez sąd wielki gajony na winę kopy. Komornicy stanowią zatem proletaryat wiejski i nietylko podlegają dworowi, jak inni poddani, ale są jeszcze w stosunku zależności do gospodarzy.

Kmieciem, zarębnikiem, zagrodnikiem lub chałupnikiem stać się można było albo na mocy prawa dziedzicznego, albo na podstawie nadania pustych ról, zarębków, zagród, lub chałup przez pana, albo nareszcie przez kupno — komornikiem lub komornicą najczęściej przez wymowę, która polegała na zastrzeżeniu sobie przy sprzedaży dziedzictwa prawa do mieszkania dożywotniego w chałupie, oraz używania kilku zagonów pola.

Prawo dziedziczne czyli naturalne, albo sukcessyonalne do roli albo zarębku i t. d., występowało bądź jako prawo bliższości, bądź jako prawo pierwokupu. Realizowanie prawa bliższości polegało na wykazaniu pokrewieństwa z ostatnim kmieciem lub zarębnikiem, byleby tenże nie utracił dziedzictwa w sposób wykluczający od roli lub zarębku także jego spadkobierców. Prawo pierwokupu zapewniało dziedzicom, sprzedającym swą ojcowiznę lub dziadowiznę, pierwszeństwo

przed wszystkimi, którzyby daną rolę albo zarębek chcieli w dalszym ciągu kupić od pierwszego nabywcy.

Dziedzictwo z zasady idzie na mężczyzn, a nie na białogłowy, bracia zatem wykluczają siostry. Dlatego siostra, której sąd przyznaje prawo bliższości do roli braterskiej, nietylko musi złożyć cenę kupna przez brata otrzymaną, ale tak długo nie osiągnie posiadania odkupionego dziedzictwa, dopóki nie wyjdzie za mąż. Ten, który się do niej przyżeni, nazywa się wstępniem.

Jeżeli poddany umarł bezpotomnie, to jego dziedzictwo przechodziło na dwór. Role, opuszczone przez kmieci, albo odebrane im z powodu złego gospodarstwa lub nieuiszczania powinności dworskich, pan starał się jak najszybciej nanowo osadzić. Przychodziło to do skutku przez nadanie roli, zarębku, zagrody lub chałupy dziedzicznem prawem, przyczem dwór zawierał kontrakt z nowym poddanym, tak względem ceny kupna, jak dopełniania obowiązków poddańczych. W wielu bardzo wsiach wydawano w takim wypadku osobne dokumenta, czyli karty, opatrzone pieczęcią pańską. W Kasinie opuszczenie gruntu przez kmiecia lub zarębnika, wydarzało się bardzo rzadko. W innych miejscowościach zbyt wielkie robocizny i powinności, jak niemniej napady nieprzyjacielskie, n. p. we wschodnich województwach tatarskie, wyludniały wsie z poddanych do tego stopnia, że trzeba było nanowo niemal przeprowadzać całe osadnictwo, ażeby pola nie leżały odłogiem.

Poddani niższej kategoryi, t. j. zarębnicy, zagrodnicy i chałupnicy byli obowiązani na wezwanie dworu objąć role puste, które pan im przyznaczał. Często,

nie był to interes korzystny, a wówczas poddani, wymawiający się od objęcia roli, składali kwotę potrzebną na osadę kmiecia i za tę cenę pozostawali przy swem pierwotnem dziedzictwie.

Dwór nadawał grunta nietylko prawem dziedzicznem, ale także wydzierżawiał je lub wynajmował, albo też nareszcie oddawał je w dożywocie. Tylko w pierwszym wypadku gospodarz był doskonałym, w każdym innym był jedynie gospodarzem doczesnym. Czasem grunta dworskie otrzymywali poddani sposobem dzierżawy, a dopiero po pewnym upływie czasu i po wypróbowaniu ich pracowitości uzyskiwali przywilej na dziedzictwo. Tak się stało w r. 1726 z gruntem, który trzymali w posesyi Nowakowie, ojciec i dwóch synów, z tem jednak zastrzeżeniem, że dziedzictwo zostaje wprawdzie przyznane synom, ale ojciec ma dożywotnio być gospodarzem doczesnym całego gruntu.

Do niektórych ról i zagród były przywiązane pewne specyalne obowiązki; tak była rola młynarska, którą trzymał każdorazowy młynarz, zagroda bednarska, przeznaczona dla poddanego, obznajmionego z bednarstwem, chałupa kowalska, której każdorazowy dzierżyciel oddawał dworowi 1000 gwoździ gontowych i t. d.

Sprzedać rolę, zarębek lub zagrodę można było tylko za dozwoleniem pańskiem, inaczej transakcya była nieważna. Kupujący składał cenę kupna swemu poprzednikowi i wstępował w jego miejsce.

Robocizny i powinności poddanych zależały od stanowiska, jakie zajmowali w gromadzie, czyli od kategoryi, do której należeli. Repartycya nie zawsze była

sprawiedliwą, stąd utyskiwania, które pan najczęściej uwzględniał.

Ilość gruntu była podstawą do wymiaru robocizn i podatków dworskich. Komornicy obowiązani byli do posług konwenckich w Krakowie i dworskich w Kasinie. Komornice składały w lecie po kwarcie kminku polnego.

Utrata dziedzictwa następowała albo wskutek sprzedaży roli lub zarębku po dopełnieniu przepisanych formalności prawnych, albo wskutek czynów karygodnych, które pociągały za sobą odebranie dziedzictwa przez pana. Niezgodne pożycie, pustoszenie budynków, zapuszczenie gospodarstwa, zdrada pana i gromady, niemożność wypłacenia grzywien sądowych, niezgłoszenie się w porę z prawem bliższości, to były najczęstsze wypadki, w których poddany narażał się na utratę ojcowizny. Dwór jednak mógł winę darować i przestępcę zachować przy roli, w inny sposób karę na nim wymierzając.

Dwór wykonywał sądownictwo nad poddanymi. Było to nietylko prawo, ale i obowiązek dworu. Poddany bowiem nie miał po za wsią żadnego sądu, do którego się mógł udać; a wskutek tego cała jurysdykcya cywilna i kryminalna należy do zakresu instytucyj wiejskich.

Organizacya sądów wiejskich polega na prawie niemieckiem, magdeburskiem. W sądach kasińskich stosowano tak, jak w innych wsiach, lokowanych na prawie niemieckiem, zasady prawne, które przynieśli z sobą pierwsi koloniści. W księgach sądowych wielu bardzo wsi, ławnicy powołują się częstokroć na dzieło

Groickiego, stąd można wnosić, że nie inaczej było i w Kasinie. Z upływem jednak czasu, na podstawie instytucyj prawnych niemieckich, rozwijało się w wsiach polskich zamodzielne prawo zwyczajowe, a obok niego wchodziły jeszcze w zastosowanie ustawy pańskie. Co prawda, ustawodawstwo dworu uwzględnia przeważnie sprawy karne i administracyjne, ale czasami dotyka także stosunków prawno-prywatnych.

Sądy były albo wielkie gajone czyli doroczne, bo raz w roku bywały zagajane, albo podsędki, które znacznie częściej się odbywały.

Sąd wielki mógł być także zagajonym z potrzeby *(causa necessitatis)*, co nie przeszkadzało normalnemu zebraniu się zwykłego sądu wielkiego. Sądy rugowe, albo walne rugowe nie różnią się niczem od sądów gajonych, są to więc odmienne nazwy tej samej instytucyi. Obok podsędków zbierają się jeszcze t. zw. gromady, które prawdopodobnie identyczne są z podsędkami.

Na sądach, zwłaszcza wielkich, pan lub jego reprezentant jest często obecnym. Zagajenia sądu dokonywa wójt, którego współudział przy tym akcie jest niezbędny. Oprócz przysiężnych czyli ławników, uczestniczy w sądach gromada; wymiar sprawiedliwości jest jawnym, postępowanie ustnem. W sprawach karnych rolę instygatorów zajmują rugownicy, którzy obowiązani są donosić o przestępstwach, we wsi dokonanych. Istnieje także sąd dworski w ścisłem tego słowa znaczeniu, który funkcyonuje nie w domu sołtysa lub w karczmie, ale na dworze pańskim. Sąd ten załatwia przedewszystkiem sprawy mniejszej wagi, o których pan

albo jego starosta orzeka bez współudziału wójta i ławicy. Zwykle jednak strony udawały się i w sprawach potocznych do sądów wielkich lub podsędków. Ustawa pańska z r. 1623 chciała temu przeszkodzić, ale jak wynika z późniejszych ksiąg sądowych — naprożno.

W obszerniejszem znaczeniu wszystkie sądy wiejskie są dworskiemi, dlatego pan ma prawo bezpośrednio wglądać w jurysdykcyą, wykonywaną przez sądy wielkie i podsędki, przyjmować zażalenia stron, zmieniać wyroki wójta i ławników, łagodzić naznaczane przez nich kary i nareszcie karać urząd, dopuszczający się niesprawiedliwego orzeczenia.

Strony, prowadzące spór przed sądem, obowiązane były zachowywać się spokojnie i nawzajem sobie nie przerywać. Niestawiennictwo w sądzie pociągało za sobą karę 50 plag. Tomasz Mixtarz za to, że podczas audencyi sądowej wójta i ławicę znieważył, wziął natychmiast przed izbą sądową 20 plag i musiał nadto całą ławicę przy gromadzie przeprosić. Stąd wynika, że sąd wiejski był uposażony we władzę dyskrecyonalną, co się tyczy wymierzania kary za przestępstwo, dokonane podczas audyencyi i że z atrybucyj swych korzystał w celu utrzymania należytego porządku. Sprawy rozbierane na sądach, były dwojakie, cywilne i karne, albo rugowe. Z cywilnych najważniejsze były gruntowe. Te ostatnie obchodziły w wysokim stopniu i pana, dla którego nie mógł być obojętnym wynik żadnej sprawy o dziedzictwo roli lub zagrody. Oprócz spraw spornych interweniował sąd także przy sprawach niespornych, jak sprzedaż lub spuszczenie roli, ustanowienie

posagu, wiana i t. d. Często spór kończył się ugodą, którą wpisywano z polecenia sądu do ksiąg gromadzkich. Dowód przeprowadzanym bywał najczęściej zapomocą świadków lub przysięgi. Wspomniane są wszakże dokumenta i oględziny sądowe, jako środki, używane przed sądem kasińskim do wyzyskania pewnych praw lub faktów.

Działy, spadki, testamenty, opłaty długów, zastawy roli, spisy ruchomości, szacunki ról i zagród, i mnóstwo innych spraw było przedmiotem działalności sądu, który prócz tego wykonywał jeszcze dozór nad opiekunami małoletnich i rachunki składane przez opiekunów sprawdzał i do ksiąg sądowych wpisywać kazał.

Sąd kasiński był także kompetentnym do orzekania o sprawach, toczących się między poddanymi kasińskimi, jako pozwanymi, a właścicielami wsi ogranicznych.

W jednym z takich sporów, ponieważ obrazy były obustronne sąd nakazuje panu ogranicznemu i poddanemu z Kasiny, ażeby się nawzajem przeprosili.

Jurysdykcya karna nad poddanymi przedstawia się w rozmaitych wsiach bardzo różnie. W Kasinie okoliczność, że panem był klasztor, nadała wymiarowi kar pewien odrębny charakter, który właściwym jest w mniejszym lub większym stopniu także innym wsiom, będącym w rękach duchownych. Panowie świeccy naśladowali jednak przykład swoich duchownych sąsiadów i to jest przyczyną, że w wielu bardzo wsiach kary wymierzane na poddanych znaczne okazują pokrewieństwo do publicznych pokut kościelnych.

Przewodniemi myślami jurysdykcyi kryminalnej nad poddanymi był z jednej strony wzgląd na korzyść ekonomiczną dworu, z drugiej staranie, aby się stało zadosyć wymaganiom sprawiedliwości. Pan był bezpośrednio interesowanym tak w ścisłem zachowywaniu przez poddanych ustaw dworskich, które zwykle surowemi obostrzone były karami, jak w utrzymaniu zgodnego pożycia wśród mieszkańców swej majętności. Stąd zaprowadzenie rugów i rugowników, o których w księgach wiejskich XV i XVI w. żadnej jeszcze nie znajdujemy wzmianki. Począwszy od XVII stulecia, większa intensywność w wykonywaniu jurysdykcyi karnej daje się wszędzie uczuć, i fakt ten stoi niewątpliwie w bliskim związku z wzmagającą się ciągle tendencyą dworów do zrealizowania szerokich atrybucyj, jakie posiadały w stosunku do swych terytoryów i poddanych.

Przestępstwa, wspomniane w księgach sądowych kasińskich, podzielić można na dwie kategorye. Pierwsze wynikają z stosunku poddańczego i polegają na przekroczeniu obowiązków wobec dworu, drugie obejmują wypadki, w których mieszkańcy wsi nawzajem się krzywdzą.

Z przestępstw pierwszego rodzaju najwybitniejszą jest zdrada pana i całej wsi. Mateusz Ziemianin dopuścił się jej w r. 1719, przenosząc w taki sposób kamienie graniczne, że część gruntu kasińskiego przyłączoną została do Dobry. Za to po udowodnieniu mu winy, miał wraz z sukcesorami odsądzonym być od wszelkiego dziedzictwa.

Samowolne opuszczenie gruntu pociągało za sobą utratę ruchomego i nieruchomego majątku. Jeżeli jednak poddany, którego podejrzywano o zamiar ucieczki, postawił rękojemców i przysiągł, że roli nie opuści, a mimoto następnie zamiar swój uskutecznił i inwentarz do gruntu należący zabrał, to karą, której podpadł, była utrata życia. Z łatwością wszakże dwór pozwalał gardło okupić, byleby tylko gromada za winnym się wstawiła i kilku gospodarzy zań poręczyło. Samo usiłowanie ucieczki karane było 30 grzywnami.

Sprzedaż roli, zarębku lub chałupy, dokonana bez wiedzy pana i urzędu, karaną była rozmaicie. W roku 1640 Jan Forytarz za podobną transakcyą miał zapłacić 5 grzywien, ale że był ubogi, wolał odnieść karę 10 plag. Innym razem winny tracił sumę szacunkową, albo też kupujący i sprzedający każdy zosobna ponosili karę pieniężną, przypadającą dworowi. Zakazanem również było przyczyniać sobie gruntów, zastawiać rolę, obciążać dziedzictwo długami, dozwalać człowiekowi ogranicznemu rolę zasiewać i t. d.; kary za te przestępstwa były częścią pieniężne, częścią cielesne; dającego pożyczkę, spotykała nadto utrata wygodzonej kwoty.

Za sprzedaż bydła i innych sprzętów, do roli należących, ustawa pańska z r. 1675 nałożyła karę 10 grzywien i 50 plag, oraz więzienia, dopóki winny nie powróci tego, co sprzedał.

Za niszczenie lasów, których bezpieczeństwa strzegli osobni leśni, dekret pański z r. 1624 groził utratą majętności. Zwykle jednak kara była łagodniejszą i pociągała za sobą albo zapłatę 5 grzywien i odnie-

sienie 15 plag, albo utratę koni i wozów, z któremi poddany po drzewo bez kartki od pana do lasu się wybrał.

Złe i niedbałe gospodarstwo sprowadzało wyrugowanie z roli. Walentemu Wrzecionce, ławnikowi, zagroził dwór w r. 1629, że jeżeli nie poprawi budynków, to z ławy na zawsze będzie wyrzuconym i przy całej gromadzie poniesie 10 plag. Nienależyte odbywanie robocizny dworskiej, karane było bądź plagami, bądź grzywną, bądź nareszcie siedzeniem w więzieniu lub w gąsiorze. Uchwała gromadzka z r. 1623 groziła opieszałemu gospodarzowi 30, a jego czeladnikowi 90 plagami.

Przestawanie z łotrami lub ich przechowywanie, obcowanie ze zdrajcą albo poddanym, ze wsi wypędzonym, uchodziło za przestępstwo bardzo znaczne i stosownie też było karane albo grzywną i plagami, albo prócz tego kilkakrotnem leżeniem krzyżem w kościele i daniem pewnej ilości wosku na kościół, lub nawet utratą dziedzictwa.

Uczęszczanie do obcej karczmy i picie ograniczonej gorzałki nie uchodziło również bezkarnie. Winny odbierał od 12 do 60 plag; a prócz tego składał grzywnę pańską lub kościelną, i jeżeli przytem obcował z podejrzanymi ludźmi, ściągał na siebie karę więzienia.

Sądy rugowe ścigają energicznie nietylko przewinienia poddanych wobec dworu, ale także i te, których włościanie dopuszczają się jeden względem drugiego, lub które obrażają porządek domowy, przepisy religii i moralności.

Postępowanie jest inkwizycyjne. Rugownicy z jednej strony, gromada z drugiej, mają obowiązek donoszenia o każdem przekroczeniu bądź dworowi, bądź na rugu wójtowi i ławicy, a przemilczenie czegokolwiek, karane jest plagami. Najcięższem przestępstwem jest zabójstwo, które pociągało za sobą karę śmierci przez ścięcie. W obu jednak wypadkach, w których księgi kasińskie wspominają o zabójstwie, kara za wstawieniem się gromady zostaje złagodzoną. Tak w r. 1710 Franek Rusinek zamordował brata swego stryjecznego, Jakóba. Przeor, darowując winnemu gardło, rozporządza, żeby bratu zabitego zapłacił 50 złotych, żeby stał w kościele przez dziesięć tygodni w każde święto i niedzielę w śmiertelnej koszuli z siekierą, a nareszcie żeby w każdy piątek jednego miesiąca brał 30 plag rózgami. W razie nieuiszczenia się z główszczyzny, zabójca traci dziedziczny zarębek na rzecz brata nieboszczyka.

W r. 1694 Maciej Ruzyk przyłączył się do ludzi ogranicznych, którzy naszli chałupę Rury w celu grabieży i zabiwszy gospodarza, srodze się jeszcze pastwili nad jego żoną. Młodość przestępcy wpłynęła na zredukowanie kary gardłowej na lżejszą. Ruzyk skazany został na zapłacenie 50 grzywien wdowie, na leżenie krzyżem przez dziesięć niedziel w kościele farnym, trzymając rózgi w ręce, a nadto wziął natychmiast przy sądzie 30 plag we dwójkę.

Ustawa pańska z r. 1720 postanowiła, że dopuszczający się zabójstwa lub rabunków nocnych tracą wraz z potomstwem prawo dziedzictwa i że dla ukarania po

wykluczeniu z gromady należy ich wydać sądowi grodzkiemu.

Kasinianie okazują skłonność do bitek i często bardzo zapominają o szacunku, który winni są starszym, zwłaszcza rodzicom.

Pobicie ojca przez syna karane jest za pierwszym razem plagami, za drugim turmą czyli więzieniem. Zamiast plag naznaczaną była także pokuta publiczna, jeżeli syn wprzódy ojca ugodził i przeprosił.

Za porwanie się na matkę, Grzegorz Kulasik otrzymał 30 plag we dwójkę, musiał leżeć krzyżem w kościele i matkę przeprosić. Powtórnie dopuściwszy się pobicia matki, Kulasik skazany został na rózgi wobec całej gromady, na leżenie w kościele z miotłą w ręce przez cztery święta i na natychmiastowe wyprowadzenie się z chałupy matczynej. Ojciec, który nie ukarał syna za to, że się na matkę zamierzał, nietylko wziął 6 plag, ale jeszcze siedzieć musiał w kunie przez dwie niedziele albo święta.

Jeżeli wydarzyły się bitki między poddanymi bądź w karczmie, bądź gdzieindziej, to sąd badał, kto w danym razie był bardziej winnym i według tego normował karę, która zwykle polegała na plagach i grzywnach, często przypadających na rzecz kościoła

Sąd wglądał także w pożycie domowe męża z żoną, wspólników na jednej roli i w tej samej chałupie siedzących, braci razem prowadzących gospodarstwo i t. d. Powszechne było przekonanie w Kasinie, że kobiety większą mają skłonność do poswark i kłótni, aniżeli mężczyzni i dlatego sąd chętnie obdarzał je plagami lub do pokuty kościelnej albo siedzenia w kunie przy-

muszał; gdyby jednak niezgoda dłużej trwała i pociągnąć mogła ujemne skutki dla gospodarstwa, to jeden z braci lub wspólników, który sam, albo którego żona dawała przyczynę do swarów, ustąpić musiał z dziedzictwa.

Kradzież karaną była różnie, stosownie do wartości przedmiotów skradzionych i okoliczności, towarzyszących przestępstwu. Wspólnicy karani byli obok głównego winowajcy, ale łagodniej.

Drobniejsze kradzieże ściągały na winnych plagi aż do 50 i karę pieniężną, albo obowiązek złożenia pewnej ilości wosku na kościół; kradzież z włamaniem sprowadzała na winowajcę utratę dziedzictwa i plagi aż do 200. W r. 1691 sąd wielki zagroził Tomaszowi Mixtarzowi, nałogowemu złodziejowi, że zostanie ze wsi w dzień ze światłem wyprowadzony, jeżeli raz jeszcze o złodziejstwo przekonanym będzie. Niepoprawnego złodzieja mogła nawet spotkać utrata życia, ale sąd kasiński takich ostateczności unikał i kary śmierci lub mutylacyi nie stosował nigdy. Kupowanie i przechowywanie rzeczy kradzionych podpadało pod te same kary, co uczestniczenie w złodziejstwie; lekkomyślny zarzut kradzieży karany był grzywną i plagami aż do stu.

Niektórzy poddani nie zadawalniali się sprawą roli, ale szukali zysków bądź trudniąc się lichwą, bądź nierzetelnem kupiectwem. Dwór w obu razach występował z całą surowością; dłużnika uwalniał z rąk lichwiarza, obkładając tegoż karą 5 grzywien i siedzenia w kunie; za bankructwo zaś skazywał na utratę dziedzictwa. W r. 1767 wydaną nawet została ustawa,

mocą której szacherstwa i nierzetelne kupiectwa, prócz utraty roli, miały jeszcze ściągać na winnego karę 30 grzywien i 100 plag; ktoby dziedzictwa nie miał, zapłaciby musiał niemniej, jak 100 grzywien. Odtąd też kupiectwo na kredyt uznano za niedozwolone w Kasinie, a ktoby pragnął trudnić się handlem, miał prosić dworu o pozwolenie, które zależnem było od wykazania stosownego kapitału.

Potwarz wydarzała się dość często i polegała bądź na niesłusznem oskarżeniu przed sądem, bądź na rzucaniu słów nieuczciwych i sławę szarpiących. Zwykle potwarze były obopólne, a wtedy prócz odwołania sąd nakazywał stronom nawzajem się przeprosić. W niektórych jednak wypadkach stosowano kary pieniężne, które szły na dwór lub na kościół, i cielesne, wymierzane zwykle na audyencyi sądowej, w obecności gromady.

Fałszywe świadectwo uchodziło za obrazę Boga, dworu i sądu; z tego powodu surowo było karane grzywną i plagami aż do stu.

Kto nie bywał w kościele w dzień świąteczny, lub chodził do kościoła obcego, brał plag 12. Praca w polu w niedzielę pociągała tę samą karę, albo też obowiązek złożenia 2 par świec woskowych na kościół. Za picie gorzałki rano w dzień świąteczny winny albo składał funt wosku do kościoła, albo przez trzy święta siedział w kunie u fary.

W istnienie czarów i czarownic wierzyła w Kasinie nietylko gromada, ale i pan, t. j. klasztor Dominikański. Już w r. 1602 Annę Stalną, przekonaną o czary, wypędzono ze wsi, a żaden z poddanych nie

miał jej nadal przechowywać pod karą 10 grzywien. Gorszego losu doznały Zofia Konstancya i Agnieszka Michałowska, które nietylko wiele szkody klasztorowi wyrządziły, ale jeszcze brata Protazego „czarami zepsowały“. Pierwszą spalono w Kasinie dnia 11 sierpnia, drugą 5 września 1634 r. W kilkanaście lat później zapowiedziano sądownie żonie Mikołaja Koczuby, że jeżeli szkodzić będzie „czarami lub trucizną“ Wojciechowi Giczmalowi i jego małżonce, to po przeprowadzeniu inkwizycyi śmierć bezwarunkowo poniesie.

Utrzymanie moralności między włościanami, leżało bardzo na sercu dworowi kasińskiemu. Pod tym względem gromada niezmiernie gorliwie wchodziła w intencye pańskie, a rugowi bez miłosierdzia donosili o wszystkich, niestety dość licznych tego rodzaju przekroczeniach, jakich dopuszczali się obywatele i obywatelki kasińscy. Kary były bardzo rozmaite i surowe: od kilkunastu plag aż do wyświecenia ze wsi, a nawet spalenia na stosie. Lecz dwór okazywał zwykle więcej miłosierdzia niż ławica, i zadawalniał się zastosowaniem obok kary cielesnej, najróżnorodniej obmyślanych pokut publicznych. Czasem jednak w razie uporczywego obstawania przy błędzie, wyświecenie ze wsi winnego lub winnej, okazywało się koniecznem. Mateusz Bolisęga, za spoglądanie zbyt czułem okiem na siostrę swej żony, nietylko został wysieczony rózgami i obłożony grzywną, ale nadto utracił na zawsze zdolność do piastowania urzędów gromadzkich i bardzo surowej poddać się musiał pokucie kościelnej. Przedmiot jego afektów należycie wychłostany rózgami, utracił prawo przebywania w Kasinie.

Rodzice w stosunku do dzieci, mąż w stosunku do żony, obowiązani byli do ścisłej czujności, a za pobłażliwość sami odnosili bardzo ciężkie karanie.

System kar, zastosowywanych przy wykonywaniu jurysdykcyi kryminalnej w Kasinie, częściowo polega na przepisach prawa magdeburskiego, częściowo zależnym jest wyłącznie od uznania dworu lub sądu. Począwszy od XVII stulecia, wyrabia się w obmyślaniu kar pewna praktyka, która jednak określa tylko rozmaite sposoby karania, ale nie doprowadza do zupełnej jednolitości przy wymierzaniu kary w pojedynczych wypadkach. Dyskrecyonalna władza dworu tem jest większą, im bardziej ustawodawstwo pańskie bierze górę nad pierwotnem prawem niemieckiem. Pan, mogący w przedmiocie sądownictwa karnego wydawać ogólne normy, nie czuje się skrępowanym wyrokami, wydanymi poprzednio w podobnych sprawach, ale za każdym razem arbitralnie karę ustanawia, a za przykładem pana idą sądy rugowe.

Rozmaitość i stopniowanie kar jest nader wielkie, kara śmierci przez ścięcie lub spalenie w zasadzie istnieje, ale stosowaną bywa w ostatniej formie tylko wobec czarownic.

Ustawa pańska z r. 1606 grozi odcięciem ręki temu, ktoby się porwał na urząd lub na wójta; to samo postanowiła już ustawa z r. 1597, ale tylko na wypadek, gdyby winny nie mógł złożyć 10 grzywien. Księgi kasińskie nie dostarczają jednak żadnego przykładu, ażeby ta kara kiedykolwiek była w rzeczywistości zastosowaną.

Z wykonywanych w istocie kar, najcięższą jest wyświecenie, czyli wydalenie z gromady; po niej idzie odsądzenie od dziedzictwa, które z poprzednią karą zawsze się łączy, jeżeli winowajca ma jakiś majątek, ale zastosowanem też być może, jako samoistna kara. Wyrugowanie z roli dotyka albo samego tylko winnego, albo przy cięższych przestępstwach także i jego potomstwo.

Więzienie czyli turma występuje bądź jako areszt śledczy, bądź jako środek egzekucyjny przy ściąganiu win dworskich, bądź nareszcie albo jako samodzielna kara za lekkie przewinienia, n. p. za grę w karty, albo jako uzupełnienie innej kary cielesnej lub pieniężnej. W tym ostatnim wypadku winny ma pozostawać w turmie 3 dni lub tydzień, a już najdłużej, co się wszakże rzadko wydarza, miesiąc. Wogóle sądy wiejskie unikają wymierzania kar na wolności. Leży to bowiem w interesie dworu, ażeby poddanych, obowiązanych do robocizny pańskiej, jak najmniej odciągać od zajęcia przy roli.

Za to kary, czyli winy pieniężne, stosowane są niezmiernie często, a raczej prawie zawsze; wysokość ich jest bardzo różna, od kilkunastu groszy do 100 grzywien. Normalnie „wina“ idzie na rzecz dworu, później jednak natrafiamy na wyroki, w których kara pieniężna przeznaczoną zostaje na kościół, lub przypada gromadzie. Składanie przez zasądzonych przestępców na rzecz dworu pewnej ilości przędziwa, lub na rzecz kościoła kilku świec lub funtów wosku, jest tylko inną kategoryą kar na majątku.

Plagi, wymierzane postronkiem we dwójkę, albo rózgami czyli miotełkami, należą do najczęściej używanych środków karnych i nie zdaje się, ażeby bardziej były znienawidzone od kar pieniężnych.

Ilość plag, które przestępca miał ponosić, prawie w każdym wypadku jest inną; najwyższa wynosi plag 200; zwykle poprzestawano na 10, 15, 20, 30, a co najwięcej 50.

Siedzenie w kłodzie, kunie, lub później gąsiorze, jako też leżenie krzyżem na środku kościoła z rózgami lub siekierą w ręce, ma charakter pokuty publicznej. W Kasinie, jako we wsi duchownej, ten sposób uzupełniania kar był bardzo wydoskonalonym. W ogólności hołdowano teoryi odstraszenia i dlatego ustanawiano niezmiernie wysokie kary, które dwór później albo całkiem darowywał, albo łagodził. Najmniej to miało zastosowania do plag, które w całości, lub *ad rationem* w części brał skazany natychmiast po wydaniu wyroku.

Rozczytując się w księgach kasińskich, doznaje się początkowo wrażenia, że jurysdykcya karna w Kasinie była niesłychanie srogą i nieludzką. Zwłaszcza ówczesny zwyczaj kombinowania kar i zamieszczania w wyroku rozmaitych zaostrzeń, dzisiaj niepraktykowanych, uderza nieobecnego z kryminalistyką europejską XVI i XVII, a częściowo i XVIII stulecia. Kto jednak zapozna się z treścią ówczesnych dekretów karnych, ten nabędzie przekonania, że w porównaniu z miastami francuskiemi, holenderskiemi lub niemieckiemi, Kasina nie mogła się skarżyć na zbytnią surowość w karach, owszem uważać się mogła za uprzywilejowaną, nie będąc widownią tortur i strasznych męczarni,

które gdzieindziej skazańcy ponosili aż do schyłku XVIII wieku.

Sąd kasiński chętnie nakłaniał strony do zawarcia ugody i nierzadko poprzestawał na zarządzeniu wzajemnych przeprosin. Czuć także, że przy doborze różnorodnych środków karnych, kierowała dworem nietylko dążność do odstraszenia poddanych od popełniania przestępstw, ale także pragnienie, ażeby winowajcę sprowadzić na drogę poprawy. Pokuty kościelne niewątpliwie miały temu służyć celowi.

Wieś polska, osadzona na prawie niemieckiem, miała za zadanie czynić zadość wszystkim prawnym i ekonomicznym potrzebom zamieszkujących ją ludzi. Pierwotnie między miastem a wsią różnica była niewielka. Dopiero z czasem niektóre miasta wyrobiły sobie odmienną, doskonalszą organizacyą, ale pomniejsze miasteczka zawsze pozostały bardzo do wsi podobne. Kasina również tak była urządzoną, że poddani mogli w jej obrębie zaspokajać całkowicie skromne swe wymagania. Z jednej strony wymienić tu należy kościół, cmentarz i szpital, z drugiej księgi prawne, skrzynkę gromadzką, więzienie i gąsior, a nareszcie karczmę, młyn, kramy, oraz rozmaitych rzemieślników, jak szewca, bednarza, kowala, a prócz tego balwierza, czyli cyrulika, który spełniał czynności lekarza i chirurga gminnego.

W kościele nietylko odbywała się służba Boża, ale także spełniane bywały pokuty publiczne, wyrokiem sądowym na winnych nałożone. Na rzecz kościoła szły niektóre grzywny pieniężne i kary w wosku i świe-

cach. Przed kościołem znajdowała się kłoda albo kuna, t. j. pniak drewniany, do którego wsadzano przestępców za nogi. W r. 1695 drewnianą kunę zastąpił gąsior, sporządzony z żelaza.

Szpital znajdował się poniżej karczmy, naprzeciwko stawku młyńskiego; jako uposażenie służyła szpitalowi osobna rola, zwana szpitalna. W roku 1604 matka Stanisława Wójcika uskarżała się na syna, że ani jej w starości chować, ani krowy jej wydać nie chce. Faktor pański rozkazuje pozwanemu dać matce krowę, albo odpowiednią kwotę, albo nareszcie wkupić matkę do szpitala. Wójcik wybiera ostatnią ewentualność. W r. 1710 Mateusz Ziemianin skarży się przed sądem rugowym na swego stryja, Jana, że w chałupie czyni ustawiczne hałasy. Sąd na wypadek dalszych sporów nakazuje Janowi zamieszkać w szpitalu i stamtąd zawiadywać kawałkiem roli, przedtem mu wydzielonym. Widocznie szpital kasiński nie odpowiadał dzisiejszemu znaczeniu tego wyrazu, ale był schroniskiem dla starców, niemających własnej chałupy, którzy za przypuszczenie do szpitala składali pewną opłatę.

Karczma była miejscem zabaw, ale także posiedzeń sądowych. Najście karczmy lub niespokojne zachowywanie się w niej ulegało surowym karom. Z orężem, z kijami lub siekierami niewolno było wchodzić do karczmy; kto na wezwanie karczmarza nie oddał mu broni do schowania, płacił groszy 15 i brał plag tyleż. Karczmarz szynkował trunki dostarczane mu z gorzelni i browaru dworskiego; napitków ograniczonych sprowadzać nie mógł. Na wesela poddani mieli piwo i gorzałkę kupować wprost we dworze, a nie od

karczmarza. Karczem było w Kasinie dwie; jedna na wsi, druga na przymiarkach.

Młyn przynosił równą korzyść panu i włościanom. niegdyś za czasów pierwszych kolonistów, młynarz odgrywał we wsi rolę bardzo wybitną. Później ograniczać się musiał do wykonywania zawodowych czynności. Młynarze należą do wspólnych z gromadą podatków, obowiązani są wpierw mleć zboże dla poddanych kasińskich, aniżeli dla ludzi ogranicznych i od mełcia nie mają więcej brać, jak ustanowioną przez dwór opłatę.

Księgi gromadzkie, zwane także dekretowemi, rugowemi, prawnemi lub sądowemi, prowadzone były w Kasinie prawdopodobnie jeszcze w XV stuleciu. Najdawniejsze jednak zaginęły. Dla poddanych stanowiły one wielkie dobrodziejstwo. Wszystkie sprawy gruntowe i kontrakty zapisywano do ksiąg i przez to stosunki prawne między dworem a poddanymi, oraz pomiędzy mieszkańcami wsi, zyskiwały na pewności i trwałości. Ustawy pańskie i gromadzkie wciągano również zaraz po ich wydaniu do księgi.

W r. 1626 dekret pański nakazał utrzymywanie skrzynki gromadzkiej. Skrzynka ta pozostawała niewątpliwie w rękach i pod strażą wójta. Na mocy ustawy pańskiej z r. 1748 jeden klucz od skrzynki miał być we dworze, drugi u wójta, trzeci u jednego z przysiężnych. W skrzynce przechowywano księgi gromadzkie, grzywny, płynące na rzecz gromady, oraz prawa i pieniądze sierocińskie. Zwyczaj utrzymywania skrzynek gromadzkich dochował się do dziś dnia; obecnie jednak nazywają się wójtowskiemi. Szkoda

tylko, że po większej części brak już w nich dawnych ksiąg sądowych, których miejsce zajmują akta nowsze, często bez żadnej wartości.

Obraz stosunków prawnych wsi Kasiny, naszkicowaliśmy w największem skróceniu. Daje on już jednak wyobrażenie o położeniu, jakiego włościanie polscy zaznawać mogli, jeżeli dwór ściśle się trzymał zasady prawnej i w poddanych swych widział ludzi wolnych, kontraktem jedynie z sobą związanych. Byłoby wszakże fałszywem i nienaukowem przenosić żywcem to, co się powiedziało o Kasinie, na inne wsie i na wszystkich wogóle włościan. Nie było to zresztą celem niniejszej rozprawy. Wystarcza stwierdzić, że w warunkach, w jakich los poddanych w Polsce się rozwijał, wsie takie, jak Kasina, istnieć mogły. Ani klasztor Dominikanów krakowskich, ani gromada kasińska nie dają po sobie poznać, pierwszy, żeby się uważał za szczególnego dobrodzieja chłopów, druga, żeby w postępowaniu dworu upatrywała coś więcej, aniżeli spełnienie zwykłych obowiązków. Jest to więc stan normalny, tak powinno być wszędzie, a jeżeli nie jest, to przeświadczenie o doznawanej krzywdzie jest w poddanych bardzo żywe i wymowne. Trzeba czytać skargi chłopów, rozpoczynające się już w pierwszej połowie XVI wieku, trzeba zapoznać się z polityką kapituł wobec poddanych, a zobaczymy, że poddanym nie brak świadomości o stanie rzeczy, któryby we wsi panować powinien, i że skarżąc się na ucisk, proszą jedynie o sprawiedliwość, a nie o łaskę.

Kasina jest państewkiem dla siebie. Gdyby nie stacye żołnierskie i hiberna, żaden z obywateli kasińskich nie uczułby nigdy, że po za wsią i dworem jest jeszcze coś większego, że jest Rzeczpospolita polska, państwo wielkie i potężne, ogarniające tysiące wsi i dworów. Obywatel kasiński uważał związek swój z dworem i gromadą za naturalny i konieczny, z państwem za dodatkowy ciężar, o którego niezbędności nie zdawał sobie sprawy. Spełniając powinności dworskie, obrabiając pańszczyznę, płacąc czynsz, chłop kasiński wiedział, że w zamian ma użytkowanie dziedziczne gruntu, że ma prawo do opieki pańskiej, że w razie klęski elementarnej dozna ulgi w opłatach i zapomogi w inwentarzu, że instytucye gromadzkie dają mu pewną autonomią, pewien współudział w załatwianiu kwestyj bieżących.

Niewolno, co prawda, poddanemu kasińskiemu w każdej chwili gruntu opuszczać, do karczem ograniczych uczęszczać, z obcymi ludźmi się schadzać i przebywać, ale w zamian ma w Kasinie wszystko, czego potrzebuje, ma sądownictwo, ma własną administracyą, kościół, szpital, karczmę, ma przedewszystkiem poczucie, że on we wsi swojej jest jednostką, powołaną nietylko do obrabiania gruntu i ślepego słuchania rozkazów pańskich, ale także do współuczestnictwa w sprawach publicznych, w naradach gromadzkich, których owoce przybierają niejednokrotnie charakter ustaw.

Dwór jest monarchą, ale nie właścicielem inwentarza żywego; władza dworska jest wielką, ale jej wzrost jest analogicznym do wyrabiania się absolutyzmu

monarszego w państwach europejskich. W Polsce atrybucye królewskie słabną, chociaż tuż obok niemieccy władzcy terytoryalni zamieniają się na absolutnych autokratów. Polski właściciel gruntu naśladuje nie swego króla, ale ościennych właścicieli wiejskich, którzy swą władzę pańską dostrajają do rozmiarów ciążącej nad niemi władzy monarszej. Jak poddani Fryderyka II nie utracili wolności osobistej z powodu nieograniczonej władzy, jakiej ulegali w stosunku do monarchy, tak samo zwiększająca się ciągle ingerencya dworu w sprawy gromadzkie, nie zmieniła istoty prawnej kontraktu, łączącego kmiecia z właścicielem gruntu.

Uwłaszczenie chłopów zniosło za jednym zamachem ustrój, który w Polsce miał za sobą sześciowiekową przeszłość.

Zmedyatyzowano właścicieli wiejskich w ich charakterze monarszym, oddzielono grunta dworskie od kmiecych, nadając poddanym zupełne na nich prawo własności, przerwano nić, łączącą dwór z gromadą, wciągnięto poddanych w związek ogólno-państwowy, i im, którzy się dotychczas czuli obywatelami jednej wsi, a wzrokiem ogarniali zaledwo wsie sąsiednie, kazano odrazu zająć w państwie to samo stanowisko, które dotychczas zajmowali we wsi i gromadzie. Organizacya wsi była wiernem odbiciem państwa średniowiecznego. Instytucye średniowieczne w stosunku do wielkich grup społecznych, dawno już leżały w gruzach, kiedy we wsiach wszystko jeszcze było po dawnemu. Mieszkańcy wiejscy pod względem dojrzałości politycznej o kilka stuleci wyprzedzeni zostali przez inne warstwy ludności, a raczej nikt dotąd nie przy-

gotowywał kmiecia do roli, którą miał po uwłaszczeniu zająć.

Był to zwrot nagły i radykalny; czy dla chłopów bo o nich głównie idzie, korzystny, jest obowiązkiem nauki przedmiotowo ocenić.

Kwestya jest zanadto świeżą, stosunki kmiece w przeszłości i obecnie za mało wszechstronnie wyświetlone, ażeby można prostem potwierdzeniem lub zaprzeczeniem wywiązać się z zadania. Wolno jednak poruszyć kilka faktów, około których dyskusya będzie się prawdopodobnie toczyła, jeżeli, jak mniemamy, sprawa chłopska zajmie wśród badań naukowych i społecznych przynależne jej miejsce.

Zgadzają się wszyscy, że możność nadmiernego dzielenia gruntów przez włościan jest nieszczęściem, jest podkopaniem stanu chłopskiego, jest drogą do pozbawienia kmieci tej własności, którą ledwo co tylko zyskali.

Widzieliśmy, że przedtem poddani byli tylko dziedzicznymi użytkowcami gruntu; czy więc odpowiedniem było, że nadano im własność ziemi, na to tylko, ażeby się niebawem zastanawiać, jak należy w drodze ustawodawczej najskuteczniej ograniczyć ich prawo do rozrządzania własnością? Czy zachowanie kmieci jako dziedzicznych dzierżawców, z równoczesnem zniżeniem *ad minimum* czynszu dzierżawnego, nie zapobiegłoby skutkom, które dzisiaj opłakujemy? Kto wówczas byłby właścicielem gruntów chłopskich (bo na wszelki sposób dwór w rachubę brany być nie może), czy gromada jako osoba prawnicza, czy państwo, tego rozstrzygać bez odpowiednio zebranych materyałów nie można. Nie

jest to zresztą kwestya zasadnicza i załatwienie jej w różnych krajach mogłoby i powinno odmiennie wypaść. W każdym razie zatrzymanie dzierżawy wieczystej nie wykluczałoby możności przejścia w chwili właściwej do własności indywidualnej, którą osiągnąć ma włościanin tak dobrze prawo, jak każdy inny członek państwa prawnego.

Chłop polski w obrębie gromad i w stosunku do dworu mógł mieć pewną samodzielność, pewien zakres działania i zadania, które w takim razie spełniał, nie przerastały jego sił i inteligencyi.

Wskutek tego, chociaż w ciasnym zakresie, kmieć, w tych wsiach, w których panowały normalne stosunki, był prawdziwym obywatelem, poddanym wprawdzie dworowi, ale tak jak człowiek wolny podlega władzy monarszej. Instytucye wiejskie były proste i funkcyonowały na małem terytoryum; doniosłość ich była chłopu przystępną, współdziałanie w nich podnosiło społeczną rolę kmiecia.

Czy dzisiaj, wobec rozszerzenia się działalności państwa na wsie i wobec znacznego ograniczenia autonomii gminnej, chłop nie staje się coraz bardziej biernym, skoro, pomijając nieliczne wyjątki, w ogólnem życiu państwowem istotnego udziału brać nie może, a w sprawach wiejskich (tych mianowicie, na których-by mu najbardziej zależało), żadnego prawie niema głosu? Czy same czynności gospodarcze, które obecnie absorbują wyłącznie życie włościanina, nie są za szczupłym i zbyt jednostronnym dla niego zakresem? Udziału w wyborach do rozmaitych ciał reprezentacyjnych nie można chyba uważać za stosowną kompensatę

w porównaniu do stanowiska, które zajmował kmieć lub zarębnik w organizacyi prawnej, dajmy na to Kasiny.

Czy więc teoretyczne równouprawnienie chłopa, nie było dlań na razie krzywdą, kiedy równocześnie nie pomyślano o pozostawieniu mu w obrębie gromady tych instytucyj, do których przywykł i wśród których nauczył się obracać? Oczywiście nie mamy na myśli zależności od dworu w dawniejszem znaczeniu, a tem mniej pańszczyzny. Ale współrzędna egzystencya w obrębie gminy wiejskiej dworu, jako elementu politycznie dojrzalszego, a kmieci, jako niezależnych wieczystych dzierżawców, bronionych w tym charakterze przez ustawę i cieszących się pewną autonomią, czy stan taki nie przedstawiałby dla obu stron, i co za tem idzie, dla państwa większych korzyści, niżeli stan obecny?

Czy zatem nie wypadnie uznać, że przy uregulowaniu kwestyi włościańskiej tę samą przyłożono miarę do dobrych i złych stron dawnego stanu rzeczy? Może nie należało tak w zupełności poświęcać bezpieczeństwa ziemi i rolnictwa przez zamianę dziedzicznej dzierżawy na własność, a wystarczyłoby tylko znieść atrybucye monarsze dziedzica, pozostawiając jednakowoż gromadzie złożonej z równouprawnionych obywateli państwowych, chociaż w części jej funkcye sądowe i administracyjne. Ograniczenie podzielności gruntu byłoby wtedy rzeczą łatwą do przeprowadzenia, a stosunek gromady do dworu, mimo nowych warunków współrzędności, zachowałby przecież swą odwieczną historyczną podstawę z pominięciem tego wszystkiego, co z zasadami państwa nowożytnego pogodzić się nie daje.

Czy i o ile uwagi nasze mogłyby mieć jeszcze dzisiaj praktyczną doniosłość, przesądzać trudno; to wszakże jest pewnem, że jeżeli nawet dzierżawa dziedziczna byłaby istotnie dla chłopów korzystniejszą od własności gruntu, to w tym punkcie powrót do dawnych stosunków obecnie jest już stanowczo niemożliwym.

Taki jest zwykle los reform społecznych, że wycofują z kursu i takie instytucye, które stosownie użyte, mogły jeszcze przez długie lata zachować swoją żywotność.

Krótki rzut oka na stosunki prawne Kasiny, może usprawiedliwi podniesienie tych kilku uwag i wątpliwości, wystarczyć on jednak nie może, ażeby o kwestyi chłopskiej ostateczne wypowiedzieć słowo. Jest to zadanie przyszłości, od którego Akademia i jej współpracownicy z pewnością się nie usuną.

SPRAWOZDANIE

ZE STANU I UŻYCIA FUNDUSZÓW

W R. 1893.

(7 tablic).

WYKAZ

STOSUNKÓW AKADEMII

Z INNEMI INSTYTUCYAMI NAUKOWEMI.

WYKAZ

dotychczasowych stosunków Akademii z zakładami naukowemi.

(W.) oznacza przesyłanie wszystkich druków Akademii; (1.) wydawnictw Wydziału filologicznego; (2.) historyczno-filozoficznego; (3.) matematyczno-przyrodniczego; (Kl.) Komisyi literackiej; (Kj.) Komisyi językowej; (Khs.) Komisyi historyi sztuki; (Kh.) Komisyi historycznej; (Kp.) Komisyi prawniczej; (Kan.) Komisyi antropologicznej; (Kf.) Komisyi fizyograficznej; (Ag.) Atlas geologiczny *).

Baltimore. John Hopkins University. 3.
Batavia. Bataaviasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. 3. Khs.
Bazylea. Naturforschende Gesellschaft. 3. Kf.
Belgrad. Serbska królewska Akademia. W.
— Serbskie Towarzystwo archeologiczne. Kar. Kan.
Berlin. Königliche Akademie der Wissenschaften. W.
— Königliche Bibliothek. W.
— Berliner Gesellschaft für Anthropologie. Kan.
Bern. Allgemeine Schweizerische Gesellschaft für die gesammten Naturwissenschaften 3. Kf. Ag.
— Schweizerische Naturforschende Gesellschaft. 3. Kf.
Berno. Matica Morawska. W.

---

*) Wykaz ten nie obejmuje galicyjskich szkół średnich, którym bez wyjątku posyła się wszystkie wydawnictwa Akademii.

W ciągu ubiegłego roku przystąpiło do wymiany wydawnictw 8 nowych instytucyj naukowych.

Wydawany przez Akademią „Bulletin International“ rozchodzi się co miesiąc w 590 egzemplarzach.

Berno. Historisch-statistische Section der k. k. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft für Ackerbau, Natur- und Landeskunde. 1. 2.
— Naturforschender Verein. 3. Kf.
— Knihovna Bohoslovců Brněnskych. 1. 2. Kh.
Biała. Czytelnia polska. 2. Ka. Khs.
Bordeaux. Société des sciences physiques et naturelles. 3.
Braunschweig. Verein für Naturwissenschaft. 3. Kf
Bruksela. Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de la Belgique. W.
— Société de Géologie. Kf. Ag.
Brunsberga (Braunsberg). Historischer Verein für Ermeland. Kh.
Budapeszt. Akademia Umiejętności. W.
— Biblioteka krajowego Muzeum Narodowego. Kan.
— Król. węg. zakład geologiczny. Kf. Ag
— Król. węg. Towarzystwo przyrodnicze 3.
Budyszyn (Bautzen). Maćica Serbska. 1. 2. Kh.
Bukareszt. Akademia Romana. W.
Bytom. Górno-śląskie Towarzystwo literackie. W.
Cherbourg. Société nationale des sciences naturelles. 3. Kf.
Chystyania. Akademia Umiejętności. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
Chur (w Szwajcaryi). Naturforschende Gesellschaft für Graubünden. 3. Kf.
Cordoba (Argentyna). Academia nacional de ciencias. 3. Kf.
Czasław (w Czechach). Musejni Spolek »Včela Čáslavská«. Kan.
Cöthen (Anhalt). Chemiker-Zeitung. 3.
Czernichów. Biblioteka Szkoły rolniczej 3. Kf.
Czerniowce. Biblioteka Uniwersytetu W.
— Towarzystwo polskie bratniej pomocy i Czytelnia polska. 2. Kan.
Déva (w Siedmiogrodzie). Towarzystwo historyczne i archeologiczne.
Dobromil. Monastyr ś-go Onufrego. W.
Dorpat. Gelehrte Gesellschaft. 1. 2.
— Naturforscher-Gesellschaft bei der Universität. 3. Kf.
Edynburg. Botanical Society. 3. Kf.

3.

Rozchód

	Wydano						Przeniesiono na rok 1894		Oszczędzono	
	Szczegółowo		Pozycye		Kategorye					
ne.	Złr.	ct.	Złr.	ct	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.
. .			7938	64						
. .			537	8						
. .			452	31						
. .			642	13						
. .			128	20						
. .										
. .	153	87								
. .	210	—	363	87						

Tablic

Przedmiot	Przychód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.

Fundusz

ć 1 stycznia 1893	[illegible]200	—	23	73
Szczawnicka z r. 1881*)			40499	60
a przy wymianie papierów wylosowanych			30	45
no wypowiedziane 4½% Listy galicyjskiego				
w. kredytowego			29600	—
no 4% Oblig. poż. kraj. galic. . .	1000	—		
	56200	—	70153	78

W r. 1881 zaciągnięto z funduszu żelaznego na drojowiska szczawnickiego pożyczkę w kwocie zlr. w. a., która po częściowej spłacie kapitału ocie 6500 złr. 40 kr. w. a. wynosiła 31 grudnia jak wyżej wykazano, 40,499 złr. 60 kr. w. a. zki tej nie wykazywano dawniej w stanie czyn- Funduszu żelaznego, co obecnie czynimy, gdyż lokacya częściowa kapitału, należącego do Fun- u żelaznego.

Ślęczkowski
Podskarbi.

St. Smolk
Sekretarz gener

Za zgodność z księgami i
Komisya rew

Cybulski. F. Kaspara

Edynburg. Royal Society. 1. 2. 3. Kf. Ag.
Filadelfia. American philosophical Society. 1. 2.
Florencya. Accademia della Crusca. 1. 2.
— Società italiana di antropologia e di etnologia. Kan.
Frankfurt a/O. Naturwissenschaftlicher Verein. 3.
Fryburg (w Szwajcaryi). Biblioteka Uniwersytetu. W.
Gdańsk. Naturforschende Gesellschaft. 3.
Genewa. Institut National Genevois. 3.
Genua. Società Ligustica di scienze naturali e geografiche. 3. Ag.
Getynga. Königl. Gesellschaft der Wissenschaft. W.
Giessen. Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde 3.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
Graz. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Historischer Verein für Steiermark. 1. 2. Kh.
Haarlem. Bibliothèque du Musée Teylor. 3. Kan. Kf.
— Société hollandaise des sciences. 3.
— Musée Teylor. Kf. Kan.
Halle. Kais. Leopoldino-Carolinische Deutsche Akademie der Naturforscher. 3.
Hamburg. Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung. Kf.
Heidelberg. Biblioteka Uniwersytetu. W.
Helsingfors. Societas pro fauna et flora fennica. 3. Kf.
Innsbruck. Ferdinandeum. 1. 2. 3. Ag.
Jena. Verein für Thüringische Geschichte und Alterthumskunde. Kh.
Kassel. Verein für Naturkunde. 3.
Kazań. Redakcya wydawnictwa Uczonyja Zapiski Kazanskago Uniwersitieta. 1.
— Fiziko-matematiczeskoje obszczestwo. 3.
Kiel. Gesellschaft für Schleswig-Holstein-Lauenburgische Geschichte. 2. Kh.
— Naturwissenschaftlicher Verein für Schleswig-Holstein. 3. Kf. Ag.
Kijów. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Société des naturalistes de Kiew. 3.
Klausenburg. Medizinisch-naturwissenschaftliche Section des Siebenbürgischen Museums-Vereins. 3.

Kołomyja. Muzeum Pokuckie. W.
Kopenhaga. Akademia Umiejętności. W.
— Société royale des antiquaires du Nord. Kar. Kan.
Kórnik. Biblioteka hr. Działyńskich. W.
Kraków. Archiwum krajowe. 2. Kh.
— Biblioteka ks. Czartoryskich. W.
— Biblioteka prawników. 2.
— Czytelnia Akademicka. W.
— Gabinet historyi sztuki w Uniwersytecie. Khs.
— Hromada Akademicka. 1. 2.
— Muzeum techniczno-przemysłowe. Kf.
— Redakcya Czasu. W.
— Redakcya Przeglądu Powszechnego. Kh. 1. 2.
— Seminaryum historyczne. 2. Kh. Khs.
— Seminaryum filologii słowiańskiej. 1. Kl. Kj.
— Szkoła sztuk pięknych. 1. 2. Khs.
— Gabinet geologiczny. Kf. Ag.
— Urząd okręgowy górniczy. Kf.
— Archiwum akt dawnych m. Krakowa. Kh. Khs.
— Czytelnia alumnów książęco-biskupiego seminaryum. 2.
— Kółko prawników. 2.
— Towarzystwo numizmatyczne. Kan.
— Towarzystwo lekarskie. 3.
— Towarzystwo Tatrzańskie. Kf.
— Zakład kliniczny. 3.
— Biblioteka Ks. Misyonarzy. 1. 2. Kh. Kp. Kl. Khs. Ka.
Królewiec. Königl. Physikalisch-Oekonomische Gesellschaft. 3.
— Staatsarchiv. Khs. Kh.
Lublana. Museal-Verein für Krainisches Landesmuseum Rudolfinum. Kf.
Lausanne. Société Vaudoise des sciences naturelles. 3. Kf.
Leoben. Czytelnia polska Akademików górniczych. Kf. Ag.
Leyde. Musée d'Ethnographie. Kan.
Lima. Escuela especial de Ingenieros y de Minas. 3.
Lipsk. Königl. Sächsische Gesellschaft der Wissenschaften. W.
— Museum für Völkerkunde. Kan.
— Naturforschende Gesellschaft. 3.

Lizbona. Academia real das sciencias. 1. 2. 3. Kan. Ag.
— Section des travaux géologiques. Kf. Ag.
Löcse (Lewocza). Węgierskie Towarzystwo Karpackie. Kf.
Londyn. Antropological Institute. 3.
— British Museum. W.
— Geological Society. 3. Ag. Kf.
— Royal Geographical Society. Kf.
— Zoological Society. Kf.
Louvain. Uniwersytet. 1. 2. 3. Kh. Ag.
Lubeka. Hanseatischer Geschichtsverein. 2. Kh.
Lund. Biblioteka Uniwersytetu. W.
Lwów. Archiwum krajowe. Kh. Kp.
— Biblioteka c. k. Szkoły politechnicznej. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Czytelnia Akademicka. W.
— Redakcya Kwartalnika historycznego. 1. 2. Kh.
— Redakcya Przeglądu sądowego i administr. 2.
— Redakcya »Muzeum«. 1. 2.
— Towarzystwo wzaj. pomocy techników. 3.
— Zakład Ossolińskich. W.
— Szkoła weterynarska. 3.
— Szkoła leśnictwa. 3. Kf.
— Towarzystwo prawnicze. 2. Kp.
Medyolan. R. Instituto Lombardo di scienze e lettere. W.
Monachium. K. Bayerische Akademie der Wissenschaften. W.
— Historische Kommission bei der K. B. Akademie der Wissenschaften. Kh.
Moskwa. Société imp. des Naturalistes. 3.
— Société imp. des Amis des sciences naturelles, d'Anthropologie et d'Etnographie (Section d'Etnographie). Kan.
— Uniwersytet. 1. 2.
Münster. Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst. 3.
Nancy. Académie des Stanislas. 1. 2. 3.
Neapol. R. Accademia delle scienze fisiche e matematiche. 3. Kf.
Norymberga. Germanisches Nationalmuseum. 2. Kh.
Odessa. Société des naturalistes de la Nouvelle Russie. 3. Kf. Kan.

Omsk. Société geographique. Kf. Ag.
Opawa. Gimnazyum czeskie. W.
Padwa. Società Veneto-Trentina di scienze naturali. 3.
Palermo. Società Siciliana per la storia patria. Kh. Kp. Khs Kl.
Paryż. Institut de France: Académie des Sciences. 3. Kf. Kan. Ag.
— Institut de France: Académie des inscriptions et belles lettres. 1. Kl. Khs.
— Institut de France: Académie des sciences morales et politiques. 2. Kh. Kp.
— Ministère de l'instruction publique. W.
— Museum d'histoire naturelle. 3. Kf. Kan.
— Société botanique de France. 3. Kf.
— Société entomologique de France. 3. Kf.
— Société géologique de France. 3. Kf. Ag
— Société nationale d'horticulture. 3. Kf.
— Société française de physique. 3.
— Société centrale d'horticulture. Kf.
— Biblioteka polska. W.
Petersburg. Akademia Nauk. W.
— Ces. Biblioteka publiczna. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. 1. 2. Kh.
— »Żurnał« Ministerstwa Oświaty. 2. Kl. Kh. Khs. Kp.
— Ces. Komisya archeologiczna. Kh. 1. 2.
— Ces. Komisya archeograficzna. 1. 2. Kh. Khs. Kl. Kp
— Komitet geologiczny. 3 Kf. Ag.
— Ogród botaniczny. 3. Kf.
— Komisya archeograficzna. 1. 2. Kh. Kp. Kl.
— Towarzystwo geograficzne. Kf. Kan.
— Towarzystwo przyjaciół piśmiennictwa dawnego. 1.
— Ces. Tow. mineralogiczne. 3.
— Instytut medycyny doświadczalnej. 3.
— Redakcya Kraju. W.
Pisa. Società Toscana di scienze naturali. 3. Kf.
Poznań. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. W.
— Königl. Staatsarchiv. Kh.
Praga. Akademia ces. Franciszka Józefa. W.
— Muzeum kralovstvi Ceskeho. W.

Praga. Česka Společnost nauk. W.
— Společnost přátel starožitnosti českych. Kan. Kar Khs.
— Kral. Česky Archiv Zemsky. Kh. Kp
— Jednota Českych matematiků. 3.
— Redakcya czasopisma Krok. 1. 2. Kj.
— Redakcya Sbornika lekarskiego. 3.
— Jednota českých filologů. 1. Kl. Kj.
Rapperswyl. Muzeum narodowe. W.
Rio de Jeneiro. Obserwatoryum 3.
Ryga. Towarzystwo Arkonia. 3.
— Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde. 2. Kh. Khs. Kp.
Rzym. Accademia di conferenze storico giuridiche. Kh. Kp.
— Biblioteka Vaticana. 2. Kh.
— Specula Vaticana. 3.
— R. Accademia dei Lincei. W.
— R. Società di storia patria. Kh. Kp. Khs. Kl.
— Società degli spettroscopisti italiani. 3.
— Archiwum tajne Stolicy św. 2. Kh.
— Biblioteca di consultazione. 1. 2. Kh. Kp. Kl. Khs.
— Biblioteka Casanantese. 1. 2. 3.
San Francisco. Geographical Society. Kf. Ag.
Santiago. Biblioteka Uniwersytetu. W.
Schwerin. Verein für Meklemburgische Geschichte. 2. Kh.
Serajewo. Zemaljski Muzej za Bosnu i Hercegovinu. W.
Spalato. Muzeum archeologiczne. Khs.
Sredec (Sofia). Bolgarsko-kniżowno Drużestwo. 1.
St. Louis. MO. Missouri-Botanical-Garden. 3. Kf.
— Academy of Science. 3.
Stanisławów. Filia Proświty. Kan.
Sztokholm. K. Svenska vatenskaps Akademien. W.
— Geologiska Föreningen. Kf. Ag.
— Nordiska Museet. 1. 2.
Strassburg. Commission für geolog. Landesuntersuchung. 3. Kf. Ag.
Sydney. Department of mines. 3. Ag.
Torino. Accademia delle scienze. 1. 2. 3.
Toronto. Canadian Institute. 1. 2. 3.

Toruń. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. W.
Toulouse. Académie des sciences, inscriptions et belles lettres. 1. 2. 3.
Tromsö. Muzeum przyrodnicze. 3. Kf.
Tyflis. Archeograficzeskaja Komissija. Kar.
— Obszczestwo liubitelej kawkaskoj archeologii. 2.
Upsala. Svenska Landsmälen. 1.
— Uniwersytet. W.
Utrecht. Institut royal météorologique Kf.
Warszawa. Biblioteka Krasińskich. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Komitet »Kasy im. Mianowskiego«. W.
— Pracownia fizyczna. Kf.
— Czytelnia Naukowa. 1. 2. 3. Kan. Kf. Khs. Kl.
— Redakcya Ateneum W.
— Redakcya Biblioteki Warszawskiej. W.
— Redakcya Niwy. W.
— Redakcya Pamiętnika fizyograficznego. 3. Kf. Kan.
— Redakcya prac filologicznych. 1.
— Redakcya Słownika geograficznego Kf. Kan.
— Redakcya Wszechświata. 3. Kf.
— Redakcya Prac matematyczno-fizycznych. 3.
— Towarzystwo lekarskie. 3.
Washington. Library of the Surgeon Generals Office. 3.
— Smithsonian Institution. W.
— Unitet States Geological Survey. 3. Kf. Ag.
Wenecya. Archivio dello Stato. Kh.
— Instituto Veneto di scienze, lettere ed arti. W.
Wiedeń. K. Akademie der Wissenschaften. W.
— Archiv der ehemaligen Hofkammer. 2. Kh.
— K. k. Central-Commission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale. 1. 2.
— Direktion des k. u. k. Haus-, Hof- und Staatsarchives. Kh.
— Antropologische Gesellschaft. Kan.
— K. k. Naturhistorisches Hofmuseum. 3. Kf. Kan.
— K. u. k. Militär-Geographisches Institut. Kf.
— Institut für oesterreich. Geschichtsforschung. 2. Kh.

Wiedeń. K. k. Gradmessungs-Bureau. Kf.
— Geologische Reichsanstalt. 3. Kf. Ag.
— Universitäts-Bibliothek. W.
— Geographisches Institut an der Universität. Kf. Ag.
— Technische Hochschule. 3. Kf.
— Seminaryum filol. słowiańskiej. 1. 2. Kl. Kj. Kan.
— Towarzystwo Ognisko. W.
— Towarzystwo ruskie Sicz. Kan.

Wiesbaden. Verein für Nassauische Alterthumskunde und Geschichtsforschung. 2. Kh.
— Nassauischer Verein für Naturkunde. 3.

Wrocław. Schlesische Gesellschaft für vaterländische Cultur. 3. Ag.
— Verein für Geschichte und Alterthum Schlesiens. 2. Kh.
— Verein für das Museum Schlesischer Alterthümer. W.
— Seminaryum filologii słowiańskiej. 1. Kl. Kj. Kan.
— Towarzystwo Akademickie »Concordia«. 1. 2. 3. Kl. Khs.

Zagrzeb. Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti. W.
— Hrvastko Arheologicko Drużstvo. Kar.
— Kroackie Towarzystwo historyi naturalnej. 3. Kf. Ag.

Zgorzelec (Görlitz). Oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften. 1. 2.

ROCZNIK

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

Rok 1894/5.

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.
1895.

AS
142
.K92
1894/5

Kraków, 1895. — Drukarnia Uniw. Jagiell. pod zarząd. A. M. Kosterkiewicza.

Ur.
Erlstein
10.5.54
89161

TREŚĆ.

Strona

Skład Akademii (w maju 1895 r.) 3
Posiedzenie publiczne dnia 3 maja 1895 47
I. Przemówienie Jego Eksc. Zastępcy Pretektora Juliana Dunajewskiego 49
II. Przemówienie Prezesa hr. Stanisława Tarnowskiego . 53
III. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego z czynności Akademii od maja 1894 do maja 1895 r. . . . 58
Dodatek do Sprawozdania.
1. Wydawnictwa Akademii od 1 maja 1894 do 30 kwietnia 1895 98
IV. Nagrody i konkursa 106
Dodatek: Sprawozdanie w przedmiocie nagród im. Barczewskiego 112
Sprawozdanie ze stanu i użycia funduszów w r. 1894: Fundusz obrotowy tabl. I — III. — Fundusze osobne tabl. IV—VII. — Fundusz żelazny tabl. VIII. . . . 121
Wykaz stosunków Akademii z innemi instytucyami naukowemi 123

Uwaga: Odczyt prof. Dr. W. Abrahama, miany na posiedzeniu publicznem dnia 3. maja 1895 p. t.: „Pierwszy spór kościelno-polityczny w Polsce“ wydrukowano w Rozprawach Wydziału historyczno-filozoficznego, t. XXXII, str. 280—329.

SKŁAD

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

SKŁAD
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

(w maju 1895 r.)

PROTEKTOR

JEGO CESARSKA I KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ

ARCYKSIĄŻĘ

KAROL LUDWIK.

ZASTĘPCA PROTEKTORA

Jego Exc. JULIAN Sas DUNAJEWSKI,

Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Ap. Mości, c. k. Minister, K. W. W. orderu ś-go Szczepana i Ces. Leopolda, Kaw. ord. Żelaznej Korony I klasy, Członek Izby panów, Poseł na Sejm krajowy, Obywatel honorowy miasta Krakowa, N. Sącza, Wieliczki i Brodów etc.

ZARZĄD AKADEMII.

Prezes:

Stanisław hr. Tarnowski, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa z gwiazdą, b. Rektor magn., Prof. p. z. literatury polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor seminar. filol. słow. tamże, Członek dożywotni Izby Panów i Poseł na Sejm krajowy, Członek Rady miejskiej w Krakowie, Członek c. k. Rady Szkolnej Krajowej, Członek Komis. egzam. dla kand. na naucz. szkół gimn. i realnych.

Kraków, ulica Warszawska 12.

Zastępca Prezesa:

Fryderyk Zoll, Dr. praw, Kawaler ces. austr. orderu Żelaznej Korony III klasy, dożyw. Członek Izby Panów austr. Rady państwa, c. k. Radca rządowy, b. Rektor magn., Profesor p. z. prawa rzymskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału politycznego, Wiceprezes jej oddziału historyczno-prawniczego, a członek jej oddziału sądowego, Delegat c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty przy Wydziale administracyjnym Szkoły handlowej w Krakowie, Poseł na Sejm krajowy, Radca miejski krak., Obywatel honorowy miast Podgórza, Myślenic i Zatora.

Kraków, ul. Kolejowa 7.

Sekretarz generalny:

Stanisław Smolka, Dr. filoz., Kaw. ord. Żel. Kor. III. kl., Profesor p. z. historyi polskiej i Dyrektor Seminaryum historycznego Uniwersytetu Jagiell., Członek zagr. węgierskiej Akademii Umiejętności, Czł. honorowy Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, oraz Towarzystw historycznych w Petersburgu i w Rydze.

Kraków, ul. Krupnicza 9.

Dyrektor Wydziału filologicznego:

Kazimierz Morawski, Dr. fil. Profesor p. z. filologii klasycznej i Dyrektor Seminaryum i Proseminaryum filologicznego Uni-

wersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich.
Kraków, Rynek 19.

Dyrektor Wydziału histor.-filozoficznego:

Fryderyk Zoll, (jak wyżej).

Dyrektor Wydziału matematyczno-przyrod.:

Szczęsny Kreutz, Dr. fil., Profesor p. z. mineralogii i Dyrektor gabinetu mineralogicznego Uniwersytetu Jagiellońsk., Członek krajowej Rady górniczej, Członek c. k. geologicznego zakładu państwowego w Wiedniu, niemieckiego Towarz. geologicznego w Berlinie, Członek c. k. Komisyi egzamin. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Człon. galic. Tow. rolniczego we Lwowie, b. zwycz. Prof. i b. Dziekan Wydziału filozof. Uniwersytetu lwowskiego.
Kraków, ulica Biskupia 7—9.

Sekretarz Wydziału filologicznego:

Lucyan Malinowski, Dr. fil., Magister nauk filologiczno-historycznych, Kawaler orderu ś-go Stanisława, Przewodniczący Komisyi antropologicznej Akademii Umiejętności, Profesor p. z. filologii porównawczej słowiańskiej i Dyrektor Seminaryum filologicznego słowiańskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej kandydatów na naucz. szkół średnich, Senior Bursy akademickiej w Krakowie.
Kraków, Mały Rynek 8.

Sekretarz Wydziału historyczno-filozof.:

Stanisław Smolka, (jak wyżej).

Sekretarz Wydziału matem.-przyrodn.:

Józef Rostafiński, Dr. fil., Profesor p. z. botaniki i Dyrektor Ogrodu botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Wiedniu,

Berlinie i Medyolanie, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół średnich.
Kraków, ulica Wolska 9.

Poczet Członków zwyczajnych.

A. Czynni.

1. Wydział filologiczny.

a) *Krajowi:*

Karol Estreicher Rozbierski, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Wybrany Członkiem czynnym d. 11 maja 1872.
Kraków, gmach Biblioteki Jagiell.

Julian Klaczko, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiell., c. k. Radca dworu, Czł. Instytutu francuskiego (Académie des Sciences morales et politiques). Wybrany Czł. czynnym d. 23 lipca 1872.
Kraków, Rynek główny 32.

Antoni Małecki, Dr. fil., właściciel odznaki „Litteris et artibus", b. Prof. jęz. i liter. polskiej i Rektor magn. Uniwersytetu lwowskiego, Zastępca Kuratora Zakł. nar. im. Ossolińskich we Lwowie, dożywotni Członek Izby Panów, honorowy obywatel miasta Lwowa i Czł. Rady miejskiej lwowskiej. Prezes galicyjskiej kasy Oszczędności we Lwowie, Czł. wydziału gal. Tow. Muzycznego we Lwowie, Dr. obojga praw honoris causa Uniwersytetów Jagiellońskiego i lwowskiego, Czł. honorowy Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, niemniej galic. Tow. pedagogicznego, Tow. historycznego we Lwowie, Tow. liter. im. Adama Mickiewicza i Koła Literackiego we Lwowie, b. Prezes Rady wykonawczej Macierzy Polskiej we Lwowie, Członek-korespondent serbskiego Tow. naukowego w Belgradzie. Wybrany Członkiem czynnym d. 23 lipca 1872.
Lwów, Zakład Ossolińskich.

Władysław Łuszczkiewicz, Profesor c. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie, Dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu. Wybrany Człon. czynnym dnia 7 lipca 1873.
Kraków, ul. Basztowa 18.

Antoni Petruszewicz, Członek kapituły metropolitalnej grecko-katol., Radca i Referent Konsystorza, Egzaminator prosynodalny, c. k. Konserwator zabytków sztuki, Członek różnych naukowych Towarzystw i Zakładów. Wybrany Członkiem czynnym d. 7 lipca 1873.
Lwów, Kapituła metrop. grecko-katol.

Stanisław Tarnowski, (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym d. 7. lipca 1873.
Kraków, ul. Warszawska 12.

Lucyan Malinowski, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym dnia 30 października 1880.
Kraków, Mały Rynek 8.

Władysław Wisłocki, Dr. fil., Kustosz Biblioteki Jagiellońskiej, Czł.-kor. król. czes. Tow. nauk w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 30 października 1880 — (Korespondentem od r. 1878).
Kraków, Podzamcze 12.

Maryan Sokołowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi sztuki i Dyrektor gabinetu historyi sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Korespondent c. k. Komisyi centralnej do badania i utrzymywania pomników sztuki, Członek honorowy Towarzystwa historyków sztuki w Wrocławiu, Członek czynny cesarskiego Towarzystwa archeologicznego w Moskwie, Członek czynny Towarzystwa starożytników w Królewcu, Członek Dyrekcyi Towarz. Sztuk Pięknych w Krakowie, Dyrektor Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie. Wybrany Czł. czynnym d. 15 listopada 1884 — (Korespondentem od r. 1880).
Kraków, ulica Garncarska 3.

Kazimierz Morawski, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym dnia 12 listopada 1887 — (Korespondentem od r. 1883).
Kraków, Rynek główny 19.

Władysław Łoziński, Konserwator zabytków sztuki i pomników historycznych, Prezes Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych, Wice-prezes Towarzystwa historycznego, Prezes Rady Wykonawczej Macierzy Polskiej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.

Lwów, ulica Kopernika 26.

Antoni Kalina, Dr. fil., Profesor p. z. filologii słowiańskiej porównawczej Uniwersytetu lwowskiego, odznaczony srebrnym medalem bułgarskim dla sztuk i umiejętności, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu. Wybrany Członkiem czynnym dnia 2 maja 1895. (Korespondentem od 15 listopada 1884).

Lwów, ulica Garncarska 6.

aa) *Członkowie przybrani nadliczbowi:*

w myśl § 16 al. 2. Statutu Akademii.

Z wydziału historyczno-filozoficznego. Wybrani d. 21 listopada 1893.

Wojciech Kętrzyński
Stefan Pawlicki
Stanisław Smolka obacz str. 11.
Tadeusz Wojciechowski
Wincenty Zakrzewski.

b) *Zakrajowi:*

Watrosław Jagić, Dr. fil., także honoris causa, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. filologii słow. i Dyrektor Seminaryum filolog. słow. Uniwersytetu wiedeńskiego, Członek Izby Panów, Kawaler orderów pruskich pour le mérite i Korony, rosyjski rzecz. Radca stanu i Kawaler orderów Stanisława, Włodzimierza i Anny, serbskiego wielkiego krzyża orderu Sawy, Czł. czynny Akademii Umiejętności w Wiedniu, Petersburgu, Zagrzebiu, Belgradzie i Monachium, Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Członek-korespondent Akademii umiejętności w Berlinie, Tow. naukowego w Belgradzie, honorowy Czł. Towarzystwa „Ljubiteli drewnoj pismennosti“ i „archeołogiczeskawo Obszczestwa“ w Petersburgu, Tow. historycznego im. Nestora w Kijowie, Tow. archeologicznych w Zagrzebiu, Moskwie i Odesie, Tow.

starożytniczego w Moskwie, Czł. honorowy Towarz. „Matica Slovenska“ w Lublanie, etc. Wybrany Czł. czynnym dnia 9 listopada 1878.

Döbling pod Wiedniem, Hauptstrasse 18.

Józef Hampel, Dr. fil., Prof. p. z. historyi starożytnej i archeologii Uniwersytetu w Budapeszcie, Kustosz Muzeum Narodowego tamże, Czł. czynny Akademii węgierskiej. Wybrany Czł. czynnym d. 24 listopada 1888.

Budapeszt, Muzeum Narodowe.

Jan Gebauer, Dr. fil., Prof. p. z. filol. słow. i Dyrektor semin. słow. czeskiego Uniwersytetu w Pradze, Czł. czynny czeskiej Akademii Umiejętności i król. Tow. naukowego w Pradze, Czł. Kom. egzam. na naucz. szkół średnich w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 24. listopada 1888.

Praga, ulica Jećna 20 *a*.

c) *Zagraniczni:*

Władysław Nehring, Dr. fil., Tajny Radca rządowy, Prof. p. z. filologii słowiańskiej i Dyrektor seminaryum filologicznego słowiańskiego Uniwersytetu wrocławskiego, Członek-korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu i Tow. Naukowego w Pradze, honorowy Czł. Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, Czł. Tow. histor. i starożytniczego śląskiego i Muzeum starożytności śląskich, Czł. Komisyi egzam. dla kandydatów wyższego zawodu nauczycielskiego, Czł. deputacyi szkolnej. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1885.

Wrocław, Sternstrasse 22.

Jan Baudouin de Courtenay, Dr. fil. i językoznawstwa porównawczego, Magister nauk filologiczno-historycznych, Profesor p. z. tytularny językoznawstwa porównawczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, rosyjski rzecz. Radca Stanu, Kawaler orderów Stanisława i Anny 2-ej klasy, posiadacz złotego medalu od Akademii Umiejętności w Petersburgu i bronzowego od „Institution ethnographique“ w Paryżu, b. Docent gramatyki porównawczej Uniwersytetu ¦petersbursk., b. Profesor zwycz. gramatyki porównawczej języków indoeuropejskich i sanskrytu Uniwersytetu kazańskiego, b. Profesor zwycz. gramatyki po-

równawczej języków słowiańskich Uniwersytetu dorpackiego, Czł. dożywotni „Société de linguistique“ w Paryżu, Czł.-korespondent „Litauische litterarische Gesellschaft“ w Tylży, Czł. honorowy b. estońskiego Tow. literackiego „Eesti Kirjameeste Selts“ w Dorpacie. Wybrany Czł. czynnym dnia 12 listopada 1887.

Kraków, ulica Pędzichów 12.

Kazimierz Stronczyński, Magister filozofii, Senator Król. Polsk., Czł. Heroldyi Król. Polsk., b. Dyrektor kancelaryi w Komisyi rządowej wyznań i oświaty w Warszawie. Wybrany członkiem czynnym d. 24 listopada 1888.

Piotrków.

Włodzimierz Spasowicz, Dr. praw, Adwokat. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890. — (Korespondentem od r. 1873)

Petersburg, Kabinetskaja 7.

Aleksander Brückner, Dr. fil., Profesor filologii słowiańskiej Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1891 — (Korespondentem od r. 1888).

Berlin SW. Lankwitzstrasse 1.

Stojan Novaković, b. poseł serbski w Konstantynopolu itd. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1891.

Belgrad.

Henryk Sienkiewicz. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893 r.

Warszawa, Wspólna 24.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

a) *Krajowi:*

J. Exc. Julian Dunajewski, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym d. 11 maja 1872.

Kraków, Podwale 11.

Izydor Szaraniewicz, Dr. fil., Prof. p. z. historyi austryackiej i Dyrektor Seminaryum historycznego oddz. historyi austryackiej Uniwersytetu lwowskiego, Czł. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich we Lwowie, Korespondent a od r. 1887 Konserwator c. k. Komisyi centralnej

do utrzymania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Członek Rady miejskiej król. stoł. m. Lwowa, honorowy Doktor ces.-ros. Uniwersytetu Św. Włodzimierza w Kijowie i Senior Instytutu Stauropigiańskiego we Lwowie. Wybrany Czł. czynnym d. 23 lipca 1872.

Lwów, Blacharska 13.

Fryderyk Zoll, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym d. 7 lipca 1873.

Kraków, ulica Kolejowa 7.

J. Exc. Leon Biliński, Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca, Komandor orderu Franciszka Józefa, Prezydent generalnej Dyrekcyi kolei państwowych austryackich, b. Profesor ekonomii polit. Uniwersytetu lwowskiego, Poseł na Sejm krajowy. Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1876.

Wiedeń, I Lichtenfelsgasse.

Franciszek Piekosiński, Dr. praw, Prof. p. z. prawa polskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor arch. akt grodzkich i ziemskich w Krakowie. Wybrany Czł. czynnym d. 9 listopada 1878.

Kraków, Zwierzyniecka 22.

Edward Rittner, Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca, Kawaler orderu Żelaznej Korony II kl. i ord. cesarza Leopolda, Komandor ord. św. Grzegorza z gwiazdą, Szef sekcyi w Ministerstwie Wyznań i Oświaty, b. Prof. prawa kanonicznego Uniwersytetu lwowskiego, Czł. czeskiej Akademii ces. Franciszka Józefa w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881.

Wiedeń, I. Regierungsstrasse 10.

Michał Bobrzyński, Dr. praw, Komandor ord. Franciszka Józefa, Członek czeskiej Akademii imienia ces. Franciszka Józefa, Wiceprezydent Rady Szkolnej krajowej, Poseł na Sejm krajowy, b. Prof. prawa polskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany Czł. czynnym d. 10 listopada 1883 — (Korespondentem od r. 1878).

Lwów, ulica Pańska 23.

Stanisław Smolka, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym d. 15 listopada 1884 — (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ulica Krupnicza 9.

Wincenty Zakrzewski, Dr. fil., b. Rector magn., Prof. p. z. historyi powszechnej i Dyrektor Seminaryum histor. Uniwersytetu Jagielloń., Członek zagraniczny węgierskiej Akad. Umiejętności, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimn. i szkołach realnych. Wybrany Człon. czynnym d. 15 listopada 1884. (Korespondentem od r. 1881).
Kraków, ulica Stachowskiego (obok Karmelickiej) 48.

Wojciech Kętrzyński, Dr. fil., Dyrektor Zakładu Nar. im. Ossolińskich we Lwowie, Konserwator c. k. centralnej Komisyi w Wiedniu, Członek Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. liter. w Paryżu, Tow. nauk. w Toruniu, Tow. litewskiego w Tylży, Tow. numizm. w Krakowie i historycznego we Lwowie, Tow. hist. i archeol. śląskiego w Wrocławiu, Tow. histor. przy uniwersytecie w Petersburgu, ces. Towarzystwa archeologicznego w Moskwie. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1873).
Lwów, Zakład nar. im. Ossolińskich.

Tadeusz Wojciechowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi polskiej i Rektor Uniwersytetu lwowskiego, Prezes Tow. historycznego we Lwowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1881).
Lwów, ulica Długosza 25.

Franciszek Kasparek, Dr. praw, Kaw. orderu Żel. Kor. III kl., b. Rektor magn., Profesor p. z. filoz. prawa i Prawa narodów Uniwersytetu Jagiell., Człon. Instytutu prawa międzynarodowego w Brukselli, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału historyczno-prawniczego i Członek c k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału sądowego i politycznego, Radca miejski krakowski, Protektor Tow. muzycznego, Wiceprezes Rady szkolnej okręgowej i Tow. Tatrzańskiego, Sekretarz Tow. prawniczego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891. — (Korespondentem od r. 1883).
Kraków, Rynek główny 36.

Stefan Pawlicki, Doktor św. Teologii i filozofii, kapłan Zgromadzenia OO. Zmartwychwstańców, Prof. p. z. filozofii Uniwersytetu Jagiell., Konsultor św. Kongregacyi Indeksu, b. Docent b. Szkoły Głównej warszawskiej, b. Prorektor papieskiego Kolegium polskiego w Rzymie, Człon. czynny rzymskiej Arkadyi i trzech rzymskich Akademij: di religione cattolica, Tiberina i dell'Immacolata Concezione, Czł. czynny rzymskiej Società dei cultori di cristiana archeologia, Wiceprezes sekcyi filozoficznej Tow. wiedeńskiego Leo-Gesellschaft. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1891. — (Korespondentem od r. 1884).

Kraków, ulica Łobzowska 8.

Bolesław Ulanowski, Dr. praw i filoz., Prof. p. z. prawa kanonicznego Uniwersytetu Jagiell., Członek c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału historyczno-prawniczego. Wybrany d. 4 maja 1894. — (Korespondentem od r. 1888).

Kraków, ulica Garncarska 15.

aa) *Członkowie przybrani nadliczbowi:*

w myśl § 16 al. 2. Statutu Akademii.

Z Wydziału filologicznego, Wybrani d. 30 października 1892.

Antoni Małecki
Kazimierz Morawski
Władysław Łuszczkiewicz ob. wyżej str. 6. 7.
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski.

b) *Zakrajowi:*

Antoni Randa, Dr. praw, Komandor orderu ś-go Szczepana, Kaw. orderu Żelaz. Korony II klasy, posiadacz medalu austr.-węg. Litteris et Artibus, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. prawa austr. cywilnego Uniwersytetu czeskiego w Pradze, Prezes I. Wydziału czeskiej Akademii Umiejętności, dożywotni Członek Izby Panów, Członek Trybunału państwowego, Doctor honoris causa Uniwersytetu w Bononii. Wybrany Człon. czynnym dnia 9 listopada 1878.

Praga.

Władywój Tomek, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa, posiadacz medalu austr.-węg. Litteris et Artibus, c. k. Radca rządowy, b. Prof. hist. Uniwers. czesk. w Pradze. Członek czynny czeskiej Akad. Umiejęt., dożywotni Czł. Izby Panów, Poseł na Sejm krajowy Korony czeskiej. Wybrany Człon. czynnym d. 14 listopada 1881.

Praga, ul. Czarną 6.

J. Exc. Alfred Arneth, Dr. fil., rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i kr. Ap. Mości, Kawaler orderu Leopolda i Żel. Kor. III. kl., ozd. austr.-węg. med. Litteris et Artibus, Komandor i Kawal. orderów włoskich, hiszpańskich, belgijskich, heskich i meksykańskich, Dyrektor c. k. tajnego archiwum dworu i państwa w Wiedniu, Prezes ces. Akademii Umiejętn. w Wiedniu, Członek Akad. Umiejęt. w Monachium, w Getyndze, dei Lincei w Rzymie, w Madrycie, w Turynie i w Lucca, Człon. Instytutu francuskiego w Paryżu.

Wiedeń I, Parkring 16.

Wilhelm Fràknoi, tyt. Biskup Arbei, Kanonik waradyński, Opat szekszardzki etc., Wiceprezydent Akad. Umiej. w Budapeszcie, Członek Akademii w Belgradzie, Tow. historycznego w Ostrzyhomiu etc. Wybrany Człon. czynnym d. 24 listopada 1888.

Budapeszt.

Henryk v. Zeissberg, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., posiadacz ces. austr. medalu „Litteris et Artibus“, c. k. Radca dworu, Prof. Uniwersytetu i Człon. Akademii Umiejętności w Wiedniu, Kierownik austryackiego Instytutu historycznego, Dyrektor Seminaryum historycznego, Redaktor dzieła „Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild“, honorowy Członek Towarzystwa „für Landeskunde von Niederösterreich“ etc. Wybrany d. ? maja 1895. — (Korespondendentem od 31 października 1874).

Wiedeń II, Czerningasse 22.

c) *Zagraniczni:*

Jakób Caro, Dr. fil., Profesor p. z. historyi i Dyrektor Seminaryum historycznego Uniwersytetu wrocławskiego, członek kores-

pondent Akademii Umiejętności w Petersburgu. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881.
Wrocław.

X. **Edward Likowski**, Biskup sufragan poznański. Wybrany Czł. czynnym d. 12 listopada 1887.
Poznań.

Albert Sorel. Profesor historyi dyplomatycznej w Ecole libre des sciences politiques w Paryżu, Sekretarz generalny Prezydyum Senatu francuskiego. Członek Akademii francuskiej i Akademii nauk moralnych i politycznych, Czł.-korespondent król. Towarz. histor. w Londynie i król. Akademii Umiejętności w Monachium. Wybrany Czł. czynnym d. 30 listopada 1889.
Paryż, Présidence du Sénat.

Adolf Pawiński, Dr. fil., Profesor Uniwersytetu warszawskiego, Naczelnik Archiwum głównego Król. Polskiego, Czł.-korespondent Akad. Umiej. w Zagrzebiu, Członek Tow. historycznych w Petersburgu, Moskwie, Odesie i Lizbonie, Rzeczywisty Radca Stanu. Wybrany d. 3 października 1891.
Warszawa, Al. Jerozolimska 74.

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

a) *Krajowi:*

J. Exc. **Józef Majer**, Dr. med. i chir., b. Profesor i Rektor Uniw. Jagiell., b. Prezes Akademii Umiejętności, Rzeczywisty Tajny Radca Jego ces. i król. Apost. Mości, Komandor orderu Franciszka Józefa, Kawaler ord. Żel. kor. III kl., dożywotni Członek Izby Panów, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego i lwowskiego, Członek honorowy Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. pedagogicznego we Lwowie, Tow. lek. w Krakowie i we Lwowie, Tow. lekarzy polskich w Paryżu i Rady administracyjnej Szkoły Polskiej na Batignolles w Paryżu, Czł.-korespondent Akademii lekarsko-chirurgicznej w Madrycie, Tow. przyrodniczego we Lwowie, Tow. lekarsk. warszawskiego, wileńskiego, podolskiego, lubelskiego,

bukowińskiego i kaliskiego, Tow. antropologicznego w Berlinie, ces. Tow. Przyjaciół nauk przyrodniczo-antropolog. i etnolog. w Moskwie. Instytutu antropolog. W Brytanii i Irlandyi w Londynie. Akademii Mickiewicza w Bolonii etc.

Kraków, ulica Krupnicza 7.

Ludwik Teichman, Dr. med., b. Wiceprezes Akademii, Kawaler ord. Żel. Kor. III kl. i Franciszka Józefa, c. k. Radca Dworu, b. Rektor magn., b. Profesor p. z. anatomii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek-korespondent Tow. lek. warsz. Wybrany Czł. czynnym d. 13 maja 1872.

Kraków, ulica Floryańska 53.

Franciszek Michał Karliński, Dr. fil., Kawaler ces. austr. orderu Franciszka Józefa, Profesor p. z. astronomii i matematyki wyższej i Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego Uniwersytetu Jagiell., Czł. c. k. Komisyi do pomiaru ziemi, c. k. komisyi do normalnych miar i wag, c. k. Tow. meteorologicznego w Wiedniu, królewsko-czeskiego Tow. Nauk w Pradze oraz Tow. astronomicznego niemieckiego, Czł.-korespondent b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Czł. honorowy Tow. Kopernika w Toruniu, Czł. i zastępca Dyrektora c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, Dyrektor seminaryum matematycznego. Wybrany Czł. czynnym d. 7 lipca 1873.

Kraków, ulica Kopernika, Obserwatoryum.

Bronisław Radziszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii ogólnej i farmaceutycznej Uniwersytetu lwowskiego, Członek honorowy Towarzystwa chemików czeskich w Pradze, Tow. nauczycieli szkół wyższych i Tow. aptekarskiego we Lwowie, Czł. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Docent chemii w szkole gospodarstwa leśnego. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881 — (Korespondentem od r. 1874).

Lwów, ulica Długosza, gmach Uniwersytetu.

Józef Rostafiński, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym d. 10 października 1883.

Kraków, ulica Wolska 9.

Jan Franke, c. k. krajowy Inspektor szkół, b. Profesor mechaniki w Szk. Politechn. lwowskiej, Prezes c. k. Komisyi egzaminac. dla II-go egzaminu rządowego na Wydziale budowy maszyn. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1885.

Lwów, ul. Bielowskiego 5.

Edward Janczewski, Dr. fil., Profesor p. z. anatomii i fizyologii roślin i Dyrektor pracowni botanicznej Uniwersytetu Jagiell., Członek-korespondent Tow. botanicznego w Edymburgu i Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Prezes Towarzystwa ogrodniczego w Krakowie. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1885. — (Korespondentem od r. 1876).

Kraków, ul. Wolska 16.

Szczęsny Kreutz, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym d. 24 listopada 1888.

Władysław Zajączkowski, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Szk. politechn. lwowskiej, Człon. c. k. Komisyi egzaminac. dla kandydatów na nauczycieli w szkołach średnich, tudzież Komisyi egzamin. dla geometrów autoryzowanych. Wybrany Człon. czynnym d. 6 grudnia 1890.

Lwów, ulica Sykstuska 50.

Napoleon Cybulski, Dr. med., Profesor p. z. fizyologii Uniw. Jagiellońskiego. Wybrany Członkiem czynnym d. 13 października 1891.

Kraków, ulica Szczepańska 11.

Benedykt Dybowski, Dr. med., Profesor zw. zoologii Uniwersyt. lwowskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek kilku Towarzystw naukowych. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1891.

Lwów, ulica Długosza 3.

Emil Godlewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii rolniczej i Dyrektor zakładu chemii rolniczej Uniwersytetu Jagiell., Czł. polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika we Lwowie, Człon. Towarz. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, b. Prof. szkoły rolniczej w Dublanach. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1891.

Kraków, ulica Straszewskiego 22.

Julian Niedźwiedzki, Profesor p. z. mineralogii i geologii w Szk. Politechnicznej lwowskiej, Docent tychże przedmiotów na Uniwersytecie lwowskim, Człon. krajowej Rady górniczej, Człon. c. k. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893 — (Korespondentem od r. 1887).
Lwów, ulica Kleina 3.

August Witkowski, Prof. p. z. fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Człon. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893 — (Korespondentem od r. 1888).
Kraków, ulica Bernardyńska 13.

b) *Zakrajowi:*

Franciszek Mertens, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki Uniwersytetu wiedeńskiego, b. Prof. Uniwersytetu Jagiell., b. Prof. Politechniki w Gracu, c. k. Radca rządowy, Członek rzeczywisty Akademii Uiejętności w Wiedniu, Członek korespondent Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Człon. kor. Tow. naukowego w Getyndze. Wybrany Człon. czynnym d. 31 października 1885.
Wiedeń.

c) *Zagraniczni:*

Marceli Nencki, Dr. fil., Profesor chemii w zakładzie medycyny praktycznej w Petersburgu, b. Prof. chemii lekarskiej Uniwersytetu w Bernie Szwajc. Wybrany Czł. czynnym 15 listopada 1884.
Petersburg.

Edward Strasburger, Dr. fil., Profesor Uniwersytetu w Bonn. Wybrany Czł. czynnym dnia 24 listopada 1888.
Bonn.

Ludwik Pasteur, Czł. Académie Française i Académie des Sciences w Paryżu, Czł. zagr. wiedeńskiej Akademii Umiejętności i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.
Paryż, Institut Pasteur.

Jan Schiaparelli, Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego w Medyolanie i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.
Medyolan.

Sir William Thomson, Lord Kelvin, Profesor Uniwersytetu w Glasgowie i t. d. Wybrany Człon. czynnym d. 6 grudnia 1890.
Glasgow.

Rudolf Virchow, Profesor Uniwersytetu w Berlinie i t. d. Wybrany Czł. czynnym d. 6 grudnia 1890.
Berlin.

Dymitr Iwanowicz Mendelejew, b. Profesor chemii Uniwersytetu petersburskiego i t. d. Wybrany 31 października 1891.
Petersburg, Kadetskaja 9.

B. Korespondenci.

1. Wydział filologiczny.

Roman Pilat, Dr. fil., Profesor p. z. języka polskiego i literatury polskiej, Dyrektor seminaryum filol. dla języka polskiego Uniwersytetu lwowskiego, Wiceprezes c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Prezes Tow. Mickiewiczowskiego we Lwowie. Wybrany d. 30 października 1880.
Lwów, Chorążczyzna 16.

Zygmunt Samolewicz, Dr. fil., kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca Dworu, emer. krajowy inspektor szkół średnich, Czł. Komisyi egzaminacyjnej lwowskiej dla kandydatów na nauczycieli gimnazyów i szkół realnych. Członek honorowy Towarz. pedagogicznego i Tow. nauczycieli szkół wyższych. Wybrany dnia 15 listopada 1884.
Lwów, ulica Artura Grotgera 8.

Wojciech hr. Dzieduszycki, Dr. fil., c. k. Konserwator zabytków sztuki, Poseł na Sejm krajowy, Prezes Tow. archeologicznego we Lwowie. Wybrany d. 12 listopada 1887.
Jezupol, w Galicyi.

Jan Karłowicz, Dr. fil., Redaktor „Wisły". Wybrany dnia 12 listopada 1887.
Warszawa, Jasna 10.

Józef Tretiak, Dr. fil., Profesor języka i literatury ruskiej Uniw. Jagiell. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ulica Batorego 25.

Adam Kryński, Magister nauk filol.-histor., Prof. gimn., Redaktor „Prac filologicznych". Wybrany d. 30 listopada 1889.
Warszawa, Marszałkowska 108.

Maksymilian Kawczyński, Dr. fil., Profesor p. n. języków i literatur romańskich Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych. Wybrany dnia 6 grudnia 1890.
Kraków, Krowoderska 40.

Karol hr. Lanckoroński, c. k. Szambelan, dziedziczny Członek Izby Panów, Człon. kuratoryi austr. Muzeum artyst.-przemysłowego w Wiedniu, c. k. Konserwator zabytków sztuki w Galicyi, Doktor filozofii honoris causa Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany dnia 31 października 1891.
Wiedeń, I Wasagasse 4.

Piotr Chmielowski, Dr. fil., Redaktor „Ateneum", wybrany d. 9 maja 1893.
Warszawa, ul. Wielka 33.

Ludwik Ćwikliński, Dr. fil., b. Rektor magn., Profesor p. z. filologii klasycznej i Dyrektor seminaryum i proseminaryum filologicznego Uniwersytetu lwowskiego, Dyrektor lwowskiej c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Konserwator c. k. Komisyi centralnej dla utrzymywania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Prezes Towarzystwa filologicznego we Lwowie. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Lwów, ulica Mickiewicza 10.

Józef Kallenbach, Dr. fil., Profesor p. z. języka i literatury polskiej Uniwersytetu we Fryburgu Szwajcarskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Fribourg, rue St. Pierre 319.

Adam Miodoński, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, b. Profesor Uniwersytetu we Fryburgu. Wybrany d. 9 maja 1893.

Kraków, ulica Straszewskiego 22.

Leon Sternbach, Dr. fil., Profesor p. n. filologii klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Kraków, ul. św. Tomasza 6.

Jan Bystroń, Dr. fil., c. k. Profesor gimnazyalny, Członek Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu i litewskiego Towarzystwa literackiego w Tylży. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ul. Czysta 4.

Stanisław Tomkowicz, Dr. fil., Konserwator zabytków sztuki i przeszłości. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ul. Wolska 11.

Alwin Schultz, Dr. fil., p. z. Profesor historyi sztuki niemieckiego Uniwersytetu w Pradze, Członek Komisyi rząd. egzaminacyjnej do rysunków, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, tudzież c. k. austryackiego Muzeum dla sztuki i przemysłu w Wiedniu, Czł. cz. Towarzystwa do popierania w Czechach niemieckiej umiejętności, sztuki i literatury, Czł. Wydziału Muzeum germańskiego w Norymberdze, Czł. honorowy Tow. śląskiego Muzeum starożytności, Tow. historyi sztuki i Tow. przemysłowego w Wrocławiu, Korespondent śląskiego Towarz. „für vaterländische Cultur" i Tow. śląskiego historycznego w Wrocławiu. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Praga Czeska, Ovocni trh, 4.

Wilhelm Creizenach[1]), Dr. fil., Profesor p. z. języka i literatury niemieckiej Uniwers. Jagiell., Dyrektor seminaryum germa-

---

[1]) Wilhelm Creizenach, profesor zwyczajny języka i literatury niemieckiej, urodził się 4go czerwca r. 1851 w Frankfurcie nad Menem, gdzie uczęszczał do gimnazyum, które ukończył w r. 1870. Od 1870 do 1872 odbywał studya na Uniwersytecie w Getyndze, od 1872 do 1874 w Lipsku, oddając się przedewszystkiem językom i literaturom germańskim i romańskim pod kierunkiem Zarnckego,

manistycznego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, b. Docent Uniwersytetu w Lipsku. Wybrany d. 2 maja 1895.

Kraków, ulica Studencka 9.

Hildebranda i Eberta. Otrzymawszy w Lipsku stopień doktorski, poświęcił się dalej literaturze i filologii najpierw w Frankfurcie, potem w Jenie i w Wrocławiu. Tu w roku 1876 otrzymał miejsce asystenta przy bibliotece uniwersyteckiej. W roku 1878 przeniósł się do Lipska, gdzie jako docent prywatny od r. 1879 wykładał przez trzy lata literaturę nowożytną; poczem w lecie r. 1882 udał się do Paryża, aby pracować w Bibliothèque Nationale. Po powrocie w r. 1883, powołany przez uniwersytet Jagielloński do Krakowa na profesora nadzwyczajnego, został w roku 1886 profesorem zwyczajnym.

Prócz licznych artykułów pomniejszych ogłosił drukiem:

Legenden und Sagen von Pilatus (w Beiträge zur Gesch. der deutschen Sprache und Liter., herausgegeben von Braune und Paul. I. 1873).

Judas Ischarioth in Legende und Sage des Mittelalters. Ib. II. (1875), także osobno jako rozprawa doktorska.

Versuch einer Geschichte des Volksschauspiels vom Doctor Faust. Halle 1878.

Zur Entstehungsgeschichte des neuen deutschen Lustspiels. Halle 1879.

Die Bühnengeschichte des Goethe'schen Faust. Frankfurt a/Main 1881.

Studien zur Geschichte der dramatischen Poesie in siebzehnten Jahrhundert. Erster Beitrag (w Berichte der phil.-hist. Classe der König. Sächs. Gesellschaft der Wissenschaften), 1886 str. 92—118.

Tamże. Zweiter Beitrag, 1887 str. 1—44.

Der älteste Faustprolog. Krakau, 1887.

Die Schauspiele der englischen Comödianten. (Deutsche Nationalliteratur Bd. 23) Berlin u. Stuttgart 1889).

Geschichte des neueren Dramas. Bd. I, Mittelalter und Frührenaissance. Halle, 1893.

Prócz tego wydał w drugiem zwiększonem wydaniu:

Briefwechsel zwischen Goethe und Marianne von Willemer. Stuttgart 1878.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

Emanuel Henryk de Noailles, margr., b. Poseł francuski w Stambule. Wybrany d. 7 lipca 1873.
Paryż, rue de Saigon 2.

Leonard Piętak, Dr. praw, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. prawa rzymskiego, tudzież austryackiego prawa handlowego i wekslowego Uniwersytetu lwowskiego, Prezes c. k. rządowej Komisyi egzam. oddziału prawno-historycznego i Członek tejże w oddziale sądowym, Prezes Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, Członek Rady miejsk. król. stoł. m. Lwowa, Poseł do Rady Państwa z miasta Lwowa. Wybrany dnia 10 listopada 1883.
Lwów, ulica Garncarska 19.

Ludwik Kubala, Dr. fil., Prof. c. k. wyższego gimnazyum im. Franciszka Józefa we Lwowie. Wybrany d. 15 listopada 1884.
Lwów, ul. Długosza 17.

Oswald Balzer, Dr. praw, Profesor p. z. prawa polskiego Uniw. lwowskiego, Dyrektor archiwum akt grodzkich i ziemskich we Lwowie. Wybrany d. 24 listopada 1888.
Lwów, ulica Sykstuska 56.

Tadeusz Korzon, b. starszy nauczyciel gimnazyum kowieńskiego, Urzędnik zarządu kolei żelaznej nadwiślańskiej w Warszawie. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Warszawa, ul. Widok 20.

Władysław Ochenkowski, Dr. praw, Profesor p. z. ekonomii politycznej Uniw. lwowskiego, b. Profesor Akademii w Monasterze, tudzież Uniw. w Jenie, Członek American Academy of political and social Science, oraz British Economic Association. Wybrany d. 24 listopada 1888.
Lwów, ulica Słowackiego 12.

Tadeusz Pilat, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki, nauki administracyi i austryackiego prawa administracyjnego Uniwersytetu lwowskiego, Człon. c. k. rządowej Komisyi egzaminacyjnej oddziału nauk politycznych, Naczelnik biura statystycznego

w Wydziale krajowym, Członek-korespondent c. k. centralnej Komisyi statystycznej w Wiedniu, Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego, Wiceprezes c. k. galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego, Członek austr. Rady kolejowej. Członek krajowej Rady kolejowej, Członek krajowej Komisyi rolniczej, Członek rady wykonawczej „Macierzy polskiej", Poseł na Sejm krajowy. Wybrany d. 24 listopada 1888.

Lwów, ul. Garncarska 21.

Anatol Lewicki, Dr. fil., Profesor p. z. historyi austryackiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnaz. i real. Wybrany dnia 30 października 1889.

Kraków, Wielopole 4.

Henryk Lisicki, Członek Rady powiatowej samborskiej. Wybrany dnia 31 października 1891.

Kalinów, p. Sambor w Galicyi.

Władysław Abraham, Dr. praw, Profesor p. z. prawa kanonicznego Uniwersytetu lwowskiego, b. docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek rząd. Komisyi egz. prawniczo-historycznej i sądowej. Wybrany d. 9 maja 1893.

Lwów, ul. Małeckiego 5.

Józef Kleczyński, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki i prawa publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownik miejskiego biura statystycznego w Krakowie. Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego i Korespondent c. k. wiedeńskiej centralnej Komisyi statystycznej. Wybrany dnia 9 maja 1893 roku.

Kraków, ul. Długa 7.

Maksymilian Perlbach, Dr. fil., Bibliotekarz Uniwersytetu w Halle. Wybrany d. 9 maja 1893.

Halle.

Paweł Pierling, kapłan T. J. Wybrany d. 9 maja 1893.

Paryż.

Antoni Prochaska, Dr. fil., Adjunkt archiwum krajowego we Lwowie. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Lwów, ulica Kalecza 10.

Aleksander Semkowicz, Dr. fil., Dyrektor biblioteki Uniwersytetu lwowskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Lwów, ulica Zyblikiewicza 4.

Aleksander Jabłonowski[1]), Członek rzeczywisty Tow. histor. imienia Nestora w Kijowie. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Warszawa, Smolna 21.

---

[1]) Aleksander Jabłonowski, ur. w r. 1829 w Goźlinie w ziemi czerskiej, wychowany na Podlasiu, pobierał nauki początkowe w Drohiczynie, gimnazyum kończył w Białymstoku. W latach 1848 i 49 uczęszczał na Wydział historyczno-filologiczny w Krakowie, lat następnych w Dorpacie, poczem wrócił do Kijowa, oddając się zajęciom pedagogicznym w tem mieście i innych miejscach Ukrainy. Następne dwa lata przebył za granicą, dla studyów slawistycznych i historycznych; w r. 1859 bawił w Berlinie, w Londynie, Brukselli (dla Lelewela) i w Paryżu; w r. 1860 w Pradze, Wiedniu, Peszcie, w Dyakowarze i Zagrzebiu, poczem zwiedził Rzym, Ateny i Carogród, skąd zwrócił się do Bułgaryi i Serbii. Następnych lat 6 spędził na Ukrainie. W r. 1867 wyjechał do ziemi mordowskiej, w r. 1879 zwiedzał Wschód muzułmański, Cylicyą, Mezopotamią, Palestynę, Syryą, Kurdystan, Indye, następnie Egipt. W r. 1872 zwiedził Dalmacyą i Hercogowinę, w r. 1878 Chorwacyą, w r. 1879 Albanią, w r. 1884 Krym i w r. 1892 Zadnieprze. Stałe mieszkanie ma od lat 25 w Warszawie, gdzie oddaje się pracy naukowej, jako współwydawca (z Pawińskim) „Źródeł dziejowych“, oraz współpracownik pism, przedewszystkiem „Ateneum“.

Ogłosił drukiem:

W „Źródłach dziejowych“: Ziemia wołyńska w połowie XVI wieku. (t. VI, str. 1—109), 1877.

Wołyń i Podole XVI wieku (t. XIX, str. 1—128) 1889 (dalsze dwa tomy są pod prasą).

Starostwa ukrainne w pierwszej połowie wieku XVII, (t. V. str. 1—100) 1877.

Krzysztofa Grzymułtowskiego, wojewody poznańskiego, listy i mowy (t. I, str. 1—120).

Sprawy wołoskie za Jagiellonów (t X, str. 1—144).

W „Ateneum“: Kresy ukrainne (1877, III, 1—33 i 1878 IV, 374—407, 427—452).

Podole u schyłku wieku XV, (1880, II, 526—545; III, 87—105, 328—351).

Ludność rolnicza ziem ukrainnych do wybuchu wojen kozackich (1882, I, 70—97, 298—317).

Aleksander Rembowski [1]), Dr. fil., Bibliotekarz Ord. Krasińskich.
Warszawa, Przedm. Krakowskie 5.

Podole starożytne przed wcieleniem onego do b. Rzpltej. (1887, I, 498—513; II, 126—154).

Zasiedlenie Ukrainy (1887, I, 115—138, 308—319).

Wołyń a Podole wobec samych siebie na łonie skonsolidowanej ostatecznie Rzpltej u schyłku XVI wieku, (1889, IV, 209—223).

Zasiedlenie Ukrainy w epoce litewskiej (1891, IV, 439—470).

Albania, wspomnienia i zarysy (1879, IV, 265—289).

Polska i Polacy w poezyi ludowej Słowian zadunajskich (1880, I, 504—511).

W „Kwartalniku historycznym“: Kolonizacya Ukrainy za ostatnich Jagiellonów, (1893, str. 50—65).

Etniczna postać Ukrainy w epoce zjednoczenia jej z Koroną (1893, 408—435).

W „Słowniku Geograficznym“: Ukraina, XII, str. 772—779.

W „Bibliotece Warszawskiej“: Uwagi nad A. Bonieckiego dziełem: „Poczet rodów W. Xtwa Litewskiego w XV i XVI wieku“ (1887, tom 187, str. 127—136).

W „Wiśle“: Najnowsze teorye heraldyczne pochodzenia polskiego społeczeństwa szlacheckiego, ze stanowiska etnograficznego (1891 I, str. 104—137).

W „Kwartalniku Kłosów“: Koleje dziejowe zrzeszenia się politycznego północnych Słowian do połowy XV wieku, (1877, I, str. 1—68).

W „Echu“: Sękowski w korespondencyi z Lelewelem. Studyum na tle listów oryentalisty osnute. (1878, w Nrach 41—72).

[1]) Aleksander Rembowski, ur. 1847; odbywał studya w Szkole głównej warszawskiej i na Uniwersytecie w Heidelbergu, gdzie otrzymał doktorat filozofii w r. 1874; od r. 1874 do r. 1876 służył w sądownictwie w Warszawie; od r. 1886 jest Bibliotekarzem Ordynacyi Krasińskich.

Ogłosił drukiem:

O gminie, jej organizacyi i stosunku do państwa. Warszawa 1873.

Polnische Agrargesetzgebung und Stadtgemeindeordnung vom Jahre 1791. Ein Beitrag zur Geschichte des Gemeindewesens. Heidelberg 1873.

Stanisław Leszczyński jako statysta. Warszawa 1879.

Jan Ostroróg i jego memoryał o naprawie Rzpltej wobec historyi prawa i nauki politycznej. Warszawa 1884.

Historya prawa wieczysto-czynszowego w guberniach północno- i południowo-zachodnich Cesarstwa rosyjskiego. Warszawa 1886. (Toż samo po rosyjsku, Petersburg 1886).

Michał Hruszewski[1]), Dr. fil., Profesor p. z. historyi powszechnej z wykładem ruskim Uniwers. lwowskiego, Dyrektor sekcyi

---

Konfederacya i rokosz w dawnem prawie państwowem polskiem. Studyum porównawcze. Warszawa 1894.

Nadto liczne artykuły naukowe w Niwie, Ateneum, Bibliotece Warszawskiej, Kwartalniku historycznym, Ekonomiście, Gazecie Sądowej i w Gazecie Rolniczej, z lat 1872—1894.

[1]) Michał Hruszewski, ur. 29 września 1866 w Czyhrynszczyznie w Kijowszczyźnie, pochodzi z dawnej rodziny duchownej, młodość spędził na Kaukazie, gdzie ojciec jego jest dotychczas dyrektorem szkół ludowych. Ukończywszy gimnazyum w Tyflisie, wstąpił w r. 1886 na wydział historyczny Uniwersytetu kijowskiego. Dostał złoty medal, poczem był stypendystą przy katedrze historyi rosyjskiej tamże aż do końca r. 1893; w r. 1894 otrzymał stopień magistra. Tegoż roku powołany do Lwowa.

Ogłosił drukiem:

Южнорусскіе господарскіе замки въ половинѣ XVI вѣка, историко-статистическій очеркъ. Кіевъ 1890, str. 33.

Волынскій вопросъ 1097—1102 г. Кіевъ 1891, str. 37.

Очеркъ исторіи Кіевской земли отъ смерти Ярослава до конца XIV столѣтія. Кіевъ 1891, str. XVI+520.

Барская околичная шляхта до к. XVIII в., этнографическій очеркъ. Кіевъ 1892, str. 18. (Кіевская Старина 1892, II).

Громадський рух на Вкраіні-Руси в XIII віці, 1892, str. 28 (Записки товариства імени Шевченка т. I).

Для ювилею Івана Котляревського, Desiderata, str. 15. (Записки наукового тов. ім. Шевченка т. II, 1893).

Акты Барскаго староства XV—XVI в. Кіевъ 1893, str. 612+372 (Архивъ югозападной Россіи, ч. VIII т. I.).

Наукова хроніка (50 літ київської археографічної комісиі). Записки наук. тов. ім. Шевченка т. III str. 11, Львів, 1894.

Барское старостно, историческіе очерки (XV—XVI в.). Кіевъ 1894, str. VI+308.

Дополнительныя главы къ изслѣдованію „Барское старостно, историческіе очерки". Кіевъ 1894.

Акты Барскаго староства XVII—XVIII в. К. 1894 str. 274+495 (Архивъ югозападной Россіи, ч. VIII т. II).

Вступний виклад з давньої істориі Руси, 1894, str. 11. (Записки наук. тов. ім. Шевченка т. IV).

Наукова хроніка: нововиданій памятки давнього письменства руського, 1895, str. 18. (Записки etc. т. V).

Архив скарбу коронного в Варшаві, археографічна замітка str. 4. (Записки etc. т. VI).

historycznej Tow. Naukowego im. Szewczeńki we Lwowie, Członek różnych stowarzyszeń naukowych.

Lwów.

Leon hr. Piniński [1]), Dr. praw, Profesor p. z. prawa rzymskiego Uniwersytetu lwowskiego, Członek komisyi dla teoretycznych egzaminów prawniczych, oddziału prawno-historycznego i oddziału sądowego; Członek dożywotni Trybunału Państwa, poseł do Rady Państwa.

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

Edward Skiba, Dr. fil., b. Profesor fizyki matematycznej Uniwersytetu Jagiell. Wybrany dnia 7 lipca 1873.

J. Eksc. Włodzimierz hr. Dzieduszycki, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Apost. Mości, Kawaler orderu Żel. Kor. I. kl., dożywotni Członek Izby Panów, b. Marszałek krajowy. Wybrany d. 14 listopada 1888.

Lwów, ul. Kurkowa 15.

---

[1]) Leon hr. Piniński, urodzony 8 marca 1857 we Lwowie. Studya prawnicze odbywał na Uniwersytecie lwowskim, po ich ukończeniu i złożeniu drugiego egzaminu państwowego (1878) kształcił się na uniwersytetach w Lipsku, Berlinie i Wiedniu. Stopień doktora praw otrzymał na Uniwersytecie lwowskim w r. 1880, gdzie się też habilitował w r. 1886, jako docent prywatny prawa rzymskiego, w r. 1891 mianowany profesorem zwyczajnym tegoż przedmiotu. Od r. 1888 jest posłem do Rady Państwa.

Ogłosił drukiem:

I) Z zakresu prawa rzymskiego:

a) Der Thatbestand des Sachbesitzerwerbes nach gemeinem Rechte; eine civilistische Untersuchung. I. Bd. Leipzig, Duncker et Humblot 1885 str. XIV i 405. II. Bd. 1888 str. 675.

b) Dwaj wielcy prawnicy Niemiec, Ihering i Windscheid, (Przegląd polski, grudzień, 1892).

II. Innej treści:

a) Uwagi o niektórych kwestyach spornych, tyczących się zastosowania nowej ustawy propinacyjnej. (Odbitka z „Czasu“ 1889).

b) Pisma treści estetycznej, odnoszące się do malarstwa (krakowska wystawa obrazów w r. 1887 i t. d.) w czasopismach krajowych i odbitkach.

c) Artykuły treści prawniczej, ekonomicznej i politycznej w różnych krajowych pismach politycznych.

Henryk Kadyi, Dr. wszech nauk lek., p. z. Profesor anatomii Uniw. lwow., członek czynny c. k. krajowej Rady zdrowia we Lwowie, prezes polsk. Towarzystwa przyrodn. im. Kopernika, Członek Tow. anatomicznego w Niemczech, Członek honorowy i b. prezes galic. Tow. weterynarskiego, Czł. honorowy Tow. ratunkowego w Wiedniu, zastp. członka Izby lekarskiej we Lwowie, Członek wydziału galic. Tow. muzycznego, b. Profesor anatomii zwierząt domowych w c. k. Szkole weterynaryi we Lwowie. Wybrany dnia 14 listopada 1888.
Lwów, ul. Zielona 15.

Karol Olszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek czeskiej Akademii Nauk i Sztuk w Pradze, Czł. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ul. Jagiellońska 22.

Władysław Gosiewski, Magister nauk matematyczno-fizycznych b. Szkoły Głównej warszawskiej, b. Członek b. Tow. Nauk ścisłych w Paryżu. Wybrany d. 31 października 1891.
Warszawa, ul. Ordynacka 10.

Antoni Wierzejski, Dr. fil., Profesor zoologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Czł. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych. Wybrany dnia 31 października 1891.
Kraków, Wielopole 6.

Ludwik Birkenmajer, Dr. fil., Profesor matematyki i fizyki w krajowej szkole rolniczej w Czernichowie, docent fizyki matematycznej Uniwers. Jagiellońskiego. Wybrany d. 9 maja 1893.
Czernichów pod Krakowem.

Samuel Dickstein, wybrany dnia 9 maja 1893.
Warszawa, ulica Marszałkowska 117.

Władysław Natanson, Dr. fil., Profesor nadzw. tytul. fizyki matematycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Towarzystwa fizycznego w Londynie. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Kraków, ul. Wolska 32.

Adam Prażmowski, Dr. fil. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Kraków, ul. Basztowa 18.

Ernest Bandrowki, Dr. fil., Profesor Szkoły przemysłowej w Krakowie. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, Bracka 6.

Tadeusz Browicz, Dr. med., Profesor i Rektor Uniw. Jagiell. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, Krupnicza 5.

Władysław Kulczyński, Profesor gimn. św. Jacka w Krakowie, Członek Towarzystwa im Kopernika we Lwowie, Tow. zoologiczno-botanicznego w Wiednin, Tow. entomologicznego w Washingtonie. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ul. Niecała 8.

Hugo Zapałowicz, Dr. praw, c. k. kapitan-audytor. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Wiedeń, IV. Schikanedergasse 6.

Jan Ptaszycki[1]), Dr. fil., Docent Uniwersytetu i Akademii Artylleryi w Petersburgu.

Petersburg.

Julian Sochocki[2]), Dr. matematyki, Profesor zw. Uniwersytetu petersburskiego, Prezes Towarzystwa matematycznego w Peters-

---

[1]) Jan Ptaszycki, ur. w 1844 r.

Ważniejsze prace drukiem ogłoszone:

Объ интегрированій ирраціональныхъ дифференціаловъ. Ст.-Петербургъ 1881.

Объ интегрированій въ конечномъ видѣ еллиптическихъ дифференціаловъ. Ст.-Петербургъ 1888.

O całkowaniu algebraicznem różniczek algebraicznych (Prace matematyczno-fizyczne, t. I);

O sprowadzeniu pewnych całek abelowych do postaci normalnej (Prace matem.-fiz. t. II).

[2]) Julian Sochocki, ur. r. 1842 w Warszawie.

Ważniejsze prace drukiem ogłoszone:

Теорія интегральныхъ вычетовъ съ нѣкоторыми приложеніями. Ст.-Петербургъ 1868.

Объ опредѣленныхъ интегралахъ и функціяхъ употребляемыхъ при разложеніяхъ въ ряды. Ст.-Петербургъ 1873.

Высшая Алгебра. Ст.-Петербургъ 1882.

Теорія чиселъ. Ст.-Петербургъ 1888.

Wyznaczenie stałych mnożników we wzorach dla linijnej transformacyi funkcyi Θ. Summy Gaussa i prawo wzajemności symbolów Legendre'a. Paryż 1877. (Pam. Tow. Nauk. ścisłych).

burgu, Czł. Towarzystwa matematycznego przy Uniwersytecie moskiewskim, Rzeczywisty Radca Stanu [2]). Wybrany dnia 4 maja 1894 r.

Petersburg.

Leopold Adametz [1]), Dr. fil., Profesor p. z. hodowli bydła i mleczarstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, chevalier du mériteagricole.

O liniach geodezyjnych. Warszawa 1891. (Prace matem.)

Zasada największego wspólnego dzielnika w zastosowaniu do teoryi podzielności liczb algebraicznych. Warszawa 1893. (Prace matematyczne).

[1]) Leopold Adametz, ur. w Bernie 1861, studya odbywał w Hochschule für Bodencultur w Wiedniu i na Uniwersytecie lipskim, gdzie w r. 1886 otrzymał doktorat filozofii; w r. 1887 habilitował się w Hochschule für Bodencultur, w r. 1891 mianowany nadzwyczajnym, w r. 1893 zwyczajnym profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Ogłosił następujące prace:

Untersuchungen über die niederen Pilze der Ackerkrume. Leipz. 1886.

Die Bacterien der Trink- und Nutzwässer. Wien 1888.

Über Saccharomyces lactis. Centralbl. f. Bacteriologie 1888.

Untersuchungen über den Bau und die Zusammensetzung der Muskelfaser bei verschiedenen Rinderassen. Landwirtsch. Jahrb. 1888.

Bacteriologische Untersuchungen über den Reifungsprocess der Käse. Landw. Jahrb. 1889.

Die Bacterien normaler und abnormaler Milch. Öst. Monatsschrift f. Thierheilk. und Thierzucht. 1890.

Untersuchungen über Baccillus lactis viscosus. Landw. Jahrb. 1891.

Milchwirtschaftliche Untersuchungen. Landw. Jahrb. 1891.

Die Rinderassen und Schläge in Bosnien-Herzegowina. Breslau 1892.

Warum die Illyrische Rinderasse zur Brachyceros-Gruppe gezählt werden muss. Breslau 1892.

Untersuchungen über die Zusammensetzung des Trappistenkäses. Bremer Molk. Ztg. 1892.

O pochodzeniu bydła krajowego brunatnego. Anzeiger der Akad. Wiss. in Krakau 1893.

Ursachen und Erzeuger der abnormalen Reifungs-Vorgänge beim Käse. Bremen 1893.

Untersuchungen über das Rind der centralafrikan. Wahima-Stämme. Journ. f. Landw. 1894.

Władysław Szajnocha [1]), Dr. fil., Profesor p. z. geologii i paleontologii Uniwers. Jagiell. i Dyrektor gabinetu geologicznego, Czł. Tow. przyrodników polskich im. Kopernika we Lwowie, Tow. geologicznych w Berlinie i w Brukseli, Tow. badaczy

---

Beitrag zur Kenntnis der Streptococcen der gelben Galt. Journ. f. Landw. 1894.

Über Micrococcus Sornthalii. Centralbl. f. Bacteriologie 1895.

Studien zur Monographie des Illyrischen Rindes. Journ. f. Landw. 1895.

[1]) Władysław Szajnocha, urodzony dnia 28 czerwca 1857 r. we Lwowie, ukończył tamże studya gimnazyalne w r. 1876, poczem uczęszczał na Uniwersytet i Politechnikę we Wiedniu, pracując specyalnie w geologii i paleontologii u prof. Edwarda Suessa i Melchiora Neumeyra; otrzymał w r. 1880 stopień doktora filozofii, poczem wstąpił jako woluntaryusz do państwowego zakładu geologicznego we Wiedniu, gdzie pozostał do czerwca r. 1882. W r. 1882 habilitował się na Uniw. Jagiell. jako docent geologii i paleontologii, w r. 1885 został mianowany nadzwyczajnym a w r. 1893 zwyczajnym profesorem.

Ogłosił drukiem:

Die Brachiopoden-Fauna der Oolithe von Balin bei Krakau. (Denkschriften der math.-naturw. Classe der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Wien 1879. Bd. XLI).

Die Brachiopodenfauna von Balin (Verhandlungen der k. k. geol. Reichsanstalt. Wien 1879).

Geologische Karte der Gegend von Gorlice (Verhandlungen der k. k. geol. Reichsanstalt. Wien 1880).

Das Petroleumvorkommen von Słoboda rungurska (Verhandlungen der k. k. geol. Reichsanstalt. Wien 1881); to samo po polsku: Stosunki geologiczne kopalni oleju skalnego w Słobodzie rungurskiej. („Kosmos" Roczn. VI, Lwów 1881).

Górnictwo naftowe w Galicyi wobec ustawodawstwa górniczego. („Muzeum" Kraków 1881).

Ein Beitrag zur Kenntnis der jurassischen Brachiopoden aus den karpatischen Klippen. Sitzungsberichte der k. Akademie der Wissenschaften Bd. LXXXIV, Wien 1881).

Geologische Karte der Gegend von Jasło u. Krosno. (Verhandlungen der k. k. geol. Reichsanstalt. Wien 1881).

Zur Kentniss der mittelcretacischen Cephalopoden-Fauna der Inseln Elobi an der Westküste Africa's. (Denkschriften der math.-naturw. Classe der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Bd. XLIX, Wien 1884) str. 8, tabl. 2; to samo po polsku: O faunie średniej kredy z wysp Elobir na wybrzeżu zachodniej Afryki. (Roz-

przyrody w Petersburgu, Tow. geograficznego w Wiedniu; Członek Komisyi egzaminacyjnej kandydatów stanu nauczycielskiego.

---

prawy i sprawozdania Wydziału matem.-przyrod. Akad. Umiej. w Krakowie 1884).

Über das Karpathensandsteingebiet in der Gegend von Biała u. Saybusch in Westgalizien. (Verhandlungen der k. k. geol. Reichsanstalt. Wien 1884).

Studya geologiczne w Karpatach Galicyi zachodniej. Część I. Okolica Żywca i Białej. (Kosmos, Lwów 1884).

Przyczynek do znajomości fauny cefalopodów z karpackiego piaskowca. (Rozprawy i sprawozdania Wydziału matem. przyrod. Akad. Umiej. w Krakowie 1884).

Tymczasowa wiadomość o kilku gatunkach ryb kopalnych z Monte Bolca pod Weroną, znajdujących się w gabinecie geologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. (Rozprawy i sprawozdania Wydziału matem. przyrod. Akad. Umiej. T. XIV, Kraków 1885).

Studya geologiczne w Karpatach Galicyi zachodniej. Część II. Okolica Gorlic, Jasła i Krosna. (Kosmos, Lwów 1886).

O kilku gatunkach ryb kopalnych z Monte-Bolca pod Weroną. (Pamiętnik Wydz. matem. przyrod. Akad. Umiej. T. XII, Kraków 1886).

Przemysł górniczy galicyjski na wystawie krajowej w Krakowie. (Przewodn. nauk i literac. Lwów, 1888).

Über fossile Pflanzenreste aus Cacheuta in der Argentinischen Republik. (Sitzungsberichte d. kais. Akad. Wiss. in Wien Bd. XCVII Abth. I. 1888).

Über die von R. Zuber in Süd-Argentina und Patagonien gesammelten Fossilien. (Verhandlungen der k. k. geolog. Reichsanstalt Nr. 6).

Über den Contact des Porphyrs mit dem Kohlenkalke oberhalb Dubie bei Krzeszowice in Krakauer Gebiete. (Anzeiger der Akad. der Wiss. in Krakau. December. 1889).

Über ein fossiles Elenskelelt aus der Höhle bei Jaszczurówka in der Tatra. (tamże).

Orzeczenie o trwałości i stałości źródeł w Regulicach. (Sprawozd. miejskiej kom. wodoc. Kraków. 1889).

Stanisław Staszic, jako geolog. Studyum. (Przewodn. nauk. i literacki 1889).

Czwarty międzynarodowy kongres geologów w Londynie, w wrześniu 1888. (Przegląd Polski 1889).

O stratygrafii pokładów sylurskich galicyjskiego Podola. (Sprawozdania Komisyi fizyograf. Akad. Um. w Krakowie. 1889).

†

ZMARLI.

Józef Hyrtl, Członek czynny zakrajowy Wydziału matematyczno-przyrodniczego od 7 lipca 1873; zmarł 1894.

Emil Ogonowski, Członek korespondent Wydziału filologicznego od 14 listopada 1881; zmarł we Lwowie dnia 28 października 1894.

Poczet Członków nadzwyczajnych.

Leon Halban, Dr. med., Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żel. Kor. III klasy, Profesor p. z. medycyny sądowej i rządowej Uniwersytetu Jagiell., Lekarz sądowy, Człon. honorowy Tow. lekarzy bukowińskich w Czerniowcach, Człon. honorowy i b. Prezes Tow. lekarsk. krak., Czł. Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. oftalmologicznego w Heidelbergu i Tow. lekarzy polskich w Paryżu, b. Redaktor główny Przeglądu lekarskiego, b. Prof. nadz. medycyny sądowej i policyi lekarskiej na Wydziale prawa Uniw. Jagiell.

Kraków, Podwale 10.

Über eine cenomane Fauna aus den Karpaten der Bukowina (Verhandlungen der k. k. geolog. Reichsanstalt. 1890. Nr. 4).

Über einige carbone Pflanzenreste aus der Argentinischen Republik. (Sitzungsberichte der k Akad. d. Wiss. in Wien. Bd. C. Abth. V. 1891. April).

Źródła mineralne Galicyi. Pogląd na ich rozpołożenie, skład chemiczny i powstawanie. (Rozprawy Wydziału matem. przyr. Akad. Um. w Krakowie. T. XXII).

Płody kopalne Galicyi, ich występowanie i zużytkowanie. Część I. Węgle kamienne. — Węgle brunatne. — Rudy żelazne. — Rudy ołowiane. — Rudy cynkowe — Siarka. — Część II. Sole potasowe, kopalnie i warzelnie soli. — Wosk ziemny. (Przewodn. nauk. i liter. Lwów. 1893 i 1894).

O przemyśle górniczym w Galicyi. (Referat przedstawiony Nadzwyczajnemu Zjazdowi prawników i ekonomistów polskich we Lwowie r. 1894. (Ekonomista polski, Lwów 1895).

Leon Chrzanowski, Dr. Praw, Poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy, Członek delegacyj wspólnych austr.-węg.
Kraków.

Edward Fierich, Dr. praw, b. Prof. procesu cywilnego austryackiego oraz prawa handlowego i wekslowego Uniwersytetu Jagiellońskiego.
Kraków, ul. Floryańska 38.

Maciej Leon Jakubowski, Dr. medycyny i chirurgii, Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żel. Korony III klasy, Prof. p. n. pedyatryi, Dyrektor kliniki chorób dziecięcych na Uniwersytecie Jagiell., Członek Tow. lekarskiego krak.
Kraków, Podwale 10.

Marceli Jawornicki, Dyrektor miejskiej Kasy Oszczędności w Krakowie.
Kraków, Szpitalna 15.

Mikołaj Kański, b. Adwokat krajowy.
Kraków, Rynek główny 37.

Juliusz Kossak, Artysta-malarz.
Kraków, Plac Latarnia.

Józef Oettinger, b. Profesor historyi medycyny Uniwersytetu Jagiellońskiego.
Kraków, Rynek główny 10.

Antoni Rosner, Dr. medycyny i chirurgii, Magister położnictwa Profesor p. z. patologii i terapii chorób skórnych i wenerycznych, Dyrektor klinik tychże chorób Uniwer. Jagiell., b. Prezes Tow. lekarskiego w Krakowie.
Kraków, Rynek główny 22.

Władysław Ściborowski, Dr. medycyny, Prezes Tow. Dobroczynności w Krakowie.
Kraków, ul. Łazienna 8.

Aleksander Stopczański, Dr. med., Prof. p. z. chemii lekarskiej, zarządzający zakładem chemii lekarskiej na Uniwersytecie Jagiell., Członek Tow. lekarskiego w Krakowie, Człon. koresp. Tow. lekarskiego w Warszawie, przysięgły chemik sądowy.
Kraków, Piaski ad Grzegórzki 12.

Feliks Szlachtowski, Dr. praw, Kaw. ord. Żel. Kor. III klasy, b. Prezydent miasta Krakowa.
Wojsław.

Michał Zieleniewski, Dr. medycyny.
Kraków, ul. Mikołajska 23.

†

ZMARŁ.

Lucyan Rydel, Dr. med., Profesor Uniwersytetu Jagiell., zmarł w Krakowie dnia 27 kwietnia 1895 r.

WYKAZ

STAŁYCH KOMISYJ AKADEMICKICH.

A) Na wydziale filologicznym.

I. Komisya historyi sztuki.

Przewodniczący:
Maryan Sokołowski [1]).

Sekretarz:
Jerzy Mycielski.

Członkowie:

Jan Bołoz Antoniewicz (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Władysław Bartynowski
Maciej Bersohn (Warszawa)
Ferdynand Bostel (Lwów)
Ks. A. Brykczyński (Goworów, pow. Ostrołęcki)
Henryk Bukowski (Stockholm)
Adam Chmiel
Aleksander Czołowski (Lwów)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Edmund Diehl (Warszawa)
Wojciech hr. Dzieduszycki (Jezupol, Galicya)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Józef Dziekoński (Warszawa)
Herman Ehrenberg (Królewiec)
Walery Eliasz
Ks. Jan Fijałek
Ludwik Finkel (Lwów)
Wojciech Gerson (Warszawa)
Zygmunt Hendel
Aleksander Jelski (Zamość, gub. mińska)
Antoni Karbowiak

[1]) Niewymienienie miejsca pobytu oznacza Kraków.

Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Tadeusz bar. Konopka
Juliusz Kossak
Michał Kowalczuk (Lwów)
Stanisław Krzyżanowski
Leonard Lepszy
Andrzej ks. Lubomirski (Lwów)
Władysław Łoziński (Lwów)
Władysław Łuszczkiewicz
Gustaw bar. Manteuffel (Ryga)
Jerzy hr. Mycielski
Sławomir Odrzywolski
Ferdynand Papée (Lwów)
Edward Pawłowicz (Lwów)
Ks. Antoni Petruszewicz (Lwów)
Franciszek Piekosiński
Antoni Prochaska (Lwów)
Tomasz Pryliński
Konst. hr. Przeździecki (Warsz.)
Wład. Przybysławski (Lwów)
Władysław Rebczyński (Lwów)
Jan Nep. Sadowski
Ks. Eust. Skrochowski (Lwów)
Stanisław Smolka
Maryan Sokołowski
Tadeusz Stryjeński
Izydor Szaraniewicz (Lwów)
Jan hr. Szeptycki (Przyłbice)
Stanisław Tomkowicz
Floryan Trawiński (Paryż)
Jan Wdowiszewski
Ludwik Wierzbicki (Stanisławów)
Władysław Wisłocki
Konst. Wojciechowski (Warsz.)
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Julian Zacharjewicz (Lwów)
Teodor Ziemięcki.

Członkowie lwowscy Komisyi historyi sztuki stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Władysława Łozińskiego.

II. Komisya językowa.

Przewodniczący:
Józef Majer.

Sekretarz:
Lucyan Malinowski.

Członkowie:

Bolesław Baranowski (Lwów)
Wojciech Biesiadzki (Lwów)
Gerson Blatt (Brody)
Jan Bystroń
Aleksander Brückner (Berlin)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Jan Czubek
Karol Estreicher
Edward Friedner (Lwów)
Antoni Kalina (Lwów)
Władysław Kosiński
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Adam Ant. Kryński (Warszawa)
Ks. Onufry Łepki (Lwów)

Józef Majer
Lucyan Malinowski
Antoni Małecki (Lwów)
Józef Oettinger
Mieczysław Pawlikowski
Piotr Parylak (Stanisławów)
Aleksander Petrow (Krasnofiumsk)
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Zygmunt Próchnicki (Lwów)
Zygmunt Samolewicz (Lwów)
Józef Tretiak
Jan Werchratski (Lwów)
Władysław Wisłocki
Roman Zawiliński.

III. Komisya do badań w zakresie historyi literatury i oświaty w Polsce.

Przewodniczący:
Kazimierz Morawski.

Sekretarz:
Józef Tretiak.

Członkowie:

Michał Bobrzyński (Lwów)
Wilhelm Creizenach
Jan Czubek
Karol Estreicher
Ludwik German (Lwów)
Konstanty Górski
Józef Kallenbach (Fryburg w Szwajcaryi)
Franciszek Karliński
Maksymilian Kawczyński
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Józef Korzeniowski (Paryż)
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Leon Kulczyński
Anatol Lewicki
Lucyan Malinowski
Kazimierz Morawski
Ks. Stefan Pawlicki
Karol Petelenz (Stryj)
Józef Rostafiński
Stanisław Siedlecki
Ignacy Skrochowski (Lwów)
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski
Stanisław Tomkowicz
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Wincenty Zakrzewski
Hugo Zathey
Roman Zawiliński
Maryan Zdziechowski
Teofil Ziembicki.

B) Na Wydziale historyczno-filozoficznym.

I. Komisya historyczna.

Przewodniczący i Dyrektor zbiorów i wydawnictw:
Wincenty Zakrzewski.

Zastępca Przewodniczącego:
Stanisław Smolka.

Sekretarz:
Anatol Lewicki.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Ferdynand Bostel (Lwów)
W. A. Bruchnalski (Lwów)
Ks. Julian Bukowski
Zygmunt Celichowski (Kórnik)
Ks. Władysław Chotkowski
Leon Chrzanowski
Michał Chyliński
Zygmunt Cieszkowski
Ludwik Ćwiklíński (Lwów)
Bolesław Czarnik (Lwów)
Wiktor Czermak
Aleksander Czołowski (Lwów)
Bronisław Dembiński (Lwów)
Hubert Ermisch (Drezno)
Karol Estreicher
Ks. Jan Fijałek
Ludwik Finkel (Lwów)
Zygmunt Gloger (Jeżów)
Ks. Tadeusz Gromnicki
Ludwik Grossé (Wielkie, poczta Kurów)
Alfred Halban (Czerniowce)
Aleksander Hirschberg (Lwów)
Zdzisław Hordyński (Lwów)
Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Franciszek Kluczycki
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Feliks Koneczny
Józef Korzeniowski (Paryż)
Aleksand. Kraushar (Warszawa)
Stanisław Krzyżanowski
Ludwik Kubala (Lwów)
Ks. Stanisław Kujot (Pelplin)
Saturnin Kwiatkowski (Lwów)
Jan Leniek (Tarnów)
Józef Lekszycki (Poznań)
Anatol Lewicki
Antoni Lorkiewicz (Stanisławów)
Ks. Jan Łukowski (Gniezno)
Maurycy Maciszewski (Tarnopol)
Antoni Małecki (Lwów)
Kazimierz Morawski
August Mosbach (Wrocław)
Jerzy hr. Mycielski
Fryderyk Papée (Lwów)
Alfred Parczewski (Kalisz)

Emil Partycki (Lwów)
Maksymilian Perlbach (Halle)
Ks. Ant. Petruszewicz (Lwów)
Rudolf Philipi (Berlin)
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Karol Potkański
Antoni Prochaska (Lwów)
Konst. hr. Przezdziecki (Warsz.)
Stanisław Ptaszycki (Petersburg)
Kaz. Pułaski (Kamieniec Podol.)
Zygmunt Radzimiński
R. Reicke (Królewiec)
Karol Reifenkugel (Czerniowce)
Henryk Sawczyński (Lwów)
Aleksander Semkowicz (Lwów)
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Izydor Szaraniewicz (Lwów)
Alojzy Szarłowski
Stanisław hr. Tarnowski
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Kazimierz Waliszewski (Paryż)
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Józef Wolff (Warszawa)
Wincenty Zakrzewski.

Członkowie lwowscy Komisyi historycznej stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Antoniego Małeckiego.

II. Komisya prawnicza.

Przewodniczący:
Fryderyk Zoll.

Sekretarz.
Bolesław Ulanowski.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Józef Brzeziński
Leon Cyfrowicz
Włodzimierz Czerkawski
Maciej Czyszczan (Wiedeń)
Edward Fierich
Ksawery Fierich
Piotr Górski
Faustyn Jakubowski
Józef Jasiński
Mikołaj Kański
Franciszek Kasparek
Józef Kleczyński
Edmund Krzymuski
Kazimierz Laskowski
Juliusz Leo
Józef Louis (Wiedeń)
Józef Milewski
Stefan Muczkowski
Józef Oczapowski
Franciszek Piekosiński

Józef Rosenblatt
Feliks Szlachtowski
Wincenty Tarłowski
Bolesław Ulanowski
Ignacy Zborowski
Fryderyk Zoll.

C) Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym.

I. Komisya fizyograficzna.

Przewodniczący:
Feliks Kreutz.

Sekretarz:
Władysław Kulczyński.

Członkowie:

Leopold Adametz
Ks. Ant. Andrzejowski (Skała)
Ernest Bandrowski
Franciszek Bartonec (Siersza)
Andrzej Batycki (Staremiasto)
Feliks Berdau (Warszawa)
Franciszek Bieniasz
Lud. Birkenmajer (Czernichów)
Franciszek Błocki (Lwów)
Franciszek Błoński (Plisków na Ukrainie, p. Lipowiec)
Kazimierz Bobek
Ks. Józef Boeger (Tarnopol)
Adolf br. Brunicki (Lubień)
Julian br. Brunicki (Podhorce)
Andrzej Bryk (Chyrów)
Józef Brzeziński
Odo Bujwid
Geiza Bukowski (Wiedeń)
F. Chłapowski (Poznań)
T. Ciesielski (Lwów)
Edward Claus (Żywiec)
Julian Cofalka (Jaworzno)
Napoleon Cybulski
Jan Czarnecki (Kaczanówka)
Franciszek Czarnomski
J. Czerkawski (Lwów)
Franciszek Czerny
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Henryk Dziedzicki (Warszawa)
Józef Dzięgielewicz (Kołomyja)
B. Eichler (Miedzyrzecz, gub. siedlecka)
Adolf Engel (Rzeszów)
Zygmunt Fischer
Walenty Głowiński (Jarosław)
Emil Godlewski
Leon Gumkiewicz (Wadowice)
Bronisław Gustawicz
Roman Gutwiński (Podgórze)
Franciszek Hahn (Bochnia)
W. Hankiewicz (Lwów)
Julian Hawrysiewicz (Ożydów, Galicya)
Edward Hückel (Lwów)

Wincenty Jabłoński
J. Jachno (Stanisławów)
Leopold Jacobi (Pilzno)
Antoni Jaworowski (Lwów)
Walery Jaworski
Konstanty Jelski
Stefan Jentys
Franciszek Karliński
Waleryan Klecki
Mikołaj Kobryn (Turka)
Karol Kolbenheyer (Bielsk)
S. Kontkiewicz (Dąbrowa)
Bolesław Kotula (Innsbruck)
Jak Krawczyk (Lwów)
Feliks Kreutz
Franciszek Krysta (Zawoja)
Karol Krzyżanowski (Libusza)
Władysław Kulczyński
Józef Leigert (Dzikowiec)
Leon Lemoch (Stryj)
Władysław Lubomęski
Michał Łempicki (Sielce)
Maryan Łomnicki (Lwów)
Andrzej May
Karol Mialovich (Wieliczka)
Władysław Montresor (Kozin)
Arnulf Nawratil (Lwów)
Julian Niedźwiedzki (Lwów)
Aleksander Nowicki
Fr. Nowosielski (Sambor)
Karol Olszewski
Stan. Olszewski (Gorlice)
Godfryd Ossowski (Tomsk)
St. Przybyłowski (Krzyworównia w Galicyi)
Maryan Raciborski (Monachium)
Bronisław Radziszewski (Lwów)
Jan Ralski (Tarnów)
Antoni Rehman (Lwów)
Konstanty Romer (Jodłownik)
Józef Rostafiński
Michał Rybiński
Jan Nep. Sadowski
Wład. Satke (Tarnopol)
Fryderyk Schille (Rytro)
Tomasz Schwetter (Bohorodczany)
Kazimierz Schulz (Dublany)
Władysław Ściborowski
Józef Siemiradzki (Lwów)
Antoni Slósarski (Warszawa)
Marceli Sławiński (Kołomyja)
Tomasz Słomski (Kołomyja)
Jan Śnieżek
Gustaw Steingraber
Stefan Stobiecki
H. Strzelecki (Lwów)
St. Strzelecki (Wieliczka)
Zenon Suszycki (Dukla)
Leon Syroczyński (Lwów)
Władysław Szajnocha
Jan Sznabl (Warszawa)
Jan Sztolcman (Warszawa)
Ignacy Szyszyłowicz (Dublany)
Wawrzyniec Teisseyre (Lwów)
Franc. Tondera (Stanisławów)
J. Trejdosiewicz (Warszawa)
Kar. Trochanowski (Czernichów)
Emeryk Turczyński (Drohobycz)
Władysław Tyniecki (Lwów)
Wiktor Uhlig (Praga)
Adam Uznański (Poronin)
Leopold Wajgiel (Lwów)
Henryk Walter

Antoni Wałecki (Warszawa)
M. Wąsowicz (Lwów)
Jan Werchratski (Lwów)
Daniel Wierzejski
Antoni Wierzejski
Tadeusz Wiśniowski (Chyrów)
Ks. Leon Wojtowicz (Smolnik)
Eustachy Wołoszczak (Lwów)
Józef Wyczyński (Truskawiec)
Józef Zaborski (Obertyn)
Hugo Zapałowicz (Wiedeń)
Stanisław Zaręczny
Michał Zieleniewski
Bronisław Znatowicz (Warsz.)
Rudolf Zuber (Lwów)
K. Żukowski (Podmonasterek)

Prace tej Komisyi są rozdzielone na 4 sekcye pod kierunkiem: 1) *meteorologiczna*, prof. Karlińskiego; 2) *geologiczna*, prof. Kreutza; 3) *botaniczna*, prof. Rostafińskiego; 4) *zoologiczna*, prof. Kulczyńskiego.

II. Komisya antropologiczna.

Przewodniczący:
Jan Baudouin de Courtenay.

Sekretarze:
Kazimierz Kostanecki.
Roman Zawiliński.

Członkowie:

Jan Baudouin de Courtenay
Jan Biela (Drohobycz)
Gustaw Blatt (Brody)
Jan Buszek
Franciszek Bylicki
Jan Bystroń
Stanisław Ciszewski (Zagrzeb)
Napoleon Cybulski
Adolf Černý (Hradec Kralove)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Tadeusz Dowgird (Olemborg, gub. Kowieńska)
Władysław Dybowski (Niańków na Litwie)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Iwan Franko (Lwów)
Zygmunt Glogier (Jeżewo)
Józef Grajnert (Warszawa)
Michał Greim (Kamieniec Podolski)
Wojciech Grzegorzewicz (Stryj)
Henryk Hoyer
Julian Talko-Hryncewicz (Troickosawsk, Syb. wsch.)
Edward Jelinek (Praga czesk.)
Jan Karłowicz (Warszawa)
Władysław Kosiński

Kazimierz Kostanecki
Szcz. hr. Koziebrodzki (Chlebów)
Władysław Kryże (Warszawa)
Władysław Łuszczkiewicz
Józef Majer
Lucyan Malinowski
Leonard Masing (Dorpat)
Władysław Matlakowski (Zbijewo w Król. Pol.).
Karol Mátyás (Tarnobrzeg)
Ernest Muka (Fryburg saski)
Czesław Neymann (Winnica)
Wład. Olechnowicz (Lublin)
Godfryd Ossowski (Tomsk)
Tadeusz Pilat (Lwów)
Bolesław Popowski (Winnica)
Wład. Przybysławski (Uniże)
Zygmunt Radzimiński (Siwki)
Józef Rostafiński
Jan Nep. Sadowski
Jerzy Sauerwein (Banteln w Hanowerze)
Władysław Ściborowski
Ks. Wład. Siarkowski (Kielce)
Ludwik Stieda (Królewiec)
Jan Świętek
Ludwik Teichmann
Maryan Udziela (Siersza)
Seweryn Udziela (Wieliczka)
Zyg. Wierzchowski (Ropczyce)
Adam Zakrzewski (Warszawa)
Roman Zawiliński
Michał Żmigrodzki (Sucha).

Stacya Naukowa w Paryżu.

Biblioteka Polska (6, Quai d'Orléans).

Komitet miejscowy:

Ludomir Gadon, Zastępca Przewodniczącego; Józef Rusteyko, Podskarbi; Władysław Mickiewicz, Sekretarz; ks. Ludwik Lescoeur.

Delegat Akademii: Dr. Józef Korzeniowski.

Bibliotekarz: Dr. Edward Porębowicz.

BIBLIOTEKA.

Bibliotekarz: Dr. Stanisław Windakiewicz.

BIURO AKADEMII.

(Według §. 23 Statutu Biuro znajduje się pod zarządem Sekretarza Generalnego).

(Godziny urzędowe od 10—2).

SKŁAD.

Adjunkt: Dr. Feliks Koneczny.
Podskarbi: Wilibald Śleczkowski.
Rachmistrz: Bolesław Antoniewicz.
Dyurnista: Henryk Dobrowolski.
Woźny: Ludwik Słowiński.

Sprzedaż wydawnictw powierzoną ma:
Księgarnia Spółki Wydawniczej Polskiej w Krakowie (Pałac Spiski).

POSIEDZENIE PUBLICZNE

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

dnia 3 maja 1895 r.

I.

PRZEMÓWIENIE

JEGO EKSCELLENCYI I ZASTĘPCY PROTEKTORA JULIANA DUNAJEWSKIEGO.

W zastępstwie i z polecenia Jego Cesarskiej i Królewskiej Wysokości Najdostojniejszego Arcyksięcia Protektora mam zaszczyt zagaić dzisiejsze posiedzenie i powitać zarazem szan. Członków Akademii.

Sprawozdanie z roku ubiegłego, które Zarząd Akademii już Panom przedłożył, wykazuje we wszystkich kierunkach pracy Akademii nieustanną gorliwość tak Członków, jakoteż i Komisyj w spełnianiu zadań, które Statut na nas nakłada. Nie brak też i w ubiegłym roku prac i publikacyj, które mogą obudzić zajęcie wśród szerszej i wykształceńszej publiczności naszej.

Z wielu takich niech tylko wspomnę poszukiwania w archiwach włoskich, tyczące się czasów Jana III, które zapewne rzucą nowe światło na tę tak ważną epokę naszych dziejów. W sprawozdaniu o pracach hist.-prawniczych z zadowoleniem naznaczyć mogę, iż dzięki subwencyi, przez Wys. Sejm udzielonej, można będzie przystąpić do publikacyi tak pożądanego, krytycznego wydania zbioru znanego u nas jako Volu-

mina legum. I w działach innych, nawet w tych, które wogóle mniej są dostępne szerszej publiczności, nie brak także publikacyj i prac, mogących wzbudzić zajęcie ogólne. Wspomnieć tu tylko niech mi będzie wolno prace Komisyi fizyograficznej, przygotowanie i wydawnictwo Atlasu geologicznego kraju naszego, rzeczy, która nietylko ze stanowiska naukowego, ale i dla praktycznych celów może mieć doniosłe znaczenie.

Wogóle ten ruch nieustający jest tak jak w jednostce, tak też i we wszystkich zbiorowych ciałach zarazem objawem i warunkiem życia. Pod tym względem Akademia Umiejętności tymże samym ulega prawom, które panują nad społeczeństwem i jego organizmem. Zachodzą jednak tutaj pewne różnice. Ruch i rozwój w społeczeństwie nie zawsze się odbywa na spokojnej i prawidłowej drodze. Spotykamy się w życiu społecznem zbyt często z objawami skrajnymi, z ciągłem przekraczaniem granicy miary i spokoju, spowodowanem przez namiętności i przez nieuniknioną słabość natury ludzkiej, która nie zawsze umie znaleść drogę umiarkowaną i pośrednią wśród wzajemnego ścierania się przeciwnych zdań i pragnień.

Tak jak wahadło, zbyteczną siłą w ruch wprawione, odbywa ruchy gwałtowne, przechodząc nagle z jednego końca na drugi, wprost przeciwny, i znowu powracając do dawnej ostateczności, tak nieraz i w społeczeństwie można zaobserwować gwałtowne przerzucanie się z jednej drogi skrajnej do drugiej wprost przeciwnej, a równie nie umiarkowanej i przesadnej. Trudno nie przyznać, iż epoka, w której żyjemy, odznacza się szczególniejszem zaniepokojeniem umysłów, marzących o ja-

kiejś bezwzględnej, a nieokreślonej szczęśliwości, której na tej ziemi nigdy nie było, przepełnionych aspiracyami, które czasem są objawami żądań słusznych, ale czasem także przesadnych, a przez to wprowadzają społeczeństwo w ruch tak silny, iż nietylko zdanie ze zdaniem się ściera, ale powstaje sprzeczność interesów: każda klasa, każda warstwa społeczeństwa przedewszystkiem swój interes uważa za ogólny i żąda dla niego bezwzględnej opieki ze szkodą dla innych. I tak ruch taki może prowadzić nie do celu wskazanego, do jedności i zjednoczenia, ale do rozdziału i walki, t. j. do rozkładu.

W Akademii jednakowoż i w każdej instytucyi, poświęconej produkcyi dóbr moralnych i intelektualnych, rzecz się ma przeciwnie. Tu ruch musi być spokojny, prawidłowy i wolny, a uczony, nim się wzniesie na wyższy stopień naukowych badań, przedtem dobrze przeświadczyć się musi, czy szczebel, na którym stanął i na którym się opiera, jest dość pewny. Nie może więc z hipotez szczegółowych wyciągać zbyt szybkich ogólnych wniosków i nie powoduje się interesami sprzecznymi, bo w nauce jeden tylko interes panuje: szukanie tej prawdy, jaką w ogóle rozum ludzki może posiąść. Osiągnięcie zaś celu polega tutaj na harmonii i wspólności. Życzyćby należało, aby ten sposób spokojnego badania, ten stosunek pracy i wzajemnego wyrozumienia łączności, stał się przykładem godnym naśladowania w innych sferach społeczeństwa.

Ruch ten w Akademii naszej, jaki się już objawił w licznych publikacyach naukowych, z pomocą Bożą i za ofiarnością i pracowitością wszystkich człon-

ków Akademii, pod światłym i gorliwym Zarządem, rokuje jak najlepsze nadzieje na przyszłość i nie bez otuchy, zdaje się, można powiedzieć, że uda się Akademii naszej sprawdzić wielkie słowa starego myśliciela o nauce powiedziane: *Obiter libata a Deo abducit, penitus hausta ad Deum reducit.*

W tej nadziei witam powtórnie Członków Akademii i ogłaszam: posiedzenie otwarte.

II.

PRZEMÓWIENIE

PREZESA Hr. STANISŁAWA TARNOWSKIEGO.

Dziękuję Waszej Ekscellencyi, dziękuję wszystkim, którzy nasze posiedzenie zaszczycają swoją obecnością, za życzliwość, szacunek, uznanie, jakie Akademii okazują. Zwracam to słowo wdzięczności naprzód do J. Eksc. Pana Namiestnika, który stale każdego roku zadaje sobie trud podróży na to, by nam dać znak życzliwości, dobrze nam znanej i równie niezawodnej jak wysoko cenionej; przy nim do wszystkich dostojnych naczelników władz miejscowych. Ale szczególnie, osobno, niech mi będzie wolno złożyć dzięki za łaskawe przybycie i hołd uszanowania w imieniu Akademii, Temu, którego po raz pierwszy mamy zaszczyt widzieć na naszem zebraniu, księciu Biskupowi krakowskiemu. To powitanie przywodzi na myśl bolesną stratę jego nieodżałowanego poprzednika: ś. p. kardynał Dunajewski zawsze był dla nas pełen dobroci. To połączenie wspomnienia z powitaniem niech nam będzie wróżbą, że czcigodna Biskupia Stolica zawsze dla Akademii mieć będzie łaskawe uczucia, Akademia tę samą zawsze dla

niej wdzięczność i cześć. Taka życzliwość jest, oprócz innych, niemałym powodem otuchy, zaspokojenia, ufności w siebie, bez czego Instytucye, jak ludzie, trudnoby mogły odpowiedzieć swojemu zadaniu. Nasze zadanie jest zbyt znane, iżby je wypadało jeszcze określać: zrobili to inni, od początku istnienia Akademii, i lepiej niżbym ja potrafił. Jak zaś to zadanie pełnimy, nie nam o tem sądzić. To jedno pozwalam sobie przypomnieć, że pojmujemy je od początku tak samo, niezmiennie, jako pracę obejmującą równomiernie wszystkie gałęzie nauki, jako rozszerzenie ich podstawy a pogłębienie ich badania. Zdobyć rezultat tych badań często mozolnych, dojść do nowej naukowej prawdy, a przynajmniej zgromadzić i przysposobić te materyały, z których ona wydobytą być może, to jest cel i obowiązek Akademii. Gotowy, już zdobyty rezultat, podać w łatwej formie ogółowi, rozpowszechnić go, doprowadzić do każdego umysłu, który ją przyjąć zechce, to już nie nasza rzecz. W gospodarstwie rolnym znanym i często nader potrzebnym środkiem jest irygacya, która suchej ziemi dodaje życia, a roślinom potrzebnych warunków wzrostu, rozkwitu i dojrzenia. Praca naukowa jest do tego podobna: ona także ma rozprowadzić po całej przestrzeni żywą wodę wiedzy, żeby na gruncie zawsze mniej więcej twardym, mogła się zazielenić a potem plon wydać oświata. A jak przy irygacyi tak tutaj, są różne większe i mniejsze kanały, które wodę rozprowadzają i doprowadzają wszędzie: i jest jakiś jeden punkt, w którym się główny zasób wody gromadzi; ten powinien być pilnie strzeżonym i zasilanym, żeby się wyczerpać nie mógł, żeby każdy kanał brał z niego tyle wody,

ile potrzebuje ta cała przestrzeń, którą on właśnie ma chronić od posuchy. Akademia jest takim punktem, i tym zawsze być powinna, to jej przeznaczenie: a dopóki je pełni, może być spokojna, że odpowiada i swemu celowi, i zaufaniu, jakiem ją obdarza społeczeństwo, jakiem ją zaszczycił dobroczynny Założyciel.

Że z naszego zbiornika różni czerpią, i nawet obficie, że ciągną z niego pożytek, to, jak Wasza Ekscellencya zauważyć raczyłeś, stwierdzają nasze stosunki, nasze prace wzmagające się i coraz więcej poszukiwane. Jesteśmy też pełni zaspokojenia, i otuchy. Znajomość świata i życia każe nam mieć zawsze przed oczyma dwie prawdy z doświadczenia wzięte. Jedna jest ta, że doskonałości niema na świecie, a ideału absolutnego nie dosięgnie nikt nigdy. A druga, że bez walki i trudu, przykrości, wśród ogólnej i niczem niezamaconej dobrej woli wszystkich, nic się na tym świecie nie dzieje i nie osiąga: zwłaszcza nic dobrego. Temi dwoma doświadczeniami wsparci, znosimy cierpliwie nie tylko objawy niechęci, jeżeli się te trafiają, ale co trudniej i braki od spraw ludzkich nieodłączne. Wiemy z góry, że do doskonałości nie dojdziemy nigdy: ale wiemy także, że mamy obowiązek do niej dążyć, zmierzać, zbliżać się bez przerwy, bez ustanku, bez osłabień i zniechęceń. Mamy też wolę tak robić: a jeżeli z naszych prac jest jaki skutek, jeżeli w nich jest jaki postęp, to znać, że wola nie jest zupełnie bezczynną i bezskuteczną.

Wdzięczni bardzo tym wszystkim, którzy to uznają, szczególną wdzięczność mamy dla tych, którzy nas wspierają i ułatwiają tę powinność nie ustawania w pra-

cach, postępowania naprzód. Uchybiłbym temu obowiązkowi wdzięczności, gdybym tu nie złożył publicznie jej wyrazu Prześwietnemu Sejmowi krajowemu, który dotacyą Akademii podniósł, i c. k. Rządowi centralnemu, który w preliminarzu budżetu na rok bieżący naszą dotacyą od Rady Państwa podwyższył. Nie pomylę się z pewnością, jeżeli w tej potrzebnej i pożądanej pomocy odgadnę przyjazną rękę, opatrzną myśl i obywatelskie serce Pana Ministra oświaty i jego staraniu ten spodziewany przybytek w naszych dochodach przypiszę.

Zapewne, z większymi środkami dałoby się zrobić dużo więcej, a rzeczy do zrobienia potrzebnych jest bardzo wiele. Ale rzeczą obowiązkową i główną jest, żeby tymi środkami, jakie się ma, zrobić roztropnie, jak się da najwięcej. Tej reguły trzyma się Akademia, tak chce robić, a że tak rzeczywiście robiła i robi, dowodzą jej przebyte lata i jej sprawozdania, z których ostatnie z ubiegłego roku pan Sekretarz generalny zechce podać do wiadomości zgromadzenia. Zanim wszakże do tego przyjdziemy, mam sobie za miłą powinność przypomnieć, że w zeszłorocznej Wystawie krajowej Akademia miała uczestnictwo nietylko przez komplet swoich wydawnictw, ale przez graficzne na tablicach przedstawienie prac swoich, dokonanych w różnych kierunkach nauki, na różnych punktach ziemi polskiej. Wystawiła też taki graficzny wykaz druków z ostatnich stu lat, uzmysłowienie ruchu literatury i nauki, jak się w różnych miastach i okolicach, z biegiem czasu wznosił i upadał.

Wystawę tę mieliśmy zaszczyt pokazać Najjaśniejszemu Panu. W przejeździe zaś do Lwowa zaszczycił

Akademią odwiedzinami swemi Najdostojniejszy nasz Protektor Arcyksiążę Karol Ludwik z Jej Ces.-Wysokością Arcyksiężną Maryą Teresą. Odwiedziny te zapisane są w naszej pamiątkowej księdze, a na zawsze w naszej wdzięcznej pamięci.

III.

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego

z czynności Akademii

od maja 1894 do maja 1895 roku.

Wczorajsze wybory powołały do grona Akademii świeży zastęp sił nowych; nadto dwóch dotychczasowych członków korespondentów zajęło opróżnione miejsca członków czynnych. Mianowicie wybrani zostali:

Na Wydziale filologicznym:

na członka czynnego:

dotychczasowy członek korespondent Dr. Antoni Kalina, profesor Uniwersytetu lwowskiego;

na członków korespondentów:

Dr. Wilhelm Creizenach, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego i Dr. Ernest Muka, w Freibergu w Saksonii.

Na Wydziale historyczno-filozoficznym:

na członka czynnego:

dotychczasowy członek korespondent Dr. Henryk Zeissberg, c. k. Radca Dworu i profesor Uniwersytetu wiedeńskiego;

na członków korespondentów:

Dr. Michał Hruszewski i Dr. Leon hr. Piniński, profesorowie Uniwersytetu lwowskiego.

Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym:

na członka czynnego:

Dr. Henryk Hoyer, profesor Uniwersytetu warszawskiego;

na członków korespondentów:

Dr. Leopold Adametz i Dr. Władysław Szajnocha, profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Wybory pp. H. Hoyera i E. Muki, jako członków zagranicznych, wymagają zatwierdzenia Najjaśniejszego Pana.

W ciągu ubiegłego roku Najjaśniejszy Pan raczył najmiłościwiej zatwierdzić wybory zagranicznych członków korespondentów, ogłoszone na ostatnim posiedzeniu publicznem, pp. Aleksandra Jabłonowskiego i Aleksandra Rembowskiego w Warszawie, Jana Ptaszyckiego i Juliana Sochockiego w Petersburgu.

Z grona członków zwyczajnych straciliśmy w roku ubiegłym dwóch: czł. cz. zakrajowego ś. p. Józefa Hyrtla i czł. kor. ś. p. ks. Emiliana Ogonowskiego.

Nie tu miejsce stwierdzać niespożyte zasługi naukowe Hyrtla, którego imię na zawsze uwiecznionem będzie w dziejach anatomii. W wyborach członków obcych narodowości, innemi kierujemy się zasadami na Wy-

dziale matematyczno-przyrodniczym, innemi na dwóch innych Wydziałach. Z pośród filologów, historyków, zapraszamy do grona naszego takich uczonych, którzy, zajmując się rzeczami polskiemi, oddali istotne usługi polskiej nauce. Inaczej z wielką rzeszą przyrodników; na nieliczne miejsca członków zakrajowych i zagranicznych zapraszamy najznamienitszych koryfeuszów nauki całego świata, aby tym potęgom w wielkiej Rzeczypospolitej naukowej oddać hołd imieniem polskiej nauki. To też Hyrtlowi ofiarowano nasz dyplom w pierwszych zaraz wyborach członków tej kategoryi; miał to być również wyraz wdzięczności za pracę nauczycielską wielkiego uczonego, z którego szkoły wyszło tylu polskich lekarzy, a między nimi kilku najdawniejszych członków naszej Akademii.

Ks. Emilian Ogonowski, zmarły 28 października 1894, korespondent nasz od r. 1881, od r. 1868 profesor Uniwersytetu lwowskiego, zdobył sobie wśród ruskich uczonych zasłużone imię. Jego Historya ruskiej literatury zajmować będzie w piśmiennictwie naukowem zaszczytne miejsce jako praca sumienna, torująca drogę dalszym badaniom; ścisłe odgraniczenie umysłowości ruskiej od rosyjskiej będzie jej niezaprzeczoną zasługą. Pisząc po rusku, w pracach naszych nie brał czynnego udziału; chętnie jednak dawał wyraz łączności z naszą Instytucyą, ilekroć do tego zdarzyła się sposobność, a zaproszony do współudziału w programowej pracy, tyczącej się badań nad dyalektologią krajową, ochoczo jął się powierzonego sobie zadania i spełnił ją z właściwą sobie sumiennością. Cześć jego pamięci!

Poczet członków nadzwyczajnych, dawnych członków Towarzystwa Naukowego, uszczuplił się świeżym zgonem ś. p. Lucyana Rydla, profesora okulistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wybitny ten przedstawiciel praktycznego kierunku w nauce lekarskiej, mógł znaleść wśród nas należne sobie miejsce w tej jedynie kategoryi członków. W szczerym, głębokim żalu, otaczającym ten grób, przed czterema dniami zamknięty, Akademia bierze serdeczny udział, bo zgasł uczony polski niepospolitych zasług a jej wierny, wypróbowany przyjaciel.

Wydział filologiczny wydał w roku ubiegłym trzy tomy Rozpraw: XX, XXI i XXIII; tom XXII jest na ukończeniu, a rozpoczęto tom XXIV.

Z zakresu **Filologii klasycznej** złożono Wydziałowi pięć prac, a mianowicie: L. Sternbacha „O itacyzmie greckim cz. III, IV i V; tegoż *Lectiones Augustanae,* krytyczne uwagi o tekscie bajek Ezopowych podług manuskryptów paryskiego i monachijskiego; St. Schneidra: „Izokrates wobec Politei Ateńskiej Arystotelesa“, oraz „O traktacie greckim: Czy można mądrości i cnoty nauczyć“. K. Morawski złożył rozprawę p. t. *De rhetoribus latinis observationes. Pars altera,* w której autor wykazuje wpływy Cycerona na późniejszych retorów, oraz zajmuje się retoryką u chrześcijańskich autorów, jak Tertuliana, św. Augustyna i św. Hieronima.

Badania w zakresie **Filologii słowiańskiej** odnosiły się głównie do historyi języka polskiego i opracowania nowoodkrytych zabytków. Tu należą rozprawy A. Brücknera: „Kazania średniowieczne“ Cz. I i II, w których autor wyzyskał materyał językowy polski, znajdujący się wśród tekstów łacińskich. L. Malinowski złożył rozprawy: „O przyimku i przystawce *wz, wez* w języku polskim“, gdzie śledzi losy i przemiany tej cząsteczki w rozwoju języka. Tenże opracował „Glossy polskie w kilku rękopismach łacińskich z wieku XV w Bibliotekach kapitulnej i uniwersyteckiej w Pradze, oraz w manuskrypcie N. 379 Biblioteki Ossolińskich“. Tenże podał „Uwagi krytyczne nad zabytkiem staropolskim: Żywot św. Błażeja“, oraz złożył dokładny odpis tegoż zabytku, uwagi nad językiem i wyczerpujący słownik.

Z zakresu dialektologii polskiej p. Wiktor Luboradzki złożył Sprawozdanie ze studyów ludoznawczych, podjętych z polecenia Akademii Umiejętności w Szczawnicy i okolicach.

L. Malinowski opracował i przygotował do wydania: „Fragmenta ewangeliarza cerkiewno-słowieńskiego, pisma czerwono-ruskiego z w. XIV“, które odkrył był w oprawie manuskryptu z r. 1438 N. 379 Biblioteki Ossolińskich.

Prace z zakresu **Dziejów literatury** są:

Do historyi piśmiennictwa łacińskiego w Polsce odnosi się praca M. Jezienickiego: „O rękopisie Biblioteki uniwersyteckiej we Wrocławiu z r. 1515 (IV. F.

36), tudzież o pismach w nim zawartych", wśród których znajdują się nieznane poezye Pawła z Krosna.

W rozprawach prof. A. Brücknera: „Kazania średniowieczne" cz. I i II, oprócz obfitego materyału językowego, znajdują się cenne wiadomości do historyi wierzeń, zabobonów i przesądów ludu polskiego w wieku XV.

Do historyi nowszej literatury polskiej i innych słowiańskich należą prace: J. Tretiaka „Ignacy Krasicki jako prezydent trybunału. Przyczynek do biografii poety". Tegoż „Do genezy młodzieńczych utworów Bohdana Zaleskiego", gdzie autor wykazuje między innemi wpływ Uhlanda na ukraińskiego poetę. P. F. Hoesick złożył pracę: „Anhelli i trzy poematy", w której określa czas powstania Anhellego, poematów: w Szwajcaryi, Wacław, Ojciec zadżumionych; dalej wykazuje wpływ Chateaubrianda na Słowackiego, ślady wpływów obcych w poemacie W Szwajcaryi, oraz zastanawia się nad psychologiczną genezą Anhellego i Ojca zadżumionych.

P. M. Zdziechowski czytał ustępy z pracy swej: „Wpływ bajronizmu w literaturze rosyjskiej", gdzie wykazywał wpływ Byrona głównie na Puszkina, Grybojedowa i Lermontowa.

Rozprawa p. M. Zdziechowskiego p. t. „Karol Hynek Mácha i bajronizm czeski" (Rozpr. Wydz. filol. T. XVIII str. 233 — 301) doznała nader życzliwego przyjęcia w literaturze krytycznej czeskiej (m. i. porównać recenzyą Leandra Čecha w czasopiśmie Naše Doba 1893, zesz. II str. 142—147 i sprawozdanie prof. Fr. Bílego, Věstník české Akademie pro vědy, slove-

snost a umění. Os. odb. str. 1—11), i została przełożona na język czeski przez prof. Jana Voborníka (Jičín 1895).

Komisya historyczno-literacka wydała w roku ubiegłym ósmy tom „Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce“, który zawiera w sobie następujące rzeczy: Akta Rzeczypospolitej Babińskiej według oryginalnego rękopisu wydane przez Stan. Windakiewicza; Materyały do biografii Józefa Bartłomieja i Szymona Zimorowiczów (Ozimków), wydane przez Kornela Juliusza Hecka; Wacław z Potoka Potocki, nowe szczegóły do żywota poety, podane przez Jana Czubka; Fragment z dziejów szkół kaliskich z rękopisu współczesnego wydany przez B. Wojciechowskiego. Rozpoczęto też druk dziewiątego tomu od „Materyałów do historyi uniwersytetu wileńskiego“, przygotowanych do wydania przez Dr. Szeligę.

Z wydawnictwa: Corpus antiquissimorum poetarum latinorum Poloniae wyszedł tom IV, zawierający poezye Mikołaja Hussowczyka (Hussoviani), wydał Józef Pelczar.

W Bibliotece pisarzów polskich wydano dwa zabytki z XVI wieku: Historye Rzymskie (Gesta Romanorum) (wydał Jan Bystroń) i Mikołaja Reja Zwierzyniec (wydał Wilhelm Bruchnalski).

Acta Rectoralia w opracowania czł. cz. W. Wisłockiego wyszędł zeszyt 3, a 4ty ostatni jest w druku.

W dalszym ciągu wydawnictwa Bibliografii polskiej czł. cz. Karola Estreichera wyszedł zeszyt 1, 2 i 3 tomu XIV.

W zakresie **Historyi sztuki** ruch naukowy zmiejszył się cokolwiek w roku ubiegłym z powodu braku funduszów.

Do historyi architektury odnosiło się kilka prac i komunikatów a mianowicie: Prof. S. Odrzywolski dokonał szczegółowych zdjęć renesansowego zamku w Krasiczynie i złożył jego opis. P. architekt Zygmunt Hendel zdał sprawę z świeżo dokonanego odkrycia reszt dawnego kapitularza romańskiego w krakowskim klasztorze Dominikanów. P. Zygm. Krasuski na podstawie nieznanych źródeł archiwalnych dostarczył ważnych szczegółów do historyi budowy kościoła PP. Wizytek w Krakowie w końcu XVII w. Prof. Łuszczkiewicz podał wiadomość o zagadkowej starożytnej budowie ceglanej w Łowiczu, którą uważa za turmę więzienną z XIII w.

Do historyi rzeźby odnosiła się przełożona Komisyi praca p. Feliksa Kopery p. t. „Grobowiec Olbrachta w katedrze na Wawelu i pierwsze prace w stylu odrodzenia na zamku krakowskim“. P. Kazimierz Romer z Jampola nadesłał fotografie pięknego rzeźbionego pomnika renesansowego Jerzego Rudominy Dusiatski † 1643 ze zrujnowanego kościoła w Nowogródku.

Z dziedziny historyi malarstwa ks. Norbert Golichowski dostarczył ze źródeł archiwalnych nowych szczegółów do życiorysu O. Benedykta Mazurkiewicza, malarza z Zakonu OO. Bernardynów we Lwowie w XVIII wieku. Prof. Sokołowski przedłożył fotografią obrazu Zwiastowania z XVI w. z głagolickim napisem, znajdującego się w Zagórzu pod Sano-

kiem. Tenże zwrócił uwagę Komisyi na starożytny wizerunek Matki Boskiej Bolesnej z XVI w. w Warszawie w kościele św. Marcina, godny bliższego zbadania.

Do historyi przemysłu artystycznego odnosiły się następujące komunikaty: P. Zygm. Krasuski podał na podstawie nieznanych źródeł archiwalnych wiadomość o artystycznych srebrach kościelnych będących niegdyś własnością kościoła PP. Wizytek w Krakowie. Ks. Dr. Fijałek złożył wielkie fotografie insygniów biskupich z XIII w. znalezionych w Włocławku. P. Leonard Lepszy dostarczył dosłownego odpisu dokumentu, wystawionego złotnikowi krakowskiemu Hanuszowi Glogierowi (Głogowczykowi) w r. 1478 przez Jana Rzeszowskiego biskupa i Jakuba z Dębna kasztelana krakowskiego. P. Władysław Łoziński odczytał obszerny komunikat o lwowskiem odlewnictwie z brązu, które sięga XIV wieku. Dr. Aleks. Czołowski przedłożył przepisy cechu rusznikarskiego, szyflerskiego i samostrzelniczego we Lwowie z r. 1637 odnoszące się do t. zw. *Kunststücków*. Prof. M. Sokołowski przedstawił fotografie miniatur modlitewnika króla Władysława Warneńczyka z biblioteki Bodlejańskiej w Oxfordzie i na podstawie treści, opracowanej przez Dra Józefa Korzeniowskiego, wypowiedział swe uwagi o tym zabytku. P. Zygmunt Krasuski złożył odpis inwentarza skarbca krakowskiego kościoła OO. Dominikanów, zawierającego nieznane wiadomości do działalności Dominikana Wiktoryna, iluminatora ksiąg pergaminowych z XVI w. Prof. Zacharjewicz nadesłał rysunki orłów, malowanych al fresco na sklepieniu gotyckiej

katedry w Koszycach w XVI w. Ks. N. Golichowski, na podstawie nieogłoszonych źródeł archiwalnych, podał wiadomość o braciszku Bernardyńskim Pawle z Bydgoszczy, który w pierwszej połowie XVII w. zasłużył się we Lwowie jako stolarz i snycerz. P. Zygm. Krasuski przełożył oryginalny rysunek ołtarza wielkiego do kościoła PP. Wizytek w Krakowie, wykonany w r. 1694 przez Ludwika Grabiańskiego, stolarza krakowskiego. P. Wład. Rebczyński okazał interesującą laskę rzeźbioną starożytną, nabytą w Kraju do muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie. Prof. M. Sokołowski zwrócił uwagę Komisyi na ślady fabryki gobelinów w Horochowie na Wołyniu, oraz na wyrób gobelinów w Krakowie w XVIII w. P. Władysław Łoziński podał wiadomość, że we Lwowie w XVII w. OO. Bernardyni wypalali dachówki niebieskie. Ks. Norbert Golichowski wyjaśnił, że wspomniani zakonnicy wyrabiali owe dachówki wyłącznie dla budowy klasztornej. Ks. Petruszewicz wspomniał o trójkątach glazurowanych z gliny z XII lub XIII w. znalezionych w Haliczu i Dźwinogrodzie a prof. B. Antoniewicz o tafelkach niebieskich i czerwonych z XV i XVI w. na Bukowinie w Worońcu.

Badania w przedmiocie **historyi polskiej** należą do zakresu czynności Wydziału historyczno-filozoficznego i zależnych od niego Komisyi historycznej i prawniczej.

Poszukiwania w archiwum Watykańskiem miały w tym roku (1893/4) na celu opracowanie czasów Jana III. Zajmował się tem Dr. Ludwik Boratyński.

Opracował nuncyatury Buonvisiego, Tucciego, Martellego i część nuncyatury Pallaviciniego (1674 do połowy 1685). Materyał, składający się z depesz zwykłych i szyfrowanych, przedstawia jednolity ciąg bez żadnych luk. Również opracowano równoległe szyfrowane instrukcye kardynała sekretarza stanu dla nuncyuszów polskich. Z licznych załączników zasługuje na wymienienie kompletny dyaryusz sejmu koronacyjnego r. 1676.

W bibliotece Barberinich opracowano znaczną część korespondencyi O. Voty, spowiednika Jana III, z kardynałem protektorem Polski Karolem Barberinim (1686 do 1697). Nadto uzupełniano materyał, odnoszący się do tej epoki z biblioteki Watykańskiej i Corsinich.

Dzięki uprzejmości ks. Baltazara Odescalchi Dr. Boratyński mógł pracować w archiwum Odescalchich i wyzyskał tam materyały, odnoszące się do kandydatury na tron polski X. Liwiusza Odescalchi w r. 1696 i 1697.

W archiwum państwowem we Wenecyi skonsygnowano depesze posłów weneckich z Polski za Jana III i „Polonica“ z innych działów, szczególniej z relacyj weneckich z Konstantynopola.

Z wydawnictw Komisyi historycznej wyszły w roku ubiegłym:

1) Archiwum komisyi historycznej Tom VII, w nim zaś następujące drobniejsze publikacye: *a*) *Bellum Polono-Moschicum ad Czudnow a. d. 1660 expeditum* ed. Dr. Wiktora Czermaka; *b*) Ustawy cen dla miasta Sta-

rej Warszawy z lat 1606—1627, ed. p. Adama Chmiela; c) Spis ludności dyecezyi krakowskiej z r. 1787, ed. czł. kor. Prof. Dr. Józefa Kleczyńskiego.

2) *Scriptores rerum Polonicarum* Tom XV, zawierający *Analecta Romana* ed. Dr. Józefa Korzeniowskiego. W tych rzymskich Analectach pomieszczone są następujące publikacye: *a*) *Catalogus Actorum et Documentorum, res gestas Poloniae illustrantium, quae ex codicibus manu scriptis in tabulariis et bibliothecis italicis servatis Expeditionis Romanae cura a. 1886—1888 deprompta sunt; b) Excerpta ex libris manu scriptis archivi consistorialis Romani; c) Bernardi Vapovii „De bello a Sigismundo I rege Poloniae contra Moscos gesto“; d) Polonici regni cum adiunctis provinciis descriptio; e) Pauli Aemilii Giovannini „Relazione di Polonia“ 1565; f) Antonii Mariae Gratiani Informatio de rebus Poloniae ad Henricum regem, 1574; g) Informatio de rebus oeconomicis Poloniae 1583; h) Horatii Spanocchii „Relazione delle cose di Polonia intorno alla religione“ 1586.*

Nie mógł być jeszcze oddany do użytku tom XV *Monumenta medii aevi*, mający zawierać Rachunki dworu królowej Jadwigi i króla Władysława Jagiełły wyd. czł. cz. prof. Dr. F. Piekosińskiego, gdyż indeks, który stanowi niezmiernie ważną część wydawnictwa, wymaga długiej i mozolnej pracy i dlatego nie mógł być jeszcze wykończony. Druk drugiej części Bibliografii do historyi polskiej opracowanej przez prof. Dr. L. Finkla i Dr. H. Sawczyńskiego, wydawnictwa obszernego a mozolnego, znacznie już postąpił; druk Roczników Stanisława Temberskiego (*Scriptores*, Tom XVI), z powodu innych

zajęć wydawcy i potrzeby redakcyi tekstu, doznał chwilowej zwłoki. Inne prace, już do druku zupełnie gotowe, jak mianowicie: Taksy wojewodzińskie krakowskie z lat 1589—1799 opr. przez Dr. St. Krzyżanowskiego, Spis żydów województwa krakowskiego z r. 1765 opr. przez Dr. A. Czuczyńskiego, Spis urzędników polskich z XV w. zebrany przez Dr. K. Fedorowicza, z powodu braku funduszów nie mogły być dotąd oddane do druku. Do wydania w przyszłości gromadzą się nieustannie pod kierunkiem czł. cz. Prof. Dr. Ulanowskiego „Lauda Sejmikowe“, tudzież Akta króla Aleksandra, któremi się zajmuje p. Ferdynand Bostel.

Z większych prac historycznych wyszła książka Dra Wiktora Czermaka p. t. „Plany wojny tureckiej za Władysława IV.“ (31-szy tom Rozpraw wydz. hist.-filoz.), z której autor czytał poprzednio 3 ustępy na posiedzeniach wydziału. Znacznie też postąpił druk obszernego dzieła czł. kor. prof. dra Oswalda Balzera p. t. „Genealogia Piastów“ i niebawem zostanie ukończony.

Na posiedzeniach Wydziału historyczno-filozoficznego czytano następujące prace lub tymczasowe komunikaty z zakresu polskiej historyi: p. Karola Potkańskiego: „Poszukiwania nad obyczajem postrzyżyn u Słowian i Germanów“, czł. cz. prof. dra Tadeusza Wojciechowskiego: „O Piaście i piaście“, czł. cz. prof. dra Stanisława Smolki: „Kilka przyczynków do krytyki roczników polskich X i XI w.“, dra Stanisława Windakiewicza: „O szkole katedralnej krakowskiej 1150—1411“, czł. cz. prof. dra Bolesława Ulanowskiego: „O fragmencie rękopisu zawierającego zbiór formuł Arnolda z Procan“, czł. kor. prof. dra Anatola Lewickiego: „Pseu-

dowarneńczyk", X. Dra Jana Fijałka: „Pierwsi Jezuici w Polsce".

Komisya prawnicza prowadziła dalej prace w wytkniętym poprzednio kierunku. Pierwszy i trzeci tom Archiwum zostały ukończone i do użytku publicznego oddane; pierwszy obejmuje szereg pomniejszych zabytków a między innemi i dość znaczny zbiór materyałów do ustawodawstwa synodalnego w XVI wieku, drugi zawiera tłomaczenia polskie statutów ziemskich według wszystkich dotychczas znanych kodeksów. Do tego tomu przygotowywa Dr. Bystroń wyczerpujący glosarz, który wydany zostanie osobno. Drugi i czwarty tom Archiwum, jak o tem w poprzednich sprawozdaniach wspomniano, obejmuje krytyczne przedruki rękopisów zawierających teksty łacińskie statutów ziemskich. Tom II dawno już ukończony, IV w bieżącym roku również został zamknięty. Prócz już poprzednio wymienionych zabytków ogłosił w nim wydawca p. Ulanowski. Statuta Wartskie według kodeksów Ptrb. III, B. II, Stron. I. D. IV. B. I. Ptrb. IV. Ptrb. II. VB. Sier. IV. Oss. III. D. III. P. II. D. I oraz Statuta Piotrkowskie z r. 1447 według rękopisów Ptrb. II. B. II. P. II. B. III. Sier. IV. i edycyi Łaskiego, jak niemniej szereg dodatków. Formy te czekają na wspólny wstęp, oraz na wykazy, nad czem wydawca nieustannie pracuje. Praca ta prawdopodobnie w ciągu roku ukończona zostanie, a wówczas II i IV tom Archiwum na widok publiczny się ukażą. Piąty tom Archiwum przeznaczony jest podobnie jak I, na materyały mniejszej objętości,, prócz Statutów legata Gentilisa z r. 1309, które w nim pomieścił prof. Abra-

ham zawierać będzie nader interesujący materyał zebrany przez pp. Balzera i Ulanowskiego.

Tom XI Starodawnych prawa polskiego pomników, przeznaczony na ogłoszenie wyroków sejmowych i nadwornych z w. XVI, został już rozpoczęty, ale wydawnictwo to nasuwa niemałe trudności i postępuje bardzo powoli. Materyały do historyi stosunków prawnych włościan polskich zbiera wydawca p. Ulanowski w dalszym ciągu.

W XII tomie Star. prawa Pol. pomników ogłoszona została księga sądowa wsi Siary, a nadto zgromadzone zostały innego rodzaju zabytki w takiej obfitości, że całkowicie na wypełnienie tego tomu wystarczą. Komisya prawnicza walczyła dotychczas z niedostatecznem uposażeniem i na każdym kroku krępowana była w swych usiłowaniach. Wysoki Sejm krajowy zaradził częściowo tym brakom, uwzględniając petycyą pp. Abrahama, Balzera, Piekosińskiego i Ulanowskiego i przeznaczając przez lat 4 po 1500 złr. na wydawnictwa zabytków historyczno-prawnych. Rozporządzanie tą subwencyą powierzył Wysoki Sejm Komisyi prawniczej. Wobec przychylności okazanej przez reprezentacyą krajową, Komisya tem śmielej zabierze się obecnie do systematycznych na większą skalę obrachowanych wydawnictw, a między innemi rozpocznie prace przygotowawcze, do krytycznego wydania przestarzałego i zupełnie niedostatecznego zbioru „Volumina legum“.

Z dziedziny umiejętności prawnych czytano na posiedzeniach Wydziału historyczno-filozoficznego dwie prace prof. dra F. Kasparka: „O pracach w przedmiocie kodyfikacyi prawa międzynarodowego prywatnego“ oraz

pracę dra Piotra Górskiego: „O nowożytnem prawodawstwie gminnem, zagranicznem w porównaniu z austryackiem prawodawstwem w tym przedmiocie".

Komisya antropologiczna ukończyła właśnie druk tomu XVIII „Zbioru wiadomości", obejmującego blisko 35 arkuszy druku, bo tego wymagało wykończenie rozpoczętych materyałów i przystąpiła niezwłocznie do druku tomu XIX, który się pojawi jako I Seryi nowej pod zmienionym tytułem: „Materyałów antropologicznych i etnograficznych". Stanie się to na mocy uchwały Komisyi z d. 14 lutego b. r. spowodowanej do tego ważnymi argumentami członków Akademii zagranicznych. Tom nowy obejmie przeważnie prace dawno zaległe; tymczasem w roku ubiegłym nadesłano nowe do wszystkich działów, przez Komisyą reprezentowanych. I tak do działu I. Dr. Julian Talko-Hryncewicz nadesłał: „Charakterystykę antropologiczną ludności podolskiej"; artysta-malarz p. Stanisław Cercha: „Poszukiwania archeologiczne w gubernii mińskiej"; Dr. Wład. Olechnowicz: „Charakterystykę antropologiczną Litwinów z okolic m. Olity". Do działu II. nadesłali: p. Seweryn Udziela obrazek p. t. „Cholera w pojęciu ludu ziemi sądeckiej"; prof. Dr L. Malinowski: „O piśmie obrazowem" (z tablicą fotograficzną); p. Bolesław Popowski: „Pieśni obrzędowe ludu ruskiego na Podolu ross."; p. B. Pawłowicz: „Kilka rysów z życia ludu w Zalasowej" (pow. tarnowski); Dr. L. Czarkowski: „O stosunku wzajemnym stanów na Podlasiu"; Dr. Wład. Matlakowski: „Zdobienie i sprzęt ludu podhalskiego"; p. M. Federowski: „Lud białoruski na Rusi Litewskiej" tom III; ś. p. Mieczysław Dowojno-

Sylwestrowicz ze Zmujdzi ofiarował do dyspozycyi Komisyi cały zasób materyału do etnografii Litwinów, z którego nie tak rychło środki pieniężne pozwolą nam korzystać, zwłaszcza, że czeka druku tom II i III. p. M. Federowskiego (całość obliczona na 6 tomów), z czego dopiero kilka arkuszy tomu I wydrukowano.

Oprócz prac otrzymała Komisya od prof. Dra Laskowswiego z Genewy jego wspaniały atlas anatomiczny człowieka, a od p. Bol. Popowskiego cenne dary wykopaliskowe, za co Szanownym Ofiarodawcom na tem miejscu powinne składa dzięki.

W zakresie prac badawczych kontynuowała Komisya poszukiwania etnologiczne w Skalitem na Węgrzech przez delegowanego w tym celu jej Sekretarza prof. R. Zawilińskiego, który podobnie jak w latach poprzednich podczas feryj tam się udał i owoce swej wycieczki przedstawił w osobnem sprawozdaniu, które się ukaże w t. XIX. Oprócz tego, ażeby ożywić a częściowo i odpowiedniejszy nadać kierunek pracom tak Członków swoich jak i innych Komisyi przychylnych osób, postarała się Komisya o wydanie nowej „Instrukcyi do pomiarów antropologicznych“ napisanej przez Dra Wł. Olechnowicza (z Lublina) i o „Program badań etnologicznych“ ułożony przez prof. R. Zawilińskiego, który jest w pewnej mierze projektem do obszerniejszej a nader potrzebnej „Instrukcyi etnograficznej“. Pisma te rozesłane Członkom Komisyi, a udzielane na żądanie wszystkim pracownikom na niwie antropologii lub etnografii, przyczynią się niezawodnie do uproszczenia metody i nadania pracom z tego zakresu bardziej jednolitego charakteru; pożądanyby był bardzo

pewien objaw żywotności w tym kierunku dany z Wielkopolski, skąd ani materyałów antropologicznych ani etnologicznych Komisya dotąd nie otrzymywała.

Komisya fizyograficzna wydała XXIX tom Sprawozdań; z tomu XXX wydrukowano już część zawierającą materyały zebrane przez Sekcye zoologiczną, botaniczną i geologiczną, drukuje się jeszcze część meteorologiczna, rozpoczęto zaś druk tomu XXXI. Z Atlasu geologicznego Galicyi wydano tekst do zeszytu 3go, napisany przez prof. Dra S. Zaręcznego, a zawierający opis geologiczny W. Ks. Krakowskiego. Oddano do druku c. i k. Wojskowemu Zakładowi geograficznemu w Wiedniu siedm map, wykonanych przez prof. F. Bieniasza (Pomorzany, Brzeżany, Buczacz-Czortków, Kopyczyńce, Borszczów, Michnica i Okopy), które tworzyć będą zeszyt 9-ty Atlasu geologicznego. Praca nad mapami przeznaczonemi do Atlasu geologicznego postępuje w Zakładzie geograficznym wojskowym, niestety, powoli, tak że w ciągu ubiegłego roku nie doprowadzono żadnej seryi do wykończenia, pomimo, że jednę z nich oddano Zakładowi do druku jeszcze w końcu roku 1891. Liczba map geologicznych, oddanych wymienionemu Zakładowi do wykonania, wynosi obecnie 29 (7 prof. F. Bieniasza, 7 prof. M. Łomnickiego, 10 prof. Dra W. Szajnochy, 5 Dra W. Teisseyrego). — Zeszyt 10-y Atlasu tworzyć będą mapy Lwowa i okolic na północ i zachód od Lwowa położonych; 3 z tych map, wykonane przez prof. M. Łomnickiego, znajdują się już w rękach Komisyi.

Do sekcyj istniejących już w Komisyi fizyograficznej przybyła, na mocy uchwały Komisyi z dnia 22 lutego b. r., sekcya rolnicza. Celem jej będzie badanie fizyograficzne właściwości kraju, mających znaczenie dla rolnictwa i gospodarstwa w ogóle. Obrawszy przewodniczącym prof. Dra E. Janczewskiego, sekcya rolnicza rozpoczęła czynności swoje od ułożenia szczegółowego planu prac. Nie ulega wątpliwości, że działalność tej sekcyi, rozporządzającej znaczną stosunkowo ilością sił wytrawnych, rozwinie się szybko i pomyślnie.

Sekcya meteorologiczna otrzymała spostrzeżenia meteorologiczne z 39 stacyj, z których jednak przez cały rok czynnemi było tylko 31, t. j. o 2 mniej niż w r. 1893. Ubyła, prawdopodobnie stanowczo, stacya w Ławrowie, w Stryju doznały spostrzeżenia przerwy z powodu przeniesienia obserwatora. Przybyła stacya w Ludwikówce, w pow. doliniańskim, za staraniem prof. Dra Dziwińskiego. Obliczeniem i przysposobieniem do druku przysłanego ze stacyj materyału zajmował się Dr. D. Wierzbicki. Tenże, podobnie jak w latach poprzednich, zestawił zaszłe w r. 1894 w Galicyi gradobicia. Członek Komisyi, dyrektor Wł. Satke, nadesłał Sekcyi dwie prace, z których jedna, o szybkości i kierunku chmur w r. 1894 w Tarnopolu, przeznaczoną została do Rozpraw Wydziału matem.-przyrodniczego, druga zaś, o dziennym przebiegu ciśnienia powietrza w Tarnopolu, do Sprawozdań Komisyi fizyograficznej.

Liczba stacyj wodoskazowych pozostała w r. 1894 niezmieniona; było ich 102, i to 73 rządowych a 39 krajowych, 67 w dorzeczu Wisły, 30 w dorzeczu Dniestru, 5 w dorzeczu Dunaju (na Czeremoszu i Prucie).

W miejsce zniszczonego wodoskazu krajowego na Wiśle pod Czernichowem przybył wodoskaz rządowy pod Pawłowem. Obrobieniem obfitego materyału, zebranego na stacyach wodoskazowych, zajmował się, podobnie jak w latach poprzednich, przewodniczący sekcyi prof. Dr. F. Karliński, używając do pomocy stypendysty p. J. Zajączkowskiego, słuchacza Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Spostrzeżeniami pojawów w świecie roślinnym i zwierzęcym zajmowali się: we wschodniej części kraju p. J. Hawrysiewicz w Ożydowie, w zachodniej zaś p. Zofia Birkenmajerowa w Czernichowie. Zebrany przez nich materyał ogłoszony zostanie po upływie trzechlecia 1894—1896.

Spostrzeżenia magnetyczne, zboczenia i nachylenia w Krakowie wykonał, jak w latach poprzednich, członek Komisyi Dr. D. Wierzbicki, członek zaś Dr. Birkenmajer uzupełnił dawniejsze swoje poszukiwania składowej poziomej natężenia magnetyzmu ziemskiego i nachylenia w Tatrach.

Od prof. Br. Gustawicza otrzymała Komisya pracę z zakresu topografii kraju, przeprowadzoną bez pomocy ze strony Komisyi, p. t. „Pomiary barometryczne w paśmie babiogórskiem i przyległych działach górskich“, która zamieszczoną zostanie w tomie XXXI Sprawozdań.

Z polecenia sekcyi geologicznej, której przewodniczy prof. Dr. F. Kreutz, zarazem przewodniczący Komisyi fiz., czynnymi byli prof. F. Bieniasz i prof. M. Łomnicki. Pierwszemu z nich, który jeszcze w roku 1878 odkrył warstwy formacyi brunatno-jurasowej

w Tatrach, na południowych stokach Giewontu, poleciła sekcya zbadanie tej formacyi w wymienionych górach. Wyniki swoich poszukiwań podał prof. Bieniasz do wiadomości sekcyi na posiedzeniu w dniu 16 stycznia 1895 r., przyczem przedstawił wielkie trudności, na jakie napotyka się w Tatrach w wyszukiwaniu granicy pomiędzy biało i brunatno-jurasową formacyą w Tatrach. Prof. M. Łomnicki zajął się zbadaniem i wykreśleniem mapy geologicznej okolic Jaworowa i Gródka; pracę tę wykonał w przeważnej części, a potrzebne jeszcze uzupełnienia przeprowadzi w ciągu wiosny b. r.

Z polecenia sekcyi botanicznej, zostającej pod przewodnictwem prof. Dra J. Rostafińskiego, badali florę krajową prof. R. Gutwiński i prof. Dr. E. Wołoszczak. Prof. Gutwiski zajmował się w dalszym ciągu poszukiwań, poleconych mu przez sekcyą w r. 1893, badaniem glonów w obszarze położonym w górnej części dorzecza Skawy, t. j. okolicy Makowa aż po granicę węgierską i Żywiec. Zajęty oznaczaniem zbioru z r. 1893, nie zdołał wprawdzie jeszcze opracować materyału zebranego w roku 1894; już jednak przy wstępnych pracach nad nim okazało się, że zawiera on znaczną ilość form nieznanych dotąd z Galicyi a nawet wcale dotąd nieopisanych. Prof. Dr. Wołoszczak, który od dłuższego czasu zajmuje się badaniem flory Karpat, czynnym był w roku ubiegłym w górach położonych pomiędzy wyłomem Popradu i doliną Osławy, przyczem starał się wyznaczyć granicę pomiędzy florą wschodnio i zachodnio karpacką. Granicę tę tworzy, podług jego poszukiwań, przełęcz łupkowska, a dalej Osławica i Wisłok. Jako wynik pracy Dra Wołoszczaka otrzymała

już Komisya rozprawę p. t.: „Z granicy flory zachodnio i wschodnio-karpackiej“ oraz odpowiedni zielnik.

Sekcya zoologiczna, której przewodniczył prof. Dr. A. Wierzejski, a następnie prof. W. Kulczyński, poleciła badania fauny krajowej prof. K. Bobkowi i Drowi J. Nusbaumowi. Prof. Bobek prowadził, dalej krytyczną rewizyą zebranego przez siebie w różnych okolicach materyału dypterologicznego; zajęcia wywołane przeniesieniem w ciągu roku z Przemyśla do Krakowa nie dozwoliły mu jednak dotychczas dojść do wyników, tworzących pewną całość, tak, że z ogłoszeniem ich wstrzymać się jeszcze musi, tem więcej, że obecnie nadarzyła mu się pożądana sposobność do rozszerzenia pracy przez uwzględnienie zbiorów krakowskich. Dr. J. Nusbaum badał dalej faunę robaków, mianowicie dwie ich rodziny: *Lumbricidae* i *Enchytracidae*. Wywiązując się z podjętego zadania złożył p. Nusbaum Komisyi pracę p. t.: „Materyały do historyi naturalnej skąposzczetów (*Oligochaeta*) galicyjskich“, w której, oprócz 21 gatunków znanych już z innych krajów opisał nowe dla nauki podgatunki: *Lumbricus rubellus subsp. tatrensis* i *Allolobophora alpina subsp. tatrensis* i nowe gatunki: *Fridericia bichaeta* i *Fr. oligosetosa*. Z zakresu faunistyki otrzymała Komisya nadto od Dra M. Kowalewskiego w Dublanach pracę p. t.: „Materyały do fauny helmintologicznej pasorzytniczej polskiej, I“, zawierającą wykaz dostrzeżonych przez autora pasorzytnych robaków, tudzież od p. Fr. Schilleo w Rytrze wykaz motyli p. t.: „Fauna lepidopterologiczna doliny Popradu i jego dopływów“. Oby-

dwie te prace polegają na badaniach podjętych bez pomocy ze strony Komisyi fizyograficznej.

Muzeum Komisyi wzbogaciło się w roku ubiegłym nadzwyczajnie skutkiem nabycia zbiorów po ś. p. prof. A. Wadze, złożonych z okazów zoologicznych, botanicznych, mineralogicznych, tudzież cennej biblioteki przyrodniczej. P. Augustyn Wróblewski ofiarował Komisyi bogaty zbiór chrząszczów, przeważnie litewskich, po ś. p. Drze Eustachym Wróblewskim w Wilnie. Przyjmując ten dar, Komisya zobowiązała się przeprowadzić jego rewizyą i wykaz zawartych w nim gatunków ogłosić drukiem. Nadto przybyły do muzeum Komisyi, oprócz zbiorów złożonych przez pracowników, którym Komisya udzieliła zasiłków, dary: Dra Antoniego Bohdanowicza w Paryżu, Dra Buszczyńskiego w Pola, Dra E. Ciastonia tamże, ś. p. H. Lenza, Jarosł. Łomnickiego, inż. Józefa Niedźwiedzkiego, inż. St. Stobieckiego i Dra W. Teisseyrego.

Porządkowaniem zbiorów Komisyi zajmował się jak w latach poprzednich, kustosz p. K. Jelski, przy pomocy stypendystów: pp. Hendrychowskiego, J. Łomnickiego i Simona. Brakowi ścisłych przepisów co do porządkowania i spisywania zbiorów, który z biegiem czasu, przy ciągłym wzroście muzeum, mógłby pociągnąć za sobą niedogodne skutki, zapobiegła Komisya, uchwalając na posiedzeniu dn. 22 lutego b. r. regulamin muzealny, ułożony przez Komitet złożony z pp. K. Jelskiego, W. Kulczyńskiego i S. Stobieckiego, na podstawie projektu wypracowanego przez p. Stobieckiego, o którym napomknięto w zeszłorocznym sprawozdaniu.

Wydział **matematyczno-przyrodniczy** rozbierał na swych posiedzeniach 41 prac, z których postanowiono drukować 34.

Z pomiędzy prac, przyjętych przez Wydział, 6 należy do zakresu **Matematyki** a mianowicie: Ks. Biskupa Baranowskiego: „O numeracyi liczb pierwszych“, p. S. Kępińskiego: „O związkach dwuliniowych między stałemi całek rozwiązań pewnych równań różniczkowych rzędu drugiego“, i cztery prace p. K. Żórawskiego: „O linii wskazującej krzywiznę powierzchni“; „Iteracye i szeregi odwracające“; „O wielkościach zasadniczych ogólnej teoryi powierzchni“; „O całkach niezmiennych ciągłych grup przekształceń“.

Pięć prac należy do zakresu **Fizyki**. Członkowie K. Olszewski i A. Witkowski podali pracę: „O własnościach ciekłego tlenu“; czł. W. Natanson: „O funkcyi odpowiadającej w przewodnictwie cieplnem funkcyi dyssypacyjnej“; „O temperaturze krytycznej wodoru“ oraz „O rozprężeniu adiabatycznem w pobliżu stanu krytycznego“; a p. Silberstein ogłasza: „Twierdzenie hydrokinematyczne“.

Do **Meteorologii** należy praca p. E. Romera: „Geograficzne rozmieszczenie opadów atmosferycznych w krajach karpackich“ i p. Satkego: „Badania nad szybkością i kierunkiem chmur w Tarnopolu“.

Z czterech prac z dziedziny **Chemii** przedstawił czł. E. Bandrowski rzecz: „O świeceniu podczas krystalizacyi“. Trzy inne prace dostarczyli pp. K. Radziewanowski: „Przyczynki do znajomości chlorku glinowego“; S. Tołłoczko: „O utlenianiu mentolu“ i R. Załoziecki: „O terpenach węglowodorowych w nafcie“.

Członek F. Kreutz złożył trzy prace z zakresu **Mineralogii**, jedna ma tytuł: „Amfibol z nad Tigilu w Kamczatce“, druga „Zasada przyrządu własnego pomysłu do oznaczania ciężaru gatunkowego ciał stałych i płynów“; trzecia: „Sól kamienna i fluoryt, ich barwa, fluorescencya i fosforescencya“.

Do **Botaniki** odnoszą się trzy prace. Czł. E. Janczewski złożył rzecz p. t.: „Cladosporium herbarum“; pp. B. Eichler i R. Gutwiński piszą: „De nonnullis speciebus algarum novarum“; a p. J. Szyszyłowicz: „Diagnoses plantarum novarum a col. Jelski in Peruvia lectarum“.

Z zakresu **Zoologii** podał p. M. Kowalewski trzy: „Studya helmintologiczne“; p. M. Siedlecki rozprawę: „O leukocytach jaszczurów i dzieleniu się ich jąder“ a p. W. Szymonowicz pracę: „O budowie zębiny“.

Z działu **Fizyologii** przyjął Wydział dziewięć prac. Jedna jest czł. W. Cybulskiego: „O funkcyi nadnercza“; pan A. Beck pisze sam: „O powstawaniu urobiliny“; a wspólnie z p. W. Gluzińskim pracę p. t.: „Wpływ podwiązania moczowodu na czynność nerki“; pp. S. Czapliński i W. Szymonowicz piszą: „O wchłanianiu tłuszczu w jelicie grubem“; p. W. Gluziński: O wpływie podwiązania tętnic wieńcowych na narząd nerwowo-ruchowy serca“; p. K. Klecki: „O miejscowem działaniu gazów gnilnych na otrzewnę oraz ich działanie ogólne na ustrój“; pp. A. Mars i J. Nowak: „O rozwoju i budowie łożyska ludzkiego“. Ten ostatni autor podał: „Dalsze badania nad budową i rozwojem łożyska ludzkiego“ a p. W. Szymonowicz: „O objawach

po wycięciu nadnerczy u psów i działaniu wyciągów z nadnerczy".

W przeszłorocznem sprawozdaniu wspomnieliśmy o zamierzonem wydawnictwie rezonowanego katalogu dzieł Hoene-Wrońskiego, poprzedzonego życiorysem. Czł. S. Dickstein złożył już rękopis Wydziałowi i druk tej ważnej pracy już się rozpoczął.

Zbiory biblioteczne Akademii pomnożyły się w roku ubiegłym darami pp. S. Adalberga, G. Arnoux, J. Baudouin'a de Courtenay, J. hr. Borkowskiego, hr. Bourdeille de Montrésor, A. Buckiewicza, H. Bukowskiego, A. Černego, J. Chodta, D. Ciampolego, F. Colonna di Stigliano, L. Courojad, L. Finkla, J. Gebauera, E. Heleniusza, H. Heismanna, A. A. Iwanowskiego, A. Jaworowskiego, K. Jeschkego, J. Karáska, P. Kallandra, St. Karwowskiego, A. Kraushara, L. Królikowskiego, F. Lepařa, A. Lewickiego, R. D. Liedera, ks. biskupa E. Likowskiego, J. A. Linniczenki, A. Macfarlone, St. Larysza-Niedzielskiego, C. Onufrowicza, A. Ostaszewskiego, O. Partyckiego, A. Pawińskiego, J. Peano, J. Popowskiego, A. T. Rożdestwieńskiego, M. Straszewskiego, Wł. Spasowicza, J. Tchórznickiego, J. Talko-Hryncewicza, K. Twardowskiego, W. Umińskiego, W. Wukasowicza, J. N. Woldřicha, K. Waliszewskiego, M. Zaborowskiego, R. Zawilińskiego. Z wdzięcznością wymieniając imiona dawców, zaznaczyć musimy szczególnie obfite dary, które biblioteka nasza zawdzięcza p. Hen-

rykowi Bukowskiemu ze Stokholmu i p. Włodzimierzowi Spasowiczowi z Petersburga.

Z stypendyów, oddanych pod opiekę Akademii, a przeznaczonych na dopełnienie studyów za granicą, otrzymali: stypendyum im. Śniadeckich z fundacyi ś. p. S. Gałęzowskiego p. Dr. Piotr Bieńkowski, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, stypendyum fundacyi ś. p. Dr. Z. Pileckiego p. Stanisław Tołłoczko, stypendyum im. Mickiewicza z fundacyi ś. p. Radzimińskiej Dr. Jan Rozwadowski. Oprócz tego w bibliotece Akademii i w zbiorach Komisyi fizyograficznej pracowało dziewięciu stypendystów, którzy pobierali stypendya dla uczniów Uniwersytetu Jagiellońskiego przeznaczone.

Nowe stosunki, oparte na wymianie wydawnictw, zawarły z Akademią w ciągu ubiegłego roku następujące instytucye: Technologisches Gewerbe-Museum w Wiedniu, Uniwersytet w Upsali, Uniwersytet w Dorpacie, Towarzystwa antropologiczne w Rzymie, w Paryżu w Turynie i w Kninie, Nuovo Cimento w Pizie, Towarzystwo geograficzne w Czila (w kraju zabajkalskim) oraz wydawnictwo Kijewskaja Starina w Kijowie.

Bibliografia naszych wydawnictw z ubiegłego roku wykazuje 16 tomów, o 5 mniej niż w roku poprzednim; na pociechę dodać należy, że 25 tomów znajduje się pod prasą. Niższa cyfra ostatniego roku tłomaczy się właśnie wyższemi stosunkowo cyframi paru lat poprzednich i znaczną liczbą tomów niewykończonych. Staraliśmy się w ostatnich latach, ile możności, nie hamować zbytecznie rozwijającego się coraz bardziej ruchu naukowego i wydawniczego, czego nie można było uczynić bez przekraczania różnych pozycyj budżeto-

wych. I w tem jednak — rzecz jasna — zachowanie pewnej miary było koniecznością. Aby nie zwichnąć zupełnie równowagi budżetu, musieliśmy zwolnić tempo naszych wydawnictw, stąd zaś niejedna rozpoczęta publikacya, którąby już dziś mogła znajdować się między wydawnictwami ostatniego roku, doszła zaledwie do połowy lub trzeciej części druku.

Te trudności, o których nieraz wspominaliśmy z tego miejsca, zniewoliły Akademią do większego jeszcze, niż dawniej, ścieśnienia budżetu, celem wyrównania przekroczeń, spowodowanych znaczniejszą obfitością wydawnictw w ostatnich latach.

Wskutek potężnego poparcia, jakiego Akademia znów doznała od Najdostojniejszego Protektora Jego Cesarskiej i Królewskiej Wysokości Arcyksięcia Karola Ludwika, Najjaśniejszy Pan zezwolił najłaskawiej wstawić do preliminarza tegorocznego budżetu państwowego podwyższenie naszej dotacyi rządowej o 4.000 zł. Sejm krajowy uchwalił na cztery lata nadzwyczajną subwencyą na wydawnictwo pomników prawa polskiego w kwocie 1500 zł.; z tem większą wdzięcznością zaznaczamy ten nowy objaw ofiarności Reprezentacyi krajowej na cele naukowe, iż uchwała w tym względzie zapadła wskutek inicyatywy prywatnej. Z powodu różnych formalności prawnych odwlekało się zrealizowanie szczodrego zapisu ś. p. Leona Waltera zmarłego w r. 1892. Obecnie już Akademia, jako uniwersalna spadkobierczyni, weszła w posiadanie tego zapisu, wynoszącego po wypłaceniu wszelkich legatów i należytości 20.000 zł.; od których odsetki obracane będą według woli zapisodawcy na badania historyczne z szczególnem uwzględnieniem historyi

budownictwa w Polsce. Wypłacono również w roku ubiegłym sumę ugodową, należącą się Akademii z masy po ś. p. T. Rychlickim, w kwocie 8.881 zł. 67 kr. W rzędzie ofiarodawców stanął wreszcie ś. p. Konstanty Kmita, zmarły w grudniu 1894 w Warszawie. Z zapisu jego spodziewamy się niebawem otrzymać około 10.000 rs., przeznaczonych na wydawnictwa naukowe. Doszło wreszcie do skutku porozumienie z księżną Maryą z Zamoyskich Lubomirską w sprawie pięknej fundacyi ś. p. Jerzego Romana ks. Lubomirskiego na nagrody i wydawnictwa naukowe, wobec czego mamy zapewnioną na te cele regularną wypłatę rocznej renty w kwocie 1000 zł. Nie możemy podzielić się równie pomyślną wiadomością w przedmiocie drugiej fundacyi tego samego dobroczyńcy na zbiory naukowe; proces trwa dalej, w ostatnich dniach jednak okazały się znów niejakie widoki porozumienia. W rzędzie ofiar na rzecz Akademii godzi się wreszcie wspomnieć z wdzięcznością o cennym zapisie biblioteki ś. p. Aleksandra Skowrońskiego z Częstochowy.

Tyle pomyślnych objawów poparcia i ufności mogliśmy z ubiegłego roku przytoczyć. Cenimy je sobie wysoko, jakkolwiek nie możemy tego zatajać, że środki, którymi Akademia dziś rozporządza, są jeszcze bardzo niedostateczne w stosunku do jej zadań; o tylu przedsięwzięciach rozleglejszych, dla nauki polskiej doniosłych, do których spełnienia byłoby sił podostatkiem, nie możemy dziś nawet myśleć, ponieważ są zanadto kosztowne. W związku z tem wyznaniem, niechaj mi wolno będzie dotknąć tematu, który zwłaszcza w ostatnich czasach poruszano często w naszem gronie, odkąd

ujawniły się bardziej trudności położenia naszej Instytucyi, wobec zwiększającego się coraz bardziej ruchu naukowego.

Według Statutu naszego, połowa dochodu Akademii po opędzeniu potrzeb ogólnych, dostaje się Wydziałowi matematyczno-przyrodniczemu, druga zaś połowa dopiero dzieli się porówno pomiędzy dwa inne Wydziały, filologiczny i historyczno-filozoficzny. Żalono się na to nieraz, jako na wielką niesprawiedliwość, tem dotkliwszą, że cały rozległy zakres rzeczy polskich, należący do zakresu obu Wydziałów humanistycznych, cały więc zakres badań, które w obecnem położeniu narodu mają dla niego tak wyjątkową doniosłość, upośledzony jest pod względem uposażenia, w stosunku do matematyki i nauk przyrodniczych, do tych umiejętności wspaniałych, ale kosmopolitycznych, jak mówią. To grzech pierworodny naszego urządzenia, powtarzają, z którego wynikły wszystkie dalsze trudności, bo Wydział przyrodniczy ma dosyć, mówią, ma aż zanadto, skoro nieraz pozostają oszczędności z jego uposażenia, a w rubrykach budżetowych innych dwóch Wydziałów brnie się albo brnęło się przynajmniej w latach ostatnich w coraz to dalsze przekroczenia. Usunąć tę — jak mówią — niesprawiedliwość, to nietylko jedyne wyjście w obecnem położeniu, ale ze względu na przyszłość, na aspiracye względem rozleglejszego działania, konieczność, jeślibyśmy bowiem mieli kiedykolwiek tak obfite środki, jakich potrzeba, to Wydział matematyczno-przyrodniczy nie zdołałby nigdy wydać tych sum, jakiemiby wówczas rozporządzał.

Przeciw takiemu rozumowaniu niech mi wolno będzie z tego miejsca — najuroczyściej zaprotestować. Sądzę, że mi to wolno, jakkolwiek nie mam do tego żadnego osobnego upoważnienia; ktokolwiek z tego miejsca przemawia, ma prawo a może i obowiązek, stać na gruncie Statutu Akademii, urządzeń, które obmyśliła delegacya dawnego Towarzystwa Naukowego, a które Najjaśniejszy Pan najmiłościwiej zatwierdził.

Nie ma żadnej niesprawiedliwości w tych urządzeniach, bo zakres wiedzy ludzkiej dzieli się z natury rzeczy na dwie odrębne a równie doniosłe dziedziny: nauk humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych. Rozdział równy funduszów Akademii na te dwa wielkie działy umiejętności jest zatem słuszny, istotą nauki uzasadniony. Jeżeli zaś mamy w naszej Akademii mimo to trzy Wydziały, podobnie jak w monachijskiej, a przeto w składzie Akademii mają przewagę nauki humanistyczne, raczej to można nazwać pewną anomalią, uzasadnioną, co prawda zupełnie, wyjątkowem naszem położeniem. W naszych bowiem stosunkach łatwiej się mnożą zastępy filologów i historyków, którym do rozwiązywania umiejętnych zagadnień starczy zasobna biblioteka i ułatwiony przystęp do archiwów, aniżeli przyrodników. Ci bez kosztownych zakładów naukowych, bez pracowni, pochłaniających tysiące i krocie tysięcy, mogą być tylko przeżuwaczami obcych badań, a w naszym kraju, posiadającym dwa uniwersytety i jedną szkołę politechniczną, nie ma w obecnej chwili warunków do tak znacznego rozmnożenia sił naukowych, samodzielnie pracujących w dziedzinie nauk przyrodniczych, iżby ich liczba dorów-

nała zastępowi filologów i historyków tej samej miary zasług naukowych. Stąd dwa Wydziały humanistyczne obok jednego matematyczno-przyrodniczego — to urządzenie, liczące się najzupełniej na dziś z obecnemi urządzeniami, w jakich się nauka polska znajduje.

Prawda, że nasz Wydział matematyczno-przyrodniczy nieraz dotąd zostawiał oszczędności ze swej skromnej rocznej dotacyi. Jest to tylko świadectwem dobrego gospodarstwa, która, w obecnych warunkach, trzymając się prawidła „według stawu grobla“, nie waży się tykać nawet zadań, o jakich teraźniejsze uposażenie nie pozwala marzyć. Jest to położenie rolnika, który niezmierzone obszary bujnej gleby pozostawia nietknięte: nieraz mu z końcem roku pozostanie nieużyta resztka kapitału obrotowego, bo gdyby wyszedł z granic dotychczasowego systemu, naraziłby na ruinę to skromne gospodarstwo, które dotąd prowadzi nie bez pożytku, a rzuciłby tylko w przepaść drobną kwotę, którą rozsądniej zaoszczędzić na inne potrzeby. Co prawda, dwa inne Wydziały w odmiennem są położeniu: one nie tylko nie mogą na końcu roku nic zaoszczędzić, ale walczą z największemi trudnościami od stycznia aż do grudnia, aby bez deficytu rok zamknąć. Stąd nie wynika jednak bynajmniej, żeby uposażenie Wydziału matematyczno-przyrodniczego było dostateczne w stosunku do zadań jedynej polskiej Akademii. Tu, jak i tam, niedostatek środków nie dozwala wyjść z opłakanej bierności. Wydział matematyczno-przyrodniczy może tylko przyjmować nadesłane prace, wymuszając na autorach bardzo dotkliwe nieraz ustępstwa co do ich uposażenia w ryciny i tablice; nie może

zaś ani marzyć o tem, żeby nauką polską w swej dziedzinie kierować, żeby jej nowe drogi wytykać, prowadzić ją ku coraz wyższym, wznioślejszym celom, bo braknie środków na spełnienie najnaglejszych zadań — w dziedzinie fizyografii i antropologii — zadań, które powinny stanowić punkt honoru polskiej nauki.

A jeśli dotąd na Wydziale matematyczno-przyrodniczym nie uwydatniła się tak jaskrawo jak na dwóch innych — boleść z tego sparaliżowania polskiej nauki — nie można się temu dziwić. Nasz uczony jest więcej niźli uczony w jakiemkolwiek społeczeństwie, nietylko fizykiem, chemikiem czy historykiem, jest przedewszystkiem Polakiem. I jasna rzecz, że Polaka więcej boli to zaniedbanie najdonioślejszych zagadnień z naszej przeszłości, w których rozwiązaniu pragnąłby ujrzeć środek na uleczenie ran, toczących organizm narodowy, niźli dolegać może to fizykowi, że są wszelkie warunki, do wytworzenia polskiej szkoły, szkoły umiejętnej w klasycznem tego słowa znaczeniu, któraby imieniu polskiemu tyle przysporzyła zaszczytu dokładnem zbadaniem właściwości materyi w nizkich temperaturach, ale brak środków materyalnych oddala widok tej szkoły w niepewną, mglistą przyszłość. Jej fundament położył niezapomniany Wróblewski tym potężnym popędem, jaki dał przed dziesięciu laty badaniem nad tym przedmiotem; niespożytemi zasługami Karola Olszewskiego dźwignęły się w górę jej ściany; wznoszą się coraz wyżej dzięki jego i Witkowskiego niezmordowanej pracy przy dzielnym współudziale coraz to nowych pracowników. Wszystko z ich strony uczyniono, aby świat oddał hołd należny zdobywcom polskiej szkoły w dziedzinie

fizyki i chemii fizycznej, ale budowa mimo wszelkich wysiłków wolno idzie w górę, do stropu jeszcze daleko — a nauka tymczasem nie zna jeszcze polskiej szkoły i cytuje nieraz zasłużone nazwiska naszych uczonych z epitetem *professeur de Vienne*; sądzą, że uczony tej miary, jeśli działa w Austryi, musi być chyba uczonym na uniwersytecie stołecznym. Wybrałem przykład jaskrawo w oczy bijący, a nie rażący nikogo, bo opiera się o zasługi zmarłego przed kilku laty kolegi; nie trudnoby było namnożyć takich przykładów, gdyby było rzeczą stosowną mówić o działaniu żyjących.

Czytałem niedawno następującą uwagę skreśloną przez jednego z najznakomitszych naszych przyrodników: „Skrzętne poznawanie dziejów narodu, staranne pielęgnowanie mowy polskiej — to nasz obowiązek względem przeszłości; obowiązek — powiedzielibyśmy — narodowego sumienia, od którego uchylić się nam nie wolno, jak dziecku nie wolno rodziców nie kochać i nie czcić i nie płacić im długu wdzięczności". Nie zgodzę się z tem zdaniem, zbyt jednostronnem. Te zadania — to nie jest obowiązek uczucia, pietyzmu, to dziedzina pracy, w której na dziś i na przyszłość zdobywa się broń najdzielniejszą ku utrzymaniu tego wszystkiego, czem stoimy, co nas trzyma i od zagłady strzeże. To wreszcie pierwszy nasz obowiązek względem nauki powszechnej, obowiązek, w którym nas nikt nie zastąpi, z którego zaniedbaniem w tej nauce pozostałaby dotkliwa, niewypełniona szczerba, ze szkodą naszą głównie, ale również i ze szkodą dla nauki powszechnej. Pełnimy go zatem z zapałem i z miłością — ale nie myślmy, żeby

nas to zwalniało od obowiązków, jakie ciężą również na polskiej nauce w dziedzinie nauk przyrodniczych i matematycznych. O ile bowiem mamy prawo stawać w rzędzie narodów, cywilizowanych narodów, w których szeregu wypchnąć pragnęliby nas nieprzyjaciele, o tyle nie wolno nam się uchylać od obowiązków względem powszechnej, kosmopolitycznej nauki, których brzemię, w miarę sił i środków, rozkłada się na wszystkie narody. Nie może nas zabraknąć w tej szlachetnej gonitwie, gdzie nie ma mety, gdzie wszystkie narody jednej i drugiej półkuli współzawodniczą, wykradając przyrodzie coraz to nowe tajemnice, gdzie każda zdobycz nowemu całemu światu opłaca się dobrodziejstwy w uzacnieniu, ulepszeniu zewnętrznych warunków życia; tam każda zdobycz, chociaż czasem zamąca na razie zdrowe pojęcia istotnej wartości życia i jego celu, na wielką metę, wespół z wszystkiemi innemi na tem polu dokonanemi zdobyczami, prowadzi przecież do najwyższego celu wszelkich dociekań rozumu, do rozwiązania zagadki życia, do zrozumienia, czem jest ten świat i czem jest człowiek w świecie.

A tak, dźwigając mężnie według sił i możności cząstkę tego zaszczytnego brzmienia, spełniamy jeden z największych obowiązków względem samych siebie, względem własnego narodu, bo umysłowości naszej groziłoby jednostronne spaczenie, gdybyśmy nie uprawiali w równej mierze obydwóch wielkich zakresów ludzkiej wiedzy i umiejętnych dociekań. To nigdzie nie uchodzi bezkarnie; tu, jak i wszędzie, jednostronność mści się skrzywieniem zasadniczych cech tego „czegoś“ nieuchwytnego, co jednak nazywają słusznie kierunkiem

narodowego umysłu. I nie sądźmy bynajmniej, by ta praca nasza w dziedzinie nauk przyrodniczych nie opłacała się sowicie a doraźnie najżywotniejszym interesom narodu. Choćby pominąć jej wartość bezpośrednią w zastosowaniu nauki, w dziedzinie przemysłu, w celach przysporzenia bogactwa narodowego, którem bronimy naszego bytu, ma ona i mieć może z coraz potężniejszym rozwojem ruchu naukowego nieobliczoną doniosłość w tem, co na dziś stanowi najdzielniejszy bodziec polskiej nauki, w tej legitymacyi, że narodem jesteśmy i być nie przestajemy, nie mając bytu politycznego.

Jeden z najmędrszych Polaków naszego wieku, kardynał Czacki, bogaty doświadczeniem, wygłaszał często tę złotą prawdziwie regułę w naszem położeniu: Jeśli chcesz cudzoziemca Polską zainteresować, nie zaczynaj mówić o Polsce, bo taki już dziś stan rzeczy, że cię albo słuchać nie będzie, albo wysłucha z roztargnieniem i za godzinę zapomni, coś mu powiedział; ale mów mu o tem, co go zajmuje, mów o Indyach, o Irlandyi, o kwestyi chińskiej w Stanach Zjednoczonych, o czem zechcesz, a wplątaj tylko zręcznie, niby dla ilustracyi, od niechcenia, jedną, drugą i dziesiątą wzmiankę o Polsce: wtedy cię cudzoziemiec wysłucha, zajmie się żywo przedmiotem i zacznie sam wypytywać o Polskę". Takie jest właśnie położenie polskiej nauki. Dopóki mówić będzie światu tylko o Polsce, o jej przeszłości, o jej literaturze i sztuce, wysłuchają jej specyaliści nieliczni i zgarną jej zdobycze do swego inwentarza wiedzy; świat cały słuchać jej nie będzie i nie zechce wiedzieć o jej istnieniu. Ale niech mu nauka polska mówi

o chemii, o fizyce, o astronomii, niech mu odkrywa coraz nowe tajniki wiedzy, a niech mówi po polsku, to niczem dziś narodowi nie zdobędzie tyle szacunku, to zmusi świat do poszanowania języka, którym dziś gardzi i który na zagładę przeznacza, a z czasem zniewoli go do liczenia się z tym językiem, jeśli się bez niego obejść nie zdoła.

O tem jednak nie marzyć, dopóki Wydział matematyczno-przyrodniczy będzie miał z dwiema swemi komisyami dzisiejszą kilkunastotysięczną dotacyą. Niedawno próbowano wykazać, co Akademia mogłaby czynić w zakresie badań nad rzeczami polskiemi, gdyby posiadała — o wiele obfitsze środki. Obliczono, że znaczne ich powiększenie starczyłoby na powolne spełnianie najżywotniejszych zadań, według systematycznego programu, na dłuższą metę; chcąc ją skrócić, trzebaby na te cele obracać r o c z n i e sumy, jakiemi Akademia z pewnością nigdy nie będzie rozporządzać. Ale w każdym razie, posługując się w wyobraźni olbrzymiemi cyframi o wielkiej ilości zer, możnaby sobie wystawić, że w ciągu pewnego czasu ten rozległy przedmiot dałby się w zupełności wyczerpać: w dziedzinie nauk matematycznych i przyrodniczych nie podobna sobie wyobrazić czegoś podobnego, bo tajemnice ilości i tajniki przyrody są niezgłębione. Gdyby Wydział matematyczno-przyrodniczy miał dwa razy tyle, co dzisiaj, zdołałby już dziś może wyjść z dotychczasowej bierności, mógłby, jak to czynią obce Akademie, wyznaczać temata pożądanych prac naukowych i doprowadzać je do skutku uchwaleniem niezbędnych subwencyj. Jeśli bowiem system subwencyj może wiele sprawić w dziedzinie

nauk humanistycznych, ułatwiając uczonym odbywanie podróży naukowych i oddawanie się swobodne zamierzonym pracom, to w naukach przyrodniczych, gdzie każde doświadczenie pochłania tyle kosztów, wymaga tylu prób, konstrukcyi nowych aparatów, pożera tyle drogiego materyału — tam bez subwencyj i to znacznych, nie postąpi się kroku naprzód. Z wzrostem funduszów mnożyłyby się subwencye i rozszerzałby się widnokrąg badań, a wyznaczanoby przedewszystkiem temata, których opracowanie stanowić winno punkt honoru polskiej nauki, ponieważ jej już nauka powszechna niejedno w tych przedmiotach zawdzięcza: w każdej dziedzinie tworzyłaby się polska szkoła, składająca na ołtarzu wiedzy coraz to nowe ofiary polskiego umysłu, piętnem polskiego ducha opatrzone. A gdyby roczny dochód wzrastał jeszcze i jeszcze wyżej, zwolna możnaby się zwracać ku temu, bez czego z biegiem czasu praca w dziedzinie nauk przyrodniczych nie będzie mogła się obchodzić, ku zakładaniu w skromniejszym rozmiarze takich instytutów, jak wspaniałe laboratorya najznamienitszej angielskiej Akademii, *Royal Institution* w Londynie. Bo z tem się liczyć musimy: dziś jeszcze zakłady uniwersyteckie są głównymi przybytkami samodzielnych badań, są ważnemi kółkami w tej wielkiej machinie, pracującej nad postępem umiejętności. Ale coraz bardziej ruch naukowy w świecie zdąża do tego, żeby te zakłady pozostały tem, czem być istotnie powinny, instytucyami dydaktycznemi, które mogą w przyszłości zachować co najwięcej cechę środków pomocniczych w wielkiej sprawie postępu i rozwoju nauki. Coraz bardziej wszystko zmierza do tego, żeby wiedza przyrodnicza skupiała się

wyłącznie w takich zakładach, jak *Institut Pasteur* w Paryżu, jak *Physikalisch - technische - Reichsanstalt* w Charlottenburgu, jak owe laboratorya *Royal Institution* w Londynie. Gdzieindziej miliony budżetu państwowego idą na urządzenie i utrzymanie tych instytutów; u nas, jeśli ich z czasem Akademia nie stworzy, to wobec coraz dalszego postępu w umiejętności, nauka polska nie przestanie być Kopciuszkiem, chwytającym tylko odpadki z wielkiego stołu biesiadnego powszechnej umiejętności. Inaczej byłoby, gdyby z czasem mógł stanąć tu, czy we Lwowie, czy, da Bóg, gdzieindziej, jakiś główny Zakład polski fizyczno-chemiczny, zakład, któryby prowadził zorganizowaną, wspólną, na lata obliczoną i rozłożoną pracę a zarazem całemu przemysłowi w kraju nadawał naukowy kierunek; jakiś „Instytut meteorologiczno-hidrograficzny", główna kwatera zorganizowanej służby meteorologicznej, prowadząca obserwacye i opracowująca prognozę dla rolników; gdyby w Tatrach pod szczytami Giewontu sterczała kopuła astrofizycznego obserwatoryum Akademii, gdyby nad jeziorami naszemi i rzekami wznosiły się stacye biologiczne, a z niemi w ciągłym związku byłby znów w mieście jakiemś zbudowany główny Zakład polski do badań bakteryologicznych, z któregoby na świat cały rozchodziły się coraz to nowe odkrycia nieznanych zjawisk, coraz nowe wyjaśnienia tajników życia i nowe środki jego ochrony.

Czy może przyjść kiedy do tego? To nie od nas zależy. My wiemy tylko, że gdyby się te marzenia ziściły, najznakomitsze prace naszych przyrodników, ogłaszane w polskim języku, przestałyby być głosem wołającego

na puszczy; polski przyrodnik, piszący w ojczystej mowie, nie czyniłby poświęcenia, jakie dziś czyni, łatwo mogąc obliczyć, ilu ludzi jego pracę przeczyta, bo w tych wszystkich zakładach mieściłby się legion pracowników, tak samo jak on piszących po polsku a wyłącznie oddanych samodzielnym badaniom i doświadczeniom.

I jedno jeszcze wiemy. Rycerski naród nasz miał Tarnowskich, Chodkiewiczów, Kościuszków — nie miał Cezara ani Napoleona. Ale miał tego, kto był Cezarem, Napoleonem nauki, miał Kopernika. I wyobraźmy sobie tylko ten legion przyrodników pod komendą doświadczonych wodzów, czczących tradycyą Kopernika, a pojmiemy, że mógłby on zdziałać dla naszej sprawy więcej, niż owe dawne legiony, które na obcej ziemi broniły honoru polskiego imienia. I ta pieśń stara a wiecznie młoda, nowym tylko natchniona duchem, objęłaby swą melodyą obie półkule, nietylko dla nas samych, dla krzeszenia nadziei, ale dla pokazania światu, że prawdą jest i będzie prawdą, to co brzmi i brzmieć nie przestanie w starej zwrotce dawnych legionów.

DODATEK DO SPRAWOZDANIA.

1. Wydawnictwa Akademii Umiejętności

od 1 maja 1894 do 30 kwietnia 1895.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II, tom VIII. Ogólnego zbioru tom dwudziesty trzeci, lex. 8°, str. 426.

Treść: K. J. Heck: Życie i dzieła Bartłomieja i Szymona Zimorowiczów (Ozimków) na tle stosunków ówczesnego Lwowa (str. 1—187). Fr. Krček: Modlitewnik Nawojki. Studyum językowe. (str. 188—267). Al. Brückner: Średniowieczna poezya łacińska w Polsce. Część III. (str. 268—319). J. Chrzanowski: Facecye Mikołaja Reja. (str. 320—376). L. Sternbach: Dilucidationes Aesopiae (str. 377—426).

Biblioteka pisarzów polskich tom XXIX—XXX, w 8-ce małej.

29. Historye Rzymskie (Gesta Romanorum) 1553. Wydał J. Bystroń (str. IX i 222).
30. Mikołaja Reja z Nagłowic Zwierzyniec 1562. Wydał W. Bruchnalski, (str. XVII i 347).

Archiwum Komisyi do dziejów literatury i oświaty w Polsce, tom VIII, lex. 8°, str. 340, z 2 tablicami litografowanemi.

Treść: St. Windakiewicz: Akta Rzeczypospolitej Babińskiej według oryginalnego rękopisu (str. 1—160). K. J. Heck: Materyały do biografii Józefa Bartłomieja Zimorowicza (Ozimka). Część I. (str. 161 — 237). Tenże: Materyały do biografii Szymona Zimorowicza (Ozimka) (str. 238—240). J. Czubek: Wacław z Potoka Potocki. Nowe szczegóły do żywota poety (str. 241—304). B. Wojciechowski: Fragment z dziejów szkół kaliskich z rękopisu współczesnego (str. 305—340).

* Karol Estreicher. Bibliografia polska, tomu XIV zeszyty 1, 2 i 3-ci [1]) (str. 1—384).

Acta rectoralia almae Universitatis Studii Cracoviensis inde ab anno MCCCCLXIX ed. Vladislaus Wisłocki. Tomi 1 fasciculus III, w 8-ce, str. 433—656.

Corpus antiquissimorum poetarum Poloniae latinorum. Volumen IV. Continet: Nicolai Hussoviani Carmina, ed. Iohannes Pelczar w 8-ce, str. 117.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny, Serya II, Tom VI. ogólnego zbioru trzydziesty pierwszy, lex. 8°, str. 403.

Treść: W. Czermak: Plany wojny tureckiej Władysława IV.

Scriptores rerum polonicarum, tomus XV. Continet: Analecta Romana quae historiam Poloniae saec. XVI. illustrant ex archivis et bibliothecis excerpta, ed. Iosephus Korzeniowski, w 8-ce. str. 357.

---

[1]) Wydawnictwa oznaczone gwiazdkami, wydane zostały kosztem Akademii Umiejętności, lecz stanowią własność autorów.

Treść: Catalogus actorum et documentorum res gestas Poloniae illustrantium, quae ex codicibus manu scriptis in tabulariis et bibliotheciis italicis servatis Expeditionis Romanae cura 1886—1888 deprompta sunt. (pag. I—LXIV). — Excerpta ex libris manu scriptis Archivi Consistorialis Romani 1409—1590 Expeditionis Romanae cura collecta. (pag. 1—151). — Bernardi Vapovii de bello a Sigismundo I Rege Poloniae contra Moscos gesto anno 1508. (pag. 153—163). — Polonici Regni cum adiunctis provinciis descriptio. (pag. 164—174). — Pauli Aemilii Giovannini »Relazione di Polonia« 1565. (pag. 175—205). — Antonii Mariae Gratiani Informatio de rebus Poloniae ad Henricum Regem 1574. (pag. 206—214). — Informatio de rebus oeconomicis Poloniae 1583. (pag. 215—226). — Horatii Spannocchii »Relazione delle cose di Polonia intorno alla religione« 1586. (pag. 227—357).

Archiwum Komisyi historycznej, tom VII, lex. 8°, str. 478.

Treść: Bellum Polono-Moschicum ad Czudnow a. d. 1660 expeditum, wydał W. Czermak (str. 1—50). Ustawy cen dla miasta Starej Warszawy od r. 1606 do r. 1627, wydał A. Chmiel (str. 51—268). Spis ludności dyecezyi krakowskiej z r. 1787, wydał J. Kleczyński (str. 269—478).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy. Serya II, Tom VII. Ogólnego zbioru tom dwudziesty siódmy. Z siedmioma tablicami i 25-ma rycinami w tekscie, lex. 8°, str. 399.

Treść: M. Raciborski: Elajoplasty liliowatych (z jedną tablicą) (str. 1—22). A. Beck: O zmianach ciśnienia krwi w żyłach (z dwudziestoma rycinami w tekscie) (str. 23—62). K. Klecki: Badania doświadczalne nad sprawą

wydzielania w jelicie cienkiem (str. 63—117). W. Gosiewski: O przekształceniu najprawdopodobniejszem ciała materyalnego (str. 118 — 130). A. J. Stodółkiewicz: Kilka uwag o czynniku całkującym równań różniczkowych (str. 131—138). I. Szyszyłowicz: Pugillus plantarum novarum Americea centralis et meridionalis (str. 139—142). E. Janczewski: Cladosporium herbarum i jego najpospolitsze na zbożu towarzysze, (str. 143—187). S. Niementowski: Syntezy związków chinazolinowych (str. 188—202). E. Janczewski: Zawilec. Anemone L. Studyum morfologiczne. Część III. z jedną tablicą (str. 203—222). K. Radziewanowski: Przyczynki do znajomości działania chlorku glinowego (str. 223—233). K. Klecki: O miejscowem działaniu gazów gnilnych na otrzewnę, oraz o ich działaniu ogólnem na ustrój, (str. 234—272). W. Natanson: O energii kinetycznej ruchu ciepła i o funkcyi dysypacyjnej odpowiedniej, (str. 273—288). W. Satke: Badania nad szybkością i kierunkiem chmur w Tarnopolu (str. 289—314). S. Czapliński i W. Szymonowicz: O wchłanianiu tłuszczu w jelicie grubem (z jedną tablicą) (str. 315—327). A. Beck: O powstawaniu urobiliny (str. 328—373). W. Natanson: O temperaturze krytycznej wodoru (str. 374—383). S. Kępiński: O związkach dwuliniowych między stałemi całek rozwiązań pewnych równań różniczkowych rzędu 2-go (z 3-ma rycinami w tekście) str. 384—399).

Pamiętnik Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy, tomu XVIII-go zeszyt trzeci, w 4-ce, str. 143—243, z 22 tablicami.

Treść: M. Raciborski: Flora kopalna glinek ogniotrwałych krakowskich. Część I.

Sprawozdanie Komisyi fizyograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1893, oraz Materyały do fizyografii krajowej. Tom dwudziesty

dziewiąty, w 8-ce, str. XL, 267 i 215, z dwiema tablicami, z 1 ryciną i 2-ma figurami w tekscie.

Treść: *A*) Sprawozdania z czynności, funduszów i zbiorów Komisyi (str. I—XL). *B*) Materyały do fizyografii krajowej. Część I. Materyały zebrane przez Sekcyę meteorologiczną: Fr. Karliński: Wypadki spostrzeżeń meteorologicznych dokonanych w Galicyi w r. 1893, zestawione w c. k. Obserwatoryum astronomicznem krakowskiem (str. 3 — 199). D. Wierzbicki: Grady w Galicyi w r. 1893 (str. 200—205). Fr. Karliński: Wykaz stanu wody na rzekach galicyjskich w r. 1893 (str. 206—245). Spostrzeżenia fito-fenologiczne w latach 1891, 1892 i 1893 (str. 246—260). Spostrzeżenia pojawów na świecie zwierzęcym w latach 1891, 1892 i 1893 (str. 261—266). D. Wierzbicki: Wypadki spostrzeżeń magnetycznych zrobionych w Krakowie w r. 1893 (str. 266—267). Część II. Materyały zebrane przez Sekcye botaniczną, zoologiczną i geologiczną: J. Śnieżek: O krajowych gatunkach trzmieli (str. 1—22). R. Gutwiński: Glony stawów na Zbruczu (str. 23—38). E. Wołoszczak: O roślinności Karpat między górnym biegiem Sanu i Osławą (str. 39—69). J. Zubrzycki: Flora Pienin; rośliny naczyniowe (str. 70—95). Br. Gustawicz: Dodatek do flory pienińskiej (str. 96—107). Tenże: Jerzego Wahlenberga pomiary barometryczne w Tatrach i przyległych działach górskich i dolinach r. 1813. dokonane, ponownie obliczył (str. 108—141). K. Bobek: Przyczynek do fauny muchówek okolicy Przemyśla (str. 142—167). W. Teisseyre: Ogólne stosunki kształtowe i genetyczne wyżyny wschodnio-galicyjskiej (str. 168—187, z ryciną). Tenże: Paleomorfologia Podola (str. 188—191). K. Miczyński: O pochodzeniu i składzie chemicznym gleby w dolinie sądeckiej (str. 192—215, z 2 tablicami i 2 figurami w tekscie).

Atlas geologiczny Galicyi, zeszyt 3. W. X. Krakowskie. Opracował St. Zaręczny.

4 mapy w wielkiem folio podłużnem i tekst w 8-ce, str. 290, z 7 tablicami litografowanemi.

Zbiór wiadomości do Antropologii krajowej, t. XVIII, w 8-ce, str. IX, 72 i 474, z jedną tablicą i 21 figurami w tekscie.

Treść: I. Dział archeologiczno-antropologiczny. G. Ossowski: Sprawozdanie czwarte z wycieczki paleo-etnologicznej po Galicyi (w r. 1892) (z jedną tablicą i 21 figurami w tekscie) (str. 1—28). Dr. Wład. Olechnowicz: Charakterystyka antropologiczna szlachty drobnej gminy Grabowo, w powiecie szczucińskim, gubernii łomżyńskiej (str. 29—46). Dr. Wład. Olechnowicz: Charakterystyka antropologiczna Litwinów z okolic m. Olity (str. 47—72).

II. Dział etnologiczny. Józef Rostafiński: Zielnik czarodziejski to jest zbiór przesądów o roślinach (str. 1—191). Adolf Černy: Pieśni białoruskie z powiatu Dziśnieńskiego gubernii Wileńskiej (str. 192—254). Prof. Dr. J. Baudouin de Courtenay: Dodatek do pieśni białorusko-polskich z powiatu Sokólskiego gubernii Grodzieńskiej (str. 225—231). Stefania Ulanowska: Łotysze Inflant polskich a w szczególności gminy Wielońskiej, powiatu Rzeżyckiego. Obraz etnograficzny Cz. III. (str. 232—474).

Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok $189^3/_4$ w 8-ce mniejszej, str. 191 i 7 tablic.

Sprawozdania z posiedzeń. Rok 1894, w 8-ce, str. VII, 75, 31 i 48.

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie, Comptes-rendus de séances de l'année 1894, w 8-ce, str. 300.

Anzeiger der Akademie der Wissenschaften in Krakau, Jahrgang 1894, w 8-ce, str. 300.

Nadto z kilku tomów Rozpraw, znajdujących się pod prasą, wyszły następujące odbitki:

Józef Tretiak: Ignacy Krasicki, jako prezydent trybunału (z Rozpraw Wydziału filologicznego, tom XXIV, str. 1—37).

Aleksander Brückner: Kazania średniowieczne (tamże, str. 38—97).

Lucyan Malinowski: O języku komedyj Franciszka Bohomolca (tamże, str. 98—127).

Franciszek Kasparek: Z dziedziny prawa międzynarodowego prywatnego. Konferencya w Hadze z września 1893 r. (z Rozpraw Wydziału historyczno-filozoficznego, t. XXXII. str. 1—70).

Tenże: Druga konferencya w Hadze celem kodyfikacyi prawa międzynarodowego prywatnego od 25 czerwca do 13 lipca 1894 r. (tamże, str. 71—90).

Alojzy Winiarz: O zwodzie zwyczajów prawnych mazowieckich układu Wawrzyńca z Prażmowa (tamże, str. 91—169).

Józef Nusbaum: Przyczynek do kwestyi powstawania śródbłonków i ciałek krwi w zarodkach kręgowców. Z trzema tablicami (z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, tom XXVIII, str. 93—148).

Ernest Bandrowski: O utlenieniu parafenilenodwuaminu (tamże, str. 149—161).

B. Eichler et R. Gutwiński: De nonnullis speciebus algarum novarum. Z dwiema tablicami (tamże, str. 162—178).

Roman Załoziecki: O terpenowych węglowodorach w nafcie (tamże, str. 179—191).

Ks. biskup A. Baranowski: O wzorach służących do obliczenia liczby liczb pierwszych nie przekraczających danej granicy (tamże, str. 192—219).

Julian Niedźwiedzki: Przyczynek do geologii pobrzeża karpackiego w Galicyi zachodniej (z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, tom XXIX, str. 158—170).

Władysław Natanson: O znaczeniu kinetycznem funkcyi dysypacyjnej (tamże, str. 171—180).

Józef Grzybowski: Mikrofauna karpackiego piaskowca z pod Dukli (tamże, str. 181—214).

Ignatius Szyszyłowicz: Diagnoses plantarum novarum a cl. d. Const. Jelski in Peruvia lectarum (tamże, str. 215—239).

Kazimierz Żorawski: Iteracye i szeregi odwracające (tamże, str. 240—249).

Tenże: O linii wskazującej krzywiznę powierzchni (tamże, str. 250—265).

Eugeniusz Romer: Geograficzne rozmieszczenie opadów atmosferycznych w krajach karpackich. Z mapą izohyetów rocznych (tamże, str. 266—282).

Stanisław Tołłoczko: O utlenianiu mentenu i o chemicznej budowie tego węglowodoru (tamże, str. 283—307).

A. Beck i W. A. Gluziński: Wpływ podwiązania moczowodu na czynność nerki. Przyczynek do teoryi wydzielania moczu (tamże, str. 308—329).

W. A. Gluziński: O wpływie podwiązania tętnic wieńcowych (art. coron. cordis sinistra) na narząd nerwowo-ruchowy serca (tamże, str. 330—348).

Mieczysław Kowalewski: Studya helmintologiczne. I. Z jedną tablicą (tamże, str. 349—367).

IV.
Nagrody i konkursa.

Akademia przyznała następujące nagrody:

1. Nagrodę im. śp. Probusa Barczewskiego za pracę historyczną w kwocie 1125 zł. w. a. panu Władysławowi Mickiewiczowi w Paryżu za jego dzieło 4 tomowe: *Żywot Adama Mickiewicza.*

2. Dwie nagrody im. ś. p. Probusa Barczewskiego za dzieła malarskie po 1125 zł. a. w. panu Henrykowi Siemiradzkiemu w Rzymie za kurtynę do teatru krakowskiego i p. Józefowi Brandtowi w Monachium za *Modlitwę Ormian*, obraz wystawiony na Wystawie krajowej we Lwowie.

3. Nagrodę im. S. B. Lindego autorowi pracy nadesłanej pod godłem *Haec autem verba vetera* p. n. *Słownik łacińsko-polski Bartłomieja z Bydgoszczy.*

Po otwarciu koperty okazało się, że autorem tej pracy jest Dr. Bolesław Erzepki w Poznaniu[1]).

[1]) Konkursa im. J. U. Niemcewicza, im. J. Majera, im. ś. p. ks. biskupa Krasińskiego i im. ś. p. jenerała O. Augustynowicza, ogłoszone w poprzednich latach z terminem 31 grudnia 1894, spełzły na niczem.

Niniejszem ogłasza się następujące nowe konkursa:

1. Konkurs im. J. U. Niemcewicza (przejęty po Towarzystwie historyczno-literackiem w Paryżu): „Dziejopisarstwo polskie XVI i XVII w. ze szczególnem uwzględnieniem stosunku historyków do współczesnych aktów i pism ulotnych“. Termin 31 grudnia 1898 roku. Nagroda 5.000 franków, może być rozdzielona na dwie: po 3.500 i 1.500 franków.

2. Konkurs im. X. Jakubowskiego: Do wyboru: „*Ustawodawstwo synodalne polskie do czasów Jana Łaskiego*“, lub też: „*Ustawodawstwo synodalne polskie od czasów Jana Łaskiego*“. Termin 31 grudnia 1897 roku. Nagroda 750 zł., może być rozdzielona na dwie: po 500 i 250 zł.

3. Konkurs im. S. Lindego. Do konkursu tego dopuszcza się prace z zakresu języka polskiego, a mianowicie: Prace leksykograficzne z zakresu gramatyki, historyi języka i dyalektologii polskiej, oraz rozprawy odnoszące się do związku języka polskiego z innymi słowiańskimi. Prace te mogą być według aktu fundacyi drukowane lub też w rękopisie nadesłane do Akademii; powinny odznaczać się metodą ściśle naukową i każda ma stanowić zaokrągloną i skończoną całość. Termin konkursu ustanawia się do 31 grudnia 1897 r. Nagroda 675 rs. w kuponach od listów zastawnych Towarzystwa kredytowego miasta Warszawy. Autor nagrodzonej pracy obowiązany jest ogłosić ją w ciągu roku po przyznaniu nagrody i dostarczyć Akademii 50 egzemplarzy, w których na karcie tytułowej ma się znajdować napis: „Praca uwieńczona nagrodą Akademii

Umiejętności na konkursie im. S. B. Lindego". Gdyby autor w przeciągu roku nie uczynił zadość temu obowiązkowi, Akademia wyda sama uwieńczoną pracę, autor traci jednak w takim razie prawo własności na rzecz Akademii.

4. Konkurs z fundacyi ś. p. X. biskupa A. S. Krasińskiego. Nagroda 1200 zł. Do konkursu dopuszcza się wszelkie prace naukowe, drukowane, lub niewydane jeszcze, które przysłane będą w tym celu do Akademii po dzień 31 grudnia 1896 r. Pomiędzy pracami równej wartości, pierwszeństwo mają, według woli fundatora, pisma treści religijno moralnej.

5. Konkurs z fundacyi miasta Krakowa imienia Mikołaja Kopernika (z dnia 18 lutego 1873 r.): „Przedstawić teoryą fizycznego stanu kuli ziemskiej i udoskonalić ją pod jakimkolwiek ważniejszym względem". Termin dnia 31 grudnia 1898 roku. Nagroda 1500 zł., może być rozdzielona na dwie po 1000 i 500 zł. Gdyby w ciągu roku od przyznania nagrody, autor nie ogłosił rzeczonej pracy drukiem, natenczas uczyni to Akademia. Autor wszakże traci wówczas prawo własności na rzecz Akademii. Wydawca (autor lub Akademia) obowiązany jest złożyć cztery egzemplarze drukowanej pracy gminie m. Krakowa.

6. Konkurs z zapisu ś. p. jenerała Oktawiusza Augustynowicza (wznowiony z podwyższeniem nagród):

„*Dzieje zniesienia zależności poddańczej i uwłaszczenia włościan w krajach, które niegdyś w skład byłej Rzeczypospolitej polskiej wchodziły, poprzedzone historycznym poglądem na wytworzenie się klasy włościańskiej*

w dawnej Polsce, jej rozwój i stopniowy upadek, z uwzględnieniem wszelkich objawów tak w literaturze naszej jak i w samem społeczeństwie".

Temat powyższy rozdziela się na następujących pięć części:

1. Dzieje ludności włościańskiej w dawnej Polsce Piastowskiej, mianowicie w Wielkopolsce, Małopolsce, na Mazowszu, Kujawach i na Śląsku;

2. Dzieje ludności włościańskiej na Rusi i Litwie;

3. Dzieje zniesienia zależności poddańczej w krajach byłej Rzeczypospolitej, przyłączonych do Cesarstwa rosyjskiego, z uwzględnieniem także Inflant i Kurlandyi;

4. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach przyłączonych do Królestwa polskiego, mianowicie w Prusiech królewskich i W. Ks. Poznańskiem; wreszcie

5. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach przyłączonych do Cesarstwa austryackiego.

W części czwartej i piątej należy uwzględnić także Śląsk jako integralną część Polski Piastowskiej.

W części pierwszej i drugiej, obejmującej historyą ludności wieśniaczej w dawnej Polsce, winny być dokładnie wyjaśnione fakta, z których wywiązała się zależność poddańcza, oraz stosunek wieśniaka do gruntu, przezeń posiadanego, jaki istniał pierwiastkowo. Literaturę, odnoszącą się do kwestyi rozwiązania i uregulowania stosunków włościańskich, należy uwzględnić w trzech ostatnich częściach.

Temat powyższy może być opracowany bądź w całości, bądź też każda część osobno. Jednolite opracowania, bądź całego tematu, bądź też pierwszych dwóch lub trzech ostatnich części razem, przedewszystkiem

zaś pierwszych dwóch razem, będą mieć pierwszeństwo do nagrody przed równie dobremi opracowaniami osobnemi pojedynczych części.

Za najlepsze opracowania uznane będą tylko takie, które nie tylko celować będą między innemi pracami nadesłanemi, ale nadto będą odpowiadały dzisiejszym wymaganiom nauki.

Nagrody ustanawia się, jak następuje:

a) za część 1 i 2-gą po zł. 1300, może być rozdzielona na dwie, po 850 zł. i 450 zł.

b) za część 3-cią zł. 2000, może być rozdzielona na dwie, po 1200 zł. i 800 zł.

c) za część 4-tą zł. 1600, może być rozdzielona na dwie, po 1000 zł. i 600 zł.

d) za część 5-tą zł. 1800, może być rozdzielona na dwie, po 1100 zł. i 700 zł.

Nagrodzone opracowania winny być ogłoszone drukiem. Na ten cel przeznacza się fundusz 1500 zł. w. a.; gdyby ten fundusz nie wystarczył na pokrycie kosztów druku, autorowie winni pokryć nadwyżkę ze swego, w stosunku do objętości swoich prac.

Opracowania należy nadsyłać do Akademii Umiejętności najdalej do końca grudnia 1897.

Zarazem przypomina się konkursa, poprzednio ogłoszone, których termin jeszcze nie upłynął:

1) Konkurs imienia Józefa Majera na temat *„Klimatologia ziem polskich“*. Nagroda 1000 zł. Termin nadesłania prac do 31 grudnia 1896 r.

2) Konkurs z fundacyi Władysława Kretkowskiego na temat: *„Znaleźć wszystkie grupy czyli układy podstawień sprzężonych z liczby* 1 *przedmiotów*

lub przynajmniej znany ich dotąd szereg przedłużyć“. Termin do końca r. 1895. Nagroda 500 zł. z odsetkami od 15 maja 1886 r. Autor pracy nagrodzonej będzie obowiązany ogłosić ją drukiem w ciągu roku.

Na wszystkie powyższe konkursa nadsyłać należy prace konkursowe do Akademii Umiejętności w Krakowie, bezimiennie, pod godłem przez autora wybranem, z dołączeniem koperty opieczętowanej, mieszczącej wewnątrz nazwisko autora, a tem samem godłem zaopatrzonej.

Według §. 18 Regulaminu Akademii, wypłata wszelkich nagród konkursowych następuje dopiero po ogłoszeniu pracy uwieńczonej nagrodą.

DODATEK.

Sprawozdanie
w przedmiocie nagród im. Barczewskiego.

Za pracę historyczną.

Rozpatrując się w dość długim szeregu większych prac historycznych, które ukazały się w roku ubiegłym, Komitet, wyznaczony dla przedstawienia Akademii wniosków co do przyznania nagrody im. Barczewskiego za pracę historyczną wyróżnił z pośród wszystkich trzy dzieła, które się odznaczają przed innemi niepospolitem znaczeniem i wielką doniosłością, a mianowicie dwie książki prof. Pawińskiego: „Sejmiki Ziemskie“ i 5ty tom poświęcony Mazowszu w opisie „Polski w wieku XVI pod względem geograficzno-statystycznym“, oraz p. Władysława Mickiewicza 4ty i zarazem ostatni tom „Żywota Adama Mickiewicza“.

Zdaniem Komitetu każda z tych trzech książek zasługuje w zupełności na nagrodę im. Barczewskiego; ponieważ jednak Akademia może przyznać tylko jedną nagrodę, przeto Komitet, prócz wewnętrznej wartości prac tych, musiał wziąć na uwagę także okoliczności zewnętrzne, uboczne i poniekąd przypadkowe.

Nad niepospolitą wartością dzieł prof. Pawińskiego nie potrzeba się długo rozwodzić; jest bowiem rzeczą powszechnie znaną, z jak niezwykłym nakładem pracy, erudycyi i talentu ten niestrudzony badacz oddaje się rozległym studyom nad wewnętrznymi stosunkami w dawnej Polsce, i to na takich polach, do których on sam dopiero pierwszy otworzył dostęp przez ogłoszenie nieznanych przedtem źródeł. Zbadaniu i wszechstronnemu wyświeceniu znaczenia i roli sejmików w Polsce w wiekach XVII i XVIII poświęcił prof. Pawiński wielkie swe dzieło: „Rządy Sejmikowe“, wydane przed kilku laty; ogłoszone obecnie „Sejmiki Ziemskie“, poświęcone wyjaśnieniu ich początków i ich tworzenia się od schyłku wieku XIV do pierwszych lat wieku XVI, a mianowicie do r. 1506, są uzupełnieniem badań autora w tym samym zakresie, ale ich jeszcze bynajmniej nie kończą. W dziejach bowiem sejmikowania w Polsce pozostaje jeszcze do wypełnienia luka, czasy najświetniejszego rozwoju życia parlamentarnego w Polsce w wieku XVI od 1506 do 1572. Nie podlega żadnej wątpliwości, że p. Pawiński z tego powodu do studyów nad sejmikami jeszcze powróci i że pracy jego w tym zakresie za ukończoną zupełnie uważać jeszcze nie należy; a z tej to przyczyny czysto zewnętrznej, jako też mając na względzie, że za „Rządy Sejmikowe“ przyznała Akademia przed 7 laty nagrodę Barczewskiego, Komitet mniema, że na teraz, mimo całej wartości wewnętrznej „Sejmików Ziemskich“, może Akademia przy tegorocznem rozdawnictwie tej nagrody dzieło to pominąć, aby módz nagrodą inaczej rozporządzić.

Nie mniej pełnem wartości i zasługi dziełem prof. Pawińskiego jest wielki jego opis: „Polski XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym“, rozpoczęty już przed kilkunastu laty i na który zaraz przy pierwszem rozdawnictwie nagrody Barczewskiego zwrócił uwagę Akademii owoczesny Komitet nagrodowy. W dziele tem bowiem, ogłaszając materyały źródłowe wielkiej doniosłości (regestra poborowe), p. Pawiński także po raz pierwszy przedsięwziął ściśle umiejętnie i metodycznie obliczyć rozległość i ludność Polski w wieku XVI, jako też przedstawić stosunki posiadania ziemi. Tom 5^{ty} tego dzieła poświęcony Mazowszu (4 dawniejsze poświęcone były Wielkopolsce i Małopolsce), który się w roku ostatnim ukazał, jest zakończeniem tej części, która dotyczy pierwotnej Polski właściwej, Piastowskiej. Byłaby to więc chwila najstosowniejsza, aby przyznać nagrodę Barczewskiego temu ważnemu a nie nagrodzonemu dotychczas dziełu. Jeżeli jednak Komitet takiego wniosku nie czyni, to znów z powodu okoliczności zewnętrznych, że dzieło to, nieukończone jeszcze w całości, będzie można innym razem uwzględnić, po ogłoszeniu jednego z tomów dalszych; przyznając mu zaś teraz nagrodę, musiałoby się pominąć raz na zawsze dzieło trzecie, które zdaniem Komitetu pominiętem być nie powinno, a do którego nagrodzenia nie będzie drugi raz sposobności, skoro teraz ukazało się już jego dokończenie.

Jest to „Żywot Adama Mickiewicza“ opowiedziany przez syna.

Oceniając wartość „Żywota“, Komitet nie przeoczał bynajmniej rozmaitych ujemnych stron tego dzieła.

A naprzód, oddzielenie żywota poety od poezyi musiało ujemnie wpłynąć na uwydatnienie tych momentów biograficznych, które, tając w sobie genezę różnych pomysłów poetyckich, nabierają szczególnej wagi dla historyi literatury. Powtóre, autor nie zdołał opanować materyału, wznieść się ponad niego i ułożyć z niego całości, której kształty w należytychby wystąpiły proporcyach. Wskutek tego budowa staje się często układem surowego materyału, szczegóły podrzędne występują nieraz na bliższe plany z zatratą należytej perspektywy, główna postać nie oddziela się wyraźnie od tła, na którem występuje. W sądach o poecie autor nigdy nie staje na stanowisku spokojnego i bezstronnego badacza, a zawsze na stanowisku obrońcy i czciciela.

Ale niemal wszystkie wymienione tu strony ujemne dzieła wypływają z wyjątkowego stanowiska, jakie zajmuje autor względem swego przedmiotu, wiążą się bezpośrednio z wyjątkowem znaczeniem książki. Autor występuje w niej nie jako pisarz, dowolnie wybierający swój przedmiot, dobierający go do sił swoich i upodobań, ale jako człowiek, który ma spełnić powinność synowską i narodową, jako spadkobierca tradycyi największego z poetów naszych. Ma on dokonać tego, w czem go nikt zastąpić nie potrafi, ma przekazać narodowi to, co się w rodzinie, w tradycyi rodzinnej skupiło i przechowało o wielkim wieszczu narodowym. Żeby sąd o dziele był sprawiedliwy, z tego wyjątkowego stanowiska należy je oceniać.

Że autor oddzielił żywot od poezyi, wynikło to stąd, że nie czuł w sobie powołania do krytyki literackiej, a taka krytyka nie leżała w zakresie obowiązku,

który ciężył na nim. Co się tyczy głównego zadania swego, to jest przekazania wszystkiego, co rodzina wie o Mickiewiczu, to zadanie to autor znacznie rozszerzył i położył w tym względzie niezmiernie ważne zasługi. P. Władysław Mickiewicz nie poprzestał na tem, co znajdował we własnych wspomnieniach lub w tradycyi rodzinnej pod ręką, ale całe życie poświęcił na gromadzenie z dalszych i bliższych stron materyału do biografii ojca. Książka też jego jest rezultatem pracy całego życia i zawarła w sobie ogromny materyał w znacznej części pierwszorzędnego znaczenia. Obok własnych wspomnień autora weszły do tego materyału nieznane dotychczas listy osób, związanych z poetą najserdeczniejszymi węzłami, mówiące o nim lub zwrócone do niego; pamiętniki i dzienniki pochodzące z grona rodziny lub najbliższego koła przyjaciół poety; bruliony jego, nieznane dotąd świadectwa własnej myśli; wiadomości i sądy, jakie wydawała o poecie obfita literatura emigracyjna; wreszcie wszystkie niemal echa, które wywoływała działalność Mickiewicza poetycka, profesorska, apostolska i polityczna w literaturze francuskiej, włoskiej i rosyjskiej.

Dopóki ten materyał nie został ogłoszony, o pełniej wykończonej monografii o Mickiewiczu nie można było myśleć; teraz dzięki pracy p. Wład. Mickiewicza jest ona możliwą. Ale ponieważ materyał tak wielką w tej książce odgrywa rolę, tak wielkie, w stosunku do opracowania, nadaje jej znaczenie — więc możnaby myśleć, że autor lepiejby zrobił, gdyby go wydał luźnie, nie budując z niego monografii. Otóż w istocie tak nie jest. Budowa, jakkolwiek nie doskonała, była konieczną,

aby nadać książce tę wartość, to znaczenie, jakie ona obecnie posiada. Autor w obfitych dodatkach nie omieszkał podawać materyału in crudo, który się nadawał do osobnego wydania, ale było wiele takiego materyału, który tylko w budowie biograficznej mógł znaleść należyte uwzględnienie. Wreszcie samo wiązanie i objaśnianie faktów i świadectw, samo sądzenie wypadków w duchu tradycyi ojcowskiej, jeżeli z jednej strony odejmuje książce cechę objektywności, z drugiej nadaje jej wyjątkowe znaczenie komentarza ręką tradycyi kreślonego. Książka staje się niejako dalszym ciągiem życia wielkiego poety, dopowiedzeniem jego myśli i uczuć.

P. Władysław Mickiewicz miał do pogodzenia dwa bardzo różne stanowiska: historyka i przedstawiciela ojcowskiej tradycyi i pogodził je, jak można było najlepiej z pożytkiem dla nauki. Jako przedstawiciel tradycyi zespolił się w duchu z ojcem, patrzał na wszystko jego oczami; jako historyk oparł swoją pracę na szerokiej podstawie pilnie przez siebie zgromadzonego materyału i wierny pozostał pierwszemu obowiązkowi historyka: mówić prawdę i nie taić prawdy. Autor jest szczerym od początku do końca swej pracy; pomimo bezwzględnej czci dla ojca, nie zakrywa, ani zaciera takich faktów, któreby w oczach ogółu mogły ujemne rzucić światło na niego.

Pomimo tedy wszystkich zarzutów, które ze stanowiska bezwzględnej krytyki naukowej można uczynić książce p. Wład. Mickiewicza, pomimo, że ta książka pod względem ściśle umiejętnym nie dorównywa wartością pracom prof. Pawińskiego, Komitet, uwzględniając wy-

jątkowe stanowisko autora i wyjątkową, jedyną w swoim rodzaju doniosłość dzieła, postanowił przedstawić Akademii wniosek, aby nagrodę historyczną imienia Barczewskiego przyznała w tym roku p. Władysławowi Mickiewiczowi za jego 4-tomowe dzieło: Żywot Adama Mickiewicza.

Za dzieło malarskie.

Komitet, złożony z pp. prof. Władysława Łuszczkiewicza, prof. Dra Maryana Sokołowskiego, Dra Jerzego hr. Mycielskiego i prof. Dra Jana Bołoz Antoniewicza, odbył dnia 15 marca r. b. doroczne posiedzenie pod przewodnictwem p. prof. Dr. Maryana Sokołowskiego.

Ponieważ Komitet w roku 1894 żadnemu z dzieł roztrząsanych pierwszeństwa nie przyznał, miał on na tem posiedzeniu do rozdania dwie nagrody, po myśli §. 5 statutu fundacyjnego.

Po omówieniu najwybitniejszych dzieł, które czy to w Krakowie, czy też we Lwowie na Powszechnej Wystawie Krajowej 1894 r. wystawione były, powziął Komitet następujące dwie uchwały, obie jednomyślnie:

1) Przyznał jednę nagrodę mistrzowi Henrykowi Siemiradzkiemu w Rzymie (nagrodzonemu już w r. 1890 za „Fryne w Eleusis“), za kortynę do teatru krakowskiego. Widzi Komitet w dziele tem, przyjętem przez znawców i ogół ze szczerym entuzyazmem, nader wybitne dzieło o stylu monumentalnym, dziś tak bardzo się zatracającym, świetną kompozycyą, stylizowaną wprawdzie, jakto przy tego rodzaju

dziełach z monumentalnymi gmachami się łączących jest niezbędnem, ale stroniącą od płaskiej alegoryi, wymagającej przewodnika i objaśnienia, a natomiast pełną żywych symbolów, żyjących postaci, które żywo i dobitnie przemówić mogą do każdego myślącego umysłu, do każdej czującej duszy.

2) Drugą nagrodę przyznał Komitet również jednomyślnie mistrzowi prof. Józefowi Brandtowi w Monachium za znakomity obraz rodzajowo-historyczny „Modlitwa Ormian“ wystawiony we Lwowie hors concours. Urzeczywistniając w ten sposób wyrażoną w zeszłorocznem sprawozdaniu nadzieję (Rocznik Akademii za rok 1893/4 Kraków 1894, str. 118) zaznacza Komitet ze szczególnem zadowolnieniem, że daną mu była przez to zbliżenie się wielkiego artysty do publiczności polskiej, oddawna pożądana sposobność zaznaczenia tą drogą głębokiego uznania i zrozumienia, jakie żywi dla tak wybitnej i niestrudzonej pracy artystycznej tego twórcy wielkiej osobnej szkoły malarstwa polskiego i dla całej jego działalności, która zawsze towarzyszy a nieraz przoduje ogólnemu rozwojowi i wzrostowi wielkiej sztuki europejskiej.

SPRAWOZDANIE

ZE STANU I UŻYCIA FUNDUSZÓW

W R. 1894.

(8 tablic).

WYKAZ

STOSUNKÓW AKADEMII

Z INNEMI INSTYTUCYAMI NAUKOWEMI.

WYKAZ

dotychczasowych stosunków Akademii z zakładami naukowemi.

(W.) oznacza, że się przesyła wszystkie druki Akademii; (1.) wydawnictwa Wydziału filologicznego; (2.) historyczno-filozoficznego; (3.) matematyczno-przyrodniczego; (Kl.) Komisyi literackiej; (Kj.) Komisyi językowej; (Khs.) Komisyi historyi sztuki; (Kh.) Komisyi historycznej; (Kp.) Komisyi prawniczej; (Kan.) Komisyi antropologicznej; (Kf.) Komisyi fizyograficznej; (Ag.) Atlas geologiczny; (B.) Bulletin international; (A.) Anzeiger *).

Albany (Stany Zjednoczone P. A.). New-York State Museum of Natural History. B.

Amsterdam. Koninklijke Akademie van Wetenschappen. B.

Ateny. Εθνικη Βιβλιοθηκη της Ἑλλαδος. B.

— École française d'Athènes. B.

— K. deutsches archäologisches Institut. B.

Baltimore. John Hopkins University. 3. B.

— The American Journal of Philology. B.

Barcelona. Real Academia de buenas letras. B.

Batavia. Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschapen. 1. 3. B.

Bazylea. Universitätsbibliothek. A.

— Naturforschende Gesellschaft. Kf. A.

Belgrad. Кр. Српска Академія. W.

— Српско-археолошко дружтво. Kan. B.

---

*) Wykaz ten nie obejmuje 46 galicyjskich szkół średnich, którym posyła się wszystkie wydawnictwa Akademii.

W ciągu ubiegłego roku przystąpiło do wymiany wydawnictw 12 nowych instytucyj naukowych.

Bergamo. »La Geografia per tutti«. B.
Berlin. Akademie der Wissenschaften. W.
— Königliche Bibliothek. W.
— Universitätsbibliothek. A.
— K. deutsches archäologisches Institut. A.
— Gesellschaft naturforschender Freunde. A.
— Deutsche botanische Gesellschaft. A.
— Physikalischer Verein. A.
— Deutsche chemische Gesellschaft. A.
— K. preuss. geologische Gesellschaft. A.
— Deutsche geologische Gesellschaft. A.
— Gesellschaft für Erdkunde. A.
— Gesellschaft für Anthropologie. A. Kan.
— Naturwissenschaftliche Wochenschrift. A.
— Deutsche Literaturzeitung. A.
Bern. Universitätsbibliothek 2. Kan. Khs. A.
— Naturhistorischer Verein. 3. ag. Kf. A.
Berno. Matica Moravska. W.
— Knihovna Bohoslovců brněnskych. Kp. Kl. Kh. Khs. B.
— K. k. Mährisch-schlesische Gesellschaft für Ackerbau, Natur- und- Landeskunde. Historisch-statistische Section. 2. A.
— Naturforschender Verein. 3. Kf. A.
Biała. Czytelnia polska. 2. Kan. Khs.
Bologna. R. Deputazione di storia patria per le provincie di Romagna. B.
— Academia Adamo Mickiewicz di storia litteraria polacca. B.
Bonn. Niederreinische Gesellschaft der Wissenschaften. A.
— Universitätsbibliotek. A.
— Naturhistorischer Verein der preuss. Rheinlande A
Bordeaux. Académie des sciences, belles lettres et arts. B.
— Société Linnéenne des sciences physiques et naturelles. 3. B.
Boston. Society of natural history. B.
— American Academy of arts and sciences. B.
— The American Journal of Archaeology and of the history of fine arts. B.
Braunsberg. Historischer Verein für Ermeland. Kh. A.

Braunschweig. Verein für Naturwissenschaft. 3. Kf. A.
Bruksella. Académie royale de Belgique. W.
— Musée royal d'histoire naturelle de Belgique. B.
— Société royale de botanique de Belgique. B.
— Société belge de microscopie. B.
— Société belge de géologie et d'hydrologie. 3. Kf. ag. B.
— Société d'anthropologie.
Bucarest. Academia Romana. W.
Budapest. Magyar tudományos Akadémia. W.
— K. M. Természettudományos Társulat. 3. B.
— Magyar történelmi Társulat. B.
— Kön. ung. geologische Anstalt. 3. Kf. ag. B.
— Ungarische Landesbibliothek im Nationalmuseum. Kan. B.
— Zeitschrift für ungarisches öffentliches und Privatrecht. B.
Budziszyn. Matica Serbska. 1. 2. Kp. Kl. Kh. Khs. B.
Buitenzorg (Jawa). Jardin botanique. B.
Bytom. Górnoślązkie Towarzystwo literackie. W.
Cambridge (Anglia). University. B.
Cambridge (U. S. N. A. Massachusetts). Museum of comparative Zoology. B.
Charków. Uniwersytet. B.
Cherbourg. Société des Sciences naturelles. 3. Kf. B.
Chicago. Field Columbian Museum. B.
Christiania. Uniwersytet. W.
— Videnskabs-Selskabet. W.
Chur. Naturforschende Gesellschaft Graubündtens. 3. Kf. A.
Coimbra. Universidade. B.
Cordoba (Argentina). Academia nacional de ciencias. 3. Kf. B.
Cöthen. Chemiker-Zeitung. 3. A.
Czaslaw (Czechy). Musejni archeologický Spolek »Včela Časlâvska«. Kan. B.
Czerniowce. Czytelnia polska. 2. Kan. B.
— Biblioteka uniwersytecka. W.
Czita (Kraj Zabajkalski). Забайкальская областная филіація приамурскаго отдѣла Имп. русскаго географическаго общества. Kan. Kf. ag. B.
Dobromil. Monastyr św. Onufrego. W.

Dorpat. Uniwersytet. A.
— Naturforschende Gesellschaft bei der Universität. 3. Kf. A.
— Gelehrte Estnische Gesellschaft. 1. 2. A.
— Редакція Ученыхъ Записокъ Имп. Юрьевскаго Университета. 2. B.

Drezno. Naturforschende Gesellschaft »Jsis«. B.

Dublin. Royal Irish Academy. B.

Edynburg. Royal Society. 1. 2. Kl. Khs. 3. Kf. ag. B.
— Botanical Society. Kf. B.

Erlangen. Biblioteka Uniwersytetu. A.
— Beiblätter zu den Annalen der Chemie und Physik. A.

Filadelfia. Academy of Natural Sciences. B.
— The American philosophical Society. 2. B.

Florencya. R. Academia della Crusca. 1. 2. 3. B.
— Biblioteca Nazionale (Uffizzj). B.
— R. Deputazione di storia patria per la Toscana e l'Umbria. Kh. B.
— R. Sovraintendenza degli Archivi di Stato. B.
— Archivio storico italiano. B.
— Società italiana d'antropologia e di etnologia. Kan. B.
— R. Istituto di studi superiori pratici e di perfezionamento. B.

Frankfurt a/M. Seckenbergische naturforschende Gesellschaft. A.

Frankfurt a/O. Naturwissenschaftlicher Verein. 3. A.

Fryburg Bryzgowski. Biblioteka Uniwersytetu. A.

Fryburg Szwajcarski. Uniwersytet. W.

Gandawa. Uniwersytet. B.

Gdańsk. Naturforschende Gesellschaft. 3. A.

Genewa. Uniwersytet. B.
— Institut national genevois. 3. B.
— Société de physique et d'histoire naturelle. B.

Genua. Uniwersytet. B.
— Società ligustica di Scienze naturali e geografiche. 3. ag. B.
— Società di letture e conversazioni scientifiche. B.
— Società ligure di storia patria. B.

Getynga. Biblioteka Uniwersytetu. A.
— K. Gesellschaft der Wissenschaften. W.

Giessen. Biblioteka Uniwersytetu. W.

Giessen. Oberhessischer Geschichtsverein. A.
— Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde. A.
Glasgow. University. B.
Gorlice. Kółko etnograficzne. Kan.
Graz. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark. A.
— Historischer Verein für Steiermark. 1. 2. Kp. Kl. Kh. Khs. A.
Gryfia. Biblioteka Uniwersytetu. A.
Haarlem. Musée Teylor. 3. Kf. Kan. B.
— Hollandsche Maatschapij der Wetenschappen. 3. B.
Halle. Kais. Leopoldino-Carolinische Akademie der Naturforscher. 3. A.
— Biblioteka Uniwersytetu. A.
— Naturforschende Gesellschaft. A.
Hamburg. Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung. Kf. A.
— Gesellschaft für Botanik. A.
Harrisburg (N. America). Geological Survey of Pensylvania. B.
Heidelberg. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Physikalisch-medicinische Gesellschaft. A.
Helsingfors. Societas pro fauna et flora fennica. 3. Kf. B.
— Societas scientiarum fennica. B.
Igló. Ungarischer Karpatenverein. A.
Innsbruck. Ferdinandeum. 1. 2. 3. Ag. A.
Jena. Biblioteka Uniwersytetu. A.
— Verein für thüringische Geschichte und Alterthumskunde. Kh. A.
— Jenaische Gesellschaft für Medicin und Naturwissenschaft. A.
Kassel. Verein für Naturkunde. 3. A.
— Botanisches Centralblatt. A.
Kazań. Uniwersytet. B.
— Физико-математическое общество 3. B.
— Редакція Ученыхъ Записокъ Университета 1. B.
Kijów. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Кіевское общество естествоиспитателей. 3. B.
Kilonia. Biblioteka Uniwersytetu. A.
— Naturwissenschaftlicher Verein von Schleswig-Holstein. 3. Kf. Ag. A.

— Gesellschaft für Schleswig-Holstein-Lauenburgische Geschichte. 2 Kh. A.

Klausenburg. Siebenbürgischer Museums-Verein. 3. A.

Knin (Dalmacya). Hrv. Starinarske Družtvo. Kh. Kan. B.

Kopenhaga. K. Danske Videnskabernes Selskab. W.

— Société des antiquaires du Nord. Khs. Kan. B.

— Société d'histoire naturelle. B.

Kołomyja. Muzeum Pokuckie. W.

Kórnik. Biblioteka Kórnicka. W.

Kraków. Archiwum krajowe. 2. Kh.

— Biblioteka ks. Czartoryskich. W.

— Biblioteka prawników. 2.

— Czytelnia Akademicka. W.

— Gabinet historyi sztuki w Uniwersytecie. Khs.

— Muzeum techniczno-przemysłowe. Kf.

— Redakcya Czasu. W.

— Redakcya Przeglądu Powszechnego. Kh. 1. 2.

— Seminaryum historyczne. 2. Kh. Khs.

— Seminaryum filologii słowiańskiej. 1. Kl. Kj.

— Seminaryum prawnicze. 2.

— Szkoła sztuk pięknych. 1. 2. Khs.

— Gabinet geologiczny. Kf. Ag.

— Urząd okręgowy górniczy. Kf.

— Archiwum akt dawnych m. Krakowa. Kh. Khs.

— Czytelnia alumnów książęco-biskupiego seminaryum. 2.

— Kółko prawników. 2.

— Towarzystwo numizmatyczne. Kan.

— Towarzystwo lekarskie. 3.

— Towarzystwo Tatrzańskie. Kf.

— Towarzystwo techniczne. 3.

— Stowarzyszenie nauczycielek. Kl.

— Zakład kliniczny. 3.

— Biblioteka Ks. Misyonarzy. 1. 2. Kh. Kp. Kl. Khs. Ka.

— Biuro statystyczne miejskie.

Królewiec. Biblioteka Uniwersytetu. A.

— Staatsarchiv. Kp. Kh. Khs. A.

— Physikalisch-ökonomische Gesellschaft. 3. A.

Królewiec. Altpreussische Monatsschrift. A.
Lausanne. Société Vaudoise des Sciences naturelles. 3. Kf. B.
Leide. Musée national d'etnographie. Kan. B.
— Rédaction des Archives d'étnographie. Kan. B.
— Universiteit. B.
Leoben. Czytelnia polskich akademików górniczych. Kf. Ag. B.
Liège. Uniwersytet. B.
— Société royale des Sciences. B.
Lima. Escuela especial de Ingenieros y de Minas. 3. B.
Lipsk. K. Sächsische Gesellschaft der Wissenschaften. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. A.
— Museum für Völkerkunde. Kan. A.
— Naturforschende Gesellschaft. 3. A.
— Literarisches Centralblatt. A.
Lizbona. Academia real das Sciencias. 1. 2. 3. Ag. B.
— Commissao dos trabalhos geologicos de Portugal. Kf. Ag. B.
Löcse (Lewocza). Ungarischer Karpaten-Verein. Kf. B.
Londyn. British Museum. W.
— Royal Society. B.
— The Royal Institution of Great Britain. B.
— R. Geographical Society. Kf. B.
— Geological Society of London. 3. B.
— Zoological Society. Kf. B.
— Physical Society. B.
— R. botanic Society. B.
— Chemical Society. B.
— Anthropological Institute. Kan. B.
— Natural-History-Museum. B.
— R. astronomical Society. B.
— British Association of the advencement of science. B.
— »Nature«. B.
— »The Athaeneum«. B.
Louvain. Université Catholique. 1. 2. Kh. 3. Ag. B.
— »La Cellule«. 3. B.
Lubeka. Hansischer Geschichtsverein. 2. Kh.
Lublana. Rudolphinum. Kf. B.
Lucca. R. Academia lucchese di scienze, lettere ed arti. B.

Lund. Uniwersytet. W.
— Société royale physiographique. B.
Lwów. Archiwum krajowe. Kh. Kp.
— Biblioteka c. k. Szkoły politechnicznej. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Czytelnia Akademicka. W.
— Redakcya Kwartalnika historycznego. 1. 2. Kh.
— Redakcya Przeglądu sądowego i administr. 2.
— Redakcya »Museum«. 1. 2.
— Redakcya »Gazety Narodowej«. B.
— Redakcya »Dziennika polskiego«. B.
— Redakcya »Przeglądu«. Kl. B.
— Redakcya »Gazety lwowskiej«. Kl. B.
— Towarzystwo wzajemnej pomocy techników. 3.
— Zakład Ossolińskich. W.
— Szkoła weterynarska. 3.
— Szkoła leśnictwa. 3. Kf.
— Krajowa szkoła gospodarstwa krajowego. 3. Ag.
— Towarzystwo prawnicze 2. Kp.
Madryd. Universidad. B.
— Real Academia de Ciencias morales y politicas. B.
— Real Academia de la Historia. B.
— Sociedad Española de Historia natural. B.
— Comision del mapa geologico de España. B.
Marburg. Biblioteka Uniwersytetu. A.
Marsylia. Faculté des Sciences. B.
Mydyolan. R. Istituto lombardo di scienze e lettere. W.
— Archivio storico lombardo. B.
— Società storica lombarda. B.
— Società italiana di scienze naturali. B.
Melbourne. The public library of Victoria. B.
Meriden Con. Scientific Association. B.
Mexico. Museo Nacional. B.
— Sociedad cientifica »Antonio Alzate«. 3. B.
— Observatorio meteorologico-magnetico central. B.
— Sociedad Mexicana de Historia natural. B.

Minneapolis (Minnesola-America). Minnesola Academy of Natural Sciences. 3. B.
Modena. R. Academia delle scienze, lettere ed arti. B.
— R. Deputazione di storia patria per le provincie Modenesi. B.
— Società dei naturalisti. B.
Monachium Akademie der Wissenschaften. W.
— Biblioteka Uniwersytetu, A.
— Historische Commission bei der Akademie der Wissenschaften. Kh. A.
— Sybels Historische Zeitschrift. A.
— Chemische Gesellschaft. A.
Montreal (Kanada). Royal Society of Canada. B.
Moskwa. Redakcya Ученыхъ Записокъ. 1. 2. B.
— Muzeum Rumiancowa. B.
— Société imp. des naturalistes. 3. B.
— Société d'anthropologie. Kan. B.
— Этнографическій Отдѣлъ Импер. Общества любителей естествознанія, антропологіи и этнографіи Kan. B.
Mulhouse. Société industrielle de Mulhouse. B.
Münster i. W. K. Akademie. A.
— Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst. Khs. 3. Ag. A.
Nancy. Académie de Stanislas 1. 2. 3. B.
Neapol. Biblioteca Nazionale. B.
— Academia di scienze morali e politiche. B.
— Academia delle scienze fisiche e matematiche. 3. Kf. B.
— R. Sovraintendenza degli Archivi di Stato. B.
— Società di storia patria. B.
— Deputazione napolitana di storia patria. B.
New-York. Academy of Sciences. B.
Norymberga. Germanisches Museum. 2. Kh. A.
Odessa. Uniwersytet. B.
— Société des naturalistes de la nouvelle Russie. 3. Kan. B.
Omsk. Société géographique. Kf. Ag. B.
Opawa. Czeskie gimnazyum. W.
Oxford. University Museum. B.

Oxford. Bodleian Library. B.
Padwa. Academia di scienze, lettere ed arti. B.
— Società Veneto-Trentina di scienze naturali. 3. B.
Palermo. R. Academia di scienze, lettere e belle arti. B.
— Società siciliana per la storia patria. Kp. Kl. Kh. Khs. B.
— Circolo matematico. 3. B.
Parma. Deputazione di storia patria per le provincie parmensi. B.
Paryż. Institut de France: Académie des Sciences. 3. Kf. Kan. Ag.
— Institut de France: Académie des inscriptions et belles lettres. 1. Kl. Khs.
— Institut de France: Académie des sciences morales et politiques. 2. Kh. Kp.
— Ministère de l'instruction publique. W.
— Museum d'histoire naturelle. 3. Kf. Kan.
— Société zoologique de France. Kf. B.
— Société botanique de France. 3. Kf.
— Société entomologique de France. 3. Kf.
— Société géologique de France. 3. Kf. Ag.
— Société nationale d'horticulture. 3. Kf.
— Société française de physique. 3.
— Biblioteka polska. W.
— École de Chartes. B.
— Bibliothèque Nationale. B.
— Société astronomique. B.
— Société d'anthropologie. B.
— Association pour l'enseignement des sciences anthropologiques. B.
— Société mathematique de France. B.
— Société d'histoire diplomatique. B.
— Association française pour l'avancement des sciences. B.
— Revue historique. B.
— Revue des deux mondes. B.
— »La Nature«. B.
— Revue des Revues. B.
— Revue Britannique. B.
— Bulletin de mathématiques spéciales. B.
— Revue française. B.

Paryż. Journal des Savants. B.
— Revue générale de sciences pures et appliquées. B.
— Revue de la Science Nouvelle. B.
— Gazette des beaux arts. B.
— Gazette archéologique. B.
Petersburg. Akademia Nauk. W.
— Ces Biblioteka publiczna. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. 1. 2. Kh. Kl.
— »Żurnał« Ministerstwa Oświaty. 2. Kl. Kh. Khs. Kp.
— Ogród botaniczny. 3. Kf.
— Instytut medycyny doświadczalnej. 3.
— Redakcya Kraju. W.
— Археографическая Коммиссія, 1. 2. Kp. Kl. Kh. Khs. B.
— Общество любителей древней письменности. 1. Kl. B.
— Імп. Русск. Географическое Общество. Kf. Kan. B.
— Физическое Общество B.
— Антропологическое Общество. B.
— Геологическій Комитетъ. 3. Kf. Ag. B.
— Археологическій Институтъ. Kan. B.
— Імп. минералогическое Общество 3. B.
— Славянскія Извѣстія. B.
— Книжный Вѣстникъ. B.
— Свѣтъ. Kan. B.
Piza. R. Università. B.
— Società Toscana di scienze naturali. 3. Kf. B.
— Il Nuovo Cimento, giornale di fisica. B.
Potsdam. Centralbureau der internationalen Erdmessung. A.
Poznań. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. W.
— Kuryer poznański. Kl. B.
— Dziennik poznański. Kl. B.
— Kgl. Staatsarchiv der Provinz Posen. Kp. Kh. A.
Praga. Akademia ces. Franciszka Józefa. W.
— Muzeum kralostvi Českeho. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. B.
— Česka Společnost nauk. W.
— Společnost přátel starožitnosti českych. Kan. Khs. B.
— Kral. Česky Archiv Zemsky. Kh. Kp. B.

Praga. Jednota Českych matematiků. 3. B.
— Redakcya czasopisma Krok. 1. 2. Kj. B.
— Redakcya Sbornika lekarskiego. 3. B
— Jednota českých filologů. 1. Kl. Kj B.
— »Český Lid«. Kan. B.
Raigern (pod Bernem Mor.). Redakcya »Studien und Mitteilungen« B.
Rapperswyl. Muzeum Narodowe Polskie. W.
Rio-Janeiro. Observatoire. 3. B.
Rostock. Biblioteka Uniwersytetu. A.
Ryga. Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostseeprovinzen. 2. Kp. Kh. Khs. A.
— Towarzystwo »Arconia«. 3. B.
Rzym. Accademia di conferenze storico giuridiche. Kh. Kp.
— Biblioteca Vaticana. 2. Kh.
— Specula Vaticana. 3.
— R. Accademia dei Lincei. W.
— R. Società di storia patria. Kh. Kp. Khs. Kl.
— Società degli spettroscopisti italiani. 3.
— Archivio segreto della Santa Sede. 2 Kh.
— Biblioteca di consultazione. 1. 2. Kh. Kp. Kl. Khs.
— Biblioteca Casanantese. 1. 2. 3.
— Academia pontificia dei nuovi Lincei. B.
— Commissione archeologica comunale. B.
— »La Cultura«. Rivista di scienze, lettere ed arti. B.
— Società Italiana d'antropologia. B.
— Istituto di diritto Romano. B.
— R. Comitato geologico d'Italia. B.
— Società geografica italiana. B.
— Biblioteca Vittorio Emmanuele. B.
— École de Rome B.
— Società geologica italiana. B.
— Rassegna delle scienze geologiche. Ag. B.
San Francisco. Academy of Sciences. B.
Santiago (Chile). Bibliotéka Uniwersytetu. W.
San José (Costarica). Museo Nacional. B.
Schwerin. Verein für Meklemburgische Geschichte. Kh. A.

Serajewo. Zemaljski Muzej za Bosnu i Hercegovinu. W.
Siena. R. Academia dei fisiocratici. 3. B.
Spalato. Museo archeologico. Khs. B.
Sredec (Sofia). Bulgarsko književno družestvo. 1. Kl. Khs. B.
Stanisławów. Filia »Prośvity«. Kan.
St. Louis (M. O., U. S.). Academy of Science. 3. B.
— Missouri Botanical Garden. 3. Kf. B.
Stockholm. K. Svenska vatenskaps Akademien. W.
— Kgl. Vitterhets Historie och Antiquitets Akademie. B.
— Nordiska Museet. 1. 2. Kp. Kl. Kh. Khs. B.
— Geologiska Föreningens. Kf. Ag. B.
— Svenska Sällskapef f. Anthropologie och Geographie. B.
Strassburg. Biblioteka Uniwersytetu. B.
— Société des Sciences, Agriculture et Arts de la Basse Alsace. B.
— Commission für die geologische Landesuntersuchung von Elsass-Lothringen. 3. Kf. Ag. A.
Sydney. Australian Museum. B.
— Royal Society of New South Wales. B.
— Department of mines; geological Survey. 3. Ag. B.
Tyflis. Общество любители кавказкои археологіи. B.
— Археографическая Коммиссія. Kan. B.
Tôkyô. The imperial University. B.
Torino. R. Academia delle Scienze. 1. 2. 3. B.
— R. Deputazione sopra gli studi di storia patria per le antiche provincie della Lombardia. B.
— Società di archeologia e belle arti per la provinzia di Torino. B.
Toronto. The Canadian Institute. 1. 2. 3. B.
Toruń. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. W.
— Copernicus-Verein für Kunst und Wissenschaften. A.
Toulose. Société des sciences, physiques et naturelles. B.
— Académie des sciences, belles-lettres et inscriptions. 1. 2. 3. B.
Tromsö (Norwegia). Museum. 3. Kf. B.
Tübingen. Biblioteka Uniwersytetu. A.
— »Der Naturforscher«. A.

Upsala. Svenska Landsmaelen. 1. Kl. Khs. B.
— Société royale des Sciences. B.
— Kongl. Universitets-Biblioteket. W.
Utrecht. Universiteit. B.
— Institut royal météorologique de Pays-Bas. Kf. B.
Warszawa. Biblioteka Krasińskich. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Biblioteka Ordynacyi Zamojskich. Kl. B.
— Komitet »Kasy im. Mianowskiego«. W.
— Pracownia fizyczna. Kf.
— Czytelnia Naukowa. 1. 2. 3. Kan. Kf. Khs. Kl.
— Redakcya Ateneum. W.
— Redakcya Biblioteki Warszawskiej. W.
— Redakcya Pamiętnika fizyograficznego. 3. Kf. Kan.
— Redakcya prac filologicznych. 1.
— Redakcya Słownika geograficznego. Kf. Kan.
— Redakcya Wszechświata. 3. Kf.
— Redakcya Prac matematyczno-fizycznych. 3.
— Towarzystwo lekarskie. 3.
— Redakcya »Wisły«. B.
— Redakcya »Tygodnika illustrowanego«. B.
— Redakcya »Gazety polskiej«. B.
— Redakcya »Kuryera Codziennego«. B.
— Redakcya »Wieku«. B.
— Redakcya »Słowa«. B.
— Redakcya »Kuryera Warszawskiego«. B.
— Redakcya »Gazety Warszawskiej«. B.
— Redakcya »Przeglądu Katolickiego«. B.
— Redakcya »Encyklopedyi wychowawczej«. B.
Washington. Smithsonian Institution. W.
— The National Academy of Sciences. B.
— United States Geological Survey. 3. Kf. Ag. B.
— Surgeon general office. 3. B.
— Anthropological Society. B.
Wenecya. Istituto Veneto delle Scienze, lettere ed arti. W.
— Biblioteca S. Marco. B.
— Archivio di Stato. Kh. B.

Wenecya. R. Deputazione di storia patria. B.
Wiedeń. K. Akademie der Wissenschaften. W.
— Archiv der ehemaligen Hofkammer. 2. Kh. A.
— K. k. Central-Commission für Erforschung und Erhaltung der Kunst-und historischen Denkmale. 1. 2. A.
— Direktion des k. u. k. Haus-, Hof- und Staatsarchives. Kh. A.
— Antropologische Gesellschaft. Kan. A.
— K. k. Naturhistorisches Hofmuseum. 3. Kf. Kan. A.
— K. u. k. Militär-Geographisches Institut. Kf. A.
— Institut für oesterreich. Geschichtsforschung. 2. Kh. A.
— K. k. Gradmessungs-Bureau. Kf. A.
— Geologische Reichsanstalt. 3. Kf. Ag. A.
— Universitäts-Bibliothek. W.
— Geographisches Institut an der Universität. Kf. Ag. A.
— Technische Hochschule. 3. Kf. A.
— Seminaryum filol. słowiańskiej· 1. 2. Kl. Kj. Kan. A.
— Towarzystwo Ognisko. W.
— Administrative Bibliothek des k. k. Ministeriums des Innern. Kh. A.
— K. k. Statistische Central-Commission. W.
— K. u. k. Hofbibliothek. A.
— Abgeordnetenhaus. A.
— K. k. Ministerium für Cultus und Unterricht. A.
— Verein zur Verbreitung naturwissenschaftlicher Kenntnisse. A.
— Physikalisch-chemische Gesellschaft. A.
— Zoologisch-botanische Gesellschaft. A.
— Oesterreichisch-Ungarische Revue. A.
Wiesbaden. Nassauischer Verein für Naturkunde. 3. A.
— Verein für nassauische Alterthums- und Geschichtsforschung. 2. Kp. Kh. A.
Wolfenbüttel. Herzogliche Bibliothek. A.
Wrocław. Schlesische Gesellschaft für vaterländische Cultur. 3. Ag. A.
— Verein für Geschichte und Alterthum Schlesiens. 2. Kh. A.
— Verein für das Museum Schlesischer Alterthümer. W.
— Seminaryum filologii słowiańskiej. 1. Kl. Kj. Kan. A.

Wrocław. Towarzystwo Akademickie »Concordia«. 1. 2. 3. Kl. Khs. A.
— Biblioteka Uniwersytetu. A.
Würzburg. Biblioteka Uniwersytetu. A.
Zagrzeb. Jugoslavenska Akademia znanosti. W.
— Hrvatsko naravoslovno družtvo. 3. Kf. Ag. B.
— Hrvatsko arkeologičko družtvo. Kan. B.
Zgorzelec (Görlitz). Oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften. 1. 2. Kl. Khs. A.
Zürich. Biblioteka Uniwersytetu. A.
— Allgemeine Schweizerische Gesellschaft für die gesammten Naturwissenschaften. A.

ok 1894.

).

Rozchód

iot	Wydano			Przekroczenia	Oszczędzono
	Szczegółowo	Pozycye	Kategorye		

A) Wydział I i II.

Preliminowano zł.	ct.		Wydano zł.	ct.	zł.	ct.	Przekroczenie zł.	ct.	Oszczędzono zł.	ct.
		Przeniesiono z Tablicy I.					1865	23	1958	67
6800	—[1]	**1. Publikacye Wydziału I**								
		Honorarya	1630	80						
		Rewizya językowa . .	200	—						
		Druk	5187	04						
		Broszurowanie . . .	118	80	7136	64	336	64		
2800	—[2]	**2. Publikacye Wydziału II**								
		Honorarya	515	—						
		Rewizya językowa . .	200	—						
		Druk	1999	60						
		Tablice i ryciny . . .	88	—						
		Broszurowanie . . .	52	—	2854	60	54	60		
650	—	**3. Komisya literacka**								

a II.

ydziałów.

B) **Wydział III.**

relimino-wano			Wydano				Przekro-czenie		Oszczędzono	
		Przeniesiono ob. Wydz I i II.					Złr. 9294	ct. 93	Złr. 2363	ct. 31
złr.	ct.		Złr.	ct.	Złr.	ct.				
7900	—⁴	**1. Publikacye Wydziału**								
		Honorarya	1893	20						
		Rewizya językowa . .	420	—						
		Druk	2520	29						
		Tablice i ryciny . . .	1807	54						
		Broszurowanie . . .	94	—	6735	03			1164	97
5023	15⁵	**2. Komisya fizyograficzna**								
		Wycieczki naukowe . .	1000	—						
		Honorarya	99	—						
		Potrzeby sekcyi meteorol.	260	—						
		Druk „Sprawozdań" . .	1722	11						
		Tablice i ryciny . . .	328	92						
		Muzeum:								
		Zakupno przedm. muz.	40	—						

7										
8	Komisya liter[illegible]									
9	» historyi sztuki [illegible]									
10	» historyczna									
11	» prawnicza									
12	» fizyograficzna									
13	» antropologiczna									
		—	—							
	Umorzono oszczędnościami roku 1894	5688	51	5700	85	923[illegible]				
	Pozostaje przekroczeń do umorzenia									
									14612	12

[1]) Przekroczenia w rubryce wydatków administracyjnych umorzono przedewszystkiem zasiłkiem z funduszu Niewiadomego (na jego polecenie) w kwocie złr. 2134·66, a więc właśnie tyle wynoszącej, co ogólna suma tych przekroczeń. Dla dokładności rachunkowej wykazano jednak w powyższej tablicy te przekroczenia, a zasiłek z funduszu Niewiadomego wymieniono w Przychodzie, w rubryce Dochodów nieprzewidzianych (ob. tabl. I).

W Krakowie dnia 15 marca 1895.

Śleczkowski
Podskarbi.

B. W. Antoniewicz
Rachmistrz.

St. Smolka
Sekretarz generalny.

Tablic

Zestawienie rachun

Fundusze

Przedmiot	Przychód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.
I. Fundusze na wydawnic				

Rozchód			
Valory		Gotówka	
łr.	ct.	Złr.	ct.

Tabl

Przedmiot		Przychód			
		Walory		Gotówka	
		Złr.	ct.	Złr.	ct.
					10. Fundu
Pozostałość 1 stycznia 1894	Rubli	5791	92	74	51
Kupony za 1894 r.	„	275	31	—	—
Otrzymano 4% list zastaw. T. K. Król. Pol.		500	—	—	—

; a VI.

Przedmiot	Rozchód			
	Walory		Gotówka	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.
Lindego.				
Wydano na kupno listów zast. T. K. Kr. Pol. Rubli	170	—	—	—
Dopłacono przy wymianie wył. Listu m. Warszawy „	4	43	—	—
Wydano do konwersyi 41/2 % Listu T. K. Kr. Pol.	100			

Tablica III.

Przekroczenia.

	Przedmiot	1892		1893		1894		Razem	
1	Administracyjne [1])	871	25	17	29	1246	12	2134	66
2	Biblioteka	114	09	11	80	—	—	125	89
3	Rocznik	—	—	—	—	123	95	123	95
4	Sprawozdania	512	35	531	14	—	—	1043	49
5	Biblioteka pisarzy polskich	77	35	—	—	495	16	572	51
6	Publikacye Wydziału I	2648	85	2915	29	336	64	5900	78
7	» » II	—	—	—	—	54	60	54	60
8	Komisya literacka	—	—	—	—	1029	68	1029	68
9	» historyi sztuki	1080	03	875	46	—	—	1955	49
10	» historyczna	12	14	713	41	3129	07	3854	62
11	» prawnicza	369	95	378	48	2879	71	3628	14
12	» fizyograficzna	2	50	—	—	—	—	2	50
13	» antropologiczna	—	—	257	98	—	—	257	98
	Umorzono oszczędnościami roku 1894	5688	51	5700	85	9294	93	20684	29
	Pozostaje przekroczeń do umorzenia							6072	17
								14612	12

[1]) Przekroczenia w rubryce wydatków administracyjnych umorzono przedewszystkiem zasiłkiem z funduszu Niewiadomego (na jego polecenie) w kwocie złr. 2134·66, a więc właśnie tyle wynoszącej, co ogólna suma tych przekroczeń. Dla dokładności rachunkowej wykazano jednak w powyższej tablicy te przekroczenia, a zasiłek z funduszu Niewiadomego wymieniono w Przychodzie, w rubryce Dochodów nieprzewidzianych (ob. tabl. I).

W Krakowie dnia 15 marca 1895.

Śleczkowski
Podskarbi.

B. W. Antoniewicz
Rachmistrz.

St. Smolka
Sekretarz generalny.

ROCZNIK

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

Rok 1895/6.

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.
1896.

ROCZNIK

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

Rok 1895/6.

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
SPRZEDAŻ W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.
1896.

AS
142
.K92
1895/6

W Krakowie, 1896. – Drukarnia Uniw. Jagiell, pod zarz. A. M. Kosterkiewicza.

Ser.
Perlstein
10.5.54
89161

TREŚĆ.

Strona

Skład Akademii (w lipcu 1896 r.) 3

Posiedzenie publiczne dnia 13 maja 1896 43

I. Przemówienie Jego Eksc. Zastępcy Protektora Juliana Dunajewskiego 45

II. Przemówienie Prezesa hr. Stanisława Tarnowskiego . 47

III. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego z czynności Akademii od maja 1895 do maja 1896 r. 51

Dodatek: Wydawnictwa Akademii od 1. maja 1895 do 30. kwietnia 1896 84

IV. Nagrody i konkursa 93

Dodatek: Sprawozdanie w przedmiocie nagród im. Barczewskiego 94

V. Sprawozdanie ze stanu i użycia funduszów w r. 1895 103

VI. Sprawozdanie delegata Akademii o czynnościach Stacyi Naukowej w Paryżu, odczytane na posiedzeniu uroczystem Stacyi dnia 3. maja 1896 105

UWAGA: Odczyt Jego Exc. X. Biskupa Edwarda Likowskiego, miany na posiedzeniu publicznem dnia 13 maja 1896 p. t. „Stanowisko księcia Konstantego Ostrogskiego wobec Unii Brzeskiej," a drukowany za zezwoleniem autora w zeszycie czerwcowym Przeglądu Polskiego, wszedł w skład obszernego dzieła Dostojnego prelegenta p. t. „Unia Brzeska r. 1596 opowiedziana przez X. Biskupa Edwarda Likowskiego, Sufragana poznańskiego. Poznań 1896", które wyszło niebawem po posiedzeniu publicznem Akademii. Nie przedrukowujemy go zatem w Roczniku. Nie podajemy również tutaj wykazu stosunków Akademii z innemi instytucyami naukowemi, ponieważ wykaz taki, świeżo zestawiony i wydrukowany, dołączono do miesięcznych „Sprawozdań z czynności i posiedzeń Akademii".

SKŁAD
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

SKŁAD
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

(W lipcu 1896 r.)

PROTEKTOR
JEGO CESARSKA I KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ
ARCYKSIĄŻĘ
FRANCISZEK FERDYNAND d'ESTE.

ZASTĘPCA PROTEKTORA
Jego Exc. JULIAN Sas DUNAJEWSKI,
Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Ap. Mości, c. k. Minister, K. W. W. orderu ś-go Szczepana i Ces. Leopolda, Kaw. ord. Żelaznej Korony I klasy, Członek Izby panów, Poseł na Sejm krajowy, Obywatel honorowy miasta Krakowa, N. Sącza, Wieliczki i Brodów etc.

ZARZĄD AKADEMII.

Prezes:

Stanisław hr. Tarnowski, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa z gwiazdą, wł. odznaki „Litteris et artibus", b. Rektor magn., Prof. p. z. literatury polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor seminar. filol. słow. tamże, Członek dożywotni Izby Panów i Poseł na Sejm krajowy, Członek Rady miejskiej w Krakowie, Członek c. k. Rady Szkolnej Krajowej, Członek Komis. egzam. dla kand. na naucz. szkół gimn. i realn.
Kraków, ulica Warszawska 12.

Zastępca Prezesa:

Fryderyk Zoll, Dr. praw. Kawaler ces. austr. orderu Żelaznej Korony III klasy, dożyw. Członek Izby Panów austr. Rady państwa, c. k. Radca rządowy, b. Rektor magn., Profesor p. z. prawa rzymskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału politycznego, Wiceprezes jej oddziału historyczno-prawniczego, a Członek jej oddziału sądowego, Delegat c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty przy Wydziale administracyjnym Szkoły handlowej w Krakowie, Radca miejski krak., Obywatel honorowy miast Podgórza, Myślenic i Zatora.
Kraków, ul. Kolejowa 7.

Sekretarz generalny:

Stanisław Smolka, Dr. filoz. Kaw. ord. Żel Kor. III. kl., Rektor magn., Profesor p. z. historyi polskiej i Dyrektor Seminaryum historycznego Uniwersytetu Jagiell., Korespondent c. k. Rady archiwalnej w Wiedniu, Członek zagr. węgierskiej Akademii Umiejętności, Czł. honorowy Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, oraz Towarzystw historycznych w Petersburgu i w Rydze.
Kraków, ul. Krupnicza 9.

Dyrektor Wydziału Filologicznego:

Kazimierz Morawski, Dr. fil. Profesor p. z. filologii klasycznej, Dyrektor Seminaryum i Proseminaryum filologicznego Uni-

wersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich.
Kraków, Rynek 19.

Dyrektor Wydziału histor.-filozoficznego:

Fryderyk Zoll, (jak wyżej).

Dyrektor Wydziału matematyczno-przyrod.:

Szczęsny Kreutz, Dr. fil., Profesor p. z. mineralogii i Dyrektor gabinetu mineralogicznego Uniwersytetu Jagiellońsk., Członek krajowej Rady górniczej, Członek c. k. geologicznego zakładu państwowego w Wiedniu, niemieckiego Towarz. geologicznego w Berlinie, Członek c. k. Komisyi egzamin. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Człon. galic. Tow. rolniczego we Lwowie, b. zwycz. Prof. i b. Dziekan Wydziału filozof. Uniwersytetu lwowskiego.
Kraków, ul. Nowa Studencka 5a.

Sekretarz Wydziału filologicznego:

Lucyan Malinowski, Dr. fil., Magister nauk filologiczno-historycznych, Kawaler orderu ś-go Stanisława, Przewodniczący Komisyi antropologicznej Akademii Umiejętności, Profesor p. z. filologii porównawczej słowiańskiej i Dyrektor Seminaryum filologicznego słowiańskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej kandydatów na naucz. szkół średnich, Senior Bursy akademickiej w Krakowie.
Kraków, Mały Rynek 8.

Sekretarz Wydziału historyczno-filozof.:

Stanisław Smolka, (jak wyżej).

Sekretarz Wydziału matem.-przyrod.:

Józef Rostafiński, Dr. fil., Profesor p. z. botaniki i Dyrektor Ogrodu botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Wiedniu,

Berlinie i Medyolanie, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół średnich.
Kraków, ulica Garncarska 14.

Poczet Członków zwyczajnych.

A. Czynni.

1. Wydział filologiczny.

a) *Krajowi.*

Karol Estreicher Rozbierski, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Wybrany Członkiem czynnym d. 11 maja 1872.
Kraków, gmach Biblioteki Jagiell.

Julian Klaczko, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiell., c. k. Radca dworu, Członek instytutu francuskiego (Académie des Sciences morales et politiques), Of. Legii honorowej. Wybrany Czł. czynnym d. 23 lipca 1872.
Kraków, Rynek główny 32.

Antoni Małecki, Dr. fil., właściciel odznaki „Literis et artibus", b. Prof. jęz. i liter. polskiej i Rektor magn. Uniwersytetu lwowskiego, Zastępca Kuratora Zakł. nar. im. Ossolińskich we Lwowie, dożywotni Członek Izby Panów, honorowy obywatel miasta Lwowa i Czł. Rady miejskiej lwowskiej, Prezes galicyjskiej kasy Oszczędności we Lwowie, Czł. wydziału gal. Tow. Muzycznego we Lwowie, Dr. obojga praw honoris causa Uniwersytetów Jagiellońskiego i lwowskiego, Czł. honorowy Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, niemniej galic. Tow. pedagogicznego, Tow. historycznego we Lwowie, Tow. liter. im. Adama Mickiewicza i Koła literackiego we Lwowie, b. Prezes Rady wykonawczej Macierzy Polskiej we Lwowie, Członek-korespondent serbskiego Tow. naukowego w Belgradzie. Wybrany Członkiem czynnym d. 23 lipca 1872.
Lwów, Zakład Ossolińskich.

Władysław Łuszczkiewicz, em. Profesor c. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie, Dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu. Wybrany Człon. czynnym dnia 7 lipca 1873.
Kraków, ulica Basztowa 18.

Antoni Petruszewicz, Kustosz lwowskiej kapituły metropolitalnej grecko-katol., Radca i Referent Konsystorza, Egzaminator prosynodalny, c. k. Konserwator ruskich zabytków, Członek czynny i honorowy cesarsko-rosyjskiego archeologicznego Towarzystwa w Moskwie, honorowy Doktor historyi cesarskiego Uniwersytetu św. Włodzimierza w Kijowie, Członek historycznego Towarzystwa Nestora w Kijowie, czynny Członek cesarskiego Towarzystwa historyi i starożytności w Odessie, honorowy Członek Akademii Nauk w Bukareszcie, Członek halicko-ruskiej Macierzy we Lwowie, Członek czeskiej Macierzy w Pradze, honorowy Członek Stauropigialnego Instytutu we Lwowie, etc. Wybrany Członkiem czynnym dnia 7 lipca 1873.
Lwów, Kapituła metrop. grecko-katol.

Stanisław Tarnowski, (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym d. 7 lipca 1873.
Kraków, ulica Warszawska 12.

Lucyan Malinowski, (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 30 października 1880.
Kraków, Mały Rynek 8.

Władysław Wisłocki, Dr. fil., Kustosz Biblioteki Jagiellońskiej, Czł.-kores. król. czes. Tow. nauk w Pradze, Czł. wiedeńskiego „Oesterreichischer Verein für Bibliothekswesen“ i Czł. Komisyi archiwalnej M. Krakowa. Wybrany Człon. czynnym dnia 30 października 1880. — (Korespondentem od r. 1878).
Kraków, ulica Podzamcze 12.

Maryan Sokołowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi sztuki i Dyrektor gabinetu historyi sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Korespondent c. k. Komisyi centralnej do badania i utrzymywania pomników sztuki, Członek honorowy Towarzystwa historyków sztuki w Wrocławiu, Członek czynny cesarskiego Towarzystwa archeologicznego w Moskwie, Członek czynny

Towarzystwa starożytników w Królewcu, Dyrektor Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 15 listopada 1884. — (Korespondentem od r. 1880).
Kraków, ulica Garncarska 3.

Kazimierz Morawski, (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887 — (Korespondentem od r. 1883).
Kraków, ulica Szpitalna 40.

Władysław Łoziński, Konserwator zabytków sztuki i pomników historycznych, Prezes Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych, Wice-prezes Towarzystwa historycznego, Prezes Rady Wykonawczej Macierzy Polskiej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Lwów, ulica Kopernika 26.

Antoni Kalina, Dr. fil., Profesor p. z. filologii słowiańskiej porównawczej Uniwersytetu lwowskiego, odznaczony srebrnym medalem bułgarskim dla sztuk i umiejętności, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu. Wybrany Członkiem czynnym dnia 2 maja 1895. — (Korespondentem od 15 listopada 1884).
Lwów, ulica Garncarska 6

aa) *Członkowie przybrani nadliczbowi:*

w myśl § 16 al. 2. Statutu Akademii.

Z wydziału historyczno-filozoficznego. Wybrani d. 21 listopada 1893.

Wojciech Kętrzyński
Stefan Pawlicki
Stanisław Smolka
Tadeusz Wojciechowski
Wincenty Zakrzewski.

obacz str. 12.

b) *Zakrajowi:*

Watrosław Jagić, Dr. fil., także honoris causa, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. filologii słow. i Dyrektor Seminaryum filolog. słow. Uniwersytetu wiedeńskiego, Członek Izby Panów, Kawaler orderów pruskich pour le mérite i Korony, rosyjski rzecz. Radca stanu i Kawaler orderów Stanisława, Włodzi-

mierza i Anny, serbskiego wielkiego krzyża orderu Sawy, Czł. czynny Akademii Umiejętności w Wiedniu, Petersburgu, Zagrzebiu, Belgradzie, Monachium i Budapeszcie, Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Członek-korespondent Akademii Umiejętności w Berlinie, honorowy Czł. Towarzystwa „Ljubiteli drewnoj pismennosti“ i „archeołogiczeskawo Obszczestwa“ w Petersburgu, Tow. historycznego im. Nestora w Kijowie Tow. archeologicznych w Zagrzebiu, Moskwie i Odesie, Tow. starożytniczego w Moskwie, Czł. honorowy Towarz. „Matica srpska“ w Nowym Sadzie i „Matica Slovenska“ w Lublanie, etc. Wybrany Czł. czynnym dnia 9 listopada 1878.

Döbling pod Wiedniem, Hauptstrasse 18.

Józef Hampel, Dr. fil., Prof. p. z. historyi starożytnej i archeologii Uniwersytetu w Budapeszcie, Kustosz Muzeum Narodowego tamże, Czł. czynny Akademii węgierskiej. Wybrany Czł. czynnym dnia 24 listopada 1888.

Budapeszt, Muzeum Narodowe.

Jan Gebauer, Dr. fil., Prof. p. z. filol. słow. i Dyrektor semin. słow. czeskiego Uniwersytetu w Pradze, Czł. czynny czeskiej Akademii Umiejętności i król. Tow. naukowego w Pradze, Czł. Kom. egzam. na naucz. szkół średnich w Pradze. Wybrany Czł. czynnym dnia 24 listopada 1888.

Praga, ulica Jeéna 20 *a*.

c) *Zagraniczni:*

Władysław Nehring, Dr. fil., Tajny Radca rządowy, Prof. p. z. filologii słowiańskiej i Dyrektor seminaryum filologicznego słowiańskiego Uniwersytetu wrocławskiego, b. Dziekan wydziału filozof. w r. 1876 i 1889, b. Rektor Uniwers. Wrocławskiego w r. 1894, Członek-korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu i Tow. Naukowego w Pradze, honorowy Czł. Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, Czł. Tow. histor. i starożytniczego śląskiego i Muzeum starożytności śląskich, Wiceprezes śląskiego Tow. ludoznawczego, Czł. Komisyi egzam. dla kandydatów wyższego zawodu nauczycielskiego, Czł. deputacyi szkolnej. Wybrany Czł. czynnym dnia 31 października 1885.

Wrocław, Sternstrasse 22.

Jan Baudouin de Courtenay, Dr. fil. i językoznawstwa porównawczego, Magister nauk filologiczno-historycznych, Profesor p. z. tytularny językoznawstwa porównawczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, rosyjski rzecz. Radca Stanu, Kawaler orderów Stanisława i Anny 2-ej klasy, posiadacz złotego medalu od Akademii Umiejętności w Petersburgu i bronzowego od „Institution ethnographique“ w Paryżu, b. Docent gramatyki porównawczej Uniwersytetu petersbursk., b. Profesor zwycz. gramatyki porównawczej języków indoeuropejskich i sanskrytu Uniwersytetu kazańskiego, b. Profesor zwycz. gramatyki porównawczej języków słowiańskich Uniwersytetu dorpackiego, Czł. dożywotni „Société de linguistique“ w Paryżu, Czł.-korespondent „Litauische litterarische Gesellschaft“ w Tylży, Czł. honorowy b. estońskiego Tow. literackiego „Eesti Kirjameeste Selts“ w Dorpacie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 12 listopada 1887.

Kraków, ulica Pędzichów 12.

Kazimierz Stronczyński, Magister filozofii, Senator Krol. Polsk., Czł. Heroldyi Król. Polsk., b. Dyrektor kancelaryi w Komisyi rządowej wyznań i oświaty w Warszawie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.

Piotrków.

Włodzimierz Spasowicz, Dr. praw, Adwokat. Wybrany Człon. czynnym d. 6 grudnia 1890. — (Korespondentem od r. 1873).

Petersburg, Kabinetskaja 7.

Aleksander Brückner, Dr. fil., Profesor filologii słowiańskiej Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany Człon. czynnym dnia 31 października 1891. — (Korespondentem od r. 1888).

Berlin SW. Lankwitzstrasse 1.

J. Exc. Stojan Novakowić, Prezydent Rady Ministrów itd. Wybrany Czł. czynnym dnia 31 października 1891.

Belgrad.

Henryk Sienkiewicz. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893 r.

Warszawa, Wspólna 24.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

a) *Krajowi:*

J. Exc. Julian Dunajewski, (j. w.). Wybrany Człon. czynnym dnia 11 maja 1872.
Kraków, Podwale 11.

Izydor Szaraniewicz, Dr. fil , Prof. p. z. historyi austrackiej i Dyrektor Seminaryum historycznego oddz. historyi austryackiej Uniwersytetu lwowskiego, Człon. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich we Lwowie, Korespondent a od r. 1887 Konserwator c. k. Komisyi centralnej do utrzymania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Członek Rady miejskiej król. stoł. m. Lwowa, honorowy Doktor ces.-ros. Uniwersytetu Św. Włodzimierza w Kijowie i Senior Instytutu Stauropigiańskiego we Lwowie. Wybrany Czł. czynnym dnia 23 lipca 1872.
Lwów, Blacharska 03.

Fryderyk Zoll, (j. w). Wybrany Czł. czynnym d. 7 lipca 1873.
Kraków, ulica Kolejowa 7.

J. Exc. Leon Biliński, Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca, Komandor ordern Franciszka Józefa, c. k. Minister finansów, Wybrany Czł. czynnym d. 31 października 1876.
Wiedeń, I Lichtenfelsgasse.

Franciszek Piekosiński, Dr. praw, Prof. p. z. prawa polskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor arch. akt grodzkich i ziemskich w Krakowie, Konserwator Komisyi centralnej dla zabytków archiwalnych na Galicyę zachodnią. Wybrany Czł. czynnym d. 9 listopada 1878.
Kraków, ulica Zwierzyniecka 22.

Edward Rittner, Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca, Kawaler orderu Żelaznej Korony II kl. i ord. cesarza Leopolda; Komandor orderu ś-go Grzegorza z gwiazdą, c. k. Minister, Czł. czeskiej Akademii im. cesarza Franciszka Józefa w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881.
Wiedeń, I. Regierungsstrasse.

Michał Bobrzyński, Dr. praw, Komandor ord. Franciszka Józefa, Członek czeskiej Akademii imienia ces. Franciszka Józefa,

Wiceprezydent Rady Szkolnej krajowej, Poseł na Sejm krajowy, b. Prof. prawa polskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany Czł. czynnym d. 10 listopada 1883 — (Korespondentem od r. 1878).

Lwów, ulica Pańska 23.

Stanisław Smolka, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym d. 15 listopada 1884 — (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ulica Krupnicza 9.

Wincenty Zakrzewski, Dr. fil., b. Rector magn., Prof. p. z. historyi powszechnej i Dyrektor Seminaryum histor. Uniwersytetu Jagiell., Czł. zagraniczny węgierskiej Akademii Umiejęt., Czł. c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimn. i szkołach realnych. Wybrany Człon. czynnym d. 15 listopada 1884. (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ulica Stachowskiego (obok Karmelickiej) 48.

Wojciech Kętrzyński, Dr. fil., Dyrektor Zakładu Nar. im. Ossolińskich we Lwowie, Konserwator c. k. centralnej Komisyi w Wiedniu. Człon. Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. liter. w Paryżu, Tow. nauk w Toruniu, Tow. litewskiego w Tylży, Tow. numizm. w Krakowie i historycznego we Lwowie, Tow. histor. i archeol. śląskiego w Wrocławiu, Tow. histor. przy uniwersytecie w Petersburgu, ces. Tow. archeologicznego w Moskwie, Tow. mazurskiego w Lecu w Prusiech wschodnich. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1873).

Lwów, Zakład nar. im. Ossolińskich.

Tadeusz Wojciechowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi polskiej i Rektor Uniwersytetu lwowskiego, Prezes Tow. historycz. we Lwowie. Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1881).

Lwów, ulica Długosza 25.

Franciszek Kasparek, Dr. praw, Kaw. orderu Żel. Kor. III kl., b. Rektor magn., Prof. p. z. filoz. prawa i prawa narodów

Uniwersytetu Jagiell., Czł. Instytutu prawa międzynarodowego w Brukselli, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału historyczno-prawniczego i Członek c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału sądowego i politycznego, Radca miejski krakowski, Protektor Tow. muzycznego, Wiceprezes Rady szkolnej okręgowej i Tow. Tatrzańskiego, Sekretarz Tow. prawniczego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891. — (Korespondentem od r. 1883).

Kraków, Rynek główny 36.

Stefan Pawlicki, Doktor św. Teologii i filozofii, Kapłan Zgromadzenia OO. Zmartwychwstańców, Prof. p. z. filozofii Uniwersytetu Jagiell., Konsultor św. Kongregacyi Indeksu, b Docent b. Szkoły głównej warszawskiej, b. Prorektor papieskiego Kolegium polskiego w Rzymie, Człon. czynny rzymskiej Arkadyi i trzech rzymskich Akademij: di religione cattolica, Tiberina i dell'Immacolata Concezione, Czł. czynny rzymskiej Società dei cultori di cristiana archeologia, Czł. korospondent papieskiej Akademii archeologii, Wiceprezes sekcyi filozoficznej Tow. wiedeńskiego Leo-Gesellschaft. Wybrany Członkiem czynnym d. 31 października 1891. — (Korespondentem od r. 1884).

Kraków, ulica Łobzowska 8.

Bolesław Ulanowski, Dr. praw i filoz., Prof. p. z. prawa kanonicznego Uniwersytetu Jagiell., Członek c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału historyczno prawniczego. Wybrany Czł. cz. d. 4 maja 1894. — (Korespondentem od r. 1888).

Kraków, ulica Garncarska 15.

aa) *Członkowie przybrani nadliczbowi:*

w myśl § 16 al. 2. Statutu Akademii.

Z Wydziału filologicznego, wybrani d. 30 października 1892.

Antoni Małecki
Kazimierz Morawski
Władysław Łuszczkiewicz
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski

ob. wyżej str. 6, 7.

b) *Zakrajowi*:

Antoni Randa, Dr. praw, Komandor orderu ś-go Szczepana, Kaw. orderu Żelaz. Korony II klasy, posiadacz medalu austr.-węg. Litteris et Artibus, c. k. Radca dworu, Profesor p. z. prawa austr. cywilnego Uniwersytetu czeskiego w Pradze, Prezes I. Wydziału czeskiej Akademii Umiejętności, dożywotni Członek Izby Panów, Członek Trybunału państwowego, Doctor honoris causa Uniwersytetu w Bononii. Wybrany Człon. czynnym dnia 9 listopada 1878.

Praga.

Władywój Tomek, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa, posiadacz medalu aust.-węg. Litteris et Artibus, c. k. Radca rządowy, b. Prof. hist. Uniwers. czesk. w Pradze, Członek czynny czeskiej Akad. Umiejęt., dożywotni Czł. Izby Panów, Poseł na Sejm krajowy Korony czeskiej. Wybrany Człon. czynnym d. 14 listopada 1881.

Praga, ulica Czarna 6.

J. Exc. Alfred Arneth, Dr. fil., rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i K. Apost. Mości, Kawaler orderu Leopolda i Żel. Kor. III kl., ozd. austr.-węg. med. Litteris et Artibus, Komandor i Kawal. orderów włoskich, hiszpańskich, belgijskich, heskich i meksykańskich, Dyrektor c. k. tajnego archiwum dworu i państwa w Wiedniu, Prezes ces. Akademii Umiejętn. w Wiedniu, Członek Akad. Umiejęt. w Monachium, w Getyndze, dei Lincei w Rzymie, w Madrycie, w Turynie i w Lucca, Człon. Instytutu francuskiego w Paryżu.

Wiedeń I, Parkring 16.

Wilhelm Fràknoi, tyt. Biskup Arbei, Kanonik waradyński, Opat szekszardzki etc., Wiceprezydent Akad. Umiej. w Budapeszcie, Członek Akademii w Belgradzie, Tow. historycznego w Ostrzyhomiu etc. Wybrany Człon. czynnym d. 24 listop. 1888.

Budapeszt.

Henryk v. Zeissberg, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., posiadacz ces. austr. medalu „Litteris et Artibus“, c. k. Radca dworu, Prof. Uniwersytetu i Człon. Akademii Umiejętności w Wiedniu, Kierownik austryackiego Instytutu historycznego,

Dyrektor Seminaryum historycznego, Redaktor dzieła „Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild", honorowy Członek Towarzystwa „für Landeskunde von Niederösterreich" etc. Wybrany d. 2 maja 1895. — (Korespondentem od 31 października 1874).

Wiedeń II, Czerningasse 22.

c) *Zagraniczni:*

Jakób Caro, Dr. fil., Profesor p. z. historyi i Dyrektor Seminaryum historycznego Uniwersytetu wrocławskiego, członek korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu. Wybrany Człon. czynnym d. 14 listopada 1881.

Wrocław, Kaiser Wilhelm-Strasse 97.

X. Edward Likowski, Biskup sufragan poznański. Wybrany Czł. czynnym dnia 12 listopada 1887.

Poznań.

Albert Sorel, Profesor historyi dyplomatycznej w Ecole libre des sciences politiques w Paryżu, Sekretarz generalny Prezydyum Senatu francuskiego, Członek Akademii francuskiej i Akademii nank moralnych i politycznych, Człon-korespondent król. Towarz. histor. w Londynie i król. Akademii Umiejętności w Monachium. Wybrany Czł. czynnym dnia 30 listopada 1889.

Paryż, Présidence du Sénat.

Adolf Pawiński, Dr. fil., Profesor Uniwersytetu warszawskiego, Naczelnik Archiwum głównego Król. Polskiego, Czł.-korespondent Akad. Umiej. w Zagrzebiu, Członek Tow. historycznych w Petersburgu, Moskwie. Odesie i Lizbonie, Rzeczywisty Radca Stanu. Wybrany Czł. czynnym dnia 3 października 1891.

Warszawa, Al. Jerozolimska 74

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

a) *Krajowi:*

J. Exc. Józef Majer, Dr. med. i chir., b. Prof. i Rektor magn. Uniw. Jagiell., b. Prezes Akademii Umiejętności, Rzeczywisty Tajny Radca Jego ces. i król. Apost. Mości, Komandor orderu

Franciszka Józefa, Kawaler ord. Żel. Kor. III kl., dożywotni Członek Izby Panów, b. poseł na Sejm krajowy i b. Członek Rady M. Krakowa, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego i lwowskiego, Członek honorowy Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. pedagogicznego we Lwowie, Tow. lek. w Krakowie i we Lwowie, Tow. lekarzy polskich w Paryżu i Rady administracyjnej Szkoły polskiej na Batignolles w Paryżu, Czł.-korespondent Akademii lekarsko-chirurgicznej w Madrycie, Tow. przyrodniczego we Lwowie, Tow. lekarsk. warszawskiego, wileńskiego, podolskiego, lubelskiego, bukowińskiego i kaliskiego, Tow. antropologicznego w Berlinie, ces. Tow. Przyjaciół nauk przyrodniczo-antropolog. i etnolog. w Moskwie, Instytutu antropolog. w Brytanii i Irlandyi w Londynie, Akademii Mickiewicza w Bolonii etc.

Kraków, ulica Krupnicza 7.

Franciszek Michał Karliński, Dr. fil., Kawaler ces. austr. orderu Franciszek Józefa, Profesor p. z. astronomii i matematyki wyższej i Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego Uniwersytetu Jagiell., Człon. c. k. Komisyi do pomiaru ziemi, c. k. Komisyi do normalnych miar i wag, c. k. Tow. meteorologicznego w Wiedniu, królewsko-czeskiego Tow. Nauk w Pradze oraz Tow. astronomicznego niemieckiego, Czł.-korespondent b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Czł. honorowy Tow. Kopernika w Toruniu, Czł. i zastępca Dyrektora c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, Dyrektor seminaryum matematycznego. Wybrany Czł. czynnym dnia 7 lipca 1873.

Kraków, ulica Kopernika, Obserwatoryum.

Bronisław Radziszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii ogólnej i farmaceutycznej Uniwersytetu lwowskiego, Członek honorowy Towarzystwa chemików czeskich w Pradze, Tow. nauczycieli szkół wyższych i Tow. aptekarskiego we Lwowie, Czł. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Docent chemii w Szkole gospodarstwa leśnego. Wybrany Czł. czynnym dnia 14 listopada 1881. (Korespondentem od r. 1874).

Lwów, ulica Długosza, gmach Uniwersytetu.

Józef Rostafiński, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym dnia 10 października 1883.
Kraków, ulica Garncarska 14.

Jan Franke, c. k. krajowy Inspektor szkół, b. Profesor mechaniki w Szkole Politechn. lwowskiej, Prezes c. k. Komisyi egzamin. dla II-go egzaminu rządowego na Wydziale budowy maszyn. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885.
Lwów, ulica Bielowskiego 5.

Edward Janczewski, Dr. fil., Profesor p. z. anatomii i fizyologii roślin i Dyrektor pracowni botanicznej Uniwersytetu Jagiell., Członek-korespondent Tow. botanicznego w Edymburgu i Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Prezes Towarz. ogrodniczego w Krakowie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885. — (Korespondentem od r. 1876).
Kraków, ulica Wolska 16.

Szczęsny Kreutz, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ulica Nowa Studencka 5 a.

Władysław Zajączkowski, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Szkole Politechn. lwowskiej, Człon. c. k. Komisyi egzamin dla kandydatów na nauczycieli w szkołach średnich, tudzież Komisyi egzamin. dla geometrów autoryzowanych. Wybrany Człon. czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Lwów, ulica Sykstuska 50.

Napoleon Cybulski, Dr. med., Profesor p. z. fizyologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 października 1891.
Kraków, ulica Szczepańska 11.

Benedykt Dybowski, Dr. med., Profesor zw. zoologii Uniwersyt. lwowskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek kilku Towarzystw naukowych. Wybrany Człon. czynnym dnia 31 października 1891.
Lwów, ulica Długosza 3.

Emil Godlewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii rolniczej i Dyrektor zakładu chemii rolniczej Uniwersytetu Jagiell., Człon.

polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika we Lwowie, Człon. Towarz. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, b. Profesor szkoły rolniczej w Dublanach. Wybrany Człon. czynnym dnia 31 października 1891.

Kraków, ulica Straszewskiego 22.

Julian Niedźwiedzki, Prof. p. z. mineralogii i geologii w Szkole Politechnicznej lwowskiej, Docent tychże przedmiotów na Uniwersytecie lwowskim, Człon. krajowej Rady górniczej, Człon. c. k. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893. — (Korespondentem od r. 1887).

Lwów, ulica Kleina 3.

August Witkowski, Prof. p. z. fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Człon. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym dnia 9 maja 1893. — (Korespondentem od r. 1888).

Kraków, ulica Bernardyńska 13.

Karol Olszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii Uniwersytetu Jagiell.. Członek czeskiej Akademii Nauk i Sztuk w Pradze, Człon. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Człon. honorowy Tow. lekarskiego w Wilnie. Wybrany Czł. czynnym dnia 12 maja 1896. — (Korespondentem od r. 1888).

Kraków, ulica Jagiellońska 22.

b) *Zakrajowi:*

Franciszek Mertens, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki Uniwersytetu wiedeńskiego, b. Prof. Uniwersytetu Jagiell., b. Prof. Politechniki w Gracu, c. k. Radca rządowy, Członek rzeczywisty Akademii Umiejętności w Wiedniu, Członek korespondent Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Człon. kor. Tow. naukowego w Getyndze. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885.

Wiedeń, III. Stammgasse 9.

c) *Zagraniczni:*

Marceli Nencki, Dr. fil., Profesor chemii w Zakładzie medycyny praktycznej w Petersburgu, b. Profesor chemii lekarskiej Uni-

wersytetu w Bernie Szwajc. Wybrany Człon. czynnym dnia 15 listopada 1884.
Petersburg.

Edward Strasburger, Dr. fil., Profesor Uniwersytetu w Bonn. Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Bonn.

Jan Schiaparelli, Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego w Medyolanie i t. d. Wybrany Czł. czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Medyolan.

Lord William Kelvin, Profesor Uniwersytetu w Glasgowie i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Glasgow.

Rudolf Virchov, Profesor Uniwersytetu w Berlinie i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Berlin.

Dymitr Iwanowicz Mendelejew, b. Profesor chemii Uniwersytetu petersburskiego i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891.
Petersburg, Kadetskaja 9.

Henryk Hoyer, Dr. med., Profesor Uniwersytetu warszawskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 2 maja 1895.
Warszawa.

B. Korespondenci.

1. Wydział filologiczny.

Roman Pilat, Dr. fil., Profesor p. z. języka polskiego i literatury polskiej, Dyrektor seminaryum filol. dla języka polskiego Uniwersytetu lwowskiego, Wiceprezes c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Prezes Tow. Mickiewiczowskiego we Lwowie. Wybrany dnia 30 października 1880.
Lwów, Chorążczyzna 16.

Zygmunt Samolewicz, Dr. fil., Kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca Dworu, emer. krajowy inspektor szkół średnich, Czł. Komisyi egzaminacyjnej lwowskiej dla kandydatów na nauczycieli gimnazyów i szkół realnych, Członek honorowy Towarz. pedagogicznego i Towarz. nauczycieli szkół wyższych. Wybrany dnia 15 listopada 1884.
Lwów, ulica Artura Grotgera 8

Wojciech hr. Dzieduszycki, Dr. fil., c. k. Konserwator zabytków sztuki, Poseł na Sejm krajowy, Prezes Tow. archeologicznego we Lwowie. Wybrany dnia 12 listopada 1887.
Jezupol, w Galicyi.

Jan Karłowicz, Dr. fil., Redaktor „Wisły". Wybrany dnia 12 listopada 1887.
Warszawa, Jasna 10.

Józef Tretiak, Dr. fil., Profesor języka i literatury ruskiej Uniw. Jagiell. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ulica Batorego 25.

Adam Kryński, Magister nauk filol.-histor., Prof. gimn., Redaktor „Prac filologicznych". Wybrany dnia 30 listopada 1889.
Warszawa, Nowogrodzka 33.

Maksymilian Kawczyński, Dr. fil., Profesor p. n. języków i literatur romańskich Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych. Wybrany dnia 6 grudnia 1890.
Kraków, Krowoderska 40.

Karol hr. Lanckoroński, c. k. Szambelan, dziedziczny Członek Izby Panów, Człon. kuratoryi austr. Muzeum artyst.-przemysłowego w Wiedniu, c. k. Konserwator zabytków sztuki w Galicyi, Doktor filozofii honoris causa Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany dnia 31 października 1891.
Wiedeń, I Wassgasse 4.

Piotr Chmielowski, Dr. fil., Redaktor „Ateneum", wybrany dnia 9 maja 1893.
Warszawa, Nowogrodzka 39.

Ludwik Ćwikliński, Dr. fil., c. k. Radca Dworu, b. Rektor magn., Profesor p. z. filologii klasycznej i Dyrektor seminaryum i proseminaryum filologicznego Uniwersytetu lwowskiego, Dyrektor lwowskiej c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Konserwator c. k. Komisyi centralnej dla utrzymywania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Prezes Towarzystwa filologicznego we Lwowie, Członek Rady miasta Lwowa. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Lwów, ulica Mickiewicza 10.

Józef Kallenbach, Dr. fil., Profesor p. z. języka i literatury polskiej Uniwersytetu we Fryburgu Szwajcarskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.

La Chassotte, Fryburg w Szwajcaryi.

Adam Miodoński, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, b. Profesor Uniwersytetu we Fryburgu. Wybrany d. 9 maja 1893.

Kraków, ulica Długa 31.

Leon Sternbach, Dr. fil., Profesor p. n. filologii klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Kraków, ulica św. Tomasza 6.

Jan Bystroń, Dr. fil., c. k. Profesor gimnazyalny, Członek Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu i litewskiego Towarzystwa literackiego w Tylży. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ulica Czysta 4.

Stanisław Tomkowicz, Dr. fil., Konserwator zabytków sztuki i przeszłości. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ulica Wolska 11.

Alwin Schultz, Dr. fil., p. z. Profesor historyi sztuki niemieckiego Uniwersytetu w Pradze, Czł. Komisyi rząd. egzaminacyjnej do rysunków, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, tudzież c. k. austryackiego Muzeum dla sztuki i przemysłu w Wiedniu, Członek cz. Towarzystwa do popie-

rania w Czechach niemieckiej umiejętności, sztuki i literatury, Członek Wydziału Muzeum germańskiego w Norymberdze, Członek honorowy Towarz. śląskiego Muzeum starożytności, Tow. historyi sztuki i Tow. przemysłowego w Wrocławiu, Korespondent śląskiego Towarz. „für vaterländische Cultur“ i Tow. śląskiego historycznego w Wrocławiu. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Praga Czeska, Vladislavová ulice 16.

Wilhelm Creizenach, Dr. fil., Profesor p. z. języka i literatury niemieckiej Uniwers. Jagiell., Dyrektor seminaryum germanistycznego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, b. Docent Uniwersytetu w Lipsku. Wybrany dnia 2 maja 1895.

Kraków, ulica Studencka 9.

Ernest Muka, Dr. fil., Profesor gimnazyum, redaktor „Łužicy“. Wybrany dnia 2 maja 1895.

Fryburg w Saksonii.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

Emanuel Henryk de Noailles, margr. Ambasador francuski w Berlinie. Wybrany dnia 7 lipca 1873.

Berlin.

Leonard Piętak, Dr. Praw, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. prawa rzymskiego, tudzież austryackiego prawa handlowego i wekslowego Uniwersytetu lwowskiego, Prezes c. k. rządowej Komisyi egzam. oddziału prawno-historycznego i Członek tejże w oddziale sądowym, Prezes Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, Członek Rady miejsk. król. stoł. m. Lwowa, Poseł do Rady Państwa z miasta Lwowa. Wybrany dnia 10 listopada 1883.

Lwów, ulica Garncarska 19.

Ludwik Kubala, Dr. fil., Prof. c. k. wyższego gimnazyum im. Franciszka Józefa we Lwowie. Wybrany d. 15 listopada 1884.

Lwów, ulica Długosza 17.

Oswald Balzer, Dr. praw, Rektor magn., Profesor p. z. prawa polskiego Uniw. lwowskiego, Dyrektor archiwum akt grodzkich i ziemskich we Lwowie. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Lwów, ulica Sykstuska 56.

Tadeusz Korzon, b. starszy nauczyciel gimnazyum kowieńskiego, Urzędnik zarządu kolei żelaznej nadwiślańskiej w Warszawie. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Warszawa, ulica Widok 20.

Władysław Ochenkowski, Dr. praw, Profesor p. z. ekonomii politycznej Uniw. lwowskiego, b. Profesor Akademii w Monasterze, tudzież Uniwers w Jenie, Członek American Academy of political and social Science, oraz British Economic Association. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Lwów, ulica Słowackiego 18.

Tadeusz Pilat, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki, nauki administracyi i austryackiego prawa administracyjnego Uniwersytetu lwowskiego, Człon. c. k. rządowej Komisyi egzaminacyjnej oddziału nauk politycznych, Naczelnik biura statystycznego w Wydziale krajowym, Członek-korespondent c. k. centralnej Komisyi statystycznej w Wiedniu, Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego, Wiceprezes c. k. galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego, Członek austr. Rady kolejowej, Członek krajowej Rady kolejowej, Członek krajowej Komisyi rolniczej, Członek rady wykonawczej „Macierzy polskiej", Poseł na Sejm krajowy. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Lwów, ulica Garncarska 21.

Anatol Lewicki. Dr. fil., Profesor p. z. historyi austryackiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, Człon. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnaz. i real. Wybrany dnia 30 października 1889.
Kraków, Wielopole 4.

Henryk Lisicki, Członek Rady powiatowej samborskiej. Wybrany dnia 31 października 1891.
Kalinów, p. Sambor w Galicyi.

Władysław Abraham, Dr. praw, Profesor p. z. prawa kanonicznego Uniwersytetu lwowskiego, b. Docent Uniwersytetu Ja-

giellońskiego, Członek rząd. Komisyi egz. prawniczo-historycznej i sądowej. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Lwów, ulica Małeckiego 5.

Józef Kleczyński, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki i prawa publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kierownik miejskiego biura statystycznego w Krakowie, Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego i Korespondent c. k. wiedeńskiej centralnej Komisyi statystycznej. Wybrany dnia 9 maja 1893 roku.
Kraków, ulica Długa 7.

Maksymilian Perlbach, Dr. fil., Bibliotekarz Uniwers. w Halle. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Halle.

Paweł Pierling, kapłan T. J. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Paryż, Rue de Sèvres 35.

Antoni Prochaska, Dr. fil., Adjunkt archiwum krajowego we Lwowie. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Lwów, ulica Kalecza 10.

Aleksander Semkowicz, Dr. fil., Dyrektor biblioteki Uniwersytetu lwowskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Lwów, ulica Zyblikiewicza 4.

Aleksander Jabłonowski, Członek rzeczywisty Towarz. historimienia Nestora w Kijowie. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Warszawa, ulica Smolna 21.

Aleksander Rembowski, Dr. fil., Bibliotekarz Ord. Krasińskich.
Warszawa, Przedm. Krakowskie 5.

Michał Hruszewski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi powszechnej z wykładem ruskim Uniwers. lwowskiego, Dyrektor sekcyi historycznej Towarz. Naukowego im. Szewczeńki we Lwowie, Członek różnych stowarzyszeń naukowych.
Lwów, ulica Długosza 5.

Leon hr. Piniński, Dr. praw, Profesor p. z. prawa rzymskiego Uniwersytetu lwowskiego, Członek Komisyi dla teoretycznych egzaminów prawniczych, oddziału prawno-historycznego i oddziału sądowego, Członek dożywotni Trybunału Państwa, Poseł do Rady Państwa.
Lwów, ulica Kościuszki 14.

Józef Milewski[1]), Dr. praw. Profesor p. z. ekonomii politycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Czł. korespondent Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wybrany dnia 12 maja 1896.
Kraków, ulica Krupnicza 18.

Bronisław Łoziński[2]), Dr. praw, c. k. em. Radca Namiestnictwa. Wybrany dnia 12 maja 1896.
Lwów, ulica Kopernika 26.

---

[1]) Józef Milewski, ur. 20 marca 1859 r. w Poznaniu, uczęszczał do szkół w Poznaniu, na Uniwersytet w Krakowie, w Lipsku i Berlinie. W r. 1886 habilitował się na docenta ekonomii politycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego; w r. 1888 mianowany profesorem nadzwyczajnym, w r. 1892 profesorem zwyczajnym. W r. 1892 brał czynny udział w ankiecie monetarnej wiedeńskiej. w r. 1894 w międzynarodowym kongresie monetarnym w Londynie. W r. 1894 wybrany posłem do Rady Państwa.

Ogłosił drukiem następujące ważniejsze prace:

W sprawie utrzymania ziemi w naszem ręku. Poznań, 1884.

Prawo spadkowe a własność ziemska. (Przegląd polski 1886).

Obecny stan kwestyi monetarnej Kraków, 1886.

W sprawie waluty. Referat na I zjazd prawników i ekonomistów. Kraków, 1887.

Cła opiekuńcze. Kraków, 1888.

Bankructwo monometalizmu. Kraków, 1889.

Międzynarodowe Konferencye monetarne. (Biblioteka Warszawska 1889).

Reforma prawa spadkowego dla własności ziemskiej. Referat na II zjazd prawników i ekonomistów. Lwów, 1889.

O kwestyi socyalnej. Kraków, 1890.

Reforma prawa spadkowego w Niemczech. (Biblioteka Warszawa 1890).

Stosunek wartości między złotem a srebrem. Kraków, 1891.

Traktaty handlowe (Przegląd Polski 1892).

W sprawie reformy waluty w Austro-Węgrzech. (Przegląd Polski 1892).

Reforma socyalna w Anglii. (Przegląd Polski 1893).

Złota waluta i jej wpływ na gospodarstwo społeczne. Referat na III zjazd prawników i ekonomistów. Poznań, 1893.

Stosunki monetarne w drugiej połowie XIX w. Poznań 1894.

[2]) Bronisław Łoziński, ur. się w Smolnicy (w powiecie Staromiejskim) 1848 r., szkoły ukończył we Lwowie, stopień doktora praw uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wstąpiwszy do służby rządowej, przeniósł się wkrótce do administracyi autonomicz-

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

Edward Skiba, Dr. fil., b. Profesor fizyki matematycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 7 lipca 1873.

J. Eksc. Włodzimierz hr. Dzieduszycki, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Apost. Mości, Kawaler orderu Żel. Kor. I. klasy, dożywotni Członek Izby Panów, b. Marszałek krajowy. Wybrany dnia 14 listopada 1888.
Lwów, ulica Kurkowa 15.

Henryk Kadyi, Dr. wszech nauk lekar., Profesor p. z. anatomii Uniwers. lwow., Członek czynny c. k. krajowej Rady zdrowia we Lwowie, Prezes polsk. Towarzystwa przyrodn. im Kopernika, Członek Towarz. anatomicznego w Niemczech, Członek honorowy i b. Prezes galic. Tow. weterynarskiego, Czł. honorowy Tow. ratunkowego w Wiedniu, zastęp. Czł. Izby lekarskiej we Lwowie, Członek wydziału galic. Tow. muzycznego, b. Profesor anatomii zwierząt domowych w c. k. Szkole weterynaryi we Lwowie. Wybrany dnia 14 listopada 1888.
Lwów, ulica Zielona 15.

Władysław Gosiewski, Magister nauk matematyczno-fizycznych b. Szkoły Głównej warszawskiej, b. Członek b. Tow. Nauk ścisłych w Paryżu. Wybrany dnia 31 października 1891.
Warszawa, ulica Ordynacka 10.

---

nej; w r. zaś 1884 będąc sekretarzem Wydziału Krajowego powołany został do c. k. Namiestnictwa z rangą starosty. Mianowany Radcą opuścił czynną służbę i wszedł w stan spoczynku, aby tem swobodniej oddawać się pracom naukowym. Będąc jeszcze w czynnej służbie ogłosił kilka rozpraw treści społeczno-prawnej i administracyjnej jak „Wieczna Wojna“, rzecz o organizacyi dobroczynności publicznej, o ustroju gminnym itp. Następnie rozszerzając zakres badań prawno-społecznych wydał dzieło p. t. Juris Ignorantia. Po dziele tem nastąpił cały szereg prac z dziedziny społecznych i prawniczych tematów, rzecz o Prawie Zwierząt, o Zbytku i praca socyologiczna p. t. Tłum. Ostatnia praca p. t. Infamia uwieńczoną została na konkursie warszawskim Gazety Sądowej i drukuje się obecnie równocześnie w tejże Gazecie i w lwowskim Przewodniku Naukowym.

Antoni Wierzejski, Dr. fil., Profesor zoologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych. Wybrany dnia 31 października 1891.
Kraków, ulica Wielopole 6.

Ludwik Birkenmajer, Dr. fil., Prof. matematyki i fizyki w krajowej szkole rolniczej w Czernichowie, Docent fizyki matematycznej Uniwers. Jagiellońskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Czernichów pod Krakowem.

Samuel Dickstein, Redaktor Prac matematyczno fizycznych. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Warszawa, ulica Marszałkowska 117.

Władysław Natanson, Dr. fil., Profesor nadzw. tytul. fizyki matematycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Towarzystwa fizycznego w Londynie. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Kraków, ulica Wolska 32

Adam Prażmowski, Dr. fil. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Kraków, ulica Basztowa 18.

Ernest Bandrowski, Dr. fil., Prof. Szkoły przemysłowej w Krakowie. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków, ulica Bracka 6.

Tadeusz Browicz, Dr. med., Profesor i b. Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków, ulica Krupnicza 5.

Władysław Kulczyński, Profesor gimn. św. Jacka w Krakowie, Członek Towarzystwa im. Kopernika we Lwowie, Tow. zoologiczno-botanicznego w Wiedniu, Towarz. entomologicznego w Washingtonie. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków, ulica Niecała 8.

Hugo Zapałowicz, Dr. praw, c. k. kapitan-audytor. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Lwów, ulica Zielona 24.

Jan Ptaszycki, Dr. fil., Docent Uniwersytetu i Akademii Artylleryi w Petersburgu.
Petersburg.

Julian Sochocki, Dr. matematyki, Profesor zw. Uniwersytetu petersburskiego, Prezes Towarzystwa matematycznego w Petersburgu, Członek Towarzystwa matematycznego przy Uniwersytecie moskiewskim, Rzeczywisty Radca Stanu. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Petersburg.

Leopold Adametz, Dr. fil., Profesor p. z. hodowli bydła i mleczarstwa Uniwers. Jagiellońskiego, Komandor orderu Daniła, Kawaler orderu mérite agricole, Właściciel złotego medalu państwowego za zasługi w dziedzinie rolnictwa, Czł. Komitetu Towarz. rolniczego krakowskiego.
Kraków, ulica Studencka 8.

Władysław Szajnocha, Dr. fil., Profesor p. z. geologii i paleontologii Uniwersytetu Jagiellońskiego i Dyrektor gabinetu geologicznego, Człon. Tow. przyrodników polskich im. Kopernika we Lwowie, Towarz. geologicznych w Berlinie i w Brukseli, Tow. badaczy przyrody w Petersburgu, Tow. geograficznego w Wiedniu, Członek Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów stanu nauczycielskiego.
Kraków, ulica Jabłonowskich 12.

Kazimierz Kostanecki [1]), Dr. med., Profesor p. z. anatomii opisowej w Uniwersytecie Jagiell. Wybrany dnia 12 maja 1896.
Kraków, ulica Batorego 16.

---

[1]) Kazimierz Kostanecki, ur. dnia 25 grudnia 1863 r. w Myszakowie w Królestwie Polskiem. Od roku 1873—1883 uczęszczał do gimnazyum w Poznaniu. W r. 1884 wstąpił na wydział lekarski uniwersytetu berlińskiego, który ukończył w roku 1890. W roku 1886 otrzymał od berlińskiego wydziału lekarskiego złoty medal za pracę konkursową z dziedziny anatomii. Przez rok 1889/90 był asystentem zakładu anatomicznego uniwersytetu berlińskiego, przez rok 1890/91 asystentem katedry fizyologii uniwersytetu wrocławskiego, przez rok 1891/2 prosektorem zakładu anatomicznego uniwersytetu w Giessen. W roku 1892 powołany został na nadzwyczajnego profesora anatomii porównawczej Uniwersytetu Jagiellońskiego; w roku 1894 zamianowany został zwyczajnym profesorem anatomii opisowej tegoż Uniwersytetu.

†

ZMARLI

Ludwik Teichman, Członek czynny krajowy Wydziału matematyczno-przyrodniczego od r. 1872; zmarł w Krakowie, dnia 24 listopada 1895.

Ogłosił drukiem:

Über die pharyngeale Tubenmündung und ihr Verhältniss zum Nasenrachenraum. Archiv für mikroskopische Anatomie Bd. 29. 1886.

Zur Kentniss der Tubenmusculatur und ihrer Fascien. Archiv für mikroskop. Anatomie Bd. 32. 1888.

Die Pharynxdivertikel des Menschen mit besonderer Berücksichtigung der Divertikelbildungen im Nasenrachenraum. Archiv für pathologische Anatomie und Physiologie (Virchov) Bd. 117. 1889.

Wspólnie z A. Mieleckim: Die angeborenen Kiemenfisteln des Menschen. Ihre anatomische Bedeutung und ihr Verhältniss zu verwandten branchiogenen Misbildungen. Archiv für patholog. Anatomie etc. Bd. 121. 1890.

Beiträge zur vergleichenden Anatomie der Tubengaummusculatur. Inaug. Diss. Berlin 1890.

Beiträge zur Kentniss der Misbildungen in der Kopf und Halsgegend. Archiv für pathologische Anatomie etc. Bd 123. 1891.

Zur Morphologie der Tubengaumenmusculatur. Archiv für Anatomie und Physiologie. 1891.

Wspólnie z A. Bistrzyckim: Über das Gewicht menschlicher Gehörknöchelchen. Monatschrift für Ohrenheilkunde. 1891.

Über Centralspindelkörperchen bei karyokinetischer Zellteilung. Anatomische Hefte. Bd. I. 1892.

Die embryonale Leber in ihrer Beziehung zur Blutbildung Anatomische Hefte. Bd. I. 1892.

Über Kernteilung bei Riesenzellen nach Beobachtungen an der embryonalen Säugetierleber. Anatomische Hefte. Bd. I. 1892.

Über die Schicksale der Centralspindel bei karyokinetischer Zellteilung. Anatomische Hefte Bd, I. 1892.

Wykład wstępny przy objęciu katedry anatomii opisowej na wydziale lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przegląd lekarski. 1894.

Badanie nad zapłodnionemi jajkami jeżowców. Rozprawy wydziału matematyczno-przyrodn. Akademii Umiejętności w Krakowie 1896.

Wspólnie z A. Wierzejskim: Über das Verhalten der s. g. achromatischen Substanzen im befruchteten Ei nach Beobachtungen an Physa fontinalis. Archiv für miskrockop. Anatomie. Bd. 47. 1896.

Ludwik Pasteur, Członek czynny zagraniczny Wydziału matematyczno-przyrodniczego od r. 1890; zmarł w Paryżu dnia 1 października 1895.

Poczet Członków nadzwyczajnych.

Leon Halban, Dr. med.. Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żel. Kor. III klasy, Profesor p. z. medycyny sądowej i rządowej Uniwersytetu Jagiell., Lekarz sądowy, Człon. honorowy Tow. lekarzy bukowińskich w Czerniowcach, Człon. honorowy i b. Prezes Tow. lekarsk. krak., Czł. Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu, Tow. oftalmologicznego w Heidelbergu i Tow. lekarzy polskich w Paryżu, b. Redaktor główny Przeglądu lekarskiego, b. Prof. nadz. medycyny sądowej i policyi lekarskiej na Wydziale prawa Uniw. Jagiell.
Kraków, Podwale 10.

Leon Chrzanowski, Dr. Praw, Poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy, Członek delegacyj wspólnych austr.-węg.
Kraków.

Edward Fierich, Dr. Praw, b. Prof. procesu cywilnego austryackiego oraz prawa handlowego i wekslowego Uniwersytetu Jagiellońskiego.
Kraków, ulica Floryańska 38.

Maciej Leon Jakubowski, Dr. medycyny i chirurgii, Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żel. Korony III klasy, Prof. p. n. pedyatryi, Dyrektor kliniki chorób dziecięcych na Uniwersytecie Jagiell., Członek Tow. lekarskiego krak.
Kraków, Podwale 10.

Mikołaj Kański, b. Adwokat krajowy.
Kraków, Rynek główny 37.

Juliusz Kossak, Artysta-malarz.
Kraków, Plac Latarnia.

Władysław Ściborowski, Dr. medycyny, Prezes Tow. Dobroczynności w Krakowie.
Kraków, ulica Łazienna 3.

Aleksander Stopczański, Dr. med., Prof. p. z. chemii lekarskiej, zarządzający zakładem chemii lekarskiej na Uniwersytecie Jagiell., Członek Tow. lekarskiego w Krakowie, Człon. koresp. Tow. lekarskiego w Warszawie, przysięgły chemik sądowy.
Kraków, Piaski ad Grzegórzki 12.

†

ZMARLI.

Marceli Jawornicki, Dyrektor Kasy Oszczędności; zmarł dnia 31 sierpnia 1895.

Józef Oettinger, em. Prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego; zmarł dnia 10 października 1895.

Antoni Rosner, Prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego; zmarł dnia 23 sierpnia 1896.

Feliks Szlachtowski, b. Prezydent m. Krakowa; zmarł dnia 11 marca 1896.

Michał Zieleniewski, Dr. med.; zmarł dnia 16 kwietnia 1896.

WYKAZ

STAŁYCH KOMISYJ AKADEMICKICH.

A) Na Wydziale filologicznym.

I. Komisya historyi sztuki.

Przewodniczący:
Maryan Sokołowski [1]).

Sekretarz:
Jerzy Mycielski.

Członkowie:

Jan Bołoz Antoniewicz (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Władysław Bartynowski
Maciej Bersohn (Warszawa)
Ks. Józef Bilczewski (Lwów)
Ferdynand Bostel (Lwów)
Ks. A. Brykczyński (Goworów, pow. Ostrołęcki)
Henryk Bukowski (Stockholm)
Adam Chmiel
Aleksander Czołowski (Lwów)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Edmund Diehl (Warszawa)
Wojciech hr. Dzieduszycki (Jezupol, Galicya)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Józef Dziekoński (Warszawa)
Herman Ehrenberg (Królewiec)
Walery Eliasz
Ks. Jan Fijałek
Ludwik Finkel (Lwów)
Wojciech Gerson (Warszawa)
Konstanty Górski
Zygmunt Hendel
Aleksander Jelski (Zamość, gub. mińska)
Antoni Karbowiak

[1]) Niewymienienie miejsca pobytu oznacza Kraków.

Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Tadeusz bar. Konopka
Juliusz Kossak
Michał Kowalczuk (Lwów)
Stanisław Krzyżanowski
Leonard Lepszy
Andrzej ks. Lubomirski (Lwów)
Władysław Łoziński (Lwów)
Władysław Łuszczkiewicz
Gustaw bar. Manteuffel (Ryga)
Jerzy hr. Mycielski
Sławomir Odrzywolski
Ferdynand Papée (Lwów)
Edward Pawłowicz (Lwów)
Ks. Antoni Petruszewicz (Lwów)
Franciszek Piekosiński
Antoni Prochaska (Lwów)
Konst. hr. Przeździecki (Warsz.)
Wład. Przybyłowski (Lwów)
Władysław Rebczyński (Lwów)
Witołd Rubczyński (Rawa Ruska)
Jan Nep. Sadowski
Stanisław Smolka
Maryan Sokołowski
Tadeusz Stryjeński
Izydor Szaraniewicz (Lwów)
Jan hr. Szeptycki (Przyłbice)
Stanisław Tomkowicz
Floryan Trawiński (Paryż)
Jan Wdowiszewski
Ludwik Wierzbicki (Stanisławów)
Władysław Wisłocki
Konst. Wojciechowski (Warsz.)
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Julian Zacharjewicz (Lwów)
Teodor Ziemięcki.

Członkowie lwowscy Komisyi historyi sztuki stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Władysława Łozińskiego.

II. Komisya językowa.

Przewodniczący:
Józef Majer.

Sekretarz:
Lucyan Malinowski.

Członkowie:

Bolesław Baranowski (Lwów)
Wojciech Biesiadzki (Lwów)
Gerson Blatt (Brody)
Jan Bystroń
Aleksander Brückner (Berlin)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Jan Czubek
Karol Estreicher
Edward Friedner (Lwów)
Antoni Kalina (Lwów)
Władysław Kosiński
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Adam Ant. Kryński (Warszawa)
Ks. Onufry Łepki (Lwów)

Józef Majer
Lucyan Malinowski
Antoni Małecki (Lwów)
Mieczysław Pawlikowski
Piotr Parylak (Cieszyn)
Aleksander Petrow (Krasnoufimsk)
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Zygmunt Próchnicki (Lwów)
Zygmunt Samolewicz (Lwów)
Józef Tretiak
Jan Werchratski (Lwów)
Władysław Wisłocki
Roman Zawiliński.

III. Komisya do badań w zakresie historyi literatury i oświaty w Polsce.

Przewodniczący:
Kazimierz Morawski.

Sekretarz:
Józef Tretiak.

Członkowie:

Michał Bobrzyński (Lwów)
Wilhelm Creizenach
Jan Czubek
Karol Estreicher
Ludwik German (Lwów)
Konstanty Górski
Korneli Heck (Lwów)
Józef Kallenbach (Fryburg w Szwajcaryi)
Franciszek Karliński
Maksymilian Kawczyński
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Józef Korzeniowski (Paryż)
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Leon Kulczyński
Anatol Lewicki
Lucyan Malinowski
Kazimierz Morawski
Ks. Stefan Pawlicki
Karol Petelenz (Stryj)
Józef Rostafiński
Stanisław Siedlecki
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski
Stanisław Tomkowicz
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Wincenty Zakrzewski
Roman Zawiliński
Maryan Zdziechowski
Teofil Ziembicki.

B) Na Wydziale historyczno-filozoficznym.

I. Komisya historyczna.

Przewodniczący i Dyrektor zbiorów i wydawnictw:
Wincenty Zakrzewski.

Zastępca Przewodniczącego:
Stanisław Smolka.

Sekretarz:
Anatol Lewicki.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Ferdynand Bostel (Lwów)
W. A. Bruchnalski (Lwów)
Ks. Julian Bukowski
Zygmunt Celichowski (Kórnik)
Ks. Władysław Chotkowski
Leon Chrzanowski
Michał Chyliński
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Bolesław Czarnik (Lwów)
Wiktor Czermak
Aleksander Czołowski (Lwów)
Bronisław Dembiński (Lwów)
Hubert Ermisch (Drezno)
Karol Estreicher
Ks. Jan Fijałek
Ludwik Finkel (Lwów)
Zygmunt Gloger (Jeżów)
Ks. Tadeusz Gromnicki
Ludwik Grossé (Wielkie, poczta Kurów, Król. Pol.)
Alfred Halban (Czerniowce)
Aleksander Hirschberg (Lwów)
Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Franciszek Kluczycki
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Feliks Koneczny
Józef Korzeniowski (Paryż)
Aleksand. Kraushar (Warszawa)
Stanisław Krzyżanowski
Ludwik Kubala (Lwów)
Ks. Stanisław Kujot (Pelplin)
Saturnin Kwiatkowski (Wiedeń)
Jan Leniek (Tarnów)
Józef Lekszycki (Poznań)
Anatol Lewicki
Antoni Lorkiewicz (Stanisławów)
Ks. Jan Łukowski (Gniezno)
Maurycy Maciszewski (Tarnopol)
Antoni Małecki (Lwów)
Kazimierz Morawski
Jerzy hr. Mycielski
Fryderyk Papée (Lwów)
Alfred Parczewski (Kalisz)
Maksymilian Perlbach (Halle)
Ks. Ant. Petruszewicz (Lwów)
Rudolf Philippi (Berlin)

Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Karol Potkański
Antoni Prochaska (Lwów)
Konst. hr. Przezdziecki (Warsz.)
Stanisław Ptaszycki (Petersburg)
Kaz. Pułaski (Kamieniec Podol.)
Zygmunt Radzimiński
R. Reicke (Królewiec)
Karol Reifenkugel (Czerniowce)
Henryk Sawczyński (Lwów)
Aleksander Semkowicz (Lwów)
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Izydor Szaraniewicz (Lwów)
Alojzy Szarłowski
Stanisław hr. Tarnowski
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Kazimierz Waliszewski (Paryż)
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Józef Wolff (Warszawa)
Wincenty Zakrzewski

II. Komisya prawnicza.

Przewodniczący:
Fryderyk Zoll.

Sekretarz:
Bolesław Ulanowski.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Józef Brzeziński
Leon Cyfrowicz
Włodzimierz Czerkawski
Maciej Czyszczan (Wiedeń)
Stanisław Estreicher
Edward Fierich
Ksawery Fierich
Piotr Górski
Faustyn Jakubowski
Józef Jasiński
Leopold Jaworski
Mikołaj Kański
Franciszek Kasparek
Józef Kleczyński
Edmund Krzymuski
Stanisław Krzyżanowski
Kazimierz Laskowski
Juliusz Leo
Józef Wawel-Louis
Józef Milewski
Franciszek Piekosiński
Józef Rosenblatt
Wincenty Tarłowski
Bolesław Ulanowski
Alojzy Winiarz (Lwów)
Stanisław Wróblewski
Ignacy Zborowski
Fryderyk Zoll

C) Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym.

I. Komisya fizyograficzna.

Przewodniczący:
Feliks Kreutz.

Sekretarz:
Władysław Kulczyński.

Członkowie:

Leopold Adametz
Ks. Ant. Andrzejowski (Skała)
Ernest Bandrowski
Franciszek Bartonec (Siersza)
Andrzej Batycki (Staremiasto)
Franciszek Bieniasz
Lud. Birkenmajer (Czernichów)
Franciszek Błocki (Lwów)
Franciszek Błoński (Plisków na Ukrainie, p. Lipowiec)
Kazimierz Bobek
Józef Bocheński
Adolf br. Brunicki (Lubień)
Julian br. Brunicki (Podhorce)
Andrzej Bryk (Chyrów)
Józef Brzeziński
Odo Bujwid
Gejza Bukowski (Wiedeń)
F. Chłapowski (Poznań)
T. Ciesielski (Lwów)
Edward Claus (Żywiec)
Julian Cofalka (Jaworzno)
Napoleon Cybulski
Jan Czarnecki (Kaczanówka)
Franciszek Czarnomski
J. Czerkawski (Lwów)
Franciszek Czerny
Emil Dunikowski (Lwów)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Henryk Dziedzicki (Warszawa)
Józef Dzięddzielewicz (Lwów)
B. Eichler (Międzyrzec, gub. siedlecka)
Adolf Engel (Rzeszów)
Zygmunt Fischer
Walenty Głowiński (Jarosław)
Emil Godlewski
Józef Grzybowski
Leon Gumkiewicz (Wadowice)
Bronisław Gustawicz
Roman Gutwiński (Podgórze)
Franciszek Halun (Bochnia)
W. Hankiewicz (Lwów)
Julian Hawrysiewicz (Ożydów, Galicya)
J. Jachno (Stanisławów)
Leopold Jacobi (Pilzno)
Edward Janczewski
Antoni Jaworowski (Lwów)
Walery Jaworski
Konstanty Jelski
Stefan Jentys
Franciszek Karliński

Waleryan Klecki
Mikołaj Kobryn (Turka)
Karol Kolbenheyer (Bielsk)
S. Kontkiewicz (Dąbrowa)
Bolesław Kotula (Innsbruck)
Jan Krawczyk (Biała)
Feliks Kreutz
Franciszek Krysta (Zawoja)
Karol Krzyżanowski (Libusza)
Władysław Kulczyński
Wacław Laska (Lwów)
Józef Leigert (Dzikowiec)
Leon Lemoch (Stryj)
Władysław Lubomęski
Michał Łempicki (Sielce)
Maryan Łomnicki (Lwów)
Andrzej May
Władysław Montresor (Kozin)
Arnulf Nawratil (Lwów)
Julian Niedźwiedzki (Lwów)
Aleksander Nowicki
Fr. Nowosielski (Sambor)
Karol Olszewski
Stan. Olszewski (Gorlice)
Godfryd Ossowski (Tomsk)
St. Przybyłowski (Krzyworównia w Galicyi)
Maryan Raciborski (Monachium)
Bronisław Radziszewski (Lwów)
Jan Ralski (Tarnów)
Antoni Rehman (Lwów)
Konstanty Romer (Jodłownik)
Józef Rostafiński
Maurycy Rudzki
Michał Rybiński
Jan Nep. Sadowski
Wład. Satke (Tarnopol)
Fryderyk Schille (Rytro)
Tomasz Schwetter (Bohorodczany)
Władysław Ściborowski
Józef Siemiradzki (Lwów)
Antoni Ślósarski (Warszawa)
Marceli Sławiński (Kołomyja)
Tomasz Słomski (Kołomyja)
Jan Śnieżek (Cieszyn)
Gustaw Steingraber
Stefan Stobiecki
H. Strzelecki (Lwów)
St. Strzelecki (Wieliczka)
Zenon Surzycki (Dukla)
Leon Soroczyński (Lwów)
Władysław Szajnocha
Jan Sznabl (Warszawa)
Jan Sztolcman (Warszawa)
Kazimierz Szulc (Dublany)
Ignacy Szyszyłowicz (Dublany)
Wawrzyniec Teisseyre (Lwów)
Franc. Tondera (Stanisławów)
J. Trejdosiewicz (Warszawa)
Kar. Trochanowski (Czernichów)
Władysław Tyniecki (Lwów)
Wiktor Uhlig (Praga)
Adam Uznański (Poronin)
Leopold Wajgiel (Lwów)
Henryk Walter
Antoni Wałecki (Warszawa)
M. Wąsowicz (Lwów)
Jan Werchratski (Lwów)
Daniel Wierzbicki
Antoni Wierzejski
Tadeusz Wiśniowski (Chyrów)
August Witkowski
Ks. Leon Wojtowicz (Smolnik)

Eustachy Wołoszczak (Lwów)
Józef Wyczyński (Truskawiec)
Józef Zaborski (Obertyn)
Hugo Zapałowicz (Wiedeń)
Stanisław Zaręczny
Bronisław Znatowicz (Warsz.)
Rudolf Zuber (Lwów)
K. Żukowski (Podmonasterek).

Prace tej Komisyi są rozdzielpne na 5 sekcyj pod kierunkiem: 1) *meteorologiczna*, prof. Karlińskiego; 2) *geologiczna*, prof. Kreutza; 3) *botaniczna*, prof. Rostafińskiego; 4) *zoologiczna*, prof. Kulczyńskiego; 5) *rolnicza*, prof. Janczewskiego.

II. Komisya antropologiczna.

Przewodniczący:
Lucyan Malinowski.

Sekretarze:
Władysław Demetrykiewicz
Roman Zawiliński.

Członkowie:

Jan Baudouin de Courtenay
Jan Biela (Drohobycz)
Gerson Blatt (Brody)
Jan Buszek
Franciszek Bylicki
Jan Bystroń
Stanisław Ciszewski (Warsz.)
Napoleon Cybulski
Adolf Černý (Hradec Kralove)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Tadeusz Dowgird (Olemborg, gub. Kowieńska)
Władysław Dybowski (Niańków na Litwie)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Iwan Franko (Lwów)
Zygmunt Glogier (Jeżewo)
Józef Grajnert (Warszawa)
Michał Greim (Kamieniec Podolski)
Wojciech Grzegorzewicz (Stryj)
Henryk Hoyer
Julian Talko-Hryncewicz (Troickosawsk, Syb. wsch.)
Edward Jelinek (Praga czesk.)
Jan Karłowicz (Warszawa)
Władysław Kosiński
Kazimierz Kostanecki
Szcz. hr. Koziebrodzki (Chlebów)
Władysław Kryże (Warszawa)
Władysław Łuszczkiewicz
Józef Majer
Lucyan Malinowski
Leonard Masing (Dorpat)
Karol Mátyás (Tarnobrzeg)

Ernest Muka (Fryburg saski)
Czesław Neymann (Winnica)
Wład. Olechnowicz (Lublin)
Godfryd Ossowski (Tomsk)
Tadeusz Pilat (Lwów)
Bolesław Popowski (Winnica)
Wład. Przybysławski (Uniże)
Zygmunt Radzimiński (Siwki)
Józef Rostafiński
Jan Nep. Sadowski
Jerzy Sauerwein (Banteln w Hanowerze)
Władysław Ściborowski
Ks. Wład. Siarkowski (Kielce)
Ludwik Stieda (Królewiec)
Jan Świętek
Włodzimierz Tetmajer
Maryan Udziela (Janów)
Seweryn Udziela (Wieliczka)
Zyg. Wierzchowski (Ropczyce)
Adam Zakrzewski (Warszawa)
Roman Zawiliński
Michał Żmigrodzki (Sucha).

Stacya Naukowa w Paryżu.

Biblioteka Polska (6. Quai d'Orléans).

Komitet miejscowy:

Ludomir Gadon, Zastępca Przewodniczącego; Józef Rusteyko, Podskarbi; Władysław Mickiewicz, Sekretarz; ks. Ludwik Lescoeur.

Delegat Akademii: Dr. Józef Korzeniowski.

Adjunkt: Władysław Suzin.

BIBLIOTEKA.

Bibliotekarz: Dr. Stanisław Windakiewicz.

BIURO AKADEMII.

(Według §. 23 Statutu Biuro znajduje się pod zarządem Sekretarza Generalnego).

(Godziny urzędowe od 10—2).

SKŁAD.

Adjunkt: Dr. Feliks Koneczny.
Podskarbi: Wilibald Śleczkowski.
Rachmistrz: Bolesław Antoniewicz.
Dyurnista: Henryk Dobrowolski.
Woźny: Ludwik Słowiński.

Sprzedaż wydawnictw powierzoną ma:
Księgarnia Spółki Wydawniczej Polskiej w Krakowie (Pałac Spiski).

POSIEDZENIE PUBLICZNE
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

dnia 13 maja 1896 r.

I.

PRZEMÓWIENIE

JEGO EKSCELLENCYI ZASTĘPCY PROTEKTORA

JULIANA DUNAJEWSKIEGO.

Po roku pracy, poświęconej badaniom naukowym, zgromadziliście się, szanowni panowie, aby na wspólnem zebraniu rozpatrzeć to, co już dokonanem, to, co przygotowanem, jakoteż i to, co dalszego przygotowania wymaga.

Sprawozdanie zarządu za rok ubiegły wykazuje dowodnie, jak dzięki niezmordowanej gorliwości światłego waszego zarządu, dzięki pełnej poświęcenia pracy szanownych członków Akademii i jej Komisyj, instytucya nasza wszelkich sił dokłada, aby godnie odpowiedzieć wzniosłym celom, zakreślonym jej przez Najjaśniejszego, najmiłościwiej nam panującego założyciela i tej najłaskawszej opiece, którą ją otacza najdostojniejszy Arcyksiążę Protektor, również i szlachetnym nadziejom społeczeństwa, pragnącego dorównać innym narodom w idealnych nabytkach cywilizacyi zachodniej. Są te idealne dobra jedyną rzetelną miarą wartości

człowieka, są one najtrwalszą podstawą przyszłości narodów, są wreszcie najpewniejszym puklerzem przeciw niebezpieczeństwom, grożącym obecnie społeczności.

Witając szanownych panów w imieniu Jego Ces. i Król. Wysokości Najdostojniejszego Arcyksięcia Protektora, otwieram posiedzenie.

II.

PRZEMÓWIENIE

PREZESA HR. STANISŁAWA TARNOWSKIEGO.

Nie chciałbym powtarzać tych samych zawsze podziękowań za świadczoną Akademii życzliwość. Wdzięczność jak prośba może się stać nużącą, uprzykrzoną, kiedy się często a zawsze tak samo odzywa. W dwóch słowach zatem tylko proszę o wiarę, że Akademia chowa wiernie w pamięci wszelki znak czy akt dobrej woli, z chlubą chowa wspomnienie dobrych świadectw, zwłaszcza kiedy świadectwo oddaje tak dostojna, światu znana powaga i zasługa. Osobne wszakże, a szczególnie gorące słowo podziękowania i powitania, niech mi będzie wolno zwrócić do JE. księcia Namiestnika, którego w tym charakterze pierwszy raz mamy zaszczyt widzieć i przyjmować, a w tym jak w każdym poprzednim czy następnym, z tem przeświadczeniem zupełnem, że wszystko, co dobre i pożyteczne, liczyć może zawsze na jego życzliwość, opiekę i pomoc.

Proszę także o wiarę, że czy mniej czy więcej, Akademia rzetelnie, uczciwie, robi co może, żeby nic nie zaniedbać a wszystko spełnić, co do jej cywilizacyj-

nego zadania i obowiązku należy, że ten obowiązek i czuje i rozumie. Obowiązek prawdziwie cywilizacyjnego, chrześciańskiego posłannictwa, powołanie do wielkiej w Kościele i świecie zasługi, przypomina się dziś żywo a chlubnie i boleśnie. Trzysta lat, jak dokonało się przez nas, z Bożego i Stolicy Śtej natchnienia, wielkie dzieło Unii kościelnej. Pragnie go, tęskni za niem, mówi o niem, jak o zadaniu przyszłości, wzywa go jak błogosławieństwa wielu, a mało kto pamięta, lub chce wspomnieć, jaki to naród, które duchowieństwo, czyj król, spróbował, dał przykład i wzór, w granicach swojej możności. Dziś z dzieła tego nie wiele zostało: to, co zostało, trzyma ta sama opieka Boska i Rzymska, trzyma opieka świecka innego już króla. Ale dla nas zostało zawsze wspomnienie dziejowej zasługi, zostało przypomnienie i przykazanie chrześciańskiego i cywilizacyjnego posłannictwa i działania na każdem jakiembądź polu, bez wyjątku. Przypomnienie nie bez goryczy, skoro wielkie dzieło nie było tak gorliwie, tak roztropnie dalej prowadzonem, jak było zaczętem. A w tem nauka z przeszłości dla teraźniejszości i na przyszłość dla ludzi, dla instytucyi, dla społeczeństw, że grzechy zaniedbania i opuszczenia nie są tak mało ważne i mało szkodliwe, jak się to czasem ludzkiej płochości i wygodności wydaje. Najlepsze ziarno zmarnieć może między cierniami i kamieniami, jeżeli ręka, która je posiała, nie pielęgnuje go statecznie.

Akademia pamiętna tej wielkiej w Kościele i w narodzie rocznicy, uprosiła swego dostojnego członka, a między dziejopisami naszymi jaśniejącego historyka

Unii, żeby zebranie nasze zaszczycić i uświetnić, a fakt z przed trzechset lat uczcić raczył, odczytaniem jednej karty z tych dziejów Unii, w których ma głos pierwszy, jako kapłan, jako biskup i jako uczony.

Najprzewielebniejszy ksiądz biskup sufragan poznański, a zarazem prezes poznańskiego Towarzystwa przyjaciół nauk, niech raczy przyjąć za trud podjęty i za zrobiony nam zaszczyt winny hołd gorącej wdzięczności.

Instytucyom, jak ludziom, może być potrzebnem i zdrowem, żeby zdarzenie jakie od czasu do czasu dodało im otuchy wspomnieniem zasługi, a bodźca przypomnieniem przykładu i obowiązku. Takich wrażeń mamy dziś dwa. Jedno, to dawne, o którem mówiłem, drugie jest świeże. Przed godziną Uniwersytet Jagielloński odsłonił tablicę, którą na murach swoich chciał uwiecznić pamięć Szujskiego. Spełnił on obowiązek wdzięczności i czci względem swojego pierwszego profesora historyi polskiej, a jednego z tych, którzy jego zasługę i chwałę pomnożyli i podnieśli, i w dziejach jego liczyć się będą do najlepszych. Obchód ten musi odezwać się echem zgodnych uczuć i tu, w tej Akademii. Pierwszy jej jeneralny sekretarz, jak do budowania samych jej fundamentów należał, tak później do śmierci być silnym filarem budowy, a wszystkie czynności ożywiał duszą swoją, tyle wzniosły uczuciem, ile rozumem potężny. Dla Akademii także szczęściem było i chlubą, że ręka Szujskiego posuwała wszystkie jej prace, a duch jego wybijał swoje piętno na wszystkich. Że mu wierną została, to o sobie z czystem sumieniem może zaświadczyć. Żyją w naszych pracach i w naszych

sercach te hasła, te zasady naukowych, jak wszelkich innych trudów i postępów, które Szujski słowem i pismem, a nieraz i z tego miejsca głosił: „Znaj siebie samego“. — „Biada wiedzy, która nie pomaga wiedzącemu“. — „Prawdzie i pracy nigdy Bóg nie odmówił przyszłości“. — „Treści nam pilnować i istoty! — Treści intelektualnej i moralnej, wiary, wiedzy i charakteru“. — „Reszta w ręku Tego, którego nie obejmie żadna wiedza, a którego żadna potęga nie wstrzyma“.

Tablica pamiątkowa, wizerunek Szujskiego, wznowiły w pamięci dawne, lecz niewygasłe wrażenia jego słów. Pozwoliłem sobie je przytoczyć, na dowód, że to nasz drogowskaz. Wierzymy, że w niego patrząc, nim się kierując, nie zboczymy z drogi i nie zabłądzimy.

III.

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego

z czynności Akademii

od maja 1895 do maja 1896 r.

Wybory, dokonane wczoraj na posiedzeniu pełnem Akademii, wprowadziły do grona członków czynnych dotychczasowego czł. korespondenta Prof. Dr. Karola Olszewskiego, poczet członków korespondentów zaś powiększył się na Wydziale historyczno-filozoficznym wyborem Dr. Bronisława Łozińskiego i Prof. Dr. Józefa Milewskiego, na Wydziale matematyczno-przyrodniczym wyborem Prof. Dr. Kazimierza Kostaneckiego.

W ciągu ubiegłego roku Najjaśniejszy Pan raczył najmiłościwiej zatwierdzić wybory zagranicznych członków, ogłoszone na ostatniem posiedzeniu publicznem, mianowicie czł cz. Henryka Hoyera, Profesora Uniwersytetu warszawskiego i czł. kor. Ernesta Muki w Freiburgu.

Z grona członków czynnych straciliśmy w roku ubiegłym ś. p. Ludwika Pasteura i ś. p. Ludwika Teichmanna.

Pomiędzy wielkimi zdobywcami, którzy w ciągu wieków wydzierali przyrodzie bronią geniuszu najskryt-

ze jej zajęki. imię Pasteura utrzyma trwale jedno z miejsc najzaszczytniejszych. Sięgając, gdzie zwrok nie sięga, odkrył on umysłowi ludzkiemu nieznane światy, zapełnione niezliczonemi armiami najniższych organizmów, podał klucz do rozwiązania najzawilszych zagadnień chemii a zarazem otworzył nowe widnokręgi umiejętnościom lekarskim, które w bakteryologii czerpią coraz więcej światła celem zbadania właściwej istoty chorób i znajdują coraz dzielniejsze środki ochronne. W najszlachetniejszem znaczeniu tego wyrazu, prawdziwy dobroczyńca ludzkości, był chwałą wszystkich korporacyj i instytucyj, które miały prawo zaliczać go do swego składu.

W ś. p. Ludwiku Teichmanie straciliśmy długoletniego Wiceprezesa naszej Instytucyi, jednego z tej szczupłej już dziś liczby najdawniejszych członków, których pierwsze wybory powołały do grona Akademii. Mogliśmy słusznie szczycić się jego zasługami naukowemi. Anatomia ciała ludzkiego zawdzięcza mu liczny szereg doniosłych zdobyczy i spostrzeżeń, które stanowią rzetelne wzbogacenie nauki i w jej postępie zaważyły niemało.

Przerzedził się też zastęp dawnych Członków Towarzystwa Naukowego, którzy po przekształceniu jego na Akademią utworzyli grono członków nadzwyczajnych. W roku ubiegłym zmarli: ś. p. Marceli Jawornicki, Dyrektor kasy Oszczędności, niegdyś skarbnik Towarzystwa Naukowego, bł. p. Józef Oettinger, b. profesor historyi medycyny Uniwersytetu Jagiellońskiego, ś. p. Feliks Szlachtowski, b. Prezydent m. Krakowa, który przez długie

lata z takiem poświęceniem zajmował się zarządem zdrojowiska szczawnickiego, wreszcie ś. p. Michał Zieleniewski, lekarz tak zasłużony około rozwoju zakładu zdrojowego w Krynicy. Jego to fundacya, przeznaczona na popieranie studyów naukowych w dziedzinie balneologii krajowej, ma według ostatniej woli zmarłego przejść pod opiekę Akademii. Jakkolwiek cel tej fundacyi, odnoszący się do medycyny praktycznej, nie wchodzi w zakres właściwych zadań naszej Instytucyi, Akademia ceni sobie ten nowy dowód zaufania, który ją spotkał w rozporządzeniu ostatniej woli ś. p. Michała Zieleniewskiego.

Wydział filologiczny wydał w roku ubiegłym dwa tomy Rozpraw, XXII i XXIV; pod prasą znajdują się dwa tomy: XXV i XXVI.

Z dziedziny **Gramatyki obcych języków**, Dr. Jan Rozwadowski złożył rzecz „O celtyckich refleksach zaimkowego pnia *ol-*“ i przygotował do druku wydanie Gramatyki litewskiej drukowanej po raz pierwszy w Wilnie w r. 1737 przez OO. Jezuitów; p. Damian Rolicz Lieder opracował wydanie Gramatyki tureckiej Walentego Skorochoda Majewskiego.

Z zakresu **Filologii klasycznej** czł. cz. Prof. K. Morawski przedstawił rzecz „O manieryzmie w stylu autorów łacińskich srebrnej epoki“, czł. kor. Prof. A. Miodoński rozprawę p. t. „Tradycya rzymska o Herkulesie germańskim“, czł. kor. Prof. L. Sternbach dwie prace: „Kato starszy jako naśladowca Greków“ i „Viu-

centius Bellovacensis w rękopisie greckim", p. Wincenty Lutosławski złożył obszerne studyum „O pierwszych trzech tetralogiach dzieł Platona", p. St. Schneider zaś nadesłał dwie rozprawy: „Socyologiczne poglądy dwóch Antyfontów" i „Czy mądrości i cnoty można nauczyć? Bezimienny traktat z połowy V. w. przed Chrystusem".

Z zakresu **Historyi i Gramatyki języka polskiego** złożono następujące prace członków Akademii: Prof. J. Baudouin'a de Courtenay „Zestawienia etymologiczne i semazyologiczne dotyczące pierwiastku *ba* w języku polskim", Prof. W. Nehringa „Kazania gnieźnieńskie, tekst i glosy", Prof. L. Malinowskiego „Glosy polskie w rękopisie Biblioteki Ossolińskich N. 379 z r. 1438" i „Ewangelia św. Mateusza V. 1—12, kazanie na dzień Wsz. Świętych, zabytki języka polskiego z XV w. z rękopisu D. LII Biblioteki kapitulnej w Pradze", Prof. J. Rostafińskiego „Materyały do staropolskiego słownictwa botanicznego". Prócz tego rozbierano na posiedzeniach Wydziału rozprawy pp. St. Dobrzyckiego p. t. „Przysłówki na *o* i *ê* utworzone od przymiotników w języku staropolskim na podstawie zabytków XIV i XV w." i „O gwarze ludowej we wsi Krzęcinie" oraz K. Nitscha „O pisowni i języku kazań Paterka, z początku XVI wieku, na podstawie materyału zebranego przez prof. L. Malinowskiego".

Dwie prace, przedstawione Wydziałowi, stanowią przyczynki do **Historyi piśmiennictwa ruskiego** oraz do **Literatury indyjskiej**: p. Cyryla Studzińskiego „Geneza

utworów pierwszego poety ruskiego w Galicyi Markiana Szaszkiewicza“ i p. L. Mańkowskiego „Panczatantra jako źródło Hitopadesa“.

Z zakresu **Literatury polskiej i historyi oświaty w Polsce**, czł. cz. Prof. A. Brückner przedstawił rzecz p. t. „Kazania średniowieczne w Polsce. Cz III-a“, p. A. Karbowiak „Szkoły parafialne w Polsce w XIII i XIV w.“, p. L. Rydel „O przekładzie Aryostowego Orlenda Szalonego przez Piotra Kochanowskiego“, czł. kor. J. Tretiak „Do genezy młodzieńczych utworów Bohdana Zaleskiego“, p. F. Hösick „Ustęp z biografii Juliusza Słowackiego; lata 1829—1831“.

Komisya do dziejów literatury i oświaty w Polsce gromadziła według możności dalsze materyały do historyi piśmiennictwa, o ile na to pozwalały szczupłe środki, któremi rozporządza. P. M. Jeszienicki nadesłał rzecz: „O rękopisie Biblioteki uniwersyteckiej w Wrocławiu z r. 1515 i o pismach w nim zawartych“ oraz „*Pauli Crosnensis Rutheni praefationes et carmina nova*“, p. Z. Celichowski kilka nieznanych listów Marcina Kwiatkowskiego z Archiwum królewieckiego. P. St. Windakiewicz podał wiadomość o wyprawie ks. Puccitellego do Włoch, dokonanej z polecenia Władysława IV. celem zebrania śpiewaków do opery królewskiej w Warszawie, p. W. Czermak złożył komunikat o nowych materyałach do biografii Józefa Bartłomieja Zimorowicza z Archiwum miejskiego w Krakowie, p. Jan Leniek przygotował do druku kronikę ks. Izydora Chróścińskiego z lat 1784—1794, p. Zygmunt Wasilewski opracował nieznane materyały do historyi tajnych sto-

warzyszeń na Litwie w trzecim dziesiątku lat bieżącego stulecia p. t. „Promieniści, Filareci i Zorzanie".

Materyały powyższe będą wydane, w miarę środków Komisyi, w „Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce", którego tom IX, blizki już ukończenia, znajduje się pod prasą.

Wydawnictwo poetów polsko-łacińskich, „*Corpus poetarum polono-latinorum*", wstrzymane było przez czas pewien dla braku środków; spodziewamy się, że niebawem będzie można przystąpić do druku nowego tomu. Prace wydawnicze postępują: czł. kor. L. Ćwikliński opracowuje Klemensa Janickiego, prof. Br. Kruczkiewicz Roysiusa, ks. Hippler i p. Sas Dantyka.

Podjęto też na nowo przerwane chwilowo z tych samych powodów wydawnictwo Biblioteki pisarzów polskich XVI i XVII w. W roku ubiegłym opuścił prasę jeden tylko tom tej publikacyi: „Mikołaja Reja z Nagłowic Zwierzyniec (1562)" wydany przez p. Wilhelma Bruchnalskiego.

W dalszym ciągu wydawnictwa Bibliografii polskiej czł. cz. Karola Estreichera wyszły z zasiłkiem Akademii zeszyty 4. i 5. tomu XIV, stanowiące zakończenie III tomu Bibliografii XV do XVIII w. w układzie alfabetycznym (Constitutiones-Czyżykowicz).

Ruch naukowy w gronie **Komisyi historyi sztuki** ożywił się znacznie w ciągu roku całego a wydawnictwa postąpiły naprzód. Najznaczniejsza ilość rozpraw i komunikatów odnosiła się do dziejów architektury w Polsce i poważny w tej mierze plon przyniosła. Prof. Łuszczkiewicz złożył sprawozdanie ze swych badań nad

pierwotną bazyliką romańską w Opatowie i przedstawił szereg opracowanych do niej tablic, rysunków architektonicznych i szczegółów rzeźbiarskich, oraz podał w skróceniu dzieje kościoła od w. XII aż po wiek XVI. P. Zygm. Hendel streścił dalsze wiadomości o świeżo odsłoniętych częściach romańskich klasztoru i kościoła OO. Dominikanów w Krakowie, a zwłaszcza części ścian, odrzwi i okien dawnego refektarza wraz z pięknemi rzeźbionemi motywami. Prof. Piekosiński dostarczył rozprawy o salce z wieku XIV w t. z. „kamienicy hetmańskiej“ w Rynku krakowskim i podał jako ewentualną datę powstania tej ostrołukowej budowy lata 1340—1350, tłómacząc zarazem treść i znaczenie szeregu 12 rzeźb na zwornikach sklepienia i przedstawiając ich dokładne podobizny. Dr. Alex. Czołowski streścił historyą t. z. baszty prochowej na wałach gubernatorskich naprzeciw kościoła Karmelitów we Lwowie i ustalił jako datę jej powstania lata 1554—1556. Prof. Jan Bołoz-Antoniewicz przedstawił pracę swą w dwóch częściach „O architekturze kościelnej i świeckiej oraz ornamentacyi ormiańskiej w Polsce“; w pierwszej części na podstawie planów katedry ormiańskiej we Lwowie wykazał cechy zasadnicze architektury ormiańskiej kościelnej i wyjaśnił dzieje założenia rzeczonej katedry; w części drugiej podał rezultaty swych badań nad budownictwem świeckiem Ormian polskich, dokonanych głównie na starych domach w Jazłowcu, a zarazem streścił główne cechy ornamentacyjnej rzeźby ormiańskiej na tych zabytkach motywami swemi, różniącej się od bizantyńskiej. P. Julian Pagaczewski przedłożył komunikat, oparty na notatach rękopiśmiennych po ś. p. Lud-

wiku Zarewiczu, podający ważne przyczynki do historyi budowy kościoła Kamedułów na Bielanach pod Krakowem w wieku XVII, oraz wiadomości o kamieniarzach włoskich przy tej budowie zajętych. Wreszcie prof. Odrzywolski przyniósł plon poszukiwań swoich w archiwum państwowem w Dreznie nad materyałami do dziejów budownictwa w Krakowie i w Warszawie z początku wieku XVIII i przedstawił, zwłaszcza dwa ważne rysunki wnętrza katedry na Wawelu z tego czasu, między któremi rys poziomy kościoła, wykonany wkrótce po zmianach w budowli za biskupa Łubieńskiego poczynionych, ale zaznaczający liczne ważne zabytki tego wnętrza, które już dziś nie istnieją.

Do dziejów rzeźby w Polsce odnosiła się przedewszystkiem rozprawa prof. Dr. Maryana Sokołowskiego „O nagrobkach średniowiecznych a w szczególności o nagrobku Kallimacha“. Autor wytłómaczył w niej najpowszechniejszą formę średniowiecznego nagrobka, która już w XII wieku zjawia się we Francyi, obrzędem pogrzebowym średniowiecza, oraz mówił o epitafiach malowanych na pergaminie, które nad nagrobkami zamieszczano, i o chorągwiach poświęconych czci zmarłych, poczem rozwiódł się w drugiej części rozprawy nad płaskorzeźbioną spiżową nagrobną płytą Filipa Kallimacha w kościele Dominikanów w Krakowie, scharakteryzował w niej oryginalny portret wielkiego humanisty końca XV wieku, i udowodniwszy podobieństwo ornamentacyi do współczesnych miniatur flandryjskich podał jako rezultat badań swych nad tym nagrobkiem jego niezawodne pochodzenie z giserni Piotra Vischera, ale zarazem wykonanie do niej modelu już

w Norymberdze przez Wita Stwosza, w bliskich z Buonaccorsim zostającego stosunkach. Prof. Sokołowski również zwrócił uwagę w osobnym komunikacie na jeden z najpiękniejszych grobowców w Polsce z końca wieku XV, na rzeźbioną z czerwonego marmuru płytę z postacią biskupa i herbem Różą, wmurowaną w mensę ołtarza przed grobem św. Wojciecha w katedrze gnieźnieńskiej, i w utworze tym stwierdził najbliższe podobieństwo do tego rodzaju współczesnych nagrobków dłuta Tilmana Riemenschneidera. P. Feliks Kopera przedstawił drugą część swej rozprawy (drukowanej następnie w „Przeglądzie Polskim“ w zeszycie z października r. 1895) p. t. „Grobowiec Olbrachta w katedrze na Wawelu i pierwsze prace w stylu odrodzenia na Zamku krakowskim“, w której zastanowił się nad udziałem architekty i rzeźbiarza Franciszka Włocha w budowie renesansowych części Zamku po r. 1505 a przed przybyciem do Krakowa Franciszka della Lora z Florencyi.

Do historyi malarstwa w wieku XV i XVI podał prof. Łuszczkiewicz komunikat o cechu malarskim w Sączu i o ważnych materyałach archiwalnych do dziejów tego cechu w archiwum nowosądeckiem, (na które jego uwagę zwrócił badacz przeszłości Sącza, X. Sygański S. J. i stwierdził istnienie nieznanego dotąd malarza sądeckiego Floryana Benedyktowicza († 1652); p. Adam Chmiel zaś uzupełnił te szczegóły wiadomością o aktach miejskich sądeckich, poczynających się z rokiem 1488, dziś w Krakowie przechowanych a w których znajdują się imiona malarzy sądeckich od XV do XVII w. Prof. Sokołowski streścił rezultat badań

swych nad ołtarzowym tryptykiem Św. Jana Jałmużnika w kościele św. Katarzyny w Krakowie, a rozwiódłszy się nad hagiografią tego, oraz innych świętych greckiego kościoła, z żywotów których malowidła tryptyku są zaczerpnięte, stwierdził jako czas jego powstania lata 1500—1505, fundacyą jego przez Mikołaja Lanckorońskiego, oraz cały związek tego utworu z translacyą zwłok św. Jana Jałmużnika w r. 1489 do Budy, ofiarowanych przez sułtana Bajazeta Maciejowi Korwinowi. Dr. Jerzy hr. Mycielski przedstawił rozprawę o „Janie Triciuszu jako malarzu religijnym“, w której naprzód streścił żywot artysty między r. 1620 a 1690, jego studya w Paryżu u Poussina w latach 1641 i 1642 i jego działalność jako nadwornego malarza portretów królów Jana Kazimierza, Michała i Jana III, następnie zaś omówił jedyny dotąd znany religijny obraz, pendzla Triciusa, przedstawiający Chrystusa Ukrzyżowanego, z datą r. 1680 a znajdujący się w kościele parafialnym w Bolechowicach pod Krakowem. Prof. Sokołowski podał do druku w wydawnictwach Komisyi kopie trzech dokumentów z archiwum XX. Czartoryskich w Krakowie, które rzucają nowe światło na życie i rozwój artystyczny malarza Kucharskiego, ucznia w r. 1765 w Paryżu Vanloo i Vien'a, a pensyonarza tamże Stanisława Augusta, robiącego dla króla historyczne obrazy i zostającego dłuższy czas na jego utrzymaniu za granicą. Dr. Jerzy hr. Mycielski uzupełnił tę wiadomości komunikatem o nieznanych w Polsce portretach pendzla Kucharskiego, który kilka razy powtarzał słynny portret królowej Maryi Antoniny w więzieniu z r. 1793, malował portrety królowej w r. 1791, Delfina, dam dworu

Ludwika XVI, był wreszcie wziętym we Francyi miniaturzystą a żył jeszcze w r. 1805.

Do historyi przemysłu artystycznego w Polsce należał naprzód referat prof. Sokołowskiego o misie brązowej rytej, wykopanej w Wieluńskiem, należącej dziś do p. W. Przybysławskiego, a jak jej fotografia stwierdza, liczącej się do szeregu ważnych tego rodzaju mis w ornamencie rytym, w barbarzyński często sposób wykonanym, które datują z wieku XI i XII a znajdowane są od granic Francyi aż do Finlandyi. Prof. Sokołowski również podał komunikat o odlewnictwie armat w Krakowie w wieku XVI, z nowymi szczegółami o „tormentatorze“ króla Zygmunta Augusta, Oswaldzie Baldnerze, który pracował w Polsce między r. 1561 a 1575 i był twórcą wspaniałej armaty z renesansową ornamentacyą, znajdującej się dziś w „Zeughausie“ berlińskim. P. Feliks Kopera przedłożył rękopis p. t. „Materyały odnoszące się do sreber królewskich z r. 1574“, a składające się zwłaszcza z inwentarza sreber stołowych, aparatów kościelnych i kredensu po ucieczce Walezyusza spisanych. P. Julian Pagaczewski podał spis skarbca kościelnego na Bielanach pod Krakowem, opracowany na mocy dawnych inwentarzy, z których najstarszy z r. 1674. Prof. Sokołowski wreszcie streścił rezultat badań swych nad t. z. „pasami przeworskimi“, które z ornamentyką o motywach bizantyńskich od wieków wyrabiano na Rusi i w Polsce, a które jako t. z. pasy rycerskie a później mieszczańskie używane były w Rzpltej aż do końca XVIII wieku.

Rozprawy, przedstawione w roku ubiegłym Wydziałowi historyczno-filozoficznemu odnoszą się wszyst-

kie, z wyjątkiem jednej [1]), do badań w przedmiocie **Historyi polskiej**. Według treści można je rozdzielić na kilka grup. Pierwszą stanowią studya czł. cz. W. Kętrzyńskiego z zakresu krytyki średniowiecznych pomników polskiej historyografii: „O kronice wielkopolskiej“ i „O rocznikach polskich“ kilka przyczynków do najdawniejszej historyi społeczeństwa polskiego złożyli czł. cz. F. Piekosiński w rozprawach „O pradynastach szlachty polskiej“ i „O ludności wieśniaczej w dobie Piastowskiej“, oraz p. K. Potkański w pracach p. t.: „Studya nad pierwotnem osadnictwem Polski. Część II. Bartnictwo i organizacya bartnicza“, „Granice i osiedlenie Podhala“. Dziejów Litwy i unii litewskiej tyczą się dwie monografie czł. cz. A. Prochaski: „O autentyczności listów Gedymina“ i „Podole lennem korony polskiej 1352—1430“, oraz tegoż autora „Przyczynki krytyczne do dziejów Unii“. W zakres historyi prawa polskiego w wiekach średnich wchodzą prace czł. cz. F. Piekosińskiego „O statutach króla Kazimierza Wielkiego“; czł. cz. B. Ulanowskiego: „Proces Jana Pieniążka herbu Jelita, archidyakona gnieźnieńskiego i dziekana łęczyckiego z r. 1466“. Różne zaś przedmioty z dziejów Polski od XVI w. opracowują rozprawy i komunikaty: p. J. Brzezińskiego „O V powszechnym Soborze Laterańskim i jego stosunku do Polski“, czł. kor. T. Korzona „Rodowód Jana III“, czł cz. St. Smolki „Przyczynek do genezy konsty-

[1]) Dr. Włodzimierza Czerkawskiego: „O znaczeniu gospodarstw większych w ekonomii społecznej“.

tucyi 3 maja", p. B. Dembińskiego „Katarzyna II i Rewolucya francuska".

W ciągu ubiegłego roku wyszedł XXXII tom Rozpraw Wydziału historyczno-filozoficznego dwa następne, XXXIII i XXXIV znajdują się pod prasą. Prócz tego wydano osobne dzieło czł. kor. Oswalda Balzera, p. t.: „Genealogia Piastów"; jest to jedna z największych pod względem rozmiaru i najcenniejszych niezawodnie dotychczasowych publikacyj Wydziału.

Zabiegi Komisyi historycznej około gromadzenia materyałów archiwalnych, przyniosły i w tym roku plon wcale obfity, dzięki osobnej subwencyi krajowej i rządowej na poszukiwania w Archiwach Watykańskich. W kampanii archiwalnej roku 1894/5, ś. p. Józef Szczepkowski, gorliwy i sumienny pracownik, przedwcześnie zmarły niebawem po powrocie z Rzymu, wykończył opracowanie aktów Nuncyatury Polskiej z czasów Jana III i uzupełnił je poszukiwaniami w prywatnych bibliotekach rzymskich. Wobec tego byłby już opracowany cały materyał Watykański od wstąpienia Batorego na tron aż do śmierci Jana III, z wyjątkiem czasów Jana Kazimierza, których opracowanie rozpoczęto zaledwie w latach poprzednich. Wypełnienie tej luki stanowi właśnie przedmiot prac archiwalnych bieżącej kampanii, które powierzono p. Bronisławowi Gubrynowiczowi ze Lwowa. W tym roku kończy się lat dziesięć od rozpoczęcia systematycznych badań naszych w Archiwach Watykańskich. Komisya historyczna może z zadowoleniem spoglądać na poważny szereg kilkudziesięciu tek, w których za-

wiera się zebrany materyał, tem bardziej, że uważać może bez przesady za spełnioną najdonioślejszą część zamierzonego zadania. Dalsze poszukiwania służyć będą w przyszłości do zebrania pokłosia z XVI i XVII wieku i do opracowania materyałów z XVIII stulecia, które jednak nie będą mogły prawdopodobnie równać się opracowanym dotąd pod względem doniosłości i wydatności. Wiadomo jednak że t. z. „Expedycya Rzymska“ poprzestawała wyłącznie na opracowaniu materyałów z epoki nowożytnej, zaczem przemawiały rozliczne względy praktyczne i techniczne. Srednie wieki pozostały nietknięte, jeżeli pominiemy cenne sprawozdanie czł. kor. W. Abrahama, złożone Akademii przed laty dziesięciu a mogące służyć za program pracy, jaką należałoby przedsięwziąć w Archiwach Watykańskich w obrębie średniowiecznej epoki. To też Komisya historyczna uważa, że nadeszła obecnie chwila, w której należy zwrócić się w tej pracy archiwalnej ku wiekom średnim i uprosiła w tym celu p. Abrahama, żeby w przyszłej kampanii wziął czynny udział osobisty z współudziałem młodszych sił, które mu będą dodane do pomocy. Tak w dziesięć lat po „Expedycyi Rzymskiej“ z r. 1886 rozszerzy się zakres i spotęguje wydatność pracy na polu tych poszukiwań, co będzie ułatwionem przez pomyślny stosunkowo stan osobnego, na ten cel przeznaczonego funduszu, dzięki oszczędnościom z kilku lat ostatnich.

Poszukiwania w Archiwach Watykańskich zawdzięczają pomyślny swój rozwój przedewszystkiem stałej subwencyi, którą Sejm od lat dziesięciu uchwala w kwocie 1500 fl., oraz zasiłkowi ze Skarbu Państwa

w kwocie 600 fl. Uchwała Sejmu z r. 1895 dozwala nam używać tej subwencyi w pewnej części na uzupełnianie badań Watykańskich poszukiwaniami w innych archiwach.

Komisya historyczna, korzystając z tego pozwolenia, udzieliła w roku ubiegłym zasiłku prof. Alfredowi Halbanowi z Czerniowiec na studya archiwalne w Kijowie, z których niebawem mamy otrzymać sprawozdanie.

Z obfitego materyału Watykańskiego, jaki udało się dotąd zgromadzić w t. z. „Tekach Rzymskich“, Komisya historyczna mogła dotąd ogłosić nieznaczną, drobną cząstkę w wydanym przed dwoma laty tomie p. t. *Analecta Romana*. Dalszych wydawnictw w tym rodzaju Komisya przedsięwziąć nie może dla braku środków, na co tem większy nacisk należy położyć, im częściej dochodzi nas, z zagranicy zwłaszcza, wyraz zdziwienia, dlaczego nie przystępujemy do wydawania tych materyałów, które nie tylko wśród naszych ale i wśród obcych historyków budzą tyle zajęcia. Niech nam będzie wolno wyrazić nadzieję, że może ta przeszkody uda się wkrótce przezwyciężyć, dzięki osobnym funduszom, które spodziewamy się wyjednać na cele wydawnictw Watykańskich. Brak środków nie dozwolił również Komisyi rozpocząć wydawnictwa t. z. Taks wojewodzińskich z XVII wieku, po myśli dawno powziętej uchwały, o której już po kilkakroć wspominano w tych Sprawozdaniach, jakkolwiek prace przygotowawcze od lat paru są dokonane. Mimo tych trudności, krępujących na każdym kroku działalność Komisyi historycznej, zajmowano się energicznie pra-

cami wstępnemi do wielkiego i kosztownego wydawnictwa Laudów sejmikowych i ustalono program gromadzenia materyałów oraz ogólny plan publikacyi, jakkolwiek w obecnych stosunkach trudno łudzić się nadzieją, żeby danem było Komisyi rozpocząć ją w zwykłym czasie.

Z wydawnictw Komisyi wyszły w roku ubiegłym: „Rachunki dworu Jadwigi i Jagiełły“ opracowane przez czł. cz. F. Piekosińskiego (Mon. medii aevi, tom XV) „Spisy urzędników województwa krakowskiego z XV wieku“ ułożone przez K. Federowicza (Arch. Kom. hist. tom VIII), i drugi zeszyt drugiej części Bibliografii historyi polskiej“ prof. Ludwika Finkla.

Komisya prawnicza zajęta była w tym roku zbieraniem dalszych materyałów do swych wydawnictw, które obecnie postępować będą szybcej niżeli do tej pory.

Do tomu IV Archiwum przybyła nieznana redakcya niezmiernie ciekawego zabytku „*Constitutiones Lancicienses*“, znanego dotychczas z dwóch tylko rękopisów Sier. IV. i Ptrb. III, dzięki temu, że odszukano w spuściźnie ś. p. Żegoty Paulego nowy kodeks, obejmujący kilka pomników prawnych z XV wieku. Materyał przeznaczony do II i IV tomu Archiwum jest już zupełnie wyczerpnięty, a wydawca czł. cz. Bolesław Ulanowski pracuje nad wstępami oraz indeksami do tej publikacyi, która dostarczy naszym uczonym prawnikom podstawy do dalszych badań nad prawem polskiem XIV i XV stulecia. Piąty tom Archiwum jest

na ukończeniu. P. Ulanowski zamieścił w nim „Najdawniejszy układ systematyczny prawa polskiego z XV wieku“ z rękopisu B. III ś. p. hr. Wiktora Baworowskiego, a czł. kor. O. Balzer, „Średniowieczne prawa Mazowieckiego pomniki“ z kodeksu przechowywanego w Cesarskiej Bibliotece w Petersburgu. P. Ulanowski ma przygotowanych jeszcze kilka znaczniejszych publikacyj do Archiwum Komisyi, a między niemi bardzo interesujące kompendyum prawa polskiego z czasów Zygmunta Augusta, znajdujące się w dwóch rękopisach jednym Bibl. Ossolińskich a drugim Bibl. w Suchej. Ogłoszenie tego kompendyum, dającego obraz ustaw polskich obowiązujących w połowie XVI wieku ułatwi niezmiernie wydanie XI tomu Starodawnych pr. pol. pomników, w którym, jak już w poprzednich Sprawozdaniach wspomniano, pomieszczone będą wyroki ostatniej instancyi z XVI stulecia.

Poszukiwania za księgami gromadzkiemi i źródłami do historyi stosunków włościańskich postępowały bez przerwy, i jeżeli publikacya ta, pomieszczona w X i XII tomie St. P. P. Pomników, dotychczas jeszcze nie ukazała się na widok publiczny, usprawiedliwić to należy ważnymi względami, które nie dozwalały pospieszać z ogłoszeniem zebranych dotąd a nawet wydrukowanych już materyałów. Zbyteczny pośpiech byłby tu rzeczą bardziej niepożądaną i niewłaściwą, aniżeli w jakiemkolwiek innem wydawnictwie, dopóki się nie wyczerpie najważniejszych przynajmniej materyałów, jakie dotąd udało się zgromadzić i będzie można jeszcze zebrać w niedalekiej przyszłości. Im większą przywiązujemy wagę do publi-

kacyi tych źródeł, ze względu na nietkniętą niemal dotąd historyą włościan w Polsce, im pewniej się spodziewamy, że padnie z nich wiele nowego światła na ten niewyjaśniony dotychczas a tyle żywotności mający ustęp naszej przeszłości, tem większy na nas ciąży obowiązek czuwać nad tem starannie, żeby pośpiechem nie uszczuplić pożytku, jaki można sobie słusznie obiecywać po tem wydawnictwie. Puszczając w świat wydrukowane dotąd, i to w znacznej liczbie wydrukowane arkusze, a nie czekając na zebranie pewnego zaokrąglonego kompletu, dałoby się tylko sposobność i zachętę do przedwczesnych, doraźnych wniosków i sądów, któreby mogły nawet przyczynić się więcej do zagmatwania, niźli do wyświecenia prawdy. Tego zaś tem bardziej należy unikać, im więcej żywotności i aktualności może mieć przedmiot tych studyów w obecnej chwili. Do sumiennych, przedmiotowych badań w dziedzinie historyi włościan może dać nierównie pewniejszą podstawę wydawnictwo, które wyczerpywać będzie cały dostępny nam na razie materyał t. z. ksiąg gromadzkich, wydawnictwo, czyniące — ile możności — zadość wymaganiom nauki i powadze Instytucyi, która je podejmuje. Te uwagi nie będą może zbytecznemi wobec pewnego zniecierpliwienia, które objawiało się poniekąd wśród kół naukowych wobec dłuższej zwłoki w ukończeniu tej tak ważnej niezawodnie publikacyi.

W b. r. prócz wielu zabytków mniejszej doniosłości przybyła księga sądowa wsi należących do kustodyi krakowskiej, a między temi wsiami znajdują się bardzo pod każdym względem interesujące Świątniki.

Zbieranie materyałów do krytycznego wydania Vol. Legum postępuje szybko. Niepodobnem jednak rozpoczynać tej publikacyi, nie mając zgromadzonych zabytków przynajmniej z jednego wieku.

Komisya ustanowiona dla obchodu jubileuszu Uniw. Jagiell. powierzyła p. Ulanowskiemu opracowanie wykładów prawa polskiego na tymże Uniwersytecie. Materyał odnoszący się do tego przedmiotu, a sięgający czasów Zygmunta III., miał wejść w skład wydawnictw Komisyi prawniczej i był już w znacznej części przygotowany do druku. Ukaże się on w osobnem wydawnictwie, ale stosownie do metody i planu Komisyi prawniczej.

Komisya antropologiczna podjęła na nowo w roku ubiegłym **badania archeologiczne**, w ostatnich latach przerwane. Tym razem program obejmował kurhany w Przemyskiem i Stryjskiem, groby ciałopalne w Tarnobrzeskiem i Niskiem (w kącie między Sanem a Wisłą) oraz zabytki w Lipicy. Rozpoczęte w tym kierunku przez Dra Demetrykiewicza poszukiwania, prowadzone będą w dalszym ciągu z wiosną r. b.

Równocześnie Dr. Demetrykiewicz przedstawił Komisyi na dwu posiedzeniach wyniki dotychczasowych badań nad „Dobą przedhistoryczną Galicyi“. W rozprawie tej, która będzie umieszczona w najbliższym tomie „Materyałów archeologiczno-antropologicznych i etnograficznych“, autor starał się za pomocą studyów porównawczych nad zabytkami krajów ościennych po raz pierwszy chronologicznie uporządkować nagromadzony dotąd materyał źródłowy. Z prac innych do tego działu

nadesłanych i do druku przeznaczonych wymienić należy Dra Wład. Olechnowicza: „Poszukiwania archeologiczne w gubernii lubelskiej".

Do działu antropologii w ściślejszem znaczeniu należy nadesłana przez p. Adama Zakrzewskiego (z Warszawy) praca p. t. „Ludność miasta Warszawy", w tomie I. „Materyałów" już pomieszczona.

W dziale etnologicznym działalność Komisyi objawiła się naprzód w dalszym ciągu badań p. R. Zawilińskiego nad ludnością polską na Węgrzech; owocem ich jest obszerne sprawozdanie wraz z zebranymi materyałami, pomieszczone w t. I. „Materyałów". Oprócz tego prowadzono wydawnictwo dalszej części nadesłanych dawniej przyczynków lub dzieł osobnych. Z powodu trudności technicznych opóźniło się wyjście t. I. „Ludu Białoruskiego", monografii kilkotomowej p. M. Federowskiego, a z braku funduszów wejdzie dopiero w wykonanie uchwała Komisyi względem drukowania w niezmienionej formie „Melodyj litewskich" X. Juszkiewicza. Ponieważ prac zaległych z kilku lat ostatnich znaczna jeszcze znajduje się liczba, nie czyniła Komisya w ubiegłym roku szczególnych starań o pozyskanie nowych, ale pragnąc przyjęte już prace jak najrychlej publikować, wchodziła z autorami w porozumienie, bądźto względem zmian, bądź koniecznych uzupełnień. Do tych ostatnich należą np. p. Bł. Pawłowicza: „Podania, powieści i pieśni z Zalasowej", jako dodatek do nadesłanych poprzednio: „Kilku rysów".

Wobec coraz większego zainteresowania się sprawami ludoznawstwa, przez powstałe w ostatnim roku towarzystwa, uznała Komisya za rzecz konieczną opra-

cowanie szczegółowego Kwestyonarza, któryby odpowiadał obecnym wymaganiom nauki i nietylko podawał systematykę, ale przez metodyczne pytania ułatwiał gromadzenie właściwego materyału. Praca w tym kierunku wspólnemi siłami podjęta i między członków Komisyi rozdzielona doprowadzi niezawodnie do pożądanego rezultatu.

W końcu postanowiła Komisya wydać szczegółowy „Index“ do 18 tomów „Zbioru wiadomości“, a jego opracowanie powierzyła swym sekretarzom.

Komisya fizyograficzna wydała XXX tom Sprawozdań; w druku jest tom XXXI.

Z Atlasu geologicznego Galicyi wydano dwa zeszyty 5ty i 7-my wraz z tekstem, Zeszyt 5. zawiera pięć map, ściągniętych w druku na cztery karty, wykonanych przez Prof. Dra W. Szajnochę z polecenia Wydziału Krajowego, mianowicie: Biała, Żywiec, Ujsół, Maków, Rabka-Tymbark. Zeszyt 7. opracowany przez Prof. M. Łomnickiego, składa się z 7 map, mianowicie: Steniatyn, Radziechów, Kamionka Strumiłowa, Busk-Krasne, Szczurowice, Brody, Złoczów. W c. i k. Wojskowym Zakładzie geograficznym w Wiedniu znajduje się, oprócz wymienionych siedmiu, 21 map wykonanych przez Prof. F. Bieniasza (Pomorzany, Brzeżany, Buczacz-Czortków, Kopyczyńce, Borszczów, Mielnica, Okopy), Prof. M. Łomnickiego (Waręż, Bełz-Sokal, Żółkiew, Lwów), Prof. Dra W. Szajnochę (Gorlice-Grybów, Muszyna, Jasło-Dukla, Ropianka, Lisko) i Dra W. Teisseyrego (Załoźce, Tarnopol, Trembowla, Podwołoczyska, Skałat-Grzymałów); mapy te stanowić będą 6, 8, 9

i część 10go zeszytu Atlasu geologicznego Galicyi. Od Wydziału Krajowego otrzymała nadto Komisya do wydania w Atlasie geologicznym trzy inne mapy, wykonane przez Prof. Dra W. Szajnochę (Wola Michowa, Wieliczka) i Dra W. Teisseyrego (Bóbrka-Mikołajów).

Z polecenia Sekcyi geologicznej, zostającej pod przewodnictwem Prof. Dra F. Kreutza, czynnymi byli pp. Prof. M. Łomnicki i Dr. W. Teisseyre. Pierwszy prowadził badania geologiczne w okolicach Bełzca i Rawy Ruskiej, celem wykonania dla Atlasu geologicznego Galicyi dwóch map: Bełżec-Uhnów i Rawa Ruska; pracę tę doprowadził tak daleko, że będzie mógł złożyć obydwie te mapy, gotowe do druku, wraz z wykonaną w przeważnej części w r. 1894 mapą „Jaworów-Gródek“ w ciągu wiosny b. r. Dr. W. Teisseyre dokonał zdjęcia geologicznego mapy „Żydaczów-Stryj“; obecnie zajęty jest przeniesieniem zaznaczeń wykonanych w formacie 1:25000, na format Atlasu geologicznego, t. j. 1:75000, i pracę tę ukończy z wiosną b. r. W Sprawozdaniach Komisyi wydano krótkie sprawozdanie Dra Teisseyrego z badań geologicznych przedsięwziętych przez niego z polecenia Wydziału Krajowego w okolicach Rohatyna, Przemyślan, Bóbrki i Mikołajowa.

Sekcya meteorologiczna otrzymała spostrzeżenia meteorologiczne z 37 stacyi, z których jednak tylko 31 czynnemi było przez cały rok. Ubyły stacye w Stryju, Sokalu i Kałuszu, przybyły dwie w Zakopanem, mianowicie w Muzeum Dra Chałubińskiego i w sanatoryum Dra A. Chramca. Ciepłotę powietrza i opad

atmosferyczny obserwowano w 37 miejscach, ciśnienie powietrza w 13, stan zachmurzenia nieba w 36, a kierunek wiatru w 34 miejscach. Obliczeniem i przysposobieniem do druku przysłanego ze stacyi materyału zajmował się Dr. D. Wierzbicki. Tenże, podobnie jak w latach poprzedzających, zestawił zaszłe w r. 1895 w Galicyi gradobicia. Członek Komisyi, dyrektor Wł. Satke nadesłał Sekcyi swoje badania warstwy śniegowej w Tarnopolu podczas zim $189^3/_4$ i $189^4/_5$, które zamieszczone zostaną w Sprawozdaniach Komisyi fizyograficznej.

Liczba stacyj wodoskazowych zmniejszyła się z powodu ubycia wodoskazów na Pełtwi pod Buskiem i na Dniestrze pod Mikołajowem; było ich 100: rządowych 73, krajowych 27, w dorzeczu Wisły 66, Dniestru 29, w dorzeczu Dunaju (na Czeremoszu i Prucie) 5. Obrobieniem materyału zebranego na stacyach wodoskazowych zajmował się, podobnie jak w latach poprzednich, Przewodniczący Sekcyi Prof. Dr. F. Karliński, używając do pomocy stypendysty p. J. Zajączkowskiego, słuchacza Uniw. Jagiell. Ponieważ jednak utworzona została w Monarchii austryackiej długo oczekiwana a nader pożądana służba hidrograficzna, która w rocznikach swego centralnego biura rozpoczęła publikować w całej rozciągłości spostrzeżenia wodoskazowe, przeto rozpoczęte przez Sekcyą przed 29 latami gromadzenie, obliczanie i publikowanie tych spostrzeżeń z Galicyi, od roku 1896 poczynając dalej prowadzone nie będzie.

Spostrzeżeniami pojawów w świecie roślinnym i zwierzęcym zajmowali się, jak w latach poprzedza-

jących, we wschodniej części kraju p. J. Hawrysiewicz w Ożydowie, w zachodniej p. Z. Birkenmajerowa w Czernichowie.

Spostrzeżeń zboczenia i nachylenia igły magnesowej w Krakowie dokonał jak w latach poprzednich członek Komisyi Dr. D. Wierzbicki.

Spostrzeżenia natężenia siły ciężkości, przyrządem wahadłowym pomysłu pułkownika Sternecka, będącym własnością c. k. Obserwatoryum astronomicznego w Krakowie, a kosztem Przewodniczącego Sekcyi meteorologicznej Prof. Dra F. Karlińskiego, wykonał w Krakowie, Czernichowie i Alwerni członek Komisyi Dr. Birkenmajer. Praca ta zamieszczona będzie w Rozprawach Wydziału matematyczno-przyrodniczego.

Badaniami flory krajowej z polecenia Sekcyi botanicznej pod przewodnictwem Prof. Dra J. Rostafińskiego, zajmowali się pp. Prof. R. Gutwiński i Prof. Dr. E. Wołoszczak. P. Gutwiński badał w dalszym ciągu florę glonów w okolicach Skawiec, zwiedzając przedewszystkiem okolice nie uwzględnione w r. 1893; gromadził przytem materyał do zielnika glonów, który złoży Komisyi w r. 1896. Zamierzonych prac dokonał p. Gutwiński, a obecnie zajęty jest jeszcze tylko opisywaniem odkrytych nowych gatunków i odmian. Prof. Dr. Wołoszczak, kończąc swoje przed 10 laty rozpoczęte systematyczne badanie flory Karpat galicyjskich w całej ich rozciągłości, czynnym był w roku ubiegłym na przestrzeni między wyłomem Dunajca i granicą śląską. Jednym z wyników tych poszukiwań jest wykrycie granicy dwóch okręgów roślinnych, oddzielonych od siebie rzeką Rabą. Nieprzewidziane a nieda-

jące się usunąć okoliczności stały się powodem, że Dr. Wołoszczak sprawozdanie z pracy swojej i zielnik zebrany nieco później złoży Komisyi w tym roku, niż w latach poprzednich. Od p. J. Paczoskiego w Dublanach otrzymała Komisya i zamieściła w swoich Sprawozdaniach pracę p. t. „O nowych i rzadszych roślinach flory litewskiej“, zawierającą wyniki poszukiwań podjętych bez pomocy ze strony Komisyi.

Sekcya zoologiczna, której przewodniczył Prof. W. Kulczyński, poleciła zbadanie fauny owadów siatkoskrzydłych na Czarnej Horze p. J. Dzięndzielewiczowi, czynnemu na tem polu od lat 30. Z polecenia tejże Sekcyi sprawdzał p. J. Łomnicki oznaczenia w zbiorze chrząszczów śp. Eust. Wróblewskiego, przeważnie litewskich, podarowanym Komisyi pod warunkiem, że Komisya wykona rewizyą i wyda katalog tego zbioru. Zapadłszy na zdrowiu, nie mógł p. J. Łomnicki doprowadzić tej pracy tak daleko, jak było pierwotnie zamierzone. Częściowe oznaczenie zbiorów entomologicznych Komisyi było również zadaniem p. S. Stobieckiego; pracował on mianowicie nad rodziną chrząszczów: Carabidae. — Prof. K. Bobek, który, jak wspomniano w przeszłorocznem sprawozdaniu, podjął rewizyą krajowych owadów dwuskrzydłych (Diptera), opracował już rodziny: Tipulidae, Culicidae, Rhyphidae, Simuliidae i Bibionidae, a rodzinę Chironomidae ma na ukończeniu. W krótkim więc zapewne czasie będzie można przystąpić do ogłoszenia drukiem wyników tej pracy. Sekcya zoologiczna otrzymała do wydania dwie prace wykonane bez jej pomocy, mianowicie: Prof. Dra St. Klemensiewicza „Motyle większe Galicyi“ i Dra

M. Kowalewskiego „Materyały do fauny helmintologicznej pasorzytniczej polskiej, część II". Pierwsza z nich, zawierająca klucz do oznaczania motyli krajowych, zostanie wydana jako dzieło osobne.

Zawiązana w roku zeszłym Sekcya rolnicza, pod przewodnictwem Prof. Dra E. Janczewskiego zajęta była głównie ułożeniem szczegółowego programu swoich prac i kwestyonaryusza dla korespondentów, chcących brać udział w jej czynnościach. Program taki powstał na podstawie szczegółowych elaboratów złożonych przez kilka w tym celu wybranych komitetów, a rozpatrzonych następnie przez całą Sekcyą, i znajduje się obecnie w druku. Sekcya roześle program i kwestyonaryusze wszystkim osobom, po których może się spodziewać, że zechcą ją wesprzeć w zbieraniu pożądanych materyałów fizyograficznych. Nadto poczyniła Sekcya przygotowania do wykreślenia szczegółowej mapy leśnej Galicyi.

Muzeum Komisyi fizyograficznej wzbogaciło się darami c. k. Namiestnictwa we Lwowie, Towarzystwa zoologicznego francuskiego, c. k. Państwowego Zakładu geologicznego w Wiedniu, Redakcyi Pamiętnika fizyograficznego w Warszawie, tudzież pp. Franciszka Gartnera, Romana Ingardena, spadkobierców śp. Winc. Jabłońskiego, Dra Henryka Lgockiego, Jarosława Łomnickiego, Sławomira Odrzywolskiego, Józefa Paczoskiego w Dublanach, Dra Roberta Siegera w Wiedniu i Maryana Witalińskiego. Ze zbiorów nagromadzonych w Muzeum Komisyi korzystali w r. z. zagraniczni specyaliści: Prof. Dr. Gürich we Wrocławiu, i Prof. Wetstein w Pradze.

Porządkowaniem zbiorów Komisyi zajmował się, jak w latach poprzednich, kustosz p. Konstanty Jelski, przy pomocy stypendystów: pp. Hendrychowskiego, Łomnickiego i Simona, a później Gartnera i Niezabitowskiego. Prócz robót bieżących muzealnych przystąpiono w Muzeum do założenia nowych inwentarzy w myśl Regulaminu muzealnego, uchwalonego przez Komisyą d. 22 lutego 1895 r., a zatwierdzonego przez Zarząd Akademii Umiejętności. W pracy tej brał udział sekretarz Komisyi Prof. W. Kulczyński.

Wydział **matematyczno-przyrodniczy** rozbierał na swych posiedzeniach 32 prac, z których postanowiono drukować 27.

Z pomiędzy tych rozpraw dwie należą do zakresu **Astronomii**; są to prace czł. L. Birkenmajera. Jedna ma tytuł: „O wpływie temperatury na ruch zegarów a zwłaszcza chronometrów," druga zaś: „Wyznaczenie długości wahadła sekundowego w Krakowie oraz dwu innych miejscowościach W. Ks. Krakowskiego".

Z **Matematyki** ogłosił Wydział dwie prace, jedną Dr. S. Kępińskiego pod tytułem: „O funkcyach Fuchsa dwu zmiennych zespolonych," drugą czł. W. Zajączkowskiego: „O inwolucyi punktów na liniach tworzących powierzchnię prostokreślnej skośnej". Do historyi nauk matematycznych odnosi się rozprawa czł. S. Dickstejna: „Wiadomości o korespondencyi Kochańskiego z Leibnitzem".

Pięć prac z dziedziny **Fizyki** dostarczyli pp: T. Estreicher: „O ciśnieniach nasycenia tlenu," czł. W.

Natanson: „O prawach zjawisk nieodwracalnych,“ czł. K. Olszewski: „Wyznaczenie temperatury krytycznej i temperatury wrzenia wodoru“, p. M. Rudzki: „Przyczynek do teoryi fal“ i czł. A. Witkowski: „O własnościach termodynamicznych powietrza“.

Z siedmiu prac z dziedziny **Chemii** jedna p. S. Jentysa podaje rzecz: „O wpływie tlenu na rozkład związków azotowych w odchodach zwierzęcych“, druga p. S. Niementowskiego: „O chinakrydynie“, trzecia p. K. Radziewanowskiego: „O zastosowaniu glinu metalicznego do syntez węglowodanów aromatycznych“, czwarta p. W. Syniewskiego: „O metylowęglanach wielowartościowych fenolów“, piąta czł E. Bandrowskiego: „O świeceniu podczas krystalizacyi“, szósta p. F. Polzeniusza: „O działaniu chlorku benzoilowego na kwasy tłuszczowe, oraz ich bezwodniki“, siódma p. L. Marchlewskiego: „Synteza cukru trzcinowego“.

Czł. F. Kreutz ogłosił pracę z **Mineralogii** pod tytułem: „O zmianach w kilku minerałach i solach pod wpływem promieni katodowych“.

Dwie prace należą do **Paleontologii**. Jedna p. J. Grzybowskiego: „Mikrofauna otwornic czerwonych iłów z Wadowic“, druga p. W. Teyssseregо: „O charakterze fauny kopalnej miodoborów“.

Trzy rozprawy odnoszą się do **Botaniki**. Rozprawa p. B. Dębskiego ma tytuł: „O budowie i czynności kolanka u morantowatych“. Pan R. Gutwiński złożył rzecz pod tytułem: „Flora algarum aliciensis“, czł. E. Godlewski: „O nitryfikacyi“, p. M. Raciborowskiego: „Pseudogardenia, nowy rodzaj Loganiaceów“.

Prac z **Zoologii** jest pięć. Jedna p. M. Kowalewskiego: „Spostrzeżenia i uzupełnienia pracy o Bilharzia polonica“, druga p. K. Kostaneckiego: „Badania nad zapłodnionemi jajkami Jeżowców“, trzecia p. W. Kulczyńskiego: „Attideae mus. Varsov. in Sibiria orientali collecti,“ dwie ostatnie p. J. Nussbauma: „Lyssa i szczątki podjęzyka u psa“, oraz „Przyczynki do historyi rozwoju podniebienia, przewodów Stensona i Jacobsona oraz hypofyzy u psa“.

Praca p. J. Prussa: „O ciałkach Russella“ należy do zakresu **Anatomii patologicznej**.

Z działu **Fizyologii** przyjął Wydział dwie prace. Jedną czł. N. Cybulskiego i p. A. Becka: „Dalsze badania zjawisk elektrycznych w krwi mózgowej“, drugą p. J. Zanietowskiego: „O zmianach elektrotonicznych w pobudliwości nerwów“.

W ubiegłym roku przywrócona została napowrót zwichnięta chwilowo równowaga w budżecie Akademii a zarazem wyrównano przekroczenia z lat 1891—1894 spowodowane silniejszym popędem wydawnictw w latach ostatnich. Cel ten dało się osięgnąć głównie oszczędnościami, rozłożonemi proporcyonalnie na wszystkie rubryki budżetu, w znacznej zaś części zawdzięczamy ułatwieniu tego zadania podwyższeniu stałej dotacyi ze Skarbu Państwa, o którem wspominano już z wdzięcznością w poprzedniem sprawozdaniu a które od roku przeszłego zwiększyło stałe dochody Akademii o 4000 fl.

W przeszłorocznem sprawozdaniu nadmieniono też o pięknym zapisie ś. p. Konstantego Kmity,

obywatela ze Żmudzi. Ś. p. Kmita, umierając w Warszawie w grudniu 1894 r., mianował Akademią swoją spadkobierczynią i zobowiązał ją wypłacić na rzecz gimnazyum polskiego w Cieszynie połowę sumy, któraby zrealizowano z jego ruchomego majątku po potrąceniu kilku drobnych legatów. Co do funduszu, przeznaczonego dla Akademii, polecił go używać na cele wydawnictw historycznych i w ogólności naukowych, w polskim języku. W ciągu ubiegłego roku zdawało się chwilowo, że los tego zapisu był zachwiany. Udało się jednak przełamać wszystkie zapory i w lutym b. r. wypłacono nam, po potrąceniu legatów i należytości skarbowych, sumę 22.836 rs., której połowę oddaliśmy Towarzystwu Macierzy Polskiej w Cieszynie, z drugiej zaś połowy utworzono fundusz osobny w kwocie 15.000 zł., którego odsetki obracane będą na cele przez ś. p. Kmitę wskazane. Niech nam tu wolno będzie wyrazić głęboką wdzięczność Akademii egzekutorom testamentu ś. p. Kmity, a w szczególności jednemu z nich, który nietylko osobistym wpływem nakłonił ś. p. Kmitę do tego zapisu, ale nie szczędził znacznych ofiar i trudów, by doprowadzić sprawę do pomyślnego końca, a wreszcie własny legat, który mu w testamencie był przekazany, dołączył do zapisu. Imię jego obok imienia ś. p. Kmity, pozostanie w wdzięcznej pamięci Akademii, również jak zasługi p. Józefa Polczyńskiego, adwokata w Warszawie, który bezinteresownie a z poświęceniem prawdziwem zastępował Akademią w tej sprawie.

Z stypendyów, przeznaczonych na dopełnienie studyów za granicą, a oddanych pod opiekę Akademii,

przyznano w roku ubiegłym stypendyum im. Śniadeckich fundacyi ś. p. Seweryna Gałęzowskiego w kwocie 5.000 fr. Dr. Władysławowi Szymonowiczowi, a stypendyum fundacyi ś. p. Zenona Pileckiego w kwocie 1.200 fl. p. Zenonowi Przesmyckiemu.

Od ostatniego posiedzenia publicznego następujące instytucye naukowe weszły w stały stosunek z Akademią: Uniwersytety w Marburgu i w Coimbra, Biblioteka miejska w Gdańsku, Towarzystwo starożytnicze „Prussia“ w Królewcu, Copernicus-Verein w Toruniu, Czeskie Muzeum etnograficzne w Pradze, Towarzystwo archeologiczne w Moskwie, Obserwatoryum magnetyczne i meteorologiczne w Moskwie, Instytut meteorologiczny w Bukareszcie.

Bibliografia wydawnictw przeszłorocznych wykazuje 16 tomów oprócz 3 tomów publikacyj sprawozdawczych; pod prasą znajduje się 22 tomów.

Nie do nas należy oceniać wartość przeszłorocznego plonu; niech nam wolno będzie jednak wyznać, iż z szczególniejszem zadowoleniem spoglądamy na kilka wydawnictw, które tu leżą przed nami, ponieważ doczekaliśmy się w nich spełnienia niektórych zadań, od dawna na nauce polskiej ciążących, w różnych dziedzinach wiedzy. Dobrze, że nam dane było je spełnić, że nas w nich nie zastąpił i nie uprzedził kto inny. Z otuchą też patrzymy na wzmagający się z każdym rokiem ruch naukowy na posiedzeniach wszystkich trzech Wydziałów; nieraz objawia się na nich przepełnienie porządku dziennego, liczba rozpraw

się mnoży i coraz większa zachodzi potrzeba, ograniczać działalność Komisyj, a temsamem powstrzymywać gromadzenie i opracowywanie materyałów, aby Wydziałom Akademii nie brakło środków do rychłej publikacyi rozpraw, które autorowie przedstawiają osobiście na posiedzeniach lub nadsyłają z zewnątrz.

Objaw to w każdym razie pomyślny, z wiarą więc w przyszłość rozpoczynamy rok nowy, po którego upływie Akademia dosięgnie pierwszej ćwierci wieku swego istnienia. Jeśli patrzymy wstecz, na skromne jej początki, na nieustający przez pierwszą ćwierć wieku rozwój, tem gorętsze budzi się w nas uczucie wdzięczności ku Wspaniałomyślnemu Monarsze, jej Najdostojniejszemu Założycielowi, im żywiej to nam się uprzytomni w obecnej chwili, co byłoby z polską nauką, gdyby nie ten akt dla nas wiekopomny, którym Najmiłościwiej nam panujący Cesarz i Król dnia 4 maja 1872 powołał Akademią do życia. Pomni zaszczytnych obowiązków, jakie Najjaśniejszy Pan raczył przed 24 laty włożyć na grono ówczesnych członków, dziś już stopniałe do czwartej ledwie części pierwotnego składu, na nas i na naszych następców, czujemy dobrze całe brzemię ciążącej na nas odpowiedzialności. Skupić wszystkie siły naszego społeczeństwa, pracujące na polu nauki, zorganizować je rozważnie, według możności wydatność ich działania podniecić, a nienaruszając indywidualności niczyjej, skierować je o ile środki starczą, ku najnaglejszym i najdonioślejszym zadaniom, jakie nauka polska spełniać winna i wobec społeczeństwa własnego i wobec potrzeb, celów powszechnej nauki, a tak w miarę możności stawać się tym organem,

przez który społeczność polska opłacać winna należny dług cywilizacyjnym zadaniom ludzkości: oto program naszej służby, którą pełnimy. Jednem ogniwem w szeregu tych obowiązków, ogniwem w położeniu naszem szczególnie ważnem, jest praca nad wyświeceniem przeszłości narodu, cywilizacyjnej zwłaszcza jego przeszłości. Przez ćwierć wieku wydobyto i opracowano w wydawnictwach naszych wiele nieznanych materyałów, a ilekroć pamiątka donioślejszego jakiegoś zdarzenia dziejowego nasuwała szczególniejszą sposobność jego rozpamiętywania, czyniliśmy to i w wydawnictwach naszych i na tych dorocznych posiedzeniach publicznych, wybierając po kolei na temat odczytów: Kopernika, Długosza, Kochanowskiego, zasługę cywilizacyjną Odsieczy wiedeńskiej, unii Korony z Litwą, Konstytucyą 3 Maja. Dzisiaj święcimy pamięć Unii brzeskiej, spieszę więc z zakończeniem tego sprawozdania, aby ustąpić miejsca Dostojnemu Prelegentowi, który raczył swą pracą i obecnością zaszczycić nasze zebranie.

DODATEK DO SPRAWOZDANIA.

Wydawnictwa Akademii Umiejętności

od 1. maja 1895 do 30. kwietnia 1896.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II, tom II. Ogólnego zbioru dwudziesty drugi, lex 8°, str. 392.

Treść: A. Brückner: Średniowieczna Poezya łacińska w Polsce. (str. 1—62). J. Bystroń: O użyciu genetiwu w języku polskim. Przyczynek do historycznej składni polskiej (str. 63—148). I. Radliński: Słownik narzeczy ludów kamczackich. V. Słownik narzecza Koryaków wschodnich, ze zbiorów Prof. B. Dybowskiego (str. 149—229). L. Malinowski: Ewangelia św. Mateusza R. V, 1—12. Kazanie na dzień wszech świętych. Zabytki języka polskiego z wieku XV, z rękopisu DLII Biblioteki kapitulnej w Pradze (str. 230—318). L. Malinowski: Glosy polskie w kilku rękopisach łacińskich wieku XV w Bibliotekach kapitulnej i uniwersyteckiej w Pradze (str. 319—349). L. Malinowski: Glosy polskie w rękopisie Biblioteki Zakładu Narodowego Osolińskich z r. 1438 N. 379 (str. 350—392).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II, tom IV. Ogólnego zbioru dwudziesty czwarty, lex. 8°, str. 390, z dwiema tablicami.

Treść: J. Tretiak: Ignacy Krasicki jako prezydent trybunału (str. 1—37). Al. Brückner: Kazania średniowieczne (część I). (str. 38—97). L. Malinowski: O języku komedyj Franciszka Bohomolca (str. 98—126). P. Bieńkowski: Historya kształtów biustu starożytnego (str. 127—188). G. Blatt: O pochodnej spółgłosce końcowej *j* w języku polskim i w niektórych innych językach słowiańskich (str. 189—211). F. Hoesick: Anhelli i trzy poematy. Przyczynki do dziejów twórczości Juliusza Słowackiego (str. 212—291). St. Schneider: Isokrates wobec Politei ateńskiej Arystotelesa (str. 292—316). Al. Brückner: Kazania średniowieczne (część II) (str. 317—390).

* Karol Estreicher. Bibliografia polska, tomu XIV, zeszyty 4ty i 5ty [1]). (str. 385—590).

Sprawozdania Komisyi do badania historyi sztuki w Polsce, tomu I-go zeszyt czwarty. 4⁰, str. 191—255 i LXIX—CLXXVIII, z 4 tablicami w fotodruku i litografii oraz 101 rycinami w tekscie.

Treść: Aleksander Jelski: Wiadomość historyczna o pasiarni Radziwiłłowskiej w Słucku. Stanisław Tomkowicz: Krzyżtopór, twierdza magnacka XVII. w. i architekt jej Wawrzyniec Senes. Władysław Łuszczkiewicz: Dwa zgubione pomniki naszej romańszczyzny w Płocku i Jędrzejowie. Zygmunt Hendel: Kaplica Zmarłych zwana „Ogrojcem" przy kościele św. Barbary w Krakowie. Sławomir Odrzywolski: Zamek w Baranowie. Mathias Bersohn: Kilka słów o dawniejszych bóżnicach drewnianych w Polsce. Ludwik Boratyński: Dary Dymitra dla Maryny Mniszchówny. Maryan Sokołowski: Jan Matejko, nekrolog. Włodzimierz Demetrykiewicz: Sprawozdania z posiedzeń Komisyi za czas od 1. stycznia 1893 r. do 31. grudnia 1894 r. Tenże: Indeksy alfabetyczne do tomu V-go.

---

[1]) Wydawnictwa oznaczone gwiazdkami, wydane zostały kosztem Akademii Umiejętności, lecz stanowią własność autorów.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny. Serya II, tom VII.; ogólnego zbioru trzydziesty drugi, lex. 8°, str. 422.

Treść: Fr. Kasparek: Z dziedziny prawa międzynarodowego prywatnego. Konferencya w Hadze z września 1893 r. (str. 1—90). A. Winiarz: O zwodzie zwyczajów prawnych mazowieckich układu Wawrzyńca z Prażmowa (str. 91—170). T. Wojciechowski: O Piaście i piaście (str. 171—221). A. Prochaska: O prawdziwości listów Gedymina (str. 222—255). Tenże: Podole lennem Korony 1352—1430 (str. 256—279). Wł. Abraham: Pierwszy spór kościelno-polityczny w Polsce (str. 280—329). K. Potkański: Postrzyżyny u Słowian i Germanów (str. 330—422).

Oswald Balzer: Genealogia Piastów. 4to, str. XV i 574.

Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. Tomus XV, continet: Rationes curiae Vladislai Iagellonis et Hedvigis regum Poloniae 1388—1420, ed F. Piekosiński. w 8-ce dużej, str. VIII i 616.

Bibliografia historyi polskiej. Wspólnie z Dr. Henrykiem Sawczyńskim i członkami Kółka historycznego uczniów Uniwersytetu lwowskiego, zebrał i ułożył Dr. Ludwik Finkel. Część II., zeszyt I., lex. 8°, str. 530—688.

Część II., zeszyt II., lex. 8°, str. 689—843.

Archiwum Komisyi prawniczej. Tom pierwszy, wydał B. Ulanowski, w 8ce, str. 556. Część II, zeszyt II, lex. 8-o, str. 689.

Treść: Liber formularum ad ius canonicum spectantium ex actis Iacobi de Kurdwanów episcopi Plocensis maxima parte depromptarum (str. 1 — 36). Kilka zabytków ustawo-

dawstwa królewskiego i wojewodzińskiego w przedmiocie handlu i ustanawiania cen (str. 37—144). Trzy zabytki do historyi parlamentaryzmu w Polsce w XV w. (str. 145—168). Liber formularum ad ius Polonicum necnon canonicum spectantium in codice Regiomontano asservatarum (str. 169 — 256). Forma processus iudiciarii an. 1533 conscripta e codice Petropolitano deprompta (str. 257—324). Materyały do historyi ustawodawstwa synodalnego w Polsce w XVI w. (str. 325—556).

Archiwum Komisyi prawniczej. Tom trzeci, wydał Fr. Piekosiński. 8o, str. 492.

Treść: Tłumaczenia polskie statutów ziemskich. Kodeks dzikowski (str. 1—172). Kodeks Działyńskich (str. 173—220). Kodeks Swiętosławów (str. 221—334). Kodeksy Stradomskiego, Swiętojerski, Wislicya (str. 335 — 476). Wykaz synoptyczny artykułów zawartych w kodeksach: Dzikowskim, Działyńskich I, Swiętosławowym i Stradomskiego (str. 477—492).

*Antoni Rehman: Ziemie dawnej Polski i sąsiednich krajów słowiańskich opisane pod względem fizyczno-geograficznym. Część pierwsza: Karpaty 8-o, str. XIII i 657 z trzema mapami.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy. Serya II, tom VIII. Ogólnego zbioru dwudziesty ósmy; z pięcioma tablicami i trzema figurami w tekscie, lex. 8°, str. 449.

Treść: K. Żórawski: O wielkościach zasadniczych ogólnej teoryi powierzchni (str. 1—7). J. Kowalski: O prawie zgodności termodynamicznej w zastosowaniu do roztworów potrójnych (str. 8—12). S. Niementowski: Syntezy pochodnych chinoliny (13—43). L. Silberstein: Porównanie pola elektromagnetycznego z ośrodkiem sprężystym (str. 44—52). F. Mertens: Przyczynek do rachunku całkowego (str.

53—66). Tenże: O zadaniu Malfattego (str. 67—92). J. Nusbaum: Przyczynek do kwestyi powstawania środbłonków i ciałek krwi w zarodkach kręgowców (str. 93—148). E. Bandrowski: O utlenieniu parafenilenodwuaminu (str. 149—161). B. Eichler et R. Gutwiński: De nonnullis speciebus algarum novarum (str. 162—178). R. Załoziecki: O terpenowych węglowodorach w nafcie (str. 179 — 191). A. Baranowski: O wzorach służących do obliczenia liczby liczb pierwszych nieprzekraczających danej granicy (str. 192 — 219). W. Natanson: O rozprężaniu adiabatycznem w pobliżu stanu krytycznego (str. 220—231). K. Żórawski: O całkach niezmiennych ciągłych grup przekształceń (str. 232 — 273). R. Gutwiński: Prodromus florae algarum galiciensis (str. 274—440).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy. Serya II, tom IX., ogólnego zbioru dwudziesty dziewiąty; z dziewięcioma tablicami, 1 mapą i 11-ma rycinami w tekscie, lex. 8°, str. 412.

Treść: L. Wachholz: O oznaczaniu wieku ze zwłok na podstawie kostnienia główki kości ramieniowej (str. 1— 44). S. Jentys: Studya nad rozkładem i przyswajalnością związków azotowych w odchodach zwierzęcych str. 45 — 157). J. Niedźwiedzki: Przyczynek do geologii pobrzeża karpackiego w Galicyi zachodniej (str. 158—170). W. Natanson: O znaczeniu kinetycznem funkcyi dysypacyjnej (str. 171—180). J. Grzybowski: Mikrofauna karpackiego piaskowca z pod Dukli (str. 181—214). J. Szyszyłowicz: Diognoses plantarum novarum a cl. d. Const. Jelski in Peruvia lectarum (str. 215 — 239). K. Żórawski: Iteracye i szeregi odwracające (str. 240 — 249). Tenże: O linii wskazującej krzywiznę powierzchni (str. 250—265). E. Romer: Geograficzne rozmieszczenie opadów atmosferycznych w krajach karpackich. Z mapą izohijetów roczných (str. 266—282). S. Tołłoczko: O utlenianiu mentenu i o chemicznej budowie tego węglowodoru (str. 283—307). A. Beck

i W. A. Gluziński: Wpływ podwiązania moczowodu na czynności nerki. Przyczynek do teoryi wydzielania moczu (str. 308—329). W. A. Gluziński: O wpływie podwiązania tętnic wieńcowych (art. coron. cordis sinistra) na narząd nerwowo-ruchowy serca (str. 330—348). M. Kowalewski: Studya helmintologiczne I. (str. 349—367). L. Silberstein: Twierdzenie hydrokinematyczne (str. 368—371). M. Kowalewski: Studya helmintologiczne. II. Przyczynek do histologicznej budowy skóry niektórych przywr (str. 372—390). W. Szymonowicz: O budowie zębiny (str. 391—398). M. P. Rudzki: Przyczynek do teoryi fal (str. 399—403). K. Olszewski: Oznaczenie temperatury krytycznej i temperatury wrzenia wodoru (str. 404—412).

Sprawozdanie Komisyi fizyograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1894, oraz Materyały do fizyografii krajowej. Tom trzydziesty, w 8ce, str. XXIII, 276 i 287, z trzema tablicami.

Treść: *A*) Sprawozdania z czynności, funduszów i zbiorów Komisyi (str. I—XXIII). *B*) Materyały do fizyografii krajowej. Część I. Materyały zebrane przez Sekcyą meteorologiczną: Fr. Karliński: Wypadki spostrzeżeń meteorologicznych dokonanych w Galicyi w roku 1894, zestawione w c. k. Obserwatoryum astronomicznem krakowskiem (str. 3—197). D. Wierzbicki: Grady w Galicyi w roku 1894 (str. 198—203). Tenże: Pioruny w Galicyi w roku 1894 (str. 203). Fr. Karliński: Wykaz stanu wody na rzekach galicyjskich w r. 1894 (str. 204—243). Wł. Satke: Dzienny przebieg ciśnienia powietrza w Tarnopolu i jego zależność od reszty czynników meteorologicznych oraz uwagi nad powodami tego zjawiska (str. 244—275). D. Wierzbicki: Wyniki spostrzeżeń magnetycznych zrobionych w Krakowie w r. 1894 (str. 276). Część II. Materyały zebrane przez Sekcye: botaniczną i zoologiczną: J. Dzięd zielewicz: Zestawienie zapisków o owadach siatkoskrzydłych w Tatrach podczas pobytu w latach 1891

i 1892 (str. 1—40). J. Nusbaum: Sprawozdanie z poszukiwań nad fauną robaków dokonanych w lecie r. 1893 (str. 41—44). R. Gutwiński: Flora glonów okolic Tarnopola (str. 45—173). E. Wołoszczak: Zapiski botaniczne z Karpat Sądeckich (str. 174—206). Fr. Schille: Fauna lepidopterologiczna doliny Popradu i jego dopływów (str. 207—287).

Atlas geologiczny Galicyi. Zeszyt V. opracował Dr. Władysław Szajnocha. Kart cztery. Biała i Bielsko (I. 5), Żywiec i Ujsoły (I. 6, 7), Maków (II. 6), Rabka i Tymbark (III. 6). Wielkie folio podłużne. Tekst do zeszytu piątego, 8°, str. IV i 82.

Zeszyt VII, opracował Maryan Łomnicki, Kart siedm. Steniatyn, Radziechów, Kamionka Strumiłowa, Buk = Krasne (XII, 2, 3, 4, 5), Szczurowice, Brody, Złoczów (XIII. 3, 4, 5). Tekst do zeszytu siódmego, 8°, str. 128.

Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1894/5, w 8-ce mniejszej, str. 119 i 8 tablic.

Sprawozdania z posiedzeń. Rok 1895, w 8ce, str. VII, 69, 28 i 66.

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie, Comptes rendus de séances de l'année 1895, w 8ce, str. 336.

Anzeiger der Academie der Wissenschaften in Krakau, Jahrgang 1895, w 8ce, str. 336.

Nadto z kilku tomów Rozpraw znajdujących się pod prasą wyszły następujące odbitki:

Stanisław Schneider: Czy mądrości i cnoty można nauczyć? Bezimienna rozprawka z połowy w. V przed Chr. (Z Rozpraw Wydziału filologicznego, tom XXVI, str. 1—30).

Cyryl Studziński: Geneza poetycznych utworów Markiana Szaszkiewicza. (Z Rozpraw Wydziału filologicznego, tom XXVII, str. 1—40).

Wojciech Kętrzyński: O kronice Wielkopolskiej. (Z Rozpraw Wydziału historyczno-filozoficznego, tom XXXIII, str. 1—54).

Antoni Prochaska: Przyczynki krytyczne do dziejów Unii. (tamże, str. 55—122).

A. Mars i J. Nowak: O budowie i rozwoju łożyska ludzkiego (Z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, tom XXX, str. 1—81 z tablicą I. II i III).

W. Teisseyre: O charakterze fauny kopalnej Miodoborów (tamże, str. 82—92).

J. Zanietowski: Poszukiwania nad zmianami elektrotonicznemi w pobudliwości nerwów wykonane za pomocą kondensatora, (tamże, str. 93—139, z tablicą VI i VII, oraz 18 rycinami w tekście).

Tadeusz Estreicher: O ciśnieniach nasycenia tlenu (tamże, str. 140—157, z 2 rycinami w tekście).

E. Godlewski: O nitryfikacyi amoniaku i źródłach węgla podczas żywienia się fermentów nitryfikacyjnych (tamże, str. 158—210, z dwiema rycinami w tekście).

S. Kępiński: O funkcyach Fuchsa dwu zmiennych zespolonych (tamże, str. 211—221).

Stefan Niementowski: Syntezy związków chinolinowych z kwasu antranilowego i tłuszczowych aldehydów, podług doświadczeń Stefana Niementowskiego i Bonifacego Orzechowskiego (tamże, 222—260).

J. Grzybowski: Otwornice czerwonych iłów z Wadowic (tamże, str. 261—308, z czterema tablicami).

E. Bandrowski: O świeceniu podczas krystalizacyi. (Z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, tom XXXI, str. 1—10).

M. Siedlecki: O budowie leukocytów oraz o podziale ich jąder u jaszczurów (tamże, str. 11—40, z tablicą I).

Mieczysław Kowalewski: Studya helmintologiczne III. Bilharzia polonica sp. nov. (tamże, str. 31 — 70, z tablicą II).

Kazimierz Kostanecki: Badania nad zapłodnionemi jajkami jeżowców. (Z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, tom XXXII, str. 1—44, z tablicą I).

Lad. Kulczyński: Attidae Musei zoologici Varsoviensis, in Siberia orientali collecti (tamże, str. 45 — 98, z tablicą II).

J. Prus: O ciałkach Russella (tamże, str. 99 — 118, z jedną tablicą).

Kornel Radziewanowski: O zastosowaniu glinu metalicznego do syntez węglowodorów aromatycznych (tamże, str. 119 —127).

A. W. Witkowski: O własnościach termodynamicznych powietrza (tamże, str. 128—173, z dwiema tablicami i sześcioma rysunkami w tekście).

A. Beck i N. Cybulski: Dalsze badania zjawisk elektrycznych w korze mózgowej (tamże, str. 174 — 257, z 17 rycinami w tekście i jedną tablicą).

Józef Nusbaum: Lyssa i szczątki podjęzyka zwierząt mięsożernych (tamże, str. 258—278, z jedną tablicą podwójną).

IV.

Nagrody.

Akademia przyznała następujące nagrody:

1) Nagrodę im. ś. p. Probusa Barczewskiego za pracę historyczną w kwocie 1125 złr. a. w. prof. Dr. Oswaldowi Balzerowi Rektorowi Uniwersytetu lwowskiego, za dzieło p. t. „*Genealogia Piastów*“.

2) Nagrodę im. ś. p. Probusa Barczewskiego za dzieło malarskie w kwocie 1125 złr. a. w. prof. Wojciechowi Gersonowi w Warszawie za obraz „*Spoczynek*“.

Zarazem uchwalono przekazać dzieło J. Wolffa p. n. „*Kniaziowie litewsko-ruscy*“ do uwzględnienia przy przyznawaniu nagrody w roku przyszłym, w myśl §. 6 Ordynacyi o nagrodach im. Barczewskiego.

Zresztą nie przyznano żadnych nagród konkursowych, ponieważ wszystkie konkursa, ogłoszone dawniej, upływają dopiero z końcem b. r. albo też w ciągu r. 1897 i 1898.

Przedmioty, warunki szczegółowe i termina wszystkich tych konkursów, zestawiono świeżo w Nr. 1 „Sprawozdań z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności w Krakowie,“ za styczeń 1896 r.

DODATEK.

Sprawozdanie
w przedmiocie nagród imienia Barczewskiego.

1. Za pracę historyczną.

W szeregu dzieł historycznych, wydanych w r. 1895, Komitet wyznaczony dla przedstawienia Akademii wniosków co do przyznania nagrody im. Barczewskiego musiał wyróżnić przedewszystkiem dwa dzieła, z powodu ich wewnętrznej wartości, a mianowicie:

Józefa Wolffa, Kniaziowie litewsko-ruscy od końca XIV. wieku, (Warszawa, 1895 wielkie 8-vo, stron XXVI + 698) tudzież

Oswalda Balzera, Genealogia Piastów, (Kraków, 1895, 4-to stron XV + 574).

Treść obu tych dzieł jest tego samego rodzaju, zajmują się one badaniami stosunków genealogicznych, jedno najdawniejszej polskiej dynastyi, drugie rodzin kniaziowskich Litwy i Rusi, czyniąc przez to zadość ważnej potrzebie naukowej i wypełniając luki, które się dotąd dotkliwie w pracy nad dawniejszemi dziejami naszemi odczuwać dawały. Daty i fakta genealogiczne są bowiem, zwłaszcza dla badacza dziejów dawniejszych, podstawą, na której obraz dziejowy oprzeć musi; jeśli one niepewne lub błędne, i dziejów prawdziwie przedstawić nie można.

P. Józef Wolff zajmuje się już od kilkunastu lat z zamiłowaniem badaniami genealogicznemi, dowodem tego cały szereg cennych prac w tym rodzaju przez niego wydanych, jak mianowicie: „O kniaziach Kobryńskich“ (Rozpr. Akad. Umiej. tom XVII), 1883; „Senatorowie i dygnitarze w. księstwa litewskiego“, 1885; „Pacowie“, 1885; „Ród Gedymina, Dodatki i poprawki do dzieł K. Stadnickiego“, 1886. Dzieło obecnie wydane „Kniaziowie litewsko-ruscy“ jest z pomiędzy tych prac J. Wolffa największem i najważniejszem. Z licznie rozrodzoną rzeszą kniaziów na Litwie i Rusi, mającą dynastyczne pochodzenie, najważniejszą i najwpływowszą, historyk dotąd z trudnością mógł sobie poradzić, nie umiejąc często, z powodu niedostateczności źródeł, zdać sobie sprawy z ich wzajemnego stosunku do siebie, do kraju i do monarchów; dawniejsze zaś prace w tym kierunku podejmowane albo są bałamutne i niekrytyczne, albo nie rozporządzały dostatecznym zasobem materyałów źródłowych. P. Wolff podjął tę pracę na nowo na szerokie rozmiary, wyzyskał skrzętnie nie tylko wszystkie odnośne źródła drukowane nasze i obce, ale przeszukał w tym celu także archiwa, zwłaszcza Metrykę litewską. Była to praca olbrzymia a niezmiernie żmudna, wymagająca długiego czasu, prawdziwego zamiłowania i cierpliwości. Zdołał też p. Wolff opanować w zupełności nagromadzony w ten sposób a niełatwy do pokonania materyał i spożytkować go do swego celu umiejętnie, z potrzebną ścisłością i sumiennością. Podał nam w alfabetycznym porządku genealogią wszystkich rodzin kniaziowskich, oparta na wiarogodnych źródłach, różne nazwy tych samych osobi-

stości i rodzin, po źródłach napotykane, sprowadził do jednej właściwej, która się ostatecznie utrzymała, wykazał pochodzenie różnych rodzin i rozdzielił od siebie rodziny litewskie, ruskie, przybyłe z Moskwy, od Tatarów i Czerkiesów, tudzież rodziny, które sobie niesłusznie tytuły kniaziów przywłaszczyły; podał wreszcie krótką historyę każdej z tych rodzin i osobistości, tudzież ich zmieniających się w ciągu czasu posiadłości, stworzył wogóle genealogią pierwszych rodzin litewsko-ruskich, która tak ze względu na zasób źródeł jak i na opracowanie wszystkie dawniejsze prześcignęła.

Przy tak ogromnym materyale i trudnościach zadania, trudno, aby dzieło nie miało stron ujemnych. Znaczna część źródeł, z których autor korzystał, nie jest dla ogółu dostępną, stąd kontrola ich wartości i wiarogodności, jak nie mniej ich właściwego zużytkowania jest niemożliwa; autor zaś nic nie uczynił, aby nam tę kontrolę choćby tylko w pewnej mierze umożebnić, twierdzenia jego są zwykle kategoryczne z prostem powołaniem się na źródło a bez podnoszenia nastręczających się wątpliwości i trudności. Sprawiedliwość każe uznać, że takie, chociaż potrzebne, opracowanie materyału źródłowego było dla autora z niepokonanemi może trudnościami połączone i rozszerzyłoby zresztą znacznie rozmiary samego dzieła; z drugiej znowu strony wszędzie, gdzie czytelnik autora skontrolować może, przekonywa się o staranności i sumienności jego przy traktowaniu i zużytkowaniu źródeł. Mimo więc tej strony ujemnej dzieło ma wartość naukową niepospolitą i zasługiwałoby zwłaszcza ze względu na długoletnią poprzednią pracę autora w tym samym kierunku, na odznaczenie nagrodą im. Barczewskiego.

Atoli jeszcze bardziej zasługuje na to „Genealogia Piastów“ O. Balzera. Genealogii tej dynastyi, któraby choć w skromnej mierze czyniła zadość potrzebie naukowej, nie posiadaliśmy dotąd żadnej; jest bowiem tylko niemiecka Genealogia Piastów Grotefenda, ale tylko Piastów śląskich. Podjął się tej pracy p. Balzer mimo trudności, jakie nastręczała, i wywiązał się z niej znakomicie. Zebrał więc najpierw wszystkie możliwe, mogące się w tym celu przydać, wiadomości, drukowane po rozmaitych naszych i obcych wydawnictwach; sięgnął do archiwów, już to osobiście, już to przez inne osoby, gdzie tylko się dowiedział o istnieniu w nich potrzebnych mu wskazówek; porozumiewał się z uczonymi, naszymi i obcymi, gdzie potrzebował od nich informacyi, lub rozstrzygnięcia jakiej wątpliwości, której sam rozstrzygnąć nie mógł; uczynił wogóle wszystko, aby w materyale, którym miał rozporządzać, niczego nie brakło, co się tylko dało wynaleźć.

Lecz trudności, z któremi p. Balzer miał do walczenia, polegały nie tyle na ilości, ile na jakości materyału. Świadectw źródłowych bezpośrednich, któreby się dały wprost do genealogii Piastów zużytkować, jest stosunkowo niewiele i najczęściej są one tylko szczątkowe lub pośrednie, które tylko przez zestawianie, kombinowanie i wnioskowanie mogą być do rzeczonego celu przydatne. Ażeby z takich źródeł stworzyć choć w przybliżeniu zupełną i pewną genealogię, potrzeba znajomości wszystkich wogóle źródeł do Historyi Piastów się odnoszących, potrzeba wielkiej nieraz erudycyi, bystrości i daru kombinacyjnego; potrzeba podejmować i rozstrzygać kwestye najróżnorodniejsze, które z genealogią

jako taką nie mają bezpośredniej łączności. P. Balzer nie cofnął się przed żadną z tych kwestyi i przed żadną trudnością. Dzieło jego składa się właściwie tylko z tablic genealogicznych i objaśnień do nich, ułożonych według osób w tablicach wymienionych. Co do każdej mianowicie osoby autor stara się wykazać sprawę jej pochodzenia, starszeństwa wieku w stosunku do rodzeństwa, jej małżeństwa, datę urodzin, zaręczyn, zaślubin i zgonu. Wciąga zaś w zakres swoich poszukiwań wszystkich Piastów wogóle tudzież księżniczki obce, które przez małżeństwa z Piastami weszły w skład dynastyi, jakoteż te osoby, które dotąd błędnie za Piastów uważano. Lecz ponieważ autor, aby wykazać to co zamierzał, musiał często różne kwestye niegenealogiczne poruszać, roztrząsać i rozstrzygać, stąd dzieło jego pod skromną nazwą genealogii, prócz ustalenia dat i stosunków genealogicznych, zawiera cały szereg rozpraw zasadniczej nieraz wartości, które też do rozjaśnienia ogólnych dziejów piastowskich w znakomity sposób się przyczyniają. Wyborna zaś metoda, jaką się autor w tych poszukiwaniach posługuje, wszechstronność przy ujęciu przedmiotu, bystrość i zręczność w kombinacyach i talent pisarski pomogły autorowi osiągnąć nadzwyczaj cenne, nieraz zdumiewające rezultaty, i stworzyć wogóle jedno z najlepszych dzieł, jakie się w ostatnich latach w literaturze historycznej okazały.

Z założenia dzieła p. Balzera wynikły główne jego wady, których pominąć nie można, choć mają one tylko formalne znaczenie — a to mianowicie: najpierw brak przejrzystości ze względu na treść, którą dzieło

żniejsze nieraz rozprawy kryją
ni imionami, które często do-
a wydobył i które dla tego
, jaka treść pod niemi się
vszystkich prac genealogicz-
o części wynagrodzić tylko
rzeczowe, lub inne wska-
ednak w tej książce niema.
utor nie wciągnął do swo-
wprawdzie powody, jakie
arczają zupełnie, aby zro-
utor miał do walczenia;
leży, że dzieło pozostało
w formalnych praca p.
mitem, któremu pierw-
przyznać należy.
uszczonych motywów
chciała:
ę historyczną w roku
dzieło: Genealogia

wie litewsko-ruscy,
znawaniu nagrody
ył §. 6 Ordynacyi

skiego za naj-
przewodnic-

twem Prezesa Akademii hr. Stanisława Tarnowskiego, złożony z PP. Dra Maryana Sokołowskiego, Dra Stanisława Tomkowicza, Władysława Łuszczkiewicza i hr. Jerzego Mycielskiego przyszedł do przekonania, że z całego szeregu wystawionych w roku zeszłym w Krakowie utworów malarstwa dało się wybrać zaledwie kilka cennych prac, które ze względu na warunki wyższe sztuki, ze względu na czas wykonania wskazany regulaminem, mogły wejść w rachubę przy wyborze do nagrody Akademickiej. Komitet stwierdza zarazem, iż z pośród tych wyróżniających się dzieł malarstwa nie znalazło się ani jedno, wzbudzające ciepłe uznanie członków, któreby doprowadziło do jednomyślności w głosowaniu. Jednomyślności przy głosowaniu żaden z obrazów nie zyskał, najwięcej głosów bo trzy na czterech wotujących, gdyż piąty członek wstrzymał się od głosowania, otrzymał obraz profesora Wojciecha Gersona, tak zwany „Spoczynek".

Obraz też ten Komitet przedstawia Akademii do nagrody imienia Barczewskiego za rok 1895, motywując jak następuje:

Większość członków Komisyi przyznaje, że jakkolwiek praca ta profesora Gersona ma charakter studyum z natury ciała kobiecego, mimo to jest ono podniosłem i szlachetnem i odpowiada w zupełności zadaniu, jakie sobie artysta postawił, przeprowadzając to studyum przez głębią uczuć swych artystycznych. Studyum to świadczy o młodzieńczej sile wytrawnego artysty zarówno przeprowadzeniem modelunku, pełnością a delikatnością srebrzystej karnacyi, subtelną i dziwnie szlachetną obserwacyą natury, szlachetnym realizmem

dalekim od chorobliwego nastroju idealizmu lub zimnej stylizacyi, ile w szerokim traktowaniu mass bez suchości konturowej: oto zasługi obrazu najświeższego prof. Gersona. Studyum to wytrzymać może porównanie z pracami tego rodzaju francuskich malarzy; stoi ono w bezpośrednim związku z niemi i nic dziwnego, że dla nieznających wzniosłego usposobienia prof. Gersona, może budzić w pewnych sferach podejrzenie o posłużenie się motywem tamtych artystów co do pozy modelu. Komitet tego przekonania nie dzieli, ale musi przyznać, że proponując do nagrody obraz ten, miał na myśli całą czynność artystyczną i wysoką a bogatą pomysłowość zasłużonego artysty, a przedewszystkiem nie może Komitet zapoznać jego olbrzymich zasług nauczycielskich. Profesorowi Gersonowi przyznaje świat polski rzetelny wpływ na rozwój dzisiejszej naszej sztuki. Akademia Umiejętności, nagradzając dzieło malarskie pana Gersona, złoży dowód, że o tych zasługach jego wie i im oddaje cześć. Drugiej sposobności czekać jej przyjdzie trudno. Znajdzie Akademia jeszcze nie raz okazyą do przyznania po raz drugi nagrody za obraz panu Malczewskiemu, którego piękne dzieło „Trzy pokolenia — widzenia artysty“, zwracało uwagę zeszłego roku oryginalnością pomysłu i poetycznością swoją. Gdy jednak zdaniem przeważnej części członków Komitetu, obraz ten nie był dociągniętym w pomyśle do jakiegoś w sposób wszystkim zrozumiały doprowadzenia myśli, niezyskał potrzebnej większości głosów dla przedstawienia go Akademii Umiejętności do nagrody imienia Barczewskiego za rok 1895.

SZÓW

1895.

Rozchód

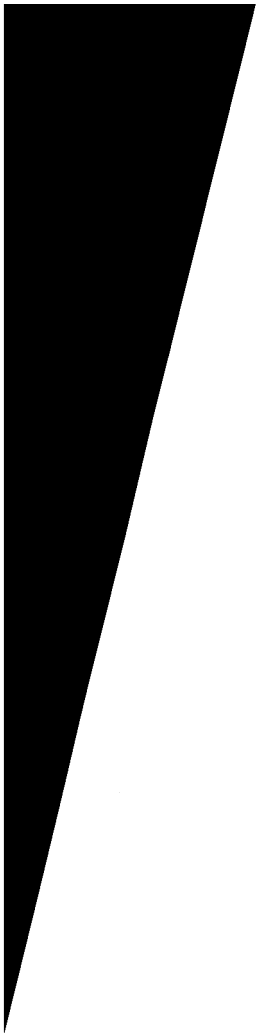

VI.

Sprawozdanie Delegata Akademii o czynnościach Stacyi Naukowej w Paryżu.

odczytane na posiedzeniu uroczystem Stacyi dnia 3. maja 1896 r.

Gdyśmy, przed trzema przeszło laty, obejmowali na znanych warunkach wspaniałą spuściznę Towarzystwa Historyczno-Literackiego, świadomi byliśmy celów naszych, jasno i otwarcie nakreślonych, świadomi byliśmy także, lecz tylko ogólnikowo, bogatych zasobów, którymi dano nam rozporządzać. Chodziło o wybranie najlepszego sposobu, aby myśl ową w czyn wprowadzić oraz, aby dać trwałą podstawę i zapewniony kierunek instytucyi, opartej na tak świetnej niegdyś przeszłości. Na pierwszem publicznem posiedzeniu Stacyi Naukowej, gdy sprawy zdawać nie było jeszcze z czego, mówiliśmy o naszych celach; już w rok później mogliśmy stwierdzić przyjęcie się myśli i działalność, a więc tyle pożądany rozwój Stacyi Naukowej. Treścią dzisiejszego sprawozdania delegata Akademii Umiejętności będzie streszczony przegląd ubiegłego roku i trzechlecia, tudzież program pracy na przyszłość.

Główną podstawą działalności Stacyi jest i będzie Biblioteka polska; jej zatem w sprawozdaniu pierwsze przypada miejsce. Suche zestawienie cyfr, lepiej niż dźwięczne słowo, objaśni o postępach pod tym względem. W 1895 roku korzystało ze zbiorów bibliotecznych osób różnych 176; odwiedza Bibliotekę przeciętnie na dzień osób 7 (w 1894 r. cyfra ta wynosi 5, przed trzema laty ledwo 1); na miesiąc pracowników i czytelników jest około 150, rocznie najmniej 1.500. Stosunek pracowników naukowych do czytelników gazet i innych (belletrystyki i t. d.) ma się jak 1 do 5. Inwentarz przybytków wykazuje cyfrę 741 dzieł w 907 tomach; zinwentaryzowano razem 2.850 dzieł w 3.500 tomach, t.j. mniej więcej dwudziestą część naszej biblioteki, która liczy dzisiaj około 60.000 tomów (jednostek bibliotecznych). Biblioteka polska, jak wiadomo, wbrew obyczajom innych paryskich zakładów równorzędnych, pożycza wyjątkowo książki do domu, poświęcając na ten użytek publiczny dużo czasu i sił służbowych. W ubiegłym roku wypożyczono dzieł 588, tomów 708, przeważnie z działu literatury pięknej, jedną czwartą jednak tej cyfry stanowi literatura naukowa wszelkich gałęzi wiedzy. Od objęcia Biblioteki przez Akademią, t.j. przez 3 lata i 3 miesiące, udzielono tą drogą dzieł 1.736 w przeszło 2.000 tomów. Biblioteka była otwartą codziennie od 11tej do 4tej, z wyjątkiem niedziel, sobót i świąt konkordatowych; zamyka się na wakacye letnie w miesiącu sierpniu, na święta Bożego Narodzenia i Wielkiej Nocy.

Tyle co do strony zewnętrznej. Ale biblioteki mają jeszcze inną stronę, inne życie, własne, wewnętrz-

ne. Rozwija się ono w niezmiernych przestrzeniach myśli, chociaż ludzie, co sądzą z pozorów, dają mu ciasne granice suchego, zawiędłego życia wśród książkowego pyłu. Tak nie jest. Przypatrzmy się nieco tej stronie, znanej tylko rzadszym wśród szerokiej publiczności miłośnikom wiedzy i słowa pisanego. Jak każde jestestwo żywotne, biblioteki publiczne rozwijają się stosownie do warunków założenia i do losów społeczeństwa, do którego należą. Nasza, zrodzona — nie z powierzchownego amatorstwa, lecz z myśli ogólnej, stworzona zapobiegliwą pamięcią i prawdziwą potrzebą, gdzie każdy, skądkolwiek, dokładał, co mógł: nie jest głuchym cmentarzem minionych rojeń, trudów i usiłowań, ani kurzem zapomnienia przysypaną kostnicą, lecz bogatym skarbcem doświadczeń i duchowych zdobyczy przeszłości. Celem jego jest, by zeń teraźniejszość pełną dłonią czerpała dobro wszelkiego rodzaju na pożytek przyszłych pokoleń. Z tego punktu widzenia jest Biblioteka nasza zwierciadłem społecznem; w niem odbijały się główniejsze objawy życia kilku pokoleń polskich, wszystkie prace i starania, co z różnych stron występowały i różnemi chodziły drogami, lecz kierunkiem do jednego podniosłego zmierzały celu. To jest jej rola w obec nas i w obec naszej nauki. Ale jest ona także w obec obcego społeczeństwa pomnikiem naszej wielkiej przeszłości duchowej, naszej niepożytej żywotności i naszego prawa do bytu; żywem źródłem, z którego cudzoziemiec czerpie wiedzę o odległych krajach i rzeczach słowiańskich, w których polska umysłowość od wieków pierwsze trzyma miejsce i na które po dziś dzień przynależny jej wpływ wywiera. To jest

jej druga, nie mniej ważna rola. Aby jedną i drugą wypełnić mogła w całym rozmiarze danych środków, powinna działać wszystkimi swymi zasobami; m u s i być, jak machina parowa, w błyszczącym porządku. Tej więc pracy wewnętrznego uporządkowania, badania treści i sił Biblioteki, oddali się urzędnicy Stacyi, i to co na tem polu zrobiono, pozwolę sobie wykazać kilkoma słowami.

Z najprzeróżniejszych darów powstała, z większych spuścizn i zapisów, jak senatora Macieja Wodzińskiego, generała Tadeusza Tyszkiewicza, Kazimierza Szulca, Karola Sienkiewicza, jak z drobnych darów i pozostałości po zmarłych na obczyźnie Polakach, przedstawiałaby niewątpliwie nasza Biblioteka dziwne zbiorowisko rozrzuconych członków, niezasługujące na nazwę wielkiego księgozbioru, gdyby nie miała tego szczęścia, że przez długie lata stał na jej czele niezmordowany pracownik, uczony dziejopis i człowiek silnego, nieugiętego charakteru, jakim był Karol Sienkiewicz, najlepszy może, od czasów Janockiego, z Biblioteki Narodowej im. Załuskich, bibliotekarz polski. Umiał on te *disjecta membra* zebrać w jedną całość, organicznie związać, obudzić zamiłowanie do niej, niewielkimi środkami, kupnem, gdy darem nie można było zgromadzić naprawdę obfity zbiór, który dziś może się pochlubić rzadkościami pierwszego rzędu, zdolnemi obudzić zazdrość u niejednego sceptycznego bibliomana. Łatwiej może było, stosunkowo, zasłużonym naszym zbieraczom: Ossolińskiemu (dla dzisiejszego Zakładu Narodowego Ossolińskich we Lwowie), Czackiemu (dla jego biblioteki Poryckiej, dziś przepięknej biblioteki

Czartoryskich w Krakowie), Tarnowskiemu dla Dzikowa, Działyńskiemu dla Kórnika, Lindemu czy Gołębiowskiemu zbierać wspaniałe biblioteki na ziemiach polskich, niż założycielom naszej Biblioteki polskiej na ziemi obcej, wśród codziennych kłopotów życia bez wyjścia politycznych niedobitków skupiać w piękną całość, ziarno po ziarnie, ten zamożny śpichlerz umysłowego dorobku. Na każdym kroku, wśród pracy bibliotecznej spotyka my ślady cichej i wytrwałej działalności Sienkiewicza. Powrócić do jego tradycyi uważaliśmy za najpierwszy nasz obowiązek.

Uporządkowano tedy, ściągnięto w całość jedną, książki polskie z XVI wieku, ten prawdziwy pomnik wielkiej naszej tradycyi umysłowej, przedmiot podziwu dla cudzoziemca. Budzi się w niem uszanowanie dla narodu naszego i literatury naszej, gdy mu się pokaże rzadkie druki krakowskie Hallerów, Vietorów, Łazarzów, druki wileńskie, poznańskie, pińczowskie czy inne. Dowiaduje się on wtedy i o Zygmuntach naszych, i o Kochanowskim czy Górnickim, o Sokołowskim i złotoustym Skardze, o Kromerze i Hozyuszu i o ognistym Orzechowskim i patrząc na te skarby ducha i bujną przeszłość, co dotąd tętni w sercach naszych, rozumie, że nam nie świeciło słońce ze Wschodu, żeśmy byli, bośmy mieli prawo i mogli być jego nauczycielami. Rozumie wtedy także, że nam tęskno powrócić i do naszych stron i do naszych obowiązków.

Uporządkowano kilka innych działów odrębnych i ważnych: druki rakowskie Socynianów, niezmiernie rzadkie dzisiaj, zbiór dzieł Hoene-Wrońskiego, którym się poszczycić możemy, zbiór dzieł Mickiewicza, Kra-

sińskiego i Słowackiego i literatury o nich uporządkowano tak, że już dziś można się spodziewać, że przy staraniu i pamięci da się doprowadzić do takiego kompletu, jaki Biblioteka Polska w Paryżu, której Mickiewicz był niegdyś konserwatorem, posiadać była powinna; zajęto się wreszcie zebraniem i utworzeniem osobnej całości z nieprzeliczonego mnóstwa t. z. literatury emigracyjnej, t. j. czasopism, dzieł, broszur, ulotnych kartek wszelakiej treści, drukowanych od 1831 roku poza granicami ziem polskich, przez Polaków lub innych, po polsku lub o rzeczach polskich. Znawca lub zbieracz, rzadki już teraz, tej literatury, wie, że jęczały niegdyś prasy, drukując polskie czasopisma i broszury w Agen czy w Châteauroux, w Besançon czy w Awinionie, w Hawrze, w Mont-de-Marsan, w Poitiers i Clermont-Ferrand i tylu innych miastach i miasteczkach gościnnej Francyi; wie on także, że każda z tych broszurek, odrębnie wzięta, żadnej prawie niema wewnętrznej wartości, ale całość ich jest bardzo ciekawym objawem życia jednego odłamu społeczności polskiej, jakiego inne narody, na szczęście, nie znają. Biblioteka Polska z natury rzeczy jest powołana do tego, by w jak największym, o ile możności, komplecie i porządku przechowywała ślady tego objawu. Udostępnienie tego zbioru, t. j. przyprowadzenie go do rzeczywistego ładu, jest na najlepszej drodze. Długa to praca i trudna, końca jej nie widzimy jeszcze, lecz bez niej przyszły historyk „emigracyi polskiej“ we Francyi, i w ogóle w zachodniej Europie, nie dałby sobie rady. Nie zapominamy również o t.z. Archiwum emigracyjnem, t. j. o aktach różnych instytucyj publicznych na wychodź-

twie i o papierach osobistych po wielu zmarłych tutaj Polakach. Dział ten wciąż powiększa się i uzupełnia, a Biblioteka z wdzięcznością przyjmuje i przechowywa starannie wszystkie składane jej w tym celu ofiary.

Ogólna inwentaryzacya objęła przeważnie działy historyi i polityki francuskiej, nauki matematyczno-fizyczne oraz część działu teologicznego. Uporządkowano dalej zbiór polskich rycin (obfity dział sztychów obcych i duży zbiór numizmatów czekają na specyalistę, któryby się ich sprawdzeniem i systematycznem ułożeniem zajął), zaczęto układać duży i cenny dział map geograficznych. W najbliższej przyszłości mamy zamiar zająć się zbiorem rękopisów, w których pokłosie może niejeden jeszcze nieznany szczegół na jaw wydobyć, pragniemy wreszcie wprowadzić ład w bogaty i ciekawy oddział rosyjskiej historyi i literatury.

I tak, cegłę po cegle, dokłada się do tej budowy a materyału do pracy starczy na lata. Krzepi nas przekonanie, że robimy to, czego wymaga istotna potrzeba, a przyświeca nadzieja, że jeżeli zasiew już teraz zaczyna skromne przynosić owoce, to w niedalekiej przyszłości tem obficiej się nakład wynagrodzi.

Nie moglibyśmy oczywiście do żadnych dojść wyników, gdybyśmy nie czuli poza sobą opieki i pomocy z jednej strony Akademii Umiejętności w Krakowie, z drugiej zaś całego szeregu ludzi dobrej woli, którzy pamiętają o nowej instytucyi. Gorące podziękowanie raczą przyjąć ofiarodawcy na rzecz Biblioteki, a mianowicie: Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. X. Krakowskiem; Zarządy Towarzystw i Zakładów naukowych polskich; Aka-

demia Rumuńska i Smithsonian Institution w Waszyngtonie, oraz Ministerstwo Oświaty Publicznej we Francyi, za którego pośrednictwem otrzymujemy te wydawnictwa; Szanowne Redakcye dzienników i czasopism polskich; pp. księgarze i nakładcy polscy z Krakowa, Lwowa, Poznania i Warszawy; panowie i panie: baron d'Avril, Bobynin, Celichowski, Dembiński, Dethens, Dickstein, Erami, Estreicher, Finot, Gasztowt, Gorecka, Grossé, Haumant, Hösick, Jaworski, Jełowicki, Klecki, Kosiakiewicz, Kraushar, Lorentowicz, Łopaciński, Mickiewicz, Narkiewicz-Jodko, Ocasian, Pierling, Popowski, Poradowska, Rusteyko, Smolka, Struszyński, Stryjeński, książę Sturdza, Suzin, Szczubin, Waliszewski, Wierzbowski, Wodziński, Wrześniewska — dwaj bezimienni wreszcie dobroczyńcy, z których jeden z Szwajcaryi i Austryi nam książki przysyłał, drugi pieniężnym darem umożliwił posunięcie naprzód inwentaryzacyi. Osobne dzięki należą się członkowi Komitetu Miejscowego Stacyi, p. Władysławowi Mickiewiczowi, który wspierał nas nieustannie i radą i czynem, uzupełniając ze swych bogatych zbiorów braki biblioteczne.

Kończąc tę część sprawozdania o Bibliotece Polskiej winienem wspomnieć o jej urzędnikach. Bibliotekarz, p. Dr. Edward Porębowicz, został zwolniony na własne żądanie przez Zarząd Akademii, z obowiązków adjunkta Biblioteki. We wszystkich wy-

mieniionych pracach brał p. Porębowicz czynny udział. Jemu to zwłaszcza zawdzięcza Biblioteka wydzielanie nader licznego balastu, nieuniknionego w zbiorze, który głównie z darów powstał, uporządkowanie działu nauk matematycznych, francuskiej historyi, polityki i historyi literatury francuskiej, której jest wytrawnym znawcą. Publiczność, która przez przeszło 3 lata z nim głównie się stykała, umiała ocenić jego uprzejmość i dobrą chęć, przymioty niezbędne u urzędnika biblioteki publicznej. Delegat Akademii znajdował u swego kolegi chętnego współpracownika i towarzysza trudów. Mam nadzieję, że niezadługo powitamy p. Porębowicza na wybitniejszem stanowisku naukowem, na które powołają go jego literackie i naukowe zasługi. Adjunktem Biblioteki został mianowany p. Władysław Suzin.

Czynności Stacyi Naukowej na zewnątrz były różnolite a działalność jej wcale żywa. Jak wiadomo, zadaniem jej jest: pośredniczyć między kołami naukowemi, służyć informacyami polskim i cudzoziemskim uczonym, popierać i ułatwiać stosunki naukowe, robić wreszcie, w miarę środków, samoistne poszukiwania. Stacya rozwinęła swą działalność we wszystkich kierunkach objętych instrukcyą Akademii. Obcy i swoi zgłaszali się do nas, nie jedna książka już wyszła, niejedna rozprawa, oparta przeważnie lub częściowo na studyach, w których Stacya do zaszczytnej pomocy była powołana. Niepodobna mi wyliczać tu wszystkich,

i nie o to tu chodzi, pozwolę sobie tylko wspomnieć kilka faktów, które dadzą poznać, jak i gdzie Stacya Naukowa mogła się okazać użyteczną.

Wiadomo ogólnie, że od kilka lat już trwa we Francyi silny ruch książkowy i artystyczny dążący do szczegółowego poznania epoki Napoleońskiej. Naród nasz odegrał w niej zbyt wybitną rolę, by mimo chwilowych niepamięci miano zupełnie zapomnieć o udziale polskiego społeczeństwa, o tryumfach polskiego oręża. Nader żywo więc zaczęto zajmować się historyą legij polskich we Włoszech i nad Dunajem, z zapałem i korzyścią zwracano się do nieznanych cudzoziemcom źródeł naszych, do pamiętników najwybitniejszych osób tej epoki i prac monograficznych, książek, rękopisów i rycin głównie naszej biblioteki lub innych źródeł przez nią dostarczonych. PP. Castanić, Coltrean, Marmottan, a zwłaszcza generał Vauson, który pracuje nad osobną monografią o polskich pułkach w armii Napoleona I., niejedną cenną wiadomość zawdzięczają zbiorom Biblioteki. Miło mi wspomnieć, że młody polski malarz, p. Gembarzewski, bodaj najwięcej się zasłużył około rozbudzenia interesu do tych specyalnych badań i u nas i w archiwum Ministerstwa Wojny.

Seminaryum Historyczne Uniwersytetu Jagiellońskiego zyskało, za pośrednictwem Stacyi, zupełnie wyjątkowy przywilej na zebranie dużego „materyału“ do nauki paleografii i dyplomatyki z wydawnictw będących, własnością i chwałą znakomitej tutejszej Ecole des Chartes. Oprócz niej — i teraz naszego Seminaryum — żadna szkoła history-

czna nie posiada tego materyału. Dopełniam nader przyjemnego obowiązku, składając niniejszem podziękowanie p. Pawłowi Meyer, członkowi Instytutu francuskiego i dyrektorowi Ecole des Chartes, za jego wielką uprzejmość, którą przy dokonaniu tej sprawy okazać raczył.

Do drugiego tomu doskonałego podręcznika historyi cywilizacyi, wydawanego przez p. Parmentier a przeznaczonego dla francuskich szkół średnich, dostarczyliśmy licznych informacyj i źródeł o sztuce i kulturze polskiej od XI do końca XV wieku. Wielka ilość ilustracyj wziętych z fotografij i reprodukcyj naszych zabytków z Gniezna, Poznania, Płocka, Krakowa, Warszawy, ozdobi to wydawnictwo, uprzytomni i utrwali w pamięci młodym Francuzom naszą przeszłość, odkryje nieznane im i zapoznawane strony. Pierwszy to raz, zdaje mi się, wchodzi polska sztuka do podręcznika szkolnego. Miejmy nadzieję, że już jej stamtąd nic nie wyruguje.

Pośród wielu innych pracowników, którym Stacya pomocy udzielała, pozwolę sobie wymienić JE. ks. Biskupa Likowskiego, historyka Unii, której trzechsetny jubileusz w roku bieżącym obchodzimy, uczonego Benedyktyna Dom Guépin (do powtórnego wydania jego dzieła o św. Józafacie Kuncewiczu patrona Unii); O. Pawła Pierling'a członka Akademii Umiejętności w Krakowie; barona d'Avril, p. Gutierrez, p. Aleksandra Kraushara, p. de Maulde la Clavière; profesorów i docentów Creizenacha, Fijałka, Haumanta, Kallenbacha, Krzyżanowskiego, Morel-

Fatio, Nehringa, Rambauda, Smolkę, Sokołowskiego.

Jak w latach poprzednich, tak i w ubiegłym roku otrzymywali młodzi polscy uczniowie tutejszej Szkoły Nauk Politycznych chętną poradę i wskazówki do prac naukowych, wchodzących w zakres ich studyów. Znakomity ich profesor i historyk a członek naszej Akademii Umiejętności, p. Albert Sorel pozostawia wybór tematów i przygotowań do prac tych porozumieniu się swych uczniów z Delegatem Akademii. Zaszczytne wyróżnienie prac pp. Bartoszewicza i Grabskiego w 1894 roku wykonanych w tej szkole a opartych na chętnej i żywej pomocy Stacyi Naukowej, daje sprawozdawcy otuchę, że i prace ubiegłego roku wyróżnią się tem, co cechuje dzisiejszego historyka polskiego, t. j. ścisłością metody, opartej na krytycznem zbadaniu materyału źródłowego, jędrną konstrukcyą oraz trzeźwością sądu i jego niezależnością od względów postronnych jakiegokolwiek bądź rodzaju.

Pp. Uczestnicy stypendyów zagranicznych, poleceni przez Akademią Umiejętności, którzy przyjeżdżają tu dla badań naukowych, mają zapewnioną ochotną pomoc i poradę Stacyi. W ubiegłym roku korzystali z niej: docent Uniwersytetu Jagiellońskiego Dr. P. Bieńkowski, który następnie poparciu naszej instytucyi zawdzięczał ułatwienia wyjątkowe w British Museum; Dr. Klecki, który interesujące poszukiwania prowadził w Instytucie Pasteura; — w bieżącym roku pp. Dr. Przesmycki i Dr. Sieradzki. Stypendyum im. Faucher uzyskali w myśl przedstawienia

komitetu bibliotecznego pp. Dembiński i Szelągowski.

Uczyniono zadość w roku sprawozdawczym, jak i lat poprzednich, zaszczytnemu obowiązkowi utrzymywania grobów Kniaziewicza i Niemcewicza w Montmorency i urządzania nabożeństwa żałobnego w miesiącu maju. Niechaj mi będzie wolno przy tej sposobności złożyć szczere podziękowanie zacnym naszym kapłanom: O. Orpiszewskiemu, C. R., i ks. Wilczyńskiemu, którzy wśród tylu zajęć zawodowych z całą gotowością spieszą na naszą prośbę. Przyjęto także obowiązek nowy opieki nad grobem generała Tadeusza Tyszkiewicza na cmentarzu Père Lachaise, wielkiego niegdyś dobroczyńcy Biblioteki.

Prace samoistne i poszukiwania naukowe, do których w myśl instrukcyi Stacya jest obowiązana, nie mogły być prowadzone systematycznie, dla braku czasu, który się tłomaczy wyżej wzmiankowanemi czynnościami. Należało z samego początku zdać sobie jasno sprawę z tego, że w pierwszych latach istnienia Stacyi trzeba oddać się prawie całkowicie żmudnym i długim pracom porządkowania naszego księgozbioru, który miał być najwalniejszym środkiem działania Stacyi. Wygodniej i milej byłoby prowadzić badania naukowe w bogatych tutejszych archiwach i bibliotekach, wydawało się nam jednak, że trwalsza korzyść będzie dla samej Stacyi gdy naprzód zrobimy ład u siebie. W miarę środków jednakże i czasu starał się sprawozdawca wypełniać i tę drugą część swego zadania. Tak więc,

w końcu maja przeszłego roku miał odczyt na dorocznem publicznem posiedzeniu Towarzystwa Historyi Dyplomatycznej o pamiętniku księcia Stanisława Poniatowskiego, który przed rokiem na tem miejscu pokrótce scharakteryzował. Odczyt ten ogłosiła uprzejmie tutejsza Revue des Revues a pamiętnik sam został wydany w Revue de l'Histoire Diplomatique. Równocześnie zajmował się naukowem spożytkowaniem ciekawej korespondencyi króla Stanisława Augusta do księdza Piattolli, jednego ze współpracowników króla przy przygotowaniu konstytucyi 3-go maja. Korespondencya ta wyświeca nieznane stosunki między królem a bardzo mało znaną dotąd, tajemniczą według Kalinki, postacią Piattolego, a odnosi się do głównych spraw z lat 1792—1794, do starań o uznanie konstytucyi przez obce rządy, o przyjęcie korony przez Elektora saskiego, misyi Londriaiego i Bischofswerdera i początków Targowicy.

W czerwcu i lipcu — dzięki szlachetnej inicyatywie i obywatelskiej ofiarności na cele nauki hr. Benedykta Tyszkiewicza, za co niniejszem pozwalam sobie wyrazić mu najszczersze podziękowanie — udałem się ze zlecenia Akademii do król. hiszpańskiego Archiwum Centralnego w Simancas, celem przekonania się o istnieniu tamże polskiego oddziału i ogólnej informacyi o rzeczach polskich, któreby się tam mogły znaleść. Miałem bowiem pewne dane do przypuszczania, że część źródeł, których swego czasu nadaremnie szukałem w Watykańskiem Archiwum znajduje się w Simancas w dziale zwanym Libros de Verçosa. Poszukiwania me zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem i o nich pozwolę sobie wspomnieć w końcu mego sprawozdania.

O jedenaście kilometrów drogi od Valladolid, jednej z dawnych stolic Hiszpanii, w prowincyi Starej Kastylii, wznosi się starożytny obronny zamek Simancas. W niem składano już od czasów Henryka IV, następcy Jana II, w połowie XV wieku, najważniejsze dokumenta państwowe. Według tradycyi archiwum państwowe znajdowało się pierwotnie w Alcázar de Segovia, oraz w Castillo de la Mota w Medina del Campo. Od czasów Filipa II, który bardzo często przebywał w Valladolid, w Simancas i w pobliskiem Tordesillas scentralizowano w zamku Simancas wielkie, ogólne archiwum polityczne monarchii hiszpańskiej. Znana jest ogólnie rola tego państwa w końcu. XVI stulecia i przez cały wiek XVII, nie będę więc podnosił, jak ważnem było dla historyka polskiego zwiedzić to archiwum i przekonać się co się, tam kryje dla naszych dziejów. Trudności niemałego rodzaju, odległość, itd. sprawiły, że tylko jeden z naszych mistrzów i kolegów po zawodzie, prof. Adolf Pawiński mógł przed kilkoma laty zwiedzić ogólnikowo to archiwum, liczące się do największych w świecie, obok watykańskiego, wiedeńskiego, weneckiego i paryskiego. Dzięki uprzejmości hiszpańskiego ministerstwa del Fomento oraz zarządu Archiwum, a zwłaszcza dyrektora p. Claudio Perez y Gredilla, którym winne podziękowanie składam, mogłem w krótkim stosunkowo czasie rozejrzeć się w najważniejszych działach interesujących mię, stwierdzić istnienie obfitego działu korespondencyi dyplomatycznej między dworem polskim i hiszpańskim od początków XVIII wieku, przejrzeć ogólnikowo kilka innych działów, z których liczne wypisy stwierdzają, że połów się udał,

zbadać wreszcie zupełnie szczegółowo owe interesujące Libros de Verçosa. Jest to pozostałość jednej z ciekawszych instytucyj państwowych Filipa II, z Archiwum hiszpańskiego w Rzymie. Miało ono, według założenia, przechowywać w odpisach bulle, brewia i inne akta zawarte w Rzymie a odnoszące się do Hiszpanii. Od 1558 r. starał się o to król; za pośrednictwem ambasadorów D. Juan de Figueroa i D. Francisco de Vargas założono osobne archiwum hiszpańskie w Rzymie niedaleko od kościoła Santiago degli Spagnuoli, kosztem 74.000 dukatów. Pierwszym archiwistą został Aragończyk D. Juan de Verçosa w 1562 r. Verçosa pojął swe zadanie na wielką skalę, kopiował lub streszczał wszystko, co spotkał w ciągu 9-cio letniego urzędowania w Rzymie. Skupował i zbierał oryginały lub kopie autentyczne aktów odnoszących się nietylko do Hiszpanii, lecz w ogóle do spraw politycznych wszystkich państw europejskich, przeszłych i współczesnych. Tak zwłaszcza zbierał i kopiował pamiętniki o conclaviach, korespondencye dyplomatyczne, instrukcye i sprawozdania poselskie, tajne i jawne układy, akty urzędowe, mowy, listy i inne dokumenty soborowe, itd. Umarł w 1574 r. Przesłane zaraz do Hiszpanii po jego śmierci kopie są dziś w Archiwum w Simancas, w dziale Secretaria de Estado, legajos 2002—2022. Podobno nie są to jednak wszystkie. W jednym więc z tych olbrzymich kopiaryuszy, Nr. 2008, udało się odszukać pierwszorzędnego dla historyi polskiej znaczenia korespondecyą Alojzego Lipomano, biskupa Werony, pierwszego nuncyasza w Polsce od 1555 do 1557, z sekretarzem stanu ówczesnym, kardynałem Karolem Carafą, Antonim Carafą

i księciem di Palliano. W ogóle Libros de Verçosa uzupełniają przykrą lukę w Archiwum Watykańskiem z czasów pontyfikatu Pawła IV. — Tej korespondencyi Lipomana szukała nadaremnie przez dwa lata Ekspedycya Rzymska. Dla dziejów Polski jest to chwila wielkiego znaczenia. Jest to moment, gdy zdawało się, że opuszczenie Rzymu przez Polskę jest tylko kwestyą czasu, gdy protestantyzm czekał tylko na jedno słowo królewskie. Słowa tego Zygmunt August nie wyrzekł, nie dopuścił ani soboru narodowego, ani Komunii pod obiema postaciami, ani żadnego ze sławnych w naszych dziejach czterech punktów. Polska została kotolicką, a w 40 lat później, w 1596 r. postawiła sobie Unią Brzeską jeden z najpiękniejszych pomników w dziejach cywilizacyi. Chwila missyi Lipomana, t. j. chwila najwyższego napięcia umysłów w epoce reformacyjnej, da się zbadać dopiero teraz, na podstawie znalezionych w Simancas źródeł.

ROCZNIK

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

Rok 1896/7.

W KRAKOWIE,
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.
1897.

AS
142
.K92
1896/7

W Krakowie, 1897. — Drukarnia Uniw. Jagiell., pod zarz. A. M Kosterkiewicza.

Div.
Perlstein
10.5 5it
89161

TREŚĆ.

	Strona
Skład Akademii (w lipcu 1897 r.)	3
Posiedzenie publiczne dnia 13 maja 1897 r.	47
I. Przemówienie Jego Eksc. Zastępcy Protektora Juliana Dunajewskiego	49
II. Przemówienie Prezesa hr. Stanisława Tarnowskiego .	52
III. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego z czynności Akademii od maja 1896 do maja 1897 r.	56
Dodatek: Wydawnictwa Akademii od 1 maja 1896 do 30 kwietnia 1897 r.	100
IV. Sprawozdanie i wnioski w przedmiocie nagród fundacyi ś. p. Barczewskiego	110
V. Sprawozdanie ze stanu i użycia funduszów w r. 1897	123

SKŁAD

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

SKŁAD
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

(W lipcu 1897 r.).

PROTEKTOR

JEGO CESARSKA I KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ

ARCYKSIĄŻĘ AUSTRYI-ESTE

FRANCISZEK FERDYNAND

ZASTĘPCA PROTEKTORA

Jego Exc. JULIAN Sas DUNAJEWSKI,

Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Ap. Mości, c. k. Minister, K. W. W. orderu ś-go Szczepana i Ces. Leopolda Kaw. ord. Żelaznej Korony I klasy, Członek Izby panów, Poseł na Sejm krajowy, Obywatel honorowy miasta Krakowa, N. Sącza Wieliczki i Brodów etc.

ZARZĄD AKADEMII.

Prezes:

Stanisław hr. Tarnowski, Dr. l., Komandor orderu Franciszka Józefa z gwiazdą, wł. odznaki „Litteris et artibus“, b. Rektor magn., Prof. p. z. literatury polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor seminar. filol. słow. tamże, Członek dożywotni Izby Panów i Poseł na Sejm krajowy, Członek Rady miejskiej w Krakowie, Członek c. k. Rady Szkolnej Krajowej, Członek Komis. egzam. dla kand. na naucz. szkół gimn. i realn.
Kraków, ulica Warszawska 12.

Zastępca Prezesa:

Fryderyk Zoll, Dr. praw, Kawaler ces. austr. orderu Żelaznej Korony III klasy, dożyw. Członek Izby Panów austr. Rady państwa, c. k. Radca dworu, b. Rektor magn., Profesor p. z. prawa rzymskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału politycznego, Wiceprezes jej oddziału historyczno-prawniczego, a Członek jej oddziału sądowego, Delegat c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty przy Wydziale administracyjnym Szkoły handlowej w Krakowie, Poseł na Sejm krajowy, Radca miejski krak., Obywatel honorowy miast Podgórza, Myślenic i Zatora.
Kraków, ul. Kolejowa 7.

Sekretarz generalny.

Stanisław Smolka, Dr. filoz., Kaw. ord. Żel. Kor. III kl., b. Rektor magn., Profesor p. z. historyi polskiej i Dyrektor Seminaryum historycznego Uniwersytetu Jagiell., Korespondent c. k. Rady archiwalnej w Wiedniu, Członek zagr. węgierskiej Akademii Umiejętności, Czł. honorowy Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, oraz Towarzystw historycznych w Petersburgu i w Rydze.
Kraków, ul. Krupnicza 9.

Dyrektor Wydziału Filologicznego.

Kazimierz Morawski, Dr. fil. Profesor p. z. filologii klasycznej, Dyrektor Seminaryum i Proseminaryum filologicznego Uni-

wersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich.
Kraków, ul. Szpitalna 40

Dyrektor Wydziału histor.-filozoficznego:

Fryderyk Zoll, (jak wyżej).

Dyrektor Wydziału matematyczno-przyrod.:

Szczęsny Kreutz, Dr. fil., Profesor p. z. mineralogii i Dyrektor gabinetu mineralogicznego Uniwersytetu Jagielońsk., Członek krajowej Rady górniczej, Członek c. k. geologicznego zakładu państwowego w Wiedniu, niemieckiego Towarz. geologicznego w Berlinie, Członek c. k. Komisyi egzamin. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych. Człon. galic. Tow. rolniczego we Lwowie, b. zwycz. Prof. i b. Dziekan Wydziału filozof. Uniwersytetu lwowskiego.
Kraków, ul. Nowa Studencka 5a.

Sekretarz Wydziału filologicznego:

Lucyan Malinowski, Dr. fil., Magister nauk filologiczno-historycznych, Kawaler orderu ś-go Stanisława, Przewodniczący Komisyi antropologicznej Akademii Umiejętności, Profesor p. z. filologii porównawczej słowiańskiej i Dyrektor Seminaryum filologicznego słowiańskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej kandydatów na naucz. szkół średnich, Senior Bursy akademickiej w Krakowie.
Kraków, Mały Rynek 8.

Sekretarz Wydziału historyczno-filozof.:

Stanisław Smolka, (jak wyżej).

Sekretarz Wydziału matem.-przyrod.:

Józef Rostafiński, Dr. fil., Profesor p. z. botaniki i Dyrektor Ogrodu botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Wiedniu,

Berlinie i Medyolanie, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół średnich.
Kraków, ulica Garncarska 14.

Poczet członków zwyczajnych.

A. Czynni.

1. Wydział filologiczny.

a) *Krajowi.*

Karol Estreicher-Rozbierski, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Wybrany Członkiem czynnym d. 11 maja 1872.
Kraków, gmach Biblioteki Jagiell.

Julian Klaczko, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiell., c. k. Radca dworu, Członek instytutu francuskiego (Académie des Sciences morales et politiques), Of. Legii honorowej. Wybrany Czł. czynnym d. 23 lipca 1872.
Kraków, Rynek główny 32.

Antoni Małecki, Dr. fil., właściciel odznaki „Literis et artibus", b. Prof. jęz. i liter. polskiej i Rektor magn. Uniwersytetu lwowskiego, Zastępca Kuratora Zakł. nar. im. Ossolińskich we Lwowie, dożywotni Członek Izby Panów, honorowy obywatel miasta Lwowa i Czł. Rady miejskiej lwowskiej, Prezes galicyjskiej kasy Oszczędności we Lwowie, Czł. wydziału gal. Tow. Muzycznego we Lwowie, Dr. obojga praw honoris causa Uniwersytetów Jagiellońskiego i lwowskiego, Czł. honorowy Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, niemniej galic. Tow. pedagogicznego, Tow. historycznego we Lwowie, Tow. liter. im. Adama Mickiewicza i Koła literackiego we Lwowie, b. Prezes Rady wykonawczej Macierzy Polskiej we Lwowie, Członek-korespondent serbskiego Tow. naukowego w Beldradzie. Wybrany Członkiem czynnym d. 23 lipca 1872.
Lwów, Zakład Ossolińskich.

Władysław Łuszczkiewicz, em. Profesor c. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie, Dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu. Wybrany Człon. czynnym dnia 7 lipca 1873.
Kraków, ulica Basztowa 18.

Antoni Petruszewicz, Kustosz lwowskiej kapituły metropolitalnej grecko-katol., Radca i Referent Konsystorza, Egzaminator prosynodalny, c. k. Konserwator ruskich zabytków, Członek czynny i honorowy cesarsko-rosyjskiego archeologicznego Towarzystwa w Moskwie, honorowy Doktor historyi cesarskiego Uniwersytetu św. Włodzimierza w Kijowie, Członek historycznego Towarzystwa Nestora w Kijowie, czynny Członek cesarskiego Towarzystwa historyi i starożytności w Odessie, honorowy Członek Akademii Nauk w Bukareszcie, Członek halicko-ruskiej Macierzy we Lwowie, Członek czeskiej Macierzy w Pradze, honorowy Członek Stauropigialnego Instytutu we Lwowie, etc. Wybrany Członkiem czynnym dnia 7 lipca 1873.
Lwów, Kapituła metrop. grecko-katol.

Stanisław Tarnowski, (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym d. 7 lipca 1873.
Kraków, ulica Warszawska 12.

Lucyan Malinowski, (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 30 października 1880.
Kraków, Mały Rynek 8

Władysław Wisłocki, Dr. fil., Kustosz Biblioteki Jagiellońskiej, Członek honorowy Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Czł.-kores. król. czes. Tow. nauk w Pradze, Czł. wiedeńskiego „Oesterreichischer Verein für Bibliothekswesen" i Czł. Komisyi archiwalnej m. Krakowa. Wybrany Człon. czynnym dnia 30 października 1880. — (Korespondentem od r. 1878).
Kraków, ulica Podzamcze 12.

Maryan Sokołowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi sztuki i Dyrektor gabinetu historyi sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Korespondent c. k. Komisyi centralnej do badania i utrzymywania pomników sztuki, Członek honorowy Towarzystwa historyków sztuki w Wrocławiu, Członek czynny cesarskiego

Towarzystwa archeologicznego w Moskwie, Członek czynny Towarzystwa starożytników w Królewcu, Dyrektor Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 15 listopada 1884. — (Korespondentem od r. 1880).

Kraków, ulica Garncarska 3.

Kazimierz Morawski, (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1883).

Kraków, ulica Szpitalna 40.

Władysław Łoziński, Konserwator zabytków sztuki i pomników historycznych, Prezes Towarzystwa Przyjaciół sztuk Pięknych, Wice-prezes Towarzystwa historycznego, Prezes Rady Wykonawczej Macierzy Polskiej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.

Lwów, ulica Ossolińskich 3.

Antoni Kalina, Dr. fil., Profesor p. z. filologii słowiańskiej porównawczej Uniwersytetu lwowskiego, odznaczony srebrnym medalem bułgarskim dla sztuk i umiejętności, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wybrany Członkiem czynnym dnia 2 maja 1895. — (Korespondentem od 15 listopada 1884).

Lwów, ulica Garncarska 6.

aa) *Członkowie przybrani nadliczbowi*:

w myśl § 16 al. 2. Statutu Akademii.

Z wydziału historyczno-filozoficznego. Wybrani d. 21 listopada 1893.

Wojciech Kętrzyński
Stefan Pawlicki
Stanisław Smolka
Tadeusz Wojciechowski
Wincenty Zakrzewski

obacz str. 12—13.

b) *Zakrajowi:*

Watrosław Jagić, Dr. fil., także honoris causa, c. k. Radca Dworu, Prof. p. z. filologii słow. i Dyrektor Seminaryum filolog. słow Uniwersytetu wiedeńskiego, Członek Izby Panów, Kawaler orderów pruskich pour le mérite i Korony, rosyjski rzecz. Radca stanu i Kawaler orderów Stanisława, Włodzimierza

i Anny, serbskiego wielkiego krzyża orderu Sawy, Członek czynny Akademii Umiejętności w Wiedniu, Petersburgu, Zagrzebiu, Belgradzie, Monachium i Budapeszcie, Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Członek-korespondent Akademii Umiejętności w Berlinie, honorowy Czł. Towarzystwa „Ljubiteli drevnoj pismennosti“ i „archeologicznego kawo Obszczestwa“ w Petersburgu, Tow. historycznego im. Nestora w Kijowie, Tow. archeologicznych w Zagrzebiu, Moskwie i Odesie, Tow. starożytniczego w Moskwie, Czł. honorowy Towarz. „Matica srpska“ w Nowym Sadzie i „Matica Slovenska“ w Lublanie, etc. Wybrany Czł. czynnym dnia 9 listopada 1878.

Döbling pod Wiedniem, Hauptstrasse 18.

Józef Hampel, Dr. fil., Prof. p. z. historyi starożytnej i archeologii Uniwersytetu w Budapeszcie, Kustosz Muzeum Narodowego tamże, Czł. czynny Akademii węgierskiej. Wybrany Czł. czynnym dnia 24 listopada 1888.

Budapeszt, Muzeum Narodowe.

Jan Gebauer, Dr. fil., Prof. p. z. filol. słow. i Dyrektor semin. słow. Czeskiego Uniwersytetu w Pradze, Czł. czynny czeskiej Akademii Umiejętności i król. Tow. Naukowego w Pradze, Czł. Kom. egzam. na nacz. szkół średnich w Pradze. Wybrany Czł. czynnym dnia 24 listopada 1888.

Praga, Vinohrady 801.

c) *Zagraniczni*:

Władysław Nehring, Dr. fil., Tajny Radcy rządowy, Prof. p. z. filologii słowiańskiej i Dyrektor seminaryum filologicznego słowiańskiego Uniwersytetu wrocławskiego, b. Dziekan wydziału filozof. w r. 1876 i 1889, b. Rektor Uniwers. wrocławskiego w r. 1894, Członek-korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu i Tow. Naukowego w Pradze, honorowy Czł. Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, Czł. Tow. histor. i starożytniczego śląskiego i Muzeum starożytności śląskich, Wiceprezes śląskiego Tow. ludoznawczego, Czł. Komisyi egzam. dla kandydatów wyższego zawodu nauczycielskiego, Czł. deputacyi szkolnej. Wybrany Czł. czynnym dnia 31 października 1885.

Wrocław, Sternstrasse 22.

Jan Baudouin de Courtenay, Dr. fil. i językoznawstwa porównawczego. Magister nauk filologiczno-historycznych. Profesor p. z. tytularny językoznawstwa porównawczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, rosyjski rzecz. Radca Stanu. Kawaler orderów Stanisława i Anny 2-ej klasy, posiadacz złotego medalu od Akademii Umiejętności w Petersburgu i bronzowego od „Institution ethnographique“ w Paryżu, b. Docent gramatyki porównawczej Uniwersytetu petersbursk., b. Profesor zwycz. gramatyki porównawczej języków indoeuropejskich i sanskrytu Uniwersytetu kazańskiego, b. Prof. zwycz. gramatyki porównawczej języków słowiańskich Uniwersytetu dorpackiego. Czł. dożywotni „Société de linguistique“ w Paryżu. Czł.-korespondent „Litauische litterarische Gesellschaft“ w Tylży. Członek honorowy b. estońskiego Tow. literackiego „Eesti Kirjameeste Selts“ w Dorpacie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 12 listopada 1887.

Kraków, ulica Pędzichów 12.

Włodzimierz Spasowicz, Dr. praw, Adwokat. Wybrany Człon. czynnym d. 6 grudnia 1890. — (Korespondentem od r. 1873).

Petersburg, Kabinetskaja 7.

Aleksander Brückner, Dr. fil., Profesor filologii słowiańskiej Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany Człon. czynnym dnia 31 października 1891. — (Korespondentem od r. 1888).

Berlin, SW. Lankwitzstrasse 1.

J. Exc. Stojan Novakowić, Prezydent Rady Ministrów itd. Wybrany Czł. czynnym dnia 31 października 1891.

Belgrad.

Henryk Sienkiewicz. Wybrany Członkiem czynnym dnia 9 maja 1893 roku.

Warszawa, Wspólna 24.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

a) *Krajowi:*

J. Exc. Julian Dunajewski, (j. w.). Wybrany Człon. czynnym dnia 11 maja 1872.
Kraków, Podwale 11.

Izydor Szaraniewicz, Dr. fil., Prof. p. z. historyi austryackiej i Dyrektor Seminaryum historycznego oddz. historyi austryackiej Uniwersytetu lwowskiego, Człon. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich we Lwowie, Korespondent, a od r. 1887 Konserwator c. k. Komisyi centralnej do utrzymania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, honorowy Doktor ces.-ros. Uniwersytetu św. Włodzimierza w Kijowie i Senior Instytutu Stauropigiańskiego we Lwowie. Wybrany Czł. czynnym dnia 23 lipca 1872.
Lwów, Blacharska 13.

Fryderyk Zoll, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym d. 7 lipca 1873.
Kraków, ul. Kolejowa 7.

J. Exc. Leon Biliński, Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca, Kawaler orderu Żelaznej korony I klasy, Komandor orderu Franciszka Józefa, c. k. Minister finansów. Wybrany Czł. czynnym dnia 31 października 1876.
Wiedeń, Himmelpfortgasse 8.

Franciszek Piekosiński, Dr. praw, Prof. p. z. prawa polskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor arch. akt grodzkich i ziemskich w Krakowie, Konserwator Komisyi centralnej dla zabytków archiwalnych na Galicyę zachodnią. Wybrany Czł. czynnym d. 9 listopada 1878.
Kraków, ul. Zwierzyniecka 22.

Edward Rittner, Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca, Kawaler orderu Żelaznej Korony II kl. i ord. cesarza Leopolda, Komandor orderu św. Grzegorza z gwiazdą, c. k. Minister, Czł. czeskiej Akademii im. cesarza Franciszka Józefa w Pradze. Wybrany Czł. czynnym d. 14 listopada 1881.
Wiedeń, I. Regierungsstrasse 10.

Michał Bobrzyński, Dr. praw, Komandor ord. Franciszka Józefa, Członek czeskiej Akademii imienia ces. Franciszka Józefa,

Wicepreszydent Rady Szkolnej krajowej, Poseł na Sejm krajowy, b. Prof. prawa polskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany Czł. czynnym d. 10 listopada 1883. — (Korespondentem od r. 1878).

Lwów, ulica Pańska 28.

Stanisław Smolka, (j. w.). Wybrany Czł. czynnym d. 15 listopada 1884. — (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ulica Krupnicza 9.

Wincenty Zakrzewski, Dr. fil., b. Rektor magn., Prof. p. z historyi powszechnej i Dyrektor Seminaryum histor. Uniwersytetu Jagiell., Czł. zagraniczny węgierskiej Akademii Umiejęt., Czł. c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimn. i szkołach realnych. Wybrany Członem czynnym dnia 15 listopada 1884. — (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ul. Siemiradzkiego 11.

Wojciech Kętrzyński, Dr. fil., Dyrektor Zakładu Nar. im. Ossolińskich we Lwowie, Konserwator c. k. centralnej Komisyi w Wiedniu, Członem Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Tow. liter. w Paryżu, Tow. nauk. w Toruniu, Tow. litewskiego w Tylży, Tow. numism. w Krakowie i historycznego we Lwowie, Tow. histor. i archeol. śląskiego w Wrocławiu, Tow. histor. przy Uniwersytecie w Petersburgu, ces. Tow. archeologicznego w Moskwie, Tow. mazurskiego w Lecu w Prusiech wschodnich. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1873).

Lwów, Zakład nar. im. Ossolińskich.

Tadeusz Wojciechowski, Dr. fil., Profesor p. z. historyi polskiej i Rektor Uniwersytetu lwowskiego, Prezes Tow. historycz. we Lwowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie. Wybrany Członkiem czynnym d. 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1881).

Lwów, ul. Długosza 25.

Franciszek Kasparek, Dr. praw, Kaw. orderu Żel. Kor. III kl., b. Rektor magn., Prof. p. z. filoz. prawa i prawa narodów

wersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich.
Kraków, ul. Szpitalna 40

Dyrektor Wydziału histor.-filozoficznego:

Fryderyk Zoll, (jak wyżej).

Dyrektor Wydziału matematyczno-przyrod.:

Szczęsny Kreutz, Dr. fil., Profesor p. z. mineralogii i Dyrektor gabinetu mineralogicznego Uniwersytetu Jagielońsk., Członek krajowej Rady górniczej, Członek c. k. geologicznego zakładu państwowego w Wiedniu, niemieckiego Towarz. geologicznego w Berlinie, Członek c. k. Komisyi egzamin. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych. Człon. galic. Tow. rolniczego we Lwowie, b. zwycz. Prof. i b. Dziekan Wydziału filozof. Uniwersytetu lwowskiego.
Kraków, ul. Nowa Studencka 5a.

Sekretarz Wydziału filologicznego:

Lucyan Malinowski, Dr. fil., Magister nauk filologiczno-historycznych, Kawaler orderu ś-go Stanisława, Przewodniczący Komisyi antropologicznej Akademii Umiejętności, Profesor p. z. filologii porównawczej słowiańskiej i Dyrektor Seminaryum filologicznego słowiańskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej kandydatów na naucz. szkół średnich, Senior Bursy akademickiej w Krakowie.
Kraków, Mały Rynek 8.

Sekretarz Wydziału historyczno-filozof.:

Stanisław Smolka, (jak wyżej).

Sekretarz Wydziału matem.-przyrod.:

Józef Rostafiński, Dr. fil., Profesor p. z. botaniki i Dyrektor Ogrodu botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Wiedniu,

b) *Zakrajowi:*

Antoni Randa, Dr. praw, Komandor orderu Franciszka Józefa II. klasy z gwiazdą, Kawaler orderu Żelaznej Korony III. klasy, posiadacz medalu austr.-węg. „Litteris et Artibus“, c. k. Radca dworu, Profesor p. z. prawa austr. cywilnego Uniwersytetu czeskiego w Pradze, Prezes I. Wydziału czeskiej Akademii Umiejętności, dożywotni Członek Izby Panów. Członek Trybunału państwowego, Doctor honoris causa Uniwersytetu w Bononii. Wybrany Człon. czynnym dnia 9 listopada 1878.
Praga.

Władywój Tomek, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa, posiadacz medalu austr.-węg. „Litteris et Artibus“, c. k. Radca rządowy, b. Prof. hist. Uniwers. czes. w Pradze, Członek czynny czeskiej Akad. Umiejęt., dożywotni Czł. Izby Panów, Poseł na Sejm krajowy Korony czeskiej. Wybrany Człon. czynnym d. 14 listopada 1881.
Praga, ul. Czarna 6.

J. Exc. Alfred Arneth, Dr. fil., rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i K. Apost. Mości, Kawaler orderu Leopolda i Żel. Kor. III kl., ozd. austr.-węg. med. „Litteris et Artibus“, Komandor i Kawal. orderów włoskich, hiszpańskich, belgijskich, heskich i meksykańskich, Dyrektor c. k. tajnego archiwum dworu i państwa w Wiedniu, Prezes ces. Akademii Umiejętn. w Wiedniu, Członek Akad. Umiejętn. w Monachium, w Getyndze. dei Lincei w Rzymie, w Madrycie, w Turynie i w Lucca, Człon. Instytutu francuskiego w Paryżu.
Wiedeń I, Parkring 16.

Wilhelm Fràknoi, tyt. Biskup Arbei, Kanonik waradyński, Opat szekszardzki etc., Wiceprezydent Akad. Umiej. w Budapeszcie, Członek Akademii w Belgradzie, Tow. historycznego w Ostrzyhomiu etc. Wybrany Człon. czynnym d. 24 listop. 1888.
Budapeszt.

Henryk v. Zeissberg, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., posiadacz ces. austr. medalu „Litteris et Artibus“, c. k. Radca dworu, Prof. Uniwersytetu i Człon. Akademii Umiejętności w Wiedniu, Kierownik austryackiego Instytutu historycznego,

Dyrektor Seminaryum historycznego, Redaktor dzieła „Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild“, honorowy Członek Towarzystwa „für Landeskunde von Niederösterreich“ etc. Wybrany d. 2 maja 1895. — (Korespondentem od 31 października 1874).

Wtedeń II, Czernigasse 22.

c) *Zagraniczni:*

Jakób Caro, Dr. fil., Profesor p. z. historyi i Dyrektor Seminaryum historycznego Uniwersytetu wrocławskiego, członek korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu. Wybrany Człon. czynnym d. 14 listopada 1881.

Wrocław, Kaiser Wilhelm-Strasse 22.

X. Edward Likowski, Biskup sufragan poznański, Prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wybrany Czł. czynnym dnia 12 listopada 1887.

Poznań.

Albert Sorel, Profesor historyi dyplomatycznej w Ecole libre des sciences politiques w Paryżu, Sekretarz generalny Prezydyum Senatu francuskiego, Członek Akademii francuskiej i Akademii nauk moralnych i politycznych, Człon.-korespondent król Towarz. histor. w Londynie i król. Akademii Umiejętności w Monachium. Wybrany Czł. czynnym dnia 30 listopada 1889.

Paryż, Présidence du Sénat.

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

a) *Krajowi:*

J. Exc Józef Majer, Dr. med. i chir., b. Prof. i Rektor magn. Uniw. Jagiell., b. Prezes Akademii Umiejętności, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Apost. Mości, Komandor orderu Franciszka Józefa, Kawaler ord. Żel. Kor. III kl., dożywotni Członek Izby Panów, b. poseł na Sejm krajowy i b. Członek Rady M. Krakowa, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego i lwowskiego, Członek honorowy Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Tow. pedagogicznego we Lwowie, Tow. lek. w Krakowie i we Lwowie, Tow. lekarzy polskich

w Paryżu i Rady administracyjnej Szkoły polskiej na Batignolles w Paryżu, Czł.-korespondent Akademii lekarsko-chirurgicznej w Madrycie, Tow. przyrodniczego we Lwowie, Tow. lekarsk. warszawskiego, wileńskiego, podolskiego, lubelskiego, bukowińskiego i kaliskiego, Tow. antropologicznego w Berlinie, ces. Tow. Przyjaciół nauk przyrodniczo-antropolog. i etnolog. w Moskwie, Instytutu antropol. w Brytanii i Irlandyi w Londynie, Akademii Mickiewicza w Bolonii etc.

Kraków, ul. Krupnicza 7.

Franciszek Michał Karliński, Dr. fil., Kawaler ces. austr. orderu Franciszka Józefa, Profesor p. z. astronomii i matematyki wyższej i Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego Uniwersytetu Jagiell., Człon. c. k. Komisyi do pomiaru ziemi, c. k. Komisyi do normalnych miar i wag, c. k. Tow. meteorologicznego w Wiedniu, królewsko-czeskiego Tow. Nauk w Pradze oraz Tow. astronomicznego niemieckiego, Czł.-korespondent b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Czł. honorowy Tow. Kopernika w Toruniu, Czł. i zastępca Dyrektora c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, Dyrektor seminaryum matematycznego. Wybrany Czł. czynnym dnia 7 lipca 1873.

Kraków, ulica Kopernika. Obserwatoryum.

Bronisław Radziszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii ogólnej i farmaceutycznej Uniwersytetu lwowskiego, Członek honorowy Towarzystwa chemików czeskich w Pradze, Tow. nauczycieli szkół wyższych i Tow. aptekarskiego we Lwowie, Czł. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Docent chemii w Szkole gospodarstwa leśnego. Wybrany Czł. czynnym dnia 14 listopada 1881. (Korespondentem od r. 1874).

Lwów, ulica Długosza, gmach Uniwersytetu.

Józef Rostafiński, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym dnia 10 października 1883,

Kraków, ulica Garncarska 14.

Jan Franke, c. k. krajowy Inspektor szkół, b. Profesor mechaniki w Szkole Politechn. lwowskiej, Prezes c. k. Komisyi egzamin. dla II-go egzaminu rządowego na Wydziale budowy maszyn. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885.
Lwów, ulica Bielowskiego 5.

Edward Janczewski, Dr. fil., Profesor p. z. anatomii i fizyologii roślin i Dyrektor pracowni botanicznej Uniwersytetu Jagiell., Członek-korespondent Tow. botanicznego w Edymburgu i Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Prezes Towarz. ogrodniczego w Krakowie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885. — (Korespondentem od r. 1876).
Kraków, ulica Wolska 16.

Szczęsny Kreutz, (jak wyżej). Wybrany członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ulica Nowa Studencka 5 a.

Władysław Zajączkowski, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Szkole Politechn. lwowskiej, Człon. c. k. Komisyi egzamin. dla kandydatów na nauczycieli w szkołach średnich, tudzież Komisyi egzamin. dla geometrów autoryzowanych. Wybrany Człon. czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Lwów, ulica Sykstuska 50.

Napoleon Cybulski, Dr. med., Profesor p. z. fizyologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 października 1891.
Kraków, ulica Szczepańska 11.

Benedykt Dybowski, Dr. med., Profesor zw. zoologii Uniwersyt. lwowskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek kilku Towarzystw naukowych. Wybrany Człom czynnym dnia 31 października 1891.
Lwów, ulica Długosza 3.

Emil Godlewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii rolniczej i Dyrektor zakładu chemii rolniczej Uniwersytetu Jagiell., Człon. polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika we Lwowie, Człon. Towarz. nauk przyrodniczych w Cherbourgu,

b. Profesor szkoły rolniczej w Dublanach. Wybrany Człon. czynnym dnia 31 października 1891.
Kraków, ulica Straszewskiego 22.

Julian Niedźwiedzki, Dr. fil., Prof. p. z. mineralogii i geologii w Szkole Politechnicznej lwowskiej, Docent tychże przedmiotów na Uniwersytecie lwowskim, Człon. c. k. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893. — (Korespondentem od r. 1887).
Lwów, ulica Kleina 8.

August Witkowski, Prof. p. z. fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Człon. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Człon. czynnym dnia 9 maja 1893. — Korespodentem od r. 1888).
Kraków, ulica Bernardyńska 13.

Karol Olszewski, Dr. fil., Kawaler Orderu Żelaznej Korony III. klasy, Profesor p. z. chemii Uniwersytetu Jagiell., Członek czeskiej Akademii Nauk i Sztuk w Pradze, Człon. Komisyi egzam. dla nauczycieli szkół średnich. Człon. honorowy Tow. lekarskiego w Wilnie. Wybrany Czł. czynnym dnia 12 maja 1896. — (Korespondentem od r. 1888).
Kraków, ulica Jagiellońska 22.

b) *Zakrajowi*:

Franciszek Mertens, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki Uniwersytetu wiedeńskiego, b. Prof. Uniwersytetu Jagiell., b. Prof. Politechniki w Gracu, c. k. Radca rządowy, Członek rzeczywisty Akademii Umiejętności w Wiedniu, Członek korespondent Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Człon. kor. Tow. naukowego w Getyndze. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885.
Wiedeń, III. Stammgasse 9.

c) *Zagraniczni*:

Marceli Nencki, Dr. fil., Profesor chemii w Zakładzie medycyny praktycznej w Petersburgu, b. Profesor chemii lekarskiej Uni-

wersytetu w Bernie Szwajc. Wybrany Człon. czynnym dnia 15 listopada 1884.
Petersburg.

Edward Strasburger, Dr. fil., Profesor Uniwersytetu w Bonn. Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Bonn.

Jan Schiaparelli, Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego w Medyolanie i t. d. Wybrany Czł. czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Medyolan.

Lord William Kelvin, Profesor Uniwersytetu w Glasgowie i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Glasgow.

Rudolf Virchov, Profesor Uniwersytetu w Berlinie i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Berlin.

Dymitr Iwanowicz Mendelejew, b. Profesor chemii Uniwersytetu petersburskiego i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1991.
Petersburg, Kadetskaja 9.

Henryk Hoyer, Dr. med., Profesor Uniwersytetu warszawskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 2 maja 1895.
Warszawa.

B. Korespondenci.

1. Wydział filologiczny.

Roman Pilat, Dr, fil., Profesor p. z. języka polskiego i literatury polskiej, Dyrektor seminaryum filol. dla języka polskiego Uniwersytetu lwowskiego, Wiceprezes c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Prezes Tow. Mickiewiczowskiego we Lwowie. Wybrany dnia 30 października 1880.
Lwów, Chorążczyzna 16.

Zygmunt Samolewicz, Dr. fil., Kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca Dworu, emer. krajowy inspektor szkół średnich, Czł. Komisyi egzaminacyjnej lwowskiej dla kandydatów na nauczycieli gimnazyów i szkół realnych, Członek honorowy Towarz. pedagogicznego i Towarz. nauczycieli szkół wyższych. Wybrany dnia 15 listopada 1884.
Lwów, ulica Artura Grotgera 8.

Wojciech hr. Dzieduszycki, Dr. fil., c. k. Konserwator zabytków sztuki, Poseł na Sejm krajowy, Prezes Tow. archeologicznego we Lwowie. Wybrany dnia 12 listopada 1887.
Jezupol, w Galicyi.

Jan Karłowicz, Dr. fil., Redaktor „Wisły". Wybrany dnia 12 listopada 1887.
Warszawa, Jasna 10.

Józef Tretiak, Dr. fil., Profesor języka i literatury ruskiej Uniw. Jagiell. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ulica Batorego 25.

Adam Kryński, Magister nauk filol.-histor., Prof. gimn., Redaktor „Prac filologicznych". Wybrany dnia 30 listopada 1889.
Warszawa, Marszałkowska 108.

Maksymilian Kawczyński, Dr. fil., Professor p. z. języków i literatur romańskich Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych. Wybrany dnia 6 grudnia 1890.
Kraków, Krowoderska 40.

Karol hr. Lanckoroński, c. k. Szambelan, dziedziczny Członek Izby Panów, Człon. kuratoryi austr. Muzeum artyst.-przemysłowego w Wiedniu, c. k. Konserwator zabytków sztuki w Galicyi, Doktor filozofii honoris causa Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany dnia 31 października 1891.
Wiedeń, I Wasagasse 4.

Piotr Chmielowski, Dr. fil., wybrany dnia 9 maja 1893.
Warszawa, Nowogrodzka 39.

Ludwik Ćwikliński, Dr. fil., c. k. Radca Dworu, b. Rektor magn., Profesor p. z. filologii klasycznej i Dyrektor seminaryum i proseminaryum filologicznego Uniwersytetu lwowskiego, Dyrektor lwowskiej c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Konserwator c. k. Komisyi centralnej dla utrzymywania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Prezes Towarzystwa filologicznego we Lwowie, Członek Rady miasta Lwowa. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Lwów, ulica Mickiewicza 10.

Józef Kallenbach, Dr. fil., Profesor p. z. języka i literatury polskiej Uniwersytetu we Fryburgu Szwajcarskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.

La Chassote, Fryburg w Szwajcaryi.

Adam Miodoński, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, b. Profesor Uniwersytetu we Fryburgu. Wybrany d. 9 maja 1993.

Kraków, ulica Długa 31.

Leon Sternbach, Dr. fil., Profesor p. n. filologii klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Kraków, ulica św. Tomasza 6.

Jan Bystroń, Dr. fil., c. k. Profesor gimnazyalny, Członek Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu i litewskiego Towarzystwa literackiego w Tylży. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ulica Czysta 4.

Stanisław Tomkowicz, Dr. fil., Konserwator zabytków sztuki i przeszłości. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ulica Podwale 2.

Alwin Schultz, Dr. fil., p. z. Profesor historyi sztuki niemieckiego Uniwersytetu w Pradze, Czł. Komisyi rząd. egzaminacyjnej do rysunków, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, tudzież c. k. austryackiego Muzeum dla sztuki i przemysłu w Wiedniu, Członek cz. Towarzystwa do popie-

b) *Zakrajowi:*

Antoni Randa, Dr. praw, Komandor orderu Franciszka Józefa II. klasy z gwiazdą, Kawaler orderu Żelaznej Korony III. klasy, posiadacz medalu austr.-węg. „Litteris et Artibus", c. k. Radca dworu, Profesor p. z. prawa austr. cywilnego Uniwersytetu czeskiego w Pradze, Prezes I. Wydziału czeskiej Akademii Umiejętności, dożywotni Członek Izby Panów. Członek Trybunału państwowego, Doctor honoris causa Uniwersytetu w Bononii. Wybrany Człon. czynnym dnia 9 listopada 1878.
Praga.

Władywój Tomek, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa, posiadacz medalu austr.-węg. „Litteris et Artibus", c. k. Radca rządowy, b. Prof. hist. Uniwers. czes. w Pradze, Członek czynny czeskiej Akad. Umiejęt., dożywotni Czł. Izby Panów, Poseł na Sejm krajowy Korony czeskiej. Wybrany Człon. czynnym d. 14 listopada 1881.
Praga, ul. Czarna 6.

J. Exc. Alfred Arneth, Dr. fil., rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i K. Apost. Mości, Kawaler orderu Leopolda i Żel. Kor. III kl., ozd. austr.-węg. med. „Litteris et Artibus", Komandor i Kawal. orderów włoskich, hiszpańskich, belgijskich, heskich i meksykańskich, Dyrektor c. k. tajnego archiwum dworu i państwa w Wiedniu, Prezes ces. Akademii Umiejętn. w Wiedniu, Członek Akad. Umiejętn. w Monachium, w Getyndze. dei Lincei w Rzymie, w Madrycie, w Turynie i w Lucca, Człon. Instytutu francuskiego w Paryżu.
Wiedeń I, Parkring 16.

Wilhelm Fráknoi, tyt. Biskup Arbei. Kanonik waradyński, Opat szekszardzki etc., Wiceprezydent Akad. Umiej. w Budapeszcie, Członek Akademii w Belgradzie, Tow. historycznego w Ostrzyhomiu etc. Wybrany Człon. czynnym d. 24 listop. 1888.
Budapeszt.

Henryk v. Zeissberg, Dr. fil., Kaw. orderu Żelaz. Kor. III. kl., posiadacz ces. austr. medalu „Litteris et Artibus", c. k. Radca dworu, Prof. Uniwersytetu i Człon. Akademii Umiejętności w Wiedniu, Kierownik austryackiego Instytutu historycznego,

Dyrektor Seminaryum historycznego, Redaktor dzieła „Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild“, honorowy Członek Towarzystwa „für Landeskunde von Niederösterreich“ etc. Wybrany d. 2 maja 1895. — (Korespondentem od 31 października 1874).

Wtedeń II, Czernigasse 22.

c) *Zagraniczni:*

Jakób Caro, Dr. fil., Profesor p. z. historyi i Dyrektor Seminaryum historycznego Uniwersytetu wrocławskiego, członek korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu. Wybrany Człon. czynnym d. 14 listopada 1881.

Wrocław, Kaiser Wilhelm-Strasse 22.

X. Edward Likowski, Biskup sufragan poznański, Prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wybrany Czł. czynnym dnia 12 listopada 1887.

Poznań.

Albert Sorel, Profesor historyi dyplomatycznej w Ecole libre des sciences politiques w Paryżu, Sekretarz generalny Prezydyum Senatu francuskiego, Członek Akademii francuskiej i Akademii nauk moralnych i politycznych, Człon.-korespondent król Towarz. histor. w Londynie i król. Akademii Umiejętności w Monachium. Wybrany Czł. czynnym dnia 30 listopada 1889.

Paryż, Présidence du Sénat.

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

a) *Krajowi:*

J. Exc Józef Majer, Dr. med. i chir., b. Prof. i Rektor magn. Uniw. Jagiell., b. Prezes Akademii Umiejętności, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Apost. Mości, Komandor orderu Franciszka Józefa, Kawaler ord. Żel. Kor. III kl., dożywotni Członek Izby Panów, b. poseł na Sejm krajowy i b. Członek Rady M. Krakowa, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego i lwowskiego, Członek honorowy Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Tow. pedagogicznego we Lwowie, Tow. lek. w Krakowie i we Lwowie, Tow. lekarzy polskich

w Paryżu i Rady administracyjnej Szkoły polskiej na Batignolles w Paryżu, Czł.-korespondent Akademii lekarsko-chirurgicznej w Madrycie, Tow. przyrodniczego we Lwowie, Tow. lekarsk. warszawskiego, wileńskiego, podolskiego, lubelskiego, bukowińskiego i kaliskiego, Tow. antropologicznego w Berlinie, ces. Tow. Przyjaciół nauk przyrodniczo-antropolog. i etnolog. w Moskwie, Instytutu antropol. w Brytanii i Irlandyi w Londynie, Akademii Mickiewicza w Bolonii etc.

Kraków, ul. Krupnicza 7.

Franciszek Michał Karliński, Dr. fil., Kawaler ces. austr. orderu Franciszka Józefa, Profesor p. z. astronomii i matematyki wyższej i Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego Uniwersytetu Jagiell., Człon. c. k. Komisyi do pomiaru ziemi, c. k. Komisyi do normalnych miar i wag, c. k. Tow. meteorologicznego w Wiedniu, królewsko-czeskiego Tow. Nauk w Pradze oraz Tow. astronomicznego niemieckiego, Czł.-korespondent b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Czł. honorowy Tow. Kopernika w Toruniu, Czł. i zastępca Dyrektora c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, Dyrektor seminaryum matematycznego. Wybrany Czł. czynnym dnia 7 lipca 1873.

Kraków, ulica Kopernika. Obserwatoryum.

Bronisław Radziszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii ogólnej i farmaceutycznej Uniwersytetu lwowskiego, Członek honorowy Towarzystwa chemików czeskich w Pradze, Tow. nauczycieli szkół wyższych i Tow. aptekarskiego we Lwowie, Czł. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Docent chemii w Szkole gospodarstwa leśnego. Wybrany Czł. czynnym dnia 14 listopada 1881. (Korespondentem od r. 1874).

Lwów, ulica Długosza, gmach Uniwersytetu.

Józef Rostafiński, (jak wyżej). Wybrany Członkiem czynnym dnia 10 października 1883,

Kraków, ulica Garncarska 14.

Jan Franke, c. k. krajowy Inspektor szkół, b. Profesor mechaniki w Szkole Politechn. lwowskiej, Prezes c. k. Komisyi egzamin. dla II-go egzaminu rządowego na Wydziale budowy maszyn. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885.
Lwów, ulica Bielowskiego 5.

Edward Janczewski, Dr. fil., Profesor p. z. anatomii i fizyologii roślin i Dyrektor pracowni botanicznej Uniwersytetu Jagiell., Członek-korespondent Tow. botanicznego w Edymburgu i Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Prezes Towarz. ogrodniczego w Krakowie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885. — (Korespondentem od r. 1876).
Kraków, ulica Wolska 16.

Szczęsny Kreutz, (jak wyżej). Wybrany członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ulica Nowa Studencka 5 a.

Władysław Zajączkowski, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki w Szkole Politechn. lwowskiej, Człon. c. k. Komisyi egzamin. dla kandydatów na nauczycieli w szkołach średnich, tudzież Komisyi egzamin. dla geometrów autoryzowanych. Wybrany Człon. czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Lwów, ulica Sykstuska 50.

Napoleon Cybulski, Dr. med., Profesor p. z. fizyologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 18 października 1891.
Kraków, ulica Szczepańska 11.

Benedykt Dybowski, Dr. med., Profesor zw. zoologii Uniwersyt. lwowskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek kilku Towarzystw naukowych. Wybrany Człom czynnym dnia 31 października 1891.
Lwów, ulica Długosza 3.

Emil Godlewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii rolniczej i Dyrektor zakładu chemii rolniczej Uniwersytetu Jagiell., Człon. polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika we Lwowie, Człon. Towarz. nauk przyrodniczych w Cherbourgu,

b. Profesor szkoły rolniczej w Dublanach. Wybrany Człon. czynnym dnia 31 października 1891.
Kraków, ulica Straszewskiego 22.

Julian Niedźwiedzki, Dr. fil., Prof. p. z. mineralogii i geologii w Szkole Politechnicznej lwowskiej, Docent tychże przedmiotów na Uniwersytecie lwowskim, Człon. c. k. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Czł. czynnym d. 9 maja 1893. — (Korespondentem od r. 1887).
Lwów, ulica Kleina 8.

August Witkowski, Prof. p. z. fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Człon. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany Człon. czynnym dnia 9 maja 1893. — Korespodentem od r. 1888).
Kraków, ulica Bernardyńska 13.

Karol Olszewski, Dr. fil., Kawaler Orderu Żelaznej Korony III. klasy, Profesor p. z. chemii Uniwersytetu Jagiell., Członek czeskiej Akademii Nauk i Sztuk w Pradze, Człon. Komisyi egzam. dla nauczycieli szkół średnich. Człon. honorowy Tow. lekarskiego w Wilnie. Wybrany Czł. czynnym dnia 12 maja 1896. — (Korespondentem od r. 1888).
Kraków, ulica Jagiellońska 22.

b) *Zakrajowi*:

Franciszek Mertens, Dr. fil., Profesor p. z. matematyki Uniwersytetu wiedeńskiego, b. Prof. Uniwersytetu Jagiell., b. Prof. Politechniki w Gracu, c. k. Radca rządowy, Członek rzeczywisty Akademii Umiejętności w Wiedniu, Członek korespondent Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Człon. kor. Tow. naukowego w Getyndze. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885.
Wiedeń, III. Stammgasse 9.

c) *Zagraniczni*:

Marceli Nencki, Dr. fil., Profesor chemii w Zakładzie medycyny praktycznej w Petersburgu, b. Profesor chemii lekarskiej Uni-

wersytetu w Bernie Szwajc. Wybrany Człon. czynnym dnia 15 listopada 1884.
Petersburg.

Edward Strasburger, Dr. fil., Profesor Uniwersytetu w Bonn. Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Bonn.

Jan Schiaparelli, Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego w Medyolanie i t. d. Wybrany Czł. czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Medyolan.

Lord William Kelvin, Profesor Uniwersytetu w Glasgowie i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Glasgow.

Rudolf Virchov, Profesor Uniwersytetu w Berlinie i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Berlin.

Dymitr Iwanowicz Mendelejew, b. Profesor chemii Uniwersytetu petersburskiego i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1991.
Petersburg, Kadetskaja 9.

Henryk Hoyer, Dr. med., Profesor Uniwersytetu warszawskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 2 maja 1895.
Warszawa.

B. Korespondenci.

1. Wydział filologiczny.

Roman Pilat, Dr, fil., Profesor p. z. języka polskiego i literatury polskiej, Dyrektor seminaryum filol. dla języka polskiego Uniwersytetu lwowskiego, Wiceprezes c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Prezes Tow. Mickiewiczowskiego we Lwowie. Wybrany dnia 30 października 1880.
Lwów, Chorążczyzna 16.

Zygmunt Samolewicz, Dr. fil., Kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca Dworu, emer. krajowy inspektor szkół średnich, Czł. Komisyi egzaminacyjnej lwowskiej dla kandydatów na nauczycieli gimnazyów i szkół realnych, Członek honorowy Towarz. pedagogicznego i Towarz. nauczycieli szkół wyższych. Wybrany dnia 15 listopada 1884.
Lwów, ulica Artura Grotgera 8.

Wojciech hr. Dzieduszycki, Dr. fil., c. k. Konserwator zabytków sztuki, Poseł na Sejm krajowy, Prezes Tow. archeologicznego we Lwowie. Wybrany dnia 12 listopada 1887.
Jezupol, w Galicyi.

Jan Karłowicz, Dr. fil., Redaktor „Wisły". Wybrany dnia 12 listopada 1887.
Warszawa, Jasna 10.

Józef Tretiak, Dr. fil., Profesor języka i literatury ruskiej Uniw. Jagiell. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ulica Batorego 25.

Adam Kryński, Magister nauk filol.-histor., Prof. gimn., Redaktor „Prac filologicznych". Wybrany dnia 30 listopada 1889.
Warszawa, Marszałkowska 108.

Maksymilian Kawczyński, Dr. fil., Professor p. z. języków i literatur romańskich Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych. Wybrany dnia 6 grudnia 1890.
Kraków, Krowoderska 40.

Karol hr. Lanckoroński, c. k. Szambelan, dziedziczny Członek Izby Panów, Człon. kuratoryi austr. Muzeum artyst.-przemysłowego w Wiedniu, c. k. Konserwator zabytków sztuki w Galicyi, Doktor filozofii honoris causa Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany dnia 31 października 1891.
Wiedeń, I Wasagasse 4.

Piotr Chmielowski, Dr. fil., wybrany dnia 9 maja 1893.
Warszawa, Nowogrodzka 39.

Ludwik Ćwikliński, Dr. fil., c. k. Radca Dworu, b. Rektor magn., Profesor p. z. filologii klasycznej i Dyrektor seminaryum i proseminaryum filologicznego Uniwersytetu lwowskiego, Dyrektor lwowskiej c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Konserwator c. k. Komisyi centralnej dla utrzymywania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Prezes Towarzystwa filologicznego we Lwowie, Członek Rady miasta Lwowa. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Lwów, ulica Mickiewicza 10.

Józef Kallenbach, Dr. fil., Profesor p. z. języka i literatury polskiej Uniwersytetu we Fryburgu Szwajcarskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.

La Chassote, Fryburg w Szwajcaryi.

Adam Miodoński, Dr. fil., Profesor p. z. filologii klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, b. Profesor Uniwersytetu we Fryburgu. Wybrany d. 9 maja 1993.

Kraków, ulica Długa 31.

Leon Sternbach, Dr. fil., Profesor p. n. filologii klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Kraków, ulica św. Tomasza 6.

Jan Bystroń, Dr. fil., c. k. Profesor gimnazyalny, Członek Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu i litewskiego Towarzystwa literackiego w Tylży. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ulica Czysta 4.

Stanisław Tomkowicz, Dr. fil., Konserwator zabytków sztuki i przeszłości. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ulica Podwale 2.

Alwin Schultz, Dr. fil., p. z. Profesor historyi sztuki niemieckiego Uniwersytetu w Pradze, Czł. Komisyi rząd. egzaminacyjnej do rysunków, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, tudzież c. k. austryackiego Muzeum dla sztuki i przemysłu w Wiedniu, Członek cz. Towarzystwa do popie-

rania w Czechach niemieckiej umiejętności, sztuki i literatury, Członek Wydziału Muzeum germańskiego w Norymberdze, Członek honorowy Towarz. śląskiego Muzeum starożytności, Tow. historyi sztuki i Tow. przemysłowego w Wrocławiu, Korespondent śląskiego Towarz. „für vaterländische Cultur“ i Tow. śląskiego historycznego w Wrocławiu. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Praga Czeska, Vladislavova ulice 16.

Wilhelm Creizenach, Dr. fil., Profesor p. z. języka i literatury niemieckiej Uniwers. Jagiell., Dyrektor seminaryum germanistycznego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, b. Docent Uniwersytetu w Lipsku. Wybrany dnia 2 maja 1895.

Kraków, ulica Studencka 9.

Karol Ernest Muka, Dr. fil., Profesor gimnazyum, Oficer serbskiego orderu świętego Sawy, Prezes łużycko-serbskiego etnograficznego muzeum w Budyszynie, Redaktor „Časopisa Maćicy Serbskeje“ i „Łužicy“, Członek honorowy łużyckiego Towarzystwa kaznodziejskiego w Lipsku, Członek korespondent Południowo-Słowiańskiej Akademii w Zagrzebiu i Král. České Společnosti Náuk w Pradze. Wybrany dnia 2 maja 1895.

Freiberg w Saksonii.

Jan Bołoz Antoniewicz, Dr. fil., Profesor p. n. historyi sztuki nowożytnej w Uniwersytecie lwowskim, c. k. Konserwator zabytków sztuki, Członek Tow. historycznego w Monachium. Wybrany dnia 14 maja 1897 [1]).

Lwów, ulica Zielona 7.

---

[1]) Jan Bołoz Antoniewicz, ur. 1858 w Skomorochach w pow. Buczackim w Galicyi, odbywał studya w Krakowie, i został doktorem filozofii w Uniwersytecie Jagiellońskim w r. 1880. Następnie przebywał na studyach w Wrocławiu, w Monachium i we Włoszech. W r. 1893 został nadzwyczajnym profesorem nowożytnej historyi sztuki, w tymże roku obrany przewodniczącym Komisyi dla wystawy retrospektywnej sztuki polskiej na wystawie krajowej we Lwowie, w r. 1894 mianowany Konserwatorem dla

Leonard Lepszy [1]), Naczelnik c. k. Urzędu probierczego, właśc. złot. krzyża zasługi z kor., Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu. Wybrany d. 14 maja 1897.
Kraków, ulica Sienna 12.

---

zabytków sztuki średniowiecznej i nowożytnej. Członkiem akademickiej Komisyi historyi sztuki jest od r. 1885.

Ogłosił drukiem:

1880. Ueber die Enstehung des Schiller'schen Demetrius.

1885. O średniowiecznych źródłach do rzeźb znajdujących się na szkatułce z kości słoniowej w skarbcu katedry na Wawelu. (Pamiętnik Akad. Um., Wydział filologiczny i histor.-filozof. t. V.)

1887. Johann Elias Schlegels aesthetische und dramaturgische Schriften. Heilbronn, Henninger, str. 180 i 226.

1889. Ikonographisches zu Chrestien de Troyes (w Festschrift zum 70-ten Geburtstag für Konrad Hofmann gewidmet von seinen Schülern, Erlangen 1889.

1889. „Ostatni" Krasińskiego (Kwartalnik historyczny 1889).

1890. Z nieznanych utworów Z. Krasińskiego.

1890. Johann Elias Schlegel. Allg. Deutsche Biographie t. 20, str. 6.

1890. O nieznanych utworach Z. Krasińskiego (Pamiętnik drugiego zjazdu historyków polskich).

1891. Młodość Krasińskiego (Przegląd Polski).

1894. Katalog wystawy sztuki polskiej od r. 1764 do 1886, z 75 ilustracyami, Lwów 1894, 8-o, str. XXVI, 384 i 54 nl.

Katalog der retrospectiven Ausstellung polnischer Kunst 1764—1886, mit 75 Illustrationen, Lemberg 1894, 8-o, str. 212 i 54 nl.

1896. Filologia, historya i historya sztuki. Wykład na walnem zgromadzeniu Towarzystwa filologicznego we Lwowie w maju 1896 (Eos, zeszyt ze stycznia 1897).

1897. Zygmunt Krasiński i dzieło Stanisława Tarnowskiego (Przegląd polski, kwiecień do sierpnia 1896 i maj 1897).

Nadto szereg recenzyj i sprawozdań w Reformie, w Kwartalniku historycznym, Przeglądzie Polskim, w Zeitschrift für vergl. Litteraturgeschichte, w Beilage zur Münchner allg. Zeitung, Zeitschrift f. deutsche Litt., Zeitschr. f. Litteraturgeschichte.

[1]) Leonard Lepszy, ur. 6. listopada 1856 r. w Krościenku n. Dunajcem, szkoły średnie kończył w Krakowie, Akademię górniczą w Leoben. W r. 1880 wstąpił do służby państwowej przy salinach w Bochni, poczem przeniósł się do Głównego Urzędu probierczego w Wiedniu. Od listopada roku 1883 pozostaje bez

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

Emanuel Henryk de Noailles, margr. Ambasador francuski w Berlinie. Wybrany dnia 7 lipca 1873.
Berlin.

Leonard Piętak, Dr. praw, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. prawa rzymskiego, tudzież austryackiego prawa handlowego

---

przerwy w Krakowie, gdzie od 1887 brał czynny udział w pracach Komisyi Historyi Sztuki.

Głównym celem jego prac naukowych było zbadanie dziejów złotnictwa polskiego; pierwszą rozprawę w tym zakresie napisaną 1886 r. „Rzecz o kubku srebrnym roboty krakowskiej XVI w.“ drukowała Komisya Hist. szt. w swych Sprawozdaniach tom III 1887. Następnie wydał:

Beiträge zur Geschichte der Goldschmiedekunst:

I. Über die Repunzirung in Oesterreich.

II. Das österreichische Bindenschild.

III. Die Innungsmarke der Stadt Wilna und Hans Reinhart der Aeltere (pomieszczone w Mittheilungen des k. k. österr. Museums r. 1888).

Inskrustacya, ustęp z dziejów złotnictwa i szabli (Sprawozd. Kom. hist. szt. 1889).

O mało znanem naczyniu srebrnem roboty krakowskiej (tamże r. 1891).

Pacyfikał Sandomierski oraz złotnicy krakowscy drugiej połowy XV stulecia (tamże 1892).

Stanislaus Stoss. Goldschmied und Bildhauer in Krakau und Nürnberg (Zeitschrift für bild. Kunst r. 1889).

— tożsamo w Przegl. powszechnym.

Z dziejów złotnictwa elblągskiego. (Odbitka z Wiadomości num. archeol. 1894).

Następnie, z prac dotyczących historyi emalierstwa, napisał rozprawy:

Emalierstwo krakowskie w XVI i XVII wieku. (Sprawozd. Kom. hist. szt. 1889).

Emalia malarska w Polsce (Wiadom. num. arch. 1890).

A magyar sodronyos Zománcz Lengyel-Országban. (Dysertacya o emalii węgierskiej w wiekach średnich i następnych, oraz o złotnikach węgierskich w Polsce, drukowana po węgiersku w Archaeologiai értesitö 1890).

W przedmiocie historyi mieszczaństwa, przemysłu i drobnej sztuki ogłosił:

i wekslowego Uniwersytetu lwowskiego, Prezes c. k. rządowej Komisyi egzam. oddziału prawno-historycznego i Członek tejże w oddziale sądowym, Prezes Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, Członek Rady miejskiej król. stoł. m. Lwowa, Poseł do Rady Państwa z miasta Lwowa. Wybrany dnia 10 listopada 1883.

Lwów, ulica Garncarska 19.

Ludwik Kubala, Dr. fil., Prof. c. k. wyższego gimnazyum im. Franciszka Józefa we Lwowie, Wybrany d. 15 listopada 1884.

Lwów, ulica Długosza 17.

Oswald Balzer, Dr. praw, b. Rektor magn., Profesor p. z. prawa polskiego Uniw. lwowskiego, Dyrektor archiwum akt grodzkich i ziemskich we Lwowie. Wybrany dnia 24 listopada 1888.

Lwów, ulica Sykstuska 56.

Turzonowie w Polsce. Przyczynek do historyi mieszczaństwa. (Przegl. polski 1890).

O fabryce fajansu i porcelany w Korcu. (Bibl. warsz. 1889).

Grzywna polska. (Wiadomości numizm.-archeol. 1889).

O potrzebie publikowania pieczęci miejskich i cechowych, oraz stanowisko i ważność numizmatyki i sfragistyki dla historyi ogólnej a zwłaszcza w dziejach sztuki. (Pamiętnik II. zjazdu hist. polskich we Lwowie).

Ryciny kolorowe tudzież pierwsze usiłowania polskie w tym kierunku. (Przegl. powsz., Kraków 1892).

Wreszcie z dziedziny sztuki:

Jan Matejko. (Zeitschrift für bild. Kunst, 1890).

Studya nad ornamentyką kodeksów miniaturowych polskich. (Przemysł artystyczny, 1896).

Cech malarski w Polsce od wieków średnich do końca XVIII wieku. (Odbitka z Wiadomości num.-arch. zesz. I 1897).

Liczne drobniejsze artykuły dotyczące dziejów architektury, malarstwa i rzeźby, sztuki stosowanej do przemysłu, lub obejmujące sprawozdania z wystaw starożytności, nekrologi archeologów polskich, jakoteż szereg recenzyj z publikacyj naukowych, opartych częstokroć na samoistnych źródłowych studyach (por. Kwartalnik histor., roczniki V—XI) znajdują się rozrzucone po różnych pismach peryodycznych.

Tadeusz Korzon, b. starszy nauczyciel gimnazyum kowieńskiego. Bibliotekarz Ordynacyi Zamoyskiej. Wybrany dnia 24 listopada 1888.

Warszawa, ulica Żabia 4.

Władysław Ochenkowski, Dr. praw, Profesor p. z. ekonomii politycznej Uniw. lwowskiego, b. Profesor Akademii w Monasterze, tudzież Uniwers. w Jenie, Członek American Academy of political and social Science, oraz British Economic Association. Wybrany dnia 24 listopada 1888.

Lwów, ulica Słowackiego 18.

Tadeusz Pilat, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki, nauki administracyi i astryackiego prawa administracyjnego Uniwersytetu lwowskiego, Człon. c. k. rządowej Komisyi egzaminacyjnej oddziału nauk politycznych, Naczelnik biura statystycznego w Wydziale krajowym, Członek-korespondent c. k. centralnej Komisyi statystycznej w Wiedniu, Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego, Wiceprezes c. k. galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego, Członek austr. Rady kolejowej, Członek krajowej Rady kolejowej, Członek krajowej Komisyi rolniczej, Członek rady wykonawczej „Macierzy polskiej", Poseł na Sejm krajowy. Wybrany dnia 24 listopada 1888.

Lwów, ulica Garncarska 21.

Anatol Lewicki, Dr. fil.. Profesor p. z. historyi austryackiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwatorskiej w Wiedniu, Człon. c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczykieli szkół gimnaz. i real. Wybrany dnia 30 października 1889.

Kraków, Wielopole 4.

Henryk Lisicki, Członek Rady powiatowej samborskiej. Wybrany dnia 31 październikа 1891.

Kalinów, p. Sambor w Galicyi.

Władysław Abraham, Dr. praw, Profesor p. z. prawa kanonicznego Uniwersytetu lwowskiego, b. Docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek rząd. Komisyi egz. prawniczo-historycznej i sądowej. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Lwów, ulica Małeckiego 5.

Józef Kleczyński, Dr. praw, Profesor p. z. statystyki i prawa publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kierownik miejskiego biura statystycznego w Krakowie, Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego i Korespondent c. k. wiedeńskiej centralnej Komisyi statystycznej. Wybrany dnia 9 maja 1893 roku.

Kraków, ulica Długa 7.

Maksymilian Perlbach, Dr. fil., Starszy Bibliotekarz Uniwers. w Halle. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Halle.

Paweł Pierling, kapłan T. J. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Paryż, Rue de Sèvres 35.

Antoni Prochaska, Dr. fil., Adjunkt Archiwum krajowego we Lwowie. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Lwów, ulica Kalecza 10.

Aleksander Semkowicz, Dr. fil., Dyrektor biblioteki Uniwersytetu lwowskiego. Wybrany dnia 4 maja 1893.

Lwów, ulica Zyblikiewicza 4.

Aleksander Jabłonowski, Członek rzeczywisty Towarz. histor. imienia Nestora w Kijowie. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Warszawa, ulica Smolna 21.

Aleksander Rembowski, Dr. fil., Magister prawa i administracyi, Bibliotekarz Ord. Krasińskich

Warszawa, Przedm. Krakowskie 5.

Michał Hruszewski, Magister historyi ruskiej, Profesor p. z. historyi powszechnej z wykładem ruskim Uniwers. lwowskiego, Dyrektor sekcyi historycznej' i Prezes Towarz. Naukowego im. Szewczeńki we Lwowie, Członek różnych stowarzyszeń naukowych.

Lwów, ulica Zamojskiego 1.

Leon hr. Piniński, Dr. praw, Profesor p. z. prawa rzymskiego Uniwersytetu lwowskiego, Członek Komisyi dla teoretycznych egzaminów prawniczych, oddziału prawno-historycznego i oddziału sądowego, Członek dożywotni Trybunału Państwa, Poseł do Rady Państwa.

Lwów, ulica Kościuszki 14.

Józef Milewski, Dr. praw, Profesor p. z. ekonomii politycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Czł. korespondent Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wybrany dnia 12 maja 1896.
Kraków, ulica Krupnicza 13.

Bronisław Łoziński, Dr. praw, Kawaler orderu Żelaznej Korony, c. k. em. Radca Namiestnictwa. Wybrany dnia 12 maja 1896.
Lwów, ulica Kościuszki 10.

Ernest Till[1]), Dr. praw., t. z. Profesor austryackiego prawa cywilnego na Uniwersytecie lwowskim, Redaktor Przeglądu prawa i administracyi. Wybrany dnia 14 maja 1897.
Lwów, ulica Pańska 4.

---

[1]) Ernest Till, urodził się w Brzeżanach 4 stycznia 1846. Studya gimnazyalne i prawnicze ukończył we Lwowie, stopień Doktora prawa uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim r. 1871. Tamże habilitował się w r. 1877 i w tym samym roku uzyskał przeniesienie venise legendi z austr. prawa cywilnego. Od tego czasu wykłada austr. prawo cywilne w Uniwersytecie lwowskim. Najw. postanowieniem z d 5 stycznia 1888 otrzymał tytuł zwyczajnego profesora Uniwersytetu, a najw. postanowieniem z d. 20 lutego 1895 mianowany został nadzwyczajnym Profesorem austr. prawa cywilnego z pozostawieniem tytułu zwyczajnego Profesora.

Po za Uniwersytetem pracował początkowo w służbie sądowej i w praktyce adwokackiej, tudzież w Prokuratoryi Skarbu, skąd jako adjunkt wystąpił, otworzywszy w r. 1878 kancelaryę adwokacką, którą do dziś prowadzi. W ciągu tego czasu wykładał też jako docent prawo zastosowane do potrzeb gospodarstwa rolnego w krajowej szkole rolniczej w Dublanach, tudzież prawo lasowe w Krajowej szkole gospodarstwa leśnego we Lwowie.

W r. 1874 objął spólnie z Dr. Ignacym Szczęsnym Czemeryńskim redakcyę „Prawnika“ i prowadził pismo to do końca r. 1875, pisując w niem przeglądy prawodawstwa i pomniejsze artykuły.

W r. 1876 założył spólnie z Dr. Karolem Stromengerem „Przegląd sądowy i administracyjny“, który prowadził, po wystąpieniu Dr. Stromengera, sam do r. 1892, w r. 1893 spólnie z Dr. Bronisławem Łozińskim, a obecnie znowu sam je prowadzi pod zmienioną nazwą „Przegląd prawa i administracyi“.

W czasopiśmie tem oprócz wielu artykułów bieżących i licznych recenzyj ogłosił następujące prace naukowe:

1877. O prawie zwyczajowem.
O zawisłości prawa hipoteki.

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

Edward Skiba, Dr. fil, b. Profesor fizyki matematycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wybrany dnia 6 lipca 1873.

Przyczynek do interpretacyi §. 7 ust. cyw.

1878. O znaczeniu tradycyi.
Gewere a posiadanie.
O przeniesieniu własności tabularnej.

1879. O zasiedzeniu tabularnem.

(Cztery ostatnie artykuły wyszły w przerobieniu p. t. „O znaczeniu posiadania przy nabyciu nieruchomości". 1879).

1884. O rzeczach jako przedmiotach praw prywatnych.
Ogół praw majątkowych.

1885. O t. z. tytule nabycia praw i tytule posiadania.

1886. O t. z podzielonej własności według prawa austryac.

1887. W kwestyi dzierżawy prawa polowania.
Kilka słów o dobrej i złej wierze.

1888. O łowieniu zwierząt podług pr. austr.

1890. O nabyciu własności wskutek znalezienia.

1891. O sposobie nabycia rzeczy nieruchomych według prawa austr.
Servitutis vindicatio.

1895. Z nauki prawa obligacyjnego: I. O pojęciu stosunku obowiązkowego; II. O umowach na korzyść osób trzecich; III. O tłumaczeniu umów; IV. O przejściu praw (zmiana wierzyciela); V. O przejściu praw za udziałem dotychczasowego wierzyciela (z mocy cesyi).

Oprócz tego ogłosił drukiem:

O podmiotach praw i prawach bez podmiotu (Prawnik, 1872 i osobna odbitka).

Uwagi o reformie ustawy leśnej, Lwów, 1875.

Prawo prywatne austryackie.

Tom I. Wykład nauk ogólnych prawa pryw. austryack. I wydanie 1884, II wyd. 1892.

Tom II. Wykład prawa rzeczowego austr. (Prawo własności, prawo służebności i prawo zastawu) 1892.

Tom III. Wykład nauki o stosunkach obowiązkowych. I. Część ogólna. 1895.

Tom IV. Wykład nauki o stosunkach obowiązkowych. II Część szczegółowa (pod prasą).

J. Eksc. Włodzimierz hr. Dzieduszycki, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Apost. Mości, Kawaler orderu Żel. Kor. I. klasy, dożywotni Członek Izby Panów, b. Marszałek krajowy. Wybrany dnia 14 listopada 1888.

Lwów, ulica Kurkowa 15.

Henryk Kadyi, Dr. wszech nauk lekar., Profesor p. z. anatomii Uniwers. lwow., Członek czynny c. k. krajowej Rady zdrowia we Lwowie, Prezes polsk. Towarzystwa przyrodn. im Kopernika, Członek Towarz. anatomicznego w Niemczech, Członek honorowy i b. Prezes galic. Tow. weterynarskiego, Czł. honorowy Tow. ratunkowego w Wiedniu, zastęp. Czł. Izby lekarskiej we Lwowie, Członek wydziału galic. Tow. muzycznego, b. Profesor anatomii zwierząt domowych w c. k. Szkole weterynaryi we Lwowie. Wybrany dnia 14 listopada 1888.

Lwów, ulica Zielona 15.

Władysław Gosiewski, Magister nauk matematyczno-fizycznych b. Szkoły Głównej warszawskiej, b. Członek b. Tow. Nauk ścisłych w Paryżu. Wybrany dnia 31 października 1891.

Warszawa, ulica Ordynacka 10.

Antoni Wierzejski, Dr. fil., Profesor zoologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych. Wybrany dnia 31 październiku 1891.

Kraków, ulica Wielopole 6.

Ludwik Birkenmajer, Dr. fil., Prof. matematyki i fizyki w krajowej szkole rolniczej w Czernichowie, Docent fizyki matematycznej Uniwers. Jagiellońskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Czernichów pod Krakowem.

Zur Lehre von der Gesammtsache. (Grünhuts Zeitschrift. 1885).

Zur Frage der Behandlung der Zinsen bei der Vertheilung des Kaufpreises executiv versteigerter Liegenschaften. (Geller's Centralblatt für die juristische Praxis, 1889).

Der Entwurf eines Gesetzes über die Meliorationsdarlehen (Oesterr. Zeitschrift für Verwaltung, 1896).

Samuel Dickstein, Redaktor „Prac matematyczno-fizycznych“ i „Wiadomości matematycznych“, Członak królewsko-czeskiego Towarzystwa Nauk w Pradze, Członek Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Członek niemieckiego stowarzyszenia matematyków i t. d. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Warszawa, ulica Marszałkowska 117.

Władysław Natanson, Dr. fil., Profesor nadzw. tytul. fizyki mamatycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Towarzystwa fizycznego w Londynie. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Kraków, ulica Wolska 32.

Adam Prażmowski, Dr. fil. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Kraków, ulica Basztowa 18.

Ernest Bandrowski, Dr. fil., Prof. szkoły przemysłowej w Krakowie. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków ulica Bracka 6.

Tadeusz Browicz, Dr. med., Profesor i b. Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków, ulica Krupnicza 5.

Władysław Kulczyński, Profesor gimn. św. Jacka w Krakowie, Członek Towarzystwa im. Kopernika we Lwowie, Tow. zoologiczno-botanicznego w Wiedniu, Towarz. etnologicznego w Washingtonie. Wybrany dniu 4 maja 1894.
Kraków, ulica Niecała 8.

Hugo Zapałowicz, Dr. praw, c. k. kapitan-audytor. Wybrany dnia 5 maja 1894.
Lwów, ulica Mochnackiego 36.

Jan Ptaszycki, Do. fil., Docent Uniwersytetu i Akademii Artylleryi w Petersburgu.
Petersburg.

Julian Sochocki, Dr. matematyki, Profesor zw. Uniwersytetu petersburskiego, Prezes Towarzystwa matematycznego w Petersburgu, Członek Towarzystwa matematycznego przy Uniwersytecie moskiewskim, Rzeczywisty Radca Stanu. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Petersburg.

Leopold Adametz, Dr. fil., Profesor p. z. nauki hodowli zwierząt domowych i mleczarstwa Uniwers. Jagiellońskiego, Komandor orderu Daniła, Kawaler orderu mérite agricole, Właściciel złotego medalu państwowego za zasługi w dziedzinie rolnictwa, Czł. Komitetu Towarzystwa rolniczego krakowskiego.
Kraków, ulica Studencka 8.

Władysław Szajnocha, Dr. fil., Profesor p. z. geologii i paleontologii, Dyrektor gabinetu geologicznego, Prezes drugiej rolniczej Komisyi egzaminacyjnej, Członek krajowej Rady górniczej, Korespondent ces. król. państwowego Zakładu geologicznego w Wiedniu, Członek Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Członek niemiec. Towarzystwa geologicznego w Berlinie, Tow. Soc. bèlge de gèol. et hydr. w Brukseli, Towarzystwa badaczy przyrody w Petersburgu, polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika we Lwowie i Towarzystwa geograficznego w Wiedniu. Wybrany dnia 2 maja 1895.
Kraków, ulica Jabłonowskich 12.

Kazimierz Kostanecki, Dr. med., Profesor p. z. anatomiii opisowej w Uniwersytecie Jagiell. Wybrany dnia 12 maja 1896.
Kraków, ulica Batorego 16.

Stefan Niementowski [1]), Dr filozofii, Profesor p. z. chemii ogólnej i analitycznej w Szkole politechnicznej we Lwowie. Wybrany dnia 14 maja 1897.
Lwów.

---

[1]) Stefan Dominik dw. im. Pobóg Niementowski urodzony w r. 1866 w Żółkwi w Galicyi, studyował w szkołach politechnicznych i uniwersytetach Lwowa, Berlina i Monachium. W r. 1886 uzyskał stopień doktora filozofii w Uniwersytecie w Erlangen. W r. 1888 habilitował się jako docent prywatny w szkole politechnicznej we Lwowie. Od stycznia 1892 r zastępca profesora chemii ogólnej i analitycznej, od października tegoż roku profesor nadzwyczajny, od listopada 1894 r. profesor zwyczajny tych przedmiotów.

Ogłosił drukiem:

1. W Rozprawach Akademii, Wydziału matemat.-przyrod.: T. 15, 1887. O anhydrozwiązkach.

2. Tom 18, 1888. O anhydrozwiązkach.

3. Tom 19, 1889. S. N. i Rożański Br. O kwasie o-nitro-p-toluylowym.

4. Tom 19, 1889. O pochodnych m-toluchinazoliny i kwasu m-homoantranilowego.

W Seryi II:

5. Tom 2, 1892. O anhydrozwiązkach.

6. Tom 2, 1892. O kwasie a-metylo-o-ftalowym.

7. Tom 4, 1893. O pochodnych m-metyl-o-uramidobenzoylu.

8. Tom 4, 1893. Przyczynek do charakterystyki związków diazoamidowych.

9. Tom 7, 1895. Syntezy związków chinazolinowych.

10. Tom 8, 1895. Syntezy pochodnych chinoliny.

11. Tom 10, 1896. Syntezy związków chinolinowych z kwasu antranilowego i tłuszczowych aldehydów.

W „Berichte der deutschen chemischen Gesellschaft" (z wyłączeniem tych, które były pierwej przedłożone Akademii):

12. Bd. 18, 1885. St. Kostanecki i St. N. Synthese der Nitrococcussäure.

13. Bd. 18, 1885. — Über die isomeren Dioxydimethylanthrachinone.

14. Bd. 21, 1888. Über die m-homo-Anthranilsäure und ihre Derivate.

15. Bd. 22, 1889. Ueber einige nitrirte Diazoamidoverbindungen.

16. Bd. 22, 1889. S. N. und Br. Rożański. Synthese des Isatosäure.

17. Bd. 28, 1895. Zur Kenntniss der Phenmiazinderivate.

18. Bd. 29, 1896. Über das Chinacridin. (Vorgelegt d. Akad. d. W. in Krakau 2 Decem. 1895; nie wyszło jeszcze w „Rozprawach").

19. Bd. 29, 1896. Zur Kenntniss der Oxydationsvorgänge in der Chinazolinreihe (Vorgelegt d. Akad. i. K. am 4 Mai 1896, jeszcze nie wyszło w „Rozprawach").

Prócz tego w „Bulletin International" Akad. krak.:

20. S. N. i J. Roszkowski. O diazotowaniu aniliny. Bull. Int. Juillet 1896.

†

ZMARLI

Kazimierz Stronczyński, Członek czynny zagraniczny Wydziału filologicznego od r. 1888; zmarł w Piotrkowie, dnia 10 listopada 1896.

Adolf Pawiński, Członek czynny zagraniczny Wydziału historyczno-filozoficznego od r. 1891; zmarł w Grojcu, dnia 24 sierpnia 1896.

Poczet Członków nadzwyczajnych.

Leon Chrzanowski, Dr. Praw, poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy, Członek delegacyj wspólnych austr.-węg.
Kraków.

Maciej Leon Jakubowski, Dr. medycyny i chirurgii, Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żel. Korony III klasy, Prof. p. z. pedyatryi, Dyrektor kliniki chorób dziecięcych na Uniwersytecie Jagiell., Członek honorowy i b. Prezes Tow. lekarskiego Krak., Członek Tow. lekarzy galicyjskich we Lwowie, b. Prezydent Izby lekarskiej zach. galicyjskiej w Krakowie,
Kraków, Podwale 10.

Mikołaj Kański, b. Adwokat krajowy.
Kraków, Rynek główny 37.

Juliusz Kossak, Artysta-malarz.
Kraków, Plac Latarnia.

Władysław Ściborowski, Dr. medycyny i chirurgii, Członek czynny i b. Prezes Towarzystwa lekarskiego krakowskiego i Komisyi balneologicznej, Członek korespondent Tow. lekarzy galicyjskich we Lwowie, Tow. lekarskiego w Warszawie, Tow. medyko-chirurgicznego w Wilnie i Tow. lekarzy podolskich w Kamieńcu, Prezes Towarzystwa Dobroczynności w Krakowie, Lekarz zakładowy w Szczawnicy.
Kraków, ulica Wolska 14.

Aleksander Stopczański, Dr. med., Prof. p. z. chemii lekarskiej, zarządzający zakładem chemii lekarskiej na Uniwersytecie Jagiell., Członek Tow. lekarskiego w Krakowie, Człon. koresp. Tow. lekarskiego w Warszawie, przysięgły chemik sądowy.
Kraków, Piaski ad Grzegórzki 12.

†

ZMARLI.

Leon Halban, Dr. med., zmarł dnia 28 lutego 1897.

Edward Fierich, Dr. praw, zmarł dnia 13 listopada 1896.

WYKAZ
STAŁYCH KOMISYJ AKADEMICKICH.

A) Na Wydziale filologicznym.

I. Komisya historyi sztuki.

Przewodniczący:
Maryan Sokołowski[1]).

Sekretarz:
Jerzy Mycielski.

Członkowie:

Jan Bołoz Antoniewicz (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Władysław Bartynowski
Maciej Bersohn (Warszawa)
Ks. Józef Bilczewski (Lwów)
Ferdynand Bostel (Lwów)
Ks. A. Brykczyński (Goworów, pow. Ostrołęcki)
Henryk Bukowski (Stockholm)
Adam Chmiel
Aleksander Czołowski (Lwów)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Edmund Diehl (Warszawa)
Wojciech hr. Dzieduszycki (Jezupol, Galicya)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Józef Dziekoński (Warszawa)
Herman Ehrenberg (Królewiec)
Walery Eliasz
Ks. Jan Fijałek
Ludwik Finkel (Lwów)
Wojciech Gerson (Warszawa)
Konstanty Górski (Paryż)
Zygmunt Hendel
Aleksander Jelski (Zamość, gub. mińska)
Antoni Karbowiak

[1]) Niewymienienie miejsce pobytu oznacza Kraków.

Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Tadeusz bar. Konopka
Feliks Kopera
Juliusz Kossak
Michał Kowalczuk (Lwów)
Stanisław Krzyżanowski
Leonard Lepszy
Andrzej ks. Lubomirski (Lwów)
Władysław Łoziński (Lwów)
Władysław Łuszczkiewicz
Gustaw bar. Manteuffel (Ryga)
Jerzy hr. Mycielski
Sławomir Odrzywolski
Ferdynand Papée (Lwów)
Edward Pawłowicz (Lwów)
Ks. Antoni Petruszewicz (Lwów)
Franciszek Piekosiński
Antoni Prochaska (Lwów)
Wład. Przybysławski (Lwów)
Władysław Rebczyński (Lwów)
Witold Rubczyński (Rawa Ru-
Jan Nep. Sadowski [ska
Stanisław Smolka
Maryan Sokołowski
Tadeusz Stryjeński
Izydor Szaraniewicz (Lwów)
Jan hr. Szeptycki (Przyłbice)
Stanisław Tomkowicz
Floryan Trawiński (Paryż)
Jan Wdowiszewski
Ludwik Wierzbicki (Stanisławów)
Władysław Wisłocki
Konst. Wojciechowski (Warsz.)
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Julian Zacharjewicz (Lwów)
Teodor Ziemięcki

Członkowie lwowscy Komisyi historyi sztuki stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Władysława Łozińskiego.

II. Komisya językowa.

Przewodniczący:
Józef Majer.

Sekretarz:
Lucyan Malinowski.

Członkowie:

Bolesław Baranowski (Lwów)
Wojciech Biesiadzki (Lwów)
Gerson Blatt (Brody)
Jan Bystroń
Aleksander Brückner (Berlin)
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Jan Czubek
Karol Estreicher
Edward Friedner (Lwów)
Antoni Kalina (Lwów)
Władysław Kosiński
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Adam Ant. Kryński (Warszawa)
Ks. Onufry Łepki (Lwów)

Józef Majer
Lucyan Malinowski
Antoni Małecki (Lwów)
Mieczysław Pawlikowski
Piotr Parylak (Cieszyn)
Aleksander Petrow (Krasnoufimsk)
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Zygmunt Próchnicki (Lwów)
Zygmunt Samolewicz (Lwów)
Józef Tretiak
Jan Werchratski (Lwów)
Władysław Wisłocki
Roman Zawiliński

III. Komisya do badań w zakresie historyi literatury i oświaty w Polsce.

Przewodniczący:
Kazimierz Morawski.

Sekretarz:
Józef Tretiak.

Członkowie:

Michał Bobrzyński (Lwów)
Wilhelm Creizenach
Jan Czubek
Maryan Dubiecki
Karl Estreicher
Ludwik German (Lwów)
Konstanty Górski (Paryż)
Korneli Heck (Lwów)
Józef Kallenbach (Fryburg w Szwajcaryi)
Franciszek Karliński
Maksymilian Kawczyński
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Józef Korzeniowski (Lwów)
Bronisław Kruczkiewcz (Lwów)
Leon Kulczyński
Anatol Lewicki
Lucyan Malinowski
Antoni Mazanowski (Pogórze)
Kazimierz Morawski
Ks. Stefan Pawlicki
Karol Petelenz (Stryj)
Józef Rostafiński
Stanisław Siedlecki
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski
Stanisław Tomkowicz
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Wincenty Zakrzewski
Roman Zawiliński
Maryan Zdziechowski
Teofil Ziembicki

B) Na Wydziale historyczno-filozoficznym.
I. Komisya historyczna.

Przewodniczący i Dyrektor zbiorów i wydawnictw:
Wincenty Zakrzewski.

Zastępca Przewodniczącego:
Stanisław Smolka.

Sekretarz:
Anatol Lewicki.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Ferdynand Bostel (Lwów)
W. A. Bruchnalski (Lwów)
Ks. Julian Bukowski
Zygmunt Celichowski (Kórnik)
Ks. Władysław Chotkowski
Leon Chrzanowski
Michał Chyliński
Ludwik Ćwikliński (Lwów)
Bolesław Czarnik (Lwów)
Wiktor Czermak
Aleksander Czołowski (Lwów)
Adam Darowski (Rzym)
Bronisław Dembiński (Lwów)
Hubert Ermisch (Drezno)
Karol Estreicher
Ks. Jan Fijałek
Ludwik Finkel (Lwów)
Zygmunt Gloger (Jeżów)
Ks. Tadeusz Gromnicki
Ludwik Grossé (Wielkie, poczta Kurów, Król. Pol.)
Alfred Halban (Czerniowce)
Aleksander Hirschberg (Lwów)
Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Franciszek Kluczycki
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Feliks Koneczny
Józef Korzeniowski (Lwów)
Aleksand. Kraushar (Warszawa)
Stanisław Krzyżanowski
Ludwik Kubala (Lwów)
Ks. Stanisław Kujot (Pelplin)
Saturnin Kwiatkowski (Wiedeń)
Jan Leniek (Tarnów)
Józef Lekszycki (Poznań)
Anatol Lewicki
Antoni Lorkiewicz (Stanisławów
Ks. Jan Łukowski (Gniezno)
Maurycy Maciszewski (Tarnopol)
Antoni Małecki (Lwów)
Kazimierz Morawski
Jerzy hr. Mycielski
Fryderyk Papée (Lwów)
Alfred Parczewski (Kalisz)
Maksymilian Perlbach (Halle)
Ks. Ant. Petruszewicz (Lwów)
Rudolf Philippi (Berlin)
Franciszek Piekosiński

Roman Pilat (Lwów)
Karol Potkański
Antoni Prochaska (Lwów)
Stanisław Ptaszycki (Petersburg)
Kaz. Połaski (Kamieniec Podol.)
Zygmunt Radzimiński
R. Reicke (Królewiec)
Karol Reifenkugel (Czerniowce)
Henryk Sawczyński (Lwów)
Aleksander Semkowicz (Lwów)
Stanisław Smolka
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Izydor Szaraniewicz (Lwów)
Alojzy Szarłowski
Stanisław hr. Tarnowski
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Kazimierz Waliszewski (Paryż)
Stanisław Windakiewicz
Władysław Wisłocki
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Józef Wolff (Warszawa)
Wincenty Zakrzewski

II. Komisya prawnicza.

Przewodniczący:
Fryderyk Zoll.

Sekretarz:
Bolesław Ulanowski.

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Michał Bobrzyński (Lwów)
Józef Brzeziński
Leon Cyfrowicz
Włodzimierz Czerkawski
Maciej Czyszczan (Wiedeń)
Stanisław Estreicher
Ksawery Fierich
Piotr Górski
Faustyn Jakubowski
Józef Jasiński
Leopold Jaworski
Mikołaj Kański
Franciszek Kasparek
Józef Kleczyński
Edmund Krzymuski
Stanisław Krzyżanowski
Kazimierz Laskowski
Juliusz Leo
Józef Wawel-Louis
Józef Milewski
Franciszek Piekosiński
Józef Rosenblatt
Wincenty Tarłowski
Bolesław Ulanowski
Alojzy Winiarz (Lwów)
Stanisław Wróblewski
Ignacy Zborowski
Fryderyk Zoll

C) Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym.

I. Komisya fizyograficzna.

Przewodniczący:
Szczęsny Kreutz.

Sekretarz:
Władysław Kulczyński.

Członkowie:

Leopold Adametz
Ks. Ant. Andrzejowski (Skała)
Ernest Bandrowski
Franciszek Bartonec (Siersza)
Andrzej Batycki (Staremiasto)
Franciszek Bieniasz
Lud. Birkenmajer (Czernichów)
Franciszek Cłocki (Lwów)
Franciszek Błocki (Plisków na Ukrainie, p. Lipowiec)
Kazimierz Bobek
Józef Bocheński
Adolf hr. Brunicki (Lubień)
Julian hr. Brunicki (Podhorce)
Andrzej Bryk (Chyrów)
Józef Brzeziński
Odo Bujwid
Gejza Bukowski (Wiedeń)
F. Chłapowski (Poznań)
Andrzej Chramiec (Zakopane)
T. Ciesielski (Lwów)
Edward Claus (Żywiec)
Napoleon Cybulski
Jan Czarnecki (Kaczanówka)
Franciszek Czarnomski
J. Czerkawski (Lwów)
Franciszek Czerny
Emil Dunikowski (Lwów)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Henryk Dziedzicki (Warszawa)
Józef Dzięgdzielewicz (Lwów)
B. Eichler (Międzyrzec, gub. siedlecka)
Adolf Engel (Rzeszów)
Zygmunt Fischer
Walenty Głowiński (Jarosław)
Emil Godlewski
Józef Grzybowski
Leon Guńkiewicz (Wadowice)
Bronisław Gustawicz
Roman Gutwiński (Podgórze)
Franciszek Hahn (Bochnia)
W. Hankiewicz (Lwów)
Julian Hawrysiewicz (Ożydów, Galicya)
J. Jachno (Stanisławów)
Leopold Jacobi (Pilzno)
Edward Janczewski
Antoni Jaworowski (Lwów)
Walery Jaworski
Stefan Jentys
Franciszek Karliński
Waleryan Klecki
Mikołaj Kobryn (Turka)
Karol Kolbenheyer (Bielsk)

S. Kontkiewicz (Dąbrowa)
Bolesław Kotula (Innsbruck)
Jan Krawczyk (Biała)
Feliks Kreutz
Franciszek Krysta (Zawoja)
Karol Krzyżanowski (Libusza)
Władysław Kulczyński
Wacław Laska (Lwów)
Józef Leigert (Dzikowiec)
Leon Lemoch (Sanok)
Henryk Lgocki
Władysław Lubomęski
Michał Łempicki (Sielce)
Maryan Łomnicki (Lwów)
Andrzej May
Fr. hr. Mycielski (Wiśniowa)
Władysław Montresor (Kozin)
Arnulf Nawratil (Lwów)
Julian Niedźwiedzki (Lwów)
Aleksander Nowicki
Fr. Nowosielski (Sambor)
Karol Olszewski
Stan. Olszewski (Gorlice)
Józef Pomorski (Dublany)
St. Przybyłowski (Krzyworównia w Galicyi)
Maryan Raciborski (Monachium)
Bronisław Radziszewski (Lwów)
Jan Ralski (Tarnów)
Antoni Rehman (Lwów)
Konstanty Romer (Jodłownik)
Józef Rostafiński
Maurycy Rudzki
Michał Rybiński
Jan Nep. Sadowski
Wład. Satke (Tarnopol)
Fryderyk Schille (Rytro)
Tomasz Schwetter (Bohorodczany)
Władysław Ściborowski
Józef Siemiradzki (Lwów)
Antoni Ślósarski (Warszawa)
Marceli Sławiński (Kołomyja)
Tomasz Słomski (Kołomyja)
Jan Śnieżek (Cieszyn)
Gustaw Steingraber
Stefan Stobiecki
H. Strzelecki (Lwów)
St. Strzelecki (Wieliczka)
Zenon Surzycki (Dukla)
Leon Soroczyński (Lwów)
Władysław Szajnocha
Jan Sznabl (Warszawa)
Jan Sztolcman (Warszawa)
Kazimierz Szulc (Dublany)
Ignacy Szyszyłowicz (Dublany)
Wawrzyniec Teisseyre (Lwów)
Franc. Tondera (Stanisławów)
J. Trejdosiewicz (Warszawa)
Kar. Trochanowski (Czernichów)
Władysław Tyniecki (Lwów)
Wiktor Uhlig (Praga)
Adam Uznański (Poronin)
Leopold Wajgiel (Lwów)
Henryk Walter
Antoni Wałecki (Warszawa)
M. Wąsowicz (Lwów)
Jan Werchratski (Lwów)
Daniel Wierzbicki
Antoni Wierzejski
Tad. Wiśniowski (Kołomyja)
August Witkowski
Ks. Leon Wojtowicz (Smolnik)
Eustachy Wołoszczak (Lwów)

Józef Wyczyński (Truskawiec)
Józef Zaborski (Obertyn)
Hugo Zapałowicz (Wiedeń)
Stanisław Zaręczny
Bronisław Znatowicz (Warsz.)
Rudolf Zuber (Lwów)
Czesław Zubrzycki (Rzeszów)
K. Żukowski (Podmonasterek)

Prace tej Komisyi są rozdzielone na 5 sekcyj pod kierunkiem; 1) *meteorologiczna*, prof. Karlińskiego; 2) *geologiczna*, prof. Kreutza; 3) *botaniczna*, prof. Rostafińskiego; 4) *zoologiczna*, prof. Kulczyńskiego; 5) *rolnicza*, prof. Janczewskiego.

II. Komisya antropologiczna.

Przewodniczący:

Lucyan Malinowski.

Sekretarze:

Władysław Demetrykiewicz
Roman Zawiliński.

Członkowie:

Jan Baudouin de Courtenay
Jan Biela (Drohobycz)
Gerson Blatt (Brody)
Jan Buszek
Franciszek Bylicki
Jan Bystroń
Stanisław Ciszewski (Warsz.)
Napoleon Cybulski
Adolf Černý (Hradec Kralove)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Tadeusz Dowgird (Plemborg, gub. Kowieńska)
Władysław Dybowski (Niańków na Litwie)
Włodzimierz hr. Dzieduszycki (Lwów)
Zygmunt Gloger (Jeżów)
Józef Grajnert (Warszawa)
Michał Greim (Kamieniec Podolski)
Wojciech Grzegorzewicz (Stryj)
Henryk Hoyer
Julian Talko-Hryncewicz (Troickosawsk, Syb. wsch.)
Jan Karłowicz (Warszawa)
Kleczyński Józef
Koehler Karol (Poznań)
Władysław Kosiński
Kazimierz Kostanecki
Szcz. hr. Koziebrodzki (Chlebów)
Władysław Kryże (Warszawa)
Ludwik Krzywicki (Warszawa)
Władysław Łuszczkiewicz
Józef Majer

Lucyan Malinowski
Leonard Masing (Dorpat)
Karol Mátyás (Tarnobrzeg)
Ernest Muka (Freiberg w Saksonii).
Czesław Neymann (Winnica)
Wład. Olechnowicz (Lublin)
Tadeusz Pilat (Lwów)
Bolesław Popowski (Winnica)
Karol Potkański
Wład. Przybysławski (Uniże)
Zygmunt Radzimiński (Siwki)
Józef Rostafiński
Jan Nep. Sadowski
Jerzy Sauerwein (Banteln w Hanowerze)
Władysław Ściborowski
Ks. Wład. Siarkowski (Kielce)
Ludwik Stieda (Królewiec)
Jan Swiętek
Włodzimierz Tetmajer
Maryan Udziela (Janów)
Seweryn Udziela (Wieliczka)
Zyg. Wierzchowski (Ropczyce)
Zygmunt Wolski Warszawa
Adam Zakrzewski (Warszawa)
Roman Zawiliński
Michał Żmigrodzki (Sucha)

Stacya Naukowa w Paryżu.

Biblioteka Polska (6. Quai d'Orléans).

Komitet miejscowy:

Ludomir Gadon, Zastępca Przewodniczącego· Józef Rusteyko, Podskarbi; Władysław Mickiewicz, Sekretarz; ks. Ludwik Lescoeur.

Delegat Akademii: Dr. Konstanty Górski.

Adjunkt: Władysław Suzin.

BIBLIOTEKA.

Bibliotekarz: Dr. Stanisław Windakiewicz.

BIURO AKADEMII.

(Według §. 23 Statutu Biuro znajduje się pod zarządem Sekretarza Generalnego).

(Godziny urzędowe od 10—2).

SKŁAD.

Adjunkt: Dr. Feliks Koneczny.
Podskarbi: Wilibald Śleczkowski.
Rachmistrz: Bolesław Antoniewicz.
Dyurnista: Józef Rydel.
Woźny: Ludwik Słowiński.

Sprzedaż wydawnictw powierzoną ma:
Księgarnia Spółki Wydawniczej Polskiej w Krakowie (Pałac Spiski).

POSIEDZENIE PUBLICZNE

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

dnia 13 maja 1897 r.

I

PRZEMÓWIENIE

JEGO EKSCELLENCYI ZASTĘPCY PROTEKTORA

Dra JULIANA DUNAJEWSKIEGO

Szanowni Członkowie Akademii!

Na wstępie dzisiejszego posiedzenia zwraca się myśl wszystkich Członków ku tak ciężkiej i tak bolesnej stracie, jaką poniosła Akademia nasza przez śmierć ś. p. Najdostojniejszego Arcyksięcia Karola Ludwika, długoletniego Protektora naszej Akademii. Od początku założenia tej instytucyi Najdostojniejszy Arcyksiążę Protektor był zawsze najgorliwszym i najłaskawszym jej Opiekunem, najdzielniejszym Orędownikiem prac Akademii i gorącym miłośnikiem zadań cywilizacyjnych, przez nią podjętych. Wdzięczność głęboką zachowa Akademia w pamięci nieodżałowanemu pierwszemu i długoletniemu Protektorowi swemu.

Jego Cesarska i Królewska Apostolska Mość dał Akademii nowy dowód największej swej troskliwości, mianując najstarszego syna zmarłego Arcyksięcia Pro-

tektora, Jego Cesarską i Królewską Wysokość Arcyksięcia Franciszka Ferdynanda Protektorem naszej Akademii.

Pełne największej łaskawości słowa, któremi dzisiejszy nasz Protektor odpowiedział na hołd, złożony mu przez Zarząd Akademii, są dla niej rękojmią, że i na przyszłość doznawać będzie tej samej opieki w swej sprawie, tego samego poparcia.

Ze sprawozdania z ubiegłego roku zaczerpnąć można nowy dowód niezmiernej gorliwości i pracowitości Szanownych Członków Akademii w przysparzanie społeczeństwu coraz to nowych skarbów wiedzy, zdobytych wytrwałą, spokojną i nieustanną pracą Członków. Każdy zdala nawet patrzący na tę wytrwałość i spokojność pracy, na tę przezorność i oględność na przyszłość, poweźnie życzenie, aby ta praca naukowa, a raczej ten sposób i metoda pracy, była przyświecającym przykładem także w innych kołach na obszernem polu pracy społecznej; poweźmie życzenie, aby myśl przewodnia Wasza, Szanowni Członkowie Akademii, przewodniczyła też i innym kołom społecznym, myśl, że nie należy wyłącznie pracować dla chwilowych i natychmiastowych korzyści, ale także dla pożytku następnych pokoleń. Niedoświadczony to robotnik, który chce obfitych plonów swej pracy sam używać, niedojrzałe to społeczeństwo, którego pracownicy nie pamiętają o tem, że większa część prawdziwej i rzeczywistej pracy obfite plony przynieść może dopiero następnym pokoleniom. Pamiętać powinniśmy o tem, że tak jak my korzystamy w całej mierze z pracy poprzedników, tak też i obowiązkiem naszym jest starać się

o to, aby naszą pracę przekazać dziedzicom naszym, nie tylko w całości, ale pomnożoną. W tym właśnie względzie ten ciągły związek pracy naukowej między teraźniejszemi a przyszłemi pokoleniami niechby był także przykładem, godnym naśladowania dla innych części społeczeństwa naszego.

Z polecenia i w zastępstwie Jego Cesarskiej i Królewskiej Wysokości Najdostojniejszego Arcyksięcia Protektora otwieram niniejsze posiedzenie.

II.

PRZEMÓWIENIE

PREZESA HR. STANISŁAWA TARNOWSKIEGO.

Słusznie rzekłeś Ekscellencyo, że rok ubiegły zostawił Akademii smutną po sobie pamiątkę. Śmierć Jego Cesarskiej Wysokości Arcyksięcia Karola Ludwika jest dla niej ciężką stratą i ciężką boleścią. Miała ona w zmarłym nie tytularnego tylko protektora, ale prawdziwego, bardzo łaskawego i czynnego opiekuna. Od pierwszej chwili założenia Akademii aż do ostatnich miesięcy życia Arcyksięcia nie było sprawy, tyczącej się dobra tej Instytucyi, która, polecona przez nas Jego uwadze i opiece, nie byłaby doznała z jego strony rzetelnej, gorliwej pomocy. Czy chodziło o poprawę materyalnego położenia Akademii, czy o potrzebne zmiany w jej statucie, czy o zatwierdzenie członków zagranicznych, czy o rozszerzenie naszej działalności na stacyę naukową w Paryżu, nie zdarzyło się nigdy, żeby ten Najdostojniejszy Protektor nie był użył całego wpływu, jaki mu dawało wielkie stanowisko i osobista powaga, na rzecz tej sprawy, którą brał do serca prawdziwie, a załatwiał gorliwie, szybko i zazwyczaj skutecznie. Chciał być naprawdę

tem, czem go brat i jego Cesarz zrobił: opiekunem; chciał być nim z rzeczy, nie z imienia — a tem rzetelnem pojęciem przyjętego stanowiska, tem poważnem i gorliwem pełnieniem zobowiązań skromnych i spraw nierozgłośnych dawał Arcyksiążę piękny przykład wszystkim. — Wielu nie bez goryczy uważa swoje stanowisko jako zbyt niskie, czynności do niego przywiązane pełni z niechęcią lub lekceważeniem, jako dla siebie niby zamałe. On, najbliższy tronu, potomek tylu największych na świecie panów, nie gardził małemi czynnościami i powinnościami, i nie uważał poniżej swojej godności robić gorliwie to, czego się podjął. Szanowna pamięć, jaką w dziejach domu i państwa zapewnia mu żywot szlachetny, pełen pięknych uczuć i przymiotów, tu, w tej Instytucyi, łączy się z winną, szczerą i żywą wdzięcznością i przechowana będzie z uszanowaniem tak długo, jak długo trwać będzie ta Akademia.

Za wielki zaszczyt, za nowy dowód łaski swego założyciela poczytała ona to, że po zgonie pierwszego Protektora, Najjaśniejszy Pan wyznaczył mu następcę w osobie jego najstarszego syna. Z ufnością widzi Akademia opiekę nad sobą, złożoną w te dostojne ręce, z wdzięcznością te zadatki życzliwości, jakie już od Najdostojniejszego Arcyksięcia Franciszka Ferdynanda odebrać miała zaszczyt, a z gorącem życzeniem pomyślności i powodzeń patrzy w jego, oby najświetniejszą, przyszłość.

Ale śmierć Arcyksięcia Karola Ludwika mimo woli przypomina nam te lata, kiedy poczynał się stosunek, dziś nieszczęściem skończony. Właśnie jest temu

ćwierć wieku, jak Towarzystwo Naukowe przekształcało się na Akademię Umiejętności, jeszcze nie otwartą, ale już postanowioną. Stają w oczach wszystkie zagadnienia i wszystkie trudności tej organizacyi. Stają w oczach ludzie, którzy rozwiązywali jedne, a przezwyciężali drugie. Ubyło ich tak wielu, że oprócz Waszej Ekscellencyi, prócz naszego dostojnego pierwszego Prezesa, złem zdrowiem wstrzymanego od uczestnictwa w tem zebraniu, niema już podobno ani jednego z tych, co podówczas byli głównie działającymi, właściwymi twórcami i organizatorami Akademii. Została ona, jako ich pomnik; jej rozwój i postęp jako ich zasługa i dzieło, a w niej ich pamięć, przykład i duch. Ten, śmiem twierdzić, żyje, nie upada i nie sprzeniewierza się ani nauce, celowi Akademii, ani ogólnym celom społeczeństwa i cywilizacyi. Nauka jako taka, uprawiana sama dla siebie, stosownie do swojej natury i swoich praw, ma w sobie i przynosi jako dodatek z łaski jej dany, wiele nauk szczegółowych, zastosowanych, praktycznych. Ona naprzykład pokazuje i uczy rozumieć, że świat nasz cały jest organizmem. Niema przyroda, niezmiennemi prawami rządzona, zarówno jak wolny świat ludzkiego ducha, myślenia i woli, okazuje nieskończoną rozmaitość składników i przeznaczeń, organów i funkcyj, przyczyn i skutków, a wszystkie dlatego tylko i przez to są całością, organizmem, że są rozmaite, do rozmaitych funkcyj przeznaczone, że te przyrodzone, przeznaczone sobie funkcye pełnią. Różność tych funkcyj i przeznaczeń w składowych częściach jest istotą i podstawą organizmu, a zgodne harmonijne działanie tych części jest bytem i życiem całości. Świat fizyczny nie

troszczy się o to, jak to swoje przeznaczenie pełni; pełni je, bo musi, bez swojej wiedzy i woli, której nie ma.

Wolny świat ludzki, dlatego, że wolny, odpowiedzialny za swoje czyny i losy, musi się tych prawd uczyć, a te prawa rozumieć, uznać, i dobrowolnie szanować. Oby mu do tego nauka, swojem badaniem i swoim rzetelnym postępem pomogła.

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego

z czynności Akademii

od maja 1896 do maja 1897 r.

Na wczorajszem walnem zebraniu Akademii zostali wybrani na członków Akademii:

Na Wydziale filologicznym
na członków korespondentów:
Jan Bołoz Antoniewicz,
Leonard Lepszy.

Na Wydziale historyczno-filozoficznym
na członka czynnego zagranicznego:
Henryk Struve,
na członka korespondenta:
Ernest Till.

Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym
na członka korespondenta:
Stefan Niementowski.

Wybór profesora Struvego, jako członka zagranicznego wymaga zatwierdzenia Najjaśniejszego Pana.

Na tem samem pełnem posiedzeniu przyznała Akademia następujące nagrody konkursowe:

1) Nagrodę konkursową z fundacyi ś. p. biskupa A. S. Krasińskiego w kwocie 1200 złr. X. Drowi Józefowi Bilczewskiemu we Lwowie za pracę pod tytułem: *„Eucharystya w świetle najdawniejszych pomników piśmiennych, ikonograficznych i epigraficznych“* nadesłaną pod godłem „Justyn“.

2) Nagrodę im. ś. p. Probusa Barczewskiego za prace historyczne w kwocie 1125 złr. panu Aleksandrowi Jabłonowskiemu za dzieło p. t.: *„Źródła dziejowe“*.

3) Nagrodę im. ś. p. Probusa Barczewskiego za dzieło malarskie w tej samej wysokości panu Józefowi Chełmońskiemu za obraz *„Pastuchy w polu w czasie burzy“* wystawiony w Krakowie w r. 1896.

W roku ubiegłym poniosła Akademia wielką stratę przez śmierć 2 członków czynnych o niespożytych zasługach naukowych i obywatelskich.

Dnia 24 Sierpnia 1896 r. umarł w Grodzisku pod Warszawą Adolf Pawiński, profesor historyi powszechnej w Uniwersytecie warszawskim i Naczelnik Archiwum Głównego akt dawnych; obok Szujskiego, Kalinki i Liskiego czwarty i ostatni z szeregu tych przodowników w naszem dziejopisarstwie, którym ono zawdzięcza swój stan i rozwój dzisiejszy. Odkąd zabrakło tamtych mężów, niewątpliwie najznakomitszy z historyków polskich doby współczesnej, wzbogacił naszą literaturę historyczną tak długim szeregiem wiel-

kich dzieł naukowych, jakiego nie pozostawił po sobie żaden inny u nas współczesny mu uczony. Dlatego też przedwczesna śmierć jego jest najcięższym ciosem dla naszej nauki historycznej, której przez całe życie służył wytrwale, z niezwykłym talentem i z niestrudzoną, niezrównaną pracowitością. Wybrany naszym członkiem korespondentem zaraz po założeniu Akademii, między pierwszymi jej członkami zagranicznymi, niepotwierdzony jednak podówczas, dopiero od 1891 r. wybrany i potwierdzony na członka czynnego, urzędowo zaliczał się do naszego grona tylko przez kilka lat ostatnich i z Akademią zostawał w związku dość luźnym; żadne też z licznych dzieł jego nie mieści się w publikacyach akademickich. T a m jednak, gdzie działać i pracować wypadło, trzymał zawsze wysoko sztandar nauki polskiej, a na straży jego czystości i godności stał zawsze wśród najtrudniejszych warunków równie przezornie, jak nieugięcie; gdzie brakło naukowych korporacyi, sam podejmował przedsięwzięcia, które gdzieindziej bywają zadaniem ciał uczonych i był sam w swej osobie jakby instytucyą naukową szerzącą w okół siebie ruch i życie. Gorliwy stróż bogatych skarbów archiwalnych, skrzętnym i umiejętnym trudem napełnił niemi liczny poczet publikacyi źródłowych; niestrudzony badacz dziejów społeczeństwa i jego najważniejszych instytucyi, wielkiemi dziełami programowemi zdobywał nowe pola dla pracy naukowej, torował na nich drogi dla przyszłych pracowników, rozszerzał widnokrąg badań historycznych w kierunkach przedtem nieznanych; równocześnie w mnóstwie prac drobniejszych, odznaczających się formą niezwykle

świetną i wykwintnym stylem uprzystępniał i szerszym kołom wykształconej publiczności wyniki badań fachowych i specyalnych. Gorąca miłość swego narodu i społeczeństwa i głębokie poczucie obowiązku parły go nieustannie do wytężającej pracy bez wytchnienia dla dobra powszechnego w każdym zakresie. Żaden rodzaj służby obywatelskiej w zawodzie piśmienniczym nie był mu obcy; był on tej służby wzorem prawdziwym na każdem polu. Takiej pracy natężonej, nad siły, padł ofiarą przedwcześnie. Wspominając ze czcią jego rozległą i różnorodną działalność, przedewszystkiem zaś zasługi naukowe, Akademia musi w nim opłakiwać jednego z najznakomitszych swych członków i najzasłużeńszych obywateli wśród współczesnego pokolenia.

Ś. p. Kazimierz Stronczyński od r. 1888 czynny członek zagr. naszej Akademii, zmarł d. 10 listopada 1896 r. w Piotrkowie, w 88-ym roku życia. Z pomiędzy uczonych polskich dawniejszej szkoły, którzy się poświęcali naukom, dającym poznawać źródła historyczne, ś. p. Stronczyński niewątpliwie pierwsze po Lewewelu zajmuje miejsce.

Największą zasługę położył on około numizmatyki polskiej a zwłaszcza piastowskiej. Rezultaty badań Czackiego i Lewewela na tem polu pozostawił on daleko za sobą. Trudności, jakie miał w tej mierze do pokonania, były bardzo wielkie; a jednak umiał on je trafnie obraną metodą w ten sposób pokonać, że i dziś w 50 lat po pierwszej jego pracy na tem polu, kiedy i nauka i metoda badań naukowych olbrzymie zrobiła postępy, prócz sprostowania drobnych usterek, nic lepszego w to miejsce postawić nie zdołano.

I paleografia polska, na szersze nieco rozmiary obliczona, jemu po dziś dzień prawie wszystko ma do zawdzięczenia. On w r. 1839 wydaniem Wzorów pism dawnych postawił pierwszy donioślejszy krok na polu paleografii polskiej, on ją przed 10 laty w Pomnikach książęcych Piastów znakomicie uzupełnił tak, że i na tem polu zasługa jego dotąd prześcigniona nie została.

Wreszcie i sfragistyka polska zalicza go do rzędu swoich najznakomitszych reprezentantów; a chociaż ma tu tak zasłużonych współzawodników, jak znakomity artysta rytownik Wincenty Kielisiński i powinowaty mu duchem i zawodem dawno zmarły nasz członek Teofil Żebrawski, to jednak i na tem polu zasługi Stronczyńskiego są niespożyte.

Z niedrukowanych dzieł ś. p. Stronczyńskiego zasługuje przedewszystkiem na wspomnienie kilkutomowy opis „Zabytków starożytności Królestwa Polskiego“, rozpoczęty z polecenia rządowego w r. 1894 a dokonany w ciągu niespełna lat dziesięciu.

W ogóle w dziedzinie polskich starożytności był ś. p. Stronczyński najskrzętniejszym zbieraczem i wytrwałym badaczem i po Lewewelu najpłodniejszym autorem.

Utraciliśmy także w ciągu tego roku trzech ze szczupłego grona członków nadzwyczajnych: Dr. Antoni Rosner, bardzo wysoko ceniony profesor Uniw. Jagiell., lekarz poszukiwany, był ozdobą swego stanu, a w kołach naukowych powagą w swoim zakresie; zmarł dnia 23 sierpnia 1896 r.

Dnia 13 listopada 1896 r. zakończył życie emer. profesor prawa cywilnego, oraz handlowego i wekslowego w Uniwersytecie Jagiell. Edward Fierich. Bardzo poważany, zasłużony nauczyciel i znakomity prawnik, miał też czynny udział w pracach Komisyi prawniczej Akademii.

Ś. p. Leon Halban, (Blumenstok) emer. profesor medycyny sądowej w Uniwersytecie Jagiell. zgasł dnia 28 lutego b. r. Usilny, prawie niezrównanie pilny badacz, posiadający bogate doświadczenie z praktyki sądowo-lekarskiej, ogłosił bardzo wielką ilość rozpraw i artykułów pierwszorzędnej wartości, wyczerpujących niemal cały obszar medycyny sądowej.

Wydział filologiczny wydał w roku ubiegłym tom XXV Rozpraw; pod prasą znajdują się dwa tomy: XXVI i XXVII. Wkrótce wyjdzie z druku dzieło p. Maryana Zdziechowskiego p. t. „Byron i jego wiek".

Na wydziale tym złożono następujące prace:

Z historyi języka polskiego i starszego piśmiennictwa nadesłał czł. Al. Brückner pracę p. t.: „Drobne zabytki języka polskiego z XV wieku: Pieśni, modlitwy, głosy".

Z historyi literatury i kultury p. Maryan Zdziechowski przedstawił dzieło p. t. „Byron i jego wiek". Część III. Polska. Czł. Józef Kallenbach wyłożył treść i odczytał jeden rozdział z dzieła p. t. Adam Mickiewicz. P. Cyryl Studziński nadesłał rozprawę p. t. Charakterystyka i geneza utworów poetycznych Am-

brożego Metlińskiego. Czł. M. Kawczyński czytał rzecz p. t. Konrad z „Dziadów“ w poezyi francuskiej. P. Bron. Kruczkiewicz złożył rozprawę p. t. Royzyusz, jego żywot i pisma. Czł. K. Morawski zakomunikował wiadomości O posłach polskich na soborze w Konstancyi w latach 1414—1418.

Z dyalektologii polskiej i etnografii przedstawiono prace: p. Stanisława Dobrzyckiego p. t. Mowa ludowa we wsi Krzęcinie; p. Stanisława Zatheya: Mowa ludowa we wsi Poręba Żegoty pod Alwernią; p. Stefana Ramulta: Statystyka ludności kaszubskiej; p. Wł. Tetmajera: Materyał do słownika gwarowego z okolic Krakowa.

Z etnografii średniowiecznej p. Karol Potkański wykładał o Lachach i Lechitach.

Z filologii klasycznej i językoznawstwa złożono prace: p. Karola Stacha O dialogu pseudolucianowym Philopatris; p. Jana Rozwadowskiego Quaestiones grammaticae et etymologicae. Czł. J. Baudouin de Courtenay zakomunikował odczytanie i objaśnienie zagadkowego napisu na krzyżu otrzymanym z Prus zachodnich przez czł. X. A. Pawlickiego. Jest to napis gruziński pismem kościelnem.

Postąpiło także dalej wydawnictwo „Biblioteki pisarzów polskich XVI i XVII wieku“. W roku ubiegłym opuściły prasę następujące dziełka: 1) „Historya Trojańska 1563“ 2) „Historya o Euryalu i Lukrecyi“ 3) J. Stoka, M. Pudłowskiego i J. Kmity „Historye wierszowane 1564—1610“ — wszystkie trzy wydane przez p. Samuela Adalberga.

Prace nad słownikiem staro-polskim. W roku 1895 nadesłano Akademii w darze z Królestwa Polskiego materyał słownikowy, wypisywany w ciągu wielu lat przez pana A. S. ze wszystkich dostępnych mu zabytków staropolskich, a obejmujący przeszło 100.000 kartek. Niestety materyał ten okazał się zupełnie nieuporządkowanym, tak że przedewszystkiem wypadło zająć się najprzód rozklasyfikowaniem go według zabytków, a następnie w zakresie każdego zabytku ułożeniem kartek w porządku alfabetycznym wyrazów. Pracy tej dokonano już prawie całkowicie, tak że pozostaje do uporządkowania jedynie kilka drobniejszych zabytków. Lubo materyał, dostarczony przez pana A. S., stanowi nadzwyczaj cenny i pożądany przyczynek, który, zwłaszcza jako środek kontroli przy ostatecznej pracy redakcyjnej, pozwoli osiągnąć możliwą dokładność, to jednak nie można go uważać za wystarczający. Przedewszystkiem, nie mamy żadnej rękojmi, że materyał ten jest całkiem pełny. Następnie samo przez się rozumie, że pan A. S., zajmując się tą sprawą od lat przeszło dwudziestu, nie zawsze mógł korzystać z najnowszych i najpoprawniejszych wydań. Nareszcie na kartkach pana A. S. znajdujemy zwykle tylko pojedyncze wyrazy bez związku z innemi, t. j. bez frazeologii, tak niezbędnej częstokroć dla dokładnego określenia znaczenia wyrazu.

Wobec tego wszystkiego posiadanie materyału kartkowego pana A. S. nie usuwa wcale konieczności opracowywania w dalszym ciągu zabytków staropolskich dla celów słownikowych. Ażeby jednak dokonać tego w jak najkrótszym czasie, zmieniono sposób robienia

wyciągów z zabytków. Zamiast wypisywania na osobnej kartce każdego wyrazu wraz z określającem go znaczeniowo otoczeniem, postanowiono ograniczyć się jednorazowem wypisywaniem na pojedynczych kartkach pojedynczych zdań i frazesów, które następnie przy redakcyi będą tyle razy użyte, ile mieszczą w sobie wyrazów. Chociaż skomplikuje to znaczenie pracę redakcyjną, to za to z drugiej strony czas, potrzebny na samo przygotowanie materyału, redukuje się przynajmniej do jednej dziesiątej.

Najlepszym dowodem różnicy prędkości opracowywania materyłu według jednego a drugiego sposobu są otrzymane dotychczas rezultaty.

Przed nadejściem do Krakowa kartek słownikowych pana A. S. robiono wypisy według zwykłego sposobu i w ciągu mniej więcej roku zdołano opracować przeważnie tylko drobniejsze zabytki w liczbie 35; obecnie zaś, zastósowawszy sposób skrócony, bez żadnej zresztą zmiany co do intersywności i prędkości samej pracy, zdołano od listopada r. 1896 do kwietnia r. 1897 przepisać na kartkach materyał słownikowy z daleko większej ilości tekstów staro-polskich, znaczną zaś część ich przygotowano także do celów redakcyjnych, ustanawiając porządek alfabetyczny mieszczących się na każdej kartce wyrazów. W tej przedwstępnej pracy redakcyjnej wzięli też udział Dr. J. Leciejewski, Dr. J. Rozwadowski i p. K. Nitsch.

Jeden z redaktorów słownika staro-polskiego przygotował spis tabelaryczny zabytków staropolskich z objętej słownikiem epoki dotyczącej danego zabytku. Spis

ten został dotychczas ułożony tylko zgrubsza; po wykończeniu zaś ostatecznem zostanie ogłoszony drukiem.

Osobny oddział stanowią prace Prof. Dra J. Bystronia nad słownikiem staropolskim.

P. Bystroń pracuje nad trzema zabytkami, a właściwie nad trzema grupami zabytków:

1) Nad przekładami ustaw polskich w wydaniu Prof. Dra Piekosińskiego (Arch. kom. prawn. III.). Materyał leksykalny z kodeksów: Dzikowskiego, Działyńskich i Stradomskiego został już zebrany w całości, z kodeksu zaś Świętosławowego w znacznej części. Materyał swój uporządkował p. Bystroń alfabetycznie, uwzględniając *a*) wszystkie wyrazy, *b*) wszystkie formy, zasługujące na uwagę. Potrzeba jeszcze dodać do poszczególnych wyrazów nazwy łacińskie z oiginalnych ustaw. Uzupełnienie i wykończenie pracy nad słownikiem do statutów, tak żeby ten słownik ewentualnie mógł być drukowany, zajmie jeszcze 2—3 miesięcy czasu.

2) Nad słownikiem do Opecia (druk Hallera z r. 1522). Materyał wyczerpany i alfabetycznie ułożony. Do ostatecznego wykończenia potrzeba jeszcze 1– 2 tygodni czasu.

3) Nad słownikiem do rot przysiąg, zawartych w księdze ziemi Czerskiej, jako uzupełnienie słowniczka, dodanego do pracy pana Bystronia nad zapiskami sądowemi w księdze ziemi czerskiej (Kraków 1887). Praca dopiero rozpoczęta.

Z powyższego przeglądu wynika, że w każdym razie prace przygotowawcze nad słownikiem staropolskim

posunęły się już na tyle, iż w roku bieżącym będzie można przystąpić do ostatecznej redakcyi.

Komisya do dziejów literatury i oświaty w Polsce wydała w roku ubiegłym IX tom Archiwum, do którego weszły dawniej już zgromadzone materyały, mianowicie nadesłane przez Dr. Szeligę: „Reforma uniwersytetu wileńskiego"; p. M. Jezienickiego: „O rękopisie biblioteki uniwersyteckiej w Wrocławiu z r. 1515 i o pismach w nim zawartych"; Z. Wasilewskiego „Promieniści, Filareci i Zorzanie", dokumenty do historyi tajnych stowarzyszeń na Litwie, wreszcie podana przez p. Jana Leńka kronika szkolna ks. Izydora Chróścińskiego z lat 1784—1794, wraz z niektórymi innymi dokumentami do dziejów kolonii akademickiej w Tarnowie. Na ostatniem posiedzeniu komisyi prof. Czubek podał wiadomość o nieznanych dokumentach, odnoszących się do Joachima Bielskiego, i Jana Chryzostoma Paska.

Komisya historyi sztuki od miesiąca Kwietnia roku 1896 do Marca 1897 w czynności swej wykazała cały szereg naukowych rezultatów, odnoszących się zawsze do czterech głównych działów badań swych, mianowicie do architektury, rzeźby, malarstwa i przemysłu artystycznego w Polsce. W początku r. 1897 wydała ona nowy zeszyt swych publikacyj, mianowicie zeszyt I tomu V „Sprawozdań", mieszczący pięć rozpraw większych, dwie mniejsze, oraz sprawozdania z posiedzeń Komisyi przez rok 1895.

W ciągu ostatniego roku w dziale architektury prof. Łuszczkiewicz podał naprzód rezultat badań

swoich nad romańskim jednonawowym kościołem św. Jana Chrzciciela w Siewierzu, pochodzącym z XII wieku, a leżącym pierwotnie w grodzie kasztelańskim. Przytem omówił on ruinę siewierskiego zamku biskupów krakowskich, który odnieść należy głównie do czasów Piotra Tomickiego. Prof. Łuszczkiewicz również opisał zaginiony dziś na zawsze t. z. labirynt przy katedrze w Włocławku, z którego resztę przed laty zdjął był rysunek, a który pomieszczony w miejscu pokut publicznych przy kościele służył niezawodnie, jak podobne labirynty na Zachodzie, do odbywania po liniach na płycie kamiennej wyrytych fikcyjnej pielgrzymki pokutnej.

Prof. Dr. Maryan Sokołowski streścił rozprawę swoję p. t. „Stosunek Andrzeja Krzyckiego do sztuki“; w pierwszej części takowej omówił nieznane dotąd dzieje rozpoczęcia przez Krzyckiego budowy nowej renesansowej katedry w Płocku między r. 1530 a 1535, prowadzonej przez artystę Włocha Bernardina de Gianottis; w części drugiej określił artystyczną wartość i znaczenie wspaniałej renesansowej pieczęci arcybiskupiej Krzyckiego z r. 1536; wreszcie podał opis i ocenę nagrobka Krzyckiego w katedrze gnieźnieńskiej, z leżącą postacią arcybiskupa w marmurze, a z florencką Madonną na stiuku w głębi niszy, który to grobowiec cały uważać należy za robotę dwóch artystów włoskich.

Również do dziejów budownictwa w wieku XVI p. Julian Pagaczewski dostarczył dokumentu, świadczącego, że po r. 1567 dalszą budowę pałacu biskupiego w Krakowie po Padovanie prowadził Gabryel Słoninka. Prof. Ulanowski przedłożył akta z r. 1561

i 1562, odnoszące się do odbudowania na nowo przez włoskich mularzy zawalonego gotyckiego sklepienia w kościele św. Katarzyny na Kazimierzu. Prof. Odrzywolski zdał sprawę z badań swoich nad zamkiem Myszkowskich w Mirowie pod Książem, pochodzącym z końca w. XVI lub początków w. XVII, a w którego szczegółach architektonicznych i ornamentacyjnych znać wyraźne pokrewieństwo z zamkiem w Baranowie i z kaplicą Batorego w katedrze na Wawelu. Dr. Witold Rubczyński nadesłał z Rawy Ruskiej komunikat o farze wraz z dzwonnicą w mieście Bełzie, oraz o zamku pod Magierowem i o posągach kamiennych w ogrodzie tamże, pochodzących z zamku w Żółkwi. Prof. dr. Maryan Sokołowski przedłożył nowy materyał z archiwum w Berlinie do dziejów budowy pałacu w Willanowie; są to listy (w liczbie 24) budowniczego Augustyna Locci rodem z Krakowa do Jana III, w których mieści się prawie cała historya budowy pałacu, dekoracyi jego zewnętrznej i wewnętrznej, oraz założenia ogrodu przy nim. Prof. Sokołowski również podał udzielony mu przez p. J. Pagaczewskiego akt, odnoszący się do budowy eremu w Pożajściu na Litwie między r. 1675 a 1690 i uzupełnił takowy objaśnieniami, w których dowodził, że barokowa ta fundacya rodziny Paców zostaje w blizkim związku ze słynną kaplicą Wazów przy katedrze wileńskiej i że freski zdobiące kościół pożajski mają na sobie wyraźne cechy malowideł tej kaplicy pendzla Piotra Dankertsa de Ry.

Do dziejów r z e ź b y odnosił się naprzód komunikat dr. Feliksa Kopery o stopkach wykutych na kamieniach w wiekach średnich w Polsce, które w ślad

za ostatnią publikacyą dr. Koehlera o tego rodzaju stopkach na Zachodzie Europy uważać należy prawdopodobnie za znaki graniczne, dopiero w w. XVII pobożnemi legendami otoczone i w ściany kościołów wmurowywane.

Prof. dr. Franciszek Piekosiński skreślił rezultat badań swoich nad nagrobkiem dr. Arighi z r. 1312 w krużgankach klasztoru Dominikanów w Krakowie z napisem o majuskułach scholastycznych, stwierdzając, że wszystkie napisy z minuskułami u nas dopiero do samego końca w XIV odnieść należy, że więc i znany grobowiec Leszka Czarnego znacznie jest późniejszy, niż dotąd sądzono. P. Leonard Lepszy opisał dwa relikwiarze z Gabinetu Archeologicznego przy Uniwersytecie Jagiellońskim, mianowicie drewniane olejnemi farbami malowane popiersia św. Stanisława i św. Urszuli, które znajdowały się w dawnym kościele W. W. Świętych, a które zostały wykonane w Krakowie w końcu w. XIV. Wreszcie prof. Wł. Łuszczkiewicz streścił rozprawę swą o t. zw. „Górach Oliwnych“ i „Kalwaryach“ przy kościołach w Polsce; na wzór zachodnich „Oelbergów“ istniały one i u nas, w Krakowie mianowicie w końcu w. XV przy kościołach Bożego Ciała i Panny Maryi, a której to ostatniej „Kalwaryi“ istniejące dotąd rzeźbione kamienne reszty wyszły niezawodnie z pracowni Wita Stwosza i są bardzo pięknym artystycznym zabytkiem gotyckiej polskiej rzeźby. Do pracowni Stwosza odniósł również p. L. Lepszy rzeźbę drewnianą Narodzenia Pana Jezusa w kapliczce przydrożnej we wsi Czatkowicach pod Krakowem.

W dziedzinie malarstwa i najdawniejszej jego w Polsce historyi przedstawił prof. dr. Maryan Sokołowski dwie rozprawy. W pierwszej streścił rezultaty badań swoich nad utworami malarskimi, powstałymi u nas w końcu w. XIV i w w. XV. W ślad za stosunkami Polski z Czechami za Kazimierza W., podniósł naprzód najdawniejsze w naszem malarstwie wpływy szkoły praskiej, widoczne w Madonnie w Frysztaku około r. 1395, w obrazie wotywnym w Przeworsku z r. 1409, w Madonnie w kościele w Ruszczy z r. 1425. W utworach cechowych późniejszych stwierdza cechy wczesnej szkoły norymberskiej, której wpływ znać na wszystkich ołtarzowych obrazach polskich z drugiej połowy w. XV i z samego początku w. XVI, przyczem jednak widoczne są w nich i rysy oryginalne narodowe, jak o tem świadczą nagromadzone głównie w Muzeum Narodowem w Krakowie całe szeregi na drzewie malowanych kościelnych obrazów z tego okresu pochodzących. W drugiej rozprawie prof. Sokołowski skreślił stosunek Albrechta i Hansa Dürerów do Polski, stwierdzając prawdopodobną hipotezę pobytu Albrechta w Krakowie, między r. 1490 a 1492, wskutek stosunków młodego malarza z rodziną Hallerów, oraz rozwodząc się nad pracami Hansa Dürera w służbie Zygmunta I. między r. 1529 a 1538, jego robotami w zamku na Wawelu, oraz nad wpływem obu malarzy na współczesną w Polsce kulturę. Jako dalszy przyczynek do dziejów malarstwa w Krakowie w w. XVI, dr. Stanisław Tomkowicz podał opis niedawno odkrytych malowań ściennych w kościele św. Krzyża, z których część późnogotycka pochodzi z końca w. XV, największe figuralne

freski o cechach renesansu z drugiej połowy w. XVI, sklepienie zaś prezbiteryum z datą r. 1533 i sklepienie całego kościoła, oba z dekoracyą ornamentacyjną, odnieść zapewne należy do epoki pośredniej. Do historyi malarstwa w w. XVII w związku z Polską zostającego odnosiła się rozprawa p. Tadeusza Konopki o rytowniku florenckim Stefanie della Bella (1610—1664) i w rycinach jego o polskich przedmiotach, oraz o malarzu gdańskim Adolfie Boy'u (1634—1677 r.). P. Barański udzielił anonimowego opisu fresku, wymalowanego na fasadzie zewnętrznej pałacu w Willanowie, a przedstawiającego w kilkunastu scenach „Historyą Psychy panny", streszczony zaś według własnego opowiadania samego króla Jana III. Szczegóły dotyczące malarstwa w Polsce w drugiej połowie wieku XVIII mieściły trzy komunikaty prof. dr. Jerzego hr. Mycielskiego. Pierwszy z nich omawiał studya Jana Norblina w Paryżu przed r. 1772 i wpływ na niego Antoniego Watteau, dalej prof. Mycielski opisywał nieznane miniaturowe portrety malarza i jego żony Tokarskiej z domu, malowane około r. 1793, wreszcie skreślił nowe wiadomości genealogiczne o rodzinie artysty. Rozprawa następna podała nieznane dotąd szczegóły biograficzne o malarzu Kucharskim, któremu na imię było Aleksander; urodził się on w Polsce w r. 1736, a zmarł pod Paryżem w r. 1820. Jego portret miniaturowy w r. 1797 amlował Jan Karol Perrin, a referent fotografią z takowego przedstawił. Komunikat trzeci omawiał w r. 1790 spisane obrazy w bibliotece ks Kazimierza Poniatowskiego w jego pałacu na Solcu w Warszawie i przypomniał tegoż opis dokonany przez Jana Bernouilliego.

Do działu przemysłu artystycznego odnosiła się naprzód rozprawa pana Walerego Eliasza o „Szczerbcu“, w której mieścił się rezultat badań jego ponownych nad historyą miecza koronacyjnego, którego oryginał uważa za znajdujący się dotąd w ukryciu. Dr. Feliks Kopera streścił część pracy swej o starych kolorowych kaflach polskich polewanych, których ciekawe okazy z końca w. XV i początku w. XVI znajdują się w gabinecie archeologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, a znalezione zostały przeważnie w Krakowie. Prof. Dr. Maryan Sokołowski przedstawił spis najpiękniejszych armat polskich, znajdujących się w zamku książąt Radziwiłłów w Nieświeżu, pochodzących z w. XVI i XVII, z datami i charakterystycznemi ich nazwami. Wreszcie prof. Sokołowski podał nowe wiadomości o hafciarstwie krakowskiem z w. XVI i XVII i przedstawił szereg zdjęć fotograficznych z ornatów i kap w kościele Bożego Ciała. Nadto zwrócił uwagę na ciekawe spisy darów królów francuskich Ludwika XIV i Ludwika XV, przesyłanych do Polski a mieszczących się w publikacyi p. Maze-Sancier: „Le livre des collectionneurs“.

Wydział historyczno-filozoficzny wydał w roku ubiegłym 2 tomy: XXXIII i XXXIV, w druku znajduje się tom XXXV i XXXVI. Jako oddzielna publikacya tego Wydziału (z funduszu ś. p. Józefa Cużydły) wyszło czł. cz. F. Pierkosińskiego „Rycerstwo polskie wieków średnich, tom II“; pod prasą znajduje się czł. kor. T. Korzona: „Dola i niedola Jana Sobieskiego.

Historyi polskiej dotyczyły wszystkie rozprawy, prócz jednej filozoficznej, X. Gabryla: „O ka-

tegoryach Arystotelesa“ które w roku ubiegłym były wnoszone na posiedzenie Wydziału historyczno-filozoficznego. W roku jubileuszowym unii brzeskiej, której też poświęcony był odczyt na posiedzeniu publicznem czł. cz. X. biskupa Likowskiego „O stanowisku ks. Konstantyna Ostrogskiego wobec unii brzeskiej“, nie brakło prac innych o unii brzeskiej, czy to w czasach późniejszych, Dr. W. Czermaka: „O studyach nad dziejami unii za Władysława IV“, czy też w dawniejszych, czł. kor. A. Lewickiego: „Sprawa unii kościelnej za Jagiełły; pokrewną także tamtym przedmiotem swoim była rozprawa X. Dra. Fijałka „O biskupstwach greckich w ziemiach ruskich“. Podobnie jak tedwie ostatnie rozprawy, przeważna część innych także odnosiła się do historyi dawniejszej, średniowiecznej. W dalszym ciągu studyów swych z poprzedniego roku z zakresu krytyki średniowiecznych pomników historyograficznych, czł. cz. W. Kętrzyński czytał „O kronice węgiersko-polskiej“, w najdawniejsze czasy sięgał p. Karol Potkański w rozprawach: „Napis grobowy Bolesława W.“ i „Kraków przed Piastami“ (trzecią rozprawę: „Lachowie i Lechici“ wniósł tenże autor na Wydziale filologicznym), Dr. Stanisław Krzyżanowski dwukrotnie przedstawiał różne części większej pracy o immunitecie, mianowicie: „Genezę immunitetu“ i „O metodzie badania immunitetu polskiego“. Z dziejów wieku XV czł. kor. A. Prochaska przedłożył dwie rozprawy: „W czasach husyckich“ i „Na soborze w Konstancyi“ („O posłach polskich na soborze w Konstancyi 1414—1418“ czytał także czł. cz. K. Morawski na Wydziale filologicznym); wreszcie „O materyałach archiwów Watykańskich do dziejów Polski

w wiekach średnich“ referował czł. kor. W. Abraham, podając program swoich poszukiwań przed wyjazdem w tym celu do Rzymu, a X. J. Fijałek po powrocie z podróży archiwalnej do Włoch dla zgromadzenia materyałów do wydawnictw, przeznaczonych na jubileusz Uniwersytetu Jagiellońskiego, zdawał sprawę o wynikach tych poszukiwań i podał program zamierzonej publikacyi „Polonia apud Italos scholastica“. Czasów nowszych dotyczyły tylko dwie rozprawy, obie z zakresu stosunków ekonomicznych i statystycznych mianowicie Dra. Adama Krzyżanowskiego: „Zakładka na sprzężaj w Pabianicach, przyczynek do dziejów kredytu włościańskiego wieku XVIII“, i Dr. Włodz. Czerkawskiego: „Metoda badania zaludnienia Polski w XVI wieku“.

Z wydawnictw **Komisyi Historycznej** dwa powinny się były ukazać w roku ubiegłym; wyjście jednego, mianowicie Tembierskiego „Annales 1647—1656“ (Scriptores, Tom XVI), w wydaniu Dr. W. Czermaka przeszkodziły w ostatniej chwili przypadkowe okoliczności zewnętrzne, ukaże się ono jednak lada dzień; drugie zaś: „Dyaryusze sejmowe z r. 1585“, wydawane przez Dr. Aleksandra Czuczyńskiego, jest blizkiem ukończenia. — Wydawanych przez czł. kor. B. Ulanowskiego *Acta iudiciorum ecclesiaticorum*, rozpoczęto druk tomu II, który już bardzo znacznie się posunął. Druku innych wydawnictw Komisyi, bądźto uchwalonych dawniej, bądź świeżo postanowionych, nie podobna było rozpocząć, głównie braku funduszów; robi się tylko dalej prace przygotowawcze do ich wydania.

Zbiory komisyi w dziale Tek Rzymskich pomnożyły się rezultatem kampanii archiwalnej r. 1885/6; p. Bronisław Gubrynowicz opracował dział Nuncyatury Polskiej z lat 1647—1668, t. j. z czasu, kiedy za Jana Kazimierza byli nuncyuszami Torres 1648—52, Vidoni 1652—60, Pignatelli 1660—68 i Marescotti, i tym sposobem wypełnił lukę w naszych Tekach Rzymskich, które teraz obejmują już cały czas od wstąpienia na tron Stefana Batorego, aż do końca panowania Jana III. Nieukończona jeszcze tegoroczna Expedycya Rzymska, która pod kierunkiem Prof. Abrahama składała się nadto z pp. Dr. A. Winiarza i Henryka Kadena, zajmując się badaniem materyałów średniowiecznych, osiągnęła już nadspodziewanie ważne i cenne rezultaty. Obecny pobyt w Rzymie twórcy i głównego kierownika całej Expedycyi Rzymskiej, Prof. Smolki, posłuży do wytknięcia ogólnego planu poszukiwań archiwalnych w latach następnych. Z funduszu przeznaczonego na poszukiwania archiwalne w ogólności, udzielono zasiłku Prof. B. Dembińskiemu, który ostatniej zimy przebywał w Paryżu i Londynie i Dr. Fr. Papéemu, który odbył podróż archiwalną po Węgrzech.

Przybytkiem przysłanych do Akademii przez stacyą naukową w Paryżu „Tek Paryskich“ pomnożyły się bardzo znaczne zbiory Komisyi Historycznej. Jest to złożony w przeszło 40 wielkich tekach zbiór odpisów lub wypisów materyałów źródłowych do dziejów polskich, zgromadzonych staraniem Towarzystwa literacko-historycznego w Paryżu z archiwów i bibliotek, głównie paryskich i londyńskich, materyałów bądź to rękopiśmiennych, bądź pochodzących z publi-

kacyi mniej lub więcej dostępnych. Zbiór ten uporządkowany mniej więcej chronologicznie, według panowań pojedynczych królów polskich, dla czasów dawniejszych dość skąpy, dla czasów nowszych jednak, poczynając od wieku XVII bardzo obfity, mieści w sobie materyał źródłowy bardzo nierównej wartości, obok rzeczy niezmiernie cennych i nadzwyczajnie ważnych, odpisanych z archiwów i nieznanych, także i rzeczy powszechnie znane i dostępne, niekiedy liche kopie z książek, które się znajdują w każdej bibliotece. W przyszłości więc będzie potrzeba to wszystko dokładniej przejrzeć i inaczej uporządkować, rozdzielić mianowicie to, co ma wartość znaczną, od rzeczy bez wartości itp. Najcenniejszy materyał archiwalny pochodzi z Londynu, skąd z głównego archiwum: Record Office, wszystko, co się tam znajduje w dziale odnoszącym się do Polski, od czasów Zygmunta Starego do r. 1764, jest tu skopiowane. Obok wielu innych cennych odpisów archiwalnych i rękopiśmiennych znajdują się tu również wypisy wszystkiego, co o Polsce podawano w dawnych dziennikach, mianowicie zbiór taki z „Gazette de France“ z lat 1631—1792, z Oxford Gazette i London Gazette 1665—1669, z Gazette de Leyde 1772—1792 itd.

Komisya prawnicza pracowała w roku ubiegłym nad wykonaniem w dalszym ciągu programu od lat kilku już uchwalonego. Dzięki subwencyi nadzwyczajnej, przyznanej przez Wysoki Sejm, Komisya mogła energiczniej, niżeli dotąd, prowadzić rozpoczęte już publikacyje, oraz przedsiębrać roboty wstępne dla nowych wydawnictw.

Tom V. Archiwum został już ukończony. Oprócz artykułów wymienionych w poprzednich sprawozdaniach, tom ten obejmuje: 1) Komisyą Samborską z r. 1698; 2) Kilka aktów do historyi sądownictwa według prawa niemieckiego w Polsce; 3) Najdawniejszą księgę sądową miasta Biecza; 4) Statuta capitulorum Gnezn. et Pozn. ecclesiarumque colleg. Varsov. et Lancicíensis; 5) Dwie taksy towarów cudzoziemskich z r. 1633. Cztery pierwsze przyczynki podał p. B. Ulanowski, ostatniego dostarczył p. Wilhelm Rolny.

Do tomu VI-go Archiwum materyał całkowicie już został przygotowany, przyczem przedewszystkiem znalazły uwzględnienie nader ciekawe i zupełnie nieznane zabytki z XVI stulecia.

Tom XII Star. Prawa Pol. Pomników posunął się bardzo znacznie, bo od str. 289—520. W tomie tym ogłoszone zostały księgi sądowe wsi Świątnik, Tyńca, Węgrzec, klasztoru w Czernej, oraz niesłychanie ważne dla historyi włościan księgi wizyt klucza Pabianickiego z lat 1496—1540. Druk postępuje bez przerwy i w dalszym ciągu ogłoszone będą akta do królewszczyzny Nowotarskiej, wypiski z ksiąg kapituły krakowskiej, odnoszące się do zarządu mensae capitularis, oraz cały szereg ksiąg gromadzkich i ustaw wiejskich.

Zbieraniem materyałów do krytycznego wydania ustaw polskich począwszy od XVI w. (Vol. Legum) zajmuje się z wielką gorliwością Prof. Balzer. Jest nadzieja, że już niebawem druk pierwszego tomu będzie rozpoczęty. Koniecznem jest jednak, dla uniknięcia niedokładności, zgromadzić wprzódy zabytki prze-

znaczone do tego doniosłego wydawnictwa, a praca w tym kierunku pochłania wiele czasu i wymaga mozolnych poszukiwań archiwalnych.

W nowym kierunku komisya zaczęła działać, powierzając p. Stanisławowi Estreicherowi opracowanie planu do publikacyi, poświęconej pomnikom prawa Ormiańskiego w Polsce. P. Estreicher odbył już w tym celu kilka podróży i ogłosi niezadługo rezultaty swoich badań. Tymczasem zaznaczamy tylko, że wzbogacą one nie mało dotychczasowe wiadomości o Ormianach polskich.

Wydział matematyczno-przyrodniczy wydał 3 tomy „Rozpraw“ a mianowicie tom XXX, XXXI i XXXII.

Wydział matematyczno-przyrodniczy rozbierał na swych posiedzeniach 33 prace, z których postanowiono drukować 27, dwie są jeszcze w referacie, a inne odrzucono.

Z pomiędzy prac, przyjętych przez Wydział, jedna p. Żorawskiego: „O pewnych związkach w teoryi powierzchni“ wchodzi w zakres matematyki.

Pięć prac należy do Fizyki. Są to rozprawy: p. T. Estreichera: „Zachowanie się chlorowodowców w nizkich temperaturach“, człon. W. Natansona: „O teoryi kinetycznej ruchu wirowego“, czł. K. Olszewskiego: „Próba skroplenia helu“, p. M. P. Rudzkiego: „Przyczynek do teoryi fal wodnych niewirowych“ i p. L. Silbersteina: „O tworzeniu się wirów w płynie doskonałym“.

Z zakresu Chemii wydział przyjął pięć prac, a mianowicie trzy p. S. Niementowskiego: „O utlenia-

niu związków chinazolinowych", „O nowych sposobach otrzymywania anhydrozwiązków", oraz „O działaniu estrów na aromatyczne aminy". Ten sam autor wspólnie z p. Krukowskim złożył pracę „O diazotowaniu aniliny", a wspólnie z p. M. Kowalskim: „O amidynach kwasów antranilowych".

Z Botaniki przyjęto cztery prace; p. R. Gutwińskiego „De nonnullis algis novis vel minus cognitis", czł. E. Janczewskiego „Zawilce (Anemone) studyum morfologiczne. Pędy i ich łodygi", p. M. Raciborskiego: „Studya mykologiczne I." oraz p. Rotherta: „O budowie ścianek naczyń roślinnych".

Cztery prace należą do dziedziny Zoologii, a mianowicie p. E. Godlewskiego jun. „O wielokrotnej karyokinezie w gruczole obojnaczym ślimaka Helix pomatia", czł. K. Kochanowskiego: „O mechanizmie podziału ciała komórkowego podczas mitozy", W. Szymonowicza „Budowa i rozwój zakończeń nerwowych w dzióbie kaczki domowej", wreszcie H. Wińczy „O niektórych zmianach rozwoju w okolicy osady głowy u zwierząt ssących".

Trzy prace odnoszą się do Fizyologii; z tych dwie p. A. Becka: „O trujących własnościach moczu„ oraz „Pomiary pobudliwości różnych miejsc nerwu za pomocą rozbrojeń kondensatorów"; jedna p. A. Wróblewskiego „Zastosowania spektrofotometru Glana do chemii zwierzęcej".

Pięć prac należy do zakresu Patologii, dwie czł. T Browicza a mianowicie: „O śródkomórkowych kanalikach żółciowych" i „O stanie jądra przemawiającym za jego funkcyą wydzielniczą", jedna p. I. Nowa-

ka: „Badanie nad etyologią skrobiawicy“; wreszcie pośmiertną pracę czł. L. Teichmanna „Naczynia limfatyczne w sprawach zapalnych błon surowiczych tudzież płuc i wątroby“.

Oprócz tego postanowił Wydział w osobnem wydawnictwie wydać dziełko Burratiniego p. t. Missura universale.

Komisya fizyograficzna wydała XXXI tom swoich Sprawozdań, tudzież 6. zeszyt Atlasu geograficznego Galicyi, opracowany przez Prof. Dra W. Szajnochę, a złożony z map pięciu: Gorlice-Grybów, Muszyna, Jasło-Dukla, Ropianka, Lisko.

Z dalszego ciągu Atlasu geologicznego oddano c. i k. Wojskowemu Zakładowi geograficznemu w Wiedniu do druku trzy mapy, wykonane przez Prof. M. Łomnickiego, mianowicie: Bełzec-Uhnów, Rawa-Ruska, Jaworów-Gródek, które razem z wymienionemi w przeszłorocznem sprawozdaniu mapami: Waręż, Bełz-Sokal, Żółkiew, Lwów, tworzyć będą 10. zeszyt Atlasu. Oprócz tych siedmiu map znajduje się obecnie w Zakładzie geograficznym wojskowym jeszcze dwanaście innych, wykonanych częścią przez Prof. F. Bieniasza (Pomorzany, Brzeżany, Buczacz-Czortków, Kopyczyńce, Borszczów, Mielnica, Okopy), częścią przez Dra W. Teisseyrego (Załoźce, Tarnopol, Podwołoczyska, Trembowla, Skałat-Grzymałów), a przeznaczonych do 8-go i 9-go zeszytu. W rękach Komisyi znajdują się nadto cztery mapy, wykonane przez Prof. Dra Szajnochę, a oddane Komisyi przez Wys. Wydział Krajowy do wydania w Atlasie geologicznym, mianowicie: Wieliczka, Bochnia, Nowy Sącz i Wola Michowa.

Sekcya meteorologiczna otrzymała spostrzeżenia meteorologiczne z 35 stacyj, z których 30 było czynnych przez cały rok. Ubyły stacye w muzeum im. Chałubińskiego w Zakopanem, w Wieliczce, Komarnie i Ludwikówce. Obliczeniem i przygotowaniem do druku nadesłanych spostrzeżeń zajmował się i w tym roku współpracownik Komisyi Dr. Wierzbicki, który też podobnie, jak w latach poprzednich, zestawił gradobicia zaszłe w Galicyi w r. 1896.

Prof. Dr. Birkenmajer oddał do użytku Sekcyi swoje liczne spostrzeżenia meteorologiczne, czynione przygodnie w Tatrach w latach 1890—1894, które przysposobione do druku przez przewodniczącego Sekcyi Prof. Dra Karlińskiego zamieszczone zostaną w tegorocznem Sprawozdaniu Komisyi. P. Wł. Satke nadesłał obszerną pracę pod tyt.: „Kierunek, droga i szybkość wiatru w Krakowie“, opartą na cogodzinnych spostrzeżeniach w latach 1875—1895 w Obserwatoryum krakowskiem, a przeznaczoną do ogłoszenia w pismach Akademii.

Spostrzeżeniami pojawów w świecie zwierzęcym i roślinnym zajmowali się, jak w latach ubiegłych, we wschodniej Galicyi p. J. Hawrysiewicz w Ożydowie, w zachodniej p. Zofia Birkenmajerowa w Czernichowie. Spostrzeżenia te z ostatnich 3 lat 1894—1896 zestawił i do druku przysposobił Prof. Dr. Karliński.

Spostrzeżenia zboczenia i nachylenia igły magnetycznej w Krakowie wykonał, jak w latach poprzedzających, Dr. D. Wierzbicki.

Rozpoczęte w r. 1895 badania natężenia siły ciężkości prowadził dalej w r. 1896 kosztem Sekcyi,

a narzędziami c. k. Obserwatoryum astronomicznego w Krakowie Prof. Dr. Birkenmajer. Wypadki tych badań w Krakowie (po raz drugi), w Żywcu, Suchej, Jordanowie, Limanowej i Nowym Sączu, ogłoszone będą w pismach Akademii. Na tem miejscu niech nam będzie wolno złożyć podziękowanie c. k. Wyższemu Zarządowi Urzędu telegraficznego w Krakowie, oraz JX. Rektorowi Kollegium O. O. Jezuitów w Nowym Sączu za skuteczne poparcie i ułatwienie tych badań.

Sekcya geologiczna, pod przewodnictwem Prof. Dra Kreutza, poleciła zdjęcie dwóch map dla Atlasu geologicznego Galicyi pp. Prof. M. Łomnickiemu i Drowi W. Teisseyremu. Dr. Teisseyre złożył już wykonaną przez siebie mapę: Komarno-Rudki, a poprzednio jeszcze mapę Żydaczów-Stryj, której sporządzenie poleciła mu Sekcya w r. 1895. Prof. Łomnicki, który pewną część czasu poświęcić musiał na ostateczne wykończenie dawniej rozpoczętych, a złożonych Komisyi w roku zeszłym map: Bełzec-Uhnów, Rawa-Ruska i Jaworów-Gródek, badania swoje na obszarze mapy Mościska uzupełni w roku bieżącym.

Badaniami flory krajowej zajmowali się z polecenia Sekcyi botanicznej, której przewodniczy Prof. Dr. Rostafiński, pp. J. Paczoski, Prof. Dr. E. Wołoszczak i Dr. A. Zalewski. P. Paczoski pracował w Galicyi wschodniej (przeważnie na Podolu) i na Bukowinie; w roku ubiegłym, tudzież w r. 1895, w którym zajmował się badaniami florystycznemi bez pomocy ze strony Komisyi fizyograficznej, zebrał w Galicyi wschodniej i na Bukowinie 1024 gatunków roślin jawnokwiatowych i wyższych zarodnikowych, zielnik zawie-

rający około 2000 okazów odda w najbliższym czasie do Muzeum Komisyi, a złożył już pracę, przeznaczoną do wydania w Sprawozdaniach pod tyt.: „Szkic flory i spis roślin zebranych we Wschodniej Galicyi, na Bukowinie i w Komitacie marmaroskim na Węgrzech". Prof. Dr. Wołoszczak zajmował się badaniem roślinności pasma górskiego między Mizuńką i Oporem, przyczem przekonał się, że grzbiet tego pasma można uważać za granicę między dwoma drugorzędnymi okręgami roślinnymi wschodnio-karpackimi, tudzież, że dolny bieg Oporu tworzy granicę między dwoma typami roślinności, zauważonymi jeszcze w r. 1891. Wakacye poświęcił Dr. Wołoszczak Tatrom; nadzwyczajnie słotna pora wpłynęła niestety niekorzystnie na przebieg badań, a stwierdzenie zapatrywań na związek sąsiednich części Karpat z Tatrami co do roślinności, jakie się nasunęły, wymagać jeszcze będzie dalszych poszukiwań. Dr. A. Zalewski badał porosty w okolicy Lwowa, a wyniki swojej pracy przedstawi Komisyi w roku bieżącym.

Sekcya botaniczna otrzymała dwa sprawozdania z badań,p odjętych z jej polecenia w poprzednich latach, wraz z odpowiednimi zielnikami, mianowicie od Dra Wołoszczaka pracę pod tyt.: „O roślinności karpackiej między Dunajcem i granicą śląską"; od Prof. R. Gutwińskiego zaś „Wykaz glonów zebranych w okolicach Wadowic i Makowa"; a nadto Dr. H. Zapałowicz złożył pracę, pod tyt.: „Zapiski florystyczne z Wschodnich Karpat".

Z polecenia Sekcyi zoologicznej, której przewodniczył Prof. W. Kulczyński, Prof. K. Bobek udał się na Podole tudzież w okolice Lwowa dla badania fauny

muchówek; jako rezultat złożył odpowiedni zbiór do Muzeum Komisyi i pracę pod tyt.: Przyczynek do fauny muchówek Podola galicyjskiego i okolicy Lwowa. Przez zakupno kilku książek umożebniła nadto Sekcya p. E. Niezabitowskiemu opracowanie błonkówek z rodziny Tenthredinidae, zawartych w jego zbiorze, tudzież zebranych przez Prof. K. Bobka, ś. p. J. Cieślika i Prof. W. Kulczyńskiego. Wykaz tych owadów pod tyt.: Przyczynek do fauny roślinarek Galicyi, wydrukowany już został w Sprawozdaniach Komisyi. Do zakresu tej Sekcyi należy także praca p. M. Rybińskiego, któremu Komisya poleciła oznaczenie i rewizyą chrząszczów, znajdujących się w jej zbiorach; praca ta trwać ma trzy lata. W ciągu ubiegłego roku oznaczył p. Rybiński ogółem 59000 okazów, mianowicie z własnego zbioru krajowego okazów 22800 a gatunków 940, ze zbiorów zaś Prof. B. Kotuli 28000 okazów i 930 gatunków krajowych i 9000 okazów a 736 gat. niekrajowych. Nadto p. Rybiński oddał Komisyi pracę do druku pod tyt.: Wykaz nowych chrząszczy dla Galicyi, w której wymienił 300 gatunków dawniej w Galicyi nieznalezionych.

Sekcya rolnicza pod przewodnictwem Prof. Dr. E. Janczewskiego rozesłała ułożony w roku poprzednim program prac swoich różnym instytucyom, szkołom, towarzystwom, redakcyom czasopism rolniczych i t. d. w kraju; nadto za jej staraniem przedrukowano ten program w warszawskiej „Gazecie rolniczej“. Z instytucyj rolniczych w kraju oświadczyła gotowość swoję do udziału w pracach Sekcyi Rada Oddziału przemyślańskiego Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie.

Z polecenia Sekcyi Dr. St. Goliński zajął się roślinnością łąk w okolicach Krakowa i zebrał stosowny materyał w Bierzanowie, Śledziejowicach i Branicach, na przestrzeni 167 morgów, po obu stronach Wisły. Pod kierunkiem p. Starszego Komisarza A. Nowickiego rozpoczęła się praca nad mapą, przedstawiającą obraz flory leśnej w Galicyi; dotąd opracowano już niż piaszczysty, zachodnie podgórze, góry Zachodniego Beskidu, Tatry, Gorce i część Małych Karpat, ogółem obszar 22 powiatów administracyjnych od granicy śląskiej po rzekę San.

Sekcya rolnicza otrzymała następujące prace do druku, przeprowadzone bez pomocy z jej strony: Prof. Dra E. Janczewskiego „Głownie zbożowe na Żmudzi“, p. K. Huppenthala „Przyczynek do fizyografii pszenicy“, p. Eust. Popiela „Opis geologiczno-rolniczy majątku Czaple Wielkie w gub. Kieleckiej“, p. K. Jasińskiego „Gleby w północno-zachodniej części powiatu złoczowskiego pod względem geologiczno-rolniczym“, p. Tad. Domańskiego „Opis geologiczno-rolniczy majątku Trzydnik Duży w gub. Kieleckiej“.

Do Muzeum Komisyi przybyły dary: C. k. Centralnego Biura hidrograficznego w Wiedniu, c. k. Centralnego Zakładu meteorologicznego w Wiedniu, Redakcyi Pamiętnika fizyograficznego w Warszawie, Zakładu geograficznego w c. k. Uniwersytecie w Gracu, tudzież pp. Józefa Bogusza w Równem na Wołyniu, K. Buszczyńskiego i M. Łomżyńskiego w Niemierczu, Fr. Gartnera, Józ. Iglatowskiego w Wiedniu, J. Jakóbkiewicza w Permie, p. Konstantowej Jelskiej, E. Niezabitowskiego, X. Podgórskiego w Woli Zarze-

ckiej, M. Rybińskiego, S. Stobieckiego, p. Maryi ze Skirmunttów Twardowskiej.

Konserwowaniem zbiorów Komisyi zajmował się do 26 listopada ś. p. K. Jelski, a po jego śmierci Prof. W. Kulczyński. Pod ich kierownictwem pracowali stypendyści pp. Edw. Niezabitowski, I. Król i Fr. Gartner, tudzież p. S. Smreczyński. Ze zbiorów Komisyi korzystali w roku ubiegłym Prof. Dr. Szajnocha i Dr. A. Zalewski we Lwowie.

Komisya antropologiczna. W Komisyi antropologicznej prowadzone były w dalszym ciągu badania archeologiczne. Poszukiwania dokonane przez Dra Demetrykiewicza w kurhanach w Przemyskiem i Drohobyckiem wykazały, że pochodzą one z epoki neolitycznej, lecz nie są grobowcami, tylko prawdopodobnie zabytkami osad przedhistorycznych, jak podobne nasypy po drugiej stronie Karpat.

Dr. Wład. Olechnowicz nadesłał Komisyi sprawozdanie ze swoich poszukiwań archeologicznych w Lubelskiem. Okazuje się z niego, że kurhany, rozsiane w licznych grupach w Lubelskiem, należą do tej samej kategoryi pomników, co wspomniane wyżej zabytki w Galicyi.

Dr. Demetrykiewicz badał cmentarzyska ciałopalne, rozrzucone tak licznie w powiecie Tarnobrzeskim i Niskim i zdołał stwierdzić, że pochodzą one z epoki bronzowej, połowy pierwszego tysiąclecia przed Chrystusem.

Dr. Demetrykiewicz podjął następnie badania archeologiczne w powiecie Trembowelskim, które pozwo-

liły określić charakter archeologiczny tej okolicy, obfitującej w zabytki prawie wszystkich epok przedhistorycznych i utorować drogę do dalszych szczegółowych poszukiwań naukowych, jakie tam są potrzebne.

Podobne studya przeprowadził Dr. Demetrykiewicz w Lipicy w Rohatyńskiem i stwierdził, że oprócz zabytków epoki rzymskiej, które tam badał ś. p. prof. Kopernicki, znajdują się tam ważne dla nauki cmentarzyska i grodziska z ostatniego okresu przedhistorycznego, wymagające bliższych szczegółowych poszukiwań w przyszłości.

Dr. Demetrykiewicz złożył wreszcie Komisyi sprawozdanie ze swej naukowej wycieczki na Bukowinę, której celem były studya porównawcze między zabytkami przedhistorycznemi tego kraju i sąsiednich powiatów wschodniej Galicyi.

Dr. J. Talko-Hryńcewicz nadesłał tymczasową wiadomość o swoich poszukiwaniach archeologicznych w kurhanach na pograniczu Mongolii w okolicy Troickosawska.

Prace te i przyczynki, z wyjątkiem trzech ostatnich Dra Demetrykiewicza, które wejdą do III tomu „Materyałów archeologiczno-antropologicznych i etnograficznych“, ogłoszone zostały w II tomie tego wydawnictwa.

Z dziedziny antropologii w ściślejszem znaczeniu nadesłano Komisyi następujące prace:

Dr. Wł. Olechnowicz w Lublinie:

Charakterystyka antropologiczna ludności powiatu opatowskiego gubernii radomskiej oraz Crania polonica.

P. Leon Magierowski nadesłał: Trwanie życia w Jaćmierzu.

Dr. J. Talko Hryńcewicz pracę p. t. „Szlachta ukraińska, studyum antropologiczne".

Wszystkie te prace zostały ogłoszone w II tomie „Materyałów", z wyjątkiem Crania polonica Dra Olechnowicza, która wejdzie do III tomu.

Zaznaczyć wreszcie trzeba, że zbiory Komisyi antropologicznej powiększone zostały wykopaliskami z okolic Przemyśla, Drohobycza, powiatu Tarnobrzeskiego oraz Trembowelskiego, które przywiózł Dr. Demetrykiewicz ze swoich wycieczek naukowych.

Z zakresu etnologii Komisya otrzymała: 1) „Nieznany wiersz St. Trembeckiego w gwarze krakowskiej", odpisany z rękopisów Biblioteki Czartoryskich przez p. Ignacego Stein a; 2) Dalszy ciąg dawniej drukowanych baśni z puszczy sandomirskiej p. t. „Jastkowskie powieści", zebrane przez p. Zygmunta Wierzchowskiego; 3) „Materyały do geografii wola i matołectwa w Galicyi" przez Drów Circhanowskiego i Urbanika; 4) „Materyały etnograficzne z powiatu łańcuckiego" p. Aleksandra Saloniego. Pierwszą z prac wymienionych umieszczono już w wydanym właśnie t. II. „Materyałów antropologiczno-archeologicznych i etnograficznych", inne pójdą do druku we właściwym czasie. Szczególniejszy interes obudzi niezawodnie praca nieznanego autora, nadesłana Komisyi p. t. „Obszar języka litewskiego w gub. wileńskiej", oparta na szczegółowych obliczeniach statystycznych, dokonanych w r. 1891.

Pracę badawczą w tym dziale prowadził prof. R. Zawiliński. Podczas wycieczki, w lecie r. 1896 podjętej, starał się on zbadać charakter gorali polskich na Orawie węgierskiej, oznaczyć granice żywiołu polskiego i uwydatnić najważniejsze znamiona etniczne tego niebadanego dotąd obszaru polszczyzny. Rezultat badań ilustrowany mapką i licznemi fotografiami ukaże się w t. III. „Materyałów".

Ze względu na ważność materyałów etnograficznych dla badzń językowych powzięła Komisya uchwałę, na podstawie której zapisywanie twórczości ludowej jak najwierniej co do brzmienia, czyli w sposób fonetyczny, uważa za bardzo pożądane; aby zaś ułatwić współpracownikom tego rodzaju zapisywanie, postanowiła dodać do szczegółowego kwestyonarza etnograficznego osobny poradnik dyalektologiczny. W ten sposób każde niemal słowo, z ust ludu wyjęte zyska podwójną wartość naukową, bo etnologiczną i dyalektologiczną.

Z osobnych wydawnictw udało się wreszcie Komisyi ukończyć druk t. I. „Ludu białoruskiego", wieloletnej i niepospolitej pracy p. M. Federowskiego. Jest to najciekawsza karta etnografii, bo zawiera wierzenia i przesądy ludu, a więc szczegóły wielkiej wagi, a do zebrania najtrudniejsze. W miarę skromnych swych środków Komisya drukować będzie dalsze tomy tej monografii, której manuskrypt tomu II. i III. już dawno znajduje się w jej rękach.

Wydania „Melodyj litewskich" X. Juszkiewicza podjął się prof. Baudonin de Courtenay, a po załatwieniu koniecznych przygotowań, niebawem przystąpi do druku.

Szczegółowe sprawozdanie z czynności i ruchu Akademii w ubiegłym roku wskazuje w tym roku postęp na niejednem polu działalności tej instytucyi.

Wzgląd na utrzymanie zaledwo przywróconej równowagi w budżecie Akademii, bardzo krępująca oszczędność i bardzo niedostateczne dotacye na potrzeby Komisyj akademickich były niezależnym od nas powodem, że postęp nie okazał się jeszcze znacznie większym, musieliśmy się bowiem, z powodu braku funduszów, wstrzymać z wydaniem kilku już przygotowanych dzieł, a Komisye musiały zaniechać niejednej na ten rok projektowanej czynności. Bardzo przykry, w ogóle prawie nieznośny brak miejsca i ciasnota w budynku Akademii tamowały a poczęści uniemożliwiały prace w zbiorach naukowych Akademii.

Na dopełnienie studyów za granicą przyznała Akademia w roku ubiegłym stypendyum im. Śniadeckich fundacyi ś. p. Seweryna Gałęzowskiego w kwocie 5000 franków ponownie p. Piotrowi Bieńkowskiemu — stypendyum fundacyi ś. p. Zenona Pileckiego w kwocie 1200 złr. panu Leonowi Marchlewskiemu — a stypendyum ś. p. Piotra Wereszczyńskiego w kwocie 1000 złr. p. Lucyanowi Rydlowi z obowiązkiem pracy naukowej w naszej Stacyi w Paryżu.

Mniejsze stypendya, przeznaczone dla uczniów Uniwersytetu Jagiellońskiego, pobierali w latach ubiegłych:

Fundacyi ś. p. Katarzyńskiego po 300 złr. rocznie: Franciszek Bujak, sł. praw; E. Niezabitowski sł. med. i Jan Witek sł. fil.

Fundacyi ś. p. Radzimińskiej im. Mickiewicza po 220 złr. rocznie: Alojzy Kerzybski, sł. med., Wacław Rutkowski, sł. fil., J. Bystrzycki, sł. fil.

Fundacyi ś. p. Kanarskiego po 180 złr. Ignacy Król, sł. fil. i Stanisław Kutrzeba, sł. praw.

Fundacyi ś. p. Sawickiego 340 złr. St. Morawiecki, słuchacz filozofii.

W roku ubiegłym 1896 wzrosły nasze stosunki z towarzystwami zagranicznemi bardzo znacznie, głównie dzięki wydawaniu biuletynów. Nowych towarzystw zgłosiło się do nas 37, w tem 21 europejskich a 16 z innych kontynentów. (Wyliczenie tychże mieści się w półrocznych sprawozdaniach p. bibliotekarza). Ogólna suma naszych stosunków obejmuje obecnie 403 towarzystw.

Drogą darów otrzymaliśmy 222 książek i 2 rękopisy. Znaczniejsze dary pochodzą od J. E. X. Kard. Leduchowskiego, J. E. X. Kard. Prymasa Węgier, od OO. Zmartwychwstańców z Rzymu (109 książek), od Wykonawczego Komitetu wystawy jubileuszowej w Pradze, od Landratury Wschodnio-Pruskiej, Ministeryum Oświecenia w Rzymie, od Rodziny Hallerów, Rodziny ś. p. Józefa Szujskiego, od hr. Kar. Lanckorońskiego i p. Włodzim. Spasowicza z Petersburga (24 książek).

Oprócz tego raczyli nasze zbiory zasilić własnemi dziełami pp. Abicht Rudolf z Lipska, prof. Blusius z Brunszwiku, Chadt Jan z Piąku, Dragićem Math i Wierzbowski Urich z Bukaresztu, Drinow. M. i Kunik A. z Petersburga, Balicki Zygm. z Genewy, prof.

Funck-Brentano, prof. Ludwik Leger, Dr. Jotejko J., Valkov Th. z Paryża, prof. Alwin Schultz i Grienberger Theod. z Berlina, Sr. Garbowski Tad. i radca Wawel-Louis z Wiednia, pp. Jireček K. i Prusik Franc z Pragi, Dr. Kowerski Stan. z Halli, p. Keidell G. C. z. Baltimore, Martone M. z Catanzaro, don Alfonso Doria Pamphili z Rzymu, prof. Salviani E. z Perugii, prof. Józ. Schwickert z Luksemburgu, p. Winkler St. z Wrocławia, pp. Mathias Bersohn, Gloger Zygm., Dr. Gedroić Fr., Jankowski Edward, Jasiński Fel., Koczanowicz M., Kraushar Aleksander, Krysiński Stan., Łagowski Floryan, Mierzyński Ant., Dr. Ołtuszewski Wład., Dr. Polikier B., Stodółkiewicz A. J. z Warszawy; pp. Bełza Wład., Jaworowski Ant., Korosteński Zygm., prof. Ant. Małecki, X. Ant. Potruszewicz i Miecz. Wąsowicz ze Lwowa; Dr. Karwowski Stan. z Poznania, p. Roman Cranderna z Nowego Sącza, prof. Bandrowski Ernest, prof. Baudouin de Courtenay, O. Czerwiński Jan, Dr. Koneczny Feliks, O. Korzeliński Kajetan, prof. Korczyński Edw., Polzeniusz E., prof. Piekosiński Franc. z Krakowa. Wszystkim tym panom wyraża Zarząd niniejszem publiczne podziękowanie.

Nasza Stacya naukowa w Paryżu, wraz z obfitą pełną cennych pamiątek Biblioteką polską, bogatą spuścizną po Towarzystwie historyczno-literackiem w Paryżu, przekazaną w r. 1892 w darze naszej Akademii rozwija się pomyślnie, dzięki troskliwości Komitetu miejscowego, czuwającego nad temi połączonemi insty-

tucyami, umiejętnemu i zapobiegliwemu poświęceniu się ich sprawom tak dawniejszego delegata Akademii Dra Józefa Korzeniowskiego jak i teraźniejszego delegata Dra Konstantego Górskiego, oraz nieustannej gorliwości i istotnego przywiązania do księgozbioru pana Władysława Suzina, adjunkta bibliotecznego.

Pan Lucyan Rydel, który jako stypendysta bawi w Paryżu uporządkował w tym roku wielki zbiór luźnych druków, odezw i programów, wydawanych przez Emigracyę w polskim, francuskim i angielskim języku.

Znaczną ilość rzadkich i cennych dzieł otrzymała Biblioteka od pani Nabielakowej, O. Pierlinga, p. Kazimierza Stryjeńskiego i innych.

Pan Kazimierz Stryjeński złożył też pozostałe po ś. p. Kamieńskim papiery, a p. Władysław Mickiewicz członek Komitetu miejscowego ofiarował obfity w ważne dzieła księgozbiór.

Niezwykłej wagi i znaczenia jest dar pana Adama Sienkiewicza, byłego posła rządu franc. w Japonii. Są to w pięciu ogromnych pakach przesłane papiery, przeważnie odpisy dokumentów historycznych, zebrane przez ś. p. Karola Sienkiewicza. Syn tego zasłużonego kierownika Biblioteki polskiej oddał je Delegatowi naszej Akademii z poleceniem, aby ten skarb na dwie kategorye rozdzielił. Wszystko co się odnosi do losów Emigracyi, do Towarzystwa historyczno-literackiego, pozostanie t a m na miejscu. Odpisy aktów, dotyczących dawniejszej historyi polskiej, mają znaleść pomieszczenie w archiwum Akademii w Krakowie. I Akademia i Stacya naukowa postarają się o to, aby pamięć wspaniałego daru została przechowana.

Zadaniem naszej Stacyi naukowej w Paryżu jest, jak wiadomo, pośredniczyć między polskimi a obcymi, a zwłaszcza francuskimi badaczami i instytucyami, i w tym kierunku odpowiedziała ona i w r. bez przerwy wszystkim słusznym wymaganiom dzięki gorliwości Dra Góreckiego i pomocy jaką go wsparli pan Lucyan Rydel i prof. Bronisław Dębiński, jako też nieustannej troskliwości byłego naszego delegata o los Stacyi. Zawiązała ona stosunki z obcymi uczonymi i zakładami i uczestniczyła w wielu wydawnictwach i badaniach, dotyczących pośrednio i bezpośrednio rzeczy polskich.

Znajduje tam każdy informacye, chętną pomoc w poszukiwaniach naukowych i wszelką gotowość służenia każdemu naukowemu przedsięwzięciu.

---

1. Dr. Władysław Kretkowski złożył Akademii 1000 koron, umieszczonych 21 sierpnia 1895 r. w książeczce kasy Oszczędności, przeznaczając, tę kwotę wraz z pocentami na nagrodę za rozwiązanie następującego zadania:

„Znaleźć zastrzeżenia konieczne, dostateczne, różne między sobą i *w najmniejszej liczbie*, aby m równań różniczkowych pomiędzy n zmiennemi były całkowalnemi przez p całek. Równania są kształtu:

$$\sum_{l=1}^{l=n} Z_{k,l}\, dz_l = 0, \quad (k = 1, 2, \ldots, m).$$

gdzie z_l $(l = 1, 2, \ldots, n)$ są zmiennemi, zaś $Z_{k,l}$ $(k = 1, 2, \ldots, m;\ l = 1, 2 \ldots, n)$ są funkcyami

zmiennych powyższych. Znalezienie liczby najmniejszej jest koniecznym warunkiem otrzymania nagrody".

Termin nadesłania pracy 31 Grudnia 1898 r.

2. Konkurs im. J. U. Niemcewicza (przyjęty po Towarzystwie historyczno-literackiem w Paryżu): „Dziejopisarstwo polskie XVI i XVII w. ze szczególnem uwzględnieniem stosunku historyków do współczesnych aktów i pism ulotnych". Termin 31 grudnia 1898 roku. Nagroda 5.000 franków, może być rozdzielona na dwie: po 3.500 i 1.500 franków.

3*a*. Konkurs im. X. Jakubowskiego: Do wyboru: „*Ustawodawstwo synodalne polskie do czasów Jana Łaskiego*", lub też: „*Ustawodamstwo synodalne polskie od czasów Jana Łaskiego*". Termin 31 grudnia 1897 roku. Nagroda 750 złr., może być rozdzielona na dwie: po 500 i 250 złr.

3*b*. Konkurs im. X. Jakubowskiego: Temat: Popularne zestawienie badań etnograficznych o ludzie na całym obszarze ziem polskich, lub pojedynczych dzielnic (Małopolska, Wielkopolska, Mazowsze, Kujawy). Termin 31 grudnia 1898 r. Nagroda 750 złr., może być rozdzielona na dwie: po 500 i 250 złr.

4. Konkurs im. S. Lindego. Do konkursu tego dopuszcza się prace z zakresu języka polskiego, a mianowicie: Prace leksykograficzne z zakresu gramatyki, historyi języka i dyalektologii polskiej, oraz rozprawy odnoszące się do związku języka polskiego, z innymi słowiańskimi. Prace te mogą być według aktu fundacyi drukowane lub też w rękopisie nadesłane do Akademii; powinny odznaczać się metodą ściśle naukową i każda ma stanowić zaokrągloną i skończoną całość.

Termin konkursu ustanawia się do 31 grudnia 1897 r. Nagroda 675 rs. w kuponach od listów zastawnych Towarzystwa kredytowego miasta Warszawy. Autor nagrodzonej pracy obowiązany jest ogłosić ją w ciągu roku po przyznaniu nagrody i dostarczyć Akademii 50 egzemplarzy, w których na karcie tytułowej ma się znajdować napis: „Praca uwieńczona nagrodą Akademii Umiejętności na konkursie im. S. B Lindego“. Gdyby autor w przeciągu roku nie uczynił zadość temu obowiązkowi, Akademia wyda sama uwieńczoną pracę, autor traci jednak w takim razie prawo własności na rzecz Akademii.

5. Konkurs z fundacyi miasta Krakowa imienia Mikołaja Kopernika (z dnia 18 lutego 1873 r.): „Przedstawić teoryą fizycznego stanu kuli ziemskiej i udoskonalić ją pod jakimkolwiek ważniejszym względem“. Termin dnia 31 grudnia 1898 roku. Nagroda 1500 złr., może być rozdzielona na dwie po 1000 i 500 złr. Gdyby w ciągu roku od przyznania nagrody, autor nie ogłosił rzeczonej pracy drukiem, natenczas uczyni to Akademia. Autor wszakże traci wówczas prawo własności na rzecz Akademii. Wydawca (autor lub Akademia) obowiązany jest złożyć cztery egzemplarze drukowanej pracy gminie m. Krakowa.

6. Konkurs z zapisu ś. p. jenerała Oktawiusza Augustynowicza (wznowiony z podwyższeniem nagród):

„*Dzieje zniesienia zależności poddańczej i uwłaszczenia włościan w krajach, które niegdyś w skład byłej Rzeczypospolitej polskiej wchodziły, poprzedzone historycznym poglądem na wytworzenie się klasy włościań-*

skiej w dawnej Polsce, jej rozwój i stopniowy upadek, z uwzględnieniem wszelkich objawów tak w literaturze naszej jak i w samem społeczeństwie".

Temat powyższy rozdziela się na następujących pięć części:

1. Dzieje ludności włościańskiej w dawnej Polsce Piastowskiej, mianowicie w Wielkopolsce, Małopolsce, na Mazowszu, Kujawach i na Śląsku;

2. Dzieje ludności włościańskiej na Rusi i Litwie;

3. Dzieje zniesienia zależności poddańczej w krajach byłej Rzeczypospolitej, przyłączonych do Cesarswa rosyjskiego, z uwzględnieniem także Inflant i Kurlandyi;

4. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach przyłączonych do Królestwa polskiego, mianowicie w Prusiech królewskich i W. Ks. Poznańskiem; wreszcie

5. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach przyłączonych do Cesarstwa austryackiego.

W części czwartej i piątej należy uwzględnić także Śląsk jako integralną część Polski Piastowskiej.

W części pierwszej i drugiej, obejmującej historyą ludności wieśniaczej w dawnej Polsce, winny być dokładnie wyjaśnione fakta, z których wywiązała się zależność poddańcza, oraz stosunek wieśniaka do gruntu, przezeń posiadanego, jaki istniał pierwiastkowo. Literaturę, odnoszącą się do kwestyi rozwiązania i uregulowania stosunków włościańskich należy uwzględnić w trzech ostatnich częściach.

Temat powyższy może być opracowany bądź w całości, bądź też każda część osobno. Jednolite opracowania, bądź całego tematu, bądź też pierwszych dwóch

lub trzech ostatnich części razem, przedewszystkiem zaś pierwszych dwóch razem, będą mieć pierwszeństwo do nagrody przed równie dobremi opracowaniami osobnemi pojedynczych części.

Za najlepsze opracowania uznane będą tylko takie, które nie tylko celować będą między innemi pracami nadesłanemi, ale nadto będą odpowiadały dzisiejszym wymaganiom nauki.

Nagrody ustanawia się jak następuje:

a) za część 1 i 2-gą po złr. 1300, może być rozdzielona na dwie, po 850 i 450 złr.

b) za część 3-cią złr. 2000, może być rozdzielona na dwie, po 1200 złr. i 800 złr.

c) za część 4-tą złr. 1600, może być rozdzielona na dwie, po 1000 złr. i 600 złr.

d) za część 5-tą złr. 1800, może być rozdzielona na dwie, po 1100 i 700 złr.

Nagrodzone opracowania winny być ogłoszone drukiem. Na ten cel przeznacza się fundusz 1500 złr. w. a.; gdyby ten fundusz nie wystarczył na pokrycie kosztów druku autorowie winni pokryć nadwyżkę ze swego, w stosunku do objętości swoich prac.

Opracowania należy nadesłać do Akademii Umiejętności najdalej do końca grudnia 1897.

7. Konkurs im. Józefa Majera. Do konkursu dopuszcza się wszelkie prace dotyczące dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego w XV lub XVI wieku, zatem kwestye ogólne wchodzące w ten zakres, monografie osób, wydziałów, katedr, szczególnych dyscyplin i t. p. Termin konkursu 30 czerwca 1899. Nagroda 1000 złr.

8. Konkurs z fundacyi ś. p. X. biskupa A. S. Krasińskiego. Nagroda: 1200 złr. Do tego konkursu dopuszcza się wszelkie prace naukowe, drukowane lub niewydane jeszcze, które przysłane będą w tym celu do Akademii po dzień 31 grudnia 1898. Pomiędzy pracami równej wartości mają pierwszeństwo, według woli fundatora, pisma treści religijno-moralnej.

Według §. 18 Regulaminu Akademii, wypłata wszelkich nagród konkursowych następuje dopiero po ogłoszeniu pracy uwieńczonej nagrodą.

DODATKI DO SPRAWOZDANIA.

Wydawnictwa Akademii Umiejętności
od 1. Maja 1896 do 30. Kwietnia 1897.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II, Tom X. Ogólnego zbioru tom dwudziesty piąty, lex 8°, str. 434.

Treść: Wł. Nehring: Kazania Gnieźnieńskie, tekst i glosy z rękopisu wydane, uwagami i słownikiem opatrzone (str. 1—114). A. Brückner: Kazania średniowieczne, Część III. (str. 115—205). Tenże: Drobne zabytki języka polskiego XV wieku. Pieśni. Modlitwy. Glosy (str. 206—292). A. Karbowiak: Szkoły parafialne w Polsce w XIII i XIV wieku (str. 293—360). St. Schneider: Socyologiczne poglądy dwóch Antyfontów (str. 361—388). J. Rozwadowski: Quaestiones grammaticae et etymologicae (str. 389—434).

Universitas linguarum Litvaniae in principali ducatus eiusdem dialecto grammaticis legibus circumscripta et in obsequium zelosorum Neo-Palaemorum ordinata permissu superiorum anno a descriptione universi orbis 1737. Vilnae, typis collegii Soc. Jesu. — Denuo edidit, indicem verborum adiecit Joannes Rozwadowski. 16°, str. 83.

Z Biblioteki pisarzów polskich.

Historya Trojańska, 1563, wydał Samuel Adalberg. (Biblioteka pisarzów polskich, tom 31, str. XI i 109).

Historya o Euryalu i Lukrecyi, wydał Samuel Adalberg. (Biblioteka pisarzów polskich, tom 32, str. VII i 99).

Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce.

Tom IX, lex 8⁰, str. 295.

Treść: Dr. Szeliga: Reforma Uniwersytetu Wileńskiego i szkół jemu podwładnych za rektoratu Twardowskiego. Dokumenta urzędowe z „Teki" Twardowskiego (str. 1—135). Z. Wasilewski: Promieniści, Filareci i Zorzanie. Dokumenty urzędowe dotyczące towarzystw tajnych na Litwie (1822—27) (str. 136—267). Michał Jezieniecki: O rękopisie Biblioteki królewskiej i uniwersyteckiej w Wrocławiu z roku 1515, tudzież o pismach w nim zawartych (str. 268—294). Jan Leniek: Ks. Izydora Chrościńskiego pierwszego prefekta gimnazyum tarnowskiego, Kronika z lat 1784—1794 z przydaniem aktów fundacyjnych kolonii akademickiej w Tarnowie z lat 1559 i 1578, jakoteż raportu o jej stanie z r. 1766 (str. 295—401).

Sprawozdania Komisyi do badania historyi sztuki w Polsce,

tomu VI-go zeszyt pierwszy. 4⁰, str. 1—82 i I—XXIII, z 5-ma tablicami i 90-ma rycinami w tekście,

Treść: Maryan Sokołowski: Misa brązowa z epoki romańskiej, znaleziona w Dąbrowie koło Wielunia. Tenże: Pasy metalowe polskie tak zwane lwowskie albo przeworskie. Władysław Łuszczkiewicz: Kościół kolegiacki św. Marcina w Opatowie. Studyum zabytku romańszczyzny XII wieku w Polsce. Maryan Sokołowski: Stosunek Andrzeja Krzyckiego do sztuki. — Katedra Płocka. — Pieczęć arcybiskupia. — Nagrobek. Franciszek Piekosiński: Pieczęcie polskie wieków średnich. Feliks

Kopera: Inwentarze sreber królewskich z r. 1574. Jerzy Mycielski: Gaetano Chiaveri w Polsce i jego książka szkiców w królewskim gabinecie rycin w Dreźnie. Tenże: Sprawozdania z posiedzeń Komisyi za czas od 1 stycznia 1895 roku do 31 grudnia 1896 roku.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny. Serya II, tom VIII. Ogólnego zbioru tom 33, lex 8°, str. 471.

Treść: W. Kętrzyński: O kronice Wielkopolskiej (str. 1—54). A. Prochaska: Przyczynki krytyczne do dziejów Unii (str. 55—122). Fr. Piekosiński: Jeszcze słowo o ustawodawstwie wiślicko-piotrkowskiem króla Kazimierza Wielkiego (str. 123—205). B. Dembiński: Rosya a rewolucya francuska (str. 206—471).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny, Serya II, tom IX. Ogólnego zbioru tom 34, lex 8°, str. 403.

Treść: W. Czerkawski: Wielkie gospodarstwa, ich istota i znaczenie (str. 1—163). W. Kętrzyński: O rocznikach polskich (str. 164—354). Tenże: O kronice węgiersko-polskiej (Vita sancti Stephani regis Ungariae, Ungarico-Polona) (str. 355—392). A. Krzyżanowski: Zakładka na sprzężaj w Pabianicach. (Przyczynek do dziejów kredytu włościańskiego w XVIII wieku) (str. 393—403).

Franciszek Piekosiński: Rycerstwo polskie wieków średnich. Tom I. O dynastycznem szlachty polskiej pochodzeniu. Wydanie drugie poprawione. Z licznemi rysunkami w tekście. 8°, str. 399.

— Tom II. obejmuje dwanaście pierwszych pokoleń rycerstwa polskiego wieków średnich. Z licznemi rycinami w tekście. 8°, str. 467.

Archiwum Komisyi prawniczej. Tom V, lex 8°, str. 574.

Treść: Wł. Abraham: Statuta legata Gentilisa, wydane dla Polski na synodzie w Preszburgu 10 listopada r.

1309 (str. 1—36). B. Ulanowski: Najdawniejszy układ systematyczny prawa polskiego z XV wieku (str. 37—190). O. Balzer: Sredniowieczne prawa mazowieckiego pomniki z rękopisu Petersburskiego (str. 191—310). B. Ulanowski: Komisya Samborska z r. 1698 (str. 311—365). Tenże: Kilka aktów do historyi sądownictwa według prawa niemieckiego w Polsce (str. 367—400). Tenże: Najdawniejsza księga sądowa miasta Biecza (str. 401—450). Tenże: Statuta capitulorum Gneznensis et Poznaniensis ecclesiarumque collegiatarum Varsoviensis et Lanciciensis (str. 451—546). W. Rolny: Dwie taksy towarów cudzoziemskich z r. 1633 (str. 547—574).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy, Serya II, tom X, ogólnego zbioru tom trzydziesty; z 12-ma tablicami i 22 rycinami w tekście, lex 8°, str. 403.

Treść: A. Mars i J. Nowak: O budowie i rozwoju łożyska ludzkiego. Z trzema tablicami (str. 1—49). J. Nowak: Dalsze badania nad budową i rozwojem łożyska ludzkiego. Z dwiema tablicami (str. 50—81). W. Teisseyre: O charakterze fauny kopalnej Miodoborów (str. 82—92). J. Zanietowski: Poszukiwania nad zmianami elektrotonicznemi w pobudliwości nerwów, wykonane za pomocą kondensatora. Z dwiema tablicami i 18-ma rycinami w tekście (str. 93—139). T. Estreicher: O ciśnieniach nasycenia tlenu. Z 2-ma rycinami w tekście (str. 140—157). E. Godlewski: O nitryfikacyi amoniaku i źródłach węgla podczas żywienia się fermentów nitryfikacyjnych. Z 2-ma rycinami w tekście (str. 158—210). S. Kępiński: O funkcyach Fuchsa dwu zmiennych zespolonych (str. 211—221). S. Niementowski: Syntezy związków chinolinowych z kwasu antranilowego i tłuszczowych aldehydów, poeług doświadczeń Stefana Niementowskiego i Bonifacego Orzechowskiego (str. 222—260). J. Grzybowski: Otwornice czerwonych iłów z Wadowic z 24-ma tablicami (str. 261—308). W. Natanson: O prawach zjawisk nieodwracalnych (str. 309—336).

E. Bandrowski: O świeceniu podczas krystalizacyi (str. 337—344). M. Kowalewski: Studya helmintologiczne IV. Bilharzia polonica sp. nov. Z tablicą (str. 345—356). L. Birkenmajer: O wpływie temperatury na ruch zegarów, a zwłaszcza chronometrów (str. 357—392). M. P. Rudzki: Przyczynek do teoryi fal wodnych niewirowych (str. 393—403).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy, Serya II, tom XI, ogólnego zbioru tom trzydziesty pierwszy; z 4-ma tablicami i 6-ma rycinami w tekście, lex 8°, str. 412.

Treść: E. Bandrowski: O świeceniu podczas krystalizacyi (str. 1—10). M. Siedlecki: O budowie leukocytów oraz o podziale ich jąder u jaszczurów. Tablica I. (str. 11—40). M. Kowalewski: Studya helmintologiczne III. Bilharzia polonica sp. nov. Tablica II. (str. 41—70). S. Jentys: O wpływie tlenu na rozkład związków azotowych w odchodach zwierzęcych (str. 71—100). S. Niementowski: O chinakrydynie. Z jedną rycinią w tekscie (str. 111—118). B. Dębski: O budowie i mechanizmie ruchów liści u Marantowatych. Tablica III i IV. (str. 119—227). F. E. Polzeniusz: O działaniu chlorku benzoilowego na kwasy i bezwodniki kwasowe (str. 228—233). A. Beck: Pomiary pobudliwości różnych miejsc nerwu za pomocą rozbrojeń kondensatora (str. 234—246). S. Niementowski: O utlenianiu związków chinazolinowych (str. 247—261). K. Olszewski: Próba skroplenia helu (helium). Z ryciną w tekście (str. 262—269). J. Puzyna: Do teoryi szeregów postępowych (str. 270—289). J. Nowak: Badania doświadczalne nad etyologią skrobiawicy str. 290—324). L. Siberstein: O tworzeniu się wirów w płynie doskonałym. Z dwiema rycinami w tekście (str. 325—335). S. Niementowski i J. Roszkowski: O diazotowaniu aniliny (str. 356—363). A. Wróblewski: Zastosowania spektrofotometru

Glana do chemii zwierzęcej. Część I i II., z dwiema rycinami w tekście (str. 364—412).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy, Serya II, tom XII, ogólnego zbioru tom trzydziesty drugi; z 9-ma tablicami i 31 rycinami w tekście, lex 8°, str. 415).

Treść: K. Kostanecki: Badania nad zapłodnionemi jajkami jeżowców. Tablica I. (str. 1—44). L. Kulczyński: Attidae Musei zoologici Varsoviensis, in Siberia orientali collecti. Tablica I. (str. 45—98). J. Prus: O ciałkach Russella. Tablica III. (str. 99—118). K. Radziewanowski: O zastosowaniu glinu metalicznego do syntez węglowodorów aromatycznych (str. 119 — 127). A. W. Witkowski: O własnościach termodynamicznych powietrza. Tablica IV i V, z 6-ma tablicami w tekście (str. 128—173). A. Beck i N. Cybulski: Dalsze badania zjawisk elektrycznych w korze mózgowej. Tablica VI, z 17ma rycinami w tekście (str. 174—257). J. Nusbaum Lyssa i szczątki podjęzyka zwierząt mięsożernych. Tablica VII. (str. 258—278). W. Zajączkowski: O inwolucyi punktów na liniach tworzących powierzchni skośnej (str. 279—301). W. Syniewski: O metylowęglanach wartościowych fenolów (str. 302—306). L. Marchlewski: Synteza cukru trzcinowego (str. 307—312). M. Raciborski: Pseudogardneria, nowy rodzaj z rodziny Logoniaceae. Z 8-ma rysunkami w tekście (str. 313—321). L. Birkenmajer: Oznaczenie długości wahadła sekundowego w Krakowie, oraz dwóch innych miejscowościach W. Z. Krakowskiego (str. 322—389). E. Janczewski: Zawilec (Anemone L.). Studyum morfologiczne. Część IV. Pędy i łodyga. Tablica VIII i IX. (str. 390—415).

Materyały antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne, wydawane staraniem Komisyi antropologicznej. Tom I. 8°, str. X, 108 i 425. Z 1. tablicą ry-

sunkową, 10 mapkami, 1 tablicą graficzną i 4 cynkotypami.

Treść: Sprawozdania z posiedzeń Komisyi w r. 1895 (str. VII—X). *I. Dział archeologiczno-antropologiczny.* 1. S. A. Zakrzewski: Ludność miasta Warszawy. Przyczynek do charakterystyki fizycznej (z mapkami i tablicami graficznemi) (str. 1.) — 2. Dr. Julian Talko-Hryncewicz: Charakterystyka fizyczna ludności Podola na podstawie własnych spostrzeżeń (str. 39). — 3. St. Cercha: Poszukiwania archeologiczne w gubernii mohilewskiej, w pow. rohaczewskim, bychowskim i mohilewskim dokonane w latach 1892—4 (z tablicą), (str. 94).

II. Dział etnograficzny. 1. S. Udziela: Cholera w pojęciach ludu ziemi sądeckiej, (str. 1.) — 2. L. Czarkowski: Wzajemny stosunek stanów na Podlasiu. Notatka etnograficzna, (str. 5). — 3. H. Czechowska: Wesele w Rudzku, (str. 17). — 4. L. Malinowski: Okaz pisma obrazkowego (z tablicą) (str. 49). — 5. St. Cercha: Baśni ludowe, zebrane we wsi Przebieczanach (w pow. wielickim), (str. 51). — 6. Dr. F. Wereńko: Przyczynek do lecznictwa ludowego, (str. 99). — 7. Bł. Pawłowicz: Kilka rysów z życia ludu w Zalasowej, (str. 229). — 8. J. Święteк: Zwyczaje i pojęcia prawne ludu nadrabskiego, (str. 266). — 9. N. Zimmerowa: Dumki i pieśni ludu ruskiego z Zadnieprza, (str. 363). — 10. R. Zawiliński: Przyczynek II. do etnografii górali polskich na Węgrzech (z 3-ma rycinami), (str. 380).

S. Dickstein: Hoene-Wroński, jego życie i prace. Z portretem Wrońskiego i podobizna jego pisma. 8°, str. 368.

S. Dickstein: Katalog dzieł i rękopisów Hoene-Wrońskiego. Catalogue des oeuvres imprimées et manuscrites de Hoene-Wroński. Z portretem Hoene-Wrońskiego i podobizną autografu. 8°, str. 111.

Sprawozdanie Komisyi fizyograficznej, obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1895, oraz Materyały do fizyografii krajowej. Tom 31. Z dwiema tablicami; 8⁰, str. XXXIX, 60, 255 i 258.

Treść: *A*) Sprawozdania z czynności, funduszów i zbiorów, tudzież spis członków Komisyi (str. I—XXXIX). *B*) Program Sekcyi rolniczej (str. 1—60). *C*) Materyały do fizyografii krajowej. Część I. Materyały zebrane przez Sekcyę meteorologiczną. Fr. Karliński: Wypadki spostrzeżeń meteorologiczuych dokonanych w Galicyi w r. 1895, zestawione w c. k. Obserwatoryum astronomicznem krakowskim (str. 1—193). D. Wierzbicki: Grady w Galicyi w r. 1895 (str. 194—198). Tenże: Pioruny w Galicyi (str. 199). Fr. Karliński: Wykaz stanu wody na rzekach galicyjskich w r. 1895. (str. 200—240). D. Wierzbicki: Wyniki spostrzeżeń magnetycznych w Krakowie w r. 1895 (str. 241—242). L. Birkenmajer: Materyały do geomagnetyzmu w Tatrach polskich (str. 243—246). Tenże: Zapiski termo- i hypsometryczne kilku źródeł tatrzańskich (str. 247). W. Satke: Ciepłota śniegu w zimie 1893/4 r. w Tarnopolu (str. 248—255). Część II. Materyały zebrane przez Sekcye: geologiczną, botaniczną i zoologiczną. M. Kowalewski: Materyały do fauny helmitologicznej pasorzytniczej polskiej, I. (str. 1—8). J. Nusbaum: Materyały do historyi naturalnej skąposzczetów (Oligochaeta) galicyjskich. Z tablicą (str. 9—62). Br. Gustawicz: Pomiary barometryczne w paśmie babiogórskiem i przyległych północnych działach górskich (str. 63—118). E. Wołoszczak: Z Granicy flory zachodnio- i wschodnio karpackiej (str. 119—159). A. Wierzejski: Przegląd fauny skorupiaków galicyjskich. Z tablicą (str. 160—215). Tenże: Notatka do fauny robaków z rodz. Gordiidae (str. 216—217). W. Teisseyre: Sprawozdania z badań geologicznych przedsięwziętych z ramienia Wydziału krajowego w okolicy Kohatyna, Przemyślan, Bóbrki i Mikołajowa (str. 218—219). J. Pa-

czoski: O nowych i rzadszych roślinach flory litewskiej (str. 220—250). M. Kowalewski: Materyały do fauny helmintologicznej pasorzytniczej polskiej, II. (str. 251—258).

Atlas geologiczny Galicyi, zeszyt VI., opracował Dr. Władysław Szajnocha, podłużne folio, map 5; Gorlice-Grybów (V. 6), Muszyna (V. 7), Jasło-Dukla (VI. 6), Ropianka (VI. 7), Lisko (VII. 7). Tekst do zeszytu VI. lex 8⁰, str. 149.

Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1895/6, 12-o, str. 121.

Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1896, Nr. 1—10, rok 1897, Nr. 1—5.

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie, Comptes-rendus de séances de l'année 1896, w 8-ce, str. 420.

Anzeiger der Academie der Wissenschaften in Krakau, Jahrgang 1896, w 8-ce, str. 420.

Nadto z Rozpraw znajdujących się pod prasą wyszły następujące odbitki:

S. Dickstein: Wiadomość o korespondencyi Kochańskiego z Leibnizem. (Z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, tom XXXIII, str. 1—9).

H. Wińcza: O niektórych zmianach podczas rozwoju osady głowy u zwierząt ssących (tamże, z czterema tablica, str. 10—26).

T. Estreicher: Zachowanie się chlorowcowodorów w nizkich temperaturach. (tamże, str. 27—32).

R. Gutwiński: De nonnulis algis novis vel minus cognitis. (tamże, z trzema tablicami str. 33—63).

A. Beck: O trujących własnościach moczu. (tamże, str. 64—106).

K. Żorawski: O pewnych związkach z teoryi powierzchni (tamże, str. 107—119).

L. Teichmann: Naczynia limfatyczne w sprawach zapalnych błon surowiczych tudzież płuc i wątroby. (Z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego, tom XXXIV, str. 1—23).

A. Prochaska: Na Soborze w Konstancyi (z Rozpraw Wydziału historyczno-filologicznego, tom XXXV str. 1—100).

tyki, rozprawa rozpraszająca zupełnie tę niejasność i niepewność co do pochodzenia owej nazwy, która wprowadziła tyle zamętu w badaniach naszych, — i prof. Piekosińskiego rozprawa: *Ludność wieśniacza w Polsce w dobie Piastowskiej*, w której ten znakomity znawca naszych dyplomatów średniowiecznych wycisnął z nich jasno i zwięźle systematyczny obraz stosunku osadników wiejskich do panów i różnorodnych ciężarów i danin ludności wieśniaczej. Tegoż autora nowy tom badań nad *Rycerstwem polskiem wieków średnich* jest dalszym ciągiem, rozwinięciem i uzupełnieniem studyów tego samego rodzaju o początkach rycerstwa, które przed kilku laty uwieńczone zostały nagrodą Barczewskiego; z tego to powodu studya te, mimo poważnych wątpliwości, które muszą budzić, zawsze niezmiernie ważne, cenne i pouczające, w niektórych zaś działach znakomite, tym razem powinny, zdaniem Komitetu, przy rozdawaniu nagrody ustąpić pierwszeństwa innym pracom.

Nader cennym i ważnym nabytkiem dla naszej literatury naukowej są dwa dzieła z zakresu historyi sztuki. Prof. Jerzego Mycielskiego: *Sto lat dziejów malarstwa w Polsce*, ponad pierwotny zamiar i zakres sprawozdania z wystawy retrospektywnej naszego malarstwa podczas wystawy lwowskiej, wyrosły w poważną książkę wskutek skrzętnych poszukiwań autora i jako pierwsza próba zebrania w jedną całość bardzo rozrzuconego materyału mają wielkie znaczenie i pożytek, ale noszą na sobie cechę przypadkowego poniekąd początku z pobudki zewnętrznej i nieco dorywczego opracowania, które musiało stąd pochodzić.

Prezesa Tarnowskiego książka o *Matejce*, pod wielu względami znakomita, jest nową, wielką zasługą jej autora, prócz którego nikt inny nie potrafiłby tak rychło podać społeczeństwu takiego wysoko pouczającego ogólnego obrazu żywota i pracy artystycznej i obywatelskiej najznamienitszego mistrza spółczesnej sztuki naszej; do nagrody Barczewskiego jednak proponować tej pracy Komitet nie uważał za stosowne nietylko dlatego, że to świetne dzieło nie wymagało długoletnich studyów przygotowawczych, ale przedewszystkiem dlatego, że już weszło poniekąd w zwyczaj, aby Akademia nie przyznawała nagrody swemu Prezesowi, jeśli tylko może tego uniknąć.

Praca p. Hösicka o *Słowackim* rozmiarami swymi przewyższa wszelkie biograficzne monografie, jakie nasza literatura posiada. Autor z wielką skrzętnością i zamiłowaniem przedmiotu zbierał materyał aż do najobojętniejszych szczegółów i powiązał wszystko w żywe i zajmujące opowiadanie. Ale w tej książce uderza rażący brak perspektywy. Wszystko jest na pierwszym planie: i rzeczy ważne i mniej ważne i drobiazgi bez wszelkiego znaczenia. Nie poprzestając na tem, czego dostarcza obfita korespondencya poety, autor dorabiał mnóstwo wrażeń poety, opierając się na czystem przypuszczeniu. A wreszcie autor nie dostrzega żadnej różnicy między poetyzowaniem Słowackiego a prawdziwą poezyą życia i uważając życie Słowackiego za najpoetyczniejsze na świecie, z tego stanowiska przedstawia wszystkie szczegóły.

Najnowsze dzieło zasłużonego dziejopisa unii kościelnej, X. Biskupa Likowskiego, o *Unii Brze-*

sciej nosi wprawdzie na sobie cechę pewnego pracy okolicznościowej, wywołanej jubileuszem tej Unii, a więc cechę pospiesznej i pobieżniejszej, ale jest dziełem poważnem, cennem i niezmiernie pożytecznem, które z powodu jasności i przystępności przedstawienia rzeczy powinno zainteresować i pouczyć szersze koła wykształconej publiczności.

P. Smoleńskiego dzieło ostatnie: *Ostatni rok sejmu wielkiego*, gruntownością przewyższa o wiele dawniejsze prace tegoż autora i polega na bardzo skrzętnych i gruntownych badaniach źródłowych. Autor, chociaż odmiennych zapatrywań, jest w tej książce swojej kontynuatorem przerwanej przez śmierć znakomitej pracy X. Kalinki, z którego dzieła może korzystać i od którego wziął pomysł i plan dzieła swojego. To jego dzieło jest zarazem i wstępem do zapowiedzianej już dalszej pracy, a z tej przyczyny będzie można je jeszcze w przyszłości uwzględnić.

Obok tej książki wspomnieć także należy dwa dzieła inne z tej samej epoki, drugiej połowy XVIII wieku, bynajmniej niedorównywające jej wartością i znaczeniem, lecz ciekawe i pożyteczne, mianowicie p. Dubieckiego: *Karol Prozor, Obożny W. ks. litewskiego* i Alkara: *Książę Repnin* i *Polska w pierwszem czteroleciu panowania Stanisława Augusta*.

Tym sposobem, jak okazuje powyższy przegląd prac wymienionych, Komitet przyszedł do przekonania że z wszystkich dzieł historycznych wydanych w r. 1896 największym nakładem pracy ich autorów i długich przedwstępnych poszukiwań odznaczają się przed innemi i przed innemi na wyróżnienie i nagrodę zasłu-

gują dwa dzieła: bezimiennie wydany tom V-ty i ostatni dzieła *Historya dwóch lat* (1861—1862) i p. Aleksandra Jabłonowskiego nowy tom poświęcony dziejom *Ukrainy* aż do końca pierwszej ćwierci wieku XVII, stanowiący tom XXII w zbiorze *Źródeł dziejowych* a t. XI tej drugiej połowy tego zbioru, którą wypełnia jedna wielka publikacya p. t. *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym.*

Autor *Historyi dwóch lat*, który dziełu temu poświęcił wiele lat pracy, ma tę wielką zasługę, że pierwszy zebrał w jedną całość bardzo rozległy materyał źródłowy, gruntownie zbadał go i związał fakta rozproszone w jeden obraz zupełny tego czasu. Ma zamiłowanie prawdy, poszukuje jej bezstronnie, wyraźnie dąży do zupełnej objektywności. Opisuje wypadki w sposób barwny, często nazbyt drobiazgowo, podaje mnóstwo faktów mało znanych i przynosi w ten sposób nowe rzeczy do poznania epoki służące. Ma on jednak mało wykształcenia politycznego, poświęca głównie uwagę stronie zewnętrznej faktów; za mało się zajmuje ocenieniem ustaw i organizacyi podówczas nowo wprowadzanej, szczególniej niedostatecznie rozbiera kwestyę włościańską, stosunki włościan i panujące wtedy opinie; opisując tylko fakta, nie oświeca ich dostatecznie. Nie zawsze wnika głębiej w przedmiot, często nie szuka istotnych sprężyn ruchu, poprzestaje na wskazaniu osób działających, nie śledząc dalszych wpływów, które za niemi stoją. Sąd autora o ludziach i wypadkach jest bardzo chwiejny, co zapewne pochodzi z chwalebnej dążności do tego, aby być zupełnie bezstronnym; ale autor, który powtarza pospolicie opinie spółczesne wy-

padkom, nieraz ze sobą niezgodne, sam niekiedy popada w sprzeczność i niejedną rzecz ocenia według wrażenia, jakie wywarła w danej chwili. W tomach ostatnich zmniejszają się te ujemne strony, a rosną zalety całego dzieła, w miarę jak autor z postępem swoich studyów obeznał się lepiej z ludźmi i z epoką. Mimo wszelkich braków dzieło jest niewątpliwie poważne, sumienne i bardzo pożyteczne, nie tylko najobszerniejsze, ale także najgruntowniejsze ze wszystkich, które dotąd o tych wypadkach napisano. Jeżeli Komitet nie proponuje w końcu, aby przyznać nagrodę za to dzieło, czyni to głównie z tych samych powodów, dla których autor zasłonił się bezimiennością, chociaż w ostatnich czasach bezimienność ta stała się tak przejrzystą, że prawie zniknęła zupełnie. Praca ta traktuje o rzeczach zbyt jeszcze bliskich i zbyt drażliwych, musi nosić charakter nietylko historyczny, ale i publicystyczny; nagrodzenie jej mogłoby wywołać przekonanie, że Akademia chce się solidaryzować z jakimkolwiek kierunkiem politycznym, tego zaś należy Akademii unikać.

Żaden natomiast z takich względów zewnętrznych nie stoi na przeszkodzie przyznaniu nagrody p. Aleksandrowi Jabłonowskiemu za jego dzieło najnowsze o *Ukrainie*. P. Jabłonowski nad zbadaniem dziejów i stosunków wewnętrznych we wszystkich ziemiach ruskich dawniej Rzeczypospolitej, przedewszystkiem zaś na Ukrainie, pracuje już od lat wielu gruntownie i sumiennie i o tym przedmiocie wydał już wiele materyału źródłowego i napisał znaczną ilość większych i mniejszych rozpraw. Ta jego ostatnia praca jest najobszerniejszą i najgruntowniejszą ze wszystkich, z któ-

remi łączy się ściśle, i stanowi zakończenie, przynajmniej na teraz, wszystkich jego studyów w tym przedmiocie. Podaje ona dokładny obraz Ukrainy, opisuje kraj, jego naturę, podział i obronność, całe osadnictwo na nim i gospodarkę, daje obraz i obliczenie jego ludności we wszystkich różnorodnych i tutaj odmiennych niż gdzieindziej jej rodzajach, wreszcie kreśli stosunki własności ziemskiej, trzymając się ogółem tego szematu, który autor wespół ze swym towarzyszem, ś. p. Pawińskim, ułożyli z góry dla całego obrazu *Polski XVI wieku*, ale w wielu wypadkach oryginalnie modyfikując i rozszerzając ten szemat według potrzeby odmiennych właściwości opisywanych tu okolic. Wszystko to polega na bardzo rozległych i mozolnych poszukiwaniach i badaniach źródłowych; dzieło więc przynosi bardzo ważne wiadomości i bardzo wiele nowego, autora zaś cechuje szerszy horyzont, na którym wiadomości te rysują się jasno i wyraźnie. Tak naprzykład o pierwotnem z naczeniu i rozwoju kozaczyzny tutaj pierwszy raz w naszej literaturze naukowej można się dowiedzieć coś pewniejszego nad nieokreślone domysły i kombinacye dotychczasowe. Jako brak wytknąć wypada nie zawsze dość zrozumiały sposób cytowania i to, że w rzeczach ogólniejszych nie wiążących się najściślej i bezpośrednio z badanym przedmiotem, czuć pewną chwiejność w ocenie wartości źródeł i w sposobie korzystania z nich; ten jednak brak jest zbyt drobnym wobec zasługi i pożytku całego dzieła, żeby mógł wpływać na sąd ogólny o niem. Ostatnia jego część, opisująca rozmieszczenie geograficzne włości, wymaga jako koniecznego uzupełnienia mapy

geograficznej; historyczny atlas do całego opisu *Polski XVI wieku* jest też istotnie już blizki ukończenia; jego wydanie jednak jako kosztowne może nie zaraz jeszcze nastąpi, a czekać na to z wynagrodzeniem tej pracy nie byłoby stosownem.

Za przyznaniem p. Jabłonowskiemu nagrody Barczewskiego już teraz za jego ostatnie dzieło i ukończoną już pracę nad *Ukrainą* przemawia jeszcze i ta okoliczność zewnętrzna, że dawniejsze Komitety, układające wnioski co do tych nagród w latach poprzednich, już niejednokrotnie zwracały uwagę i podnosiły wartość i zasługę owego wielkiego obrazu *Polski XVI wieku* w miarę ukazywania się jego części pojedynczych, odkładały jednak przyznanie nagrody za to dzieło pełne zasługi na później głównie z tego powodu, że przy pojedynczych owych częściach dołączane do tekstu źródeł ustępy konstrukcyjne bywały niezbyt wielkich rozmiarów. Jednego z obu tego dzieła autorów Akademia już obdarzyć za nie nagrodą Barczewskiego nie będzie mogła, skoro prof. Pawiński zmarł niestety przedwcześnie, nie zdoławszy ukończyć całej tej dzieła połowy, która na niego przypadła według z góry ułożonego podziału pracy. Tembardziej więc należy teraz oddać hołd uznania za całe dzieło drugiemu jego autorowi, który ten tom ostatni i największy w całości wypełnił własną pracą krytyczno-konstrukcyjną, w pierwszym rzędzie opartą na materyale wydanym w dawniej już ogłoszonych tomach.

Na podstawie powyższego sprawozdania i wyłuszczonych w niem powodów Komitet uchwalił przedsta-

wić Akademii wniosek, aby zechciała nagrodę za pracę historyczną fundacyi śp. Barczewskiego w tym roku przyznać p. Aleksandrowi Jabłonowskiemu za jego dotychczasowe badania nad dziejami Ukrainy, w szczególności zaś za tom XI opisu *Polski XVI wieku.*

---

2. Za dzieło malarskie.

Komitet do nagrody imienia Barczewskiego za najpiękniejsze dzieło malarskie w roku 1896, złożony z pp. prof. Maryana Sokołowskiego, prof. Władysława Łuszczkiewicza, Dra Stanisława Tomkowicza, prof. Jerzego hr. Mycielskiego [1]) i Leonarda Lepszego, po rozważeniu i omówieniu wszystkich dzieł wystawionych w Krakowie w r. 1896, uznał jednomyślnie za najgodniejszy nagrody obraz „Pastuchy w polu w czasie burzy“ Józefa Chełmońskiego.

Dzieła dwóch malarzy t. j. Stanisława Witkiewicza z jego głęboko i subletnie odczutą przyrodą Tatr polskich i Józefa Chełmońskiego z tak trafną obserwacyą natury, przy śmiałości techniki zastosowanej do przejściowego momentu, wyróżniały się pod każdym względem z całości wystawionych w Krakowie obrazów w ubiegłym roku.

Najlepszy z pięciu krajobrazów Witkiewicza „Wiatr halny“ tak znakomitą i skoncentrowaną w sobie

---

[1]) Z powodu wyjazdu nie brał udziału w naradach komitetu.

całość stanowiący, przy głębokiem odczuciu wrażenia, które się udziela patrzącemu, nosi jednak datę 1895 i dla tego samego warunkom konkursu nie odpowiada. Myśl zaś nagrodzenia Chełmońskiego znalazła jeszcze żywe poparcie w innych względach i okolicznościach. Chełmoński należy do starszych a zarazem najoryginalniejszych malarzy polskich, którego działalność sięga 20 lat przeszło wstecz, którego dzieła, czy to przepyszne Babskie lato, czy niezrównanej werwy konie i sceny z życia ludu, lub podpatrzone po mistrzowsku widoki z natury, torowały u nas i zagranicą przebojem nowe drogi w nowożytnem malarstwie. Nastręcza się więc sposobność nagrodzenia tej płodnej w zasługi działalności artysty, tego tak samorodnego, żywego i niepospolitego talentu, który w dziejach naszej dzisiejszej sztuki gra tak wybitną rolę i te względy wpłynęły przedewszystkiem na decyzyę komitetu.

Wśród obrazów, w zeszłym roku wystawionych w salach Sukiennic zasługują na podniesienie Jacka Malczewskiego idylliczna i humoru pełna, Sztuka w zaścianku lub realnie pojęty Drwal. Wysokim i podniosłym, psychologicznym nastrojem wyróżniał się zaszczytnie znany artysta prof. Leon Wyczółkowski w Chrystusie nakrzyżu i Grobowcu, które tak przemawiają do fantazyi.

Z pewnym naciskiem stwierdzamy postęp i zwrot naszych malarzy ku krajobrazom, bo oprócz odznaczających się wybitnie i podniesionych wyżej obrazów w tym rodzaju Witkiewicza pojawiły się krajobrazy Aleksandra Mroczkowskiego: Czarny staw nad Morskiem Okiem, widoki Na-

łęcza i Józefa Rapackiego (Przed halnym wiatrem) i inne, nie mówiąc o tak niepospolitych akwarelach Fałata, które należy podnieść.

W rodzajowym dziale wypada wyróżnić Siestę sobotnią J. Hirszenberga, a w religijnem obrazy Krudowskiego, tudzież większy obraz p. Piotra Stachiewicza p. t. Siejba.

Portrety pędzla Olgi Boznańskiej, Augustynowicza i Mehofera zasługiwały również na uwagę i świadczyły o wysokich talentach tych artystów.

Po rozważeniu jednak wartości artystycznej tych wszystkich wybitniejszych dzieł z roku 1896 komitet bez wahania uznał dla powyżej wyłuszczonych powodów za najwłaściwsze i najsłuszniejsze udzielenie nagrody p. Józefowi Chełmońskiemu.

SPRAWOZDANIE

ZE STANU I UŻYCIA FUNDUSZÓW

W R. 1896.

(7 tablic).

SPRAWOZDANIE

ZE STANU I UŻYCIA FUNDUSZÓW

W R. 1896.

(7 tablic).

б.

ROCZNIK

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

Rok 1896/7.

W KRAKOWIE,
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.
1897.

PRINTED IN POLAND

		Rozchód	
		Walory	Gotówka

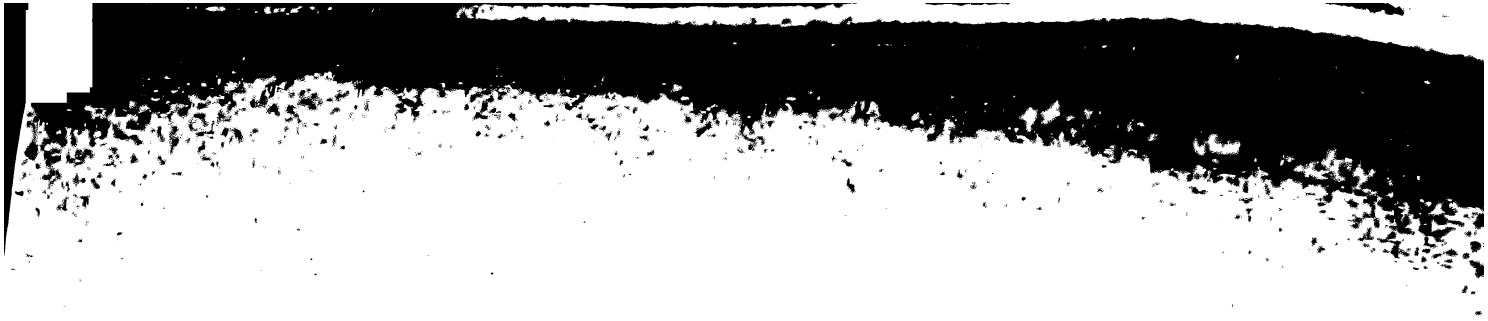

BOUND

MAR 6 1956

UNIV. OF MICH.
LIBRARY

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 04850 9841

Ta

ROCZNIK

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W KRAKOWIE.

Rok 1896/7.

W KRAKOWIE,
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.
1897.

PRINTED IN POLAND